constantin virgil
gheorghiu

DUMNEZEU
nu primește decât duminica

CONSTANTIN VIRGIL GHEORGHIU

Dumnezeu nu primeşte decât duminica

Traducere din limba franceză
de Gheorghiţă Ciocioi

Redactor: Diana-Cristina Vlad

Coperta: Mona Velciov

Traducerea s-a realizat după originalul în limba franceză: Constantin Virgil Gheorghiu, *Dieu ne reçoit que le dimanche*, Éditions Plon, Paris, 1975.

© Editura Sophia, pentru prezenta ediţie

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României GHEORGHIU, CONSTANTIN VIRGIL

Dumnezeu nu primeşte decât duminica / Constantin Virgil Gheorghiu; trad, din lb. franceză de Gheorghiţă Ciocioi – Bucureşti: Editura Sophia, 2018

ISBN 978-973-136-652-4

I. Ciocioi, Gheorghiţă (trad.)

2

Editura Sophia
Bucureşti

„Interesele civilizaţiei epocii noastre sunt unele care nu au existat ieri şi care nu vor mai exista mâine.
E bine să preferi ceea ce este valabil pentru totdeauna”.

Vladimir SOLOVIOV[1]

[1] Vladimir Soloviov, *Cours sur l’Humanité-Dieu*, Sankt Petersburg, 1880.

Anul 1944

I. Castelul din Carpaţi

— Am venit să donez sânge. Numele meu este Decebal Hormuz.

Cel care vorbeşte e un adolescent. Poartă uniformă de soldat. Stă în poziţie de drepţi în mijlocul salonului prefăcut în sală de aşteptare. E castelul prinţesei Roxana Paleolog. Un frumos castel din Carpaţi, în partea de miazănoapte a României. Pereţii, uşile şi tavanul sunt împodobite cu muluri aurite. Soldatul Hormuz este uluit. Pentru el, salonul castelului seamănă cu un vestibul al Paradisului. E ora 8 dimineaţa. 21 mai 1944. Soarele pătrunde în salon ca o lumină de proiector. În înaltul munţilor, cerul este senin. E sărbătoarea Sfinţilor Constantin şi Elena, ctitori ai cetăţii Constantinopolului şi ai primului imperiu creştin. Numeroşi români se numesc Constantin. Chiar şi cei care nu poartă numele de Constantin prăznuiesc însă pe 21 mai.

— Centrul nu este încă deschis. Suntem în curs de amenajare.

Camioanele ce cară materialul nu sunt descărcate. Le-aţi văzut în parc. Am părăsit Iaşiul ieri, sub bombardamente.

Cea care vorbeşte este infirmieră. E aşezată pe un frumos fotoliu, acoperit cu tapiţerie franţuzească, în spatele unui birou imens. Poartă uniformă cu un voal alb. E scundă. Fotoliul e mult prea mare pentru ea. E prinţesa Roxana Paleolog, proprietara castelului. I se spune Domniţa. (Domniţa este diminutivul de la *Domina*, „stăpâna.)

Prinţesa este o adolescentă. Ziarele şi magazinele ilustrate publică adeseori fotografia ei în uniformă de infirmieră voluntară a Crucii Roşii, numind-o „cea mai frumoasă fată din România”. Ori „crinul alb al României”. Numele de „crinul alb” i se potriveşte întru totul domniţei Roxana. Are frumuseţea fragilă a florilor şi a bibelourilor. Colegele sale de pension, în Elveţia, o numeau „păpuşa Bosforului” şi „prinţesa de opal”. Toată lumea o iubea datorită frumuseţii sale.

A sosit la castel în ajun, în frumoasa ei maşină albă cu imense cruci roşii pe portiere şi pe capotă. Oamenii au ieşit la drum pentru a o vedea. Frumuseţea este întotdeauna asemenea unui magnet: atrage privirile.

— Reveniţi peste câteva zile, îi ceru domniţa Roxana.

Donatorul de sânge e la doi metri de ea. Roxana suferă de o miopie severă. Îl vede pe soldat ca printr-o sticlă plină de pete. Vede doar o siluetă asemănătoare brazilor tineri. Decebal Hormuz e foarte înalt. Are mai mult de un metru optzeci. E slab. Drept ca o lumânare. Perpendicular, pe covor, în mijlocul salonului. În ochii prinţesei mioape, uniforma soldatului are aceeaşi culoare cu cea a brazilor – un verde care, ars de soare, a devenit kaki. Gulerul tunicii tânărului donator de sânge e nespus de larg. Din acest guler larg se iveşte gâtul, alb şi firav precum tulpina unei lalele. Obrajii, la fel ca fruntea soldatului, sunt foarte palizi. Galbeni. Cu toate că prinţesa îi ceruse să se reîntoarcă, tânărul nu face un pas.

— Nu puteţi să donaţi astăzi sânge, îi explică domniţa Roxana. Trebuie ca mai întâi să vă faceţi analizele. După rezultat, vi se va trimite o convocare.

Soldatul nu schiţează nicio mişcare. Iritată, domniţa Roxana îşi pune ochelarii. Sticle groase cu o ramă fină de aur. Acum îl vede clar pe soldat. E surprinsă. Militarul e un adolescent. Părea chiar mai tânăr decât ea.

— Câţi ani aveţi?, întreabă prinţesa.

— Nouăsprezece ani, răspunde Decebal Hormuz.

— De ce sunteţi în uniformă militară? La 19 ani nu sunteţi încă soldat.

— Am fost voluntar de la vârsta de şaptesprezece ani.

Decebal Hormuz poartă bocanci de vânător de munte. Bocanci butucănoşi. Pentru că este nespus de tânăr şi de fragil, bocancii de vânător de munte seamănă cu cei ai unui uriaş purtaţi de un copil. Domniţa Roxana crede că ar trebui să fie foarte grei. Precum încălţările de plumb. Au o talpă triplă cu o bordură de fier şi cu ţepi de otel.

Prinţesa surâde. Cu toate că spusese că avea nouăsprezece ani, soldatul nu avea barbă, ci, mai degrabă, ceva asemănător pufului. Un puf auriu. Precum al puilor de găină.

— Sunteţi soldat de doi ani?

— Am fost soldat vreme de doi ani. Nu mai sunt.

— De ce nu mai sunteţi?

— Am fost reformat, răspunde Hormuz.

Îi este ruşine.

— Rănit pe front?, întreabă domniţa Roxana.

Punând întrebarea, se uită cu atenţie la trupul soldatului. România este în război de patru ani. Sunt reformaţi doar cei cărora le-a fost amputat un picior ori un braţ. Chiar şi marii

mutilaţi sunt angajaţi pe post de planton. S-au pierdut două milioane de soldaţi. E nevoie de toţi bărbaţii. Decebal Hormuz are două picioare, două braţe, doi ochi. Fiecare membru al trupului e la locul său. Nu lipseşte nimic. Cel puţin pe dinafară.

— Nu sunt mutilat de război, răspunde Hormuz.

— Nu sunteţi rănit? Atunci de ce v-au reformat? Căci mi-aţi spus că aţi fost reformat.

— Da, reformat, răspunde soldatul.

— Motivul?

— Boală, spune Hormuz.

Domniţa Roxana are şaptesprezece ani şi este infirmieră de zece luni. E infirmieră pentru că e la modă. Toate tinerele din înalta societate s-au angajat la Crucea Roşie. Mulţi bărbaţi încercau să fie reformaţi. Nespus de greu însă. Chiar şi pentru tinerii al căror tată este ministru ori general. Pentru a fi reformat, trebuie să fii bolnav grav, de tuberculoză, de cancer, să suferi de epilepsie ori de ciumă. Ţara nu poate renunţa la niciun tânăr care e în stare să poarte armă.

— De ce suferiţi?, întreabă prinţesa.

— De icter, răspunde Decebal Hormuz.

— Icter?

Prinţesa izbucneşte în râs. Un militar nu poate fi reformat pentru că suferă de icter. Nu este o boală de soldat.

În mintea Roxanei, icterul este o boală de fetiţă. La pension, unele dintre colegele sale au avut icter. Pielea le era palidă. Aproape galbenă. Culoarea florilor de mimoză. Doctoriţa pensionului spunea că acestea se intoxicaseră. Mâncaseră prea multe prăjituri. Această boală nu a fost niciodată considerată mai gravă decât indigestia.

Fetiţelor bolnave li se dădea limonadă şi li se interzicea să mănânce o vreme ciocolată, cremă Chantilly ori tartine cu unt. În amintirea domniţei Roxana, icterul era una dintre bolile benigne. Mai puţin gravă decât inflamarea amigdalelor. Mai târziu, la şcoala de infirmiere voluntare, domniţa Roxana a aflat că există nenumărate forme de icter, unele chiar mortale. În ciuda acestui fapt, icterul rămâne, în ochii săi, o boală de fetiţe cărora le este interzis să mănânce ciocolată şi care trebuie să bea limonadă. Din această pricină izbucneşte în râs. Pentru ea, e de neconceput ca un soldat care se află pe câmpul de luptă să fie reformat, deoarece are obrajii şi fruntea galbene precum florile de mimoză.

— Aţi stat în spital vreme îndelungată?, întreabă ea.

— N-am fost la spital, răspunde Hormuz. Am fost ţinut sub observaţie înainte de a trece prin faţa comisiei de reformă.

Domniţa Roxana observă acum că pielea, gâtul, obrajii şi fruntea foarte lată a lui Decebal Hormuz sunt galbene. Această culoare îl face mai frumos. Era ca un fard care îl făcea aproape imaterial, spiritualizat.

Decebal Hormuz nu e nici frumos, nici urât. Nu există din punct de vedere fizic. E pe cale de prefacere. Precum mugurii care nu sunt încă flori, frunze ori fruct, şi care vor deveni toate acestea. Exact precum mugurii, la Decebal Hormuz totul este înăuntru, ascuns. Nimic nu este încă ieşit la suprafaţă. Privindu-l prin ochelarii săi groşi, domniţa Roxana are impresia clară că adulmecă sufletul băiatului ce se află în faţa ei. Sufletul lui Hormuz miroase frumos. Un miros de faţă de masă proaspăt spălată şi uscată la soare. Un miros de pâine scoasă din cuptor. Trupul lui de adolescent este pur şi simplu expresia sufletului său. O scrisoare, cu toate că este scrijelită pe o hârtie, e mai degrabă ceva imaterial. Hormuz este la fel. Are un trup, dar acesta conţine foarte puţină materie. Este înalt, dar precum flăcările.

— Aveţi dreptul să vă bateţi joc de mine, spune Decebal Hormuz. Nu sunteţi singura care râdeţi de icterul meu. Toată lumea face asta.

Decebal Hormuz este contrariat. Adaugă:

— Ofiţerii medici au râs de mine. Râdeau şi de cai. Dar n-au avut dreptate. Caii au murit. Au fost pierduţi cu toţii.

— Şi caii au avut icter?

— Nu icter, răspunde Decebal Hormuz. Icterul nu este o boală a cailor, dar răul care i-a ucis pe caii noştri avea aceleaşi simptome ca icterul.

— Ce s-a întâmplat cu caii?, întreabă domniţa Roxana.

— Au murit. Nu a putut fi salvat niciunul.

— De ce-au murit?

— V-am spus. Aceleaşi simptome ca icterul. O boală care, la drept vorbind, nu este boală, dar ucide. A sosit în inspecţie un general veterinar. Nici el nu a descoperit răul de care sufereau frumoşii noştri cai mărunţi de munte.

Hormuz explică:

— Era o lovitură nespus de dură pentru vânătorii de munte. Caii sunt fraţii noştri. Nu doar camarazii noştri. Ei mureau alături de noi, privindu-ne cu ochi calzi. La vânătorii de munte, omul şi calul sunt supuşi aceluiaşi regim. Armamentul, muniţiile şi

proviziile sunt transportate în spate de om şi de cal. Suntem trimişi să luptăm pe vârfuri de munte, în defilee, pe stânci. Acolo nu se poate pătrunde cu maşinile ori cu carele. Nu te poţi baza decât pe om şi pe cal. Cunoaşteţi caii noştri, caii vânătorilor de munte? Sunt mărunţi şi păroşi. Dar sunt mai agili decât caprele de munte şi căprioarele. Nu sunt frumoşi. Nu se simt prea în largul lor. Dar sunt camarazi extraordinari. Am fost obligaţi să luptăm la câmpie, nu la munte. De îndată ce am părăsit înălţimile, caii noştri s-au schimbat. Cu cât coboram la câmpie, cu atât deveneau mai trişti. Refuzau ovăzul. Refuzau apa. Ei, care erau atât de vioi pe creste, moţăiau întreaga zi, slăbeau. Privirea lor era de o tristeţe care îţi frângea inima.

Am încercat să-i aducem la viaţă. În zadar... Au început să moară. Unul după altul. Se întindeau, privindu-ne cu ochii lor mari, şi-şi dădeau duhul. Odată morţi cu toţii, s-a descoperit boala lor. Nu puteau să trăiască decât pe înălţime. Câmpia îi ucidea. La munte, clima este aspră. Hrana, insuficientă. Dar pe înălţimi totul este curat. Chiar şi foamea are ceva curat în ea. La fel şi setea. Norii trec ziua şi noaptea precum nişte bureţi imenşi, îmbibaţi cu apă, şi curăţă copacii, pajiştile, fiecare frunză şi fiecare fir de iarbă. Mătură cărările şi văzduhul. La câmpie, totul este pe dos. Câmpia este bogată, dar aerul este îmbâcsit. Iarba este murdară. Apa este băltită. Ţânţari şi insecte peste tot. Pielea cailor noştri nu suportă mizeria. Le-a căzut părul. S-a infectat până la rădăcină. A devenit precum părul mort al periilor. Plămânii, nările şi măruntaiele cailor se ulcerau. Aceasta era boala lor: lipsa înălţimii.

— Aşadar, aceasta este cauza icterului dumneavoastră?, întreabă domniţa Roxana.

— Medicii mi-au spus. Mi-au examinat pielea care se îngălbenea. Saliva şi lacrimile mele deveniseră galbene. Mi-au spus atunci: „Soldat Hormuz, suferiţi de lipsa înălţimilor. Precum caii. Nu puteţi să fiţi vindecat. Luptele se dau întotdeauna jos. Orice război nu este unul de înălţime. E murdar. Nu există război fără trădare, fără cruzime, fără laşitate, fără violuri, fără furturi şi fără dezertare. Sângele soldaţilor e mereu amestecat cu noroi. Precum aerul câmpiei. De îndată ce sângele curge, devine murdar.”

Soldatul Hormuz concluzionează:

— Din această pricină am fost reformat. Mi s-a spus: „Trebuie să vă întoarceţi. Pentru a nu înfunda lazaretele.”

— Când ati fost reformat?, întreabă domniţa Roxana.

— În februarie, anul acesta.

— Nu mai sunteti soldat, aşadar, de trei luni?

— Din februarie. Am plâns atunci când mi-am părăsit colegii. Am suferit mai cu seamă când mi s-a ordonat să predau armele. Eram voluntar. Atunci când te angajezi ca voluntar, o faci în speranţa de a învinge ori de a muri. Nu te angajezi spre a fi reformat.

Decebal Hormuz are ochii înceţoşaţi. Din pricina lacrimilor. La fel ca în ziua în care i-au fost luate arma, cartuşele şi centura şi când a fost trimis în spatele frontului. Pentru a trăi cu bătrânii, cu femeile, copiii şi invalizii.

— Pentru că aţi fost reformat veniţi astăzi să donaţi sânge, nu-i aşa?

Domniţa Roxana adaugă:

— E foarte bine. Sângele e la fel de important ca armele. Numărul răniţilor creşte în fiecare zi.

— De cum am văzut afişele, am alergat, răspunde Decebal Hormuz. Apelurile către donatorii de sânge sunt lipite pe toate zidurile, chiar şi pe copaci şi pe stâlpii de telegraf. Sunt primul care mă prezint la castel.

— Doctorul Mircea Pilat va sosi dintr-o clipă în alta, spune domniţa Roxana. Dacă tot sunteţi aici, aşteptaţi. O să vă ia sânge pentru analize. Veţi fi convocat imediat.

— Am donat deja sânge pentru analize, răspunde Hormuz. În urmă cu o săptămână. Iată programarea. E pentru astăzi.

Aşază pe birou o hârtie galbenă. Face doi paşi în spate. Ia poziţie de drepţi.

— Sunteţi deja programat?, întreabă domniţa Roxana.

Pe biroul ei nu se află decât un singur dosar. Îl deschide. E dosarul lui Decebal Hormuz.

— Sunteţi, aşadar, Decebal Hormuz, născut pe 15 septembrie 1925, la Dumbrava, judeţul Neamţ? Analizele dumneavoastră sunt gata. Într-adevăr.

Domniţa Roxana nu are nevoie să citească rezultatul. O ştampilă roşie aplicată pe scrisoare o scutea de întreaga lectură: Refuz.

— Din nefericire, sângele dumneavoastră a fost refuzat, spune domniţa Roxana.

— Mi-a fost refuzat sângele? De ce?

A-i fi refuzat sângele, pentru Decebal Hormuz, e mult mai grav decât faptul de a fi reformat. O infamie de-a dreptul. E negarea propriei lui persoane. Reformându-l, i-a fost refuzat

trupul. Refuzându-i-se sângele, i se refuză persoana sa, pe de-a-ntregul. Total. Sângele este echivalentul suflării şi al vieţii.

Cuvântul „Refuz” îl izbeşte atât de rapid şi atât de puternic pe tânărul care se clatină. Asemenea unui boxer în ring. Hormuz îşi strânge buzele. Închide ochii. Capul i se răsuceşte. Încearcă să-şi revină, dar nu reuşeşte. Picioarele se fac tot mai moi. E ca un boxer făcut knockout. Trupul său este asemănător unei tunici desprinse de pe umeraş, gata să cadă pe podea, strânsă precum o cârpă. S-ar putea spune fără oase, fără muşchi, fără niciun suport.

— Luaţi loc, soldat Hormuz, spune domniţa Roxana. Am fost o nepricepută, informându-vă atât de brutal că sângele dumneavoastră a fost refuzat. Iertaţi-mă!

Hormuz nu înţelege. Trupul lui este inconsistent, precum norii, precum o cârpă. Singura lui grijă e de a rămâne în picioare, de a nu cădea. Îşi strânge buzele, îşi strânge ploapele, strânge din dinţi. Domniţa Roxana sare din fotoliul său şi-l ia de braţ pe Decebal Hormuz. Îl susţine aşa cum un arac susţine o plantă. Îl duce pe Hormuz spre fotoliul de lângă perete. Fotoliul e la un metru distanţă. Un fotoliu nespus de frumos. Tapiţat. Însă acum, acesta pare foarte departe. Roxana nu poate să-l clintească pe soldat. Trupul lui Hormuz e ţeapăn, nemişcat, vertical. Precum un stâlp implântat pe covor. Soldatul ştie că dacă mişcă, fie chiar un milimetru, va cădea.

— Permiteţi-mi să vă conduc, spune domniţa Roxana. Sprijiniţi-vă de umărul meu. Soldat, mă auziţi?

Domniţa Roxana îşi trece braţul pe sub subsuoara stângă a lui Hormuz. Încearcă să-l determine să facă un pas în spate, sprijinindu-l de umărul său. Operaţiunea îi reuşeşte. Ajunge să-l îndrepte pe Hormuz către fotoliu. Îşi dă seama că nu s-a înşelat: bocancii soldatului sunt mai grei decât trupul său. Mai cu seamă că, din pricina bocancilor, nu poate să-l împingă. Bocancii îi erau precum o ancoră. Precum o nicovală.

Acum, soldatul Hormuz e aşezat pe fotoliu. Aproape stins. Domniţa Roxana e mulţumită. A făcut o treabă bună de infirmieră. Dar e surprinsă. Greutatea soldatului Decebal Hormuz a rămas parcă impregnată nu doar pe umărul său, pe pieptul şi pe braţul său, ci în întreg trupul său. Ca o pecete arzândă. Nu cunoscuse niciodată o asemenea senzaţie.

Domniţa Roxana a rămas orfană de la vârsta de şase ani. Prinţul şi prinţesa Paleolog, părinţii săi, au murit tragic la Monte Carlo. Se spune că au fost asasinaţi. Pentru a fi jefuiţi. De la

vârsta de şase ani, prinţesa Roxana a fost crescută de unchiul său, prinţul Horaţiu Ştirbei. Neavând tată care să o ţină pe genunchi ori să se joace cu ea prin iarbă, universul domniţei Roxana a fost privat de dimensiunea masculină. Cunoştea greutatea, mirosul şi căldura trupurilor feminine. Prima oară când a atins cu adevărat un trup de bărbat a fost la şcoala de infirmiere. Avea, la examen, o probă practică: eleva infirmieră trebuia să ridice un militar rănit în patul său, să-i pună perna sub cap, la spate, pentru a putea să-i dea să mănânce. Această probă se desfăşură înaintea examinatorilor. Domniţa Roxana l-a luat în braţe pe tânărul ofiţer rănit, l-a ridicat, strecurându-i perna în spate. A durat câteva secunde. Dar era prima oară când domniţa Roxana simţea greutatea trupului unui bărbat. Nu o va uita niciodată. A fost o adevărată aventură. O descoperire nebănuită. În timp ce domniţa Roxana îl ţinea pe rănit în braţele sale, descoperea că greutatea bărbaţilor e diferită de cea a femeilor. Este totuşi binecunoscut: un kilogram de plumb nu este mai greu ca un kilogram de puf şi, în ciuda acestui fapt, plumbul pare mai greu. Acelaşi lucru se întâmplă şi cu greutatea bărbaţilor şi a femeilor. Mai era apoi mirosul. Un miros pe care domniţa Roxana nu-l cunoştea. A dormit în mai multe rânduri în paturile colegelor sale de pension şi s-a strecurat adesea în paturile guvernantelor sale. Cunoştea căldura unui corp feminin. Dar cea a unui bărbat îi era necunoscută. Fetele de vârsta ei, care aveau un tată, fraţi şi camarazi de joacă, cunoşteau toate acestea. Domniţa Roxana nu a avut nici tată, nici fraţi, nici prieteni de joacă.

Pentru ea, toate aceste lucruri erau noi. Sprijinind de umărul său trupul lui Decebal Hormuz, avusese aceeaşi senzaţie ca la examenul de infirmieră. A avut impresia că nu l-a purtat pe Hormuz sprijinit de umăr, ci că l-a purtat precum o mamă la pieptul ei, în pântecele ei. Domniţa Roxana îşi sterse buzele ca şi când ar fi mâncat, ca şi cum ar fi băut o băutură necunoscută.

— Ce se întâmplă, domniţă?, întreabă doctorul Mircea Pilat.

A intrat în salon. A sosit pe uşa bucătăriei de vară, unde era instalată infirmeria.

Doctorul Pilat este medicul judeţului Neamţ. A fost mobilizat în urmă cu zece zile. Pentru a fi medicul Centrului de recoltare a sângelui de la castel. E în uniformă de căpitan. O uniformă tocită. E gras, cu faţa roşie. Un om cinstit. O privire deschisă. E asemenea tuturor medicilor din judeţ, nespus de ancorat în viaţa cotidiană a ţării.

— Avem un donator de sânge, explică domniţa Roxana. A leşinat.

— A leşinat?, întreabă medicul.

Îi ia braţul soldatului pentru a-i simţi pulsul.

— S-a prezentat pentru a dona sânge, explică domniţa Roxana. Am găsit dosarul lui pe birou. I-am spus că sângele i-a fost refuzat. Aceasta i-a făcut foarte rău. A trebuit să-l car. Să-l duc pe braţe aproape pentru a-l aşeza pe fotoliu.

Domniţa Roxana are obrajii roşii. Ca şi când ar fi mărturisit ceva nespus de intim. Adaugă:

— Recunosc că am fost lipsită de tact. Nu trebuia să-i dau vestea atât de brutal. Dar nu m-am gândit că un soldat ar putea fi atât de sensibil şi să leşine ca o fetiţă. Mi-a spus că a luptat pe front vreme de doi ani.

Umărul domniţei Roxana, pe care fusese sprijinit pentru câteva clipe capul soldatului, e mereu cald. Simte această căldură în întreg trupul său, întinzându-se precum o flacără.

— N-aveţi nimic să vă reproşaţi, domniţă Roxana, spune medicul. E greşeala mea pe de-a-ntregul. Am uitat să vă informez în privinţa cazului Decebal Hormuz. I-am notat numele. Iată carnetul meu. Trebuia să vă vorbesc despre aceasta astăzi. Dar a venit înaintea mea. Nu vă îngrijoraţi! Lucrurile se vor rezolva. Nu e nimic grav.

— Îl cunoaşteţi pe acest băiat, domnule doctor?

— Dacă-l cunosc?, exclamă medicul. Bineînţeles că-l cunosc pe Decebal Hormuz. Îl ştiu de când a venit pe lume.

Doctorul Pilat desface tunica soldatului. Îi masează gâtul. Încet. Hormuz are un gât alb, lung precum cel al lebedelor. Domniţa Roxana, care lucrează de zece luni la Crucea Roşie, n-a mai văzut un soldat cu un gât atât de firav şi de alb precum cel al lui Decebal Hormuz.

— E greu să fii tânăr, domniţă, spune doctorul Pilat. E foarte greu. Uitaţi-vă la acest sărman băiat în ce stare se află.

Îl duse pe Hormuz la infirmerie.

II. Este deschis Dosarul Hormuz

Decebal Hormuz se află în camera castelului ce serveşte drept infirmerie. E singur. Întins pe un pat de campanie. Doctorul Pilat se întoarce în salon.

— Ce are, domnule doctor?, întreabă domniţa Roxana.

— Nu suferă de nimic, răspunde medicul.

— De ce i s-a refuzat sângele şi de ce a leşinat dacă nu este bolnav?

— Pentru că e flămând, domniţă.

— I s-a refuzat sângele pentru că e flămând?

— Da. E subalimentat. Nu are sânge îndeajuns nici pentru el. Cum să-l dea altora?

— Spuneţi că este flămând, domnule doctor?

— Da, domniţă. Îi este foame. De multă vreme. Acesta este diagnosticul.

— E soldat, domnule doctor. Primeşte o soldă, nu-i aşa?

— Decebal Hormuz nu este soldat. Ar fi trebuit să vă spună aceasta. Nu primeşte, aşadar, nicio soldă.

— A rămas doi ani pe front. A fost voluntar. Are dreptul la o pensie.

— Nu are dreptul la nimic, domniţă, răspunde medicul. Pensiile se dau invalizilor, mutilaţilor, răniţilor. Hormuz nu este mutilat. L-aţi văzut? Nu-i lipseşte nicio parte din trup. Nu este schilodit. Nu are nicio cicatrice. Aşadar, nu are niciun drept la pensie. Mai mult, acest băiat are nefericirea de a avea nouăsprezece ani. E copleşit de necazuri. Dacă ar fi fost bătrân ar fi avut, efectiv, dreptul la o pensie. Sunteţi de acord că la nouăsprezece ani nu i se poate plăti o pensie de bătrâneţe precum bătrânilor luptători. Nicio pensie de vârstă. Nu. Nu este logic. Şi, pentru că nu are niciun venit, moare de foame. Asta e tot.

— Nu e nimeni care să se ocupe de el?, întreabă domniţa Roxana.

— Nu are pe nimeni.

— Are, totuşi, o casă. Nu eşti niciodată singur în satul tău natal. Un sat e o mare familie.

— E pe de-a-ntregul singur. Cu toate că s-a născut aici, e un străin în propriul său sat. Aş fi preferat să nu vă spun toate

aceste lucruri. Aş fi vrut să rezolv de unul singur afacerea Hormuz. Sunt lucruri neplăcute pentru dumneavoastră.

— Afacerea Hormuz?, întreabă domniţa Roxana. Există o afacere Hormuz?

— Da, domniţă. O dureroasă afacere Hormuz. Credeam că a fost îngropată. Uitată. Clasată. O afacere despre care nu se va mai vorbi vreodată. Dar adevărul, domniţă, e la fel ca Dumnezeu. Îngropi adevărul vinerea, aşa cum L-am îngropat pe Hristos. A treia zi, adevărul învie. La fel ca Dumnezeu. Iese din mormânt. În ciuda străjilor. Astăzi, afacerea Hormuz a înviat.

— Ce afacere, domnule doctor?, întreabă domniţa Roxana.

— Legată de el şi de dumneavoastră. Căci dumneavoastră sunteţi prinsă în acest angrenaj.

— Eu, domnule doctor? In ce angrenaj?

— În angrenajul afacerii Hormuz, domniţă. Băiatul a leşinat la picioarele dumneavoastră pentru că era înfometat. Acum ştiţi despre ce e vorba. Şi vreţi să-l ajutaţi, nu-i aşa?

— Bineînţeles.

— Aici e drama, domniţă.

— De ce spuneţi că e o dramă?

— Pentru că sunteţi o prinţesă Paleolog, răspunde doctorul.

— Şi prinţii Paleolog nu sunt oameni la fel ca ceilalţi?

— Ba da, domniţă. Mai buni chiar decât ceilalţi. Dumneavoastră, în orice caz, sunteţi astfel. Dar când eşti o prinţesă Paleolog, nu poţi să ajuţi un Hormuz.

— De ce, domnule doctor?

— Vă va fi cu neputinţă să-l ajutaţi pe Hormuz, neţinând seama de originea durerii sale. Căutând locul unde se află rana, veţi descoperi lucruri care vă vor face rău. Foarte rău. Hormuz va fugi pentru a nu-şi arăta plaga lui ascunsă.

— Sunt, deci, lucruri atât de grave de ascuns?

— Nespus de grave. Dar nu grave pentru el. Grave pentru dumneavoastră. Va voi să fugă, aşa cum v-am spus, decât să vi le arate. Încercând să-l ajutaţi, nu veţi putea să faceţi aceasta fără să ţineţi seama de trecutul său.

— Dar nu ştiu nimic despre el, domnule doctor. În această dimineaţă l-am văzut pentru prima oară pe acest băiat. Acum un ceas habar nu aveam de el. Însuşi numele de Hormuz îmi era necunoscut. Nu ştiam nici măcar că în satul meu oamenii poartă acest nume. Ştiam că *hormuz* înseamnă perlă. Un *hormuz* e o perlă veneţiană. Spuneţi-mi, domnule doctor: Ce a făcut atât de

grav acest băiat? Ce crimă a săvârşit? Din cauza faptelor de care vorbiţi a fost reformat?

— Nu, domniţă. Sărmanul băiat n-a făcut niciun rău.

— Unul dintre părinţii săi, tatăl său, poate a săvârşit ceva grav? E vorba de o crimă?

— Nu, nici Decebal Hormuz, nici părinţii săi n-au săvârşit vreo crimă. Avea opt ani când părinţii i-au murit.

— E orfan de la vârsta de opt ani?

— Exact.

— Orfan de mamă şi de tată?

— Întocmai. Mama sa şi tatăl său au murit în 1933. Decebal Hormuz s-a aflat dintr-odată singur. Părintele Toma Scobai şi cu mine l-am dus pe Decebal Hormuz la un orfelinat din Paşcani. La Colegiul Tehnic de Căi Ferate. Studiile durează aici opt ani. Termini cu o diplomă care-ţi dă posibilitatea să devii angajat la Compania Căilor Ferate. Hormuz putea să devină şef de gară, şef de tren ori inginer într-o uzină de locomotive şi vagoane. Putea să ajungă constructor de căi ferate, de poduri ori de tuneluri. A fost un elev admirabil. Mereu premiant. Din toamna anului 1933, nu s-a mai întors în sat. La Colegiul Tehnic nu există vacanţe. Iarna se fac aici cursuri teoretice ca în toate colegiile. În timpul vacanţelor, se lucrează la ateliere. Or, iată că în luna februarie a acestui an, Decebal Hormuz a venit în sat. Ca şi când ar fi picat din cer. După unsprezece ani de absenţă. A plecat ca un puşti, cu picioarele goale, şi s-a întors soldat. Nimeni nu-l recunoştea. Nici măcar eu.

— De ce s-a întors în sat? Ca să se ascundă? Spuneţi-mi, domnule doctor, ce-a făcut?

— Nu, domniţă. N-a venit să se ascundă. Nu este urmărit. N-a săvârşit nicio crimă. S-a întors în sat din pricina unei greşeli administrative. V-a spus că a fost reformat pe caz de boală?

— Bineînţeles că mi-a spus. Este adevărat?

— Este adevărat. După doi ani de război. Şi trimiţându-l acasă, a fost întrebat unde locuia. Soldaţii primesc o foaie de drum gratuită. Pentru a se întoarce acasă. Decebal Hormuz nu avea domiciliu. Ultima lui reşedinţă fusese Colegiul Tehnic al Căilor Ferate din Paşcani.

Subofiţerul, completând actul de reformă, i-a cerut să-i dea o adresă precisă. Decebal Hormuz a răspuns că nu avea. Răspunsul său nu era valabil. Orice soldat are un domiciliu. Decebal Hormuz a spus atunci numele satului său natal, Dumbrava, supunându-se disciplinei militare. Subofiţerul i-a

remis un document de călătorie până la Paşcani. E gara cea mai apropiată de Dumbrava. Decebal Hormuz a mers la gară şi s-a urcat în trenul de Paşcani. Pentru a respecta instrucţiunile documentului. În orice caz, nu avea unde să meargă altundeva. Apoi – şi acesta era motivul cel mai important – era grăbit să se urce în tren, să se aşeze pe o banchetă şi să doarmă. Era nespus de obosit. Aşa s-a întors în satul natal, aici, la Dumbrava, unde nu mai cunoştea pe nimeni şi unde nu-l mai cunoştea nimeni, căci părinţii sai nu erau născuţi în acest sat.

A mers pe jos treizeci de kilometri, de la gara Paşcani până la Dumbrava. A sosit în miez de noapte. Toţi locuitorii dormeau.

Hormuz era foarte obosit. A căutat un loc unde să se ghemuiască şi să doarmă. Nici vorbă să rămână afară. Era în luna februarie. În plină iarnă. S-a îndreptat spre biserică, aflată în centrul satului. Îşi amintea de casa lui natală, care se afla în apropierea bisericii. Tatăl lui Decebal Hormuz era fierar. A găsit casa. Fierăria nu mai exista.

Fusese prefăcută în şcoală. Hormuz a împins poarta. Nu era încuiată. Hormuz s-a aflat, astfel, într-o sală de clasă. Şi-a aprins bricheta. A văzut tabla, băncile, catedra. Cum nu avea niciun alt loc unde să meargă, şi-a dat jos rucsacul, a apropiat două bănci, şi-a întins pătura şi s-a culcat. Avea acum un pat. Un pat nespus de bun pentru un soldat care petrecuse doi ani pe front. Din acea noapte, Decebal Hormuz se culcă în clasa şcolii din Dumbrava. Se împlinesc opt luni de atunci. Satul este aproape pustiu. Bărbaţii sunt la război. Bătrânii au murit. La Dumbrava, n-au mai rămas decât femeile şi copiii. Femeile îi aduc mâncare lui Hormuz din când în când. Însă foarte puţină, căci nu au mai multă nici pentru ele şi copiii lor. Din acest motiv, Hormuz este înfometat.

— De ce nu pleacă în altă parte?, întreabă domniţa Roxana.

— Pentru că aici lucrează, domniţă, răspunde medicul.

— Dacă lucrează, e plătit, nu-i aşa?

— Nu. E o muncă gratuită. Dar o muncă pe care nu poate să o părăsească. O să înţelegeţi de ce. V-am spus că Hormuz a sosit în sat în miez de noapte şi s-a culcat în şcoală. Trezindu-se, a doua zi Hormuz a descoperit un spectacol surprinzător: era înconjurat de copiii satului. Se aflau acolo pentru că unul dintre ei, trecând dimineaţa prin faţa şcolii, a observat că uşa era întredeschisă. A intrat şi l-a văzut pe Hormuz dormind. A crezut că era noul învăţător, (învăţătorul satului murise în război înainte cu un an.) Băiatul i-a anunţat pe toţi ceilalţi copii. Aflând că

aveau un nou învăţător, copiii şi-au luat în grabă ghiozdanele şi au alergat la şcoală. Când Hormuz s-a deşteptat, clasa era plină. L-au salutat în hol, strigând: „Bună dimineaţa, domnule învăţător!” Decebal Hormuz a încercat să le explice că era o confuzie. Că nu era dascăl. Că intrase acolo doar să doarmă, deoarece sosise în sat foarte târziu, în noapte, şi nu ştia unde să se ducă. Văzând că copiii nu erau pe deplin convinşi, Hormuz le-a spus că şcoala lor era odinioară o fierărie, că această fierărie era a tatălui său şi că el se născuse în acea casă. Copiii erau fericiţi. Singura lor distracţie era şcoala. Pentru a nu-i decepţiona în bucuria lor, Hormuz şi-a intrat în rolul de dascăl. I-a învătat să recite poezii. Le-a dat dictare. Le-a spus o poveste. Apoi, i-a trimis acasă. După-amiază, numărul elevilor s-a dublat. Le-a ţinut o lecţie de scriere. Lui Hormuz îi plăcea să scrie şi să-i înveţe şi pe alţii aceasta. Le-a povestit copiilor că scrierea era asemănătoare vieţii lui Hristos... „Cuvântul se întrupează în litera scrijelită pe foaia de hârtie la fel cum Hristos S-a întrupat în ziua de Crăciun la Bethleem. Închizând caietul pe care am scris, procedăm la fel ca apostolii care au aşezat trupul lui Hristos în mormânt. Cel care deschide caietul este asemenea îngerului care a ridicat piatra de pe mormânt: cuvintele scrise învie în spiritul celui care le citeşte, la fel ca Hristos. Orice scriere este întrupare, punere în mormânt şi înviere.

Pilda le-a plăcut copiilor. Hormuz ţine ore în fiecare dimineaţă şi în fiecare după-amiază. Drept mulţumire, mamele aduc de mâncare noului învăţător. Dar nu regulat. De aceea Hormuz e mai mult flămând.

— Începând de astăzi, se află sub protecţia mea, domnule doctor, spune Roxana. Voi da ordin să nu-i lipsească nimic.

— Mulţumesc, domniţă, spune medicul. Sunteţi generoasă.

— E îndatorirea mea de a fi generoasă, domnule doctor. Sunt infirmieră. Ajutându-l pe acest băiat, îmi fac datoria. Este un soldat şi, pentru că a fost reformat, are dreptul de a fi protejat. Am fost surprinsă de el din prima clipă. Nu-i aşa că e un băiat ieşit din comun?

— Cu totul ieşit din comun, domniţă. Nu v-aţi înşelat.

— Acum, totul e limpede, domnule doctor. Am înţeles de ce îi este foame. Ceea ce nu înţeleg încă, e de ce ţine atât de mult să doneze sânge. Căci ţine la aceasta cu adevărat. Altfel, nu ar fi leşinat atunci când a fost refuzat. Ştie că este subalimentat şi anemic.

— Era un refuz în plus, răspunde medicul.

— I-a fost refuzat sângele în alte centre?

— Nu. Patria îl refuză. S-a angajat voluntar la şaptesprezece ani. Faptul de a fi reformat e ca şi cum i s-ar fi refuzat sângele. La vârsta de nouăsprezece ani nu dai importanţă nuanţelor, domniţă. A suferit apoi un al doilea refuz. În locul sângelui său, patria a cerut sângele celui mai bun prieten al său. Aţi băgat de seamă ceva special la el?

— Bineînţeles, răspunde domniţa Roxana. Am observat că este nespus de plăpând. E foarte palid. Când l-am ajutat să se aşeze pe fotoliu mi s-a părut lipsit de greutate. Singurul lucru greu la el sunt bocancii.

— La îmbrăcămintea lui, nimic special?

— Tocmai ce v-am spus. Poartă bocanci grei precum cizmele de şapte poşte.

— Nimic altceva?

— Are o uniformă veche, foarte uzată şi decolorată. Ştiţi bine, domnule doctor, că sufăr de o miopie severă. Nu sunt o bună observatoare. Ceea ce m-a izbit cel mai mult la băiat nu este aspectul lui exterior, ci „castelele lăuntrice”, aşa cum spune Sfânta Tereza de Avila.

— E, totuşi, un detaliu care bate la ochi, domniţă. Chiar dacă sunteţi mioapă. Decebal Hormuz poartă două ceasuri legate cu lanţuri de metal alb.

— Nu le-am băgat de seamă. Are două ceasuri. Dar de ce?

— Aceste două ceasuri sunt întreaga poveste a lui Hormuz. V-am spus că eu împreună cu părintele Toma Scobai l-am dus la Colegiu. Vreme de opt ani, a fost primul din clasă. Dar a împărţit acest loc întâi cu un băiat care se numea Pavel Piatră. Şi acesta era orfan. Au fost prieteni de nedespărţit. Dat fiind că nici unul, nici altul nu aveau familie, s-au făcut fraţi de sânge. Şi-au crestat cu un cuţit cruci pe braţele lor şi şi-au amestecat sângele. O joacă de copii.

Ca premiu, la sfârşitul studiilor, primul pe clasă primea un ceas de argint. Decebal Hormuz a primit unul, iar Pavel Piatră, altul. Identice.

A doua zi după primirea premiilor, Decebal Hormuz s-a angajat ca voluntar şi a plecat pe front. Pavel Piatră a mers la o uzină din Timişoara pentru a deveni constructor de locomotive.

Îşi scriau regulat. Ca fraţii adevăraţi. La începutul anului 1944, Decebal Hormuz a fost reformat. Înainte de a părăsi frontul, a scris un poem în care îşi mărturisea durerea. Lăsa un loc liber pe front. Prin plecarea sa, scădea numărul luptătorilor. Îl

invita pe fratele său să-i ia locul. Poemul se intitula „Chemare la luptă”. A scris acest poem pentru că era adolescent şi toţi adolescenţii scriu poezii. Mai mult, Decebal Hormuz e român. Iar proverbul spune că românul s-a născut poet.

„Chemare la luptă” a fost publicată în *Jurnalul soldatului*. Toate marile ziare ale ţării au considerat că poezia este foarte frumoasă şi au reprodus-o în suplimentul lor duminical. În puţină vreme, toţi românii au cunoscut această poezie. A fost pusă îndată pe note. Se cânta peste tot.

— El a scris „Chemare la luptă”?, se miră domniţa Roxana. Răniţii o cântau mereu în spitale.

— Acesta este motivul durerii lui. Pavel Piatră a citit şi el „Chemare la luptă”. Ca toţi tinerii, Pavel Piatră ştia că Hormuz nu mai avea un alt frate în afară de el. Era convins că „Chemare la luptă” îi era adresată. Doar lui. Şi-a părăsit postul de la uzina de locomotive. S-a angajat ca voluntar. I-a scris o scrisoare plină de entuziasm fratelui său de sânge, lui Decebal Hormuz, spunându-i că îi citise apelul, că se angajase imediat şi că va lupta în locul lui. A scris această scrisoare la gară. A pus scrisoarea în buzunar şi a urcat în tren. Peste câteva ceasuri, convoiul a fost bombardat. Un bombardament cumplit. Al americanilor. Americanii bombardează zi şi noapte Europa pentru a deschide calea Armatei Roşii şi a instaura aici dictatura comunistă. Pavel Piatră a fost ucis înainte de a ajunge pe front. Adunând cadavrele, personalul ambulatoriu va afla în buzunarul lui Pavel Piatră scrisoarea adresată fratelui său, Decebal Hormuz. Erau o mulţime de morţi. Aceştia nu vor continua ancheta. Înainte de a arunca cadavrul voluntarului Pavel Piatră în groapa comună, îi vor goli buzunarele. Efectele personale ale mortului au fost trimise lui Decebal Hormuz. Printre ele, se aflau ceasul primit la colegiu şi scrisoarea pe care nu avusese timp să o ducă la poştă. Primindu-le, Decebal Hormuz a fost doborât de durere. Viata lui s-a schimbat. Hormuz era convins că Pavel Piatră a murit în locul său. Din vina sa. Din cauza poeziei lui. Patria îi refuzase sacrificiul, preferându-l pe cel al lui Pavel Piatră. Pentru aceasta a venit aici la castel ca să doneze sânge. Era sângele pe care nu mai avusese şansa să-l verse pe câmpul de luptă. Refuzul de a-l accepta era nespus de grav pentru el. Iată originea celui de-al doilea ceas. Îl poartă în buzunarul stâng al hainei sale, aproape de inimă. Adolescenţilor nu le arde de glume. Iau totul în serios.

— Vă mulţumesc că mi-aţi povestit toate acestea, domnule doctor!

— Mai este încă un lucru pe care trebuie să-l ştiţi, domniţă, spune medicul.

— Ceea ce am auzit este îndeajuns pentru astăzi. Sunt foarte emoţionată. Am să-l ajut pe Hormuz. Nu este doar un adolescent poet. E adolescenţa întruchipată. Poezia întrupată. Voi face pentru el tot ceea ce îmi stă în puteri.

— Mai e un lucru pe care trebuie să-l ştiţi, domniţă. Insist.

— Ceea ce mi-aţi spus îmi ajunge, domnule doctor.

— Mai e o altă poveste de sânge în viaţa lui Decebal Hormuz. E vorba, de data aceasta, de o crimă. Mai exact, de o întreită crimă. O întreită crimă nespus de reală, domniţă.

— O întreită crimă?

— Da. O întreită ucidere. Cea a mamei, a tatălui şi a surorii lui Decebal Hormuz. Toţi trei au fost asasinaţi pe când el avea opt ani.

— Părinţii lui au murit asasinaţi? De cine?

Domniţa Roxana are lacrimi în ochi. Şi părinţii ei au fost asasinaţi. La Monte Carlo. Pentru a fi jefuiţi. Domniţa avea şase ani. Nu i-a aflat nicicând pe asasini.

— A fost descoperit criminalul, domnule doctor?, întreabă domniţa Roxana.

— Da, domniţă.

— Cine sunt ucigaşii?

— Castelul. Castelul dumneavoastră. Castelul a ucis pe tatăl, pe mama şi pe sora lui Decebal Hormuz. Din această cauză v-am cerut să nu abordaţi niciodată acest subiect. Cel al morţii tatălui său, fierarul Anatol Hormuz, al soţiei sale, Sultana, şi al Serafimei, sora lui Hormuz. Puteţi să vorbiţi despre orice cu Decebal Hormuz în afară de aceasta.

III. Întreita crimă

— Un castel nu este o ghilotină, domnule doctor, spune domniţa Roxana. Cum a devenit castelul meu o maşină infernală, un instrument de exterminare?

Domniţa Roxana e în picioare, roşie de furie.

— Cum poate un castel să ucidă?, ţipă ea. Un castel este un lucru inert. Un castel este o adunătură de ziduri, de pietre, de uşi, de ferestre. Nu poate să ucidă. Eu sunt ucigaşa? Tatăl meu şi mama mea au fost asasinii?

— N-am spus niciodată una ca asta, răspunde medicul.

— Atunci cum a ucis castelul?

— În stilul lucrurilor inerte. O locomotivă este şi ea ceva neînsufleţit. La fel ca un castel. O locomotivă ucide tot ceea ce întâlneşte în calea sa. Şi ea îşi urmează drumul. Fără măcar să ştie că a ucis. Că a masacrat. Că a zdrobit. Este stilul de a ucide al lucrurilor inerte. Al locomotivelor. Al castelelor. Al administraţiilor. Al statelor. Al instituţiilor.

— Dacă trei oameni au fost ucişi în satul Dumbrava, aflat la doi kilometri de castel, ar fi trebuit să aflu. O astfel de monstruozitate se povesteşte vreme de mai multe generaţii. Peste tot. De toată lumea. Când s-au petrecut aceste fapte?

— Tatăl, mama şi micuţa Serafima au fost ucişi în 1933.

— În acelaşi an cu părinţii mei?, întreabă domniţa Roxana. De ce n-a vorbit nimeni dintre cei apropiaţi despre aceasta?

— Nu se vorbeşte niciodată de marile crime, domniţă, spune medicul.

— Fără paradoxuri, domnule doctor Pilat. Când se săvârşeşte o crimă, se vorbeşte de ea. Câtuşi de puţin, dar totuşi...

— Nu. Marile asasinate se trec sub tăcere. Întotdeauna şi peste tot. De când e lumea. Care e cea mai mare crimă care s-a petrecut vreodată pe pământ? E uciderea lui Dumnezeu. Răstignirea. Despre această ucidere, cea mai mare dintre câte s-au săvârşit vreodată sub soare, niciun istoric din acea vreme nu a vorbit. Nu s-a menţionat acest fapt în epocă în nicio conversaţie. Romanii, grecii, evreii scriau despre tot ceea ce se petrecea în jurul lor. Despre această mare ucidere n-au scris nimic. Nu i-a păsat nimănui. În afară de prietenii Celui răstignit, nimeni nu vorbea despre deicid. În privinţa asasinării lui Hormuz, lucrurile sunt asemănătoare. Nu s-a vorbit despre aceasta. Căci,

la fel ca pe Golgota, în afacerea Hormuz era vorba de o ucidere legală. În faţa unei uciderи legale se păstrează tăcerea. Nu se rosteşte niciodată numele asasinilor. Cine L-a ucis pe Dumnezeu pe Golgota? Pilat şi administraţia romană, triburile evreieşti ori populaţia? Sau toţi aceştia laolaltă? Nimeni nu va putea să răspundă vreodată. Crima este mult prea mare. S-a preferat tăcerea. La fel ca în afacerea Hormuz.

— Este uluitor, domnule doctor, spune domniţa Roxana. De ce nimeni nu mi-a vorbit despre aceasta mai înainte? Şi pentru ce îmi vorbiţi de aceasta astăzi?

— Aş fi vrut să nu vă vorbesc vreodată, domniţă. Dacă fac aceasta e pentru faptul că Decebal Hormuz, singurul supravieţuitor, a venit astăzi în faţa dumneavoastră. Pentru a dona sânge. Starea lui fizică este lamentabilă, după cum aţi constatat. O să-l ajutaţi, sunt sigur de asta, dar nu-i spuneţi niciodată nimic despre părinţii săi. Proverbul spune că „nu trebuie să vorbeşti niciodată de funie în casa spânzuratului”.

— Cum aş putea să vorbesc de lucruri despre care habar nu am?, spune domniţa.

— Cunoaşteţi faptele.

— Eu?, exclamă domniţa Roxana. Astăzi aud pentru prima oară de numele de Hormuz.

— Îl cunoaşteţi, totuşi, pe Hormuz, susţine medicul.

— Il cunosc pe Hormuz?

— Da, domniţă, îl cunoaşteţi şi încă de multă vreme. Vă voi aminti unde şi cum l-aţi cunoscut. Vă vorbesc despre aceasta pentru a evita eventualele gafe şi poate o nouă nenorocire.

— Soldatul Hormuz crede şi el la fel ca dumneavoastră că părinţii săi au fost ucişi de castelani? De noi?

— Ştie aceasta, domniţă.

— Ştie şi nu mi-a sărit la gât ca să mă sugrume? Crede că părinţii mei, ori eu însămi, i-am exterminat familia? A venit la castel ca să răzbune acest pretins masacru?

— Nu, domniţă, nu vă temeti de asta. Decebal Hormuz nu vă vrea nicicum răul. Dimpotrivă. Vă iubeşte. Nu veţi afla niciodată un om care să vă iubească mai credincios decât el.

— Mă mai şi iubeşte? Nu i-ar mai lipsi decât aceasta. Sunteţi în miezul unei melodrame, domnule doctor. Tot ceea ce îmi debitaţi de câteva minute pare de-a dreptul delir. Pe scurt: sunt autoarea a trei crime. Cel ce a scăpat de la masacru e îndrăgostit de mine. E un pic cam mult...

— E abracadabrant, domniţă. Recunosc. Realitatea e adesea delirantă, dar v-am povestit cum stau lucrurile.

— Care anume, domnule doctor? Nu mi-aţi spus nimic.

— Sunt fapte de-a dreptul mărunte, domniţă. Fapte de nebăgat în seamă, care nu merită osteneala de a fi menţionate. Aceste fapte fără importanţă anume au declanşat drame care au scandalizat întreaga lume. Vă amintiţi de mătuşa dumneavoastră, Xenia Ipsilanti? A murit în urmă cu cinci ani. Era verişoara mamei dumneavoastră şi a prinţului Horaţiu Ştirbei.

— Ce-are a face cu această poveste macabră buna şi admirabila mătuşă Xenia? Era sfânta familiei Paleolog. Sper că nu pe ea o acuzaţi de cele trei crime!

— Ba da, domniţă, răspunde medicul.

— Mătuşa Xenia Ipsilanti e o ucigaşă? V-aţi pierdut minţile, domnule doctor. Aţi cunoscut-o pe mătuşa Xenia?

— Da.

— Nu era o sfântă?

— Ba da. Era o sfântă. Nu ar fi omorât o muscă.

— Şi ea e cea care a săvârşit masacrul?

— Chiar ea.

— Mătuşa Xenia Ipsilanti venea aici la castel la începutul postului, cu şapte săptămâni înainte de Paşti. Stătea singură aici. Prefăcea castelul într-o sihăstrie. Ştiţi aceasta, domnule doctor. În tot timpul postului, Xenia Ipsilanti nu mânca decât o singură dată pe zi, doar ceea ce pregătea chiar ea. Nu avea niciun servitor. Făcea cele şapte laude, inclusiv miezonoptica. Nu mânca decât legume şi poame. Niciodată carne, peşte, lapte, nici ouă. În timpul postului, nu folosea nici ulei, nici oţet. Era o mare ascetă. Şi pe ea o acuzaţi de a-i fi ucis pe ţărani? Nu cunoştea pe nimeni în zonă. Când venea aici, la castel, mătuşa Ipsilanti nu vorbea decât cu Dumnezeu. N-a vorbit niciodată cu vreun ţăran. Chiar dacă ar fi vrut, nu ar fi fost deloc în stare. Nu cunoştea niciun singur cuvânt în româneşte. Vorbea doar greceşte. Şi cu oamenii care nu cunoşteau greaca, ca dumneavoastră, vorbea franţuzeşte. Nu aţi vorbit niciodată cu ea, domnule doctor?

— În două rânduri, domniţă. E adevărat că nu ştia româneşte. Dar ca să ucizi un om nu trebuie să îi cunoşti limba.

— Bigota mătuşă Xenia, singura persoană de care noi suntem siguri că se află în Rai, ar fi putut ucide pe tatăl, pe mama şi pe sora acestui băiat?

— Aşa s-au petrecut lucrurile, domniţă Roxana, răspunde medicul. Completă: Dacă îmi porunciţi să tac, nu voi mai adăuga niciun cuvânt. V-am cerut îngăduinţa de a mă retrage. Am vorbit doar pentru a evita noi drame. Nu pot să vă oblig să mă ascultaţi.

Doctorul Pilat e în picioare, gata să plece. Biroul său este amenajat în fosta bucătărie de vară a castelului.

— Mi-aţi spus destul, domnule doctor, pentru a avea dreptul de a tăcea acum, adaugă domniţa Roxana. Continuaţi. Povestiţi-mi cum sfânta mea mătuşă Xenia Ipsilanti a ucis atâţia oameni.

— I-a ucis fără să-şi dea seama, domniţă.

— Poţi să ucizi trei oameni fără să-ţi dai seama?, ţipă domniţa Roxana. Vreau faptele. Cum o sfântă ca ea putea să ucidă? Căci recunoaşteţi că era o sfântă!

— Era o sfântă, spune doctorul Pilat, dar nu există sfinţi fără păcate. Sfinţii sunt precum vulturii: zboară la o foarte mare înălţime. Găinile nu sunt în stare să zboare la o asemenea înălţime. Precum vulturii. Dar când vulturii coboară, ei zboară mai jos decât găinile. Aceasta li se întâmplă şi sfinţilor. Din această cauză păcatele sfinţilor sunt de neiertat: sunt prea mari. Cam acelaşi lucru s-a petrecut şi cu doamna Xenia Ipsilanti. A exterminat familia Hormuz din Dumbrava nelăsând decât un singur supravieţuitor: pe Decebal Hormuz, soldatul subalimentat şi înfometat, care s-a prezentat în această dimineaţă înaintea dumneavoastră pentru a dona sânge.

IV. Al doilea mormânt din Vinerea Mare

— Nu cunoaşteţi nimic despre acest cumplit caz. Copiii sunt la curent cu ceea ce se petrece în jurul lor. Fără să le scape ceva. Chiar dacă nu înţeleg. Dar dumneavoastră nu cunoaşteţi faptele. Căci ele s-au petrecut în sat. Distanţa dintre castel şi Dumbrava e mai mare decât cea de la cer la pământ. Castelul a fost înălţat aici, pe stâncă, de strămoşii dumneavoastră. De la castel, ca de pe o terasă, se vede întreg ţinutul. Vedeţi ca într-o carte deschisă valea Ozanei, mănăstirile Agapia, Neamţ, Văratec şi vârful Ceahlău. Cătunul Dumbrava este ghemuit la picioarele castelului ca un câine la picioarele stăpânului său. La Dumbrava, erau robi altădată. Ei şi pământurile lor vă aparţineau. De un veac, nu mai există robi. Pământurile aparţin ţăranilor. Dumneavoastră, prinţii, aţi făcut revoluţia socială şi politică. Paleologii aparţin celei mai nobile familii de pe pământ. Bizanţul a avut opt împăraţi cu numele de Paleolog. Sunt strămoşii dumneavoastră. Ultimul împărat al Bizanţului, Constantin al XI-lea Paleolog, a murit în fruntea armatei sale, pe 29 mai 1453, apărând zidurile Constantinopolului. Au existat mari împăraţi pe pământ. Dar nici Alexandru cel Mare, nici Cezar, nici Napoleon nu au murit pe câmpul de luptă ca strămoşul dumneavoastră. După căderea Imperiului Bizantin, Paleologii s-au împrăştiat pe întreg pământul. Paleologii au fost prinţi. Zoe Sofia Paleolog a urcat pe tronul Rusiei ca soţie a ţarului Ivan al III-lea. O altă ramură a prinţilor Paleolog s-a stabilit în România. Aţi fost prinţii noştri vreme de veacuri. Aparţineţi României, dar nu faceţi parte dintru aceasta. Sunteţi precum vapoarele. Vapoarele sunt pe ocean, dar nu fac parte din ocean. Acesta este destinul prinţilor. Prinţii şi poporul trăiesc sub acelaşi acoperiş, dar în camere aparte. Castelul dumneavoastră se numeşte „castelul Bonjuriştilor”. Cea mai mare parte dintre rudele dumneavoastră nu au învăţat niciodată limba română. Când un castelan întâlneşte un ţăran, nu ştie să-i spună decât bună ziua. Nu a existat niciodată vreun dialog. Din lipsa cuvintelor. Nu se poate discuta cu un singur cuvânt. Castelul se mai numeşte, de asemenea, şi „castelul Rândunelelor”. Veniţi aici doar primăvara. Şi plecaţi toamna. Nu rămâneţi decât pe vreme bună. La fel ca rândunelele.

— Îmi ţineţi un curs de istorie şi sociologie, domnule doctor, spune domniţa Roxana. Povestiţi-mi mai bine cum i-a ucis pe ţărani Sfânta Xenia Ipsilanti.

— Xenia Ipsilanti era singura castelană care venea în ţară înaintea rândunelelor. Venea la castel în fiecare primăvară cu o săptămână înainte de post. Ducea aici o viaţă de pustnic. O viaţă desăvârşită. Dar, aşa cum se spune: „Desăvârşirea niciodată desăvârşită desăvârşire a celor desăvârşiţi.”[1] Nu există niciun sfânt fără păcate. Chiar şi îngerii păcătuiesc. Xenia Ipsilanti a săvârşit un foarte mic păcat. Chiar nu poate fi numit cu adevărat păcat. Era mai degrabă o manie. Dar o mică spărtură în coca unei nave devine îndată mare şi provoacă naufragiul. Or, cum se spune încă: „Când un şarpe află o gaură şi când a reuşit să-şi treacă capul nu mai poate fi oprit să treacă pe de-a-ntregul.”[2]

Această fisură în viaţa desăvârşită a prinţesei Xenia era dragostea ei pentru copaci. Nu suporta să fie doborâţi.

Există în munte o lege străveche care îngăduie ţăranilor să meargă la pădure după lemne fără să plătească taxe. Cu câteva restricţii: e interzis să intri în pădure cu securi, topoare, fierăstrău ori alte unelte de tăiat. Nu este îngăduit, cu atât mai mult, să intri cu căruţe sau cu alte vehicule pe roţi. Nici cu calul, cu măgarul, cu boul ori cu un alt animal de tracţiune. Singurul lucru pe care omul poate să-l ducă cu el este o frânghie. Putea să ia tot lemnul pe care voia, cu condiţia de a se folosi doar de frânghie şi de braţele sale.

Prinţesa Xenia Ipsilanti, privindu-i pe ţăranii care cărau copacii întregi pe umerii lor, suferea cumplit. Nu suporta să vadă că oamenii devastau copacii săi. Furtul din pădure căpăta proporţii catastrofale pentru Xenia Ipsilanti, mai cu seamă în timpul Săptămânii Mari. În Vinerea Mare, toţi oamenii din sat merg la pădure spre a lua lemne pentru prepararea pascăi, a mesei pentru cele trei zile de Paşti. E nevoie de multe lemne. În timp ce oamenii sunt în pădure, în dimineaţa din Vinerea Mare, femeile încheie dereticatul caselor. Pereţii sunt văruiţi, mobila este curăţată. Cojile de la ouăle care au fost folosite pentru prăjiturile de Paşti sunt duse de copii, în coşuri, pe râul Ozana şi lansate ca nişte vaporaşe. În această dimineaţă din Vinerea Mare fiecare fetiţă şi fiecare băiat al satului săvârşesc slujba celui de-al cincilea evanghelist şi al treisprezecelea apostol. Paştele e cea

[1] Sfântul Ioan Scărarul, *PG* 88, col. 1148.
[2] Sfântul Grigorie de Nyssa, *PG (Patrologia Greacă)*, 44, col 1172.

mai mare sărbătoare a universului. Trebuie vestită tuturor. Exact cum a fost vestită de cei patru evanghelişti şi de cei doisprezece apostoli.

Sunt oameni care trăiesc în depărtări. Nu cunosc data Paştelui. Nu au calendar. Trăiesc refugiaţi în peşteri, în păduri. Sunt prizonieri şi captivi. Sunt popoare pe care istoria le-a izgonit din pământurile lor, care trăiesc ascunse în pustii şi în pământuri necunoscute. Toate au nevoie de un al cincilea evanghelist şi de un al treisprezecelea apostol: este slujba pe care fiecare băiat şi pe care fiecare fetiţă o săvârşeşte în dimineaţa Vinerii Mari. Copiii vestesc Paştele aruncând cojile de ou în râu. Fiecare coajă este un mesaj. Un mesaj alb. Fiecare coajă este ca o filă de calendar pe care este scris: „Hristos a înviat!” Toţi cei care trimit coji de ou pe râu ştiu că în trei zile va fi Paştele. Apa este cel mai bun mesager din lume. Purtând cojile de ou, apa vesteşte Paştele celor de pe malurile Ozanei, apoi celor care trăiesc pe malurile Moldovei, ale Siretului, ale Dunării şi ale Mării Negre. Apa Mării Negre trece cu mesajul învierii prin strâmtorile Bosfor şi Dardanele în Mediterană. Din Mediterană mesajul plecat din Dumbrava trece prin Strâmtoarea Gibraltar în Atlantic şi în alte mari oceane. Cojile de ou putrezesc şi se pierd. Dar apa are memorie. Apa învaţă pe de rost mesajul şi îl poartă pe toate oceanele şi pe toate mările pământului până în Japonia, în Coreea şi în Ţara de Foc, sub Tropice şi la Ecuator. Dar mesajul copiilor din Dumbrava nu se limitează doar la riverani. El merge mai departe. Odată cu apa. Căci apa se evaporă, devine nori şi cade sub formă de ploaie deasupra pădurilor Amazoniei şi a ţărilor de la Ecuator. Vestea învierii se pogoară astfel cu fiecare picătură de ploaie pe întreaga planetă. Vestea cade odată cu fulgii de zăpadă la Polul Nord, la Polul Sud şi în Siberia, unde se află atâţia captivi. Mesajul purtat de apă pătrunde în pământ, anunţând morţilor sărbătoarea Paştelui. Din străfundul pământului, apa purtătoare a marelui mesaj urcă împreună cu seva în tulpina plantelor şi în trunchiurile copacilor. Mesajul Învierii ajunge în frunze, în flori şi în toate fructele. Peste tot. Copiii din Dumbrava, aruncând cojile de ou în râu, vorbesc cu toate creaturile cosmosului. Corespondează cu tot ceea ce se află pe planetă – pe pământ, deasupra pământului şi sub pământ. Decebal Hormuz avea opt ani. Era în Vinerea Mare a anului 1933. Se afla împreună cu alţi copii la râul Ozana. Săvârşea slujba de copil evanghelist.

Era prânz. Ţipetele femeilor se auzeau din sat, anunţând că Anatol Hormuz, Marele Hormuz, fierarul Hormuz, tatăl lui Decebal, fusese ucis.

Decebal Hormuz şi-a lăsat coşul pe jumătate plin cu coji de ouă pe malul apei şi a alergat acasă. Tocmai îl cărau pe mort. Îl scoteau din pădure. Convoiul care-l urma pe cel ucis era încă departe de sat. Dar toată lumea ştia deja ceea ce se petrecuse.

Prinţesa Xenia Ipsilanti dăduse poruncă paznicilor pădurii să-l oprească pe Hormuz să mai taie din pădurile sale. Tatăl lui Decebal Hormuz era un uriaş. Făcea ravagii în pădure. Xenia Ipsilanti avea dreptate în această privinţă. Hormuz îşi arunca frânghia ca pe un lasou în vârful copacului. Îl îndoia aşa cum se îndoaie lemnul unui arc. Îl trăgea cu forţa lui de Hercule până ce se rupea. Curăţa copacul de crengi, îl ridica pe umăr şi-l ducea în sat. La el acasă. La fierărie.

Cei doi paznici ai pădurii erau albanezi. Unul dintre ei se numea Schipetar, iar cel de-al doilea, Arnăut. Slugile arau nespus de credincioase, dar crude. I-au promis stăpânei lor că-l vor opri pe Hormuz să mai jefuiască pădurea. Au tăiat la rădăcina mai multor arbori pe care erau siguri că Marele Hormuz îi va doborî. Au săpat capcane de mistreţ în jurul copacilor retezaţi. Cunoşteau felul de a tăia al fierarului. Erau siguri că Hormuz va cădea în capcană.

Totul s-a petrecut aşa cum au prevăzut. Când Hormuz a încercat să îndoaie copacul, acesta s-a prăbuşit peste el. Anatol Hormuz era slab, în ciuda greutăţii sale. A încercat să se dea la o parte din calea copacului, dar a căzut în capcana mistreţului. La strigătele sale, ceilalţi oameni care se aflau în pădure au alergat îndată. L-au scos pe Marele Hormuz din groapa fiarelor. Însă Hormuz era grav rănit, oasele îi erau zdrobite. S-a făcut o brancardă din crengi. A fost întins pe ea trupul lui Hormuz pentru a fi dus în sat. Marele Hormuz a fost dus acasă. S-a constatat că copacul fusese tăiat. S-au văzut capcanele pentru mistreţi. Cu toţii au înţeles îndată atunci că Marele Hormuz fusese ucis la ordinul Xeniei Ipsilanti de către cei doi paznici albanezi ai pădurii.

Vestea despre crimă a ajuns în sat înainte de a ajunge trupul mortului. Nu se ştie ce s-a petrecut apoi. Dar atunci când brancarda pe care zăcea mortul a sosit la fierărie, cei care-l duceau nu s-au oprit. Normal, mortul ar fi trebuit dus acasă. Pentru a fi întins pe o masă, spălat şi îmbrăcat în haine noi.

Trupul marelui Hormuz a fost condus direct la biserică. Era de neînţeles. Brancarda pe care se afla mortul a fost aşezată în faţa altarului.

Era ora 3 după-amiază. În mijlocul bisericii, în faţa altarului, se afla deja o brancardă. Pe această brancardă, la ora 3 fix, s-a aşezat Sfântul Epitaf, care reprezintă trupul lui Hristos coborât de pe cruce. La ora 3 se aflau, aşadar, în mijlocul bisericii din Dumbrava două brancarde. Doi morţi: Hristos şi Marele Hormuz. Amândoi ucişi de lemn mort. Hristos răstignit pe lemn, şi Anatol Hormuz zdrobit de lemn. Doi mari morţi. Hristos este un mare mort pentru că este Dumnezeu. Anatol Hormuz era un mare mort pentru că era un uriaş.

Brancarda lui Dumnezeu mort şi cea a omului erau identice. Brancarde de crengi. Trupul lui Hristos şi cel al lui Hormuz erau acoperite de frunze şi de mici buchete de flori. Biserica s-a umplut. Tot satul era acolo. În Vinerea Mare se celebrează aşezarea în mormânt a Celui mai mare mort care a existat vreodată. Femeile, copiii şi chiar bărbaţii plâng. Îl plâng pe Hristos şi pe Hormuz. Cu aceleaşi lacrimi. Până la căderea serii, în biserică nu se ţine nicio slujbă. Nicio rugăciune. Nu e niciun zgomot. Întreaga după-amiază a Vinerii Mari biserica rămâne tăcută. Oamenii păşesc în vârfurile picioarelor, pun o floare, un buchet de frunze verzi, varsă câteva lacrimi şi vorbesc în linişte. Se face acelaşi lucru la fel ca şi altă dată. Dar pentru doi morţi.

La căderea serii, se îndeplineşte ceremonia aşezării în mormânt a lui Hristos. Este cea mai dramatică dintre toate slujbele bisericeşti.

Odată ce totul a fost gata pentru aşezarea în mormânt a lui Hristos, i-a venit rândul celuilalt mort. Trupul lui Hormuz zăcea pe a doua brancardă mortuară. Se putea înmormânta unul dintre morţi şi putea fi abandonat celălalt? Nu existase niciodată un caz asemănător. Părintele Toma Scobai nu era teolog, ci preot. A primit înştiinţare din înalt. Aşa cum apostolii au primit flăcările în chip de limbi de foc de Rusalii. În privinţa credinţei, părintele Toma Scobai ştie ce trebuie făcut şi ce nu trebuie făcut în acelaşi fel în care animalele fac diferenţa între ierburile bune de mâncat şi cele vătămătoare fără să fi aflat vreodată aceasta din botanică. Părintele Scobai face lucrurile bine fără să le fi învăţat din cărţi, aşa cum unele păsări zboară în forma literelor fără a cunoaşte alfabetul.

Părintele şi creştinii din Dumbrava s-au hotărât, fără a se sfătui mai înainte, să îi înmormânteze în acelaşi timp pe cei doi

morţi: pe Hormuz şi pe Hristos. Pe Dumnezeu şi pe om. Slujba aşezării în mormânt din Vinerea Mare Îi era rezervată lui Hristos. Pentru aşezarea în mormânt a oamenilor e o altă slujbă, dar niciun canon nu interzice să aşezi un om în mormânt în acelaşi timp cu Hristos. La Dumbrava, s-a făcut aceasta.

Niciodată nu a avut loc o slujbă atât de sfâşietoare. Înmormântarea lui Dumnezeu şi cea a unui om. Prinţesa Xenia Ipsilanti lipsea. Jandarmii erau acolo. Nu purtau arma cu ţeava întoarsă în jos. Le era teamă de revoltă. Erau gata să intervină.

Dar nu au fost incidente. Ar fi fost motive spre a-i sfâşia pe paznicii pădurii şi pe slujitorii de la castel care-l uciseseră pe Anatol Hormuz. Motive de răzbunare împotriva prinţesei ce ordonase crima. Însă oamenii din Dumbrava sunt creştini. Un creştin se sileşte să se asemene lui Dumnezeu, nu răufăcătorilor. S-au stăpânit. Au făcut la fel ca prietenii lui Hristos. Nu se vor revolta după uciderea Stăpânului lor. Ţăranii din Dumbrava nu vor urca la castel ca să-i pună foc. Se vor mulţumi să-i plângă pe cei doi morţi. Pe morţii lor. Ştiau cu toţii că Hormuz fusese asasinat, dar era un asasinat legal. La fel cum fusese asasinatul lui Hristos. Nicio eroare de procedură în vreuna dintre cele două crime din acea zi. În ceea ce îl priveşte pe Hristos, El a fost condamnat din respect pentru lege. Autorităţile ce ocupau Palestina au contrasemnat verdictul poporului evreu. Populaţia a aclamat. În ceea ce priveşte uciderea lui Anatol Hormuz, procedura era şi ea legală. Xenia Ipsilanti avea dreptul să taie copacii şi să aşeze capcane pentru mistreţi pe pământurile ei. Dacă voia să nu fie ucis, Hormuz nu trebuia să meargă acolo. Nimeni nu îl silise la aceasta.

Dar chiar legală, o ucidere rămâne o ucidere.

A treia zi, după cele două crime din Vinerea Mare, s-a sărbătorit învierea. Învierea lui Hristos. Învierea lui Dumnezeu. O singură înviere. Anatol Hormuz a rămas în mormânt. Omul nu a înviat. În timp ce se sărbătorea Paştele, toţi se gândeau la cel de-al doilea mort, la Hormuz. Era tot sub pământ. Dar se ştia cu certitudine că Anatol Hormuz va învia. Din moment ce Hristos a înviat, toţi cei morţi vor învia. Va sosi acea zi. Dar mai târziu. Trebuie aşteptat. Singurul om care nu putea să aştepte, liniştit, ziua învierii lui Hormuz era soţia sa. Se numea Sultana. Îl iubea nespus pe soţul ei. Nu putea să rămână atât de mult timp fără el. Suferea cumplit. Lipsa soţului ei atârna asupră-i precum plumbul. De la moartea lui nu putea să mai mănânce, nici să lucreze. Nu avea poftă de nimic. A început să slăbească. La patruzeci de zile

după moartea lui Hormuz, Sultana, soţia sa, a decedat. A vrut să moară de foame şi de durere. Când a murit, pielea ei era galbenă şi scorţoasă precum coaja unei lămâi. Sultana era cea de-a doua victimă a Xeniei Ipsilanti.

Aveau doi copii: Decebal, de opt ani, şi o fetiţă care se numea Serafima, în vârstă de doar şase ani.

Micuţa Serafima cutreiera de una singură prin sat, pe câmp şi prin pădure. Nu avea cine să aibă grijă de ea. Moartea Serafimei a urmat îndată după cea a părinţilor ei.

A rămas un singur supravieţuitor: Decebal Hormuz. A fost dus la Colegiul Tehnic al Căilor Ferate. Acum se află aici. La castel.

Domniţa Roxana ascultă neclintită această poveste de necrezut. Are impresia că citeşte un roman.

— Singurul lucru care se poate face e de a fi ajutat ultimul Hormuz. Singurul Hormuz în viaţă. Cel de-al patrulea Hormuz. Îmi asum această sarcină. Vă voi cere ajutorul. Trebuie căutată îndată o locuinţă pentru acest băiat. Se cuvine să i se asigure strictul necesar.

Doctorul Mircea Pilat se aştepta să o vadă pe domniţa Roxana mai emoţionată. Dar ea a rămas stăpână pe sine însăşi. Nu că ar fi fost nepăsătoare. Pentru că era prinţesă. De mai mult de o mie de ani, Paleologii erau prinţi domnitori. O prinţesă ştie să se stăpânească. Sentimentele sunt lucruri intime. Mai intime decât lenjeria. Nu-ţi dezvălui sentimentele în public. În realitate însă, suferea cumplit.

— Drama acestui băiat este una ieşită din comun, spune domniţa Roxana. Cu siguranţă, suferinţa l-a făcut atât de diafan. Aproape imaterial. Am avut impresia că ochii săi au culoarea şi strălucirea perlelor.

— Perla este un produs al suferinţei. Este lacrima trupului. Stridiile care sunt rănite îşi transformă carnea lor în sidef, pentru a-şi acoperi rana. Rezultatul este perla. Stridiile normale nu fac perle. Stridiile care nu suferă sunt comestibile. La fel se întâmplă şi cu oamenii. Sunt răni peste care se trece, acoperite de sidef, care îi fac pe oameni mari. Ceea ce este straniu e că acest băiat se numeşte „perlă”, în româneşte *hormuz*.

V. Trifoiul flămânzilor

— Urcaţi în ambulanţă, soldat Hormuz!, ordonă domniţa Roxana. Vă conduc acasă.

— Pot să mă întorc pe jos, spune Decebal Hormuz.

Se află pe peronul castelului.

— Sunteţi bolnav. Sunteţi un militar. Eu sunt infirmieră. E datoria mea să vă îngrijesc. Ascultaţi. Urcaţi în ambulanţă.

Ambulanţa este Cadillacul alb al domniţei Roxana. E numită ambulanţă pentru că poartă cruci mari roşii pe portiere şi pe capotă. Au fost pictate după rechiziţionare. Domniţa Roxana e infirmieră ataşată la Statul Major al Armatei. Are nevoie de o ambulanţă şi un şofer. Armata a pus la dispoziţia sa maşina şi şoferul. Practic, nu s-a schimbat nimic. În afară de faptul că armata plăteşte benzina şi salariul şoferului. Ambulanţa poate apuca pe drumuri interzise maşinilor civile. Poate să nu ţină seama de semafoare şi să meargă pe contrasens. Sunt avantaje derizorii ale războiului.

Decebal Hormuz se aşază pe bancheta din spate. Domniţa Roxana stă pe locul infirmierei, în dreapta şoferului.

— Coboară în sat, Carol!, comandă domniţa Roxana.

— La Dumbrava?

Şoferul este mirat. E un român din Transilvania. De origine germană. Un foarte bun mecanic. E încăpăţânat şi disciplinat. Ştie că servitorilor castelului le e interzis să coboare în sat. Personalul castelului e recrutat întotdeauna din regiuni îndepărtate. Nu sunt angajaţi niciodată oameni din partea locului. Camerista care a sosit în ajun la castel cu domniţa Roxana şi care o însoţeşte peste tot se numeşte Tinca. E de fel din Bucovina, „grădina României”, o provincie care se află în partea de miazănoapte a ţării, ocupată de curând de Armata Roşie şi anexată Rusiei Sovietice. Locuitorii care nu au reuşit să fugă au fost deportaţi în Siberia şi în Urali. În locul lor a fost adusă o populaţie mongolă. Bucătăreasa, Tecla, este şi ea din Ţara de Jos a Moldovei, de la Cotnari, o regiune viticolă. Paznicul castelului se numeşte Soliman. E un turc din Dobrogea. Niciun locuitor din ţinut, în afara părintelui Scobai, a doctorului Pilat şi a lui Decebal Hormuz, acum, nu a intrat vreodată în castel. Nu e vorba de segregare. Nici de dispreţ. Prinţii Paleolog ştiu că relaţiile între stăpâni şi servitori trebuie să fie lipsite de patimă.

Altfel, nu e pace. Patima îi face pe stăpâni la fel de nefericiţi ca servitorii. Orice coabitare devine pasională. Dacă şoferul, camerista ori paznicul ar fi fost din Dumbrava, ar fi transmis fiecare mustrare care le-ar fi fost făcută în sat, soţiei lor, soţului, familiei lor. Legăturile între sat şi castel ar fi fost lipsite atunci de pace. Slugile nu au dreptul să-şi petreacă ziua lor liberă în zonă pentru a nu intra într-o relaţie afectivă cu cineva. Pentru aceasta, şoferul este mirat că i se ordonă să meargă în sat.

Domniţa Roxana priveşte în oglinda retrovizoare chipul de copil palid al soldatului.

— Indicaţi-i şoferului casa în care locuiţi, îi spune lui Hormuz, fără să întoarcă capul.

Maşina iese din parc. Castelul este înconjurat de un gard înalt de doi metri, din lemn, dat cu smoală pentru a rezista la umezeală. Parcul se întinde peste un întreg munte. Decebal Hormuz admiră pomii fructiferi de pe alei. Sunt înfloriţi. Au flori albe. Precum uniforma de infirmieră a domniţei Roxana. Mâinile lui Hormuz mângâie catifeaua banchetelor şi a cotierelor. La castel i s-a dat să mănânce. Acum e mulţumit. Fericit chiar. E prima oară când urcă într-o maşină atât de frumoasă.

Casele din Dumbrava sunt în vale. Se văd ca într-o ilustrată. Sunt împrăştiate pe coasta dealului de pe malul Ozanei. Râul, văzut de aici, e ca o eşarfă argintie, ca un fular strălucitor aruncat pe gâtul muntelui. Sunt în jur de o sută de case. Toate albe. Precum cuburile de zahăr aruncate printre copaci, pe malul râului. Din fiecare acoperiş se înalţă o coloană de fum ca o panglică albăstruie. Fiecare casă din satul Dumbrava e asemenea unei jucării agăţate de cer printr-o panglică albastră de fum.

La ieşirea din parc, paznicul Soliman salută. Dincolo de parc, natura e tristă. În afară de brazi. Brazii sunt singurii copaci care nu arată niciodată mizeria anotimpurilor. Sunt mereu îmbrăcaţi cu frumoasa lor tunică verde, strânsă pe talie. Nu se arată niciodată neîngrijiţi ori fără veşmânt, precum ceilalţi copaci. Când îşi schimbă uniforma, brazii o fac discret. Cu pudoare. În valea Ozanei, bradul este rege. Ţara de Sus a Moldovei este împărăţia brazilor. Peisajul montan e trist. Arborii sunt goi. Precum un schelet. Stejarii groşi au scoarţa sfâşiată. Fiecare trunchi de arbore e ca trupul unui rănit. Din cauza gerului, a iernii, din cauza zăpezii, a vântului şi a frigului. Căci aici, la munte, e nespus de frig iarna, încât seva copacilor îngheaţă şi scoarţa se rupe. Primăvara, scoarţa e precum pielea leproşilor.

Trunchiul arborilor răniţi de ger aşteaptă o nouă scoarţă. Acum îşi arată cicatricile şi plăgile. Uneori, scoarţa este complet căzută şi se vede lemnul alb precum oasele unui schelet. Un tablou dezolant. Pământul îngheţat în timpul iernii e crăpat şi el. Arată ca după un bombardament. Nu e nimic mai întristător decât primăvara în Carpaţi. Lumina care strălucea în ochii lui Hormuz se stinge ca o lampă. Plăgile pământului şi ale copacilor îi fac rău. Pământul moldav e prelungirea propriului său trup de carne. Niciodată moldoveanul nu a ajuns să stabilească o frontieră între trupul său şi pământul patriei sale. Se spune că codrul e frate cu românul. Un adevăr. Când Armata Roşie a ocupat şi a anexat provinciile româneşti Bucovina şi Basarabia, lui Decebal Hormuz i s-a părut că i s-au smuls două bucăţi din trupul său. Că i-au fost amputate. Din acea zi, a avut impresia că este invalid. Invalid de Basarabia şi de Bucovina. Ca şi când ar fi fost invalid de un braţ ori de un picior. Privind muntele devastat de iarnă, Hormuz se gândeşte la patimile lui Hristos. La rănile Sale.

„E o şansă că lui Hristos, Care a cunoscut toate suferinţele omeneşti, nu-I pasă de durerile primăverii”, se gândeşte Hormuz. Cunoaşte bine Evangheliile. Niciunul dintre cei patru evanghelişti n-a scris cuvântul „primăvară”. În ţara lui Hristos, în Palestina, nu sunt decât două anotimpuri: iarna şi vara, cărora li se spune *Saif's Wa Shitta*[1]. Nu există cuvinte pentru primăvară şi pentru toamnă. Carpaţii au parte de suferinţe care îi lipsesc pătimirii lui Hristos: foametea şi dezolarea primăverii.

— Tot mai vreţi să donaţi sânge?, întreabă domniţa Roxana.

— Bineînţeles că vreau, răspunde Hormuz.

— Ştiţi de ce aţi fost refuzat?

— Din cauza icterului?, întreabă Hormuz.

— Pentru că sunteţi subalimentat, soldat, spune domniţa Roxana. Doctorul Pilat spune că puteţi să donaţi sânge dacă vă hrăniţi aşa cum se cuvine. Stiaţi că boala dumneavoastră este subnutriţia?

— Nu, răspunde Hormuz.

— Nu ştiţi că sunteţi înfometat?, se miră prinţesa.

— O, spune Decebal Hormuz, dacă este doar foamea, nu-i nimic. Foamea nu este gravă.

— Nu este grav să fii înfometat?

— Soldaţilor le este mereu foame.

— Soldaţilor le e foame?

[1] Matei 24, 32; Marcu 13 ,28.

— Foamea face parte din meseria soldatului, spune Hormuz. Surâde, mirat de ignoranţa prinţesei. Îndreaptă degetul şi spune:

— Uitaţi-vă acolo: în faţa dumneavoastră se află cetatea Neamţ.

La picioarele cetăţii, între satele Petricani şi Târpeşti, e o poieniţă care se numeşte Gustări. În timpul asediului cetăţii, domnul Moldovei, văzând soldaţii murind de foame, le-a poruncit să iasă în poieniţă şi să pască.

— Să mănânce iarbă la fel ca animalele?, întreabă prinţesa.

— Cronica ne povesteşte aceasta, spune Hormuz. E adevărat.

— Incredibil! Unde aţi citit asta?

— Soldaţii au păscut. Nu le-a mai fost foame. Şi au câştigat bătălia. Bineînţeles, noi, oamenii locului, ştim că soldaţii asediaţi n-au mâncat aceeaşi iarbă ca vacile şi oile. Dimpotrivă: ei au căutat iarba pe care caii şi vacile nu o mănâncă niciodată. E o plantă care se numeşte trifoiul flămânzilor ori iarba flămânzilor. Nu aţi auzit niciodată vorbindu-se despre ea?

— Nu, răspunde domniţa Roxana.

Îl întreabă pe şofer:

— Cunoşti trifoiul flămânzilor, Carol?

— Nu, domniţă, răspunde solemn şoferul. La noi, în Transilvania, românii sunt civilizaţi, mănâncă. Nu pasc ca vitele. Mai bine mor de foame decât să ajungă să pască. Să se înjosească precum ierbivorele?

— Se mănâncă mereu trifoiul flămânzilor în ţinut, spune Decebal Hormuz.

— Chiar şi astăzi?, întreabă domniţa Roxana.

— Foamea, în Carpaţi, primăvara e cumplită, spune Decebal Hormuz.

— Aţi mâncat şi dumneavoastră trifoiul flămânzilor?, întreabă domniţa Roxana.

— Mănânc de fiecare dată când mi-e foame, spune Decebal Hormuz.

— Aţi mâncat şi astăzi?

— O, nu! N-a crescut încă. Din nefericire. Mai durează două-trei săptămâni. Poate la jumătatea lui iunie. Am să vă aduc. O să mai fiţi aici la jumătatea lui iunie? Iarba, ori trifoiul flămânzilor, nu are nimic în comun cu popoarele din Flandra, cu flamanzii. *Flămând*, în limba română, înseamnă înfometat. Iarba flămânzilor este pur şi simplu iarba celor înfometaţi. Trifoiul înfometaţilor.

— Cum este trifoiul înfometaţilor?, întreabă domniţa Roxana.

— E o plantă pe care o treci uşor cu vederea. Are o tulpină lungă. Dacă o mesteci, are un gust nespus de plăcut. Acrişor. Împrospătează gura. Stinge setea. Te face să uiţi de foame. După ce ai mestecat-o, are un miros frumos. Plăcut. E o plantă tonică. Creşte peste tot: pe marginea drumurilor, în pajişti, în poiene. Peste tot în lume sunt ierburi pentru cei înfometaţi. Doar numele lor e altul. Există mate-ul, cola şi multe altele. La noi, iarba înfometaţilor este cea mai bună. Are gustul oţetului care a îmbibat buretele ce a fost dat lui Hristos pe Cruce atunci când I-a fost sete şi când suferea nespus întru chinuri. Ne gândim la El de fiecare dată când mestecăm trifoiul flămânzilor.

Domniţa Roxana e mirată ca şi când ar auzi poveşti de pe o altă planetă.

— E un noroc pentru noi că vacile, caii, oile şi caprele nu mănâncă niciodată trifoiul flămânzilor. Pasc de jur-împrejur. Fără să se atingă de ele. Dacă o vacă paşte din greşeală trifoiul flămânzilor, laptele ei devine amar, ca şi când ar fi mâncat o frunză de pelin. Nespus de amar. Animalele lasă oamenilor trifoiul flămânzilor. E ceva care m-a pus pe gânduri întotdeauna: cum vacile, care nu-şi gustă niciodată laptele, ştiu că acesta ar deveni acid sau amar dacă ar mânca trifoiul flămânzilor ori pelin?

Decebal Hormuz se amuză ca un copil. Vorbeşte de ierburi şi de vaci. De mediul său înconjurător. E în largul său. Mediul vegetal, animal, geografic e el însuşi. E trupul său. România sa. Decebal Hormuz e un om de la ţară. A fi de la ţară înseamnă a trăi fără a te despărţi de univers prin ziduri. Citadinii, oriunde ajung, înalţă ziduri. Ziduri de apărare. Ziduri pentru a se proteja, ziduri pentru a se separa. Devin astfel prizonierii propriilor lor ziduri. Omul de la ţară nu are ziduri. E în comuniune cu tot ceea ce-l înconjoară. Cu universul întreg.

Cadillacul cu cruci roşii soseşte în sat.

Fiecare casă e înconjurată de garduri de nuiele. Sunt zidurile moldovenilor. Un zid viu. Un zid care nu separă. Care uneşte. Zidurile vii care înconjoară casele din Dumbrava sunt făcute din zmeură, coacăzi, lilieci şi trandafiri. Toate păsările vin şi se ascund aici, se hrănesc de aici. Cântă şi, adeseori, îşi fac cuibul în acest loc.

— Aici stau, spune Decebal Hormuz.

Au ajuns în faţa bisericii. În centrul satului. E un fel de piaţă publică. Aproape rotundă. În dreapta bisericii e o casă mare. Făcută din trunchiuri de brad. Precum o cabană. În faţa casei e o

fântână cu roată, cu ghizduri de stejar sculptat. În jurul fântânii sunt meri înfloriţi. Cinci-şase meri albi. Precum uniforma domniţei Roxana.

Precum infirmierele. Precum miresele.

— E casa în care locuiesc, repetă Decebal Hormuz.

Coboară din maşină. Sunt aproape de fântână.

— Să mergem să vedem cum v-aţi instalat, hotărăşte domniţa Roxana.

Îl urmează pe Hormuz. Privirile ei se îndreaptă din nou către bocancii uriaşi ai soldatului. Bocanci grei. Precum ancorele navelor. Trupul lui Hormuz pare lipsit de greutate. Domniţa Roxana crede că, dacă nu ar avea greutatea bocancilor săi, Hormuz ar putea zbura asemenea unui zmeu.

În spatele domniţei Roxana păşeşte şoferul Carol Rang, cu pantofii lui negri, cremuiţi oglindă, căutând să nu-i murdărească. Nu e de acord cu această vizită. Chiar dacă era infirmieră, domniţa Roxana nu înceta să fie prinţesă. Iar locul unei prinţese nu este aici, în sat.

Decebal Hormuz deschide usa. O deschide exact cum ai întoarce pagina unei cărţi:

— E şcoala din Dumbrava, spune el. Aici locuiesc.

VI. Casa în care se fabrică stele

— Aceasta e şcoala?, exclamă domniţa Roxana.

E în sala de clasă. Pereţii sunt daţi cu var. Pupitrele şi băncile sunt de brad. Ferestrele sunt mici. Lumina pătrunde mai cu seamă pe uşa deschisă. O tablă neagră. Hormuz se află în spatele domniţei Roxana. Aude tic-tacul celor două ceasuri.

— Unde e camera dumneavoastră?, întreabă ea.

— Camera mea?, se miră Hormuz.

— Da, camera dumneavoastră. Camera în care dormiţi. Unde se află? Ia tonul unei infirmiere care ceartă bolnavii. Adaugă:

— Unde e patul dumneavoastră?

— Acolo, răspunde Decebal Hormuz.

Arată băncile si mesele.

— Aici dormiţi?

— Aici.

Atinge o masă.

— Dormiţi pe această masă?

— Pe aceasta ori pe o alta, spune Hormuz. Pot să schimb patul când vreau. Iată salteaua şi cuvertura mea.

Sunt două pleduri militare. Kaki. Răsucite. Asemănătoare. Hormuz explică:

— Una dintre ele o folosesc ca saltea, iar pe cealaltă drept cuvertură. Dimineaţa le strâng. Şi iată! Un rulou nu mai gros decât o sticlă. Iar ruloul îl agăţ la rucsac. Gata de plecare. Pe timp de noapte, rucsacul îmi foloseşte drept pernă. Patul este făcut ori desfăcut în mai puţin de un minut.

Rucsacul kaki se află sub tabla neagră.

— Sunt soldat, spune Decebal Hormuz. Un soldat e ca un melc. Îşi poartă în spate casa şi ceea ce are nevoie.

— Si masa?, întreabă domniţa Roxana. Unde mâncaţi?

— Bucătăria este aici, spune Hormuz. Cuptor, cratiţe, veselă. Totul este aici.

Ia gamela de aluminiu agăţată de rucsac. O deschide. Lingura şi furculiţa sunt prinse una în cealaltă. Explică sistemul. O parte a gamelei foloseşte drept oală şi farfurie, iar cealaltă, drept tigaie.

— Toate acestea pot fi purtate în buzunar, explică Hormuz cu mândrie. Regulamentul cere să fie purtate agăţate de rucsac.

— De ce locuiţi la şcoală?, întreabă domniţa Roxana. Nu există nicio casă care să vă primească?

— Bineînţeles că există, dar s-a întâmplat că am sosit aici şi am rămas aici.

— Aţi primit autorizaţie de a locui la şcoală?

— Dascălul a murit. A fost ucis pe frontul de la Nistru.

— V-aţi instalat la şcoală pentru că era pustie?

— Da. Era foarte târziu când am sosit. Nu îndrăzneam să trezesc pe cineva. Oamenii nu mă cunoşteau. Doar după nume. Am plecat de unsprezece ani. Am intrat în şcoală. M-am culcat. Dimineaţa, când m-am deşteptat, toţi elevii se adunaseră în jurul meu. Credeau că sunt noul învăţător. Nu am reuşit să-i conving. De atunci sunt învăţătorul scolii din sat.

— Nu vă plăteşte nimeni?

— Bineînţeles că nu. Fac aceasta pentru copii şi pentru mine. Domniţa examinează haina cu două ceasuri, gâtul plăpând, talia de brad tânăr şi bocancii butucănoşi ai lui Decebal Hormuz. Îşi dă seama că este privit şi roşeşte.

— Mai este un motiv pentru care am rămas la şcoală, spune Decebal Hormuz.

— Care anume?

— M-am născut aici.

— V-aţi născut la scoală?

— O, nu! Când m-am născut, aici nu era şcoală. Era fierăria tatălui meu. Tata era fierar. El a construit casa. De unul singur. A adus copaci din pădure, a făcut ziduri, acoperişul, mobila şi toate celelalte. Tata ştia să facă orice. Era un om nemaipomenit. Când a murit, fierăria a fost prefăcută în şcoală. Nu exista în tot satul o casă mai mare şi mai inimoasă decât fierăria. Pentru aceasta a fost prefăcută în şcoală. Aici mă simt bine. Îmi place să trăiesc în acest loc mai mult decât oriunde altundeva. Pe timpul fierăriei era numită „Casa în care se fabrică stele”. Tata aşeza nicovala afară. Întreaga zi erau scântei în jurul ei. Scântei precum stelele. Mai frumoase ca focurile de artificii. Copiii din sat fugeau de acasă ca să vină să se uite la stelele pe care le făcea tatăl meu. Toţi copiii mă invidiau. Părinţii lor nu făceau stele precum făcea tata. Casa lor nu avea o nicovală. Eram foarte mândru de asta. A fi născut la fierărie era pentru mine mai mult decât a fi născut la castel.

Decebal Hormuz explică domniţei Roxana că tatăl său era cel mai bun fierar din Carpaţi.

— Loviturile barosului răsunau în tot muntele. Se auzeau la kilometri depărtare de aici. Căci era foarte puternic. Iarna aducea înăuntrul fierăriei caii pentru a fi potcoviţi. Puteau să intre aici chiar şi căruţe încărcate. Era singura fierărie în care se putea intra cu caii iarna. O, tatăl meu era un fierar nemaipomenit! Se numea Anatol Hormuz. Dar toată lumea îi spunea „Marele Hormuz”.

— A murit demult?

— Eram mic. Aveam opt ani.

— A fost bolnav?, întreabă domniţa Roxana.

Se uită la chipul lui Decebal Hormuz. Aşteaptă o aluzie la Xenia Ipsilanti. La crima din Vinerea Mare. Dar chipul lui Hormuz e pe de-a-ntregul plin de lumină, căci vorbeşte de tatăl său.

— Bolnav? Tata, Marele Hormuz, n-a fost niciodată bolnav, spune el. Marele Hormuz era mai puternic decât stânca.

— De ce-a murit?, întreabă domniţa Roxana.

Era o întrebare provocatoare.

— Un accident în pădure, răspunde Decebal Hormuz.

E un răspuns sec. Clar. Categoric. Adaugă:

— Aici, în munte, două flageluri ucid: mortalitatea infantilă şi accidentele la pădure.

Nicio aluzie la moartea tragică a tatălui său... Domniţa Roxana nu poate să creadă. Se întreabă dacă povestea auzită de la doctorul Pilat e una adevărată. Dacă este una adevărată, Hormuz, ocolind adevărul, e mai nobil decât un prinţ.

— Începând de acum, sunteţi sub protecţia centrului de recoltare a sângelui, soldat Hormuz. Vă aflaţi aici fără vreo comandă. Cineva trebuie să vă poarte de grijă. Carol Rang vă va aduce în fiecare seară un colet cu provizii de la Crucea Roşie. Mâine, doctorul Pilat vă va căuta o casă în sat. Puteţi să predaţi şi de aici înainte copiilor. Vom afla un mijloc de a fi remunerat. Comuna va face aceasta.

VII. Fântâna Sultanei

Vizita la şcoală s-a încheiat. Domniţa Roxana, urmată de Decebal Hormuz şi de şofer, se îndreaptă către maşină. Alături de şcoală e biserica. Din lemn pe de-a-ntregul. În jurul bisericii se află cimitirul. În lumea întreagă se aşază pietre pe morminte. La Dumbrava nu se întâmplă aceasta. Aici se consideră că pământul este destul de greu. Morţii nu sunt îngreunaţi mai mult. Se vrea ca pământul să fie uşor. În ziua înmormântării se plantează un copac la fiecare mormânt. Morţii înfloresc astfel în fiecare primăvară. Nu sunt niciodată singuri. În timpul verii, păsările şi copiii îşi dau întâlnire la cimitir, unde se culeg cele mai bune cireşe, caise şi mere. Cimitirul este cea mai frumoasă livadă a satului. Cimitirul este mereu vesel.

Domniţa Roxana se opreşte sub pomii înfloriţi, aproape de fântână.

— Sunt meri?, întreabă ea.

— Da, răspunde Hormuz. Fac cele mai frumoase mere. Li se spun „mere italiene”. Uneori şi „merele Domniţei”. Puţul este „fântâna Sultanei”. Tinerele vin aici să ia apă. O dau să o bea iubiţilor lor ca să le rămână credincioşi. Se spune că cei care beau din această apă rămân credincioşi până la moarte. Vreţi să beţi?

Scoate apă. Domniţa mângâie ghizdul de stejar sculptat. O adevărată operă de artă.

— De ce se numeşte „fântâna Sultanei”?

— După numele Sultanei, răspunde Hormuz. Sultana s-a aruncat în fântână ca să moară aici din iubire.

— O fată s-a aruncat în această fântână din iubire?, întreabă domniţa Roxana. Era de aici?

— Era mama mea.

Decebal Hormuz se miră că domniţa Roxana nu cunoaşte povestea de dragoste a Sultanei. O cânta întreg muntele.

— Sultana era mama dumneavoastră?, întreabă prinţesa.

— Sultana e numele mamei. E fântâna ei. A fost săpată special pentru ea de tatăl meu.

— Toate acestea s-au petrecut cu adevărat?

Carol Rang se apropie. Povestea îl interesează. În Moldova, orice lucru are povestea lui. Un om e şi el o poveste minunată, unică, care se întâmplă o singură dată în univers, fără a se

repeta. Casele, fântânile, drumurile, podurile, toate lucrurile făcute de mâinile oamenilor îşi au povestea lor. Împrejurimile oricărui om sunt un şir nesfârşit de poveşti.

În timp ce domniţa Roxana bea apă, Decebal Hormuz spune:

— Cele mai minunate lucruri din Dumbrava sunt apa şi aerul. Apa este aici atât de bună, încât a fost construit un apeduct până la Iaşi. Aerul este puternic precum alcoolul. Bolnavii care sosesc aici se însănătoşesc în doar câteva săptămâni.

— De ce a vrut să-şi ia viaţa din dragoste?

— O, e o poveste veche! Mama era o copilă. Avea paisprezece ani. Nu s-a născut aici. Mama a venit din Bugeac.

— Ce e Bugeacul?

— Bugeacul e Bugeac, răspunde Hormuz.

E nemulţumit. Toţii copiii de vârstă şcolară ştiu că Bugeacul este o stepă care se află în sud-estul Moldovei. Nu e un nume românesc. Peisajul stepei nu este nici el românesc. Bugeac este un nume adus de invadatori din Răsărit. În geografie, la fel ca în istorie, există invazii. Această bucată de stepă, Bugeacul, nu face parte din peisajul românesc. E un intrus. Venit din Răsărit. O prelungire a marilor stepe asiatice. O dată la zece ani, e devastat de secetă. Cerul devine atunci vineţiu. Nicio picătură de apă... Soarele îşi pierde strălucirea şi capătă o culoare galben-opac. Aerul este greu şi urât mirositor. Căldura apasă precum plumbul. Izvoarele seacă. Râurile au albia goală. Pomii mor. Plantele şi florile cad într-o pulbere gri precum cenuşa. Pământul se crapă şi se deschide. Animalele fug. Păsările nu mai brăzdează cerul Bugeacului. Oamenii care nu fug destul de iute ajung prizonieri ai secetei. Mor aici, şi cadavrele lor sunt prefăcute în pulbere.

În timpul secetei, coloane de fugari se îndreaptă către apus. Foarte putini dintre ei ajung să scape de moarte. Căci oamenii îşi iubesc pământul şi nu vor să-l părăsească. Până în ultima clipă. De obicei, îl părăsesc atunci când este prea târziu.

Supravieţuitorii din Bugeac sunt primiţi în apus în primării şi în prefecturi. Se înghesuie aici precum vitele. Oamenii din ţară îi invită să locuiască la ei. Există nefericiţi care ajung până în părţile noastre, cu toate că ţinutul ne este nespus de sărac. În timpul secetei din Bugeac, subprefectura de la Târgu Neamţ este plină de refugiaţi. Venind la târg, lunea, fiecare ţăran se întoarce acasă seara cu un refugiat ori doi.

Într-o zi, părintele Toma Scobai, întorcându-se de la târg, a văzut în curtea subprefecturii o mică refugiată din Bugeac, pe care nimeni nu o primise. Avea în jur de doisprezece ani. Era

nespus de slabă, foarte murdară, cu părul vâlvoi, cu picioarele goale, purtând o rochie albastră de bumbac.

Toţi ţăranii care merseseră să primească refugiaţi o invitaseră mai întâi pe această copilă. Ea era cea mai tânără şi avea nevoie de protecţie mai mult decât toţi ceilalţi. Dar nimeni nu reuşi se să o ia. Era răutăcioasă. Ca un câine turbat. Era sălbatică. Se arunca asupra oamenilor ca să-i zgârie şi să-i muşte. Dădea cu pietre în aceştia de cum se apropiau de ea. Această fetiţă pierduse nu doar părinţii, ci pe toţi oamenii din satul său. Era singura care scăpase. Ajunsese acolo împinsă de valul de refugiaţi. Părintele Scobai s-a apropiat de ea. Nu a dat înapoi nici în faţa zgârieturilor, nici a pietrelor, nici a cuvintelor pline de răutate ale micii refugiate. Un preot trebuie să ajute chiar şi pe cei care se ridică împotriva lui. El trebuie, mai cu seamă, să-i iubească pe cei răi. Căci pe cei răi nu-i iubeşte nimeni[1].

Părintele Scobai a luat-o acasă pe mica sălbatică. Locuia singur. A aşezat-o în casa parohială. Nu avea nevoie de vreun servitor, dar se gândea că fetiţa putea să ajute la măturatul casei parohiale, la încălzirea mâncării, să aducă apa şi să aprindă focul. Se înşela. Fetiţa nu doar că nu a vrut să facă nimic, dar cerea să fie şi servită. Părintele Scobai trebuia să o ajute să se spele, să se pieptene, trebuia să-i dea să mănânce, să-i facă patul, să-i dea să bea. Bătrânul părinte Scobai se achita cu răbdare de aceste noi corvoade. Ştia că cei care nu-i iubesc pe toţi oamenii, buni şi răi, cu aceeaşi dragoste, nu-L iubesc pe Dumnezeu. El o iubea pe fetiţă. Cu toate că aceasta făcea totul pentru a nu fi iubită. Nu voia nici măcar să-i spună cum o cheamă. De cum întâlnea un bărbat, o femeie ori un copil din sat, îl înjura şi azvârlea cu pietre asupră-i. Nimeni nu îndrăznea să se apropie de ea. Oamenii au început să-i reproşeze părintelui Scobai că a adus-o la Dumbrava.

Dar, într-o zi, s-a petrecut o minune. La începutul anului 1922, la Dumbrava a sosit găzarul. De fiecare dată aceasta era un eveniment. O sărbătoare. Mai cu seamă că găzar era Marele Hormuz.

— E tatăl dumneavoastră?, întreabă domniţa Roxana. A fost găzar?

— Da, spune Decebal Hormuz cu mândrie. A sosit cu o căruţă foarte bună. Acoperită cu o prelată. Cu mai multe butoaie cu

[1] Sfântul Maxim Mărturisitorul, *PG* 90, col. 964 B.

gaz. Cu vaselină. Cu smoală de dat pe lemn pentru a nu putrezi. Găzarul aducea chibrituri, ace, agrafe, piepteni şi mărgele. Căruţa era plină de lucruri minunate. Marele Hormuz s-a oprit în faţa bisericii. A deshămat frumoşii săi cai. A înălţat un cort şi a început să vândă gaz pentru lămpi. Tot satul mirosea a petrol. Oamenii stăteau la coadă. Căci cumpărau cu toţii. Femeile veneau cu sticla, cu bidonul, cu un borcan pentru unsoare. Copiii le însoţeau ca să asiste la spectacol şi ca să-l vadă pe Marele Hormuz. Avea aproape doi metri înălţime, iar pieptul său era puternic precum cel al unui cal. În timp ce vindea, fetiţa sălbatică din Bugeac îl privea de departe. Nu a cumpărat petrol de la el. Părintele Scobai a venit cu bidonul şi cu carafele. Sălbatica din Bugeac privea doar. Era prima oară când se uita la ceva cu interes. Se afla de mai multe luni în sat fără să fie interesată cu adevărat de vreun lucru. Seara, după ce a vândut petrol întreaga zi, Marele Hormuz a aşezat înaintea cortului său foalele şi o nicovală mare. A improvizat o fierărie. Avea tot ceea ce-i trebuia: cărbune, fier, cuie, metale. În timp ce îşi aranja fierăria, s-au format noi cozi de oameni. De această dată, nu femeile aşteptau cu bidoane, ci bărbaţii cu caii lor ca să-i potcovească, cu securile ca să le ascută, cu roţile ca să le repare. Marele Hormuz era dezbrăcat până la brâu. Bătea potcoave la un cal. Loviturile ciocanului său pe nicovală pătrundeau până în măduva oaselor. Scânteile făceau în jurul lui un foc uriaş de artificii. Satul mirosea a fierărie, a potcoave şi a fier înroşit în foc. Barosul a răsunat pe nicovală întreaga seară până la miezul nopţii. Din când în când, Marele Hormuz sălta calul pe care trebuia să-l potcovească, aşezându-se sub el. Nu se mai văzuse nicicând una ca aceasta: un om să ridice un cal pe umerii lui. Toată lumea era mirată. Cu sufletul la gură.

Odată, a luat lanţul cu care era legat un cal şi l-a rupt ca şi când ar fi fost vorba de o sfoară. Ca să-şi arate puterea. Marele Hormuz a rămas în sat timp de patru zile. Sâmbătă dimineaţa a luat din biserică toate vasele sfinte. Le-a curăţat, le-a lustruit, le-a argintat şi le-a aurit. Cristelniţa de aramă, candelele, cădelniţele, discul pe care este binecuvântată pâinea, sfeşnicele, tot ce era de metal a făcut lună. Duminica, biserica din Dumbrava strălucea ca o catedrală. Hormuz a stat la slujbă îmbrăcat într-un costum nou-nouţ. S-a mărturisit. S-a rugat îndelung în genunchi. S-a împărtăşit. Marele Hormuz era un om credincios. La invitaţia părintelui Scobai, s-a apropiat de strană şi a cântat. La sfârşitul Liturghiei, a cântat de unul singur Tatăl

nostru. Avea o voce suavă şi puternică. Precum cea de violoncel. În acea duminică, sălbatica din Bugeac a venit pentru prima oară la biserică. Era tot murdară, cu părul vâlvoi, cu picioarele goale. Venise să-l vadă pe Marele Hormuz. Îl urmărea, fără să-l scape din ochi, de când sosise în sat. Duminică seara, Marele Hormuz a aprins lămpile sale cu acetilenă. Acestea luminau în tot locul. A cântat la armonică. Toţi tinerii dansau. A fost o seară cum nu se mai văzuse vreodată la Dumbrava. Mica sălbatică stătea departe de mulţime şi privea. Era singura tânără care nu dansa. Nimeni nu îndrăznea să o invite la dans. Ar fi făcut aceasta din milă. Dar le era teamă tuturor să nu fie zgâriaţi ori loviţi cu vreo piatră. O cunoşteau bine şi se fereau de ea.

În timpul unei pauze, Marele Hormuz a întrebat cu voce tare:

— Tu cum te numeşti, frumoasa mea?

Oamenii din sat şi-au întors capul ca să vadă cine era fericita aleasă pe care Hormuz o numea „frumoasa mea”. Orice femeie ar fi fost măgulită de aceste cuvinte. „Frumoasa” Marelui Hormuz era sălbatica ce locuia în casa parohială. A surâs şi i-a răspuns fără să stea pe gânduri:

— Mă cheamă Sultana.

Aşa i-a fost aflat numele. Până atunci, nu voise să-l spună nimănui. Dacă şi-a spus numele, a făcut aceasta pentru că Marele Hormuz i-a cerut-o.

Luni dimineaţa, s-a produs o minune încă şi mai mare: Sultana s-a trezit cu noaptea în cap. De obicei, se trezea târziu. Foarte târziu. Era prima oară când a sărit în picioare odată cu părintele Scobai. S-a dus la fântână şi a adus apă. Era prima oară când facea aceasta. A turnat apă părintelui Scobai şi apoi s-a spălat şi ea.

— Ştii să te speli, Sultana?, a întrebat părintele Scobai.

N-a răspuns. Şi-a spălat părul cu apă rece şi cu săpun. Şi-a spălat gâtul, faţa şi mâinile până la coate. Rochia ei albastră era udă peste tot. Era neîndemânatică. Nu era obişnuită cu apa.

Sultana a luat apoi o vadră mare goală, a umplut-o cu apă de la fântână şi a adus-o înaintea cortului Marelui Hormuz. Acesta dormea. A aşteptat răbdătoare cu găleata înaintea cortului. Când a ieşit, fără să spună bună ziua, fără un cuvânt, a turnat apă în palmele lui Hormuz ca să se spele. Ca şi când ar fi fost servitoarea lui. Ca şi când ar fi făcut aceasta dintotdeauna.

— Unde e fântâna?, a întrebat Marele Hormuz.

— Vrei să mai aduc apă?, a întrebat Sultana.

— Vreau pentru cai, a spus Marele Hormuz.

— Aduc îndată, a spus Sultana, şi a alergat cu vadra goală.

A mers de la fântână până la tabăra Marelui Hormuz de şase ori. Alergând. Căci fiecare cal bea câte trei găleţi. Era obosită. Dar era mulţumită. Oamenii din sat se opreau din drum şi se uitau miraţi. Niciodată nu o văzuseră pe sălbatică cărând apă. Mai ales că facea aceasta în goana mare. Nu înţelegeau. Era o minune. Dar nu era totul. Sălbatica era de nerecunoscut. Nu mai era urâtă. Avea acum paisprezece ani. Pentru prima oară şi-au dat seama că era o tânără.

— Ai obosit, frumoasa mea Sultana?, a întrebat Hormuz.

A roşit. A plecat ochii. N-a răspuns.

— Unde stai?, a întrebat Hormuz.

A arătat cu degetul către casa parohială.

— Tu aduci mereu apă atât de departe? Nu e o fântână mai aproape?

— Nu, a spus ea.

Îşi privea picioarele goale.

— Am să fac o fântână pentru tine. Foarte aproape de casa parohială, a spus Hormuz.

— Ai să sapi o fântână pentru mine?, a întrebat Sultana.

— Da, frumoasa mea. Ca să nu te mai oboseşti aducând apă de atât de departe.

— Când ai s-o sapi?, a întrebat Sultana.

— Am să încep chiar de astăzi, a spus Marele Hormuz. Unde vrei să sap fântâna ta?

Ea a arătat cu degetul un loc de cealaltă parte a drumului.

— Acolo vrei să ai fântâna?, a întrebat Hormuz.

Sultana a dat din cap aprobator.

Chiar în aceeaşi zi Marele Hormuz a vorbit cu oamenii din sat.

A angajat muncitori. I-a plătit şi cu toţii au început să sape. Anatol Hormuz a săpat în viaţa sa multe fântâni. Ştia să facă totul. Seara, groapa fântânii era adâncă. A doua zi, în timp ce muncitorii continuau să sape, Hormuz s-a dus la râul Ozana. Apa râului vine doar din izvoare. E proaspătă şi curată ca lacrima. Albia Ozanei e pietroasă. Pietre ascuţite, plate, rotunde precum discurile. S-au umplut mai multe căruţe de piatră. Au fost aduse în sat, şi în cea de-a treia zi s-au înălţat pereţii interiori ai fântânii. Marele Hormuz a acoperit fântâna cu scânduri. Nu se mai văzuse nicicând o fântână săpată şi terminată în trei zile.

— Plec şi mă întorc la toamnă, a spus Marele Hormuz. Când mă voi întoarce, îi voi face ghizdurile. Am să aduc roata, lanţul şi

ciuturile. În septembrie va fi sfinţită. O fântână pe marginea drumului e la fel de plăcută lui Dumnezeu precum un paraclis.

Marele Hormuz a plecat chiar în acea noapte. Lampa lui cu acetilenă era aprinsă în spatele căruţei. Mergea încet. Sultana a privit lumina până ce s-a făcut mică precum o scânteie pierdută în noapte.

Chiar de-a doua zi, a devenit de nerecunoscut. Şi-a spălat rochia albastră şi şi-a prins o panglică în păr. Era frumoasă. Lucra toată ziua. Fără să-i ceară cineva. A văruit casa parohială. Dădea bineţe tuturor celor pe care îi întâlnea pe drum. Surâdea şi se purta cu amabilitate. Prestigiul ei era unul mare: era singura femeie pentru care un bărbat – şi nu oarecine: Marele Hormuz – săpase o fântână. Era o mărturie a dragostei pe care nicio altă femeie din sat nu o primise.

Se spunea că Marele Hormuz, odată întors, se va căsători cu Sultana. Dar, după câteva luni, a apărut un alt găzar în sat. A adus o veste rea: Marele Hormuz murise. Noul găzar a povestit că Hormuz fusese ucis de tâlhari în timp ce dormea în căruţa sa. Toată lumea s-a umplut de tristeţe. Sultana era plină de deznădejde. N-a mai vrut să mai mănânce, să se spele, să lucreze. După o săptămână era de nerecunoscut. A înnebunit de durere. Părintele Scobai, ca mângâiere, i-a spus:

— Sultana, copila mea, din pricina morţii lui Hormuz ai devenit atât de tristă? Îl iubeai. Toată lumea ştia aceasta. A murit. Dar n-ai de ce să fii tristă. Marele Hormuz e în cer. Locuieşte acolo unde nu e nici durere, nici întristare, nici suspin, ci bucurie fără de sfârşit. Hormuz trăieşte acum alături de îngeri şi foarte aproape de locuinţa lui Dumnezeu. Dacă tu îl iubeşti cu adevărat pe Hormuz trebuie să fii mulţumită că el s-a sălăşluit într-un loc atât de frumos.

— De unde ştiţi că Hormuz e în cer?, a întrebat Sultana.

— Marele Hormuz nu putea să meargă decât la cer. Ai auzit cu ce credinţă cânta în biserică? Se spovedea şi se împărtăşea în fiecare duminică. Prin toate satele pe unde trecea, curăţa sfintele vase de la biserici. Era un om de bine. A săpat pentru tine o fântână. Ca să nu te mai osteneşti atât de mult aducând apă. Ce alt om ar fi făcut un asemenea lucru? Anatol Hormuz e un om de toată lauda. Şi oamenii de ispravă merg la cer după moartea lor.

— Dacă te spovedeşti, dacă te împărtăşeşti şi dacă eşti bun cu toată lumea, te duci la cer?, a întrebat Sultana.

— Da, a răspuns părintele Scobai.

— Şi eu, dacă am să fac toate aceste lucruri, am să merg la cer?

— Mai uşor decât Hormuz, a spus părintele Scobai. Căci tu eşti un copil. Copiii merg direct la cer.

Începând din acea zi, Sultana mătura biserica, postea, îi ajuta pe cei bătrâni, îi mângâia pe cei tineri, cânta la strană, se spovedea şi se împărtăşea în fiecare duminică. Părintele Scobai i-a spus atunci:

— Tu eşti fata cea mai plină de virtuţi din întreg muntele, Sultana. Dumnezeu e mândru de tine.

— Dacă mor, părinte, o să mă duc la cer?

— Cu siguranţă, copila mea, i-a răspuns părintele Scobai.

Răspunsul preotului a provocat drama: în chiar acea seară Sultana s-a aruncat în fântâna curată şi fără ghizduri. Oamenii au auzit un zgomot. Apoi, au alergat de peste tot. Văzând scândurile fântânii date la o parte, au crezut că un viţel ori un porc a căzut aici. Au căutat în fundul puţului şi au dat de Sultana. Era în agonie. Au scos-o îndată. Când şi-a revenit, au întrebat-o:

— De ce ai făcut asta?

— Ca să mă duc la cer şi să mă întâlnesc cu Hormuz, a răspuns Sultana. Nu pot să trăiesc fără el.

— Nefericito!, i-a spus părintele Scobai. Dacă te înecai, nici vorbă să te întâlneşti cu Hormuz. Cei care se sinucid se duc în iad.

— Mi-aţi spus că m-aş fi dus la cer.

— Am uitat să-ţi spun că sinucigaşii se duc în iad, a spus părintele Scobai. E vina mea.

Începând din acea zi, Sultana ştia că nu putea să meargă la cer luând-o pe scurtătură. Aştepta, aşadar, moartea cu nerăbdare. Pentru a merge la cer şi a se întâlni cu Hormuz.

Dar, în anul următor, când au sosit rândunelele, Marele Hormuz a reapărut în sat cu căruţa lui. A adus roata, lanţul şi ciuturele pentru fântână. Aşa cum făgăduise. A adus frumosul ghizd de stejar sculptat. Şi-a cerut iertare pentru întârziere. Avusese parte, într-adevăr, de un accident. Dar ieşise teafăr din acesta. Se spune că românii au în pieptul lor şapte vieţi. Pentru a-l ucide cu adevărat pe Marele Hormuz, trebuia să încerci să-l ucizi de mai mult de şapte ori.

Sultana a dormit cea dintâi noapte sub stele, în faţa cortului lui Hormuz. Ca un câine. Temătoare să nu-l piardă pentru a doua oară. Din acea zi, nu s-au mai despărţit vreodată. Când i s-a povestit Marelui Hormuz că Sultana s-a aruncat în fântână, că a

vrut să moară ca să meargă să se întâlnească în cer, Hormuz a înţeles că era femeia pe care o căuta. Se spune că marile iubiri nu sunt niciodată împărtăşite. De această dată, era o excepţie. Sultana îl iubea pe Hormuz. Cu adevărat. Cu asupra de măsură. Aceasta e unica măsură a dragostei. Marele Hormuz şi sălbatica se vor căsători la biserica din Dumbrava. Era într-o duminică. Luni dimineaţa, Marele Hormuz şi soţia sa erau gata de plecare. Toţi oamenii din sat s-au adunat în jurul căruţei. Nu pentru a-şi lua rămas bun, ci pentru a plânge plecarea lor. Se aştepta în linişte. Un copil a spus cu voce tare:

— Rămâi în sat, Mare Hormuz! Rămâi cu noi!

Copiii spun mereu lucruri pe care adulţii le cred, dar nu îndrăznesc să le spună. Sătenii au prins din zbor aceste cuvinte şi au strigat într-un glas cuvintele copilului:

— Rămâi în sat, Mare Hormuz!

— Ce-am să fac în sat?, a întrebat Hormuz.

— Ai să faci o fierărie, i-a răspuns părintele Scobai. O să-ţi dăm un petic de pământ, aici, împrejurul fântânii pe care ai săpat-o pentru Sultana. O să ai întreg pământul dintre cimitir şi fântână. Îţi faci casa ta aici. Toţi muntenii vor veni la tine la fierărie.

N-a mai fost nevoie de alte cuvinte. Marele Hormuz si Sultana vor rămâne în sat. Comuna le-a oferit terenul. Hormuz a adus zeci de copaci din pădure. Fără să plătească nimic. Fără ca paznicii pădurii ori castelanii să-i poată interzice. Avea dreptul să aducă lemn. Cel care a făcut legea nu ştia că într-o zi se va naşte un om puternic cât zece. Un om de statura Marelui Hormuz care putea să care toată pădurea acasă dacă ar fi voit. Astfel că Dumbrava avea o fierărie şi un fierar. O fierărie este o comoară pentru munteni. Din când în când, Marele Hormuz îşi înhăma caii şi pleca să aducă petrol, smoală, agrafe şi chibrituri. Dumbrava a devenit, mulţumită lui, la fel de importantă ca un oraş. Dar viaţa omului are un sfârşit şi, într-o zi, Marele Hormuz a murit.

— Mi-aţi spus că tatăl dumneavoastră şi-a pierdut viaţa într-un accident la pădure, spune domniţa Roxana. Povestiţi-mi cum s-a petrecut aceasta.

Îl priveşte fix pe Hormuz. Vrea să descopere o urmă de furie, de revoltă şi de răzbunare. Dar nu vede nimic. Decebal Hormuz este calm şi luminos. E mereu luminos atunci când vorbeşte de tatăl său.

Răspunde:

— Tata a murit ucis de un copac.

În loc să-i învinuiască pe Xenia Ipsilanti şi pe cei doi paznici ai pădurii, Decebal Hormuz surâde.

— Tata a avut norocul să moară în Vinerea Mare, domniţă. A murit în aceeaşi zi cu Hristos. E o mare cinste pentru un om. A murit şi a fost înmormântat cu Hristos. A avut al doilea mormânt din Vinerea Mare.

— Şi mama dumneavoastră?, întreabă domniţa.

— Mama Sultana nu a mai putut să trăiască fără tata. Se iubeau nespus. N-a mai încercat să se sinucidă. Ştia că Marele Hormuz era în cer. Că dacă s-ar fi dat morţii ea ar fi mers în iad. Că nu ar mai fi avut nicio şansă să-l întâlnească. Dar nu mai putea să mai trăiască. Fără Hormuz, pământul era pustiu. N-a mai mâncat. N-a mai băut. Cutreiera de una singură prin pădure. Serafima, sora mea, era cu doi ani mai mică. Trăiam ca doi orfani. Mama noastră ne uitase.

Chipul mamei Sultana devenise pământiu, precum pământul arid, culoarea Bugeacului său natal în timpul marii secete. Părul ei era precum un păr mort. Precum ciulinii uscaţi. S-a făcut alb pe neaşteptate. Chipul mamei Sultana era brăzdat de riduri adânci precum crăpăturile pământului din Bugeac. Pielea ei era galbenă din pricina durerii. Era galbenă ca ceara. Se consuma ca o lumânare. A murit după patruzeci de zile de la înmormântarea tatălui meu.

— Sărmane soldat Hormuz!, spune domniţa Roxana.

Mângâie cu mâna sa acoperită cu mănuşă obrazul drept al lui Hormuz. Se îndreaptă spre maşină. Vrea să plece repede. Să fugă. Ca să nu plângă. Căci nu este potrivit pentru o prinţesă să plângă în public. Lacrimile sunt cel mai intim lucru pentru o femeie. Va merge să plângă la castel, în spatele uşilor închise.

Domniţa Roxana nu poate să fugă. In jurul ei s-au adunat mai bine de zece băieţi si fete din sat. O încercuiesc. Unii sunt mici de tot, alţii sunt adolescenţi, sunt cu picioarele goale. Prinţesa nu-i observase mai înainte, căci era mult prea absorbită de povestea de dragoste, plină mai apoi de deznădejde, a Sultanei şi a Marelui Hormuz. Copiii sunt în jurul ei de multă vreme. Au ascultat la fel ca ea, cu sufletul la gură, trista poveste. Acum, ei aplaudă şi strigă: „Trăiască domniţa, trăiască Roxana! Trăiască domniţa Roxana!” Copiii se îndepărtează şi fac un culoar de onoare aplaudând.

— De ce aplauzi?, îl întreabă pe un băiat ce stă înaintea ei. Domniţa nu înţelege. Poveştile triste nu se aplaudă.

— Pe dumneavoastră vă aplaudăm, răspunde băiatul.

— De ce pe mine?

— Pentru că aţi mângâiat chipul învăţătorului nostru. Am fi vrut cu toţii să facem aceasta. Dumneavoastră aţi făcut-o pentru noi.

Strigă: „Trăiască domniţa, trăiască Roxana!”

Domniţa Roxana intră în maşină. E doborâtă de durere şi de bucurie. Un amalgam de sentimente. De senzaţii puternice. Marile emoţii sunt mereu amestecate. Domniţa Roxana îşi aminteşte pe neaşteptate că a mai auzit cândva aceste ovaţii şi aplauze. Mai fusese aclamată. Ca o împărătească. De poporul care striga: „Trăiască domniţa!”

— Dar am mai trăit aceasta!, îşi spune.

Într-adevăr. Trăise aceeaşi scenă în 1933. Era anul morţii părinţilor săi. Era aici, la Dumbrava. În acelaşi loc.

VIII. Neuitata vară a lui Al-Araf

Părinţii domniţei Roxana au fost asasinaţi la Monte Carlo în timpul iernii anului 1933. Au fost uciși pentru a fi jefuiţi. Ea se afla într-un pension de fete de miliardari în Elveţia. După înmormântare, prinţul Horaţiu Ştirbei, fratele mamei sale, a mers să o ia de la pension şi a dus-o cu el în România. I-a spus micuţei sale nepoate, pe ocolite, că părinţii ei au murit. Micuţa prinţesă a început să plângă, dar nu a suferit atât de mult. Moartea părinţilor nu a bulversat-o peste măsură. Domniţa Roxana şi-a cunoscut părinţii foarte puţin. A fost mai mereu împreună, la început, cu miss Ruth, guvernanta ei englezoaică, apoi cu Fräulein Gertrude, o nemţoaică, şi, în cele din urmă, cu mademoiselle Chantal, o franţuzoaică. Domniţa era prietenă cu ele. Le iubea. Mânca, se plimba şi se juca cu ele. Nu a avut niciodată o legătură foarte apropiată cu mama sa. Întâlnirile lor erau întotdeauna solemne. Când era bolnavă, guvernanta rămânea lângă patul său. Când avea coşmaruri şi când plângea în somn, guvernanta alerga să o liniştească, să o mângâie şi să o ocrotească. Niciodată mama ei. De aceea, durerea domniţei nu a fost atât de profundă. Ar fi plâns mult mai mult dacă miss Ruth, Fräulein Gertrude ori mademoiselle Chantal ar fi murit.

Unchiul Horaţiu era tandru şi drăguţ cu domniţa Roxana. Era tutorele ei. Ţinea loc părinţilor şi guvernantelor domniţei. Se comporta cu ea aşa cum un cavaler servitor se poartă cu aleasa inimii sale. Prinţul Horaţiu Ştirbei avea în jur de patruzeci de ani. Era chipeş. Mirosea întotdeauna frumos. Purta cămăşi fine, de mătase, superbe cravate şi pantofi frumoşi. Se spunea că era cel mai elegant diplomat din Europa. La nouăsprezece ani, era deja licenţiat în Drept la Paris. Oamenii credeau că avea geniu. A fost multă vreme reprezentantul regatului României pe lângă Societatea Naţiunilor Unite de la Geneva. Călătorea în Occident doar cu un vagon special.

Prinţul Ştirbei i-a spus domniţei Roxana că nu se va căsători niciodată pentru a rămâne aproape de ea. Va fi nu doar un administrator al imensei averi a prinţesei rămase orfană, educatorul ei, ci, mai ales, un cavaler al ei.

Prinţul Horaţiu Ştirbei era fermecător. Un mare seducător. Ştia să vorbească şi să-i convingă pe toţi. Era un adevărat prinţ levantin. Un om care cădea întotdeauna în picioare. Precum

pisicile. Strămoşii lui domniseră vreme de o mie de ani. Mai întâi în Bizanţ, apoi în aproape toate ţările de pe pământ. Familia lui a trăit „o mie de ani de voluptate, o mie de ani de domnie”. Avea ca deviză refrenul unui cântec din Extremul Orient, un cântec japonez numit *Daruma*.

Jinsei nana Korobi
Yo Oku

Acesta se traduce astfel: „Viaţa înseamnă să cazi de şapte ori şi să te ridici de opt ori.”

Păpuşile *Daruma* au o bucată de plumb în stomac, se ridică şi rămân în picioare oricare ar fi modul de a le aşeza. Prinţul Horaţiu Ştirbei era la fel.

În vara anului 1933, a luat-o pe domniţa Roxana la castelul Bonjuriştilor de la Dumbrava. Acest uriaş castel din Carpaţi era acum proprietatea prinţesei orfane. Pentru a o distra şi pentru a o consola după moartea părinţilor ei, prinţul Horaţiu Ştirbei i-a oferit nepoatei sale un faeton roşu şi un cal negru care se numea Al-Araf. Un adevărat cal arab. Copilul nu primise niciodată o asemenea jucărie. Prinţul Horaţiu i-a spus micii prinţese că putea să înhame calul şi să plece la plimbare cu faetonul ei roşu, de una singură, când vrea şi unde vrea.

Proverbul spune că un lucru nespus de frumos nu poate fi adevărat. Totuşi, acest cadou era în acelaşi timp foarte frumos şi adevărat. Domniţa Roxana a urcat în faeton, a luat loc pe scaunul de piele roşie, a tras de hăţuri şi a plecat singură pe aleile parcului. Calul Al-Araf era mai atent cu mica prinţesă decât guvernantele sale. Al-Araf nu pleca niciodată, chiar dacă era biciuit, înainte să se asigure că mica lui stăpână era bine aşezată. În timpul plimbării, calul îşi întorcea din când în când capul ca să vadă dacă domniţa stătea bine la locul său. Dacă nu cumva nu căzuse. Nu s-a ştiut vreodată de unde adusese prinţul Horaţiu frumosul cal arab atât de bine dresat. Al-Araf încânta pe toată lumea. După câteva zile, domniţa Roxana îşi făcea plimbările cu calul şi faetonul său în afara curţii castelului, pe malurile râului Ozana şi prin sat. De îndată ce sosea la Dumbrava, locuitorii alergau la drum ca să o vadă şi să o salute. Domniţa Roxana purta mereu mănuşi albe, rochii frumoase şi pantofi eleganţi. Copiii o aşteptau în fiecare dimineaţă la drum. Cobora de la castel zilnic în jurul orei 6 şi jumătate. Trecând prin centrul satului Dumbrava, Al-Araf îşi încetinea mersul ca stăpâna

să poată primi în voie ovaţiile, aplauzele şi strigătele copiilor: „Trăiască domniţa! Trăiască prinţesa! Trăiască Roxana!”

Niciodată, până în acea vară a anului 1933, nu fusese atât de fericită. A fost vara lui Al-Araf. În acea vară, a fost adorată, iubită, aclamată, ovaţionată. Era precum soarele. Sunt o mulţime de feluri de a fi fericit: băuturile îmbătătoare, dragostea, frumuseţea, viteza, victoria, dar cea mai impetuoasă este fericirea aclamaţiilor mulţimii.

Bucuria cu care domniţa Roxana trecea cu Al-Araf prin satul care o aclama nu a fost vreodată întrecută.

Mai târziu, domniţa Roxana a citit povestea unei fetiţe care a trăit cutremurul de pământ şi incendiul de la San Francisco. Toţi ai săi au murit. A văzut casele prăbuşindu-se precum castelele din cărţi de joc. Pământul s-a deschis şi crăpături cumplite, ca nişte guri uriaşe, înghiţeau totul. A trăit incendiul care devora orice lucru în jurul ei. A auzit zgomotul de tunet care facea pământul să se cutremure. A scăpat nevătămată. Era foarte frumoasă. Era nespus de bogată. Şi a călătorit în întreaga lume. Dar nu a fost niciodată fericită. Iubirea şi banii nu i-au oferit nicicând o emoţie atât de puternică precum cea pe care o resimţise în timpul cutremurului de pământ. S-a căsătorit şi a divorţat în mai multe rânduri. Totul i se părea fad prin comparaţie cu ceea ce trăise la San Francisco.

Domniţa Roxana a încercat cumva acelaşi lucru. Aclamaţiile oamenilor din Dumbrava, de la vârsta de şase ani, şi traversarea satului cu Al-Araf nu au fost vreodată egalate.

În acea zi de 21 mai 1944, după ce a mângâiat obrazul soldatului Hormuz, copiii din sat au aplaudat-o la fel ca odinioară. Când se întorcea din plimbările sale cu Al-Araf avea obrajii roşii de fericire. Îi povestea unchiului său minunata aventură.

— Şi când te aplaudă şi strigă „Trăiască domniţa!” tu ce faci?, a întrebat-o prinţul Horaţiu Ştirbei.

— Nu fac nimic, a răspuns ea. Freamăt de plăcere.

— Prinţesele aruncă monede de aur mulţimii care o aclamă. Aşa e tradiţia, explică prinţul Ştirbei. Tu eşti încă prea mică ca să arunci cu bani de aur. Dar trebuie să le dai ceva. Aşa se cuvine prinţeselor.

Începând din acea zi, domniţa Roxana lua cu ea, în faeton, un coş plin cu mere. Mere nespus de frumoase. Se oprea în mijlocul satului şi dăruia câte un măr fiecărui copil care o aclama. În fiecare zi, dăruia în jur de douăzeci de mere.

Mai târziu, a aflat că Al-Araf era un cuvânt care tălmăcea pe de-a-ntregul bucuria pe care o resimţea.

În tradiţia arabă, Al-Araf este un munte de la graniţa dintre pământ şi cer. E frontiera între timp şi veşnicie. Oamenii care locuiesc în muntele Al-Araf cunosc la fel de bine cerul şi pământul.

Au o dublă cetăţenie. Mahomed cunoştea muntele Al-Araf. În Coran este numit „locurile din apropierea dumnezeirii”[1]. Grecii îi numeau pe locuitorii din Al-Araf *gregorios*, străjile. Cronica spune: „Locuitorii din Al-Araf, atunci când mor, merg direct în casa lui Dumnezeu, căci ei o cunosc încă de aici de pe pământ. Când ajungem într-o ţară unde locuieşte un prieten pe care îl cunoaştem de multă vreme, nu putem merge să rămânem decât la el.”[2] Marii poeţi cunosc Al-Araf-ul. Edgar Allan Poe spune:

Apart from Heaven’s Eternity
And yet how far from Hell?[3]

Goethe spune despre Al-Araf:

Das Unbeschresblishe Hier ist’s getan.[4]
„Neputinţa de a descrie se împlineşte aici întru totul.”

Când i se vorbeşte de fericire, domniţa Roxana se gândeşte la Al-Araf. În această după-amiază a avut alături de soldatul Hormuz, aproape de fântâna Sultanei, sub ovaţiile copiilor, un eşantion din fericirea pe care o cunoscuse odinioară. O fericire care te înalţă la cer.

[1] *Coranul*, 54, 55.
[2] Abdol-Karim Gili, *Kitab al insân al-kâmil*, Cairo, 1304.
[3] Edgar Allan Poe, *Al-Arâf*.
[4] Goethe, *Faust II*, 12108 – 12109.

IX. Afacerea merelor din Italia

E 22 mai 1944. Salonul castelului. Doctoral Pilat întreabă:

— L-aţi condus ieri pe donatorul de sânge acasă, în sat. Aşa este, domniţă?

— Exact, răspunde ea.

Adaugă:

— Mi-aţi spus, domnule doctor, că îl cunosc pe acest băiat. Săvârşiţi, cu siguranţă, o eroare. Nu-mi amintesc să-l fi văzut vreodată.

— Ba da, domniţă, îl cunoaşteţi. Nu e doar fiul Sultanei şi al Marelui Hormuz, ci a fost, totodată, şi primul dumneavoastră iubit.

— Primul iubit?, întreabă domniţa Roxana.

— S-a îndrăgostit de dumneavoastră pe când aveaţi şase ani, domniţă.

— Chiar dacă una ca asta nu poate fi adevărat, e întotdeauna plăcut auzului, spune prinţesa. Povestiţi-mi cum s-au petrecut lucrurile. La Dumbrava, poveştile de dragoste îşi au măreţia lor. Mi s-a povestit ieri romanul Sultanei. Fiul său, Decebal, s-a aruncat în fântână după mine la fel ca mama sa?

— Nu s-a aruncat în fântână. A făcut ceva mai mult. Vă amintiţi de ultima dumneavoastră vizită la castel?

— Bineînţeles. Era în 1936. Apoi, am mers să-mi petrec vacanţele în Italia. N-am regretat de a nu mai fi venit la castelul meu din Carpaţi. Ultima oară am fost aici toamna. Frumosul meu cal Al-Araf murise. Ploua şi era tare frig. Păstrez o amintire neplăcută a acelui sejur. Am înţeles de ce strămoşii mei nu veneau la castel decât atunci când era vreme bună, precum rândunelele. Dar ce legătură are aceasta cu băiatul care era îndrăgostit de mine pe când aveam şase ani?

— În 1936, prinţul Horaţiu era în campanie electorală. V-a adus la castel. Aşa cum aţi spus, era vreme rea. Aţi sosit într-o sâmbătă şi aţi plecat lunea. Îmi amintesc foarte bine de această vizită pentru că vă durea puţin gâtul şi am venit la castel să vă îngrijesc. Duminică dimineaţa, prinţul Horaţiu a mers la biserică. Singur. După Liturghie, s-a celebrat o slujbă pentru adormiţii din familia dumneavoastră.

Prinţul nu se simţea prea bine. Când ţăranii înaintau către altar ca să-şi aducă ofrandele, prinţul Horaţiu îi privea plin de

ură. Ca pe nişte asasini. Aceasta a mirat pe toată lumea. Prinţul Horaţiu era un mare diplomat. Nu ghiceai niciodată dacă era mulţumit ori plin de furie. Pe chipul său se citea întotdeauna indiferenţa. Era surâzător chiar dacă era nervos. Aceasta surprindea cu atât mai mult, căci îşi manifesta public furia. Nu-i sta bine. Mai cu seamă că acest fapt se petrecea în timpul unei slujbe religioase, la biserică. Prinţul îi fulgera pe sărmanii oameni străpungându-i cu privirea. Era, mai cu seamă, furios împotriva sărmanului părinte Toma Scobai. După slujbă, prinţul a trimis pe ţârcovnic să poruncească preotului să se prezinte la castel de cum îşi încheie Liturghia. După ce a transmis această poruncă, prinţul Horaţiu Ştirbei a ieşit din biserică fără să răspundă la salutul credincioşilor.

Eram la castel când a sosit preotul. Mă aflam aici ca să vă tratez gâtul. De îndată ce părintele Scobai a intrat în salon, prinţul Horaţiu l-a fixat cu privirea şi i-a spus strângând din pumni: „Biserica a devenit un cuib de tâlhari, părinte. Sunt scandalizat. Am văzut pe ţărani aducând ca ofrande lucruri furate de la castel. Le aduceau la altar. Si dumneavoastră i-aţi binecuvântat.”

Orice credincios aduce la biserică, duminica, drept ofrande, roadele muncii sale. Unii aduc o farfurie de grâu, alţii, prăjituri, brânză sau fructe. Se oferă lui Dumnezeu o parte din ce au recoltat şi se aduce ceea ce este mai bun.

— Ţăranii din Dumbrava aduc lui Dumnezeu ca ofrandă fructe din jafurile lor? Una ca asta e de neiertat, părinte. Am să merg să-i spun patriarhului României. Am să-i povestesc Majestăţii Sale Regele. Căci nu este un simplu furt. E un sacrilegiu. Cum aţi îndrăznit să sfinţiţi lucruri furate?

— N-a adus nimeni ofrande din lucruri furate.

— Ba da, părinte. S-a săvârşit aşa ceva. Am văzut cu ochii mei. Am numărat zece platouri cu mere furate de la castel. Zece platouri care au fost aşezate înaintea altarului.

— Credincioşii au adus mere culese din livezile lor, Excelenţă.

— Am văzut cu ochii mei, părinte. Zece platouri cu mere furate de la castel. Dumneavoastră le-aţi sfinţit. O, ştiu pentru ce! Nu vă aşteptaţi să vin la biserică. Am venit pe neaşteptate. Aşa este? Aţi uitat cea de-a şaptea poruncă, părinte: „Să nu furi!” Aţi şters-o, nu-i aşa? Şi a zecea poruncă? Şi pe a noua? Aţi încălcat dintr-o singură mişcare cele zece porunci, căci se spune: „Să nu minţi!” Şi dumneavoastră, ca preot, minţiţi. Iar aceasta după ce v-aţi împărtăşit şi aţi săvârşit Sfânta Liturghie. Aţi călcat

cea de-a treia poruncă. Cum slujiţi duminica dacă primiţi cele furate ca ofrandă?

— Excelenţa voastră se înşală, spune preotul. Merele pe care Excelenţa voastră le-a văzut sunt din livezile satului.

— Sunt mere de la castel!, strigă prinţul. Le cunosc. Nu-i nicio greşeală. Şi ştiţi pentru ce? Pentru că nicăieri în România nu se află mere ca cele de la castelul Dumbrava. Sora mea, regretata prinţesă Paleolog, a adus aceşti meri la castel direct de la pepiniera unde au fost creaţi. Aceste mere sunt o creaţie, o capodoperă a horticulturii. Sora mea şi soţul ei se aflau în voiaj de nuntă în Italia. Mai precis, la Verona. Au mers aici să viziteze mormântul lui Romeo şi al Julietei. În acelaşi timp, avea loc o expoziţie agricolă. Premiul întâi a fost decernat unui horticultor care a prezentat mere mari cât grepfruturile, roşii şi albe precum pielea femeilor din tablourile lui Rubens. Surorii mele i-au plăcut atât de mult aceste mere, că a adus în jur de zece meri pe care i-a plantat la castel. Sunt merele lui Romeo şi ale Julietei. Mere din Verona. Există doar la castel. Nicăieri altundeva. Astăzi, la biserică, zece persoane au oferit lui Dumnezeu mere din Italia, adică mere furate de la castel.

— Nu, Excelenţă, spune preotul.

Părintele Scobai i-a povestit prinţului Horaţiu că în 1933 domniţa Roxana oferise mere copiilor din sat.

— Chiar dumneavoastră, Excelenţă, aţi sfătuit-o pe domniţa Roxana să ofere mere. I-aţi spus că era prea mică ca să arunce cu bani de aur în mulţime. Unul dintre copiii satului, Decebal Hormuz, fiul fierarului, a păstrat cu sfinţenie sâmburii într-o cutie. I-a păstrat ca pe nişte pietre preţioase. Nimeni nu a băgat de seamă frumuseţea sâmburilor de măr. Decebal a descoperit că erau frumoşi precum perlele. A adunat cât mai mulţi cu putinţă. A schimbat nasturii hainelor sale pe sâmburii pe care îi dădeau ceilalţi copii. În cele din urmă, a adunat o adevărată comoară de sâmburi. Dar, în schimb, nu mai avea nasturi la cămăşi şi la pantaloni. Cum tocmai îşi pierduse părinţii, o vecină i-a făcut alţi nasturi. Din ceea ce avea. Căci, în sat, oamenii sunt foarte săraci. Nasturii costă nespus de mult. Vecina a făcut nasturi cosând boabe de fasole. Din cauza spălării, a umidităţii şi a căldurii, fasolea ascunsă sub ţesătura de in a încolţit. Din toţi nasturii lui Decebal Hormuz vor ieşi fire verzi. Nu şi-a dat seama de aceasta. La biserică, într-o duminică, copiii vor observa că nasturii lui Decebal înfloriseră. A început larma. S-a dus vorba: „Nasturii lui Decebal încolţesc!” „Creşte fasole din pieptul lui

Decebal”. Sărmanul băiat a plecat de la biserică plângând. Pentru a se consola, a scos cutia de sâmburi. Jucându-se cu sâmburii, uita mereu de nefericirea sa. A băgat de seamă că sâmburii erau moi. Şi ei erau pe cale de a încolţi la fel ca fasolea nasturilor săi. Decebal Hormuz a pus în pământ toţi sâmburii. După un an, în ghivecele de flori erau sute de meri. Nespus de mici. I-a lăsat să crească. Apoi, i-a plantat. Sunt în tot satul. Sunt merele dragostei de care tocmai vorbeaţi. Mere din Italia. Aduse aici din oraşul lui Romeo şi al Julietei. Cei mai frumoşi meri se află la marginea satului, pe malul lacului dulce, şi în jurul fântânii Sultanei. Merele pe care le-aţi văzut la biserică nu au fost furate de la castel.

Doctorul Pilat o întreabă pe domniţa Roxana:

— Vă mai amintiţi această poveste, domniţă?

— Au păstrat sâmburii merelor pe care eu le-am oferit?, întreabă domniţa Roxana.

E cel mai frumos compliment care i se putea face.

— Decebal Hormuz, donatorul de sânge, a făcut aceasta, domniţă.

— O! Admirabil acest Decebal Hormuz!, strigă domniţa Roxana.

X. Lacul dulce al Casianei

E 22 mai. Ora 10 dimineaţa. Domniţa Roxana coboară la Dumbrava pentru turul obişnuit de inspecţie. Merge să verifice dacă protejatul său a primit coletul cu provizii. Decebal Hormuz nu mai este un străin. Nu mai este un donator anonim de sânge. Face parte întru totul din viaţa castelului. Se amestecă în trecutul şi în amintirile sale. Decebal Hormuz nu este la şcoală. Clasa este goală. Şoferul şi prinţesa se resemnează. Îşi spun că Hormuz s-a dus cu copiii la lacul dulce. Carol Rang e mirat. Ştie că aici pot fi lacuri sărate, lacuri amare, dar nu lacuri dulci.

— Lacul dulce se află la marginea pădurii, explică o bătrână. Lacul dulce e chiar la ieşirea din sat.

Maşina cu cruci roşii se opreşte la marginea pădurii. Lacul este ascuns în spatele brazilor. E un lac de munte, la care nu vine nimeni. Apa e nespus de rece. Nimeni nu se scaldă aici vreodată. Nu sunt peşti. E un lac precum o perlă: frumos, rece şi nefolositor. Decebal Hormuz, cu haina lui militară, e pe malul lacului înconjurat de copii. Stă drept. Perpendicular cu pământul. Precum brazii. Haina lui are culoarea brazilor pe timp de furtună. Când e timp rău, tunicile verzi ale brazilor par de culoare kaki.

Copiii privesc maşina castelanei şi-i fac semn. Sunt în jur de douăzeci. Cu o seară înainte, Decebal Hormuz a împărţit cu ei pachetul Crucii Roşii pe care tocmai îl primise. În acea dimineaţă, numărul copiilor veniţi la şcoală s-a dublat. Chiar şi cei mai mici, cei care abia pot să meargă, au venit la şcoală aflând că se împarte zahăr, bomboane şi biscuiţi.

Maşina prinţesei e înconjurată de copii.

— Chiuliţi de la şcoală?, întreabă prinţesa.

— Suntem la lecţia de istorie, răspunde Decebal Hormuz. Am adus copiii aici pentru a le arăta lacul. Ca să verifice că apa este dulce.

— Aşa este?, întreabă prinţesa.

— Trebuie să o gustaţi ca să vă daţi seama.

Urmaţi de copii, prinţesa şi Decebal Hormuz coboară pe malul lacului. Copiii îşi înmoaie degetele în apă şi le duc la buze. Cei mai mici ţipă înainte de a o fi gustat:

— E foarte dulce!

— Vreţi să încercaţi?, întreabă Decebal Hormuz.

Domniţa Roxana îşi scoate mănuşa ei albă şi-şi moaie vârful degetelor în apă. Şoferul Carol Rang e scandalizat. Ştie că apa lacurilor şi a heleşteielor nu este bună de băut. Dacă eşti obligat, la nevoie, să o bei, trebuie ca mai întâi să o fierbi, pentru a ucide microbii. E mirat că prinţesa nu ţine seama de aceste noţiuni elementare.

— Nu are niciun gust, spune domniţa Roxana. De ce spuneţi că este dulce?

— Este, spune Decebal Hormuz.

Îşi înmoaie degetul şi-l pune pe limbă. Adaugă:

— Nu aţi gustat-o aşa cum trebuie.

Domniţa Roxana gustă din nou. Întreabă:

— De ce spuneţi că este dulce?

— Pentru că este cu adevărat.

Copiii strigă în cor că apa este dulce. Domniţa este încurcată. Şoferul îşi scoate mănuşa de piele maro şi îşi înmoaie degetul în apă. Comite acest sacrilegiu, împotriva dogmelor igienei, pentru a veni în ajutorul stăpânei sale.

— Din punct de vedere ştiinţific, nu e posibil ca această apă să fie dulce. Cum s-ar putea explica un asemenea fenomen?

— Există o explicaţie, spune Decebal Hormuz. Altfel, n-aş fi adus copiii aici. La şcoală copiii nu sunt învăţaţi că ceea ce este ştiinţific este adevărat.

— Explicaţi-mi cum a devenit această apă dulce!, spune domniţa Roxana.

Adaugă:

— Mie nu mi se pare că are vreun gust.

— Apa acestui lac a devenit dulce astfel: înainte de 1848, când Imperiul Otoman se afla în declin, soldaţii turci erau din ce în ce mai rapace, tot mai greu de mulţumit. *Potera*, banda înarmată a Fiscului, trecea în mai multe rânduri pe an pentru a colecta impozitele. Soldaţii îi ridicau pe tineri şi pe tinere pentru a-i trimite la Constantinopol. Într-o zi, Ismail Paşa, unul dintre *Kephalaia*, unul dintre conducătorii poterei, s-a îndrăgostit de o frumoasă tânără moldoveancă, pe care oamenii săi tocmai o prinseseră. Tânăra se numea Casiana. A fost sechestrată în tabăra lui Ismail Paşa, aşteptând să fie dusă la Galaţi şi îmbarcată pe galera de Ţarigrad ori Constantinopol.

Trupele lui Ismail Paşa se vor opri o noapte şi-şi vor instala tabăra aici, pe malul lacului. Ismail a poruncit să fie adusă la cortul său frumoasa captivă. Casiana a profitat de un moment de neatenţie din partea răpitorilor ei şi s-a aruncat în lac.

Gărzile vor sări în apă pentru a o salva. Ismail Paşa, în picioare, în barca sa, a căutat-o pe frumoasa înecată. Nu au aflat-o. Se spune că lacul este fără fund. Lăsând căutările, Ismail Paşa a avut o criză de nebunie şi a poruncit soldaţilor să meargă în sate şi să confişte toată mierea şi zahărul pe care le-ar afla.

În nebunia lui amoroasă, Ismail Pasa a vrut ca, dacă frumoasa captivă s-a înecat, aceasta să fie măcar într-o apă îndulcită. Ismail Paşa a pus să se arunce aşadar în lac tot zahărul şi toată mierea pe care le-a aflat în Moldova. Când nu a mai avut, a ridicat tabăra şi a plecat. Şi-a dat seama că era nebun şi a fost dus la Constantinopol legat. Dar apele lacului vor rămâne dulci. Mai ales când vântul agită fundul lacului. Apa este atunci dulce precum ceaiul. Iată explicaţia, spune Hormuz.

Domniţa Roxana îşi înmoaie degetul său în apă. Îl duce la buze şi spune:

— Apa este, într-adevăr, puţin dulce.

În spatele domniţei Roxana, şoferul Carol Rang verifică şi el. Lui Carol Rang i s-a părut că nu este dulce şi, ca om onest, n-ar fi putut să afirme contrariul. Avea îndoieli.

— Şi aceasta este lecţia dumneavoastră practică de istorie?, întrebă domniţa Roxana.

— Exact, spune Decebal Hormuz. Am povestit copiilor că pe pământ există lacuri mai frumoase ca în România. Lacul Leman şi alte lacuri elveţiene, marile lacuri din Canada, sunt, cu siguranţă, mai frumoase şi mai maiestuoase. Dar nicăieri altundeva nu se află un lac dulce. Apa lacurilor este dulce doar în ţara ta natală, în patria ta. De aceea este atât de greu să trăieşti în străinătate.

— Şi aţi descoperit de multă vreme că lacul este dulce?

— De când am auzit povestea frumoasei Casiana. Străinii nu cunosc nebunia lui Ismail Paşa şi sinuciderea frumoasei moldovence. Ei nu ştiu că apa este dulce. Când eram mic, veneam seara aici cu tatăl meu, cu mama Sultana, cu sora mea Serafima, şi gustam din apa lacului. Ne gândeam la Casiana.

— Iubeşti atât de mult România?, întreabă domniţa Roxana.

— După ce aţi gustat apa lacului, nici dumneavoastră nu o veţi mai uita vreodată şi nu veţi mai afla altundeva un lac mai frumos ca acesta.

Domniţa Roxana plecă. Decebal Hormuz şi copiii rămân pe malul lacului dulce pentru a-şi continua lecţia practică de istorie.

XI. Răpirea Serafimei

Domniţa Roxana nu-i vorbeşte niciodată lui Hormuz de tatăl său ori de mama sa. Nu o aduce în discuţie pe Xenia Ipsilanti. Cunoaşte acum povestea merelor din Italia, dar se preface că nu-i pasă de ea. Îl lasă pe Hormuz să povestească. Coboară cu maşina de două ori pe zi să-l vadă pe protejatul său de la şcoală. Decebal Hormuz a intrat în viaţa sa la fel cum un parfum se strecoară într-o cameră. E peste tot. Impregnat. Nu îl vezi, dar îl respiri. Hormuz e ca atmosfera.

Şoferul, mult prea realistul Carol Rang, e mulţumit şi el de fiecare dată când coboară în sat. Decebal Hormuz e ca o fereastră deschisă asupra întregii Moldove. Mulţumită lui Hormuz ştie că apa lacului este dulce. Că cel care bea din fântâna Sultanei rămâne credincios întreaga viaţă şi atâtea alte lucruri de care nu se ştia înainte de a-l fi cunoscut pe Hormuz.

Într-o seară, Carol Rang a coborât de unul singur pe malul lacului şi a gustat apa. I s-a părut cu adevărat dulce. Minunea s-a produs mulţumită lui Hormuz. De când la Dumbrava se află un poet, totul s-a schimbat. Poetul nu schimbă niciodată nimic, dar prezenţa lui modifică totul în jur.

Sunt două zile de când domniţa Roxana l-a cunoscut pe Hormuz. De la întâlnirea lor, ţinutul este mai bogat. Ea caută trifoiul flămânzilor pe marginea drumurilor, se gândeşte la părinţii săi şi la voiajul lor de nuntă în Italia, se simte aproape de Romeo şi Julieta şi e atentă la nasturii rochiilor sale, uitându-se bine ca ei să nu încolţească la fel ca nasturii lui Hormuz.

Domniţa Roxana e în curtea şcolii. Se apleacă pe marginea fântânii Sultanei.

— Aţi avut o soră, nu-i aşa?, întreabă ea.

— Sora mea se numea Serafima, răspunde Hormuz.

— De ce a murit?, întreabă domniţa Roxana

— A murit de supărare, răspunde Hormuz. Era foarte mică. Avea şase ani. Durerea ei era atât de mare, că a zdrobit-o pe loc.

— Cum s-au petrecut lucrurile? Nu putea fi ajutată?, întrebă domniţa Roxana.

— Nu se putea face nimic pentru ea. Doctorul Pilat a încercat tot ceea ce se putea. Dar Serafima a murit.

— Dar ce a avut totuşi Serafima?

— Era nemaipomenită, spune Decebal Hormuz. Serafima avea şase ani, dar ajunsese să facă lucruri pe care nici regii, nici sfinţii din calendar nu pot să le împlinească. Era la fel de puternică precum Iona şi Profetul Daniel. Din această cauză a murit.

Decebal Hormuz vorbea de sora lui Serafima cu mai multă admiraţie ca de Marele Hormuz, tatăl său, şi de Sultana, mama sa.

Spune:

— După moartea mamei mele, eu şi Serafima am fost părăsiţi de toţi. Eram nespus de afectat. Serafima părea mai puţin marcată. De îndată ce mama a fost înmormântată, Serafima a început să lipsească toată ziua. Era de negăsit zile şi nopţi. Ne îngrijoram. Ieşea din sat, de una singură, şi se pierdea în pădure. Sătenii o căutau ca şi când ar fi fost fiica lor, căci un animal sălbatic, pe atunci, bântuia în zonă. Această fiară era de o îndrăzneală ieşită din comun. Intra în miez de noapte în sat şi făcea ravagii în coteţe, grajduri şi staule. Animalul necunoscut nu mânca oi, nu omora găini, dar strica gardurile şi semăna panică aproape în fiecare noapte. Moldovenii nu au dreptul de a purta arme. Chiar şi puştile de vânătoare sunt interzise. S-a făcut apel la jandarmi. S-au organizat vânători pentru a prinde fiara. Se spunea că e vorba de un urs. Dar un urs de o asemenea mărime nu se văzuse niciodată în Carpaţi.

După ce a fost pândit în mai multe nopţi, jandarmii vor omorî fiara într-un crâng din apropierea lacului dulce al Casianei. Dimineaţa a fost aflat cadavrul uriaş al fiarei negre. Era, într-adevăr, un urs. Mare cât un viţel. Părul lui era lung şi negru precum cărbunele. Trupul fiarei zăcea într-o baltă de sânge, străpuns de gloanţe.

Jandarmii şi ţăranii au fost înspăimântaţi când au descoperit că fiara nu era singură. Lângă trupul negru şi sângerând se afla Serafima. Îi era teamă că a omorât-o. Dar Serafima era vie. Stătea nemişcată pentru că dormea. Lângă fiara ucisă.

Deşteptându-se, Serafima a vrut să fugă. Plângea. Nu voia ca cineva să se apropie de ea. Era supărată pe toată lumea. A strigat:

— Mi-aţi omorât prietenul! L-aţi omorât!

Povestea e astfel: rămasă orfană, Serafima rătăcea pe câmpuri şi prin pădure. Suferea de foame, de sete, de oboseală, însă suferinţa cea mai cumplită pentru ea era absenţa oricărei mângâieri. Într-o zi, a adormit în pădure. Deşteptându-se, a aflat

alături de ea un urs uriaş. Îi ocrotea somnul ca o mamă. Serafima şi ursul uriaş vor deveni prieteni nedespărţiţi. Ursul se purta ca un om. Mai bine chiar. Îi aducea Serafimei zmeură. Îi aducea miere sălbatică. Făcea totul pentru a o distra. Când Serafima se întorcea în sat, o însoţea până la marginea pădurii. A doua zi, o aştepta. Erau mereu împreună. Atunci când jandarmii au ucis ursul, Serafima a plâns ceasuri întregi până ce, ajunsă la capătul puterilor, a adormit alături de prietenul său mort.

— Povestea lui Romulus şi a lui Remus, gemenii orfani, alăptaţi de lupoaica romană, spune domniţa Roxana.

— Astfel de lucruri se întâmplă adeseori în munţii noştri, spune Decebal Hormuz. Fiarele şi oamenii nu sunt neapărat duşmani. Serafima a aflat la un urs mângâierea care îi lipsea în sat. Puteţi să cereţi detalii doctorului Mircea Pilat. El a îngrijit-o pe Serafima. Odată adusă în sat, s-a îmbolnăvit. Ar fi putut să o salveze dacă prietenul ei, ursul, ar fi fost înviat. Dar nimeni nu putea să facă aceasta. Şi, fără prietenul ei, nu mai putea să trăiască. Se vedea bine că era fiica Sultanei. Serafima a povestit înainte să moară cum vreme de trei săptămâni trăise în pădure alături de ursul uriaş. Jandarmii au verificat cele povestite. Au recunoscut locurile unde dormeau, au aflat resturi de fructe şi de miere sălbatică şi au consemnat totul în rapoartele lor.

— Sunteţi absolvent al Şcolii de Căi Ferate. Diploma dumneavoastră echivalează cu bacalaureatul. Vă întreb, soldat Hormuz, cum vă explicaţi din punct de vedere ştiinţific comportamentul ursului fată de Serafima?, întreabă domniţa Roxana.

— Din punct de vedere ştiinţific?, spuse Hormuz. Sunt lucruri ce nu pot fi explicate ştiinţific. Nu contest ştiinţa, raţiunea, logica şi matematica. Nu contest metrul. Este un instrument foarte bun de măsurat. Cu metrul se pot măsura lungimea, lăţimea şi adâncimea. Însă metrul nu este bun pentru măsurarea lichidelor. Metrul nu poate să măsoare greutăţile. Ştiinţa e bună pentru a explica lucrurile de pe pământ şi faptele cotidiene. Dar există lucruri şi fapte ce depăşesc materia. Omul, cu atât mai puţin, nu aparţine pământului.

— Omul nu este o fiinţă pământească?, întreabă domniţa.

— Omul este o fiinţă pământească. Bineînţeles că da. Suntem cu toţii pământeşti. Dar nu doar de pe pământ. Platon spune că omul este „o plantă cerească ale cărui rădăcini se află

în înalt”[1]. Nu se poate înţelege viaţa omenească folosindu-ne doar de măsurile utilizate în cazul lucrurilor materiale. Viaţa oamenilor depăşeşte limitele materiei. Un om nu este un lucru. Nu e doar materie. E mai complex.

— Aveţi curajul să vă apropiaţi de un urs, de un lup ori de un şarpe?, întreabă domniţa Roxana.

— Sper că da, răspunde Decebal Hormuz.

— E o sinucidere, spune domniţa Roxana. A te arunca în gura lupului înseamnă a te sinucide.

— În pădurile noastre e cu totul altfel, răspunde Decebal Hormuz. Aici, în zona Neamţului, au existat de veacuri mulţime de pustnici ce trăiesc singuratici, în pădure, alături de urşi, de lupi şi de mistreţi. Şi niciun pustnic n-a fost sfâşiat vreodată de o fiară sălbatică. Fiarele sălbatice însetate de sânge nu i-au tulburat niciodată pe sfinţi. Nu e o legendă. Sunt fapte pe care le vedem sub ochii noştri. Nu s-a mirat nimeni să o afle pe Serafima în braţele ursului. Noi, moldovenii, suntem creştini. Înţelegem creştinismul până la ultima buchie. Şi este spus în Evanghelie că putem să călcăm peste şerpi şi peste scorpii, fără ca ele să ne facă vreun rău[2].

— Aveţi curajul să intraţi în cuşca unei fiare?

— Visul vieţii mele este de a fi ca Serafima, împreună cu fiarele, şi de a nu avea parte de vreun rău.

— Nu e prea pretenţios?

— Nu, căci se spune: „De toate făgăduinţele făcute sfinţilor putem să avem parte. Chiar şi cei mai umili dintre noi.”[3]

Domniţa Roxana se întoarce la castel tulburată. Sunt mai multe lucruri stranii în povestea Serafimei. Domniţa Roxana iubeşte logica. E din instinct împotriva extravaganţelor şi a lucrurilor bizare.

Povesteşte doctorului cele aflate.

— Povestea este strict autentică, spune doctorul. Am încercat să o salvez pe Serafima. A murit din pricina tristeţii. Neconsolată la moartea ursului, prietenului ei.

— Ursul nu i-a făcut niciun rău?

— A fost mai plin de afecţiune cu ea decât o pisică. Afecţiunea lor era reciprocă. O mare prietenie. Ursul ar fi batjocorit moartea intrând în sat şi lăsându-se ucis mai de grabă

[1] Platon, *Timeu*, 90 b.
[2] *Luca* 10, 19.
[3] Origen, *PG* 12, col. 1148.

decât să nu o mai întâlnească pe mica lui prietenă Serafima. Dacă nu-l credeţi pe Decebal Hormuz, vă aduc mărturia lui Jules Michelet[1].

E un francez. Francezii sunt cartezieni. Jules Michelet a vizitat munţii noştri. Povesteşte istoria unui băiat ce trăia alături de un şarpe ca şi când ar fi fost fraţi. Era un şarpe periculos. Un şarpe uriaş. Care teroriza regiunea. Oamenii îl vor ucide. Îl vor afla pe băiat alături de şarpele mort. Băiatul plângea şi ţipa: „Puiul! Miaţi omorât puiul!”

Povestea lui Michelet se numeşte *Puiul*. Este asemănătoare poveştii Serafimei.

Domniţa Roxana are certitudinea că povestea lui Daniel în groapa cu lei şi povestirea despre Iona ce a petrecut în pântecele chitului sunt povestiri istorice, şi nu legende. E sigură că şi Decebal Hormuz ar putea trăi printre fiare, fără ca acestea să-i facă vreun rău.

[1] Jules Michelet, *Légendes démocratiques du Nord*, Paris, 1854.

XII. Prinţul din Levant

Decebal Hormuz nu a avut norocul să locuiască în camera rechiziţionată pentru el de sat.

În cea de-a treia zi, după vizita la castel, toate planurile sale s-au prăbuşit...

E 24 mai, ora 6 dimineaţa. Domniţa Roxana se trezeşte. Îi place să se culce târziu, dar un miros puternic de tutun o deşteaptă din somn. E mirosul de tutun de pipă al unchiului său, prinţul Horaţiu Ştirbei. Domniţei Roxana i se pare că visează. Unchiul ei se afla la Bucureşti. E consilier regal. Deplasările sale sunt anunţate cu multă vreme înainte.

Dar se simte mirosul tutunului său. Un tutun pe care nimeni altcineva nu îl fumează. O casă olandeză fabrica acest amestec special pentru prinţ.

— Tu eşti, unchiule?, strigă domniţa.

— Iartă-mă că te-am trezit, spune prinţul.

E sprijinit de şemineu. Poartă o vestă albastră de catifea. Are tâmplele argintii. Stă cu pipa între dinţi.

— Nu tu m-ai trezit, unchiule Horaţiu. Mirosul pipei tale. Ai picat din cer? Cum ai ajuns?

Călătoriile prinţului Horaţiu sunt mai complicate decât mecanismul unui ceas. Dacă ia trenul, i se ataşează un vagon special. În vagon, e bucătăreasa sa, valetul şi toate obiectele personale. Emisari mobilizaţi cu câteva zile mai devreme îi pregătesc sosirea. Domniţa Roxana cunoştea obiceiurile unchiului său. În mod logic, nu putea să fie acolo.

— Ai picat din cer, unchiule Horaţiu?, întreabă prinţesa.

— Am venit cu maşina.

— Tu cu maşina? De la Bucureşti până aici?

— Măcar o dată, cele ce par cu neputinţă sunt adevărate!, spune prinţul.

— Dacă una ca asta e adevărată, e sfârşitul lumii, unchiule.

— Drept ai grăit, domniţă.

— Ce am spus?

— Ai spus „sfârşitul lumii”. Cam aşa stau lucrurile. Am călătorit în timpul nopţii pe ploaie şi pe drumuri desfundate. Am ajuns la ora 4 dimineaţa. Când s-a făcut şase, m-am hotărât să te trezesc.

— M-ai deşteptat pentru ceva anume?, întreabă domniţa Roxana. Nici când trebuia să merg la şcoală nu mă trezeam. Îmi spuneai că mă iubeai mult, prea mult ca să faci aceasta. Nu mă mai iubeşti, unchiule? Ce se întâmplă?

— Am venit să te iau.

— Să mă iei? Unde?

— Să te duc departe de aici.

— Puteai să-mi trimiţi o telegramă. Aş fi ajuns imediat. Trebuia să vii să mă cauţi personal?

— Nu puteam să-ţi dau telefon. Nici să-ţi trimit o telegramă. Trebuia să vin să te iau personal.

— E atât de grav?

Domniţa Roxana coboară din pat.

— Nespus de grav, spune prinţul. Musai să te îmbraci. Trebuie să plecăm. Armata Roşie va fi aici poate chiar mâine. Întreaga Ţară de Sus a Moldovei va fi ocupată. De aceea am venit să te iau.

— Armata Roşie se află la sute de kilometri. Veştile de pe front sunt bune. Armata noastră luptă plină de vitejie. Invadatorii nu pot să sosească aici, spune Roxana.

— Ba da, domniţă. Vor fi aici de pe o zi pe alta. Trupele noastre au primit ordin să se retragă.

— Să se retragă? Dar de ce? Cine a dat ordinul?

— Regele. Nordul Moldovei va fi cedat ruşilor. Şi castelul nostru.

— De ce acest ordin?

— E o retragere strategică, explică prinţul. Războiul e la fel ca şahul. Din când în când te retragi pentru a putea ataca mai bine adversarul. Singurul lucru de făcut în acest moment e să plecăm. Cât se poate de repede.

— Trebuie să plecăm imediat?

— Da. Cât se poate de iute.

— Dar ruşii nu sunt încă aici, nu-i aşa?

— Nu. Dar, cu cât plecăm mai repede, cu atât mai bine. În timpul retragerilor strategice, drumurile sunt mereu aglomerate. Trebuie să plecăm înainte ca mişcările de trupe să înceapă. Înţelegi, domniţă?

— Ce să înţeleg?, întreabă domniţa Roxana.

La castelul Bonjuriştilor domneşte o linişte desăvârşită. O linişte aproape palpabilă. Uneori, ai impresia că auzi mugurii deschizându-se şi seva urcând în tulpina florilor. Acum, liniştea a fost spartă. Se aud lovituri de ciocan undeva. În castel.

— Am ordonat să fie ambalate covoarele şi tablourile, răspunde prinţul Horaţiu. Muncitorii bat în cuie valizele.

— Le luăm cu noi?, întreabă domniţa Roxana.

Începe să înţeleagă gravitatea situaţiei. Nu mai are somn.

— Castelul e pierdut, domniţă. E sigur. Nu-l vom revedea. De pe o zi pe alta vom recupera partea de nord a Moldovei. De aceea se face acum această retragere strategică. Pentru a câştiga războiul. Dar, între timp, ruşii se vor instala la castel. Şi pe unde trec ruşii nu rămân decât praf şi pulbere. *Dolta*, aşa cum spun ei: *Nimic în afară de cenuşă*. Teritoriul eliberat va fi un pământ dezolant. Nu va mai creşte nici iarba. Nu vor mai veni nici păsările. Nu vor mai cânta. Ruşii vor arde castelul. Când ne vom întoarce, nu vom afla aici decât un morman de cenuşă. Pentru aceasta am poruncit să se ambaleze covorul, tablourile şi ceea ce merită a fi luat.

— M-ai făcut să deschid Centrul de donare a sângelui la castel doar pentru trei zile?

— Iaşiul este bombardat zi şi noapte. Eram obligat să te scot din infern. Am sugerat Statului Major să deschidă Centrul de donare a sângelui la castel. Centrul pe care tu trebuia să-l dirijezi. Însă iată, omul propune, şi Dumnezeu dispune. Istoria şi mersul războiului ne obligă la această retragere strategică. Este o acţiune dureroasă, dar trebuie să rezolvăm acest lucru.

— Castelul meu este, aşadar, pierdut!, exclamă domniţa Roxana. Şi oamenii noştri ce vor face?

— Care oameni?

— Tinca, Soliman, Carol, servitorii noştri. Ce se va întâmpla cu ei?

— Tinca, bucătăreasa, valetul vor pleca cu camionul cu mobilă. Servitorii sunt rechiziţionaţi. Fac parte din armată.

Prinţul Horaţiu Ştirbei, a cărui familie se află în exil din anul 1453 – după căderea Constantinopolului deţine o experienţă ereditară în ceea ce priveşte retragerile şi fuga. Cunoaşte fragilitatea imperiilor şi a statelor. Familia sa a trăit aventurile exilului vreme de o jumătate de mileniu. Prinţul Horaţiu Ştirbei a expediat în Elveţia tot ceea ce el şi Roxana aveau. Au păstrat în România doar pământurile, pădurile şi imobilele. Lucruri ce nu puteau fi duse în Elveţia.

— De ce nu mi-ai trimis o telegramă ca să iau maşina şi să vin la Bucureşti?, întreabă domniţa Roxana. Nu era mai uşor?

— O retragere ca cea de astăzi trebuie făcută în secret absolut. Nu ţi-am telegrafiat, pentru ca secretul să fie bine

păstrat. Suntem în război. Zidurile au urechi. Cea mai mică indiscreţie poate declanşa panica. Duşmanul poate fi avertizat. Ne-ar putea tăia calea. Ar fi un dezastru. Am preferat, aşadar, să fac această călătorie barbară pentru a te lua personal. Nu suportam ideea să călătoreşti singură. Eşti bunul meu cel mai preţios. Acum, scumpa mea domniţă, vrei să te pregăteşti? O oră îţi este îndeajuns?

— Trebuie să plecăm într-o oră?

— E cel mai prudent. Prudenţa este însuşirea prinţilor şi a diplomaţilor. Te aştept jos într-o oră.

XIII. Ultimul Hormuz

E ora 8 dimineaţa. Prinţul Horaţiu Ştirbei şi domniţa Roxana se află în uriaşa sufragerie a castelului. E ultimul lor mic dejun la castelul Bonjuriştilor, la castelul rândunelelor. În toate camerele, mobila rămâne la locul ei. Nu sunt luate decât puţine lucruri. Domniţa Roxana priveşte zidurile şi tavanul cu muluri aurite. E îmbrăcată în uniforma ei albă de infirmieră. Prinţul i-a spus că uniforma e de preferat pentru astfel de călătorii.

Personalul care rămâne la castel a fost prevenit de prinţ, cu discreţie, că domniţa Roxana e invitată să însoţească familia regală pentru o lungă călătorie de inspecţie pe front. Oamenii castelului se bucură, aşadar, de plecare. Ştiu că domniţa Roxana, stăpâna lor, va fi alături de rege.

— Unchiule Horaţiu, aş vrea să-ţi pun o întrebare pe care nu ţi-am pus-o niciodată. O întrebare gravă.

— Ascult, domniţă.

— Ce se va întâmpla cu populaţia civilă? Ce se va întâmpla cu locuitorii din Dumbrava şi din zonă? Nu sunt incluşi în planul de evacuare?

— Nu, domniţă. Dimpotrivă: se păstrează secretul ca ei să nu afle despre retragere. Ca să nu intre în panică.

— Dar ei sunt sortiţi morţii şi deportării, unchiule.

— Ştiu.

— Eşti de acord cu asta?

— Oamenii sunt, ca întotdeauna, în mâna lui Dumnezeu, domniţă.

Prinţul Horaţiu Ştirbei e încurcat. Ordinul prevede, într-adevăr, ca retragerea să aibă loc în cel mai mare secret. Autorităţile civile nu ştiu. E sacrificată întreaga populaţie. Dacă se anunţă retragerea, toţi oamenii vor părăsi satul, şi drumurile se vor aglomera. Catastrofa ar fi inevitabilă.

— E crud. Nu se poate abandona populaţia. Francezii, englezii, americanii pot crede că e îngăduit să laşi populaţia civilă într-o regiune în care vor sosi trupele ruse. Dar noi suntem români. Suntem vecinii cei mai apropiaţi ai sovieticilor. Vedem şi auzim de o jumătate de veac tot ceea ce se petrece cu ei. Ştim că comunismul nu este o doctrină. E vorba de un regim carceral. De un stat penitenciar. Rusia e o federaţie de republici penitenciare. Am văzut cu ochii noştri, în Basarabia şi în

Bucovina, ce înseamnă sosirea Armatei Roşii. Mai întâi au loc execuţii. Cei care nu sunt executaţi sunt deportaţi. Femeile sunt violate. Toate. Fie că sunt bătrâne, fie că sunt tinere.

— Nu avem de ales, spune prinţul. Mulţumeşte-I lui Dumnezeu pentru şansa de a fi salvată. De a nu fi condamnată să cazi în mâinile ruşilor. De cum am aflat de planul de retragere, am alergat aici conducând întreaga noapte.

— Nu putem să salvăm măcar o parte din populaţie?

— Pe cine putem să salvăm?

— Pe cei din jurul nostru.

— Cu neputinţă!, răspunde prinţul. Dacă îi luăm cu noi, ceilalţi vor înţelege că e vorba de o retragere. Vestea se va răspândi mai repede ca un incendiu. Planul Statului Major va fi compromis. Vom pierde nu doar populaţia civilă, ci şi armata. Va fi stabilită o linie de apărare în sudul Moldovei. Şi vom recupera teritoriul abandonat.

— E înspăimântător ceea ce facem. Păstrând secretul, am impresia că amândoi îi predăm pe oameni cu mâinile şi picioarele legate ruşilor. Le ascundem primejdiile care îi aşteaptă. Suntem complici ai exterminării lor.

— Nu putem face altfel, spune prinţul.

— Suntem oameni, unchiule.

— E adevărat. Nu putem să-i salvăm pentru că suntem oameni. Suntem muritori. Puterile noastre sunt limitate. Doar Dumnezeu poate să-i salveze.

— Nu-ţi cer decât să salvezi unul, unchiule. Pentru că este cu neputinţă să-i salvăm pe toţi.

— Imposibil, răspunde prinţul. Dacă luăm o singură persoană cu noi, în cinci minute întreg satul va afla aceasta. Persoana pe care vrem să o salvăm va merge să-şi ia rămas bun, plângând, de la tată, de la mamă. Satul întreg va afla aceasta.

— Băiatul pe care te rog să-l salvezi n-are nici mamă, nici tată. E singur pe lume.

— E imprudent. Un singur băţ de chibrit poate declanşa cel mai mare incendiu. Dezastrul.

— Tu eşti diplomat, unchiule. Un diplomat află întotdeauna o cale de scăpare. Îţi cer să salvezi un băiat din sat. Refuz să plec dacă îl vei abandona ruşilor.

— Cine este?

Prinţul Ştirbei devine pe neaşteptate curios.

— Este unicul meu donator de sânge. I s-a refuzat sângele. Dar e singura persoană care s-a prezentat la centru. Un om foarte tânăr. Se numeşte Decebal Hormuz.

— Şi pentru aceasta vrei să fie evacuat? Doar pentru aceasta? Ce a făcut în viaţă acest băiat?

— A fost voluntar. S-a angajat la şaptesprezece ani. Acum e reformat. A sosit în sat la jumătatea lui februarie.

— E născut aici?

— Da. Dar nu mai are pe nimeni. A fost crescut la orfelinat. La Colegiul Căilor Ferate din Paşcani.

— De ce se află în sat, dacă nu mai are pe nimeni?

— Nu mai avea niciun alt loc unde să se ducă. L-am luat sub protecţia mea. Nu-l voi abandona. Vei face o excepţie cu el.

— Situaţia e gravă, domniţă. În situaţii ca acestea, la fel ca în matematică, nu există excepţii. Nu îl vom lua pe acest băiat cu noi. E un nu categoric. De ce ţii atât de mult la evacuarea lui? De când îl cunoşti?

— L-am cunoscut acum trei zile. Pe 21 mai, s-a prezentat la castel ca să doneze sânge. E protejatul meu.

— Şi de ce-l protejezi? Doar pentru că a venit să doneze sânge?

— Nu. Am mai multe datorii faţă de el.

— Datorii? Tu? E cu neputinţă una ca asta! O prinţesă Paleolog nu are datorii faţă de nimeni. Toată lumea are datorii faţă de tine. Dar tu nu ai nicio datorie. E privilegiul prinţilor de a fi mereu creditori şi niciodată debitori. Chiar şi atunci când primesc ceva, cel care le-a dăruit este debitorul lor. Căci are cinstea de a dărui prinţilor. Nu datorezi nimic acestui băiat pentru că tu nu datorezi nimic nimănui.

— Îi datorez protecţia, spune domniţa Roxana. Este o prerogativă a prinţilor. E singur şi lipsit de apărare. E orfan.

— Nu e nimeni vinovat. Destinul l-a făcut orfan.

— Noi suntem vinovaţi, nu destinul.

— Noi l-am făcut pe acest băiat orfan?

— Exact. Mătuşa Xenia Ipsilanti a dat ordin paznicilor pădurii să-l ucidă pe tatăl acestui băiat. Din această cauză îmi revine datoria de a-l proteja.

— Xenia Ipsilanti se ruga mereu. Ca să poruncească uciderea acestui om ar fi trebuit să-şi întrerupă rugăciunea. Or, toată lumea ştie că Xenia Ipsilanti nu şi-a întrerupt nicicând rugăciunea. Nu a ordonat, aşadar, uciderea.

— Nu e vorba de o ucidere, spune domniţa Roxana. Mătuşa Xenia Ipsilanti este vinovată de trei crime. Vrei să ştii cum s-au petrecut lucrurile? Era aici pentru postul din anul 1933. Era singură la castel. Aşa cum avea obiceiul. Nu putea să suporte ca tatăl acestui băiat să care copaci din pădurile noastre. A dat ordin să i se întindă o cursă. Şi el a murit. A căzut într-o capcană de mistreţi. Ca o fiară.

— Cum se numea acest om?, întreabă prinţul Horaţiu.

— Hormuz. Era fierarul din Dumbrava. I se spunea Marele Hormuz.

— Fierarul din Dumbrava?, întreabă prinţul.

— Exact.

— Povestea ta e una fără temei, domniţă. Cel care ţi-a povestit-o a minţit. Nimeni nu l-a ucis pe fierarul Hormuz. A murit într-un accident la pădure. Mor mulţi oameni la pădure. Xenia Ipsilanti nu e vinovată în acest caz cu ceva. Dacă ar fi fost o singură fărâmă de adevăr în ceea ce susţii, toată lumea ar fi vorbit despre asta.

— Xenia Ipsilanti a ordonat uciderea, spune domniţa Roxana. Toată lumea ştie. Toată lumea vorbeşte despre aceasta. Paznicii pădurii care au primit ordinul de a-l ucide pe Hormuz se numeau Schipetar şi Arnăut. Doi albanezi. I-ai cunoscut, cu siguranţă. Victima a fost înmormântată în Vinerea Mare. Era al doilea mormânt din Vinerea Mare a anului 1933. Mătuşa Xenia Ipsilanti ştia că ea era vinovată. N-a îndrăznit să meargă la biserică. Îi era teamă că va fi linşată. Paznicii pădurii n-au venit nici ei. Soţia fierarului a murit de supărare. Serafima, fiica lor de şase ani, a murit şi ea tragic. Din întreaga familie nu a rămas decât un singur supravieţuitor: donatorul de sânge. Nu pot să continui opera Xeniei Ipsilanti. Nu vreau să-l ucid pe ultimul Hormuz.

Prinţul Horaţiu Ştirbei cunoştea povestea, dar e prinţ. Un prinţ e un om căruia îi place curăţenia. Afacerea Hormuz e una murdară. Prinţul înlătură tot ce este murdar. Înlătură din memoria sa murdara afacere Hormuz. E o simplă problemă de salubritate.

— Sunt şi alte motive care te împing să pledezi cauza acestui băiat?

— Ceea ce ţi-am spus nu este îndeajuns?

— Ba da, spune prinţul. E chiar mult prea mult. Dar ai pus atâta pasiune... Ceea ce mă face să cred că ai alte motive ca să te ocupi de el.

Prinţul Horaţiu Ştirbei e un adevărat levantin. Pătrunde inimile. Familia lui domneşte de o mie de ani. Are obiceiul să citească pe chipuri şi în sufletele oamenilor ca într-o carte.

— Într-adevăr, am alte motive. Ai înţeles corect. Băiatul despre care e vorba e cel care a plantat sâmburii merelor pe care i le-am oferit când mă plimbam cu Al-Araf prin sat. Îţi aminteşti, nu? Erau mere culese din merii pe care mama i-a adus din oraşul lui Romeo şi al Julietei, de la Verona, după voiajul lor de nuntă. Mulţumită lui Decebal Hormuz, care a păstrat sâmburii plini de dragoste, merii din Italia au împânzit acum satul. Sunt câteva zeci.

— Asta e tot?, întreabă prinţul.

— E tot, spune domniţa Roxana.

Ar fi vrut să vorbească de talentul de povestitor al lui Decebal Hormuz, de candoarea sa. Dar va tăcea.

— E protejatul meu. N-am să-l las. Vreau să-l iau cu noi.

— Trebuia să-mi spui de la început, domniţă. Ai vorbit de atâtea lucruri, dar nu mi-ai dat argumentul cel mai solid. Acum, ai spus lucrurilor pe nume.

— Ce-am spus?

— Ai spus că este dorinţa ta. Cu asta trebuia să începi. Dorinţele tale sunt ordine. Şi când iubeşti pe cineva îi împlineşti dorinţele. Nu te mai preocupi de ce e drept ori de ce e nedrept.

— Mulţumesc!, spune domniţa Roxana.

A obţinut victoria. Acum îşi dă seama că toate argumentele expuse unchiului său nu aveau niciun fel de valoare. Voia să-l salveze pe Hormuz fără să se întrebe de ce. Dintr-odată. Fără să se gândească. Ca atunci când ceri de băut când îţi este sete. Când prinţul a întrebat-o de raţiunile salvării lui Hormuz, era ca şi când i-ar fi spus: „De ce ţi-e sete, domniţă?” Ori: „De ce respiri, domniţă?” Ce-ar fi putut răspunde? Nimeni nu ştie să spună de ce respiră.

— Îl iei, deci, cu noi?, întreabă domniţa Roxana.

— Ţi-am promis că-l vom evacua, răspunde prinţul. Nu aceasta mi-ai cerut? Mi-ai cerut să nu-l abandonez în mâinile ruşilor.

— Exact, răspunde domniţa Roxana. Nu am cerut nimic altceva. Doar să fie evacuat. Să nu cadă în mâinile ocupanţilor, aşa cum tatăl său a căzut în capcana mistreţilor.

XIV. O vară fără rândunele

S-a scurs o jumătate de oră. Prinţul Horaţiu Ştirbei i-a chemat la castel pe brigadierul Marin Glod, şeful jandarmeriei din Dumbrava, şi pe doctorul Mircea Pilat. I-a primit în salon. Prinţul este îmbrăcat de drum. Surâde destins. Ca şi când ar pleca la plimbare.

— Plec împreună cu domniţa Roxana. Mergem să-l însoţim pe Majestatea Sa Regele într-un turneu de inspecţie pe front. Eu sunt şi preşedinte de onoare al Crucii Roşii din România. Îl însoţesc pe rege în această calitate. Domniţa Roxana va fi infirmieră ataşată pe lângă familia regală. Dumneavoastră, doctore Pilat, veţi asigura singur direcţia Centrului de recoltare a sângelui de la castel. Am certitudinea că în câteva săptămâni va funcţiona pe de-a-ntregul. Oamenii de la munte se vor obişnui să vină să doneze sânge.

Doctorul Mircea Pilat e flatat că prinţul Horaţiu îi vorbeşte ca un prieten. Prinţul Ştirbei este consilier al regelui. Şeful efectiv al diplomaţiei române şi unul dintre cei dintâi oameni politici ai regatului. Pentru doctorul Pilat e o promovare. Prinţul îi deleagă direcţia centrului din castelul său. Lui, un simplu medic de subprefectură.

— Dumneavoastră, brigadier Marin Glod, sunteţi un jandarm de ispravă. Sunt la curent cu activităţile dumneavoastră. Voi vorbi cu şeful justiţiei militare şi veţi primi o decoraţie de ziua naţională.

Jandarmul se ridică, ia poziţie de drepţi şi mulţumeşte.

— Am aflat că populaţia are mari probleme, spune prinţul.

— Din punct de vedere alimentar e foarte grav, răspunde jandarmul Marin Glod. Moralul populaţiei e excelent. Dar lipseşte mâncarea. E foamete. Primăvara e întotdeauna greu. Chiar şi pe timp de pace. Acum e a patra primăvară de război. Se suferă din pricina foametei în tot muntele.

— Populaţia e înfometată!, strigă prinţul.

Chipul său pare plin de compasiune.

— E foarte bine că mi-aţi spus, brigadier. Mulţumesc! Aţi ghicit că nu suport nici măcar ideea ca poporul să fie nefericit. Vom rezolva toate acestea cât se poate de rapid. În depozitul castelului sunt câteva mii de pachete cu provizii de la Crucea Roşie. Să veniţi cu mai multe căruţe şi să le luaţi pe toate. Să le

daţi oamenilor din sat şi celor din satele vecine. Chiar astăzi. Nu vreau ca poporul să sufere de foame. Asta mă scoate din minţi.

— Vă mulţumesc, Excelenţă!, spune brigadierul.

— Luaţi tot!, ordonă prinţul. Vreau ca poporul să fie mulţumit. Să luaţi din depozit toate stocurile de îmbrăcăminte şi lenjeria. Să le împărţiţi oamenilor odată cu coletele de mâncare. Sunt câteva sute de perechi de cizme, de cuverturi şi mulţime de alte lucruri. Daţi toate acestea celor care au nevoie. Mai târziu, voi avea grijă ca aceste stocuri să fie refăcute.

Domniţa Roxana îşi dă seama că tot ceea ce prinţul spune e o ţesătură de minciuni. Prinţul ordonă să fie distribuite proviziile şi hainele pentru a nu cădea în mâinile ocupantului. Nu e o dragoste la prima vedere faţă de popor. În ciuda faptului că ştie adevărul, domniţa Roxana e emoţionată. Prinţul minte mai bine decât actorii de pe scenă. Îşi joacă foarte bine rolul. Nimic nu poate naşte suspiciunea că el predă populaţia ocupanţilor, ascunzându-i adevărul în privinţa sosirii inamicului.

— Cunoaşteţi un băiat pe nume Decebal Hormuz?, întreabă prinţul.

— Bineînţeles că îl cunosc, Excelenţă, răspunde brigadierul Marin Glod. E un voluntar care a fost reformat în luna februarie. Locuieşte la şcoala din Dumbrava. A venit la post ca să-şi vizeze certificatul de reformă.

— Ce fel de băiat e?

— Cu totul aparte, Excelenţă, răspunde brigadierul Glod. Tatăl său a fost fierar aici. Băiatul predă copiilor din sat. Gratuit. Doar pentru a face un bine. Un adevărat patriot, Excelenţă.

— Sunt bucuros că aveţi o părere bună despre el, spune prinţul. Şi prinţesa mi-a vorbit despre acest băiat.

— Nimeni nu poate să vorbească decât de bine de Decebal Hormuz. Oamenii îl iubesc mai mult decât pe copiii lor.

— Pot să fac ceva pentru acest băiat?

— Dacă-l ajutaţi pe Hormuz, Dumnezeu vă va ajuta, Excelenţă.

— Bineînţeles că îl voi ajuta, spune prinţul Horaţiu. Vreau să fac aceasta cât se poate de repede.

Prinţul deschide un registru. L-a scos din servieta sa. Este registrul cu foi de rechiziţie. Prinţul îl foloseşte mai des decât carnetul său de economii. Pe timp de război, responsabilii ţării au dreptul să rechiziţioneze tot, imediat. De peste tot. Pentru patrie.

— Iată foaia de rechiziţie pentru acest băiat, spune prinţul. Să o completaţi. Să mi-l trimiteţi pe Decebal Hormuz chiar astăzi. Să se prezinte la cartierul general al Crucii Roşii de la Bucureşti.

— Mi-l luaţi?, întreabă brigadierul.

— Mi-aţi spus că este un băiat excepţional. Ţara are nevoie de toţi băieţii de valoare. Puneţi-l în tren chiar astăzi şi trimiteţi-mi-l la Bucureşti.

— Nu, Excelenţă, intervine doctorul Pilat. Lăsaţi-ni-l nouă pe Decebal Hormuz. Veţi îndurera nespus pe toţi copiii şi pe părinţii lor dacă-l luaţi.

— E mult prea târziu. Ţara are nevoie de el. E rechiziţionat. Prinţul se ridică. Îşi pune mănuşa. Întinde mâna cu mănuşă docrorului, apoi brigadierului.

— Trebuie să plec. Vă urez succes.

Prinţul Horaţiu Ştirbei o apucă de braţ pe domniţa Roxana şi urcă în maşină. Încearcă să nu privească în urmă. Ştie că nu va mai revedea castelul Dumbrava. Prinţul Horaţiu Ştirbei e însă un politician. E diplomat şi prinţ. Meseria lui este să folosească înfrângerile într-un scop bun. Misiunea lui e de a transforma orice rău într-un eveniment fericit. Să foloseşti victoriile e un lucru uşor şi la îndemâna tuturor muritorilor. Doar prinţii ştiu să prefacă însă înfrângerile în victorii.

— Eşti mulţumită de hotărârea pe care am luat-o în privinţa protejatului tău?

— Mulţumesc, unchiule! Sunt foarte mulţumită. Ideea de a-l trimite pe Decebal Hormuz cu trenul este excelentă. Şi el va fi nespus de bucuros pentru faptul că este rechiziţionat. Visul său e de a deveni util. Iubeşte România ca pe propriul său trup. Soluţia ta este realistă, înţeleaptă şi abilă.

— Protejatul tău va ajunge la Bucureşti înaintea noastră.

Prinţul Horaţiu Ştirbei e mulţumit că a rezolvat această problemă. Pentru el, sufletul omenesc este un mecanism. Un fel de mişcare de orologiu. Domniţa Roxana a vrut să-l salveze pe acest băiat pentru aceleaşi motive pentru care o fată doreşte să-şi salveze păpuşa ori pe ursuleţul ei de pluş atunci când arde casa. Prinţul e sigur că e vorba de un capriciu al unei tinere. E o cruzime din partea adulţilor de a nu satisface capriciile copiilor. Mai cu seamă când aceasta nu costă nimic. Ca în cazul dat. Prinţul se gândeşte că domniţa Roxana va uita chiar înainte de a ajunge la Bucureşti că a dorit să salveze un băiat din sat. Copiii uită mereu jucăriile pentru care au plâns nespus. Maşina virează la dreapta. Castelul se face nevăzut. Domniţa Roxana

rememorează cuvintele doctorului Pilat. Îi spusese că prinţii sunt asemenea rândunelelor. Părăsesc castelul în anotimpul rece. Această vară va fi o vară fără rândunele.

Satul Dumbrava e la fel ca întotdeauna, cu casele lui agăţate de cer prin panglici de fum albăstrui ce ies pe hornuri.

E 24 mai 1944. Centrul de recoltare a sângelui de la castelul Bonjuriştilor n-avea să funcţioneze decât trei zile.

XV. Dispărutul din trenul de Moldova

S-au scurs trei luni de la părăsirea castelului. E 21 august 1944. Domniţa Roxana se află la Bucureşti. S-a instalat în *Kephalaion* ori Palatul Conducătorilor. Este casa familiei Paleolog. O clădire imensă, de piatră, din centrul Bucureştilor, în apropiere de Grădina Cişmigiu. O adevărată fortăreaţă. Cândva, se numea Palatul Dragomanilor. Prinţii Paleolog, după căderea Constatinopolului, au sosit în România cu armata de ocupaţie turcă ca dragomani ori interpreţi. Mai apoi, dragomanii au devenit prinţi, iar palatul lor s-a numit *Kephalaion* ori *Kephalaia*, ori Palatul Conducătorilor, căci prinţii sunt conducătorii ţării.

Paleologii vor domni în Moldova şi în Valahia în numele turcilor, iar mai apoi, în numele lor. În Imperiul Otoman se vindeau la licitaţie titlul şi funcţia de prinţ al României. Paleologii erau destul de bogaţi pentru a le dobândi. În Palatul Conducătorilor, prinţii vor aduna mulţime de mobilă, în stiluri renumite, ce a fost la modă în ultimele patru secole. Palatul domniţei Roxana era plin acum de obiecte, asemenea unui muzeu.

Existau în jur de treizeci de camere împărţite pe trei etaje. De mai multe săptămâni, Bucureştiul e bombardat fără încetare de aviaţia americană care se îndârjeşte să deschidă calea Armatei Roşii. Cartiere întregi ard în fiecare noapte. Superba vilă a prinţului Ştirbei de la Mogoşoaia a fost complet distrusă. Prinţul s-a mutat în Palatul Conducătorilor. Sediul Crucii Roşii din România a fost distrus şi el. Acum, cartierul general al Crucii Roşii se află în Palatul Conducătorilor.

Viaţa la Bucureşti este dezorganizată. Mai mult de un milion de refugiaţi au sosit în oraşul bombardat. Crucea Roşie nu mai face faţă.

Domniţa Roxana nu se consacră pe de-a-ntregul nefericirilor oraşului. Are o preocupare ce o absoarbe întru totul: dispariţia lui Decebal Hormuz. În faţa ei, la Castelul Bonjuriştilor, brigadierul de jandarmi Marin Glod a primit ordin să-l rechiziţioneze şi să-l expedieze pe soldatul Hormuz la Bucureşti. Ordinul a fost executat. Hormuz a fost urcat în trenul de Bucureşti, la Paşcani, pe 24 mai, cu cinci minute înainte de miezul nopţii. Procesul verbal a sosit la Crucea Roşie. Decebal Hormuz a dispărut însă pe drum. De trei luni nu se cunoaşte nicio veste despre el.

Crucea Roşie a făcut cercetări în spitale, în taberele de refugiaţi şi în registrele de deces. Nicăieri, nici urmă de Hormuz.

Căutându-l pe Hormuz, domniţa Roxana l-a aflat pe brigadierul Marin Glod. L-a convocat la Palatul Conducătorilor.

Fostul şef de post de jandarmerie din Dumbrava s-a prezentat la ora 9 dimineaţa în biroul prinţesei. E de nerecunoscut.

— Ce vi s-a întâmplat, brigadier?, întreabă prinţesa.

— A doua zi după plecarea dumneavoastră am fost rănit. Mi-am pierdut braţul drept.

— Cum asa?

— Încă de la plecarea dumneavoastră, domniţă, bande de negustori, magistraţi, cămătari şi prăvăliaşi din oraş au început să străbată satul în camionete. Trăgeau cu mitraliera în populaţie, aruncau grenade în biserici, dădeau foc recoltelor şi otrăveau fântânile. Pregăteau sosirea Armatei Roşii. Am încercat să-i opresc, să-mi fac datoria de jandarm. Mi-a fost smuls braţul drept de către rafalele unei mitraliere.

— Şi spuneţi aceasta cu surâsul pe buze, brigadier?, constată domniţa Roxana.

— Tot răul spre bine, domniţă, răspunde brigadierul Glod. Dacă n-aş fi pierdut braţul drept, mi-aş fi pierdut viaţa. Fiind rănit, pe 25 mai, am fost evacuat. Toţi cei care au rămas în sat au dispărut fără urmă.

Ochii jandarmului se umplu de lacrimi:

— Armata Roşie mi-a ucis soţia şi copiii. Aşa cum i-a ucis aproape pe toţi locuitorii din Dumbrava. Dacă n-aş fi avut braţul smuls, aş fi fost ucis şi eu. Nimeni nu a ieşit viu din Dumbrava.

— Am rapoarte, spune domniţa Roxana. Ştiu că satul şi castelul au fost arse. Dar de ce purtaţi haine civile, brigadier?

— Nu poţi să fii infirm şi militar, domniţă.

— Îmi pare nespus de rău pentru braţul dumneavoastră, spune domniţa Roxana. Îmi pare, de asemenea, rău pentru familia dumneavoastră.

Brigadierul Marin Glod are în jur de 30 de ani, dar pare mult mai în vârstă. Mâneca dreaptă a hainei sale civile atârnă în gol. Îşi pierduse, de asemenea, şi dinţii. E bărbierit prost. Trăieşte în mizerie.

— Luaţi loc, brigadier!, spune domniţa Roxana.

Brigadierul se aşază. Pe un colţ al scaunului însă. E timid. Fără braţ şi fără uniformă, se simte gol şi mizerabil.

— Sunteţi complet vindecat acum?

— Nu. Dar v-am spus că nu mai sunt locuri în spitale. Bolnavii care pot să meargă sunt externaţi. Pentru a face loc marilor răniţi. Iar aceasta se întâmplă mereu.

— Iată, brigadier, un ajutor de la Crucea Roşie, spune domniţa Roxana.

Îi întinde infirmului un plic cu mai multe bancnote.

— Întreaga mea recunoştinţă, domniţă, spune brigadierul. Nu am primit niciun fel de soldă de trei luni. Administraţia militară a fost evacuată. Se află şi ea pe drumuri. Nu dai de ea.

— Iată un bon de cazare la căminul Crucii Roşii, spune domniţa Roxana. Puteti să rămâneţi acolo cât doriţi. Luaţi masa la cantină. Aveţi şi un bon pentru haine. Veţi primi haine, cămăşi, săpun şi tot ceea ce aveţi nevoie.

Jandarmul invalid e în culmea bucuriei. Vreme de trei luni a fost purtat din spital în spital. Masacrul familiei îl obseda. A încercat în mai multe rânduri să se sinucidă. Oamenilor pe care i-a întâlnit în timpul celor trei luni nu le-a fost milă de el, nici nu l-au compătimit întru nefericirea sa. Nu pentru că nu aveau inimă. Ci pentru că nefericirea era aceeaşi peste tot, şi începuseră să se obişnuiască cu aceasta. Infirmii, ologii, orbii nu mai stârneau milă: erau la fel de numeroşi ca oamenii normali.

— Ştiţi de ce v-am convocat, brigadier Glod?, întreabă domniţa Roxana.

— Pentru a vă da veşti despre castelul dumneavoastră, şi despre Dumbrava şi despre locuitorii satului, cred.

— Nu, răspunde domniţa. Ştiam că castelul a fost ars, şi populaţia a fost exterminată. E vorba de Decebal Hormuz. Puteţi să-mi daţi informaţii despre el?

— L-am pus la trenul de Bucureşti pe data de 24 mai, la ora 23 şi 55. Aşa cum am primit ordin. Am trimis raportul.

— Decebal Hormuz n-a sosit la Bucureşti cu trenul care a plecat din Paşcani la 23 si 55. N-a sosit nici cu trenul următor. De trei luni nu am nicio veste de la el. Toate cercetările pe care le-am făcut prin intermediul Crucii Roşii, jandarmeriei şi poliţiei militare nu au condus la vreo concluzie.

— Ceea ce pot să vă spun cu certitudine e că a plecat din Paşcani în noaptea de 24 mai, spune jandarmul. Trenul său a fost poate bombardat pe drum.

— Trenul a sosit la Bucureşti cu o întârziere de două ore şi jumătate, spune prinţesa Roxana. Nu a fost bombardat. Dar nu se afla în tren.

— Atâta lume dispare în zilele noastre, spune jandarmul. Jumătate dintre români sunt pe drumuri şi fără cămin.

— E drept. Dar aceasta nu explică dispariţia lui Decebal Hormuz. De ce nu se afla în tren?

— Poate a murit, spune jandarmul. În toate gările sunt bande de negustori din oraşe care dau soldaţilor limonadă otrăvită.

— Am făcut cercetări, spune domniţa Roxana. În trenul luat de Hormuz nu a existat niciun deces.

— Dacă nu a sosit, a murit, spune brigadierul. Îl cunosc pe Hormuz. Nu l-ar fi putut împiedica ceva ca să se prezinte la post. Nimic. În afară de moarte.

— Şeful trenului mi-a dat raportul verbal. Nu a avut niciun deces în timpul mersului.

— A murit poate fără ca şeful trenului să ştie. Probabil că Hormuz a fost ucis.

— Ucis?, exclamă domniţa Roxana. Ucis de cine şi de ce?

— Pentru a fi jefuit, răspunde brigadierul.

— Ce putea să i se fure soldatului Hormuz? Nu ucizi un soldat, ci un negustor, dacă vrei să furi ceva.

— În zilele noastre oamenii sunt ucişi pentru a li se fura un inel. În clipele de restrişte, pleava societăţii iese la suprafaţă.

— Hormuz nu avea nici măcar inel.

— Avea două ceasuri, spune brigadierul. Ar fi putut fi ucis pentru a i le fura. Astăzi se taie capul unei vaci ca să i se fure clopotul. Un om e ucis pentru a-i fi furat ceasul.

Deodată, brigadierul spune:

— Nu a fost ucis pentru a-i fi furate cele două ceasuri, domniţă. Dacă Hormuz a fost ucis pentru a fi jefuit, aceasta s-a petrecut din cauza mea.

— Explicaţi-mi.

— Înainte de a-l duce pe Hormuz la gară, i-am spus soţiei să-i pregătească un coş cu mâncare. Ţinea la Hormuz. A pus un pui fript, pâine, ouă, brânză şi fructe. Hormuz a fost atacat şi ucis în tren pentru a i se fura coşul. Nu pentru ceasuri. Dar poate că n-a murit.

— În trei luni avea timp să ajungă la Bucureşti chiar pe jos. Ceva grav i s-a întâmplat. Vă întrebaţi poate de ce mă interesează atât de mult viaţa şi soarta lui Hormuz. Şi unchiul meu se întreabă la fel. Căci mă interesez de Hormuz. Mă pun în unghii ca să dau de el. Dispariţia lui m-a făcut să-mi pierd odihna. Nu tânărul Decebal Hormuz mă interesează. Nu omul. Dacă aş fi obligată să-l descriu, nu aş fi în stare să o fac. Căci nu

e vorba de dragoste. Când eşti îndrăgostit poţi cu uşurinţă să faci portretul celui iubit. Dar eu nu ştiu nimic de Hormuz în afara faptului că are fruntea înaltă, e palid ca luna, are două ceasuri şi poartă bocanci militari butucănoşi. Ştiu că gulerul hainei sale e foarte larg, că gâtul său e ca o tulpină de lalea. E tot ceea ce pot să spun despre el. Dar mă obsedează. Mă obsedează nu persoana lui fizică, ci ceea ce ar fi putut să-mi povestească. E ca în poveştile din *O mie şi una de nopţi.* Sultanul nu vedea frumuseţea Şeherezadei, ci doar istorisirile pe care le povestea. Această fată era, cu siguranţă, frumoasă. Dar cel care o asculta nu vedea frumuseţea ei, ci frumuseţea povestirii sale. Acelaşi lucru mi se întâmplă când mă gândesc la Hormuz. Nu pe el îl văd, ci poveştile pe care mi le-a spus. Când spun Decebal Hormuz, văd lacul dulce, fântâna Sultanei, văd fierăria Marelui Hormuz, casa unde se fabricau stelele. Văd trifoiul flămânzilor, pe Serafima şi pe prietenul ei, ursul uriaş, mă gândesc la accidentul din pădure şi la cel de-al doilea mormânt din Vinerea Mare. Hormuz e toate acestea. El este Castelul Bonjuriştilor, caii vânătorilor de munte care mor de coboară la câmpie. Hormuz e Ţara de Sus a Moldovei. Ruşii au ars castelul meu, dar el rămâne viu mulţumită lui Hormuz. Ozana, Agapia, Neamţul şi întreaga Românie rămân vii mulţumită poveştilor lui Hormuz. În acelaşi fel în care Troia a rămas vie după ce a fost rasă de pe faţa pământului mulţumită unui alt povestitor, mulţumită lui Homer. Din acest motiv îl caut pe Decebal Hormuz. Ştiu că dacă îl salvez, salvez România întreagă. Exact cum cel care a salvat viaţa lui Homer a salvat Troia.

— Vă doresc să-l aflaţi, domniţă, spune brigadierul. Nu pot să vă ajut.

— Dacă Hormuz a dispărut, e greşeala mea, spune domniţa Roxana. I-am cerut unchiului meu să-l aducă la Bucureşti. Unchiul meu l-a trimis cu trenul. Era un punct de vedere raţional. Trebuia să-l iau însă cu mine în maşină. Nu poţi să salvezi un om în chip raţional. În privinţa dragostei, a credinţei şi a carităţii, nu ai dreptul să fii raţional. Cel care iubeşte raţional nu iubeşte cu adevărat. Cel care crede raţional nu are destulă credinţă. Şi cel care îl ajută pe aproapele său cu măsură nu-l ajută suficient. Raţiunea e bună în matematică, în diplomaţie, în administraţie şi în orice lucru mărunt al vieţii. Raţiunea ucide tot ceea ce-l face pe un om măreţ. Nu poţi să fii sublim ori să atingi sublimul la modul raţional.

Începând din acea zi, domniţa Roxana Paleolog a hotărât să păşească mereu dincolo de raţiune. Căci, procedând raţional, l-a pierdut pe Decebal Hormuz.

XVI. Palatul Conducătorilor

A doua zi după vizita brigadierului Marin Glod la Palatul Conducătorilor s-a produs un adevărat miracol. Decebal Hormuz a răsărit ca din pământ.

Se află înaintea domnitei Roxana: silueta de brad, în kaki decolorat. Decebal Hormuz e bronzat, mai degrabă pârlit de soare şi de vânt. La pieptul său, lanţurile celor două ceasuri. Sunt la locul lor.

Nu i-au fost furate. Poartă uriaşii săi bocanci de vânător de munte. Stă în poziţie de drepţi. O priveşte pe prinţesa Roxana cu ochi strălucitori, asemenea perlelor. Fruntea lui, ce se înalţă precum luna, e „gânditoare ca o frunte de poet”. Părul lui Decebal Hormuz e şters. În trei luni a îmbătrânit cu mai mulţi ani.

— Aţi înviat, soldat Hormuz?, întreabă domniţa Roxana. V-am căutat peste tot.

— M-aţi căutat?, întreabă Decebal Hormuz. De ce?

— Pentru că aţi dispărut în trenul de Moldova, soldat. Unde aţi fost?

— Rechiziţionat, domniţă.

— Aţi fost rechiziţionat aici la Crucea Roşie, spune prinţesa. V-au trebuit trei luni ca să ajungeţi. De ce a durat atât de mult, soldat? Ştiţi că pe timp de război soldaţii care lipsesc fără motiv sunt condamnaţi la împuşcare?

— Am lipsit motivat, domniţă.

— Cu ce motiv?

— O altă rechiziţie, spune el. Aţi aflat veştile de la Dumbrava? Castelul dumneavoastră a ars. Sătenii au dispărut. N-a mai rămas niciun om pe valea Ozanei. Niciunul. Soldaţii Armatei Roşii sunt peste tot. Doar soldaţi. Asiatici. Ei singuri şi moartea care-i însoţeste pretutindenea. Moartea, tovarăşa Armatei Roşii. Nici măcar corbii şi vulturii nu mai zboară peste Ozana. Eram foarte bucuros, domniţă, că aţi plecat de la castel pe 24 mai, cu două zile înainte de masacru.

— Eu am sosit la destinaţie, soldat. Dumneavoastră aţi plecat în aceeaşi zi cu mine. Povestiţi-mi de ce sosiţi abia acum. Chiar dacă aţi fi fost melc, aţi fi ajuns mai repede.

— Am fost rechiziţionat în judeţul Vrancea, spune Decebal Hormuz.

— Nu aţi arătat actele? Nu poate fi rechiziţionată aceeaşi persoană ori acelaşi lucru în două rânduri.

— Ne-au rechiziţionat fără să ne întrebe nimic, domniţă. Eram în tren. Dormeam. Era ora 3 dimineaţa. Trenul s-a oprit în plin câmp. Poliţia militară a intrat în vagoane şi i-a pus pe pasageri să coboare. Ne-au păzit lângă tren până dimineaţa. Când s-a făcut ziuă şi când am putut să vedem, ne-au despărţit în două: de o parte, femeile, bătrânii şi infirmii. Pe ei i-au urcat în tren. Trenul a plecat. Noi, care eram în cel de-al doilea lot, cu toţii tineri, am fost încolonaţi şi ne-am îndreptat către Munţii Vrancei. Am mers o zi şi o noapte. Fără să mâncăm nimic. Apoi, ne-au închis într-un ţarc de animale. Ne-au îngăduit să dormim. Ne-au dat pâine şi apă. A doua zi dimineaţa ne-au adus târnăcoape şi lopeţi. Ne-au spus că eram rechiziţionaţi pentru a săpa tranşee pentru fortificaţii. Am fost repartizaţi în echipe şi am început să săpăm. Într-o zi, colonelul care conducea lucrările m-a întrebat dacă eram bolnav. I-am răspuns că nu. Mi-a spus că eram galben ca ceara şi că aceasta nu era culoarea soldaţilor sănătoşi. A trebuit să-i spun că eram reformat din cauza icterului. M-a întrebat ce meserie aveam. Când i-am spus că eram absolvent al unei şcoli de căi ferate, a fost atât de bucuros, că a vrut să mă îmbrăţişeze. Mi-a spus că de mai multe zile căutau un specialist în căi ferate pentru a monta şine şi a coborî vagoane cu lemn din munte. M-a luat cu maşina lui. Mi-a arătat unde vrea să monteze şinele. În chiar acea zi, am făcut planurile. Am fost promovat ca şef de şantier şi însărcinat cu transporturile pe calea ferată. Într-o săptămână, mica linie era terminată. La început, avea lungimea de cinci kilometri. Mai târziu, am prelungit-o. Am rechiziţionat vagoane. Am format personalul. Fortificaţiile din Vrancea au fost construite în întregime cu lemnul transportat de trenul meu.

— Aţi construit de unul singur linia?

— E meseria mea, domniţă, răspunde Hormuz. Vreme de opt ani nu am învăţat decât să construiesc linii de cale ferată, locomotive, vagoane, gări, poduri, semnalizatoare. La Colegiul din Paşcani se învaţă totul despre căile ferate. Comandantul fortificaţiilor din Vrancea, văzând că puteam să mă descurc, m-a lăsat să lucrez. Conduceam chiar eu locomotiva. Mai târziu, i-am învăţat şi pe alţii. Am construit fortăreţe uriaşe. De netrecut. Am săpat tranşee pe care niciun car de război din lume nu le va putea trece. România va fi bine apărată. Sunt nespus de

mulţumit de munca mea. Şi de munca colegilor mei. Eram la lucru zi şi noapte.

— Şi de ce aţi părăsit şantierul?

— Fortificaţiile au fost încheiate. Mi s-a vizat foaia de rechiziţie. Am fost trimis aici. Am venit cu primul tren. Aştept ordinele dumneavoastră. Unde trebuie să lucrez de aici înainte?

Hormuz are o barbă mică, aproape invizibilă. Este decolorată din pricina soarelui. La fel ca părul său de culoarea cânepei.

— Aţi fost rechiziţionat la cartierul general al Crucii Roşii, soldat. Sunteţi la ordinele unchiului meu, Horaţiu Ştirbei. E foarte ocupat. E aproape tot timpul la palatul regal. Majestatea Sa are nevoie de sfaturile lui. Permanent. Conduce, de asemenea, diplomaţia. La Crucea Roşie îl suplinesc eu. Fac totul aici în numele său. Sunteţi aşadar la ordinele mele.

— Şi unde va fi locul meu de muncă?, întreabă Hormuz.

— Chiar aici.

— La Palatul Conducătorilor?

— Aici este sediul Crucii Roşii. Clădirea unde era instalat cartierul general a fost distrusă de un bombardament.

— Si cazarma mea unde se află?

— Nicio cazarmă, spune domniţa Roxana. O să dormiţi şi o să mâncaţi aici, soldat. Vi se va da o cameră la cel de-al treilea etaj.

— Voi dormi în palat?, exclamă Decebal Hormuz. Mi se întâmplă întotdeauna să am parte de lucruri ieşite din comun. Ca în poveşti. Decebal Hormuz să doarmă într-un palat! E mai ceva ca în vise, domniţă. Mi s-a mai întâmplat una ca asta în timpul războiului. Mă aflam în Bugeac. Cu vânătorii de munte. Am fost trimis la infirmerie. Doar ce-am părăsit unitatea, că aceasta a fost încercuită şi decimată. Niciun supravieţuitor. În afară de mine. Ca în Biblie: „Am scăpat numai eu singur şi am venit să-ţi dau de veste!”[1] Am ajuns apoi la Dumbrava. Am fost rechiziţionat. După două zile de la părăsirea satului, au venit ruşii. Au murit toţi oamenii. Pentru a doua oară am scăpat de la moarte. Ca sluga lui Iov. Martorul.

— Românul are şapte vieţi în pieptul său, soldat Hormuz. Chiar dumneavoastră aţi spus aceasta. Aţi trecut pe lângă moarte în două rânduri. Trebuie să mai muriţi încă de cinci ori pentru a muri cu adevărat. Şi chiar după ce veţi fi murit de şapte ori tot nu va fi sfârşitul. Căci după cele şapte morţi de pe pământ, românul îşi începe viaţa veşnică. Vreme de milenii,

[1] *Iov* 1, 15.

România a fost ocupată de invadatorii veniţi dinspre Răsărit aproape fără încetare. În două milenii de istorie, România n-a fost liberă decât vreme de şaptezeci de ani. În ciuda acestui fapt, poporul român nu a fost exterminat. Invadatorii au venit, au făcut ravagii şi au dispărut. Au sosit şi s-au dus precum puhoaiele de apă. Românii sunt mereu aici. Ca pietrele din albia râurilor.

— Camarazii mei care au murit în Bugeac, vânătorii de munte, şi oamenii din Dumbrava erau şi ei români. Cu toate acestea, au murit. Cu toţii.

— Ceasul dumneavoastră n-a sosit încă, soldat. Veţi lucra aici. La ordinele mele.

— Ce-am să lucrez?

— Aveţi, pentru început, un concediu de trei zile. Apoi, vom vedea.

— Trei zile de concediu?, întreabă Hormuz. De ce îmi daţi concediu?

— Ca să vă odihniţi.

— Odihnă?

— Dar nu m-am odihnit niciodată. Desigur, dorm şi fac pauze după muncă. Însă nu am avut niciodată trei zile la rând de odihnă.

— Ştiţi totul despre trenuri, locomotive, căi ferate. Acum veţi învăţa să vă odihniţi. O să vedeţi Bucureştiul. Nu cunoaşteţi capitala, nu-i aşa? Seara, intrând în camera dumneavoastră, o să scrieţi.

— Să scriu? Ce trebuie să scriu?

— De ce vă speriaţi?

— De când am scris „Chemare la luptă” – poezia care a condus la moartea fratelui meu de sânge, Pavel Piatră – nu mai vreau să scriu nimic. Pentru a nu mai provoca durere.

— N-o să mai scrieţi poezii, spune domniţa Roxana. Vă cer să scrieţi ceea ce mi-aţi povestit în cele trei zile în care ne-am văzut la Dumbrava.

— Ce v-am povestit?

— Mi-aţi povestit despre moartea tatălui dumneavoastră. Scrieţi exact aşa cum mi-aţi povestit. O veţi intitula *Al doilea mormânt din Vinerea Mare*. Scrieţi povestea mamei dumneavoastră, cum s-a aruncat în fântâna Sultanei pentru a ajunge la cer şi a se întâlni cu Marele Hormuz. Scrieţi *Povestea trifoiului flămânzilor, Răpirea Serafimei, Moartea cailor vânătorilor de munte*.

— Şi la ce va folosi?

— O să scrieţi pentru mine.

— Şi pentru ce vreţi să vă scriu toate acestea?

— Ca să rămână viu Castelul Bonjuriştilor, care a fost ars. Ca Sultana, Serafima şi Marele Hormuz să trăiască şi acum.

— Şi care va fi munca mea la Crucea Rosie?

— Munca dumneavoastră va fi de a scrie poveştile pe care mi le-aţi spus la Dumbrava.

— Şi în afară de aceasta?, întreabă Hormuz. Să scriu poveşti nu e muncă.

— Ba da, soldat Hormuz. E o muncă. O muncă foarte importantă. Aţi venit la castel ca să donaţi sânge. Cu sângele dumneavoastră aţi fi putut salva un rănit. Şi apoi, un altul. În total, aţi fi putut salva câteva persoane. Scriind poveştile despre care am vorbit, salvaţi întreaga Ţară de Sus a Moldovei.

— Ţara de Sus a Moldovei a trecut prin ascuţişul săbiei şi a fost arsă de invadatori. Nu va mai putea nimeni să o învie.

— Ba da, soldat Hormuz, dumneavoastră veţi reînvia Moldova. Povestind.

— Niciodată nu va putea fi readusă la viaţă. Vom putea doar să păstrăm vie amintirea ei.

— Dacă scrieţi ce mi-aţi povestit, Marele Hormuz, Sultana şi Serafima nu vor muri niciodată. Cu toate că ei s-au pogorât sub pământ. Troia a fost complet distrusă. Până în urmă cu câţiva ani, nu se ştia nici măcar locul în care s-a aflat acest oraş. Cu toate acestea, sunt rare oraşele care sunt mai cunoscute şi mai vestite ca cetatea Troiei. Şi aceasta mulţumită poemului lui Homer. Munca poeţilor e mai importantă decât a tuturor celorlalte corporaţii. Arhitecţii, inginerii, zidarii, pictorii şi toate celelalte corpuri de meserii care au înălţat cetatea Troiei şi-au văzut munca lor distrusă. Era o muncă efemeră. O muncă ce se face vreme de şase zile pe săptămână. O muncă utilă, dar care nu are viitor. Munca poeţilor durează şi după ce oraşele şi imperiile s-au prefăcut în ţărână. Din Imperiul Grec al lui Alexandru cel Mare n-au rămas decât ruine. Singurul lucru durabil care a supravieţuit imperiului grecilor sunt operele lui Aristotel, Platon, Euripide. Ale lucrătorilor în spirit. Scrieţi poveştile de la Dumbrava şi din Moldova aşa cum mi le-aţi povestit, şi Moldova nu va muri niciodată.

XVII. O noapte la palat

Decebal Hormuz, cu rucsacul în spate, urcă la cel de-al treilea etaj. E însoţit de Tinca şi de valet. Nu i se oferă o cameră, ci un apartament. Un mic salon, o cameră, o baie. Are telefon şi aparat de radio. Pereţii sunt îmbrăcaţi cu tapiţerii de mătase. Ferestrele dau în Grădina Cişmigiu. Au draperii grele, duble, de catifea.

— De trei luni vă aşteaptă apartamentul, spune Tinca. De ce-aţi ajuns atât de târziu?

— Am construit fortificaţii, răspunde Hormuz.

— Dumneavoastră aţi construit fortificaţii?

— Bineînţeles, spune Decebal Hormuz.

Nu se mai gândeşte la ceea ce spune. E uluit de luxul din jur. Un lux pe care nu-l întâlneşti nici măcar în basmele româneşti. Nu a intrat niciodată într-un apartament ca acesta. La Dumbrava, casele sunt curate. Dar sunt simple case de lemn. Colegiul Tehnic de la Paşcani e o cazarmă. Hormuz îsi dă seama că n-a cunoscut niciodată adevăratele locuinţe citadine. De doi ani doarme sub cerul liber sau în şcoli.

Covoarele apartamentului sunt moi precum lâna. Peste tot e mochetă de culoarea cerului. Pe mochetă, întinse, covoare cu o mie şi una de motive şi arabescuri. Sunt covoare persane. Ferestrele sunt la fel de mari ca uşile. Perdelele sunt ca într-un vis. Mai fine ca pânza de păianjen ce tremură la cea mai mică adiere de vânt. Precum trupul îngerilor. Draperiile duble de catifea sunt mai frumoase decât veşmintele episcopilor. Pe fereastră, se vede Grădina Cişmigiu. Dar Cişmigiul care se vede de aici nu este cel pe care îl cunoştea. Jos e praf. De sus, din Palatul Conducătorilor, Cişmigiul este alcătuit doar din vârfuri de arbori, jeturi de apă şi partere de flori.

Decebal Hormuz mângâie dulapul. Îl mângâie ca şi când ar fi vorba de o fiinţă vie. E un dulap nespus de frumos, din lemn de nuc sculptat. Mângâindu-l, Decebal Hormuz se gândeşte la trupul patriarhilor şi la moaştele de sfinţi păstrate în biserici. Pe o măsuţă, cu picioare în formă de gât de lebădă, e o carafă de vin. Din cristal. Alături de ea se află o farfurioară cu dulceaţă de trandafiri. Prăjituri, ciocolată, bomboane. Toate acestea, pentru el.

— Domniţa Roxana va trece pe la dumneavoastră pentru a vedea dacă totul este în ordine. Dacă aveţi nevoie de ceva, sunaţi. Împreună cu Tinca, sunt la dispoziţia dumneavoastră, spune valetul.

Domniţa Roxana soseşte. Întreabă:

— Vă place, soldat?

— N-am visat niciodată să fiu aici, răspunde Decebal Hormuz. Şi sunt obişnuit cu miracolele. Miracolul care s-a produs cu tatăl meu, care a murit în aceeaşi zi şi la aceeaşi oră cu Hristos. Miracolul Serafimei, care s-a împrietenit cu fiara. Au fost miracole. Dar faptul că eu, Decebal Hormuz, dorm aici, la Palatul Conducătorilor, şi sunt servit de un valet şi de o femeie de cameră, asemenea prinţilor, e un miracol şi mai mare.

— Unde vedeţi miracolul?, întreabă domniţa.

— Ca să vă spun adevărul, n-am intrat niciodată într-o asemenea casă. Nici nu credeam că ar putea să existe.

— Spuneţi aceasta pentru a mă flata şi a-mi face pe plac, zise domniţa Roxana.

— Nu, e adevărul. Nu m-am spălat niciodată într-o cadă. La Dumbrava, când eram copil, ne spălam într-o albie. La Şcoala de Căi Ferate aveam duşuri. La regiment, la fel. Nu, vă jur, n-am intrat niciodată într-o baie până astăzi.

— Şi vă place?

— Sunt încântat, nu pot să cred că ceea ce mi se întâmplă este adevărat.

Uşa de la baie este larg deschisă.

— Acum sunt la fel de încântat ca în ziua în care am călătorit pentru prima oară cu trenul.

— Ce vi s-a întâmplat în timpul acelei călătorii?

— Am făcut o descoperire. O descoperire mai uimitoare chiar ca cea făcută de Cristofor Columb. Pentru a afla ce era un tren, a trebuit să călătorim de la Paşcani la Iaşi. Înainte de plecare, am cumpărat de la gară turtă dulce. Alţi colegi şi-au cumpărat cârnaţi. Am mâncat şi una, şi alta. Usturoiul şi piperul cârnaţilor, şi zahărul şi mierea turtei dulci mi-au făcut greaţă. Eram în tren. Am alergat la toaletă. Am intrat. Era prima oară când vedeam toalete de email alb. Am ieşit. Am crezut că m-am înşelat. O astfel de încăpere nu putea să fie toaletă. Semăna cu cabinetele medicilor şi dentiştilor. Mai frumoasă încă. La noi, castroanele şi farfuriile sunt de lemn şi de ceramică. I-am întrebat pe colegii mei. Mi-au explicat că era vorba de o toaletă. Am plâns cu lacrimi mari pentru fericirea celor care sunt bogaţi. Pentru

călătorii din tren. Şi pentru noi, săracii, care suntem atât de lipsiţi, că nu ne dăm seama nici de sărăcia noastră.

— Sunteţi fiul Marelui Hormuz, spune domniţa Roxana. Ştiţi să povestiţi lucruri ca nimeni altcineva. Eu sunt prinţesă şi trăiesc într-un palat. Dar dumneavoastră sunteţi Decebal Hormuz, fiul unei legende. Sunteţi chiar o legendă. Legendele sunt mai frumoase decât prinţesele. Veţi scrie aici, în palatul meu, legenda Moldovei. Ca Moldova să rămână liberă, deşi ocupată. Croitorul va veni într-un ceas. Vă va face un frumos costum. Valetul vă va aduce lenjeria.

— De ce faceţi toate aceste lucruri pentru mine?

— V-am spus: pentru a scrie poveştile pe care le-am auzit.

*
* *

Întreaga zi Decebal Hormuz a făcut descoperiri. În Sfânta Scriptură se spune că oamenii care vor fi vii în Ziua Judecăţii de Apoi vor intra direct în viaţa veşnică, fără să cunoască moartea şi fără să stea în mormânt[1]. Hormuz are impresia că a trecut astfel de pe pământ la cer.

Îi este somn, dar nu vrea să adoarmă. La fel precum copiii care nu vor să meargă la culcare atunci când primesc o nouă jucărie. Hormuz a nădăjduit întotdeauna să ajungă în Rai. Dar n-a visat niciodată să trăiască într-un palat.

[1] *I Tesaloniceni* 4, 15.

XVIII. Ciuma neagră

E miezul nopţii. Decebal Hormuz, aplecat pe fereastră, priveşte capitala. În faţa porţii palatului opreşte o ambulanţă militară. Din ambulanţă coboară prinţul Horaţiu Ştirbei. E în frac. Poartă pălărie. Hormuz nu l-a văzut pe prinţ decât de departe, dar îl recunoaşte. Ştie că prinţul se întoarce de la palatul regal. A luat cina cu regele şi cu miniştrii. Trăind sub acelaşi acoperiş cu prinţul Horaţiu Ştirbei, consilierul şi prietenul regelui, Decebal Hormuz are impresia că a intrat el însuşi în familia regală. Se miră că prinţul se întoarce cu o ambulanţă militară. El, care are maşini atât de frumoase. E şi mai uimit încă de faptul că prinţul conduce ambulanţa. E sigur că a trebuit să facă vizite secrete. Hormuz nu zăboveşte mai mult cu gândul la aceasta. I se pare o indiscreţie. Părăseşte chiar fereastra şi se întinde îmbrăcat pe pat. Stinge lumina şi visează.

În tot acest timp, prinţul Horaţiu Ştirbei intră în palat. Apartamentul său se află la primul etaj. Prinţul Horaţiu se opreşte la mezanin.

Merge cu precauţie, ca şi când ar fi fost urmărit. La mezaninul Palatului Conducătorilor sunt apartamente mici, nespus de frumoase. Aici locuia prinţul Horaţiu pe când era student. Era mai aproape de Universitate faţă de palatul său de la Mogoşoaia. În România, e un climat continental. Sunt patru anotimpuri bine conturate. Iarna e foarte frig. Vântul din Siberia ajunge câteodată până în România. Verile sunt nespus de călduroase. Camerele situate la mezaninul imobilelor sunt mai călduroase iarna şi mai răcoroase vara decât altele.

Prinţul Horaţiu bate încet la una dintre uşi.

În urmă cu câteva luni, prinţul Horaţiu Ştirbei a cumpărat un avion de turism. I l-a oferit Crucii Roşii, pentru preşedinte, adică pentru propriul său folos. Pilotul este un elveţian. Se numeşte Herman Gral. Locuieşte aici, la mezanin, în apartamentul la care a bătut prinţul Horaţiu.

Uşa se deschide. Herman Gral este în pijama. E mic de statură, gras şi roşcovan.

— Bună seara, domnule Gral!, spune prinţul.

— Iertaţi-mă că vă primesc în această ţinută, Excelenţă!, se scuză elveţianul.

Prinţul Horaţiu Ştirbei intră în apartamentul pilotului. Spune:

— Sunteţi îmbrăcat corect pentru un om care e trezit din patul său. V-aţi culcat târziu?

— O, nu, Excelenţă! Mă culc în fiecare seară la ora 22.

Herman Gral are în jur de patruzeci de ani. A fost multă vreme pilot salvator în munţi. E încântat de postul său de pilot al Crucii Roşii din România. Primeşte un salariu de trei ori mai mare faţă de cel al colegilor săi elveţieni. Activitatea lui este practic nulă. Trebuie să-l ducă pe prinţul Horaţiu Ştirbei în inspecţie. Dar prinţul face aceasta destul de rar. Avionul se află în hangarul Aeroportului Militari, la zece minute de palat. Herman Gral merge la aeroport pe motocicletă aproape în fiecare zi. O face din plăcere. Află mereu ceva de lucru la motorul său.

— Iertaţi-mă că vă primesc astfel şi în această ţinută!, repetă elveţianul.

— Ţinuta dumneavoastră este cât se poate de normală. Nimic mai normal decât să dormi. Dormiţi aşa cum se doarme: în pijama şi în pat. Şi la o oră din noapte la care toţi oamenii cumsecade dorm. Eu trebuie să vă cer iertare. Eu vă deranjez. Nu este o oră pentru o vizită decentă.

Herman Gral şi-a luat deja halatul pe el. Îşi caută papucii. Îşi aranjează părul. E corect. La fel ca ţara sa. La fel ca poporul său. Face semn prinţului să ia loc pe un scaun. Un scaun foarte frumos, acoperit cu mătase. Observă că prinţul este în haine civile. Cu un baston cu măciulie de argint, cu pălărie şi cu mănuşi albe în mâini.

— Sunt la ordinele dumneavoastră douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru, Excelenţă. E normal să veniţi după mine atunci când doriţi.

Deodată, Herman Gral se opreşte. Prinţul trebuia în mod normal să dea un telefon ori să-l cheme, trimiţând la el valetul. Horaţiu Ştirbei e un adevărat prinţ. Cunoaşte protocolul. Păstrează distanţa. Nu intră la angajaţii săi. Herman Gral este mirat că prinţul şi-a încălcat principiile.

— Aveţi nevoie de mine, Excelenţă?, întreabă el.

E sigur că se petrec lucruri grave. Adaugă:

— În trei minute sunt gata. Mă îmbrac rapid şi urc la dumneavoastră la birou, Excelenţă.

— Vreau să discutăm cât se poate de repede, spune prinţul Horaţiu. E o chestiune foarte neplăcută. Şi urgentă. Aţi ghicit. Nu vă îmbrăcaţi, domnule Gral?

— Pot să mă îmbrac în faţa dumneavoastră, Excelenţă?

— Timpul ne presează, domnule Gral, pentru a ne opri la detalii. Îmbrăcaţi-vă ca şi când nu aş fi aici. Dar repede. În cât timp puteţi să decolaţi?

— În două ore, Excelenţă, răspunde Herman Gral. Timpul necesar de a mă îmbrăca, sosi la aeroport şi de a face verificările de rigoare. Timpul vi se pare prea lung, Excelenţă? Vreţi să fiu mai rapid?

— E două fără cinci, domnule Grai. Aveţi tot timpul. Doresc să decolăm înainte de cinci fără un sfert. Se poate?

— La cinci fără un sfert vom zbura, Excelenţă. Va fi un voiaj lung ori scurt?

— În Elveţia, răspunde prinţul.

— E ceva grav, Excelenţă?

— De ce mă întrebaţi, domnule Gral? Se vede că sunt îngrijorat? Că sunt neliniştit? Se vede asta?

— Se vede, Excelenţă, spune Herman Gral. Chiar dacă nu s-ar vedea, faptul că Excelenţa voastră a venit personal la mine arată că e vorba de ceva grav.

— Exact, domnule Gral. Sunt foarte neliniştit. Si mai ales Majestatea Sa, regele nostru, e neliniştit.

— Majestatea Sa Regele este bolnav?, întreabă pilotul.

— Nu regele, ci regatul este bolnav. Bolnav la propriu.

— Mi-am dat seama văzându-vă venind la mine.

— Se petrec lucruri nespus de grave. Cuvântul „catastrofă” nu este exagerat, spune prinţul. Vin de la Palat. Regele mă consideră ca frate mai mare al său. Mi-a împărtăşit toate grijile sale. Cele mai intime. În această seară mi-a comunicat îngrijorarea sa. În cât timp puteţi să decolaţi, domnule? Mi-aţi spus că în două ore, nu-i aşa? Vă voi escorta, aşadar, de îndată ce sunteţi gata, până la aeroport.

— Să mă escortaţi, Excelenţă? Am motocicleta mea.

— Vă voi escorta eu însumi, spune prinţul. Această noapte nu este la fel ca toate celelalte. Mă voi asigura astfel că aţi ajuns la aeroport. Apoi, mă voi întoarce să mă schimb.

— Excelenţa Voastră ţine să mă escorteze personal până la aeroport?

— E o chestiune ce nu trebuie discutată. O misiune secretă. În plus, mi-e teamă de baraje, domnule Gral. Riscaţi să daţi de barajele poliţiei. Ţin să nu întârziaţi. O chestiune urgentă. Planul este următorul: vă urcaţi pe motocicletă şi mergeţi către aeroport. Eu vă urmez cu maşina. De îndată ce sosiţi, mă întorc

să mă schimb, să-mi iau lucrurile şi revin. Între timp, porniţi motorul.

— Vorbiţi de blocaje?, întreabă pilotul.

— Da, domnule Gral. De baraje. În ţară a fost declarată moartea neagră. Regatul român este bolnav de ciumă. Sunt câteva sute de cazuri în Bucureşti. Sovieticii ne-au adus ciuma din Asia. Din Urali. Din străfundul stepelor lor. S-a păstrat secretul. Acum trebuie acţionat.

— Ciuma neagră!, exclamă Herman Gral.

E paralizat. Nimic nu-l înspăimântă mai mult pe un elveţian ca microbii. Sunt crescuţi în fobia faţă de bacterii şi în cultul igienei. În venerarea curăţeniei. Dumnezeul lor este Aseptia. Ciuma, epidemia sunt mai rele decât războaiele. Mai rele chiar ca sfârşitul lumii. Drapelul galben al molimei îi sperie pe elveţieni mai mult decât Frankenstein şi Dracula.

— Mergem în Elveţia să cerem ajutor internaţional, spune prinţul, pentru a scăpa de ciumă.

— Da, Excelenţă, spune pilotul.

Şi-a pierdut aproape graiul.

— Vom fi trei în această călătorie, spune prinţul.

— Trei, Excelenţă?, întreabă Herman Gral.

— Eu, dumneavoastră şi domniţa Roxana, spune prinţul. Vom încerca să procurăm un prim lot de vaccinuri şi ne vom întoarce astăzi. Ori mâine. Domniţa Roxana va rămâne la Geneva pentru a colecta ajutoare.

— Ne vom întoarce astăzi?, întreabă Herman Gral.

— E de preferat. Dacă e cu putinţă. Ne vom întoarce cu stocul de vaccinuri şi de medicamente pe care le vom afla. Domniţa Roxana va face restul.

Prinţul e în picioare. Se joacă nervos cu bastonul său cu măciulie de argint. Pilotul se îmbracă cu febra oamenilor cuprinşi de teroare. Încearcă să-şi amintească de locurile pe care le-a frecventat în timpul zilei. Se întreabă dacă nu s-a contaminat deja. Îi pare rău că a mâncat la restaurant. Nicăieri nu rişti mai mult ca la restaurant. Herman Gral e mulţumit că a mers cu motocicleta. Dacă ar fi urcat într-un tramvai ori într-un taxi, ar fi fost cu siguranţă contaminat. Elveţianul e pentru prima oară mulţumit cu adevărat de faptul că nu e căsătorit. N-are nici soţie, nici copii acasă. Nu există riscul de a le transmite ciuma neagră. Mama sa e la Geneva, dar nu va merge să o îmbrăţişeze. Îi va telefona. La telefon, nu poţi să transmiţi cumplitul flagel.

— Sunt gata, Excelenţă.

— Deja?

— Din moment ce ne întoarcem chiar astăzi, nu trebuie să-mi iau lucrurile. Sunt gata, Excelenţă. Credeţi că este neapărat necesar să mă escortaţi? Mă simt jenat ca Excelenţa Voastră să se deranjeze. Pe motocicletă nu am nevoie decât de şapte minute pentru a ajunge la aeroport.

— Vreau să vă văd ajuns. V-am spus că o să daţi de baraje. N-aţi trăit niciodată într-un oraş contaminat de ciuma neagră, nu-i aşa, domnule Gral? E mai rău ca în timpul unei revoluţii. Oamenii ascund cadavrele şi le înmormântează clandestin. Începând de la miezul nopţii, armata patrulează prin oraş pentru a-l supraveghea cât mai bine.

— Am legitimaţie internaţională de la Crucea Roşie şi toate permisele de liberă trecere, spune pilotul. Nu pot să mă aresteze. De cum voi ajunge la aeroport, vă voi telefona pentru a vă spune că totul a fost în regulă.

— Nu puteţi să-mi telefonaţi de nicăieri. Începând de la miezul nopţii, toate legăturile telefonice sunt întrerupte.

— Au fost întrerupte legăturile telefonice, Excelenţă?

— Bucureştiul este contaminat de ciumă. Era primul lucru ce trebuia făcut, domnule Gral. Când este declarată epidemie într-un oraş, se începe prin a fi tăiate legăturile telefonice. Nu ştiaţi?

— Nu, Excelenţă.

— Acum resemnaţi-vă. Vă aflaţi într-un oraş contaminat de ciumă.

Pilotul se grăbeşte să plece. Nu ia decât mapa cu documente. Nimic mai mult. Nici măcar necesarul pentru toaletă.

— Altceva, domnule Gral: trebuie să păstraţi secretul absolut. Niciun cuvânt faţă de nimeni. Nici măcar faţă de mecanici. Nici către oricine altcineva. Dacă sunteţi întrebat de ce veniţi în miez de noapte la aeroport, să spuneţi că un general a fost grav rănit pe front; că veţi merge să-l luaţi cu avionul.

— Contaţi pe mine, Excelenţă.

— Un alt lucru important: trebuie să decolăm înainte de ora 5 fără un sfert.

— Mi-aţi spus deja, Excelenţă. Aşa vom face.

— Un singur minut de întârziere ar fi o catastrofă. Ştiţi de ce? Pentru că la ora 5 dimineaţa, astăzi, 23 august 1944, spaţiul aerian al României se va închide. Pe întreg teritoriul regatului, cerul va fi interzis. Niciun avion nu va putea să survoleze România după ora 5. Şi aceasta nu e tot. Intrările şi ieşirile din Bucureşti vor fi blocate. Circulaţia pe pământ şi în aer va fi

suspendată. Pentru a se evita propagarea ciumei. Şi rumoarea. Panica. Aţi citit în cărţi, domnule Gral, istorisiri despre marile epidemii de ciumă din Evul Mediu în Occident? Nu ciuma face cele mai multe victime, ci panica şi teama. Trebuie să oprim declanşarea panicii. Situaţia noastră este una nespus de gravă, căci nu avem de luptat doar cu ciuma, ci şi cu invadatorul sovietic. Duşmanul e înaintea noastră. Orice panică ar provoca prăbuşirea frontului. Trebuie să mergem după medicamente în secret. Înţelepciunea ne îndeamnă la una ca aceasta. Am promis regelui să execut această misiune în Elveţia fără să ştie cineva de ea. Am comunicat Majestăţii Sale că am un pilot elveţian. I-am spus regelui numele dumneavoastră, domnule Herman Gral. Aveţi acum de jucat un rol în Istoria României. Un rol de o importanţă capitală. A aduce medicamente din Elveţia pentru combaterea flagelului înseamnă a salva România. Majestatea Sa Regele mi-a promis că vă va conferi una dintre cele mai înalte decoraţii şi poate titlul de cetăţean al regatului nostru.

Elveţianul roşeşte plin de fericire. Are un rol istoric de jucat. Va distruge nefericirea ce ameninţă România. Ochii lui Herman Gral strălucesc la fel ca cei ai lui Decebal Hormuz când a venit să doneze sânge şi ca atunci când descria cum a lucrat la fortificaţiile din Vrancea pentru a opri înaintarea inamicului. Herman Gral se vede în armură de cavaler care opreşte răspândirea ciumei în regatul României. Dorinţa de a împlini lucruri măreţe îl face mai frumos.

Prinţul iese. Herman Gral stinge lumina şi-l urmează. Închide uşa apartamentului, răsucind cheia în broască de două ori.

Coboară în garaj. Herman Gral îşi ia motocicleta. E o motocicletă cu ataş a Crucii Roşii.

Iese în stradă. Prinţul urcă în ambulanţă:

— Vă urmez la o sută de metri în spate, spune prinţul Horaţiu Ştirbei.

Pleacă. E ora 2 şi jumătate. Străzile Bucureştiului sunt pustii. Chiar şi santinelele lipsesc. În şapte minute vor ajunge la aeroport. Aeroportul Militari seamănă mai ales cu un câmp de trifoi şi lucernă. E o pajişte înconjurată de sârmă ghimpată. De jur-împrejur sunt câmpuri de porumb. Doi soldaţi păzesc intrarea. Motocicleta soseşte înaintea gărzilor. Una dintre santinele verifică, la lumina unei lanterne, actele pilotului. Examinează motocicleta. Ambulanţa prinţului e oprită la o sută de metri. Porţile aeroportului se deschid. Motocicleta lui Herman Gral înaintează pe iarbă. Prinţul Horaţiu Ştirbei îl urmează până

ce ajunge în faţa hangarului. Face apoi cale întoarsă. Revine la Palatul Conducătorilor. Drumul de întoarcere durează tot şapte minute. Nimeni n-a văzut vreodată vreun gentleman, un ministru, un consilier al regelui, un prinţ, descinzând din împăraţii bizantini, în costum şi clac, conducând o ambulanţă militară, la ora 2 dimineaţa, pe străzile Bucureştiului. Dar aceasta se petrece cu adevărat. Căci e 23 august 1944, ziua cea mai neagră din calendarul românesc.

XIX. Căderea Bucureştiului

— Domniţă, draga mea, trezeşte-te!

Prinţul bate la uşă. Domniţa Roxana închide întotdeauna de două ori uşa camerei sale. Nu de teamă, ci din pudoare. Tinca n-a văzut-o niciodată pe stăpâna ei dezbrăcată. În familia Paleolog se crede că nu eşti prinţesă cu adevărat dacă îţi lipseşte pudoarea. Nicio femeie lipsită de pudoare nu e frumoasă. Lipsa pudorii e o sluţenie.

— Deschide, mica mea prinţesă!, spune prinţul Horaţiu.

E singurul care-şi permite să o trezească pe domniţa Roxana, pentru că e unicul ei prieten.

Auzind vocea unchiului său, domniţa aleargă să deschidă. Fuge apoi în pat, înainte ca unchiul să intre în cameră. Nu şi-a primit niciodată unchiul în cămaşă de noapte. Părul ei e ca o jerbă de spice de grâu pe perna albă.

— Nu te aşeza în pat, domniţă. Trebuie să te îmbraci. Şi încă foarte repede.

Domniţa Roxana îşi trage cearşaful sub bărbie.

— Îţi place mereu să mă torturezi, unchiule Horaţiu, spune ea.

Când era mică, prinţul intra în camera sa şi-i ordona să se îmbrace ca să meargă la şcoală. Aşa se întâmpla mereu duminica. Pentru a o tachina.

— De această dată nu e glumă, domniţă, spune prinţul. E cât se poate de serios. Scoală-te şi îmbracă-te repede.

— De ce?

— Plecăm, draga mea.

— Unde?

— Plecăm în Elveţia, domniţă.

Crede mereu că glumeşte.

— Eşti rău, unchiule Horaţiu. Ştii că pentru mine cel mai greu e să mă trezesc. Fac parte din familia pisicilor cărora le place să dormiteze. Şi din familia leilor, care dorm douăzeci de ore pe zi.

— Ai citit ultima carte a lui Saint-Exupéry, *Pilot de război*, unchiule Horaţiu? Saint-Exupéry spune că lucrul cel mai greu pentru el, pe toată durata războiului, nu au fost misiunile în teritoriul inamic, nici luptele, ci faptul de a sări din pat, dimineaţa, pentru a merge să aprindă focul în cămin. Are dreptate. Cred şi eu că e mult mai grav decât o luptă aeriană. M-

ai făcut să sar din pat ca să-ţi deschid. Acum mă sperii la gândul de a coborî din pat a doua oară.

— E o treabă serioasă, domniţă.

— Eşti în costum, unchiule?, întreabă ea. N-o să mă convingi că o să călătoreşti în costum. Te ştiu bine. Mai mult, nu eşti bărbierit.

— În cinci minute mă voi îmbrăca de drum. Fă la fel.

— E adevărat?

— Cât se poate de adevărat, din nefericire.

— În Elveţia?

— Da, în Elveţia. Am escortat pilotul până la aeroport. Pregăteşte aparatul de zbor. Căci, cu cât vom pleca mai repede, cu atât mai bine.

— De ce spui că l-ai dus pe pilot la aeroport?

— Pentru că e adevărat. Trăim vremuri grele. Trebuia să mă asigur cu ochii mei că o să ajungă.

— O poveste de nebun, unchiule Horaţiu. Preanobilul prinţ Horaţiu Ştirbei să-l escorteze pe pilotul Herman Gral la aeroport. De când serveşti tu ca escortă? Nu-ţi mai bate joc de mine. Du-te repede şi te culcă.

Domniţa Roxana crede că unchiul Horaţiu a băut câteva pahare de şampanie în plus. Nu avea obiceiul. Dar se poate întâmpla una ca asta. Chiar şi tinerelor. Devine indulgentă şi mămoasă:

— Du-te şi te culcă, dragă unchiule.

— Vin de la palat, domniţă.

— N-ai putea să vii decât de la palat, spune domniţa Roxana. De la începutul războiului, palatul regal este locul dezmăţurilor tale nocturne.

— Lasă glumele. Îţi spun cât se poate de serios.

— Să las glumele? Tu ştii că e cu neputinţă. Amândoi suntem bizantini. Chiar şi în ceasul morţii vom glumi. Îţi aminteşti de gondolierul din Veneţia? Te-a întrebat: „Sunteţi român?” Şi tu i-ai spus: „De ce credeţi că aş fi român?” Ţi-a răspuns: „Sunteţi român pentru că glumiţi tot timpul.” Ştie toată lumea. Suntem singurul popor care cultivă încă, cu orice ocazie, epigrama şi ironia.

— Domniţă, ruşii sunt la Bucureşti, spune prinţul.

Se ridică împinsă ca de un arc.

— Ruşii la Bucureşti?, ţipă ea. Frontul se află la trei sute de kilometri. Armata noastră nu a rezistat niciodată mai bine ca acum.

— Da, frontul n-a rezistat mai bine. Dar astăzi, pe 23 august 1944, regele va proclama capitularea fără condiţii a României. Scoală-te!

Domniţa Roxana înţelege. E nespus de palidă. Sare, pur şi simplu, din pat. E prima oară când se află în cămaşă de noapte în faţa unchiului său. Dar nu se gândeşte decât la ruşi. Altădată, copiii erau speriaţi cu lupul. Astăzi, e îndeajuns să pronunţi cuvântul „bolşevic”, şi chiar şi pietrele freamătă la aceasta.

Domniţa Roxana priveşte barba unchiului său. Prinţul se rade de două ori pe zi, dimineaţa şi seara. Înainte să meargă la palat, aproape de ora 20, se rade în mod obişnuit. Acum are barba ca şi când nu s-ar fi ras de dimineaţă. Se ştie că barba, părul şi unghiile cresc nespus de repede în clipele de teamă şi de teroare. Domniţa Roxana a fost infirmieră voluntară timp de un an. A constatat cu ochii ei în spitalele militare că barba şi unghiile celor aflaţi în agonie cresc anormal de rapid. Prinţul Horaţiu Ştirbei a trebuit să petreacă această noapte în spaimă şi teroare. Precum cei care se află pe patul de moarte. Căci barba sa a crescut ca la oamenii aflaţi în agonie. Domniţa Roxana e în picioare. Cu tălpile goale. Pe covor. Lângă patul ei. Îşi pune mâna dreaptă pe umărul unchiului său.

(Oricât de tânără ar fi o femeie, întotdeauna e mămoasă cu bărbaţii.)

— De ce a făcut aceasta regele?, întreabă ea. E de necrezut! Cum s-au petrecut lucrurile?

— Ruşii i-au promis regelui că-l vor ţine în scaun. De fiecare dată când ocupă o ţară, comuniştii asigură populaţia, spunând că comunismul pe care-l vor instaura acolo va fi cu totul diferit de comunismul instaurat în alte ţări. L-au asigurat pe rege că comunismul românesc va fi monarhic şi că regele va fi şeful Partidului Comunist.

— Regele a crezut una ca asta?

— Da, domniţă. Toţi consilierii regelui au fost convinşi de acest fapt. Ministrul Afacerilor Externe sovietic a afirmat că în regimul comunist român bogaţii vor rămâne bogaţi, patronii şi directorii vor rămâne patroni şi directori. Doar avantaje. Singura schimbare ce va fi făcută e că toţi săracii vor deveni mai bogaţi de la o zi la alta. E o poveste nebunească. Însă a fost acceptat târgul. România capitulează fără condiţii. Mâine, pe planetă, va fi un nou stat: regatul comunist al României. S-a hotărât. Îmbracă-te! Avangărzile sovietice sunt deja la Bucureşti. În câteva

ceasuri, nimeni nu va mai putea ieşi. S-au instalat deja baricade şi baraje de poliţie pe marile artere ale oraşului.

— Ca să te asiguri, aşadar, că va ajunge cu bine la aeroport l-ai escortat pe Herman Gral?

— Da, domniţă. Nimic nu este mai puţin sigur în această noapte ca a ajunge la destinaţie.

— Putea să-ţi telefoneze de la aeroport, spune domniţa Roxana.

— Telefonul nu funcţionează, răspunde prinţul.

Ridică receptorul şi-l întinde domniţei Roxana.

— Nu are ton, spune ea. Au tăiat legăturile?

— Da. Au tăiat liniile telefonice. E interzisă, de asemenea, circulaţia pe drumuri. Dar avem avionul. Grăbeşte-te! Începând de la ora 5 dimineaţa, spaţiul aerian va fi închis. Niciun aparat de zbor nu va mai putea survola România.

— I-ai spus lui Herman Gral că ruşii se află în oraş?

— Nu. Nu i-am spus adevărul.

— Ce i-ai spus?

— I-am spus că s-a declanşat o epidemie de ciumă neagră. Era singurul mijloc de a-l înspăimânta. Sosirea ruşilor nu provoacă spaimă unui elveţian, unui francez ori unui englez. Ei nu ştiu ce înseamnă ocupaţia sovietică. Occidentalii nu ştiu că orice om care locuieşte într-o republică comunistă are exact acelaşi regim ca un condamnat la muncă forţată pe viaţă. Cu o excepţie: aceea a gardienilor. Căci în republicile sovietice există două categorii de cetăţeni: cei închişi şi gardienii. Dar ambele categorii trăiesc în spatele sârmei ghimpate.

În loc de a se grăbi spre baie pentru a se îmbrăca, prinţesa Paleolog se aruncă în pat. Cu aceeaşi disperare cu care cineva se aruncă în apă. Îşi înfundă capul în perne. Plânge în hohote.

— Căderea Bucureştiului! Căderea Bucureştiului!, ţipă ea.

— Vino-ţi în sine, domniţă!, spune prinţul. Ai să plângi mai târziu. Îmbracă-te. Ţi-am spus că spaţiul aerian se va închide la ora 5.

— Căderea Bucureştiului!, spune domniţa Roxana.

O imensă durere îi invadează trupul. Doar căderea Constantinopolului putea să-i provoace o astfel de durere. Roxana nu este românca. E bizantină. Dar locuieşte în Ţara Românească de patru secole. Într-o jumătate de mileniu prinzi rădăcini. România nu e doar ţara rădăcinilor sale, ci şi o ţară ortodoxă. România, la fel ca Grecia, este patria oricărui ortodox.

Niciodată un ortodox, fie el georgian, grec, sirian, sârb ori albanez, nu se poate simţi străin în România.

— Pune-ţi uniforma de infirmieră, spune prinţul.

Roxana nu are puterea să mişte. Este şocată de veste. Prinţul deschide dulapul şi-i dă nepoatei sale uniforma de infirmieră a Crucii Roşii Române. Ea plânge.

— Este sfârşitul Crucii Roşii din România, spune Roxana. Sfârşitul. În cât timp trebuie să fiu gata?

— Cât se poate de rapid. O jumătate de oră îţi este de-ajuns?

— Pot să fiu gata mult mai repede, spune ea.

Roxana îşi revine pe neaşteptate. Ca şi când tocmai s-ar fi trezit. E ca într-o încleştare. Ceea ce se petrece în această clipă nu este o surpriză. Eventualitatea refugiului ei în Elveţia era pregătită de ani de zile. Toate bunurile sale au fost transferate aici de multă vreme. Domniţa Roxana ştia că refugiul era un lucru la care trebuia să se aştepte. Pentru care era pregătită. Insă exilul e ca moartea: se ştie că va veni. Moartea e, totuşi, mereu o surpriză. Pentru toţi.

XX. Cerul se va închide la ora 5

Prinţul Horaţiu Ştirbei e în salon. Gata de plecare. A făcut un duş. S-a ras. Poartă un pantalon de flanelă gri şi o haină scoţiană. Ţinuta clasică de călătorie. Are o valiză de piele de culoarea tutunului. E puţin mai mare ca o servietă. Îşi aprinde pipa. Fredonează:

Jinsei nana Korobi
Yo oki.

„Aşa e viaţa: cazi de şapte ori şi te ridici de opt ori.”

Fredonează ca să prindă curaj. Prinţul Horaţiu Ştirbei este îmbrăcat nespus de elegant. Şi-a pus cea mai frumoasă cămaşă de mătase japoneză. Nu din frivolitate. Părăseşte, după patru secole, noua lui patrie. Părăseşte Bucureştiul. Definitiv. Abandonând totul. Bucureştiul se tălmăceşte prin oraşul lui Bucur ori oraşul Bucuriei. Îl părăseşte. Părăseşte bucuria. Trebuie să o facă corect, cu ceremonial. După o jumătate de mileniu, prinţii bizantini pleacă în exil; la fiecare generaţie. Părăsind de fiecare dată o altă ţară. Deţin experienţa plecării în exil. Grecii de altădată spuneau că exilul e mai rău ca moartea. Morţii sunt mereu îmbrăcaţi în haine noi. Cămaşă curată, şosete şi pantofi noi. Chiar dacă omul n-a purtat decât zdrenţe toată viaţa sa, când moare e îmbrăcat în haine noi.

Morţii nu se îngroapă fără a fi spălaţi şi fără a fi bărbieriţi. Prinţul Horaţiu pleacă în exil. Moare. S-a îmbrăcat, aşadar, cu haine noi. Cu eleganţă. Nu îi este teamă. Nu este înspăimântat. E nespus de bogat şi a dus la bun sfârşit toate pregătirile de plecare. Toţi consilierii regelui, toţi politicienii şi toţi nobilii din România au hotărât să rămână sub ocupaţie rusească. Prinţul este singurul care pleacă. E diplomat. Cu o experienţă mai mare decât cea a altor politicieni. Un diplomat e precum şobolanii. Părăseşte vaporul înainte de naufragiu. Prinţul îşi pune o banderolă a Crucii Roşii. Domniţa Roxana soseşte. E în uniformă.

— Ia-ţi poşeta, domniţă, spune prinţul.

Îi întinde nepoatei sale o geantă de piele fină şi suplă ca mătasea. Prinţesa o pune pe umăr, sub pelerină. Sacoşa e nespus de grea. În ea se află o sumă mare de bani, în dolari, lire

sterline, franci elveţieni, dar mai cu seamă monede de aur. Se numesc cocoşei de aur.

— Trebuie să port sacoşa cu cocoşei de aur?, întreabă domniţa Roxana.

— Neapărat, răspunde prinţul sec.

— Poţi s-o porţi tu, unchiule Horaţiu. Suntem amândoi. Sacoşa e mult prea grea. Îmi deformează talia.

— Eşti destul de zveltă ca să o poţi duce, spune prinţul.

— Doar ca să mă contrazici mă obligi să o duc?

— Din prudenţă, domniţă. Plecăm împreună. E adevărat. Dar nu se ştie dacă vom sosi împreună. Nu e nici sigur dacă vom călători împreună. Doar imbecilii sunt siguri că vor sosi împreună pentru că pleacă în acelaşi timp. Păstrează geanta la tine. Dacă ajungi singură, vei avea bani. Părinţii noştri au călătorit mereu cu sacoşa cu cocoşei de aur. Călătoreau cu diligenţa şi pe cal. Noi mergem în avion şi în maşină. Mijloacele de transport s-au schimbat. Primejdiile sunt la fel: captivitatea, bandele înarmate, accidentul, boala. Remediul e mereu acelaşi: cocoşeii de aur.

— Nu-ţi iei un alt costum?, întreabă domniţa Roxana.

— Când nava se scufundă, domniţă, trebuie să te arunci în apă gol-goluţ. Orice haină este de prisos. Chiar şi o cămaşă.

— O să glumeşti şi în ceasul morţii, unchiule?

— Nu iei cheile?, întreabă prinţul Horaţiu.

— De ce-aş face asta?, răspunde domniţa Roxana. Nu ne vom mai întoarce la Palatul Conducătorilor, la fel cum nu ne vom mai întoarce la castelul Dumbrava. Si, chiar dacă ne-am întoarce aici, le vom afla arse.

— Ia cheile, domniţă! Strămoşii noştri au plecat cu toţii în exil cu cheile caselor lor. Pentru a nu uita trecutul. Toate marile familii fac acelaşi lucru. Dacă mergi la Fez, la Marrakech, la Casablanca, marile familii musulmane îţi vor arăta cheile palatelor lor din Grenada, Sevilia şi Toledo. Întreaga lor istorie se află în mănunchiul lor de chei. Cheile caselor abandonate sub teroarea istoriei.

— Ieri ai lipsit. Nu am apucat să-ţi spun. Micul soldat Hormuz, donatorul de sânge de la Dumbrava, a înviat. S-a prezentat la biroul meu. Timp de trei luni, a fost rechiziţionat pentru a lucra la fortificaţiile din Vrancea. Din această cauză nu a dat niciun semn de viaţă.

— Sunt bucuros că trăieşte, spune prinţul.

— Nu avea adăpost, nici un acoperiş. Ca de obicei. L-am instalat la cel de-al treilea etaj.

— E bine să fii miloasă, spune prinţul. Generozitatea e un giuvaer pentru o tânără.

— Este a doua oară când îl salvez pe acest băiat, spune domniţa Roxana.

— Foarte bine ai făcut, zice prinţul, gândindu-se la altceva.

— Nu-l voi abandona pe soldatul meu.

— Nu înţeleg. Vrei să repeţi?

— Nu-l voi abandona pe Hormuz, repetă domniţa Roxana. Acum ai înţeles?

— Nu-l abandonezi, draga mea, spune prinţul. Dumnezeu îl abandonează. Tu nu abandonezi nici pe Hormuz, nici pe români, nici România. Domnul îi abandonează. Cu ajutorul americanilor. Haide.

— Nu înţelegi ce ţi-am spus, unchiule Horaţiu. Nu-l abandonez pe Hormuz. L-am aşteptat aici trei luni de zile. Am plâns de bucurie când a reapărut, ca şi când ar fi venit din împărăţia celor adormiţi. Ca şi când ar fi înviat. De această dată nu vreau să-l mai pierd.

— Nu poţi să faci nimic pentru el, domniţă.

— Îl iau cu noi.

Prinţul o ia pe nepoata sa de braţ. O strânge. Cu putere. Ca şi când ar vrea să o ciupească pentru a o trezi. Pentru a o scoate din visare.

— Îl iei cu tine?

Prinţul Horaţiu Ştirbei râde.

— Cum ai putea să-l iei cu tine? Soldatul tău nu este un obiect pe care poţi să-l pui în buzunar. Ştii bine asta. Hai să mergem, draga mea!

— Nu merg fără Hormuz, unchiule.

— Glumeşti?

— Deloc, unchiule.

— Îmi ceri să-l iau pe soldat cu noi?

— Exact.

— Dar ce reprezintă el pentru tine ca să-l iei? Nici măcar nu-l cunoşti. Ai vorbit cu el de trei-patru ori la Dumbrava şi a cincea oară aici, în această dimineaţă. Nu iei cu tine pe cineva cu care ai vorbit de cinci sau de şase ori. Fii serioasă!

— Sunt foarte serioasă. Dacă Hormuz nu vine cu noi, nu te însoţesc.

— Dar ce reprezintă pentru tine acest băiat? Nu e nici soţul tău, nici logodnicul tău, nici prietenul tău. Şi, chiar dacă ar fi fost toate acestea, nu am fi putut să-l luăm.

— Nu e nimic din toate acestea, unchiule Horatiu. E adevărat. Dar va merge cu noi.

— Nu judeci. În fond, e normal să n-ai minte. Şocul evenimentelor e mult prea puternic. E firesc ca nervii să te lase. O mică criză. Va trece.

— Nu-l abandonez pe Hormuz în mâinile invadatorilor. Îl vor împuşca.

— Hai şi uită. Şi eu voi uita cuvintele pe care mi le-ai spus. Ştiu că mai târziu îţi va fi ruşine că le-ai rostit. Îţi este ruşine întotdeauna de tine atunci când vorbeşti prostii.

— Eu vorbesc prostii, unchiule?, întreabă domniţa Roxana. Este ceva nelalocul lui ceea ce-ţi cer?

— Mai mult decât atât.

— De acord, spune domniţa Roxana. Cererea mea e nelalocul ei. Tu ai spus acest cuvânt.

— Iată-ne de acord, draga mea, spune prinţul. Am fost întotdeauna de acord. Să nu mai vorbim şi să ne grăbim.

— Să nu mai vorbim, unchiule Horaţiu, spune domniţa Roxana. Dar pleacă de unul singur dacă nu îl iei pe Hormuz.

— Lămureşte-mă, domniţă. Dar fă-o cât mai repede, căci nu e timp pentru o disertaţie. Ce-i cu tine? Ţi-ai pierdut minţile? Lămureşte-mă.

— Nu e nimic de lămurit, unchiule Horaţiu.

— Cum nu e nimic de lămurit?

— Nu se lămuresc lucrurile lipsite de sens. Se constată. Atâta tot.

— Cum aşa, se constată?

— Se constată că sunt astfel. Fără explicaţii. Raţiunea nu explică ceea ce este împotriva raţiunii. În chestiunile lipsite de raţiune, raţiunea nu foloseşte la nimic. E ca în dragoste, lipsită şi ea de raţiune. Ca în credinţă. Ca în privinţa lui Dumnezeu. Dumnezeu nu se explică. Nu se descrie. Se constată prezenţa Sa. Se trăieşte. Fără a-L înţelege. Dacă Hormuz nu merge cu noi, rămân aici. E tot ceea ce am avut să spun.

— Chiar dacă am vrea să-l luăm cu noi, nu am putea-o face, spune prinţul.

— Şi de ce?

— Pentru că nu avem loc în avion.

— Nu există loc în avion pentru a patra persoană?, spune domniţa Roxana. Este întru totul adevărat. Dar de fiecare dată când avionul lui Herman Gral decolează există o a patra persoană. Ori sunt valizele care depăşesc greutatea

regulamentară. Astăzi va fi, ca de obicei, o a patra persoană în plus. Va fi Decebal Hormuz. Dacă te opui, va fi o persoană în minus. Eu.

— Domniţă, clipele pe care le trăim sunt cumplite, spune prinţul. De ce complici ceea ce este deja extrem de complicat?

— Nu complic nimic, unchiule.

— Cererea ta e fără vreun viitor. Mâine îţi va fi ruşine că ai vorbit astfel. Ruşine de a fi cerut ca acest băiat străin să vină cu noi.

— Nu te însoţesc dacă nu-l iei pe Hormuz.

— Domniţă, draga mea, eu ţin locul mamei tale şi al tatălui tău de când aveai şase ani. Am ţinut seama de toate capriciile tale. Nu m-am căsătorit pentru a mă dedica pe de-a-ntregul ţie, educaţiei şi fericirii tale. Încă de la începutul războiului m-am preocupat de siguranţa ta. Atunci când bombele cădeau deasupra Iaşiului, am pus să fie deschis un centru de donare a sângelui la castelul Dumbrava. Doar pentru ca tu să fii în siguranţă. Departe de bombardamente. Când s-a decis retragerea, am venit personal la castel pentru a te lua la Bucureşti. Păstrez acest mic avion pe Aeroportul Militari de un an. Plătesc salariul pilotului. Toate acestea le-am făcut pentru a-ţi salva viaţa în caz de primejdie. Şi iată primejdia. Ruşii sunt la Bucureşti. Motorul avionului e pornit în acest moment. Pentru a te duce în Elveţia. Departe de orice pericol. Şi tu te opui propriei salvări? Cum pot să înţeleg una ca asta?

— Nu plec fără Hormuz.

Domniţa Roxana e hotărâtă. Nu ştie să-şi explice atitudinea. Ştie că gestul ei e lipsit de raţiune, dar nu iubeşti raţional. Nu crezi în Dumnezeu cu raţiunea. Nu realizezi capodopere cu raţiunea. Nimic din ceea ce face măreţia unui om pe pământ nu este împlinit cu raţiune. Sublimul este, prin excelenţă, iraţional.

Domniţa Roxana nu crede că este îndrăgostită de Decebal Hormuz. Nu. Băiatul de care ea va fi îndrăgostită nu seamănă cu Hormuz. Comportamentul ei nu este nici el un capriciu. Vrea să-l salveze pe Decebal Hormuz. Vrea să salveze un tânăr care se află în primejdia de a fi deportat şi împuşcat. Atâta tot. Nimic mai mult. Nimic mai puţin. Desigur, domniţa Roxana se întreabă de ce din douăzeci de milioane de români, care sunt pe cale de a ajunge sclavi ori de a fi exterminaţi, l-a ales pe Decebal Hormuz. Putea să aleagă pe oricine altcineva. Alegerea lui Hormuz e logică. Explicaţia e foarte simplă. Femeilor le place să se privească în oglindă. Domniţa Roxana e o femeie. Aşadar, şi ei îi

place să se uite în oglindă. În nicio oglindă nu se vede mai bine decât în ochii lui Decebal Hormuz. Fără Hormuz, domniţa Roxana ar fi o femeie lipsită de oglindă. Nu şi-ar cunoaşte niciodată chipul. Faptul că se vede în Decebal Hormuz ca într-o oglindă îi dă domniţei Roxana certitudinea existenţei sale. Certitudinea prezenţei valorii şi importanţei sale. Nicăieri în univers nu este mai ea însăşi ca în ochii lui Decebal Hormuz.

Are nevoie să-l salveze. E oglinda sa. Salvându-l, se salvează pe sine însăşi. Abandonându-l, se abandonează pe sine însăşi. Hotărârea e luată. Fără să mai stea pe gânduri. Ca şi când ar respira. Nu ştie nici dacă este o excepţie cazul său. Orice femeie, pentru a descoperi cine este şi cum este, are nevoie de a se privi în ochii unui bărbat. Este unica şansă de a se cunoaşte.

În ceasurile cumplite ale despărţirii, oamenii nu vor să plece. Unii fără soţia lor, alţii fără copiii lor, alţii fără banii lor. Domniţa Roxana nu vrea să plece fără imaginea sa, adevărata sa imagine, care se află în Decebal Hormuz. Fără imaginea sa, nu e ea însăşi.

— Du-te şi caută-l, hotărăşte prinţul. Îl luăm. Ştie?

Prinţul Horaţiu Ştirbei a înţeles limpede că nu va putea să se opună capriciului nepoatei sale. Când nu ai nicio şansă de victorie, trebuie să cedezi.

— Nu. Nu e la curent cu nimic.

— Nu-i vorbi, mai cu seamă, de căderea Bucureştiului. Spune-i ce vrei, dar nu adevărul.

— Nu te teme, spune domniţa Roxana. Decebal Hormuz nu e ca tine. Îi este de-ajuns să-i cer să mă urmeze. Nu va crâcni. Fără să întrebe unde îl iau, nici pentru ce îl iau. Decebal Hormuz e soldat. Un soldat execută. Fără să ceară explicaţii.

Domniţa Roxana iese din salon. Urcă la cel de-al treilea etaj. Pe superbul covor al scării. Alergând. În timp ce urcă, lacrimile încep să-i curgă pe obraji. Îi pare rău că l-a înfruntat pe unchiul său. N-a reuşit să-i dea o explicaţie. Nu era vreme de explicaţii. Sunt momente grave, cumplite, ca la un cutremur de pământ. Orice cădere a unui oraş în mâinile inamicului e precum un cutremur de pământ. Ca o erupţie a unui vulcan. Vulcanii şi cutremurele de pământ nu au o introducere, o dezvoltare şi o concluzie precum banalele fapte cotidiene. Un cutremur de pământ, un vulcan, căderea unui oraş sunt o izbucnire bruscă. Fără cap, fără picioare, fără trunchi. Ca şi când ar fi vorba de un corp în care totul este amestecat la întâmplare. Aşa este această

zi de 23 august 1944, ziua căderii Bucureştiului şi readucerea la sclavie a douăzeci de milioane de români.

XXI. Calul de schimb

— Soldat Hormuz, deschideţi! Sunt domniţa Roxana. Îmbrăcaţi-vă!

În spatele uşii se aude un zgomot vreme de jumătate de minut. Apoi, uşa se deschide. Soldatul Decebal Hormuz e în picioare. Îmbrăcat.

— Uşa nu era închisă. Nu trebuia să vă daţi osteneala să bateţi. Aţi fi putut să intraţi.

— Nu dormeaţi?, întreabă domniţa Roxana.

E ora 2 dimineaţa. E surprinsă să-l afle pe Hormuz îmbrăcat. Atât de surprinsă, că uită pentru ce a venit.

— Nu v-aţi culcat încă?

— Nu puteam să dorm, se scuză Hormuz.

Verifică, fără să privească, dacă nasturii tunicii sale sunt închişi. Nu şi-ar fi iertat să se prezinte înaintea domniţei Roxana într-o ţinută neregulamentară.

— De ce nu dormiţi?

— Nu pot.

— De ce?

— E prea frumos aici, spune Decebal Hormuz. E atât de frumos, că e păcat să închid ochii şi să nu mă mai uit la toate lucrurile frumoase din jur.

— Ce e frumos?, întreabă domniţa Roxana.

— Camera, pereţii, perdelele, covoarele, totul este minunat. Nu mă mai satur să le privesc. De aceea nu pot să dorm.

— Îmbrăcaţi-vă repede şi veniţi după mine. În cât timp sunteţi gata?

— Sunt gata, domniţă, răspunde Decebal Hormuz. Trebuie să-mi iau rucsacul...

Deodată, îşi dă seama că este desculţ. Îşi scosese bocancii de vânător de munte pentru a nu face zgomot şi a-şi spăla şosetele.

Din fericire, domniţa Roxana nu a băgat de seamă. Ar fi vrut să-şi ascundă picioarele goale, dar nu avea cum. Putea doar să spere că prinţesa nu va observa. Faptul de a avea picioarele goale îi dădea senzaţia lui Decebal Hormuz că era complet dezbrăcat. Îşi aminti o istorie citită în *Moby Dick*. Acolo se vorbeşte de un han al marinarilor. Dormitorul era comun. Un sălbatic negru şi uriaş s-a dezbrăcat în acel loc înainte de a se

culca şi s-a plimbat gol puşcă printre colegii săi de cameră, fără ruşine. Pentru acest sălbatic, a fi gol nu era ceva nelalocul său. În schimb, când a trebuit să-şi scoată încălţămintea, s-a strecurat sub pat ca nimeni să nu-i vadă picioarele goale.

Decebal Hormuz avea înaintea domniţei Roxana aceeaşi senzaţie.

— Nu. Fără rucsac. Luaţi-vă doar lucrurile pentru toaletă şi coborâţi.

— Am periuţa de dinţi şi săpunul în buzunar, spune el. Pot să vin imediat.

— Urmaţi-mă!, ordonă domniţa Roxana.

— Să sting lumina la baie, spune Decebal Hormuz.

Aleargă la baie. Pune în buzunar şosetele sale încă ude şi se încalţă fără să-şi strângă şireturile. Aceasta doar pentru câteva secunde.

— Nu stingeţi lumina în cameră!, strigă domniţa Roxana.

Părăseşte palatul. Aşa cum ai părăsit un mort. În casa în care se află un mort se ţin toate luminile aprinse ziua şi noaptea. Lasă, la plecare, luminile aprinse în toate camerele palatului.

Servitorii vor stinge luminile când ea va fi departe.

Prinţul Horaţiu e pe scară.

— Bună ziua, Excelenţă, spune Decebal Hormuz.

Prinţul îi aruncă o privire plină de ură. Ştie că va trebui să-l ducă pe acest băiat pe genunchii săi în avion până la Geneva. Nu pare să fie prea greu. În ciuda acestui fapt, nu va fi prea plăcut.

— Niciun bagaj, soldat?, întreabă prinţul.

— Nu, Excelenţă. Veniţi cu noi, Excelenţă?, întreabă Hormuz văzându-l pe prinţ cu mica valiză în mână.

— Închipuiţi-vă că da, spune prinţul. Oricât vi s-ar părea de ciudat, merg şi eu. Sper că nu vă deranjez.

— Nu mă deranjaţi deloc, Excelenţă, răspunde Decebal Hormuz. Coboară treptele ce duc spre garaj. Treptele sunt acoperite cu acelaşi covor ca întreaga scară. Un covor în care talpa se afundă ca în zăpadă.

— Iei Cadillacul, domniţă.

Domniţa Roxana urcă în maşină. Deschide portiera din faţă din partea dreapta şi spune:

— Urcaţi lângă mine, soldat.

— Soldatul tău va veni cu mine, spune prinţul Horaţiu.

— Unde să vină cu tine?

— În ambulanţă.

— Dar e loc pentru toţi trei. De ce vrei să iei ambulanţa?

— Ieşi din garaj, domniţă, spune prinţul. Am să-ţi explic mai târziu. Pierdem timpul şi e păcat.

— De ce să luăm două maşini?, întreabă domniţa Roxana.

— Pe drumurile periculoase trebuie să ai mereu un cal de schimb, draga mea. Pentru aceasta iau ambulanţa. E calul de schimb.

În faţa Palatului Conducătorilor e garată ambulanţa cu care prinţul l-a escortat pe pilot până la aeroport. Deschide portiera din spate.

— Urcă aici, soldat!, ordonă prinţul Ştirbei.

După ce Decebal Hormuz s-a făcut nevăzut în ambulanţă, prinţul închide uşa cu putere. Nu-l mai vede, măcar, pe acest personaj nepoftit. Domniţa Roxana opreşte Cadillacul în spatele ambulanţei.

— Iată planul, domniţă, spune prinţul. Deschid calea cu ambulanţa. Mă vei urma pe întreg parcursul, la cincizeci de metri în spate. Păstrezi această distanţă orice ar fi. Nu te voi pierde din vedere nici măcar pentru o secundă, căci mă voi uita în oglinda retrovizoare.

— Poţi să-mi explici de ce e nevoie să luăm două maşini?, întreabă domniţa Roxana. Metafora ta cu calul de schimb nu mi-e clară. Mai bine să ştiu ce se întâmplă.

— Ruşii sunt la palat, spune prinţul. Toate ieşirile din Bucureşti sunt păzite. E sigur că vom întâlni baraje. Dacă ne opresc, vom spune că vom merge după bolnavi. Dacă ne fac greutăţi, vom forţa barajul. Nu avem timp de pierdut. Trebuie să fim la aeroport înainte de zori. Dacă trag în pneuri, ceea ce nu cred, le lăsăm ambulanţa punând-o de-a curmezişul drumului şi ne continuăm drumul cu Cadillacul.

— Mulţumesc, spune prinţesa. Dacă se întâmplă una ca asta, când te urci în Cadillac, să nu uiţi să-l iei pe Hormuz cu tine. Altfel, nu voi mai merge.

— Am să-l iau, spune prinţul.

Prinţul Horaţiu Ştirbei urcă în ambulanţă. Străzile din Bucureşti sunt pustii. E stare de asediu. În fiecare noapte, la toate intersecţiile sunt santinele şi patrule. În această noapte, nici ţipenie de om. Toate luminile sunt stinse. Oraşul e camuflat. Din pricina atacurilor aeriene. Dar în această noapte niciun avion n-a atacat Bucureştiul. Felinarele sunt vopsite în albastru. Prinţul Horaţiu se uită în oglinda retrovizoare la nepoata sa ce conduce Cadillacul şi fredonează cântecul pe care toţi românii îl cântă de la începutul războiului:

În zadar lipeşti hârtie albastră la fereştri,
În zadar felinarele-n bleu le vopseşti,
În zadar de toţi te fereşti,
În noapte, te recunosc, Bucureşti.

Prinţul Horaţiu fredonează pentru a trece timpul. Sunt şapte minute de mers până la aeroport. Şapte minute, însă pline de primejdii. Din fericire, nu există niciun baraj. Domniţa Roxana îl urmează liniştită pe unchiul ei. Respectând cei cincizeci de metri prescrişi.

În faţa Ministerului de Război nu mai sunt santinele. Una ca aceasta îl intrigă pe prinţ. Nu-i este teamă de moarte, dar îi este teamă de neprevăzut. Şi cum nu se află încă la aeroport, neprevăzutul ameninţă în fiecare clipă.

Deodată, simte miros de trifoi şi de lucernă cosită. Semn că au ieşit din oraş. Că sunt foarte aproape de Aeroportul Militari. Prinţul merge încet. Vede porţile aeroportului. Sunt la o sută de metri în faţa sa. Spaima îi creşte: cele două santinele care verificaseră înainte cu un ceas actele pilotului Herman Gral, înainte să-l lase să intre cu motocicleta în aeroport, nu sunt la post.

Faptul de a fi retrase santinelele i se pare suspect. Prinţul caută o explicaţie. Nu o află. Nu are timp să-şi pună întrebări. Poarta aeroportului e larg deschisă. Se uită în oglinda retrovizoare. Domniţa Roxana e tot în spatele lui la cincizeci de metri. Prinţul ştie că e momentul decisiv. Îşi scoate mănuşa dreaptă. Îşi face încet semnul crucii şi păşeşte pe iarba proaspătă, mătăsoasă, a aeroportului.

XXII. Moartea de pe aeroport

Prinţul Horaţiu Ştirbei îşi face semnul crucii chiar în clipa în care roţile ambulanţei muşcă din gazonul aerodromului. E o senzaţie de voluptate şi de bine. Nimic mai plăcut decât să mergi pe iarbă. Trecutul, prezentul şi proiectele de viitor se succed în mintea prinţului ca o peliculă de film. Cu o viteză de nestăpânit. Întreaga lui viaţă trecută şi prezentă se derulează în minte în câteva fracţiuni de secundă. Un cuvânt arab nu-i dă pace. E precum un cui înfipt în mintea sa. Toţi strămoşii i-au fost dragomani. Adică interpreţii turcilor după căderea Constantinopolului. Cunoşteau limba cuceritorilor la fel de bine ca limba lor maternă. Prinţul Horatiu cunoaşte araba. Iar cuvântul *Balaghtu* îi mobilizează întreaga atenţie. Cu un an înainte de moartea sa, Mahomed, fondatorul şi profetul islamului, i-a adunat pe toţi credincioşii săi în deşert, sub un copac, şi le-a ţinut discursul de rămas bun. La fiecare frază el rostea cuvântul *Balaghtu*, adică „Mi-am împlinit eu bine datoria?” Sutele de mii de credincioşi răspundeau profetului lor: *Balaghtu*, „Ţi-ai îndeplinit cu bine datoria”.

Prinţul Horatiu Ştirbei se întreabă şi el dacă şi-a îndeplinit cu bine misiunea. A luat parte în această noapte la consiliul de coroană. Regele şi toţi şefii politici au decis să capituleze fără condiţii. Să cedeze invadatorilor sovietici teritoriul României cu tot ceea ce se află pe pământ, sub pământ şi deasupra pământului. Prinţul Horaţiu Ştirbei nu s-a opus acestei decizii. A fost unanimă. Dar a hotărât să fugă. Se întreabă acum: *Balaghtu?* E sigur că a procedat aşa cum trebuie. Regele şi consilierii săi nu sunt oameni de valoare. Au săvârşit o eroare catastrofală. O crimă. Sunt poate de iertat, pentru că sunt incompetenţi. Dacă prinţul ar fi făcut ca ei, i-ar fi fost de neiertat.

Nu poate să invoce nici incompetenţa, nici prostia. Din copilăria sa i-a fost recunoscută inteligenţa ieşită din comun. Un om inteligent nu poate să facă altceva decât să fugă. A deşteptat-o pe nepoata lui. L-a trezit pe pilot. A făcut tot ceea ce trebuia făcut. Fără să piardă un minut. Fără să comită o singură eroare. La ora 5 dimineaţa, toate ieşirile din Bucureşti vor fi blocate. Nu va mai exista niciun mijloc de a fugi din capitală. Nici cu trenul, nici cu maşina, nici cu avionul, nici măcar pe jos. Populaţia va fi prizonieră în oraş ca într-o cuşcă. Prizonierii vor

avea o scuză: nu le păsa de hotărârea regelui. Prinţul Ştirbei n-ar fi putut să invoce scuza ignoranţei. Consilierii regelui, care au semnat actul de capitulare, vor fi arestaţi în următoarele zile. Cu toţii. Ei vor putea invoca scuza prostiei şi a aviditătii. Prinţul Ştirbei nu ar putea. A făcut deci bine să plece. Pentru a menaja viaţa nepoatei sale, merge în ambulanţă. Dacă va fi o primejdie de moarte, ca, de pildă, un tir de armă ori o mină care să explodeze, el va fi cel care va fi ucis, şi nu nepoata care îl urmează. E mulţumit că a procedat astfel. Căci, înainte de a fi prinţ, e creştin. Un creştin are obiceiul de a-şi vărsa propriul sânge, şi nu pe cel al altora.[1]

Domniţa Roxana a săvârşit imensa prostie, eroarea de neiertat de a lua pe micul soldat donator de sânge. Prinţul a avut puterea de a nu o refuza. De a se supune unui capriciu feminin. Ştie că prinţesa îşi va lua gândul de la protejatul său aşa cum un copil uită de o jucărie. Ştie că tinerele sunt ca atomii: nu pot niciodată să trăiască singure. De îndată ce un atom, oricare ar fi acesta, este eliberat dintr-o moleculă, caută rapid un alt atom. Se asociază. Formează atunci o moleculă. În natură nu există atomi singuratici. Tot astfel nu există tinere care să rămână singure. Prinţul a suportat comportamentul nepoatei sale. Soldatul e în spatele său. Închis în ambulanţă. Îl vor duce la Geneva. E o greutate în plus şi inutilă. Un accident pe traseu.

În faţa prinţului e oglinda netedă şi verde a aerodromului. Asemenea unui covor verde. Uriaş. Înainte, în partea dreaptă, sunt hangarele. Par asemenea unor clăi mari de fân. Sunt goale. De cum americanii au început să bombardeze Bucureştiul, Aeroportul Militari a fost dezafectat. Pe acest aeroport nu se află decât micul avion al Crucii Roşii. Este avionul prinţului Horaţiu Ştirbei. Avionul său. Prinţul îl observă. Pilotul Herman Gral l-a scos din hangar. Avionul e ca o mică libelulă argintie pe covorul verde. Se observă o luminiţă la carlingă. Nespus de mică. Nu mai mare decât lumina unei lămpi de noapte. Prinţul se îndreaptă spre ea. Când va sosi aici, primejdia va fi trecut. Aruncă o ocheadă în oglinda retrovizoare. Domniţa Roxana n-a trecut încă de poarta aeroportului. Mai are câteva zeci de metri de mers. Prinţul simte roţile ambulanţei pe gazon. E un gazon gras, nespus de verde şi de mătăsos. Merge pe gazonul Aeroportului Militari aşa cum ar înainta pe un covor uriaş. Prinţul se gândeşte la Elveţia. Va fi acolo în câteva ceasuri. Dar, în clipa în care

[1] Sfântul Ioan Gură de Aur, *PG* 50, col. 700.

imaginea de carte poştală a Elveţiei îi apare înaintea ochilor, se simte ridicat în aer. Un zgomot imens, ca o lovitură de tun. Prinţul Horaţiu Ştirbei are încredinţarea că ambulanţa a fost lovită de un fulger. Că a fost dislocată. Dar îşi revizuieşte îndată impresia. Nu a fost fulger. Fulgerul cade din cer. Zgomotul de tunet vine de jos. De sub ambulanţă, de sub podeaua maşinii. Nu a fost un fulger, ci un vulcan. E ridicat. Planează pe lava vulcanului care a irupt de sub roţile ambulanţei. E prins ca într-un ciclon. Într-un taifun. Urcă tot mai sus. În afara zgomotului, prăbuşirii, a presiunii aerului, a suflului care iese din străfundul pământului şi îl proiectează, sunt şi flăcări. Fum. Asemenea norilor. Prinţul Horatiu Ştirbei îşi aminteşte de imaginile din *Legenda aurea* în care Sfântul Ilie este purtat de un car de foc deasupra norilor, la cer. Prinţul Horaţiu Ştirbei se află în nori. În flăcări. În zgomot de tunet. La fel ca Sfântul Ilie în carul său. În acea clipă, spiritul său, memoria şi firul gândurilor sale sunt retezate la fel ca pelicula unui film. Prinţul e în întuneric. Niciun chip. Niciun sunet. Totul a dispărut. Viaţa sa a fost retezată. Viaţa pământească a prinţului Horaţiu Ştirbei s-a încheiat. Ca şi când trupul său, amintirile şi gândurile sale s-ar fi detaşat de el. La fel cum frunzele se desprind dintr-un copac şi cad toamna pe pământ. Moartea nu este altceva. Frunze, fruct, floare, totul se detaşează de arborele omenesc. După cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur: „Tot ce e de prisos se desprinde de noi precum frunzele.”[1]

Prinţul Horaţiu Ştirbei a murit. Ambulanţa a trecut peste o mină ce tocmai fusese aşezată la intrarea în aeroport. A murit sărind în aer cu maşina. Departe de pământ. Trupul prinţului, ambulanţa şi trupul lui Decebal Hormuz au fost sfârtecate. Prefăcute în bucăţele mici. Bucăţi de caroserie. Bucăţi de textile şi de carne. Amestecate. Care cad în flăcări pentru a fi prefăcute în cenuşa ce se va lăsa pe covorul verde al aerodromului. Chiar în acel moment se crapă de zori. E ceasul luminii difuze, neclare, a orei de graniţă între noapte şi zi. Ultimele clipe ale filmului vieţii prinţului Horaţiu Ştirbei s-au derulat pe gazonul verde al Aeroportului Militari. Zece metri de drum pe gazonul proaspăt. Ca pe un covor. Gazonul tocmai fusese tuns. Înainte de explozia minei, aerul era curat. Mirosea a trifoi, a lucernă şi a iarbă tăiată de curând. Ultima mireasmă a pământului simţită de prinţul Horaţiu înainte de a-l părăsi.

[1] Sfântul Ioan Gură de Aur, *PG* 55, col. 128.

XXIII. Covorul verde

— În picioare! Vă rog, treziţi-vă!

Pilotul elveţian Herman Gral o roagă pe domniţa Roxana să-şi vină în simţiri. Prinţesa simte palmele pe obraji. Pieptul şi părul îi sunt umede. Stropite cu apă. Chipul rotund, roşcovan, congestionat al pilotului e aplecat asupra ei. Foarte aproape de faţă. Mâinile pilotului încep să-i fricţioneze gâtul. Domniţa Roxana e întinsă pe gazon. Vede flăcările ce mistuie restul camionetei şi trupul unchiului său Horaţiu Ştirbei şi pe cel al protejatului său Decebal Hormuz. Arse de aceeaşi flacără.

Domniţa Roxana îşi aduce aminte cu precizie de toate cele petrecute. Se afla la zece metri de poarta aeroportului. Ambulanţa prinţului era deja pe gazon. Parcursese în jur de douăzeci de metri. A explodat atunci o mină ascunsă în pământ. Camioneta a fost proiectată la sute de metri. Prefăcută în pulbere. A luat foc. Bucăţile de ambulanţă şi ocupanţii acesteia au căzut, incendiate, asemenea unor torţe. Spectacolul a durat câteva fracţiuni de secundă. Sub şocul exploziei, Cadillacul domniţei Roxana s-a răsturnat. Parbrizul s-a spart. Precum bucăţile de gheaţă şi zăpada. Domniţa Roxana simte bucăţile de geam albe, aproape rotunde, ca perlele, ca hormuzul. Sunt peste tot. În păr, în gură, pe haine, pe mâini. Peste tot hormuz. Şi-a pierdut cunoştinţa în momentul în care bucăţile de sticlă păreau că o înghit ca un noian de zăpadă, ca o avalanşă, ca un gheţar.

— Ce s-a întâmplat?, întreabă domniţa Roxana.

Simte mirosul de transpiraţie al pilotului elveţian. Amestecat cu mirosul de cauciuc ars, de benzină şi de iarbă proaspăt cosită.

— Ambulanţa prinţului a trecut peste o mină, domniţă, explică Herman Gral.

Poartă bluzonul de piele de aviator şi banderola Crucii Roşii. Explică:

— Când am auzit explozia, am alergat. Nu mai era nimic de făcut pentru prinţ. Ambulanţa era în flăcări. Nu puteai să te apropii. Am văzut Cadillacul dumneavoastră răsturnat. Am alergat spre el. V-am scos de aici. V-am întins unde vă aflaţi, pe gazon. Am mers să văd dacă ar mai fi ceva de salvat din Cadillac. Speram că prinţul se afla cu dumneavoastră în Cadillac. Din nefericire, nu a fost. Excelenta Sa se afla în camionetă. Excelenţa Sa a murit. Nu putem ghici care este trupul său. Totul

a fost sfâşiat, amestecat şi ars. E cumplit să vezi una ca asta. Şi nu se poate face nimic. Un morman de fiare, de pneuri, de ţesătură şi de carne ce arde.

— Prinţul Horaţiu a murit?, întreabă domniţa Roxana.

E întinsă pe spate. Vede limpede flacăra uriaşă care se ridică deasupra covorului verde al aeroportului.

— A murit. Nu a rămas nimic. *Nimic.*

— *Nimic?*

— *Nimic,* domniţă, răspunde pilotul.

E singurul cuvânt românesc pe care Herman Gral îl cunoaşte. Cuvântul „nimic”. Întâmplarea face că acest unic cuvânt, cuvântul „nimic”, rezumă întreaga situaţie. Domniţa Roxana observă doi soldaţi ce duc găleţi cu apă. Aduc apa de la hangarul ce se află la câteva sute de metri. Sunt găleţi mici de tablă albă. Alergând, varsă apa şi, odată ajunşi lângă flacăra uriaşă, pe care vor să o stingă, găleţile lor sunt aproape goale. Aruncă restul picăturilor de apă rămase peste jăratic şi aleargă din nou către hangar pentru a aduce altele.

— Nu s-a încercat să fie salvat? N-aţi încercat să-l scoateţi pe prinţ?

— Nu se putea, răspunde Herman Gral. A fost ca un vulcan, prinţesă. Un adevărat vulcan. Zeci de kilograme de exploziv au făcut ca ambulanţa să sară în aer. Explozia a fost cumplită. În locul în care s-a produs, e o groapă adâncă cât un crater. De unde ies flăcări.

— Când s-a întâmplat asta?

— În urmă cu mai mult de o oră, răspunde pilotul. Santinelele au dispărut.

— Santinelele au dispărut?

— Când am intrat, cele două santinele au verificat actele mele. Am trecut cu motocicleta pe locul în care ambulanţa a sărit în aer. Când am sosit aici, terenul nu era minat. După trecerea mea au fost puse minele. Au pus minele şi au retras santinelele. E un atentat. Fără nicio îndoială.

— Şi soldatul care era cu prinţul?, întreabă domniţa Roxana.

— Ce soldat? Era un soldat în ambulanţă cu prinţul?

— Era unul. Un soldat. Se numea Decebal Hormuz.

— Au murit doi oameni?

Pilotul elveţian priveşte flăcările. Ştia că în mijlocul vâlvătăii era doar un om ce ardea. Nu-l vedea. Nu distingea nimic în flăcările ce ardeau un om, flăcări care ardeau scaune, pneuri,

cuverturi. Herman Gral ştie acum că în afară de prinţ mai există un soldat ce a ars în aceste flăcări.

— Era şoferul?

— Nu era şoferul, spune domniţa Roxana. Nu au venit pompierii? Nu aţi chemat pompierii?

— Telefonul nu funcţionează, răspunde Herman Gral. Cu neputinţă să suni la pompieri. Serviciul radio al aeroportului nu funcţionează nici el. Toată lumea a plecat. Nu există decât două ordonanţe.

— Toată lumea a părăsit aeroportul?

— Tot personalul a fost evacuat. Sunt doar eu. Cu cei doi soldaţi de serviciu.

Domniţa Roxana se ridică. E în picioare. Înţelege de ce prinţul îi vorbise de calul de schimb. Ştia că drumurile puteau fi minate. Ştia totul. Se pregătise pentru a face faţă oricărei situaţii, după cum spunea. A murit ca un prinţ. Mergea înainte, cu ambulanţa, ca să moară el, şi nu nepoata sa. S-a sacrificat pentru a-i salva viaţa.

— Nu e nimic de făcut, spune pilotul. Totul s-a încheiat.

Într-adevăr, nu mai era nimic de făcut. În câteva minute nu va mai fi decât cenuşă. Cenuşă pe terenul aeroportului. Cenuşă presărată pe un covor verde.

Domniţa Roxana avea un singur prieten pe pământ. Era unchiul ei, Horaţiu Ştirbei. Murise. Ardea înaintea sa. Simte căldura flăcării ce mistuie trupul prinţului. Şi pe cel al lui Hormuz. Nu plânge. Priveşte flacăra cu aceeaşi emoţie cu care ar privi un spectacol de teatru. E mirată de indiferenţa sa. Marile dureri nu provoacă lacrimi. Plângi pentru micile suferinţe. Adevăratele catastrofe blochează mecanismul lacrimilor.

— Au murit pe loc, explică pilotul. Trupurile lor nu le vom putea recupera vreodată. Aici va fi un morman de cenuşă. Asta e tot.

— E adevărat, spune domniţa Roxana. Nu se poate salva nimic. Nici măcar cenuşa trupurilor lor.

— E cinci fără douăzeci de minute, spune pilotul.

— De ce-mi spuneţi asta?

— Constataţi că nu se poate face nimic. Nimic. *Nimic.*

— Şi pentru că nu se poate face nimic îmi spuneţi cât e ceasul? Cu ce se potriveşte asta? Ce are a face cu ceasul? Ştiu că aparţineţi celei mai mari naţiuni care fabrică ceasuri. Sunt dureri, evenimente care sunt în afara cadranelor ceasurilor.

Flacăra ce mistuie trupul unchiului meu şi pe cel al lui Decebal Hormuz este mai mare decât cadranele ceasurilor.

— Nu sunt de acord, spune pilotul.

— Nu sunteţi de acord cu ce, domnule Herman Gral?

— Nu sunt de acord cu atitudinea dumneavoastră. Nu trebuie niciodată să te laşi doborât. E o mare, o cumplită durere, ceea ce s-a abătut asupra dumneavoastră. Asupra noastră. Excelenţa Sa a murit. Dar Sfânta Scriptură ne învaţă să lăsăm morţii cu morţii. Trebuie să vă hotărâţi. Căci este cinci fără douăzeci.

— Să mă hotărăsc?

— Aştept, da, să vă hotărâţi.

Domniţa Roxana e gata să-l pălmuiască pe pilot. Ochii îi cad asupra celor doi soldaţi pe post de ordonanţă, care aruncă întruna apă peste jăratic. S-ar putea crede că apa pe care o aruncă aţâţă focul în loc să-l stingă.

— Acum, că Excelenţa Sa nu mai trăieşte, sunt la ordinele dumneavoastră, prinţesă, spune pilotul. Aştept să-mi spuneţi ceea ce trebuie să fac, căci timpul trece.

— Şi ce pot să fac în privinţa timpului?

Prinţesa are ochii în lacrimi. Plânge.

— Nu este vreme de plâns, spune pilotul.

— Ce vreţi de la mine? întreabă domniţa Roxana. Plecaţi şi lăsaţi-mă în pace.

— Avem o misiune de îndeplinit, spune pilotul.

— O misiune?, exclamă domniţa Roxana.

Crede că Decebal Hormuz a murit din cauza ei. Ea l-a atras spre moarte. Voia să-l salveze. Desigur. Rezultatul e că l-a ucis. Arde înaintea sa.

— Misiunea noastră, domniţă, dacă îmi permiteţi să îmi dau cu părerea, e de a nu pierde nici măcar un minut. Nu foloseşte la nimic să rămânem aici. Trebuie să plecăm înainte de închiderea spaţiului aerian. Trebuie. E o datorie.

— O datorie? De unde născociţi asta?

— Spun bine. O datorie, repetă pilotul. Prinţul mi-a spus că a vorbit cu regele. Regele ne-a însărcinat cu această misiune. O misiune istorică. E vorba de a salva ţara. Dacă-mi îngăduiţi, vă voi spune că ţara întreagă e în mâinile noastre. Depinde de noi. Dumneavoastră vă revine sarcina de a salva România.

— Vreţi să salvăm România, domnule Gral?

— E datoria noastră să facem aceasta.

— Şi cum vreţi să salvăm România, domnule Gral?

— Înţeleg atitudinea dumneavoastră. Vreţi să păstrăm secretul, întâmplarea face că prinţul avea încredere în mine. Mi-a spus că la Bucureşti a fost declarată ciuma neagră. Sunt sute de morţi. Există ciumaţi în toate cartierele. Ciuma neagră ameninţă să decimeze armata. Singurul mijloc de salvare este de a merge în Elveţia după vaccinuri şi să ne întoarcem la Bucureşti tot astăzi. Prinţul mi-a spus textual că în catastrofe de acest gen panica şi teama ucid mai mult decât ciuma însăşi. Din această cauză misiunea noastră este secretă. Pentru a evita panica şi teama. Admir faptul că nu spuneţi nimic. Că păstraţi secretul. Prinţul însă mi-a adus la cunoştinţă toate acestea înainte să moară. Ştia că sunt un adevărat elveţian. Că se poate conta pe un elveţian.

Herman Gral îşi aminteşte de făgăduinţa prinţului Horaţiu Ştirbei care i-a spus: „Majestatea Sa vă va da o înaltă decoraţie şi vă va face cetăţean de onoare al României.” Deschide gura pentru a-i spune aceasta domniţei.

— Prinţul v-a pus la curent cu toate acestea?, întreabă ea. Prinţul v-a spus că România a fost invadată de ciuma neagră?

— Mi-a spus toate acestea, răspunde Herman Gral.

E mândru. Domniţa Roxana îsi aminteşte cuvintele unchiului său: „Lui Herman Gral nu i-am spus că ruşii invadează România. Elveţienii nu ştiu ce înseamnă ocupaţia sovietică. I-am spus că Bucureştiul va intra în carantină. Că a fost declarată ciumă neagră. Că, începând de la ora 5 dimineaţa, întreaga circulaţie terestră şi cea aeriană vor fi interzise. Că drapelul galben al ciumei va flutura deasupra Bucureştiului şi deasupra tuturor oraşelor din România.” Domniţa Roxana îşi aminteşte. Prinţul i-a spus că singurul mijloc de a înspăimânta un elveţian este să-i vorbeşti de microbi.

— Dacă nu aduceţi vaccinurile chiar astăzi, oraşul va fi decimat de ciuma neagră, prinţesă, spune pilotul. Ştiţi mai bine decât mine. Făcând acest drum, salvăm douăzeci de milioane de vieţi. Trebuie să decolăm neapărat înainte de închiderea spaţiului aerian, prinţesă.

— Domnule Herman Gral, cuvintele dumneavoastră sunt înţelepciunea întruchipată. Sunteţi un om al datoriei. Mulţumesc că mi-aţi reamintit. Nu sunt decât o fată sărmană care s-a lăsat doborâtă de durere. Am uitat că destinul poporului român se află în mâinile dumneavoastră şi în mâinile mele. Vom pleca imediat.

Domniţa Roxana izbucneşte în lacrimi. Se întoarce către flacăra de smoală ce mistuie rămăşiţele ambulanţei şi ale celor

doi morţi. Se pleacă şi face semnul crucii. Herman Gral, văzând că prinţesa aduce un ultim omagiu celor plecaţi din această lume, ia poziţia de drepţi şi salută flacăra. E atât de solemn, încât cele două ordonanţe aşază găleţile pe gazon şi iau, de asemenea, poziţie de drepţi, salutând mormanul de jăratic.

— Are noroc unchiul Horaţiu, spune domniţa Roxana plângând.

— Cine are noroc?, întreabă pilotul.

— Prinţul Horaţiu Ştirbei are noroc, domnule Gral.

— Dimpotrivă, spune pilotul. Excelenţa Sa a murit. Deci, Excelenţa Sa nu are noroc.

— Prinţul Horaţiu are norocul de a avea cel mai frumos mormânt dintre câte există. O flacără pe un aeroport. Să mergem, domnule Gral. Să decolăm cât mai repede. Nu trebuie să mai pierdem vremea.

XXIV. Doliu pe Lacul Leman

— Cum aţi aflat că am ajuns în Elveţia? Cum aţi ştiut că am descins la *Hôtel de la Paix?*

Orele 18. 23 august 1944. Domniţa Roxana a sosit la *Hôtel de la Paix* de câteva ceasuri. Micul avion care a adus-o de la Bucureşti a trebuit să facă mai multe escale. La aeroportul din Geneva s-a despărţit de pilotul Herman Gral. A luat un taxi. În loc să meargă la frumoasa ei casă, ce serveşte drept consulat, aflată pe malul lacului în apropiere de Zürich, Domniţa Roxana a mers la hotel. Simţea nevoia să rămână singură într-un mediu neutru. A dat cameristei să-i calce unifoma. E în cămaşă. Persoana care a sunat-o, în holul hotelului, este domnul René Berger, redactor la *Journal de Genève*. Un prieten foarte bun al prinţului Horaţiu.

— Pot să urc?, întreabă domnul Berger.

— Am dat uniforma la călcat. Nu pot să vă primesc. Nu am nimic altceva cu ce să mă îmbrac. Am sosit fără valiză. Am părăsit Bucureştiul în grabă, în miez de noapte.

— Puteţi să mă consideraţi ca pe tatăl dumneavoastră, spune domnul Berger. Vă ştiu de când eraţi la grădiniţă. Trebuie să vorbim.

Domniţa Roxana se înfăşoară în pelerina sa şi-l primeşte pe domnul Berger în cameră. E îmbrăcat ca toţi elveţienii. Ca „domnii bine de la bancă”.

— De unde aţi ştiut că mă aflam aici?

— Herman Gral ne-a spus. Pilotul dumneavoastră s-a prezentat la sediul Crucii Roşii Internaţionale nespus de panicat. A cerut să fie pus în carantină. Pare că e foarte grav. După câte ne-a spus, ciuma neagră a făcut sute de victime. A atins şi armata. Epidemia face ravagii pe frontul din Răsărit. Sunt la dispoziţia dumneavoastră. Ajutorul meu este necondiţionat.

— Nu e nicio ciumă neagră în România, spune domniţa Roxana. E mai rău decât atât. Au intrat ruşii în Bucureşti.

— Cu neputinţă!, exclamă redactorul de la *Journal de Genève*.

Chipul lui Rene Berger se luminează. Îşi repetă vestea: este oare adevărat? Ruşii sunt deja la Bucureşti. E vestea cea mai minunată, cea mai frumoasă, care ne-a fost comunicată după atâţia ani.

— Povestiţi-mi.

— Sunteţi fericit că ruşii se află la Bucureşti? Vă bucură invazia României?

— Dacă ruşii au invadat România, dacă este adevărat, Occidentul este salvat. Victorie! Londra este salvată. Parisul este salvat. Occidentul întreg este salvat.

— Şi cele douăzeci de milioane de români, căzuţi în robia invadatorului rus?, întreabă domniţa Roxana. Robia şi moartea lor nu vă cutremură?

— Dacă Occidentul este salvat, lumea întreagă este salvată, răspunde domnul Berger.

E solemn. Are certitudinea că e adevărat. Orice occidental este convins că pământul întreg depinde de soarta Europei apusene. De secole, întreaga populaţie a planetei lucrează pentru bunăstarea Occidentului. În coloniile sale, soarele nu apune niciodată. După statistici, pentru fiecare om care trăieşte în Europa, lucrează zi şi noapte douăzeci de persoane de pe întreg pământul.

— Românii sunt şi ei fiinţe omeneşti, la fel ca occidentalii, spune domniţa Roxana. Tot ce se întâmplă unei fiinţe omeneşti trebuie să-i afecteze pe toţi ceilalţi.

— Dacă Occidentul este teafăr, va salva întreaga lume. A sosit momentul. Aşa cum a făcut-o în trecut. Important este ca Occidentul să obţină victoria. Nu avem timp să ne preocupăm de soarta altora.

— E odios ceea ce-mi spuneţi, domnule Berger.

Domniţa Roxana îl priveşte pe elveţian plină de furie. E adevărat că îl cunoştea de când era la grădiniţă. Unchiul său Horaţiu venea însoţit de René Berger să o caute la pensionul din Montreuil. Mergeau împreună la cofetărie.

— Viaţa e dură, prinţesă, spune domnul Berger. Sunteţi prea tânără pentru a înţelege. Dacă nu ai o doză de egoism nu poţi să obţii nicio victorie. Fără egoism şi fără duritate, te plasezi în rândul celor învinşi. Datoria Occidentului este de a fi egoist. E obligat să obţină victoria. Pentru bunăstarea umanităţii şi pentru destinul culturii şi civilizaţiei. Înţeleg că sunteţi afectată de ocuparea României. Dar sunt sacrificii ce trebuie făcute. Nicio mare realizare n-a fost înfăptuită fără sacrificii.

— Domnule Berger, nu vreau şi nu pot să vă aud vorbind astfel. Chiar în această zi, poporul român este invadat. Sunt douăzeci de milioane de robi. E inuman să-i taxăm ca sacrificiu necesar. Niciun ideal nu merită sacrificiul unei singure vieţi omeneşti.

— Moralmente, aveţi dreptate, spune domnul Berger. Dar politica şi războiul nu au nimic în comun cu morala. Singurul lucru ce nu trebuie pierdut din vedere este victoria lumii occidentale. Unchiul dumneavoastră, admirabilul şi genialul prinţ Horaţiu Ştirbei, era de aceeaşi părere cu mine. Vorbeam adeseori de aspirină şi de Camerun.

— Ce are a face aspirina în cazul dat?

— Era în timpul celuilalt război. Trupele aliate erau decimate în tranşee de febră. Germanii tocmai descoperiseră formula aspirinei. Aspirina Bayer. Aliaţii ştiau că, dacă puteau să o procure, viaţa a sute de mii de soldaţi putea fi salvată. Germanii acceptau să dea aliaţilor formula aspirinei dacă li se dădea în schimb Camerunul. Să dea milioane de negri cu pământurile lor, cu femeile şi copiii lor pentru un comprimat de aspirină. Era o cruzime de neînchipuit. Un troc abject. Dar trebuia făcut. La conferinţa şefilor aliaţi, englezii ne-au demonstrat că nemţii erau cei care aveau de câştigat din acest troc. Un comprimat de aspirină era cu mult mai preţios decât milioanele de negri. S-a decis, aşadar, schimbarea Camerunului pentru comprimatul de aspirină. Occidentul a procedat mereu astfel. De aceea este ceea ce este. Din fericire, aliaţii au putut fura formula aspirinei Bayer. Aveau aspirina fără să dea în schimb Camerunul. Occidentul avea comprimatul fără să piardă Camerunul. România va suferi pentru o vreme. Suferinţa ei va contribui la consolidarea civilizaţiei.

— Aş vrea să rămân singură, spune domniţa Roxana.

— Nu mă întrebaţi de ce am venit?

— Aţi venit ca să primiţi confirmarea fericitei veşti.

— Exact. Sunteţi sigură că ruşii sunt la Bucureşti?

— Sigură.

— Ciuma este aşadar o invenţie?

— Unchiul meu a născocit povestea cu ciuma. Pentru a-l obliga pe pilotul nostru să se grăbească. Dar nu e nicio ciumă în România. E mult mai rău. Invazia sovietică. Cea care vă bucură atât de mult.

— Puteţi să-mi spuneţi cum s-au petrecut lucrurile?

— Ieri seară, unchiul meu a participat la consiliul de coroană. La cererea americanilor şi a englezilor, regele Mihai al României a decis să capituleze fără condiţii. Englezii şi americanii i-au garantat, prin acorduri semnate oficial, că va rămâne regele regatului comunist român până la sfârşitul vieţii. Că coroana regală a regatului comunist român va fi transmisă ereditar

copiilor şi nepoţilor săi. Regele a semnat. România a capitulat fără condiţii. Unchiul meu a fost obligat să semneze şi el. Dar a venit să mă trezească pentru a mă lua la aeroport. Să fugim în Elveţia. Ştia că ieşirile din oraş erau deja blocate. În ciuda precauţiilor sale, a murit. Maşina sa a trecut peste o mină aşezată la intrarea în Aeroportul Militari.

— Pilotul dumneavoastră, Herman Gral, mi-a povestit cum a murit prietenul şi unchiul dumneavoastră, prinţul Horaţiu Ştirbei. Condoleanţele mele. E o mare pierdere pentru diplomaţia europeană. Voi publica mâine pe prima pagină panegiricul marelui diplomat. Ştiţi că împreună cu unchiul dumneavoastră am lucrat la cele mai importante decizii ale Societăţii Naţiunilor. Eram ca fraţii. Ceea ce mă miră în ceea ce-l priveşte e că a preferat să părăsească România. N-a fost niciodată un om care să meargă până în pânzele albe. Era un om al compromisului. De ce nu era de acord cu capitularea României?

— Dumneavoastră aţi fi de acord dacă vi s-ar cere în numele Occidentului capitularea fără condiţii a Elveţiei şi ocuparea ei de către ruşi?

— Elveţia nu este România, spune domnul Berger.

— Fiinţa omenească nu are aceeaşi valoare? Elveţianul este un om superior celorlalţi?

— Nu, domniţă Roxana. Toţi oamenii sunt fraţi şi egali. Dar elveţienii trăiesc în Occident. În aceasta consistă superioritatea lor.

— Sper că sunteţi mulţumit. România este ocupată. Minunata veste e adevărată. Românii sunt robi. Cu toţii.

— Nicio agenţie de presă nu confirmă ocuparea României. Sunteţi sigură că Bucureştiul a căzut?

— V-am relatat faptele. Nu am nimic de adăugat, spune domniţa Roxana.

— Nu aveţi nicio probă materială să ne aduceţi?

— Niciuna. Unchiul meu mi-a spus şi a spus, de asemenea, pilotului Herman Gral, că spaţiul aerian al României va fi închis la ora 5 dimineaţa. Fapt verificat. Intrarea în aeroport era minată. Ca nimeni să nu poată fugi. Şi-a dat viaţa. Unchiul meu este prima victimă a ocupaţiei sovietice.

— Dacă a fost totuşi un accident?

— A fost o crimă, spune domniţa Roxana. Unchiul meu a fost ucis. A fost un atentat. Când pilotul a intrat cu motocicleta sa, aerodromul nu era minat.

— Nu e suficient pentru a confirma ştirea, spune domnul René Berger.

Îi plăceau lucrurile bine făcute. Era un occidental. Ar fi vrut să aibă fotografii. Probe materiale ale intrării ruşilor în Bucureşti. Documente. Se ridică. Va merge să caute documente.

Nu va căuta multă vreme! Căci, pe 23 august 1944, la ora 22, Regele Mihai al României a rostit la Radio Bucureşti discursul de capitulare. Domnul René Berger a adormit în acea noapte nespus de fericit. Mulţumit. Satisfăcut. Occidentul era salvat. România era ocupată. Şi fără ca aceasta să coste ceva Occidentul. Era ca în povestea comprimatului: nu a fost obligat să cedeze Camerunul pentru o aspirină. Ocupaţia României n-a costat nimic. Şi aceasta era important. Căci Occidentul e pragmatic. Ştie să calculeze.

XXV. Ceapa de aur

Domniţa Roxana îşi petrece noaptea la *Hôtel de la Paix*. Nu a trimis pe nimeni după hainele sale. Garderoba, bijuteriile şi banii săi sunt de multă vreme în Elveţia. Are o superbă vilă pe malul lacului, între Zürich si Küsnacht. Nu s-a dus acolo. Pierderea României, a unchiului ei, a protejatului ei, Hormuz, pierderea casei din Bucureşti şi fuga din timpul nopţii au afectat-o. Moartea unchiului său şi a lui Decebal Hormuz nu au îndurerat-o peste măsură. Domniţa Roxana e o prinţesă bizantină. O ortodoxă autentică. Pentru o ortodoxă, moartea nu este un rău atât de mare ca pentru alţii. Stoicii aşezau moartea printre lucrurile indiferente[1]. Esenţa creştinismului este de a aştepta adevărata viaţă de după moarte[2]. Mama Sfântului Grigorie de Nazianz, la înmormântarea fiului ei Chesarie, a purtat haine de sărbătoare[3]. În ciuda acestui fapt, o tulburare nespusă îi cuprindea sufletul tinerei prinţese. La ora 5 dimineaţa nu adormise încă. A văzut cum a fost strecurat pe sub uşă ziarul. *Journal de Genève*. Toată pagina întâi era consacrată fericitei veşti: ocuparea României de ruşi. Domniţa Roxana a căutat articolul despre moartea unchiului său. Nu l-a aflat. Pe pagina a treia erau patru rânduri ce anunţau moartea accidentală a prinţului Horaţiu Ştirbei de România. Niciun detaliu, niciun comentariu.

Domniţa Roxana a citit mesajele transmise. Toate proveneau de la domnul René Berger. Telefonase întreaga noapte domniţei Roxana. Voia să aibă detalii despre ocuparea României. Îşi anunţa vizita la *Hôtel de la Paix* la primele ore ale dimineţii.

Domniţa Roxana s-a îmbrăcat în grabă şi a părăsit hotelul pentru a nu-l mai întâlni. Trecând pe hol, a văzut ceasul: era ora 5 şi jumătate dimineaţa.

Străzile erau pustii. Merse pe malul lacului. Îşi aminti de lacul dulce al Casianei. S-a gândit la Hormuz. Îşi înmoaie degetul în apă. Decebal Hormuz avea dreptate. Apa lacului Leman nu este îndulcită. Apa nu este dulce ca în lacurile din patria sa. Deodată, domniţa Roxana îşi dă seama că unchiul său Horaţiu şi Decebal Hormuz nu au avut parte de nicio rugăciune. Chiar şi morţii cei mai săraci au pe cineva care se roagă pentru ei.

---

[1] Sfântul Ioan Gură de Aur, *PG* 52, col. 202.
[2] Sfântul Ioan Gură de Aur, *PG* 49, col. 72.
[3] Sfântul Grigorie de Nazianz, *PG* 35, col. 755.

Domniţa Roxana se îndreaptă către biserica ortodoxă din Geneva. Va merge aici să săvârşească slujbele de pomenire pentru moartea unchiului său şi pentru cea a lui Decebal Hormuz. Biserica ortodoxă din Geneva aparţine ruşilor. Domniţa Roxana a mers aici în mai multe rânduri cu unchiul său. Era uşor de reperat. Se înalţă deasupra celorlalte acoperişuri ca o ceapă de aur. Orientalii au acoperişul bisericilor lor în formă de cupolă. Occidentalii îl au în formă de săgeată. Ruşii, care sunt ultimul popor din Europa ce a fost creştinat (au devenit creştini către anul 1000), au împrumutat forma bisericilor lor atât de la occidentali, cât şi de la răsăriteni. Combinând săgeata cu cupola, au creat un acoperiş în formă de ceapă.

Domniţa Roxana intră în curtea bisericii cu cupola în formă de ceapă de aur. De cum trece de poartă, nu se mai află în Elveţia. Peste tot, plante şi flori din Europa Centrală şi din Rusia. Uşa bisericii e ferecată. Domniţa Roxana se uită la ceas. Nu e încă 6. S-a hotărât să aştepte.

— Trebuie să aşteptaţi două ore dacă vreţi să intraţi în biserică, aude pe cineva în apropiere.

E un bătrân. E îmbrăcat de sus până jos în negru şi are o barbă lungă albă. E aşezat pe treptele bisericii. Are spatele plecat. Stă precum vagabonzii care dorm în faţa bisericilor.

— Ortodocşii noştri au părăsit credinţa de când locuiesc în Elveţia, spune bătrânul. Îşi reglează credinţa după ceas. Se simt obligaţi la una ca aceasta pentru că se află în ţara ceasurilor. Închid biserica în fiecare seară la ora 18 şi o deschid dimineaţa la 8. Hristos, în Elveţia, nu primeşte decât cu programare şi la oră exactă.

— Bună dimineaţa, domnule!, îi spune domniţa Roxana.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, fiica mea!

Roxana observă că bătrânul poartă o căciulă tricotată. Este acoperământul călugărilor ruşi. Poartă o sutană decolorată din pricina intemperiilor.

— Ia loc lângă mine, dacă te-ai hotărât să aştepţi. Sunt părintele Chiril.

În vocea şi în privirea părintelui Chiril e o tandreţe nespusă. Are darul marilor monahi ce pot să citească în inimă. Şi-a dat seama că domniţa Roxana este o femeie care suferă. Încearcă să o consoleze.

Domniţa Roxana nu s-a aşezat niciodată pe treptele unei clădiri publice. Nici măcar când era copil. Se aşază lângă părintele Chiril. E chircit. Nu s-ar putea spune că e un om

adevărat. Cu siguranţă, e pe pământ, aşezat pe scara bisericii, dar se află în acelaşi timp altundeva. E un om cu dublă cetăţenie, pe pământ şi în cer. Trăieşte în timp şi totodată în veşnicie. Aşa cum spune poetul:

Ist er ein Hiesiger?
Nein. Am beiden Reichen Erwuchs seine weite Natur.

„Este el o fiinţă de aici?
Nu. Firea lui bogată înfloreşte în cele două împărăţii.”[1]

— Cum te cheamă?, întreabă părintele Chiril.
— Roxana, părinte.
Nu adaugă numele. Mamele, îngerii şi Dumnezeu ne cunosc după prenumele nostru. Numele nu este cerut decât la poliţie, la vamă, la fisc şi la instituţiile pământeşti.
— E închis sau e mort?, întreabă părintele Chiril.
— De unde ştiţi că l-am pierdut?
— Eşti zdrobită de durere, Roxana. E mort ori e captiv?
— Sunt morţi, spune Roxana.
Părintele Chiril folosise singularul. Domniţa Roxana răspunde la plural. Are doi morţi. Prinţul Horaţiu şi Hormuz.
— Tata?, întreabă părintele Chiril.
— Nu. Pe tata l-am pierdut pe când aveam 6 ani. Pe unchiul şi tutorele meu l-am pierdut de această dată.
— Cum îl cheamă?
— Horaţiu, răspunde domniţa Roxana.
— Şi pe celălalt?, întreabă părintele Chiril.
— Decebal, părinte.
— Dumnezeu să-i odihnească pe Decebal şi pe Horaţiu în împărăţia Sa, unde nu este durere, nici întristare, nici suspin, ci viaţă fără de sfârşit!
Domniţa Roxana se simte dintr-odată uşurată. Se simte în largul său. E în familie. E mai familiară cu părintele Chiril decât cu guvernantele sale de odinioară.
— Au murit amândoi odată?
— Au ars împreună, într-o maşină care a trecut peste o mină, răspunde domniţa Roxana.
— Pe ce front?, întreabă preotul.
— În România, răspunde domniţa Roxana.

[1] Rainer Maria Rilke, *Les sonnets à Orphée, 6.*

Adaugă:

— Sunt primii doi morţi ai ocupaţiei sovietice. Căci sovieticii au ocupat ieri dimineaţă România.

Domniţa Roxana începe să plângă. E prima oară când plânge cu adevărat, cu lacrimi din străfundul inimii.

— De ce plângi, Roxana?

— Pentru că aici, în Occident, când le-am spus de moartea unchiului meu şi de cea a lui Decebal, s-au bucurat. Moartea alor mei i-a bucurat.

— Eşti obosită, aşa este?

— Foarte obosită, părinte.

— De ce ai venit la biserică dacă eşti atât de obosită? Trebuia să te fi odihnit.

— Nimeni nu s-a rugat pentru ei.

Domniţa Roxana îsi dă seama că nu a venit la biserică ca să se roage. Nici să ceară să fie făcute rugăciuni pentru cei morţi. A venit aici pentru a-i întâlni pe unchiul său şi pe Hormuz. Sultana, mama lui Decebal, s-a aruncat în fântână ca să moară şi să meargă la cer pentru a-l întâlni pe Marele Hormuz. Sultana nu ştia cum să facă pentru a ajunge acolo. Domniţa Roxana cunoştea calea. Ştie că pentru a merge la cer trebuie să intri pe uşa unei biserici. Orice biserică este cerul pe pământ. Cel care intră într-o biserică intră în cer. Poate să-i întâlnească aici pe cei care se află acolo: morţi, îngeri, sfinţi şi pe Dumnezeu însuşi. Domniţa Roxana a venit la biserica din Geneva pentru a-i întâlni pe Decebal Hormuz şi pe unchiul său Horaţiu. Într-o biserică nu există o graniţă între cer şi pământ. Oamenii pământului, precum domniţa Roxana, pot să-i întâlnească pe oamenii din cer, ca Decebal Hormuz şi unchiul său Horaţiu Ştirbei. Din nefericire, biserica este închisă.

XXVI. Hristos în Elveţia

În curtea bisericii ruse soseşte o superbă maşină neagră. O limuzină. Un Cadillac. Dar un Cadillac mai lung decât cele obişnuite. S-a oprit la doi paşi de părintele Chiril şi de domniţa Roxana. Din maşină coboară un bărbat ce are în jur de 30 de ani. E îmbrăcat asemenea domnului René Berger. O eleganţă de bancher şi de negustor. Îşi scoate pălăria ceremonios şi salută. Se apropie de părintele Chiril. Îl ia de braţ şi-l ridică. Domniţa Roxana îşi dă seama că părintele Chiril e infirm. Merge greu şi trebuie susţinut.

Hainele gri închis ale domnului care a venit după preot sunt dintr-o ţesătură pe care prinţul Horaţiu Ştirbei nu ar fi purtat-o niciodată. E de cea mai bună calitate. Însă doar elveţienii, germanii şi scandinavii pot să poarte un astfel de costum. Materialul are rigiditatea metalului. Prinţul Horaţiu Ştirbei ar fi spus că era un material ce foloseşte la acoperişuri. În locul tablei ondulate, nu pentru costume. Hainele prinţului Horaţiu erau moi atunci când le atingeai şi subţiri precum mătasea. Domnul elveţian îl lasă pe părintele Chiril lângă portieră. Face înconjurul maşinii. Deschide portbagajul. Părintele Chiril înaintează, aplecându-se, şi îşi pune valiza aici.

Domnul elveţian se întoarce brusc. Ia valiza preotului şi spune:

— Nu, părinte Chiril, nu aici.

Elveţianul ţine valiza preotului în mână. Portbagajul maşinii sale este larg deschis. E curat precum un dulap de farmacie. Niciun fir de praf. Elveţianul ia o sacoşă cu fermoar. O deschide şi scoate de aici un pled scoţian. O cuvertură de voiaj. De calitate foarte bună. De lână pură. Acoperă cu ea bancheta din spate a maşinii. Apoi aşază valiza părintelui Chiril pe aceasta. Închide portbagajul. Îl ajută pe preot să intre în maşină.

— Iertaţi-mă, părinte, că v-am îmbrâncit, spune elveţianul.

E în picioare. Portiera e deschisă. Adaugă:

— Iertaţi-mă, dar de fiecare dată acelaşi lucru.

— Ce lucru, domnule Brod?, întreabă părintele Chiril.

— Mă scoateţi din fire. Mă faceţi să spun cuvinte aspre de care mai apoi îmi pare rău.

Elveţianul se simte privit cu ostilitate de domniţa Roxana. Încearcă să-şi ceară iertare. I se adresează direct:

— Valiza are înăuntru veşmintele preoţeşti ale părintelui Chiril. Le aduce de fiecare dată. Veşmintele sunt sfinţite. Sunt binecuvântate. La fel ca altarul şi obiectele liturgice. Adică sunt impregnate de dumnezeire. Precum un burete. Dumnezeu se află întru ele. La fel ca în icoană. Nu poţi să-L aşezi pe Dumnezeu în portbagaj. Iar părintele Chiril îl aşază pe Dumnezeu chiar acolo. De aceea mă supăr.

— Îl maltrataţi pe părintele din dragoste de Dumnezeu?, întreabă domniţa Roxana.

— Suntem în Elveţia, domnişoară, spune domnul Brod. În ţara noastră e interzis să pui un câine în portbagaj. Eşti luat la închisoare dacă faci asta. Cum să-L aşezi pe Dumnezeu acolo unde e interzis să pui un animal? Nouă, elveţienilor, ne place ordinea. Corectitudinea. Dacă invit pe mama ori pe tata în maşină, le dau locuri de onoare. Nu-i pun în portbagaj. Şi ceea ce faci pentru tată şi pentru mamă, să-l refuzi lui Dumnezeu? O, ştiu că nu trebuie să spun cuvinte rele. Dar, *Vehemens motus amantis in rem amatam*.[1] „Cuvinte vehemente pentru a apăra obiectul iubirii.” La revedere, domnişoară!

— Poate veni cu noi, spune părintele Chiril. Fiţi drăguţ, luaţi-o.

— Glumiţi, părinte?

— Nu glumesc, domnule Brod. Domnişoara a avut ieri doi morţi. Vine din România. Tocmai a sosit. Morţii nu sunt înmormântaţi. Vrea să le facă o slujbă de pomenire. O luăm cu noi la schit.

— Ştiţi bine că nu se poate, spune domnul Brod.

— Şi de ce nu se poate?, întreabă părintele Chiril. E loc şi pentru ea în maşina dumneavoastră atât de mare.

Domnul Brod se adresează domniţei Roxana:

— Părintele Chiril vă invită la mănăstire. Încurcă întotdeauna toate. Mănăstirea e peste graniţă. În Franţa. Nu puteţi veni.

— Şi de ce nu pot să vin?, întreabă domniţa Roxana.

— Pentru că schitul, mănăstirea, e în Franţa.

— Şi?, întreabă domniţa Roxana.

— E peste graniţă. Nu puteţi să treceţi.

Domniţa Roxana e rănită. E prinţesă. Are 17 ani. Toată lumea s-a plecat întotdeauna în faţa capriciilor sale. Acest elveţian, acest domn Brod, pretinde însă că el poate să meargă în Franţa, iar ea nu.

---

[1] Toma de Aquino, *Summa Theologiae*, I – II Q. 28-a 4.

Certitudinea domnului Brod că frontierele nu pot fi trecute decât de elveţieni e de explicat. E al cincilea an de război. Toate ţările din Europa se află în război. În afară de Elveţia, care e neutră. Nu se află pe câmpul de bătălie ca ţările vecine. Frontierele Elveţiei sunt închise. Închise ermetic precum seifurile băncilor. Nimeni, în afara câtorva privilegiaţi, nu poate intra în această ţară. În jurul Elveţiei toate oraşele sunt bombardate. În Elveţia e pace. Sunt milioane de oameni care şi-ar da întreaga lor avere pentru o viză de intrare. Bravii cetăţeni ai acestei ţări, văzând milioanele de oameni care încearcă să intre în ţara lor, au căpătat un instinct de superioritate. Fiecare elveţian se crede un om superior, un ales. Îşi consideră ţara un paradis. Ca un loc ce este rezervat doar persoanelor ieşite din comun, elveţienilor. Interzis oamenilor de rând. Această situaţie a deformat mentalitatea cetăţenilor elveţieni. Ţara lor n-a fost niciodată atât de bogată ca de la începutul războiului. Abundenţa nu venea de această dată nici din muncă, nici din organizare, nici din ceasuri, nici din ciocolată, ci de la graniţă. Graniţele sunt Nilul Elveţiei. Nilul care le aduce aur.

— Şi de unde ştiţi că nu pot să trec?

— Sunteţi elveţiancă, domnişoară?

— Nu, răspunde domniţa Roxana. Dacă nu sunt elveţiancă nu pot să trec graniţa?

— Nu puteţi, răspunde domnul Brod.

— Şi dumneavoastră, dumneavoastră puteţi s-o treceţi.

— Eu, vă repet, sunt cetăţean elveţian.

Domnul Brod e orgolios. Persoana lui fizică se dilată. Chipul i se luminează. Când spune că e elveţian, creşte cu câţiva centimetri. Ca şi când ar spune că e supraom. Căci ce poate să facă un elveţian e interzis altor muritori.

— Faptul de a fi elveţian e ceva ieşit din comun?

Domniţa Roxana e agresivă.

— Dar, domnişoară, un elveţian poate să treacă frontiera. Are paşaport elveţian. Asta e.

— Şi dumneavoastră sunteţi sigur că ceea ce este permis elveţienilor este interzis altora?

— Sigur că da!, răspunde domnul Brod.

Domniţa Roxana nu suportă ofensa. Atitudinea domnului Brod e picătura care umple paharul. De douăzeci şi patru de ore are parte de lovituri şi de umilinţă. Şi-a pierdut ţara, şi-a pierdut casa, a trebuit să fugă noaptea. Şi-a pierdut unchiul, l-a pierdut pe Decebal Hormuz. A fost ofensată de presa care s-a bucurat de

nefericirile sale şi de nefericirea poporului său. Domniţa Roxana a îndurat prea mult. De două nopţi n-a dormit. Orice durere te micşorează, te face să te chirceşti în lăuntrul tău, te sluţeste. Boala, moartea, accidentele restrâng diametrul fiinţei omeneşti. Omul simte diametrul fiinţei sale redus la mărimea unui fir de nisip. În timpul marilor dureri grija de căpătâi a oricărui om este de a-şi recuceri demnitatea şi respectul. Un om aflat la durere se află în situaţia omului căruia i s-au smuls hainele şi care încearcă să se acopere cu ceva, nu contează cum. Domniţa Roxana a fost redusă la mărimea unui fir de nisip. A fost aruncată peste graniţă, de una singură, precum un fir de praf măturat de vânt. Se cramponează de această călătorie. Doar pentru a-şi demonstra sieşi că este încă în picioare şi puternică.

— Ceea ce este permis elveţienilor îmi este permis şi mie, spune domniţa Roxana.

E roşie de mânie. Adaugă:

— Părintele Chiril m-a invitat la schit. Îmi permiteţi să urc?

— Cum doriţi, spune domnul Brod.

Coboară. Deschide portiera. Domniţa Roxana se aşază pe bancheta din spate. Alături de valiza în care se află Dumnezeu. Dumnezeu Care e impregnat în veşmintele preoţeşti. Domniţa Roxana a urcat din capriciu. Nu ştie exact unde va merge. A auzit cuvântul mănăstire. O mănăstire ce se află dincolo de frontieră. Doar atât.

— Urcaţi pe riscul dumneavoastră. Vă asumaţi pericolele, domnişoară, spune domnul Brod. La frontieră, veţi fi coborâtă. Veţi fi obligată să vă întoarceţi în oraş. De una singură. Mă tem că va trebui să faceţi aceasta pe jos. Căci astăzi nu circulă taxiul.

Domniţa Roxana surâde. Nu e atentă la ceea ce spune domnul Brod. Priveşte valiza de pânză cerată, uzată, aflată lângă ea pe cuvertură. În această valiză se află Dumnezeu. Domniţa Roxana e aşezată alături de Dumnezeu. Ca alături de o persoană. Aceasta o reconfortează. Domnul Brod demarează brusc. E enervat. Nu e obişnuit ca cineva să-l contrazică. Scoate o ţigară. Renunţă să o aprindă, îşi aminteşte că merge la mănăstire. Va lua parte la slujbă. Se va împărtăşi. Şi nu trebuie să fumezi înainte de a te împărtăşi. Aceasta îl agasează încă mai mult. Încearcă să se stăpânească. Ştie că dacă se mânie nu va mai avea dreptul de a se împărtăşi.

Superba maşină se apropie de frontiera din Annemasse. Ca şi cum s-ar apropia de front. Graniţa elveţiană seamănă cu un fort militar. Soldaţi înarmaţi, tunuri antiaeriene, care de luptă,

mitraliere, garduri de sârmă ghimpată. Nu trece nicio maşină. Nici într-o parte, nici în alta. În mijlocul şoselei, în crăpăturile asfaltului, sub sârma ghimpată, cresc fire de iarbă şi maci. Frontiera nu mai este un loc de trecere. E un loc interzis.

Domnul Brod observă în oglinda retrovizoare chipul pasagerei nedorite. În câteva clipe se va revanşa. Cei ce păzesc frontiera o vor coborî.

Domnul Brod întinde paşaportul şi permisul de trecere. Adaugă:

— Iată actele părintelui Chiril, preotul rus care va sluji la mănăstirea din Combe Froide, Savoia.

Actele trec din mână în mână. Sunt privite cu atenţie de jandarmi, poliţia militară, vamă, securitatea civilă şi securitatea militară şi de celelalte poliţii. Alte persoane în uniformă examinează maşina.

— Şi dumneavoastră, domnişoară?, întreabă un ofiţer. Unde mergeţi?

— În acelaşi loc, răspunde domniţa Roxana.

Nu cunoaşte numele mănăstirii.

— Aveţi paşaport?

— Bineînţeles!, spune ea.

Domniţa Roxana îşi deschide poşeta plină de bancnote. Întinde militarului paşaportul şi permisul de trecere. Paşaportul prinţesei Roxana Paleolog e îmbrăcat în piele roşie. Un paşaport diplomatic. Permisul ei de trecere îi îngăduie să meargă acolo unde vrea, pe toate fronturile. E un permis al Crucii Roşii Internaţionale. Paşaportul diplomatic are vize pentru un număr nelimitat de călătorii în toate ţările Europei, inclusiv în Elveţia, Suedia, Turcia şi Portugalia, adică cele patru ţări neutre ale Europei, unde nu pot intra decât cei privilegiaţi.

Poliţiştii şi militarii trec paşaportul domniţei Roxana din mână în mână. Îl admiră aşa cum ar admira o operă de artă. N-au văzut niciodată un astfel de paşaport şi un astfel de permis.

Domniţa Roxana îşi ia actele. Militarii şi poliţiştii sunt în poziţie de drepţi. O salută. Îi urează călătorie plăcută. Îi surâd. Servil. Domnul Brod e complet uluit. Nu mai înţelege nimic. Pasagera a ţinut poşeta deschisă în timp ce poliţiştii se uitau la paşaportul ei. Domnul Brod a văzut teancurile de dolari şi de franci elveţieni. Le-au văzut şi vameşii, şi poliţiştii. N-au spus nimic. Aceasta înseamnă că are dreptul să transporte ce vrea. Domnul Brod e sigur că pasagera sa e regina vreunei ţări. Se uită în oglinda retrovizoare ca să-şi dea seama dacă nu i-a văzut

fotografia în ziare. Maşina trece prin *no man's land*. Se află acum la postul francez de frontieră. Aceleaşi tunuri antiaeriene. Aceleaşi garduri de sârmă ghimpată. Aceleaşi care de război. Acelaşi număr de soldaţi, de ofiţeri şi de poliţişti cu altă uniformă. În asfaltul drumului crăpat creşteau, la fel ca în partea elveţiană, iarbă sălbatică şi maci roşii. Jandarmii, poliţiştii şi militarii controlează paşaportul în marochin roşu al domniţei Roxana ţinându-l în mâinile lor ca pe sfintele moaşte. O salută pe prinţesă în poziţie de drepţi şi îi urează drum bun. Domnul Brod vrea să-l întrebe pe părintele Chiril cine este această tânără, dar părintele Chiril e complet absent. Nici măcar nu a băgat de seamă că a trecut cele două posturi de frontieră fortificate. Părintele Chiril repetă rugăciunea inimii, rugăciunea neîncetată. „Doamne, Iisuse Hristoase, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!" O repetă fără încetare. Vorbeşte cu Dumnezeu. Domnul Brod vrea să aprindă o ţigară, dar îşi reaminteşte că trebuie să se împărtăşească. O priveşte pe pasageră în oglinda retrovizoare. Domniţa Roxana are un chip de înger. E nespus de frumoasă. Demnitatea cetăţenilor elveţieni, a domnului Brod, e surpată. E prima oară când nu i s-a cerut să deschidă portbagajul Cadillacului său. De nicio parte a frontierei. Şi aceasta datorită acestei fete căreia nici măcar nu-i cunoaşte numele.

— E departe schitul dumneavoastră?, întreabă domniţa Roxana.

Domnul Brod e în culmea fericirii pentru faptul că ilustra sa pasageră îi vorbeşte.

— Schitul e chiar la jumătatea drumului dintre Mont Blanc şi Lacul Leman, răspunde domnul Brod. E într-o regiune numită Combe Froide.

Schitul e o mică mănăstire. E locul în care vieţuiesc pustnici, asceţi.

Drumul urcă. În faţă e Mont Blanc-ul. Regiunea e tristă. Pustie. O zonă bună pentru ridicarea unui schit. Prima grijă a celui care ctitoreşte un schit e să afle un loc cât mai retras cu putinţă. În pustie, asceţii sunt la adăpostul ispitei de a cultiva pământul. Un pământ roditor te incită să-l cultivi. Cultura pământului e o diversiune. Asceţii nu trebuie să facă altceva decât să rămână în legătură permanentă cu Dumnezeu. Dacă devin agricultori, apicultori, horticultori, se sustrag activităţilor lor. Un monah nu trebuie să aibă decât o singură activitate: rugăciunea. Pentru aceasta sunt numiţi *monotropoi.*

— Este un schit de călugări ori de maici?, întreabă domniţa Roxana.

— De maici, răspunde domnul Brod.

E mulţumit să-i dea informaţii.

— E ctitorit de multă vreme?

— Schitul de la Combe Froide a fost fondat în anul 1920, spune domnul Brod. L-a înălţat o mare doamnă din Rusia. Se numea Zenaida Zlataust. A întemeiat schitul pentru monahiile refugiate din Rusia după revoluţia din 1917. Primele monahii vor sosi aici în 1919. Le-au trebuit doi ani pentru a ajunge de la Odessa la Geneva. Au trecut prin Constantinopol. Au venit pe mare. Nu le-a plăcut în Elveţia. Li se părea că viaţa aici este mult prea opulentă. Au aflat acest pământ pustiu în Savoia, între Mont Blanc şi Geneva. S-au aşezat în acest loc.

— Sunt multe?

— Au fost mereu şapte. Niciodată una în plus ori în minus. Schitul poate să primească în jur de douăzeci.

— Veniţi adeseori la schit, domnule?, întreabă domniţa Roxana.

— În fiecare duminică şi în fiecare zi de sărbătoare, răspunde domnul Brod. Îl aduc pe preot la slujbă. Numele meu este Mihail Brod.

— Încântată, domnule Brod, spune domniţa Roxana. Mulţumesc că m-aţi adus aici.

— Îmi cunoaşteţi numele, nu-i aşa?, întreabă domnul Brod. Toată lumea din Geneva îl cunoaşte. Sunt proprietarul magazinelor *Mihail Brod & Fils*, magazin de dulciuri şi produse coloniale.

Vorbind de magazinele sale, domnul Brod îşi recapătă curajul. E din nou un elveţian. Omul care are, omul care organizează.

— Preotul vine de la Geneva în fiecare duminică?, întrebă domniţa Roxana. Nu e preot aici?

— N-a fost niciodată, răspunde domnul Brod. Preotul ţine de biserica din Geneva. Cea la care ne-am întâlnit. Zenaida Zlataust a creat o fundaţie pentru a întreţine schitul. Fac parte din aceasta reprezentanţii oraşului, comunitatea ortodoxă şi donatori. Biserica are sarcina de a trimite în fiecare duminică şi zi de sărbătoare un preot la mănăstirea Răsăritenilor din Combe Froide. Combe Froide se află la şaizeci de kilometri de Geneva. Dar, încă de la începutul războiului, frontiera e de netrecut. Pentru aceasta îl conduc aici pe preot. Mai înainte, făcea acest

lucru un şofer. Nemţii nu i-au mai permis să treacă. Am preluat această sarcină. Nu vă plictisesc, nu?

— Dimpotrivă, spune domniţa Roxana. De ce i-a fost interzis şoferului să treacă?

— Şoferul preotului era un rus alb. Un apatrid. Nemţii îl bănuiau că făcea trafic. I-au retras permisul de trecere. Sărmanele călugăriţe nu mai aveau preot. Nemţii le-au adus la cunoştinţă că nu vor da un permis de trecere decât unui şofer cu paşaport elveţian. Mai mult decât atât: cereau ca autorităţile elveţiene să le garanteze că şoferul preotului nu face piaţa neagră şi spionaj. Autorităţile federale nu puteau să se angajeze pentru oricine. Au căutat un cetăţean onorabil. Au venit să mă caute. Şi astfel am ajuns şoferul elveţian al lui Hristos. Şoferul preotului. Conduc în fiecare duminică şi în fiecare zi de sărbătoare pe preotul rus la mănăstirea din Combe Froide. Sunt în acelaşi timp efor şi epitrop al schitului.

Domnul Brod e mândru de titlurile sale.

— Nu puteţi să fiţi epitrop al schitului dacă nu sunteţi ortodox, spune domniţa Roxana.

— Sunt ortodox, răspunde domnul Brod. Şi nu de ieri, de astăzi. Familia mea e ortodoxă de mai bine de un secol.

— Dar sunteţi elveţian?

— Familia Brod e una dintre cele mai vechi familii din Geneva. Cronica vorbeşte de familia Brod care era vestită şi pe vremea lui Wilhelm Tell.

— Habar nu aveam că există elveţieni ortodocşi, spune domniţa Roxana. Cum se face că familia dumneavoastră e ortodoxă?

— Vreţi să ştiţi cum am ajuns noi, familia Brod, adevăraţi elveţieni ortodocşi? Datorită unei poveşti de dragoste. Aşa cum v-am spus, sunt proprietarul casei *Mihail Brod & Fils*, una dintre cele mai vechi case de delicatesuri. În 1823, unul dintre strămoşii mei, care se numea la fel ca mine, Mihail Brod, a fost trimis să facă un stagiu la sucursala noastră din Constantinopol. Acest Mihail Brod avea 20 de ani. Primul lucru pe care-l faci, sosind într-un oraş, când ai 20 de ani, e să te îndrăgosteşti. Acest Mihail Brod a făcut ca toată lumea. S-a legat de prima fată pe care a întâlnit-o în Constantinopol. Se numea Elefteria. Era fiica asociatului nostru din Imperiul Otoman. Casa Brod avea sucursale la Constantinopol, Smirna, Atena şi în Corint. Tatăl Elefteriei se numea Xantopulos. Locuia într-un palat din Fanar, pe Cornul de Aur. Din punct de vedere comercial, căsătoria lui

Mihail Brod cu bruneta şi foarte pătimaşa Elefteria Xantopulos le cădea nespus de bine asociaţilor. S-a decis nunta. În Imperiul Otoman, pe atunci, nu exista registru de stare civilă decât pentru musulmani. Creştinii nu erau înscrişi nici la naşterea lor, nici la căsătorie, nici la deces. Creştinul nu era un cetăţean. Aparţinea, mai degrabă, categoriei vitelor. Vitele nu sunt înscrise în registrele de stare civile. Creştinii erau organizaţi în raiale, care înseamnă turmă. Dacă creştinii voiau să se căsătorească, nu puteau să facă aceasta decât la biserică. Singura religie, pentru Elefteria Xantopulos, era Ortodoxia. Mihail Brod era protestant. A trecut fără dificultate la Ortodoxie şi a avut loc nunta. După câţiva ani, domnul şi doamna Brod, însoţiţi de primii lor copii, se vor întoarce la Geneva. Toţi descendenţii lor au fost botezaţi în Biserica Ortodoxă. N-au mai vrut nicicând să renunţe la Ortodoxie. E mai practic să fii ortodox. În bisericile ortodoxe poţi să intri şi să ieşi când vrei. Preotul nu-ţi spune niciodată cum să te ocupi de negoţul tău, cu cine să-ţi căsătoreşti copiii şi cu cine să votezi la alegeri. Ortodocşii nu fac chetă pentru a-i ajuta pe săraci primăvara, vara, toamna şi iarna. Nu se adună bani pentru echipele de sport, nici pentru excursii, nici pentru picnicuri obligatorii.

Deodată, domnul Brod îşi dă seama că nu ştia cui vorbeşte. Întreabă:

— Şi dumneavoastră, domnişoară, din ce ţară sunteţi?

— Sunt româncă, domnule Brod. Dar sunt originară din aceeaşi ţară cu strămoaşa dumneavoastră, Elefteria Xantopulos. Familia mea e din Constantinopol.

— Cu neputinţă!, spune domnul Brod. Ce coincidenţă! Poate că Strămoşii noştri se cunoşteau. Poate că suntem chiar rude. Cum v-am spus, ramura mea maternă se numea Xantopulos. Cei mai mari negustori din Imperiul Otoman. Aveau centre comerciale în toate insulele şi pe toată coasta. Familia dumneavoastră a părăsit de mult Constantinopolul?

— În 1453, spune domniţa Roxana, la căderea Constantinopolului.

— Din cauza războiului, nu-i aşa?

— Din cauza războiului, spune domniţa Roxana. Unul dintre înaintaşii mei a murit pe 29 mai 1453. În noaptea în care cetatea a fost cucerită.

— Era o familie de militari?

— Nu chiar, spune domniţa Roxana. Erau şi militari. Comandau armata.

— Cum vă numiţi, dacă îmi permiteţi?, întrebă domnul Brod.

— Paleolog, spune domniţa Roxana.

— Strămoşii dumneavoastră erau împăraţi?

— Nu toţi, spune domniţa Roxana. În Bizanţ n-am avut decât opt strămoşi care au fost împăraţi. Cel de-al optulea se numea Constantin al XI-lea Paleolog. A murit în fruntea armatei sale, apărând Constantinopolul. A fost ultimul împărat bizantin.

— Niciodată n-am visat să duc cu maşina mea o prinţesă Paleolog!, exclamă domnul Brod. Scuzele mele, vă rog!

— Scuze pentru ce?

— Nu m-am comportat aşa cum se cuvine în faţa unei prinţese imperiale, mai ales când m-am supărat pe părintele Chiril.

— Mi-a plăcut supărarea dumneavoastră faţă de părintele Chiril, spune domniţa Roxana. Aţi apărat locul ce trebuia rezervat lui Dumnezeu. Frumos, domnule Brod.

— Pentru că sunteţi o prinţesă imperială v-au lăsat soldaţii să treceţi la frontieră salutându-vă. Şi fără niciun control. E prima oară când nu mi-au scotocit prin maşină. Prezenţa dumneavoastră i-a impresionat.

— Nu, domnule Brod, nu pentru că sunt prinţesă ne-au lăsat să trecem fără control. N-au auzit niciodată de Bizanţ, nici de numele Paleolog. Au făcut aceasta pentru că am un paşaport diplomatic şi un permis al Crucii Roşii Internaţionale.

— Am auzit la radio că România a fost eliberată ieri, spune domnul Brod.

— Sunteţi ortodox, domnule Brod?, întreabă domniţa Roxana.

— Doar v-am spus, răspunde domnul Brod.

— Credeţi, aşadar, în Dumnezeu. Vă e teamă de iad şi nădăjduiţi să ajungeţi în Rai după moarte, nu-i aşa?

— Bineînţeles, Alteţă!, spune domnul Brod.

— Dacă mai spuneţi un singur cuvânt că România a fost eliberată de ruşi, o să mergeţi în iad, domnule Brod. Veţi fi chinuit mai rău decât asasinii şi criminalii în fundul iadului pe veci. Pentru că aduceţi mărturie mincinoasă. La fel ca ziarele şi politicienii occidentali. O ţară de douăzeci de milioane de locuitori tocmai a fost invadată şi adusă la sclavie de un cuceritor neiertător şi imperialist, şi dumneavoastră numiţi aceasta eliberare. Vă faceţi complice tiranilor. Vă faceţi vinovat de complicitate cu cei care deportează şi ucid. Dumneavoastră, occidentalii, sunteţi complicii ruşilor. Co-fondatori ai republicilor penitenciare unde sunt închise popoarele Europei de Răsărit.

Dacă sunteţi creştin, nu trebuie să faceţi aceasta. Nu trebuie să bateţi din palme atunci când popoarele sunt duse în sclavie. Vă numiţi şoferul lui Hristos. Dacă aţi fi trăit în urmă cu două mii de ani, la Ierusalim, L-aţi fi dus pe Hristos cu maşina dumneavoastră pe Golgota. Pentru a fi răstignit mai repede. Îl răstigniţi pe Dumnezeu, răstignind adevărul şi prefăcându-l în minciună.

— Iertaţi-mă, Alteţă, spune domnul Brod.

Virează brusc la dreapta. Părăseşte drumul. Apucă pe o pajişte.

— Ce faceţi, domnule Brod?, întreabă domniţa Roxana.

— Mergem la schit, Alteţă. Nu vă speriaţi. Zenaida Zlataust a scris în actul de fundaţie al mănăstirii că e interzis să se construiască şosele, piste ori drumuri care să ducă la schit. Monahiile trebuie să rămână complet izolate de lume. Suntem obligaţi să mergem pe pajişte cinci kilometri.

— Şi pe timp de iarnă?, întreabă domniţa Roxana. Trebuie să fie zăpadă de doi metri aici.

— E mai mare de doi metri, spune domnul Brod. Dar această pajişte e situată astfel că vântul spulberă toată zăpada de cum cade şi se merge cu maşina mai uşor decât pe drumurile asfaltate. E o minune. Fac acest traseu în fiecare duminică şi în fiecare zi de sărbătoare fără nicio greutate. Pământul pe care mergem e al mănăstirii. Crescătorii de animale din regiune au dreptul să-şi aducă turmele lor fără să plătească nimic. Zenaida Zlataust a menţionat în actul de ctitorire că pământurile mănăstirii aparţin lui Dumnezeu şi nu pot fi nici vândute, nici închiriate.

Maşina înaintează pe iarba ca de catifea. Tot astfel a înaintat ultimii zece metri ai vieţii sale prinţul Horaţiu Ştirbei pe gazonul Aeroportului Militari înainte să sară în aer, trecând peste o mină.

În vale, în faţa maşinii, se vede o ceapă de argint. E cupola paraclisului schitului. Schitul Răsăritenilor. În jurul paraclisului cu cupolă în formă de ceapă argintată sunt în jur de zece cabane albe. Precum bucăţile de zahăr aruncate pe covorul verde al pajiştii. Sunt chiliile monahiilor. În jurul chiliilor e un gard viu. Un gard viu de arbuşti, duzi, zmeură şi liliac. Toate păsările, veveriţele şi iepurii îşi dau întâlnire aici. Gardul viu e ca o cratimă între schitul din Combe Froide şi lume.

XXVII. Mănăstirea de la Combe Froide

— Să nu-mi mai spuneţi Alteţă. Toată lumea îmi spune domniţa Roxana.

— Domniţa?, întreabă domnul Brod. E numele dumneavoastră?

— Nu. Domniţa e diminutivul de la *domina*. Înseamnă mica suverană ori mica prinţesă. Din copilărie mi s-a spus întotdeauna Domniţa.

Frumoasa maşină a domnului Brod s-a oprit în faţa paraclisului.

— Aici e schitul?

— Oamenii ţinutului îl numesc mănăstirea Răsăritenilor. Ori, pur şi simplu, Răsăritenii din Savoia.

— Suntem în Savoia?, exclamă domniţa Roxana. Am citit în monografia familiei că una dintre strămoaşele mele a domnit peste această ţară. Prinţesa Ana Paleolog de Savoia.

Paraclisul e din lemn. Ca biserica din Dumbrava. Chiliile sunt căsuţe precum cele înşirate de-a lungul râului Ozana. Aerul este curat şi proaspăt ca în Carpaţi. Monahiile vieţuiesc fiecare în căsuţa sa. Viaţă monahală *idioritmică*, adică după ritmul propriei inimi. Există si o viată monahală *izoritmică*. Când toate călugăritele trăiesc în acelaşi ritm. Se culcă, se roagă şi mănâncă la aceeaşi oră. Aici, la Combe Froide, fiecare monahie ascultă de ritmul său propriu.

— Sunt doar şapte?, se miră domniţa Roxana.

— Au fost întotdeauna şapte. Sunt mii de călugăriţe care au fugit din Rusia după revoluţia din octombrie, când mănăstirile lor au fost arse. Dar, aşa cum spune proverbul, mulţi pornesc pe cale, dar puţini îşi ating scopul.

— Nu le e teamă singure? Sunt şapte femei pierdute în creierul munţilor.

— Nicio uşă nu este închisă la schit, explică domnul Brod. Nimeni n-a venit vreodată să le atace. Asceţii au trăit mereu astfel. Asceţilor nu le e teamă. În apoftegmele părinţilor pustiei se spune că tâlharii au intrat într-o chilie a unui monah şi i-au furat tot ce avea. După plecarea lor, monahul şi-a dat seama că i-au lăsat toiagul său. L-a luat şi a alergat după hoţi strigându-le: „Aţi uitat să-mi luaţi toiagul, aşteptaţi să vi-l aduc!” Când te detaşezi de toate, nu-ţi este teamă de nimic.

Domniţa Roxana îşi aminteşte deodată de cuvintele lui Decebal Hormuz, care îi povestise că în Carpaţi, în Munţii Neamţului, unde sunt sute de pustnici singuratici, niciunul dintre ei n-a fost atacat vreodată nici de tâlhari, nici de urşi, nici de lupi. Călugării şi călugăriţele sunt precum Serafima. Pot să trăiască cu fiarele din pădure, la cheremul hoţilor, şi nu au parte de niciun rău. În faţa paraclisului e o fântână, *Phiale*, ca în toate mănăstirile. Are un ghizd din lemn de stejar. La fel ca cel al fântânii Sultanei de la Dumbrava. Sub cornişa fântânii sunt mulţime de cuiburi de rândunele. Roxana se gândeşte la castelul său ars, pe care oamenii ţinutului îl numesc castelul Rândunelelor.

Domnul Brod scoate o perie. Îşi curăţă haina. Perie sutana ponosită a părintelui Chiril. Intră în biserică. În cerul reconstruit pe pământ. Trebuie să fie curaţi. Se vor întâlni cu Dumnezeu şi cu îngerii. Trebuie să arate aşa cum se cuvine.

— De ce părintele Chiril cară valiza cu veşmintele sale?, întreabă domniţa Roxana. Nu au la schit?

— Au, răspunde domnul Brod. Dar, după cum vedeţi, părintele Chiril e mărunt de statură. Veşmintele schitului sunt prea mari pentru el. Aşa că vine cu ale sale.

— Şi de ce le ia de fiecare dată la Geneva?

— Un preot e înmormântat în veşmintele cu care slujeşte Liturghia. Părintele Chiril aşteaptă moartea în fiecare zi. Nu vrea să se despartă de veşmintele lui funerare.

În paraclis, surorile cântă *Orthros*, Utrenia.

— După slujbă, vom merge la chilia surorii Mila. E bolnavă. De săptămâni întregi trupul ei se topeşte ca ceara. I-a devenit aproape transparent. Pentru aceasta este numită sora *de opal*. E o sârboaică din Muntenegru. În ţara ei, a fost profesoară. O mare pustnică... E un exemplu pentru celelalte. În ziua în care şi-a spart ochelarii nu a spus nimănui. Aş fi putut să-i aduc alţii. Căci suferă de miopie severă. În loc să-şi înlocuiască lentilele ochelarilor, a recopiat toate cărţile liturgice cu litere mari, pe foi uriaşe, decupate din saci de hârtie. În acest fel poate să citească, în timpul slujbei, epistolele şi rugăciunile fără ochelari. Fiecare literă are doi centimetri. O veţi îndrăgi şi dumneavoastră. Toată lumea o iubeşte pe sora Mila. Toţi ar vrea să moară în locul ei. Se ştie că nu va mai vedea iarna ce vine.

Părintele Chiril intră drept în altar, pe uşa rezervată preoţilor. Domnul Brod şi domniţa Roxana păşesc în vârfurile picioarelor în paraclis şi rămân în picioare. Liturghia ortodoxă e o dramă lirică

în care este relatată întreaga istorie a lumii începând de la creaţie. Asistând la Liturghie, asişti la căderea omului, la naşterea lui Hristos, la propovăduirea Sa, la patimi, la aşezarea în mormânt, la înviere şi, în ultimul act, se aşteaptă deznodământul dramei cosmice, care este Judecata de Apoi, şi *Parusia*, cea de-a Doua Venire a lui Hristos.

Pentru un credincios ortodox, nu e nimic mai mişcător. Ştie că Liturghia care se celebrează înaintea lui în biserică este slujită în acelaşi timp în cer. Liturghia cerească se confundă cu Liturghia de pe pământ. Îngerii se află astfel amestecaţi, nevăzuţi, cu cei vii, cu creştinii morţi de multă vreme, cu sfinţii şi cu martirii. Cosmosul întreg e prezent în biserică în timpul Liturghiei. Spaţiul şi timpul sunt suprimate, la fel şi frontiera dintre cer şi pământ.

Domniţa Roxana smulge o foaie din agenda sa. Scrie cu stiloul de aur numele celor vii şi ale celor morţi, pentru ca preotul să-i pomenească în rugăciunile sale. Această listă se numele *diptic*, numele fiind tălmăcit prin „registru împăturit în două”. La cei vii, domniţa Roxana trece numele Tincăi, credincioasa şi frumoasa cameristă rămasă la Bucureşti, numele Teclei, bucătăreasa, al lui Carol Rang, şoferul, al lui Soliman, paznicul castelului Bonjuriştilor. Nu are nicio rudă printre cei vii, pe care ar putea să o treacă în pomelnic. La cei morţi scrie prenumele mamei sale şi pe cel al tatălui, al unchiului Horaţiu, al lui Decebal, al Sultanei, al Serafimei şi al Marelui Hormuz. Încearcă să-şi amintească prenumele. Cu neputinţă. Scrie Marele Hormuz. Dumnezeu o să-l recunoască. Domniţa Roxana se îndreaptă către uşa dinspre miazănoapte a altarului. Părintele Chiril primeşte dipticul. Pentru fiecare persoană moartă ori vie, înscrisă pe pomelnic, părintele Chiril va scoate o părticică din prescură, pe care o va pune pe altar şi o va amesteca în potirul de împărtăşanie. Toţi credincioşii se împărtăşesc astfel cu Trupul lui Hristos, având părtăşie cu toţi ceilalţi credincioşi.

Când slujba ajunge la *Heruvic*, imnul heruvimilor, cele şase surori slabe şi îmbrăcate în negru, ca şase rândunele, cântă în cor cu părintele Chiril. „Toată grija cea lumească să o lepădăm... ca pe împăratul tuturor să-L primim, pe Cel, de cetele îngereşti, nevăzut înconjurat.” Domniţa Roxana plânge. Îşi revine când aude, la rugăciunea pentru cei adormiţi, rostite numele de Horaţiu şi de Decebal.

La sfârşitul Liturghiei, părintele Chiril ţine predica. Vorbeşte puţin. Nu mai mult de trei minute. Spune:

— Voi, monahiilor, sunteţi cele mai mari artiste din lume. Sculptorii cioplesc în piatră, în lemn, în marmură. Pentru a realiza frumuseţea ideală a viselor lor. O monahie taie în propriul său trup, în gândurile şi în visele ei, înlăturând tot ceea ce este de prisos, inutil ori murdar. Aşa cum sculptorii taie şi aruncă bucăţile de piatră, monahia înlătură de la persoana sa, tăind şi aruncând, bogăţia lumii de astăzi, familia, cariera în această lume. Dar nu se opreşte aici. O monahie vrea să-şi prefacă propria persoană după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Ea retează şi aruncă de la sine ceea ce nu este cu adevărat de folos. Retează somnul, hrana, gândurile. Orice monahie săvârşeşte o lucrare de artist. Idealul ei este de a atinge, prin persoana sa, frumuseţea supremă. Frumuseţea lui Dumnezeu. Opera realizată este superioară oricăror altor opere de artă de pe pământ. Căci capodoperele create de artişti sunt pieritoare. Statuile vor fi distruse. Picturile, cărţile şi partiturile muzicale pot fi arse ori pierdute. Frumuseţea sfinţeniei este în afara oricărei distrugeri, căci ea e de esenţă divină. Este singura capodoperă care durează în veşnicie. Capodoperă pe care orice ascet o sculptează în propria persoană.

Discursul părintelui Chiril a emoţionat-o pe prinţesa Roxana. La 17 ani, când ţi se vorbeşte de frumuseţea absolută şi nepieritoare, o frumuseţe mai mare ca cea a statuilor lui Phidias, Michelangelo şi Rodin şi pe care poţi să o realizezi modelându-ţi trupul şi persoana ta, nu poţi să rămâi indiferent. Orice femeie vrea să fie frumoasă. Orice femeie munceşte pentru a se înfrumuseţa. Părintele Chiril propune o frumuseţe care depăşeşte splendorile pământului. Asemănătoare frumuseţii divine şi pe care orice femeie o poate înfăptui. O mănăstire e un atelier de artişti. Un institut de frumuseţe. Bătrânele transfigurate devin frumoase ca îngerii.

Fiind nespus de obosită şi foarte emoţionată de slujbă, domniţa Roxana nu-şi mai aminteşte ce a urmat. Ştia că au mers în chilia albă a surorii Mila, sora opalină.

Întreg muntele era cuprins de soare ca de lumina unor proiectoare. Domnul Brod se afla deja lângă maşină, gata să se întoarcă la Geneva. Portiera era deschisă. Părintele Chiril e deja în maşină. O aşteptau doar pe domniţa Roxana. O aşteaptă de multă vreme...

Apare. Cu poşeta în mână şi sacoşa sa plină de cocoşei de aur şi de bancnote. Domniţa Roxana poartă mereu uniforma ei

de infirmieră a Crucii Roşii. Soseşte alergând. Obrajii îi sunt îmbujoraţi. E roşie ca racul.

— Urcaţi, Alteţă, spune domnul Brod.

— Numiţi-mă domniţă, ca toată lumea, spune ea.

— Urcaţi, domniţă, spune domnul Brod.

Ţine portiera deschisă. Are mănuşi noi, de culoare bej.

— Rămân aici, domnule Brod, spune domniţa Roxana zâmbind.

Întinde mâna domnului Brod. Îi spune:

— Vă mulţumesc că m-aţi adus. Şi dumneavoastră, părinte Chiril, vă mulţumesc că aţi pledat cauza mea. Fără pledoaria dumneavoastră, domnul Brod nu m-ar fi luat la schit.

— E bine că rămâneţi aici, domniţă, spune domnul Brod. Nimic mai minunat pentru un om obosit ca aerul de munte. Vreţi să vin să vă iau în jur de ora 5?

— Nu vă deranjaţi, domnule Brod, spune ea.

— Vreţi să vin mai târziu?

— Rămân aici, spune domniţa Roxana.

— Nu sunt de acord, spune domnul Brod. N-o să vă puteţi odihni aşa cum trebuie. Paturile sunt tari. Nu e apă curentă. N-o să puteţi face o baie omeneşte. Am să vin după dumneavoastră spre seară. O să staţi noaptea la hotel. Şi, dacă vreţi să vă întoarceţi mâine, vă voi aduce din nou aici. Va fi o plăcere şi o onoare pentru mine.

— Apropo de hotel, spune domniţa Roxana, am uitat să înapoiez cheia. Vreţi să faceţi aceasta pentru mine?

Domniţa Roxana dă cheia camerei de la *Hôtel de la Paix* domnului Mihail Brod.

— Am ieşit la ora 5 şi jumătate, spune domniţa Roxana. Am plecat ca să nu mă întâlnesc cu domnul René Berger şi pentru că nu puteam să dorm.

— Vreţi să eliberaţi camera?

— Spuneţi-le că nu mă mai întorc. Camera e deja plătită.

— Şi unde o să staţi la Geneva?

— N-o să stau, domnule Brod.

— Cum n-o să staţi?

— Rămân aici, domnule Brod.

— Cât timp?

— Tot timpul, domnule Brod. Mereu. Sper.

Brod se întoarce către părintele Chiril. Monahul rus nu ia parte la discuţie. Părintele Chiril vorbeşte cu Dumnezeu. Repetă

aceleaşi cuvinte: „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!”

— Aţi vorbit cu călugăriţele?, întreabă domnul Brod. Le-aţi spus că vreţi să rămâneţi la ele?

— Nu, domnule Brod. Nu le-am spus nimic.

— Vreţi să le împărtăşesc intenţiile dumneavoastră? Să le spun cine sunteti şi că doriţi să rămâneţi la schit... o vreme?

— Nu, domnule Brod, răspunde domniţa Roxana. Nu cred că e necesar.

— Vreţi să rămâneţi fără să anunţaţi surorile?

— Vor vedea că am rămas. Că aţi plecat fără mine. Nu mă vor izgoni.

Domnul Brod strânge cheia de la hotel în mână. Ca şi când ar vrea să o sfarme. Îşi dă seama că nu poate să-i schimbe părerea prinţesei. E o fetişcană răsfăţată si încăpăţânată. Procedează la fel ca în faţa bisericii, dimineaţa, când a urcat în maşină, aproape fără consimţământul său. Domnul Brod caută sprijin la părintele Chiril.

— Părinte Chiril, ce ziceţi de asta?

— De ce?, răspunde preotul.

— Prinţesa vrea să rămână aici, părinte. Vrea să rămână la schit.

— Vă tulbură una ca asta, domnule Brod?

— Nu, bineînţeles! Nu mă priveşte, dar ce vor spune surorile? Nu este corect să le punem pe cap o străină.

— Nu vă supăraţi, domnule Brod, spune părintele Chiril. Surorile nu o vor izgoni. Nici nu se vor supăra. De ce-ar face-o? Vor fi fericite să o ajute pe această fată sărmană. Se bucură să dea ajutor. Această fată are nevoie de ajutor. Singura rudă şi tânărul pe care-l iubea au fost ucişi ieri. Maşina lor a sărit în aer trecând peste o mină. Au ars de vii. Pe aeroportul din Bucureşti. Lăsaţi-o să-şi afle liniştea. Dacă nu o va afla aici, o să se întoarcă. Să te întorci e uşor. Lăsaţi-o aici. Nu vă faceţi griji pentru ea.

Părintele Chiril îşi reia rugăciunea. Domnul Brod se resemnează. Urcă în maşină şi se îndreaptă către Geneva.

E 24 august 1944. Prima zi a ocupării României de către Armata Roşie. Domniţa Roxana, prinţesa Paleolog, a rămas la schit. A doua zi, sora Mila, sora opalină, a murit. Roxana a devenit a şaptea călugăriţă a schitului. Din trecutul său nu a păstrat decât iniţiala prenumelui. Se va numi de aici înainte sora

Romana. Unele monahii o numesc sora Romaniţa ori sora românc㎠.

După treizeci de ani

XXVIII. Misterioasele duminici ale domnului Mihail Brod

S-au scurs treizeci de ani de când prinţesa Roxana Paleolog a devenit sora Romana de la schitul Răsăritenilor din Savoia. În timpul acestor treizeci de ani, n-a ieşit niciodată din mănăstire.

E 20 iulie 1974. Sărbătoarea Sfântului Ilie, după calendarul ortodox. Mihail Brod e un domn în vârstă. Are părul pe de-a-ntregul cărunt. E gras. Dar e mereu elegant. E în drum spre schitul Răsăritenilor de la Combe Froide. Alături de el e un preot tânăr. Urmaşul părintelui Chiril. Un preot ce seamănă mai degrabă cu un seminarist. E prima oară când merge la schitul monahiilor pentru a sluji Liturghia. Mihail Brod îi vorbeşte. Şi, de fiecare dată când vorbeşte de schitul Răsăritenilor, povesteşte istoria surorii Romana.

— Au trecut treizeci de ani, spune domnul Brod. Nici până astăzi nu pot să înţeleg ce-a fost în capul acelei fete de 17 ani, prinţesa Roxana, care mi-a spus, zâmbind, după Liturghie, că nu vrea să mai plece, că rămâne la schit. Şi a rămas aici de-a binelea. În treizeci de ani nu s-a depărtat nici măcar o sută de metri de schit.

Tânărul preot se numeşte Filaret. Întreabă:

— Nu v-a explicat niciodată cum şi de ce a luat această hotărâre?

— Niciodată, părinte Filaret. Nici măcar un cuvânt. A rămas aici cu uniforma ei albă de infirmieră a Crucii Roşii. Fără nicio valiză, fără nicio haină. După un an, mi-a dat hainele ca să le împart săracilor. Fusese îmbrăcată în călugăriţă. Mi-a donat pentru *eforia* mănăstirii şi pentru instituţiile de binefacere toată averea sa. O avere imensă. Trei case în Elveţia, depozite în bancă, valori în seifuri, mobilă, obiecte de artă. În afară de averea ei personală, ne-a cedat, prin testament, averea prinţului Horaţiu Ştirbei, care a fost ucis pe aeroportul din Bucureşti, şi căreia ea îi era legatar universal. N-a păstrat nimic pentru ea. E fericită la schit. Absenţa confortului nu o deranjează. E de neînţeles. Căci ea a trăit mereu în lux, însoţită de guvernantă, de cameristă şi de o ceată de servitori. La schit îşi spală cămaşa, doarme fără saltea şi e mulţumită.

— Cum vă explicaţi aceasta?, întreabă părintele Filaret.

— Cu neputinţă să vă spun. M-am căsătorit în 1945, spune domnul Brod. Vorbesc adeseori de sora Romana cu soţia şi cu copiii mei. La început, credeam că se va sătura într-o bună zi. Dar nu a ieşit din mănăstire.

— Şi dumneavoastră îi conduceţi pe preoţi la schit de treizeci de ani?, se miră părintele Filaret.

— Îi conduc de treizeci de ani, explică domnul Brod. Urc la schit în fiecare duminică şi în fiecare zi de sărbătoare. Am soţie, doi copii şi cinci nepoţi. Nu am ieşit niciodată duminica cu ei. Duminica merg la schit.

— Familia dumneavoastră nu vă însoţeşte niciodată?

— Nicio persoană străină nu intră în schit. O mănăstire e un loc de retragere şi de linişte. Nu e loc de promenadă.

Părintele Filaret are 23 de ani. E curios să o întâlnească pe sora Romana. E grec. Paleologii fac parte integrantă din Grecia.

— Am noroc, spune părintele Filaret.

— Ce noroc?, întreabă domnul Brod.

— Norocul de a sluji Liturghia într-o mănăstire.

Părintele Filaret roşeşte ca un şcolar. Adaugă:

— Sunteţi un occidental, domnule Brod. O să râdeţi de mine. Eu sunt fiu de ţăran, dintr-un sat de lângă Ianina. Mă aflu aici din întâmplare. În satul nostru toată lumea e săracă. Nespus de săracă. Pentru a fugi de sărăcie, sătenii emigrează. Unii devin monahi. Un monah e cel care poate trăi detaşat de toate. Din acest motiv sunt atâţia monahi la noi. Sunt singurii care îndură fără osteneală sărăcia şi foamea. Un frate al mamei mele era monah. Comuniştii lui Markos i-au împuşcat pe episcopii din nordul Greciei în 1947, în timp ce instalau aici republica lor sovietică greacă. Când Markos şi camarazii săi vor fugi în URSS, nordul Greciei nu mai avea episcopi. Monahii îl vor alege pe unchiul meu ca fiind cel mai vrednic şi cu viaţă sfântă dintre ei. A fost uns episcop şi mitropolit. El m-a crescut. Guvernul i-a cerut unchiului meu o listă de copii pe care să-i trimită în Occident, la studii. Aceasta se desfăşura în cadrul ajutorului internaţional către Grecia şi alte ţări subdezvoltate. Rămâneau mereu locuri libere pe liste, căci a lua un copil dintr-o familie însemna să o laşi fără cioban ori fără văcar. Nicio familie nu era destul de bogată ca să rămână fără copii. Din spirit de sacrificiu, unchiul meu m-a înscris pe una dintre aceste liste. Am făcut şcoala secundară. Mai întâi la Atena, apoi în Germania, după care am fost trimis la Londra şi la Paris. Am studiat Teologia. Erau studii inutile. Credinţa nu se învaţă din cărţi, aşa cum înveţi fizica ori

matematica. La noi, credinţa o primim de la mamele noastre, odată cu alăptarea. Ele ne transmit credinţa pe cale orală. Aşa cum ele au primit-o de la mamele lor, care au primit-o, din mamă în fiică, din acelaşi izvor care este gura lui Hristos. Când am obţinut doctoratul în Teologie, Grecia a fost invitată să trimită un reprezentant la Consiliul Mondial al Bisericilor. Eram unul dintre puţinii care cunoşteau limbi străine şi deţineau titluri universitare. Am fost hirotonit preot şi m-au trimis aici. Astfel am devenit funcţionar ecleziastic internaţional. Aceasta îmi dă senzaţia că sunt funcţionar international al diavolului. La Consiliul Mondial al Bisericilor la Geneva ne ocupăm de furnizarea de arme, muniţii şi instructori pentru revoluţionarii din Africa, America de Sud ori Asia. Consiliul Mondial al Bisericilor face concurenţă lui Krupp şi marilor negustori de tunuri. Pentru un preot, e cumplit. În loc să învăţăm să nu se ucidă, furnizăm credincioşilor arme şi instructori, care îi învaţă să ucidă. Pentru aceasta am spus că am noroc să slujesc Liturghia la mănăstire. Jos, la Geneva, sunt în serviciul diavolului. O să râdeţi, sunt sigur. În Occident, e negată existenţa îngerilor şi a diavolului. Eu cred în aceasta.

— Nu râd, spune domnul Brod. Dimpotrivă, vă admir. Doar brutele neagă existenţa îngerilor şi a diavolului. Masele, scursura, *mob-ul* şi *turba* au adorat mereu dumnezeii văzuţi. Aminţiti-vă ziua în care Moise a urcat pe munte pentru a vorbi cu Dumnezeu. În lipsa sa, mulţimea rămasă jos s-a revoltat şi i-a spus lui Aaron: „Fă-ne dumnezei care să meargă înaintea noastră, un dumnezeu pe care să-l putem atinge.”[1] Mulţimea, populaţia, n-a avut niciodată încredere decât în cele văzute. Îngerii şi diavolul sunt nevăzuţi. Vă felicit, părinte Filaret, că nu urmaţi moda lumii de astăzi.

— Nimeni nu vrea să audă vorbindu-se de diavol, spune părintele Filaret.

Ştiinţa ar fi inexistentă. Se limitează la cele văzute. Vitaminele sunt invizibile ochiului liber. Atomii sunt invizibili. Ei există. La fel şi îngerii.

Maşina se opreşte. E în cartierul rezidenţial din Geneva. Cartierul patricienilor. O stradă în pantă, cu case de piatră cioplită, cu scări şi uşi mari. Are un singur magazin. Cel înaintea căruia a oprit. Pe firma de culoarea perlei cenuşii, cu chenar aurit, e scris: *Casa Brod & Fils, fondata în 1810*. Brod coboară.

[1] *Cf. Ieşirea* 32, 23.

Deschide grilajul de fier. O perdea cenuşie, de aceeaşi culoare cu firma. Scoate mai multe sacoşe de hârtie şi cutii de carton. Le pune în portbagaj, trage grilajul cu cheie.

— Uitaţi-vă în jurul dumneavoastră, părinte Filaret, spune domnul Brod. E 6 dimineaţa şi puteţi crede că toată lumea doarme în aceste case frumoase. Nu e adevărat. În spatele fiecărei perdele sunt oameni care ne spionează. Au coborât din pat şi ne privesc. De treizeci de ani acelaşi lucru. Mă văd în fiecare dimineaţă la ora 6 deschizând magazinul şi încărcându-mi maşina. Mă văd că apuc spre frontieră. Îşi închipuie că am o amantă în Franţa. Luni dimineaţa, chiar dacă nu au nimic de cumpărat, intră în magazinul meu ca să se uite la mine. Încearcă să descopere urme de ruj pe faţa mea. Au sperat că voi rări în timp escapadele duminicale în străinătate. Cum aceasta se întâmplă de treizeci de ani, cred că am schimbat adeseori amanta în Franţa. În această dimineaţă, văzându-vă alături de mine, se vor gândi că duc un preot pentru a-mi căsători copiii nelegitimi ori pentru un botez. Se vor gândi poate că sunteţi chiar fiul meu. Sunt uimiţi că soţia mea, familia şi copiii mei tolerează aceasta. Vor fi spunând: „Sfinte domnule Brod!” Chiar dumneavoastră, sunt sigur, trebuie să aflaţi aceasta ca fiind bizar. Domnul Brod, un negustor foarte bogat, un cetăţean nespus de onorabil al oraşului Geneva, face pe şoferul duminica. Oricine poate să facă o astfel de muncă. Un elveţian o va refuza. E o meserie pentru mâna de lucru străină. Credeţi că sunt mistic? Deloc. Pentru un elveţian, e foarte greu să fii astfel. Sunt un elveţian, deci un om pragmatic. Realist. Un om cu picioarele pe pământ. Nu spun cuvinte mari. E un adevăr. Urc în fiecare duminică la mănăstire pentru că e liniştitor. E bine pentru sănătate. Călătoria duminicală la schitul din Combe Froide mă menţine în formă. În cursul săptămânii, muncesc pentru trup şi lucrurile de pe pământ. Duminica aş putea să o petrec precum concetăţenii mei. Să urc pe Mont Blanc. Să trec tunelul şi să merg în Italia. Să iau avionul şi să merg pe Coasta de Azur. Pentru mine, părinte, a merge la schit duminica e mai reconfortant decât a escalada Mont Blanc-ul. Mă revigorez. E frumos. E sublim. E o cură de sănătate. O ascensiune pe munte e nemaipomenită, dar, mergând la schit, urc mai sus decât muntele. Urc în cer. Nu mai respir aerul înălţimilor. Respir în cer. O să faceţi experienţa, părinte. Veniţi astăzi pentru prima oară. Nu veţi mai putea să nu mai treceţi pe aici. Vă dau ca exemplu pe predecesorul dumneavoastră, părintele Chiril. Când l-am

condus pentru prima oară, în 1943, era deja bătrân. Cu un picior în groapă. Aştepta moartea în fiecare zi. Pentru aceasta lua cu el veşmintele sale preoţeşti la orice drum. Era un ieromonah rus. Un adevărat ascet. Puţin nebun. Era bolnav. Suferea de reumatism şi de o mulţime de boli ale oaselor. Nu putea să închidă un ochi toată noaptea din pricina durerilor. Când mergeam să-l iau de la biserica cu cupola în formă de ceapă de aur, îl aflam aşezat pe trepte. Cobora cu trei-patru ore înainte de ceasul stabilit pentru întâlnire. Îl luam uneori pe braţele mele aşa cum ai lua un copil, căci nu putea să meargă în timpul crizelor sale. Era aşezat acolo unde staţi dumneavoastră acum, în dreapta mea. În timpul drumului de la Geneva la Combe Froide nu spunea decât: „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!” Se mişca fără încetare. Căci îi făcea rău să stea aşezat. Îi era, de asemenea, rău când stătea în picioare ori culcat. În toate poziţiile îi era rău. După Liturghie, pe drumul de întoarcere, era un cu totul alt om. Trei ceasuri la mănăstirea Răsăritenilor îl tămăduiau complet. La întoarcere, cânta în maşină psalmi de slavă şi *Osana*. Noaptea de duminică spre luni era singura în care putea să doarmă. Sunt cunoscute suferinţele evreilor din vremea în care au fost robi în Egipt. Vechiul Testament vorbeşte despre aceasta. Nu munca forţată la construcţia piramidelor, nu foamea, nu asprimea celor care îi supravegheau erau cel mai mare dintre rele. Ci poziţia în care erau condamnaţi să stea. Evreii erau condamnaţi să facă cărămizi. Aveau picioarele şi mâinile în noroi, măduva spinării plecată şi ochii lor nu vedeau decât noroiul. Umpleau tiparele, le goleau, lăsând cărămizile la soare, şi începeau din nou. Niciodată nu puteau să vadă cerul. Nu erau nicicând verticali. Noi facem întreaga săptămână aceeaşi muncă pe care o făceau evreii în robie. Fabricăm cărămizi. În timpul săptămânii, ne zbatem pentru hrană, haine, adăpost, ne înmulţim, ne îngrijim de urmaşi. Lucruri pământeşti, pentru pământ. Ca animalele. Ca fabricanţii de cărămizi. Duminica, părinte, mă îndrept. Sunt pe verticală. Pot vedea cerul. Nu mă uit doar în noroi ca în celelalte zile ale săptămânii. Iau parte la Liturghie. Nu respir doar în timp, ci în veşnicie. Nu trăiesc doar pe pământ, ci şi în cer. Nu sunt vecin doar cu concetăţenii mei din Geneva şi din Elveţia, ci cu sfinţii şi cu îngerii.

Dacă spun aceste lucruri cuiva, va crede că domnul Brod este un extravagant. Că e un pic nebun. Dar omul e prea mare, părinte, pentru a fi închis în cele şapte zile ale săptămânii. Omul

are nevoie de a opta zi. Are nevoie de duminică. Căci duminica el e cetăţean al celor două patrii ale sale. Cea de sus şi cea de pe pământ. A reduce pe om doar la activităţile pământeşti pe care le are în timpul celor şapte zile ale săptămânii înseamnă să-l îngustezi, să-l micşorezi. Duminica, cea de-a opta zi a săptămânii şi prima zi a veşniciei, omul îşi află adevărata lui măsură. Astăzi nu mai vedem dimensiunea duminicală a omului. A fost suprimat însuşi cuvântul „duminică” înlocuindu-l prin cuvântul *weekend*. Zilele de weekend sunt asemănătoare cu celelalte. Doar duminica e diferită. Pentru călugăriţe, fiecare zi este duminică. Ele trăiesc în cer, asemenea îngerilor, având, în acelaşi timp, trup pământesc. Muncesc pentru sfinţirea lor. Folosesc, aşa cum spunea părintele Chiril, tehnica statuară, sculptându-şi propria persoană. Înlătură crusta adăugată omului după cădere, elimină tot ceea ce este străin din firea omenească, pentru a afla frumuseţea dintru început, sfinţenia şi asemănarea cu îngerii. Un savant, un tehnician, un profesor, un artist lucrează pentru pământ şi în timp. Un sfânt lucrează pentru eternitate. El întrupează adevărata grandoare omenească. A fi monahie ori a fi monah înseamnă a-L sculpta pe Dumnezeu cu propriul trup şi în propriul trup.

— Nu m-am gândit niciodată că un elveţian ar putea să-mi vorbească ca dumneavoastră, spune părintele Filaret. Aţi făcut studii teologice?

— Teolog e cel care se roagă, răspunde domnul Brod. Cel care-L caută pe Dumnezeu înţelege totul. Credinţa nu se învaţă din cărţi. La fel cum nu se poate învăţa să respiri. Diavolul e cel care ne împiedică să facem cea mai bună alegere. Dovada că diavolul există e că noi ne înşelăm mereu în alegerile noastre, că păcătuim, iar păcatul nu e nimic altceva decât o alegere rea. În catehismul care se tipăreşte în Occident nu se mai foloseşte cuvântul „păcat”. Aceasta nu înseamnă că a fost suprimat. Nu se mai vorbeşte nici despre îngeri. Sunt expulzaţi din catehism. Aşa cum au fost expulzaţi Sfântul Gheorghe, Sfântul Nicolae şi Sfânta Ecaterina. Au fost expulzaţi pentru că nu există dovezi istorice, materiale, ale existenţei lor. Acelaşi lucru şi cu diavolul: se spune că nu există deoarece nu poate fi fotografiat, analizat în laboratoare.

Maşina domnului Brod părăseşte drumul şi apucă pe pajiştea care duce la schitul Răsăritenilor. Tânărul preot grec e uimit de personalitatea domnului Brod.

— N-aş fi crezut niciodată să aflu apărători ai Ortodoxiei în Elveţia, spune părintele Filaret.

— A fost trecută mereu cu vederea contribuţia Elveţiei în domeniul teologic, spune domnul Brod. Desigur, Elveţia n-a dat sfinţi dascăli ca Sfântul Vasile, Sfântul Grigorie ori Fericitul Augustin. Elveţia nu are martiri. Dar dacă există astăzi o Biserică Catolică pe pământ, aceasta se datorează în bună parte elveţienilor. De cinci veacuri gărzile elveţiene îl protejează pe Papă. Dacă gărzile nu erau la Vatican, mulţime de papi ar fi putut fi ucişi de cardinalii şi de arhiepiscopii lor. De catolici. Protestantismul ar fi fost posibil fără elveţieni? Bineînţeles că nu! Reformatorii au venit pe malul lacurilor din Zürich şi Leman pentru a-şi salva viaţa. Dacă elveţienii nu ar fi dat azil conducătorilor Reformei, protestantismul n-ar fi existat. În zilele noastre, dacă noi, elveţienii din Geneva, n-am fi organizat schitul de la Combe Froide şi eu n-aş fi fost şoferul părintelui Chiril în timpul războiului, frumoasa mănăstire din Savoia n-ar fi existat. Iată aportul Elveţiei faţă de Biserică.

Deodată, domnul Brod opreşte. Se vede schitul cu paraclisul cu cupola precum o ceapă argintie. Înaintea paraclisului e o camionetă verde.

— Vorbim de diavol, şi diavolul la uşă!, spune tânărul preot.

— Diavolul!, exclamă părintele Filaret. Dar unde este?

— Diavolul e în camioneta verde. În camioneta staţionată în faţa Bisericii.

— De unde ştiţi?

— Cei care au întrerupt rugăciunea monahiilor sunt trimişii diavolului, părinte Filaret, şi duşmani ai oamenilor.

— Aţi spus „duşmani ai oamenilor”?

— Sfinţii sunt singurele personaje de utilitate publică, părinte Filaret. Fără prezenţa sfinţilor, omenirea n-ar fi existat. Ar fi fost nimicită de multă vreme. Precum Sodoma şi Gomora. Cele două cetăţi au fost distruse exclusiv pentru faptul că nu adăposteau niciun sfânt între zidurile lor. Dumnezeu a spus limpede lui Avraam că ar fi cruţat Sodoma şi Gomora de la distrugere dacă ar fi putut să-i arate un sfânt ce ar fi locuit acolo. Avraam n-a aflat niciunul. Pentru aceasta au fost distruse cele două cetăţi. Mulţumită schitului din Combe Froide şi sfinţilor care locuiesc aici, Geneva şi oraşele dimprejur se bucură de ocrotire. Câtă vreme vor fi şapte sfinte la schitul din Combe Froide, oraşele dimprejur nu vor fi distruse precum Sodoma şi Gomora.

XXIX. Diavolul face campanie împotriva foametei

Camioneta verde se află lângă fântână. În faţa paraclisului. E camioneta în care se află diavolul, după domnul Brod. E plin de furie. Lupta cu diavolul nu-l înspăimântă. Întinşi pe iarbă, doi tineri în blugi şi în cămaşă şi o tânără în bluză şi fustă scurtă bleumarin. La sosirea Cadillacului se ridică.

— Domnul *efor?* Dumneavoastră sunteţi domnul Mihail Brod din Geneva?, întreabă unul dintre tineri.

— Într-adevăr, numele meu e Mihail Brod. Sunt *epitropul* acestei mănăstiri. Ce s-a întâmplat? V-aţi rătăcit? Aveţi pană? Cum aţi ajuns aici?

— Ca dumneavoastră, răspunde tânărul. Am venit pe pajişte.

— Ce doriţi?

— Vrem să vizităm monahiile. Ne-au spus să vă aşteptăm. Au refuzat să vorbească cu noi. Foarte politicos, de altfel...

— Cine sunteţi?

— Eu sunt părintele Ieronim. Dumnealui este părintele Ignaţiu. Iar ea e sora Clara.

Părintele Filaret îi priveşte. Ştie că nu haina îl face pe monah. Dar se spune că un preot nu poate sluji nicio slujbă fără epitrahil şi fără un „veşmânt lung”. Dacă preotul nu are sutană, e obligat să-şi pună pardesiul înainte de a sluji. În Apocalipsă[1] se spune că Hristos a fost recunoscut ca preot deoarece purta veşmânt lung.

— Aici e mănăstire!, strigă domnul Brod. Aţi greşit adresa.

— Deloc, spune părintele Ieronim. Am venit să le vedem pe surorile de la Combe Froide.

— Nu se fac vizite în acest loc, spune domnul Brod.

— Facem parte din echipa de propagandişti ecleziastici împotriva foametei în lume. Sunteţti la curent că există milioane de oameni care mor de foame. Biserica, ori, mai degrabă, bisericile s-au asociat cu instituţii internaţionale, precum UNESCO, Consiliul Europei, Consiliul Mondial al Bisericilor, Crucea Roşie, Ajutorul Roşu, ONU, Semiluna roşie şi multe altele pentru a purta această campanie. Pentru a face să dispară acest cumplit flagel care este foamea.

— V-am spus că aici este o mănăstire. Aţi greşit adresa, repetă domnul Brod.

— La mănăstire am venit, spune cel care este numit Ignaţiu.

[1] *Apocalipsa* 1, 13.

— Vedeţi-vă de drum, spune domnul Brod. Surorile nu vor să vă primească.

— Avem o recomandare de la episcop, spune cel care se numeşte Ieronim. Am mers prin toate mănăstirile şi toate stabilimentele religioase din Europa.

— Aţi făcut toate acestea?, întreabă domnul Brod.

E ironic. Adaugă:

— Şi la ce v-au folosit aceste drumuri?

— Ca să mobilizăm masele într-un elan de solidaritate planetară împotriva foametei. Ca să-i ajutăm pe fraţii noştri care mor în fiecare zi. Am parcurs înainte de acest turneu pământurile Asiei, Africii şi Americii de Sud. Am filmat populaţiile decimate de foamete. Am venit să proiectăm acest film.

— Aţi străbătut întreaga lume?, spune domnul Brod.

— Aproape, răspunde părintele Ignaţiu.

— Şi, în ciuda tuturor acestor călătorii de-a lungul şi de-a latul continentelor, nu aţi aflat ce este o mănăstire?, întreabă domnul Brod. Nimeni nu v-a spus vreodată că o mănăstire este un loc tăinuit, un loc de liniştire, rupt de lume? Nu v-a spus că nu trebuie deranjaţi oamenii care se roagă? Sunteţi oaspeţi nepoftiţi. Orice vizitator e nepoftit. În orice mănăstire. Mai cu seamă aici. Căci în acest loc se face necontenit rugăciune. Ştiţi că marii asceţi, când li se descopereau locurile în care se nevoiau, le părăseau pentru a merge în altă parte? Vreţi ca surorile să părăsească Combe Froide?

— Noi am venit în duhul Evangheliei.

— Lăsaţi Evanghelia în pace, spune domnul Brod. Cei care merg paralel cu ea nu au decât acest cuvânt în gură. Mai cu seamă ereticii.

— Unde vedeţi erezie în această mişcare de solidaritate, de fraternitate şi de cooperare? Ducem o luptă împotriva foametei. „Dintre toate nefericirile omeneşti, foametea le întrece pe toate. Să mori de foame e cel mai cumplit dintre toate chipurile morţii.”[1]

— E cumplit să mori de foame. Aceasta nu scuză faptul că vreţi să deranjaţi surorile. Sunt la rugăciune. Vorbesc cu Dumnezeu. O deranjaţi pe mama dumneavoastră când vorbeşte cu tatăl dumneavoastră? De ce le deranjaţi pe surorile care vorbesc cu Dumnezeu?

[1] Sfântul Vasile cel Mare, *PG* 31, col. 32; Homer, *Odiseea*, 12, 342.

— Pentru a le vorbi de campania de solidaritate, spune părintele Ieronim.

— Când vorbesc cu Dumnezeu, ele sunt solidare cu întregul univers, spune domnul Brod. Căci Dumnezeu este pretutindeni. Dacă nu ştiţi să vă rugaţi, lăsaţi măcar să facă aceasta pe cei care s-au retras din lume doar pentru rugăciune. Ele se roagă pentru dumneavoastră şi pentru toţi cei care nu se roagă. Mergeţi, aşadar.

— Filmul nostru durează trei sferturi de oră. Permiteţi-ne să-l proiectăm după slujbă. Mijlociţi pe lângă surori ca ele să ne primească! Am fost primiţi pretutindeni. Nicio comunitate nu ne-a dat afară. Peste tot ni s-a mulţumit că am venit.

— Vreţi să proiectaţi filme monahiilor?, spune domnul Brod. Culmea!

— Monahiile pot să se uite la filme ca toată lumea, spune părintele Ignaţiu.

— O monahie a murit pentru lume. O monahie e mai mult decât morţii din cimitire. Nimeni nu v-a adus la cunoştinţă aceasta? Aţi proiectat filmele în cimitire? Morţii au văzut deja filmele dumneavoastră?

Cei trei tineri propagandişti râd, amuzaţi.

— Glumiţi, domnule Brod. E un semn bun. Asta înseamnă că atmosfera se destinde. Ne îngăduiţi să proiectăm filmul după slujbă?

— Nu, răspunde domnul Brod. Foametea e o dramă care se petrece în lume. Monahiile au părăsit lumea. Vă spun că sunt moarte.

— Sunt, totuşi, vii, spune sora Clara. Am văzut una. Una care era foarte, foarte frumoasă. Nu era moartă.

— Trăiesc în lume, dar nu mai sunt din lume. Sunt pe pământ, dar trăiesc în cer.

— Scandalul foametei în lume e strigător la cer, spune părintele Ignaţiu. Chiar dacă trăiesc în cer, surorile trebuie să ne înţeleagă. Sunt monahii. Monahiile au constituit întotdeauna avangarda în lupta pentru dreptate şi pentru dragoste. E vorba de o operă de solidaritate socială.

— Ştiţi de ce aceste femei care se află aici, rupte de lume şi închise, se roagă?, întrebă domnul Glod. Se roagă pentru a se sfinţi. Pentru a deveni sfinte. Asa cum Dumnezeu este sfânt. Sfinţenia e singurul remediu la relele de pe pământ. Sfântul e singurul personaj de utilitate publică. Sfinţenia este cheia

universală a tuturor problemelor. Un scriitor grec[1] nu se sfia să spună că lumea mai există mulţumită rugăciunilor sfinţilor. Un altul spunea: „Universul este salvat prin rugăciunile voastre. Mulţumită rugilor voastre ploaia coboară pe pământ, pământul e acoperit de verdeaţă, copacii sunt plini de roade.”[2] „Prezenţa unui singur sfânt pe o corabie o salvează pe aceasta de la naufragiu.”[3] Doar sfinţii pot să salveze oraşele, naţiunile şi societăţile pe cale de a se scufunda. Sfinţenia este o muncă de lungă durată. Nespus de dură. E un martiriu. Sfinţenia se dobândeşte în singurătate, în retragere, în rugăciune şi în nevoinţă. Departe de toate. Rupt de toate. Nu deranjaţi, aşadar, pe sfintele surori. Împiedicând surorile să ajungă sfinte, puneţi societatea în pericol. În ziua în care numărul sfinţilor de pe pământ va fi suficient de mare, nu vor mai exista foamete, nedreptate şi războaie.

Tânărul părinte Filaret n-ar fi putut nicicând bănui că astfel de cuvinte pot ieşi din gura unui elveţian în 1974. Astăzi, nimeni nu îndrăzneşte să le mai rostească. Creştinii din Occident au abolit chiar Tablele Legii. Nimeni nu mai îndrăzneşte să respecte cele zece porunci. Cine ar îndrăzni în zilele noastre să spună că e un păcat atunci când e săvârşit adulterul? Că este un păcat să-ţi însuşeşti bunurile aproapelui? Despuiem pe vecinul care este bogat. Îl ucidem dacă aparţine unei alte categorii sociale. Biserica te chemă să faci un astfel de lucru. Ortodoxia are şansa de a nu se împotrivi veacului acestuia. Ea e transmisă de oameni simpli, de preoţi de ţară. De laici. Acum, un negustor elveţian de calibru apără Ortodoxia. La ceasul în care toate ţările ortodoxe de pe pământ se află sub dominaţie comunistă, credinţa e apărată de un elveţian.

— Ne permiteţi să proiectăm filmul?, întreabă din nou părintele Ignaţiu.

— Nu, răspunde ferm domnul Brod.

— Nu este democratic să răspundeţi în numele surorilor. Trebuie să le cereţi părerea.

— Democratic?, exclamă îngrozit domnul Brod. Ce-are a face democraţia cu credinţa? Democraţia e bună pentru cele de pe pământ. Cerul nu este o republică. Noi ne rugăm ca să mergem

[1] Aristide din Atena, *Apologia*, 16.
[2] Serapion, *PG* 740, col. 921.
[3] *Faptele Apostolilor* 27, 33.

în republica ori în împărăţia lui Dumnezeu? Nădejdea noastră e de a fi primiţi la dreapta Domnului.

— La dreapta?, se miră părintele Ignaţiu. Cuvântul dreapta face o impresie foarte proastă astăzi. Toţi oamenii de bine sunt de stânga.

— Dumnezeu să mă păzească să fiu aşezat de-a stânga Domnului!, spune domnul Brod. Partea de-a stânga e o pedeapsă.

— Nu pe pământ, spune părintele Ignaţiu.

— Şi pe pământ e bine să mergi drept. Să nu mergi strâmb, clătinându-te.

— Stânga înseamnă progres, spune părintele Ignaţiu.

— Progres? Ce promite aripa stângă folosind cuvântul „progres”? Promite tuturor oamenilor să dea, pe cheltuiala statului, hrană, încălţăminte, haine, locuinţă şi transport. Nefericiţii care sunt în închisori au deja toate aceste lucruri. Au pensiune completă pe cheltuiala statului. În schimbul acestor bunuri pe care le deţin cei captivi, progresiştii cer ca omul să renunţe la libertatea sa. Or, aceasta este principalul capital al omului. Prin libertate suntem chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Dintre toate creaturile universului, doar Dumnezeu şi omul sunt liberi şi suverani. Chiar raţiunea este inferioară libertăţii. Căci la ce mi-ar folosi dacă nu am libertatea de a alege ceea ce raţiunea îmi dictează ca fiind binele? Privat de libertate, omul decade din condiţia sa umană la condiţia animală, vegetală şi minerală. Fără libertate nu există nici virtute, nici păcat. Păcatul şi virtutea, răul şi binele decurg din libertate. Plantele, mineralele şi animalele nu sunt în stare nici de virtute, nici de rău, nici de bine. Condiţia omenească este sinonimă cu libertatea. Orice progres, fără libertate, înseamnă regres. E o cădere.

— E, totuşi, bine să întrebaţi surorile dacă vor ori nu vor să vadă filmul, spune părintele Ignaţiu.

— Care este scopul dumneavoastră de fapt?, întreabă domnul Brod. Vreţi să arătaţi acest film surorilor pentru a strânge fonduri şi a hrăni populaţiile înfometate?

— Exact, răspunde sora Clara. Nu doar a le hrăni, vrem să le creştem nivelul de trai.

— Şi dumneavoastră v-aţi angajat în această muncă deoarece sunteţi creştini şi preoţi?, întreabă domnul Brod.

— Desigur. Ce alt motiv am putea avea? E datoria noastră să-l ajutăm pe aproapele.

— Sunteţi siguri că v-aţi angajat în această acţiune din dragoste creştină?

— Cu siguranţă. E noul curent teologic. Întoarcerea la izvoarele Evangheliei.

— Aţi citit Evanghelia?, întreabă domnul Brod.

— Am spus că suntem preoţi, iar sora Clara este monahie. Bineînţeles că citim în toate zilele Evanghelia. Biserica s-a îndepărtat vreme îndelungată de învăţătura lui Hristos. A devenit o instituţie. Toate acestea au luat sfârşit. Ne întoarcem la izvoare.

— Vă întoarceţi, aşadar, la izvoare?, întreabă domnul Brod. A te întoarce la izvoare înseamnă, pentru dumneavoastră, să străbateţi lumea şi să proiectaţi filme despre foametea din Asia şi Africa?

— Nu doar aceasta, spune sora Clara. V-am zis că vrem să creştem nivelul de trai al popoarelor necivilizate. Le ajutăm să-şi construiască case, să-şi educe copiii, să formeze o societate. Bazată pe dreptate şi echitate. O societate în care omul să nu mai fie exploatat. Suntem împotriva nedreptăţilor societăţii capitaliste.

— Şi aţi citit în Evanghelie că Hristos a făcut toate acestea? Hristos a venit pe pământ pentru a ameliora nivelul de trai al oamenilor?

— Hristos îi iubea pe oameni, spune sora Clara.

— Bineînţeles că-i iubea. Îi iubea pe păstori. Dintre toate îndeletnicirile, cea a păstorilor a fost singura care a fost invitată să ia parte la Naşterea lui Hristos alături de îngeri. E o dovadă a dragostei. Păstorii au fost şi sunt oameni săraci. Nu veţi afla nicăieri în Evanghelie că Hristos a predicat şi a luptat pentru creşterea salariilor păstorilor din Bethleem. Niciodată Hristos n-a ţinut discursuri privitoare la salariile celor care păzeau oile. Ucenicii lui Hrisros erau pescari, o altă îndeletnicire pe care o iubea nespus şi pe care o cunoştea. Apostolii Săi erau în cea mai mare parte proletari de pe Lacul Ghenizaret. În afară de Petru, care se pare că era proprietarul bărcii sale, ceilalţi erau zilieri la Marea Moartă. Nicăieri în Evanghelie nu aflăm întâlniri pentru ameliorarea condiţiilor de muncă, de locuit, salariu, ale pescarilor din Betsaida. Hristos îi iubea pe pescari. Hristos nu avea o inimă de piatră. Dar El venise pe pământ pentru a ne dărui împărăţia cerurilor, nu pe cea pământească. Ţara în care S-a născut Hristos era ocupată de imperialiştii romani. Aceştia erau americanii şi ruşii epocii lor. Niciodată Hristos n-a predicat lupta

armată, gherila ori rezistenţa împotriva unei ocupaţii străine. A predicat împărăţia cerurilor şi libertatea. Nu libertatea politică ori libertatea economică, ci libertatea care face din om rege al creaţiei. Evanghelia voastră este cu totul diferită de cea a lui Hristos. Chiar „un înger din cer de v-ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o – să fie anathema”.[1] Voi vă ocupaţi de pământ. Un creştin se ocupă de cer.

— Hristos S-a ocupat şi El de pământ, spune sora Clara.

— Când şi cum S-a ocupat?

— Când poporul era înfometat, Hristos a înmulţit pâinile, spune sora Clara. La aceasta ne gândim şi noi ducând această campanie.

— Hristos a înmulţit pâinea. Desigur, dar n-a deschis brutărie. N-a poruncit ucenicilor Săi să facă pâine şi să-i hrănească pe cei credincioşi. Dimpotrivă, când diavolul l-a propus lui Hristos în pustie să prefacă toate pietrele în pâine, Hristos a îndepărtat ispita. Voi aţi acceptat-o. Vă ocupaţi de pâine. Dacă suntem creştini, Îi urmăm lui Hristos. Nu încercăm să facem mai bine ca El.

— Dar dragostea noastră pentru aproapele?, întreabă părintele Ignaţiu. Putem să îndurăm ca milioane dintre fraţii noştri să moară în fiecare zi de foame?

— Nu, nu putem să fim de acord cu aceasta, spune domnul Brod. Însă nu putem să prefacem creştinismul într-o acţiune socială pentru hrănirea lumii. Căci esenţa creştinismului e viaţa viitoare, nu cea de aici. „Dacă nădăjduim în Hristos numai în viaţa aceasta, suntem mai de plâns decât toţi oamenii.”[2]

— Trebuie ajutaţi cei ce suferă, spune părintele Ignaţiu.

— Cum se face că aţi căpătat conştiinţa doar acum că există popoare ce suferă de foame?, întreabă domnul Brod.

— Niciodată nu e prea târziu pentru a face binele. Recunosc că am devenit conştienţi de această dramă abia acum. Ne este ruşine de una ca aceasta.

— Mă îndoiesc de sinceritatea dumneavoastră, spune domnul Brod.

— Nu este drăguţ din partea dumneavoastră, spune părintele Ignaţiu.

— De ce nu m-aş îndoi?, spune domnul Brod. Dumneavoastră, creştinii din Occident, fie că sunteţi catolici,

[1] *Galateni* 1, 8 – 9.

[2] *I Corinteni* 15, 19.

protestanţi ori anglicani, aţi debarcat în ţările în care oamenilor le e foame cu primii soldaţi ai cuceririi coloniale. Misiunile occidentale au intrat în colonii la umbra baionetelor şi sub protecţia tunurilor. Aţi adunat acolo averi fără seamăn. Aţi rămas în acele locuri ca stăpâni alături de administraţia colonială şi de armată vreme de veacuri. Aţi plecat de curând. Şi aţi plecat pentru că aţi fost expulzaţi, pentru că se decolonizează planeta şi faceţi parte din echipa colonialistă. Întrebarea mea este aceasta: Cum se face că n-aţi băgat de seamă că populaţiile în mijlocul cărora trăiaţi sufereau de foame? Căci ele sufereau de foame la fel ca astăzi. Mureau de foame. Eraţi acolo. Era normal să le vedeţi. Mureau de foame sub zidurile plantaţiilor voastre, ale caselor parohiale şi ale frumoaselor voastre catedrale coloniale. De-a lungul acestor veacuri n-aţi observat că mureau de foame? Observaţi acum, când sunteţi la mii de kilometri depărtare?

— Nimeni nu-i perfect, spune părintele Ignaţiu.

— Ştiu pentru ce aţi descoperit dintr-odată că suferă de foame. Din setea de putere întreţineţi această campanie împotriva foametei.

— E culmea nedreptăţii!, strigă sora Clara.

— Nu. Dumneavoastră, creştinii din Occident, ati fost mânaţi întotdeauna de dorinţa de putere. Aţi dorit dintotdeauna stăpânirea pământului. Când stăpânul pământului era împăratul roman, eraţi cu imperiul. Când dominaţia a trecut în mâinile cavalerilor feudali, Biserica era cu feudalitatea. Când cavalerii au fost respinşi, Biserica i-a părăsit. Puterea aparţinea negustorilor şi burghezilor? Biserica a devenit, pe neaşteptate, aliata capitaliştilor. Acum stăpânirea lumii e în mâinile foştilor colonizaţi, fostelor victime şi în mâinile celor care ieri erau săraci şi proletari. Proletarii de ieri sunt dictatorii şi tiranii de astăzi. Stăpânii lumii sunt foştii colonizaţi, negri şi metişi. Biserica nu putea să rămână aproape de cei învinşi. Biserica s-a aliat cu noii stăpâni ai lumii, cu noii tirani, cu noii dictatori. Pentru faptul că sunt puternici astăzi vreţi să-i ajutaţi şi să faceţi campanie pentru ei.

— Campania noastră ar fi ceva rău, după părerea dumneavoastră?, întreabă părintele Ieronim.

— Un lucru foarte rău, răspunde domnul Brod. E idolatrie. Ca în trecut. În Evul Mediu aţi mobilizat creştinătatea organizând cruciade pentru cucerirea Locurilor Sfinte. Nu din raţiuni evanghelice. Ierusalimul creştinilor nu este pe pământ, ci în cer.

După învierea lui Hristos, „Ierusalimul nu mai este decât un cap spart”[1]. Cruciadele nu au nimic evanghelic. Au fost organizate din sete de putere. Biserica a mobilizat apoi oraşele şi satele împotriva diavolului. Inchiziţia. O întreprindere care a durat vreme de veacuri. Şi care nu a fost dictată de dragoste evanghelică, ci din dorinţa de putere. Erau vânate vrăjitoarele şi rupte oasele celor nevinovaţi pentru a impune un regim de teroare. După Inchiziţie, Biserica a mobilizat masele propunându-le cucerirea de noi pământuri şi colonizarea. În această campanie au fost văzuţi oameni ai Bisericii vânându-i pe neeuropeni aşa cum sunt vânate fiarele. Populaţia Americii de Sud n-a fost considerată ca fiind formată din oameni adevăraţi decât după ce a fost aproape exterminată pe de-a-ntregul. Astăzi, puterea este deţinută de dictatorii comunişti. Biserica vrea să se afle din nou la masa învingătorilor. Biserica a suprimat uniformele, veşmintele, cuvintele: rai, iad, erezie, înger şi diavol. Se vorbeşte de Iisus Hristos numindu-L fiul lui Iosif tâmplarul, proletarul. Aceasta pentru a fi pe placul noilor stăpâni ai lumii şi pentru a se aşeza la masa lor asa cum Biserica a fost aşezată întotdeauna la masa stăpânilor lumii. Biserica n-a împărţit niciodată masa cu săracii şi cu cei învinşi. Întotdeauna cu învingătorii. Campania dumneavoastră împotriva foametei se înscrie în programul Bisericii care vrea să placă noilor prinţi. E omeneşte. Dar Hristos n-ar fi făcut niciodată astfel. Nici eu, spune domnul Brod.

Cei trei vizitatori nu sunt deloc mişcaţi de duritatea domnului Brod. Sunt luptători. Au un scop. Restul nu contează.

— Fiecare are dreptul să aibă opinia sa, spune părintele Ieronim. Dumneavoastră plasaţi campania noastră pe acelaşi plan cu cruciadele, Inchiziţia şi misionarismul colonial. Poate aveţi dreptate. Permiteţi-ne, totuşi, să proiectăm filmul. Credeţi că îl vârâm pe diavol în mănăstire? Nu e ascuns în peliculă.

— E exact de ceea ce mă tem, obiectează domnul Brod.

— Credeţi în existenţa diavolului?, întreabă părintele Ieronim. Credeţi că diavolul poate să se strecoare în casa surorilor ascuns în pelicula filmului nostru?

— Cred cu adevărat, susţine domnul Brod. Diavolul era ascuns în armurile sfinţilor cruciaţi. În pliurile sutanelor sfinţilor inchizitori, în capişoanele părinţilor colonizatori. Diavolul este, cu siguranţă, prezent în noua dumneavoastră campanie şi în film.

[1] Sfântul Ioan Gură de Aur, *PG* 48, col. 880.

— Glumiţi?, spune părintele Ieronim.

— Deloc. Diavolul foloseşte tot felul de procedee. El a folosit mărul pentru Eva, deoarece era o femeie. Şi femeile sunt lacome. Pentru a-i face să cadă pe oamenii care trăiesc în lume, diavolul foloseşte banii, alcoolul, femeile, puterea. Când vrea să seducă pe monahi şi monahii, diavolul foloseşte imaginile, pentru că ascetul este privat de obiectele ispitei. La monahi, imaginile care servesc întru ispitire vin din propria memorie ori din propriile vise. Aduceţi imaginile fixate pe peliculă. E mai modern.

Discuţia s-a încheiat. Domnul Brod şi părintele Filaret intră în biserică. Propagandiştii împotriva foametei nu renunţă. Asistă la Liturghie. La sfârşitul slujbei, reîncep atacul.

Domnul Brod cere părerea surorii Romana. E cea mai veche din schit. E numită *Gherontissa*. Cuvântul *gheront* înseamnă bătrân ori superior. Sora Romana nu este bătrână. Are 47 de ani. Chipul ei nu e aproape deloc diferit de cel al domniţei Roxana care venise aici cu treizeci de ani mai înainte. Sora Romana e amuzată de panica domnului Brod. Spune:

— Lăsaţi-i să proiecteze filmul. Diavolul poate să fie pe peliculă. Avem însă obiceiul de a lupta cu diavolul. Se spune: *Dilige et quod vis fac*, „iubeşte şi fă ce vrei”[1].

[1] Fericitul Augustin, *PL* (Patrologia Latina) 35, col. 2033.

XXX. Vocea lui Decebal Hormuz

Propagandiştii au câştigat. Domnul Brod le spune:

— Puteţi să proiectaţi filmul. Voi asista şi eu împreună cu părintele Filaret. Surorile care vor să vină să-l vadă pot să vină.

Sala de mese a schitului se numeşte *trapeza*. Se tălmăceşte prin masă. Se închid obloanele. Se aşază scaune pentru spectatori. Este întins ecranul şi se instalează aparatul de proiecţie. Pe întuneric, nu se văd câte surori sunt în sală. Sora Romana este de faţă. Luptă cu diavolul de treizeci de ani. Cunoaşte şireteniile sale şi ştie cum trebuie să lupte împotriva lui.

Pe ecran se succed imagini din Africa, din nordul Braziliei şi din Asia. Sunt imagini sfâşietoare.

După proiecţie, părintele Ieronim spune:

— Ştim că printre surorile acestui schit se află o româncă. Am hotărât să vă proiectăm pentru sora Romana, fosta prinţesă Roxana Paleolog, un film românesc. E un scurt metraj, realizat de Oficiul de propagandă al Republicii România. Ne-a fost oferit prin bunăvoinţa Ambasadei Române de la Paris. Aici se văd haiducii din Carpaţi. Haiducii sunt justiţiarii muntelui care fură de la cei bogaţi şi dau săracilor. Haiducii sunt ocrotitorii celor oprimaţi, ai văduvelor şi orfanilor. Haiducii români au apărut în munte în vremea în care România era ocupată de turci.

De îndată ce filmul despre haiduci începe, sora Romana e cutremurată. I se pare că aude şi vede lucruri care îi erau nespus de familiare. Pe ecran se vede un tânăr şi chipeş haiduc cu păr negru adus cu mâinile legate în faţa castelanului.

— Cum te cheamă, tâlharule?, îi strigă castelana.

— Mă numesc Perlă, spune haiducul.

Numele de Perlă străpunge ca un pumnal pieptul surorii Romana. Auzise vocea haiducului pe 21 mai 1944, în salonul castelului Bonjuriştilor, când un tânăr se prezentase pentru a dona sânge, spunându-i: „Mă numesc Decebal Hormuz.” Nu era nicio asemănare fizică între haiducul proiectat pe ecran şi Decebal Hormuz. Haiducul îi aminteşte, totuşi, surorii Romana de persoana lui Hormuz. Nu s-a mai gândit la el de treizeci de ani. O călugăriţă respinge orice amintire din trecut. Hormuz a fost expulzat din memoria sa împreună cu toate celelalte amintiri. Sora Romana îsi aminteşte că la câteva zile după sosirea sa la

schitul din Combe Froide a aflat în pliurile hainelor sale un ciob de sticlă din parbrizul Cadillacului care se prefăcuse în ţăndări pe Aeroportul Militari. Acel ciob de sticlă era rotund ca un hormuz, ca o perlă. Sora Romana ar fi vrut să-l păstreze în amintirea lui Decebal Hormuz. Dar l-a aruncat. Cu amintirea sa. Perlă, numele haiducului din film, este sinonim cu cuvântul „hormuz”. De aceea îşi aminteşte. E o pură coincidenţă. Pe ecran, interogatoriul haiducului continuă. Boierul de la castel întreabă:

— Care sunt complicii tăi, tâlhar?

— Nu am complici, răspunde haiducul.

— Cine ţi-a adus să mănânci?

— Nimeni, răspunde haiducul.

— Şi ce-ai mâncat în pădure?

— Nimic. Mi-am înşelat foamea mestecând trifoiul flămânzilor.

„Trifoiul flămânzilor” îi aduce aminte într-o clipită surorii Romana de protejatul său Decebal Hormuz. Şi el mesteca trifoiul flămânzilor. Îi povestise că întreaga armată moldoveană, în timpul asediului cetăţii Neamţ, a rezistat în faţa vrăjmaşului mestecând această iarbă. La Kephalaia, Palatul Conducătorilor din Bucureşti, sora Romana a cerut lui Hormuz să scrie pentru ea o poveste despre trifoiul flămânzilor. Haiducul vorbeşte exact cum vorbea Decebal Hormuz la Dumbrava. Castelanul întreabă:

— Unde se află ascunzătoarea ta?

— Pe malul lacului dulce, răspunde haiducul Perlă.

Coincidenţele devin din ce în ce mai numeroase. Sora Romana are impresia limpede că nu doar numele de Perlă, trifoiul flămânzilor şi lacul dulce îi amintesc de chipul lui Hormuz, ci chiar construcţia frazelor e cea a lui Decebal Hormuz. Limbajul său era sobru şi sever. Foloseşte foarte rar adjectivele. Frazele lui Decebal Hormuz răsună precum pietrele aruncate în geamuri. Haiducul vorbeşte la fel.

— De ce-ai fugit din ţinut?, întreabă boierul.

— Nu am fugit, răspunde haiducul Perlă. Am părăsit satul pentru că nu mai aveam pe nimeni. Tata a murit.

— Tatăl tău a fost ucis de un paznic al pădurii!, strigă boierul. Tatăl tău a fost ucis pentru că facea braconaj în pădure.

— Nu, răspunde haiducul. Tata a murit într-un accident la pădure.

Sora Romana se ridică. Coincidenţa e mult prea vădită. Îşi aminteşte de ziua în care îl întrebase pe Decebal Hormuz în ce circumstanţe murise tatăl său. Voia să-l facă să vorbească de

Xenia Ipsilanti, de cei doi paznici ai pădurii, de capcana pentru mistreţi. Hormuz se mărginise la a răspunde sec, ca haiducul de pe ecran: „Tatăl meu a murit într-un accident la pădure.”

— Şi mama ta, şi ea a murit într-un accident în pădure?, întreabă boierul.

— Mama a murit de durere, răspunde haiducul. Mama n-a mai putut să trăiască fără tata. Îl iubea nespus. A murit la patruzeci de zile după el. Tot într-o vineri.

Sora Romana îşi şterge ochii. Nu-i vine să creadă ceea ce vede. Haiducul Perlă este condus la închisoare. Trece prin faţa unei fântâni înconjurată cu meri în floare. E chiar fântâna Sultanei. Haiducul roagă gărzile:

— Lăsati-mă să beau. Este fântâna credincioşiei. E cea mai bună apă din munte. Această fântână a fost săpată de un îndrăgostit pentru iubita sa. Cel care bea această apă rămâne credincios întreaga lui viaţă.

Sora Romana e acum convinsă: textul acestui film este scris de Decebal Hormuz. Sora Romana recunoaşte înseşi cuvintele lui Hormuz. Cuvinte cunoscute doar de ei doi. Era cu neputinţă însă, căci Decebal Hormuz murise de treizeci de ani. Sora Romana l-a văzut arzând pe aeroport pe 23 august 1944. Şi totuşi, cuvintele pe care ea le aude nu pot să fie decât ale lui. Cum poate un mort să scrie şi să vorbească după treizeci de ani?

La sfârşitul proiecţiei, sora Romana se apropie de echipa de propagandişti. Întreabă:

— Cine este autorul acestui film?

— V-a plăcut?, întreabă sora Clara.

Cei trei oameni din echipă sunt mulţumiţi. În afară de părintele Filaret şi de domnul Brod, doar două surori au asistat la proiecţie.

— Autorul acestui film e cel mai mare scriitor al Republicii Comuniste România. Se numeşte Teleorman. Blocul ţărilor comuniste l-a propus, în acest an, la Premiul Nobel pentru Literatură. Dacă îl obţine, va fi primul Premiu Nobel pe care România îl primeşte de când e pe lume. Nu-i aşa că aţi recunoscut România în descrierile sale?

— A scris mult?

Părintele Ieronim caută bobina filmului. Pe cutie e fotografia lui Teleorman.

— Iată câteva titluri ale cărţilor sale, spune părintele Ieronim: *Al doilea mormânt din Vinerea Mare, Răpirea Serafimei, Lacul dulce al Casianei, Fântâna Sultanei*. N-a fost tradus în franceză

decât ultimul. A fost numit *Iubire sălbatică*. Dacă primeşte Premiul Nobel în toamnă, toate operele sale vor fi traduse. În toate limbile. Vreţi să vă trimitem *Fântâna Sultanei?*

Sora Romana nu mai are nicio îndoială. Autorul acestor cărţi e Decebal Hormuz. Pe 22 august 1944, când Hormuz a reapărut după o absenţă de trei luni la Bucureşti, l-a cazat la cel de-al treilea etaj al Palatului Conducătorilor. Hormuz o întrebase în ce-ar consta munca lui la Crucea Roşie. Ea îi spuse să scrie poveştile pe care i le povestise la Dumbrava. „Ce poveşti”?, întrebase Hormuz. I-a enumerat atunci titlurile. Erau aceleaşi cu titlurile cărţilor scrise de Teleorman. De această dată nu mai era vorba de o coincidenţă. Hormuz era viu. Nu doar că era viu, dar se gândea la ea. Şi-a ţinut promisiunea pe care i-o făcuse. A scris poveştile. Însă altcineva le semnase.

Sora Romana priveşte fotografia lui Teleorman. Era ca un cap de mort. Cu ochii afundaţi în orbite. Un chip alungit ca un cap de cal. Cu oasele pometilor ieşite în afară.

— Vreţi să vă trimitem *Fântâna Sultanei?* O vom cumpăra la Annecy. Chiar în această seară. Mâine o veţi avea.

— Mulţumesc. Nu vă deranjaţi, spune sora Romana.

— Nici un deranj. Vom fi bucuroşi să o primiţi.

— Poşta nu ajunge până aici, zice sora Romana.

— Nu primiţi scrisori aici?, se miră sora Clara.

— Suntem retrase complet de lume. Suntem, cu adevărat, moarte pentru lume. Poştaşul nu trece nici prin cimitire, nici prin mănăstiri. Morţii nu primesc scrisori.

— Poştaşul trebuie să vă aducă cartea dacă noi o vom trimite. E plătit pentru asta. E meseria lui.

— Nu trece niciodată prin Combe Froide. Dacă, din greşeală, cineva scrie uneia dintre noi, scrisorile vin în cutia poştală, pe care domnul Brod a deschis-o la Sallanches.

— O rânduială barbară, spune sora Clara. Nici măcar în Evul Mediu călugăriţelor nu le era interzis să primească scrisori.

— Nu e vorba de nicio interdicţie, răspunde sora Romana. Noi am hotărât aceasta, după învăţătura Sfinţilor Părinţi şi a trăitorilor în singurătate de dinaintea noastră. „Pe cât te desprinzi de pământ, pe atât de mult te apropii de cer.”[1]

— Crudă trebuie să fie singurătatea dumneavoastră!, spune sora Clara.

[1] Saint Bernard, *PL* 182, col. 612.

— Singurătate?, spune sora Romana. Dar nu sunt suntem singure. „Cel ce este cu Dumnezeu nu e niciodată singur.”[1]

— Aţi suferit o mare decepţie înainte de a vă închide aici. Pierderea patriei dumneavoastră ori a iubitului?

— Chilia monahală e un loc sfânt. N-ar putea să îndure multă vreme cadavrele afecţiunilor moarte sau persoana a cărei inimă e moartă.[2]

— Nu vă chinuie singurătatea?, întreabă sora Clara.

— Chilia monahală nu înseamnă în nici un caz singurătate. E o sălăşluire întru pace, soră. Chilia înseamnă uşa închisă.[3]

— Sunteţi prinţesă în lume, zice sora Clara. Se spune că aţi fost cea mai bogată tânără din România. Nu vă lipseşte lumea?

— A fi călugăriţă e mai mult decât a fi prinţesă. Atâţia împăraţi şi atâtea împărătese au părăsit lumea pentru a intra în viaţa monahală. Singura măreţie omenească este de a fi asemenea îngerilor, „vrednici de veşnicie”.[4]

Dialogul este întrerupt. Sunt două mentalităţi şi două tradiţii ireconciliabile.

— Scenele pe care le-aţi văzut în film despre foametea în lume sunt de nesuportat, nu-i aşa?, întreabă părintele Ieronim.

— De nesuportat, aprobă sora Romana. Din nefericire, sunt lucruri şi mai cumplite.

— Mai cumplit ca a muri de foame?

— Pentru noi, singurul lucru cumplit, singura nefericire, cu adevărat, este păcatul, spune sora Romana. Războaiele, exilul, foametea, inundaţiile, persecuţiile, exterminările sunt flageluri vremelnice, trecătoare. Nu privesc decât trupul muritor. Toate aceste nefericiri se încheie odată cu viaţa omenească. Păcatul se întinde în veşnicie.[5]

5

Sora Romana priveşte fotografia scriitorului Teleorman. Se gândeşte la Dracula. Se gândeşte la vampiri. Se gândeşte la Shylock, negustorul din Veneţia. Răpeşte opera lui Decebal Hormuz. E mai rău decât ar suge sângele. Precum vampirii. Sora Romana îşi revine. Spune că una ca aceasta n-ar putea fi adevărată. A văzut flacăra pe aeroport. Hormuz a murit. Dacă se

---

[1] Cicero, *De officiis*, 3, 1.
[2] Guillaume de Saint Thierry, *Lettre aux frères du Mont Dieu*, 21.
[3] *Matei* 6, 6.
[4] Saint Bernard, *PL* 183, col. 1168.
[5] Sfântul Ioan Gură de Aur, *PG* 52, col. 549.

gândeşte acum la el, acest gând este de la cel rău. Recunoaşte cursa. Toţi sfinţii au fost victime ale glasurilor. Tereza de Avila, Ioana d'Arc şi atâtea alte sfinte, care au auzit voci, nu au putut să-şi dea seama dacă era vorba de glasul unui înger ori de cel al diavolului. Deosebirea duhurilor este cu neputinţă. Sora Romana se întreabă dacă e victima unui vicleşug al diavolului, care a intrat în mănăstire cu filmul, ori dacă este strigătul de disperare al lui Hormuz aflat în captivitate, înlănţuit undeva. Precum Prometeu în Caucaz, unde un vultur îi devora ficatul. Dacă Decebal Hormuz a ieşit viu din flăcări, se află înlănţuit, şi Teleorman i-a răpit suflul, opera sa.

După plecarea domnului Brod, a părintelui Filaret şi a propagandiştilor împotriva foametei, sora Romana intră în paraclis, se pleacă şi cere ajutor din înalt. Îi cere lui Dumnezeu să o păzească de amintirea lui Hormuz, în cazul în care ar fi vorba de o cursă a diavolului. Deschizând ochii, sora Romana vede pe *proschinitar* – pupitrul pe care se află icoana sfântului sărbătorit – chipul Sfântului Ilie în car de foc. Aceasta îi aminteşte de flacăra de la Aeroportul Militari. Îi aminteşte de Hormuz.

Din ziua în care propagandiştii împotriva foametei au intrat în mănăstire, sora Romana îl vede pe Hormuz peste tot, îl aude fără încetare. În ciuda celor treizeci de ani de asceză, nu poate să discearnă dacă vocea pe care o aude este cu adevărat vocea lui Decebal Hormuz, aflat în captivitate, ori dacă este o cursă a diavolului, ce încearcă să o facă să cadă.

XXXI. Akedia sau maladia sfinţilor însinguraţi

Au trecut cinci zile de la vizita propagandiştilor. Sora Romana este bolnavă. Suferă de akedie. Niciun sfânt singuratic n-a scăpat de acest rău. Akedia este ca o ameţeală de care suferă muncitorii care lucrează pe acoperişuri. În Statele Unite, unde sunt imobile mai înalte de o sută de etaje, niciun muncitor normal nu reuşeşte să lucreze la aceste înălţimi din cauza ameţelii. Americanii au aflat un trib de indieni în Canada care nu suferă de rău de înălţime. Sunt plătiţi în aur. Sunt singurii care lucrează pe acoperişurile zgârie-norilor. Nici înălţimea spirituală nu face excepţie: toţi cei singuratici, de îndată ce sosesc în vârful scării ce urcă la cer, se îmbolnăvesc de akedie. Primul simptom al acestei maladii este de a fi obsedat ziua şi noaptea de o imagine din trecut. Evagrie Ponticul, cel mai mare dascăl întru ale ascezei, spune: „Închipuirea, atunci când te rogi, îţi aduce în minte chipul cuiva.”[1] Exact ceea ce i se întâmplă surorii Romana. Dacă doarme, Hormuz, la care nu s-a mai gândit de treizeci de ani, îi apare în vis. Dacă se roagă, în loc să-L vadă pe Dumnezeu, are înaintea ei chipul lui Hormuz. Dacă se uită la icoana unui sfânt, vede trăsăturile lui Hormuz în chipul sfântului.

Sora Romana ştie că toţi singuraticii au fost ispitiţi de diavol. Munciţi. Sfântul Antonie a suferit zi şi noapte din pricina chinurilor diavolului. Din punct de vedere teoretic, ştie să lupte cu diavolul. În practică însă, diavolul e mai puternic. Chipul lui Decebal Hormuz, înlănţuit undeva în Carpaţi şi obligat să scrie pentru Teleorman, o obsedează.

Sora Romana nu are decât un mijloc pentru a se elibera de obsesia care o torturează: rugăciunea. Dar rugăciunea nu mai este curată. Când se roagă, îl vede pe Hormuz. Nu vrea să le tulbure pe celelalte surori din mănăstire. Nu poate să mănânce. Nu poate să doarmă. Nu poate să se roage. Nu poate să mărturisească această durere decât lui Dumnezeu. Dar Dumnezeu pare că nu o aude.

Sora Romana e conştientă că şederea ei la Combe Froide e zadarnică. Se află aici de treizeci de ani. E complet despărţită de lume. În fiecare zi s-a apropiat de cer. Şi iată că, dintr-odată, lumea o invadează. În zadar să rămână la schit din moment ce este legată de lume prin Decebal Hormuz.

[1] Evagrie Ponticul, *PG* 79, col. 1176 D.

Sora Romana s-a hotărât să părăsească mănăstirea. Întoarcerea monahului în lume este cu neputinţă, după tradiţia orientală[1]. Fuga din mănăstire echivalează cu apostazia.

În *Instituţiile cenobitice* ale Sfântului Ioan Casian există un pasaj privitor la cei care fug din mănăstiri.[2] Fuga din mănăstire trebuie să aibă loc în timpul nopţii, ca soarele să nu fie martor la un astfel de sacrilegiu. Fugarul trebuie să aleagă o noapte fără lună şi fără stele, astfel ca aceste astre să nu fie martore la dezertarea şi sperjurul său. Fuga trebuie să se facă în timpul unei nopţi furtunoase, pe ceaţă şi furtună, astfel ca nici copacii, nici plantele, nicio altă fiinţă să nu vadă chipul fugarului.

Cu toate că îşi dă seama de oprobriul de care va avea parte, sora Romana e pregătită să-l înfrunte. Şi-a pierdut liniştea şi singurătatea. Şederea ei în mănăstire nu mai are rost. Cei treizeci de ani de asceză au fost anulaţi. E precum navele care, după ce au înfruntat toate furtunile oceanelor, naufragiază în port. Joi, 25 iulie, aproape de miezul nopţii, începe să plouă. Sora Romana se îmbracă în grabă. Nu face niciun zgomot pentru a nu le trezi pe celelalte surori. Scrie pe o foaie de hârtie cu litere de-o şchioapă: „Rugaţi-vă pentru mine, surorile mele, căci mă întorc în lume.” Lasă foaia de hârtie pe pat şi iese.

Plouă cu găleata. Sora Romana iese din incinta schitului. Ajunge pe pajişte. E deja complet udă. Apa se scurge pe sub hainele sale. Simte apa pe piele ca şi cum s-ar afla sub un duş. Ghetele sale mari, de monahie, sunt pline cu apă. La fiecare pas, apa iese din încălţări cu un zgomot băltit. Niciodată sora Romana nu s-a îndepărtat de mănăstire mai mult de câteva sute de metri. Iar aceasta, vreme de treizeci de ani. Merge repede. Ca şi când s-ar teme să nu fie prinsă, îşi înfundă picioarele în iarbă ca şi cum păcatul fugii i-ar apăsa pe umeri. Are o singură speranţă: ca fuga sa să nu fie cu totul în zadar. Sora Romana are certitudinea că Decebal Hormuz trăieşte şi suferă în captivitate. Nădăjduieşte că nu diavolul a facut-o să fugă, ci că un înger i-a adus prin acel film chemarea disperată a captivului, SOS-ul lui Decebal Hormuz. Nimeni altcineva n-ar fi putut să cunoască pe Hormuz după povestirile sale. Mesajul pe care l-a lansat în film despre haiduci îi era adresat. Era ca o sticlă aruncată în mare. A primit mesajul. Dar, aşa cum se prezintă lucrurile, nimeni n-ar putea să-i spună dacă e un mesaj autentic ori este o viclenie a

[1] Sfântul Teodor Studitul, *PG* 99, col. 1437.
[2] Sfântul Ioan Casian, *Les Cénobitiques*, 4, 6.

diavolului. Iarba udă pe care păşeşte îi aminteşte de iarba Aeroportului Militari. Logic vorbind, nu vede cum Decebal Hormuz ar fi putut ieşi viu din foc. Dar sora Romana e o monahie. Nu are nevoie de motivaţii logice. A auzit vocea lui Decebal Hormuz, a văzut titlurile cărţilor. Erau titluri de povestiri comandate de ea. Sora Romana ştie că Dumnezeu, Care a făcut legile naturii, poate să le anuleze când vrea şi cum I se pare mai bine. Desigur, Decebal Hormuz a ars în flăcările ambulanţei pe aeroport. Dar dacă Dumnezeu a vrut să rămână în viaţă, l-a scos din flăcări numai cum El ştie. Dumnezeu a putut să-l scoată din flăcări în acelaşi fel cum l-a scos pe Iona din pântecele chitului ori pe Daniel din groapa cu lei. Ori pe tinerii ce au ieşit nevătămaţi din cuptor. Faptul că ea l-a văzut pe Decebal Hormuz arzând pe aeroport nu e o probă concludentă a morţii lui. Doar oamenii necredincioşi cer probe materiale. Chiar sfinţi ca apostolii lui Hristos cereau probe. Sfântul Toma a cerut îngăduinţa de a atinge rănile Domnului pentru a fi sigur că a înviat. Mai târziu, la Emaus, doi dintre ucenicii Săi L-au recunoscut la frângerea pâinii. O femeie e cu totul altfel. Când mironosiţele, *miroforele*, au văzut mormântul gol şi îngerul, au înţeles îndată că Hristos înviase. S-au dus să propovăduiască vestea. Era tot ceea ce se putea face. Nu au cerut dovezi materiale cum au făcut-o bărbaţii. Sora Romana a auzit vocea lui Hormuz. A înţeles cuvintele pe care doar ei, el şi ea, le cunoşteau. Era îndeajuns ca ea să-l creadă viu. A plecat să-l elibereze. Cum va face aceasta? Se va lăsa întru totul îndrumată de Dumnezeu. E cel mai bun mod de a izbândi. În chilie, sora Romana nu avea ceas. Nu există niciun ceas la schit. Ceasurile sunt utile pentru cei care trăiesc în timp. Monahiile se silesc să părăsească timpul aşa cum au părăsit lumea şi să trăiască după rânduielile veşniciei. Neavând ceas, nu ştie la ce oră a plecat cu exactitate. Nici cât timp a mers. A auzit în mai multe rânduri pe domnul Mihail Brod spunând că pajiştea măsoară în jur de cinci kilometri. Atunci când sora Romana soseşte la drumul asfaltat, ce ducea de la Mont Blanc către lacul Geneva, e încă întuneric. Ploaia cădea întruna. E nespus de obosită. Nu poate să se aşeze, căci drumul, la fel ca pajiştea, e o uriaşă băltoacă. E silită să înainteze. Să stea în picioare. Coborând acest drum asfaltat, se ajunge la Geneva. Urcându-l, se merge spre Mont Blanc. Sora Romana apucă în direcţia Genevei. E pantă. Ceaţa e foarte deasă, dar mersul pe şosea e mai uşor.

După ce a parcurs câteva sute de metri, sora Romana e învăluită de o lumină ce vine din spate. Sunt faruri. Se îndreaptă spre partea dreaptă a drumului pentru a lăsa maşina să treacă. Speră să nu fie văzută, dar farurile autobuzului sunt foarte puternice. Adevărate proiectoare. E autobuzul Megeve – Geneva. Şoferul a văzut de departe silueta slabă a monahiei ce merge prin ploaie. Încetineşte. Se întreabă ce poate face afară, de una singură, pe un asemenea timp, o femeie. Mai cu seamă o călugăriţă. Sosind în dreptul surorii Romana, autobuzul opreşte.

Sora Romana ar vrea să se ascundă. Nu de teamă, ci pentru a nu fi văzută, pentru ca oamenii să nu ştie că o monahie a fugit de la mănăstire. Sunt treizeci de ani de când sora Romana n-a văzut o maşină mergând în noapte. S-a dezobişnuit cu lucrurile din lume. Vede totul în lumina imaginilor biblice. Farurile îi amintesc de lumina Taborului. De ziua Schimbării la Faţă. În acea zi, trupul material şi veşmintele lui Hristos au devenit lumină. Străfulgerată de faruri, are impresia că trupul şi hainele i-au devenit luminoase. Autobuzul e chiar în dreptul său. S-a oprit. Uşa s-a deschis. La volan, pe scaunul său înalt ca un jilţ, stă şoferul. Un bărbat brunet, foarte brunet, aproape negru. Ar trebui să fie un bărbat din insule. Din Martinica. Oamenii din insule, când sosesc în metropolă, preferă, cei mai mulţi dintre ei, îndeletnicirea de şofer de autobuz. E o meserie mai conformă cu firea lor, care cere schimbarea peisajelor şi a distracţiilor.

Sora Romana a pierdut obiceiul de a privi oamenii pe care îi întâlneşte. Vechile reguli monahale prescriu monahiilor să-şi ţină ochii plecaţi. Un monah trebuie să se abţină de la a privi nu doar chipul unei femei, ci chiar şi hainele acesteia. O monahie nu trebuie să privească niciodată chipul unui bărbat. Cu toate acestea, sora Romana a observat culoarea neagră şi dinţii de aur ai şoferului. Îşi aminteşte de împărăteasa Iosefina, care era născută şi ea în insule.

— Urcaţi, soră!, strigă şoferul autocarului. Ce v-a apucat să hălăduiţi prin ploaie pe timp de noapte?

Autobuzul atinge în mers trupul surorii Romana. Uşa este deschisă. Din interior răzbate o lumină stridentă. Sora Romana nu e obişnuită cu lumina electrică. La schit, folosesc lumânări. Lumina electrică i se pare neomenească, tăioasă ca ascuţişul unei săbii. Lumina lumânărilor de ceară de la schit e o lumină dulce şi aromată ca mierea. Nu doar lumina răzbate prin uşa deschisă, ci şi o căldură umedă. Şi un miros de haine ude.

— Urcaţi, soră, urcaţi!, repetă şoferul. Vă e teamă?

În partea din spate a autocarului e un băiat ce sărută o fată. La două rânduri, înaintea lor, se află o femeie. Ar trebuie să fie o menajeră. Tinerii care se sărutau ar putea fi muncitori. Merg să lucreze la Geneva. Au luat primul autobuz de dimineaţă.

— Mulţumesc, domnule, spune sora Romana. Vreau să merg pe jos.

Apa i se prelinge pe chip. E udă de parcă ar fi căzut în apă.

— Nu e vreme de mers pe jos. Urcaţi, buna mea soră! Unde mergeţi de una singură?

— La Geneva, răspunde sora Romana.

— La Geneva?, întreabă şoferul. Vreţi să mergeţi la Geneva pe jos udă leoarcă? Aşa firavă cum sunteţi? Hai, hop! Urcaţi!

— Nu pot să urc, domnule, răspunde sora Romana.

E complet orbită de lumina care iese din maşină.

— Şi de ce nu puteţi?

— N-am bani la mine, domnule.

— Gratis, soră, spune şoferul. Urcaţi!

Nu se clinteşte. Şoferul coboară din jilţul său. Îi întinde mâna. O apucă de braţ şi o trage în maşină.

— Ca şi când aş trage un peşte din apă. Cum aţi făcut de v-aţi udat în acest hal?

Nu răspunde.

— Chiar aveaţi intenţia să mergeţi pe jos până la Geneva, soră?, întreabă şoferul. Ştiţi câţi kilometri sunt până acolo?

— Nu ştiu, domnule.

Sora Romana se aşază. Niciunul dintre pasageri nu ridică capul. Tuturor le e somn.

— Unde e mănăstirea dumneavoastră?, întreabă şoferul, privind-o pe sora Romana în oglinda retrovizoare.

E aşezată în spatele lui.

— La Combe Froide, domnule.

Sunt treizeci de ani de când sora Romana n-a mai mers prin ploaie. Ghetele sale sunt pline de apă ca două vaze de flori. Hainele îi sunt grele. Îmbibate cu apă. Grele şi aspre, ca şi când ar fi fost de scândură. Surorii Romana îi este nespus de cald. Se simte ca într-o baie de abur. De când era copil nu s-a mai gândit la băile de aburi. Uitase că existau. A uita lucrurile din lume face parte din disciplina monahală. O monahie trebuie să şteargă din mintea sa toate amintirile. Ca şi când ar rupe paginile unei cărţi. Mersese în două rânduri la băi de abur. Era nespus de mică. Împreună cu unchiul Horaţiu. Voia să i le arate. Acum, în autobuzul Megeve – Geneva, avea aceeaşi senzaţie ca la băile de

aburi din Bucureşti. Şi cum avea obiceiul de a raporta fiecare întâmplare trăită la Dumnezeu, raportează, de asemenea, în chip firesc, băile de aburi la Hristos. Se întreabă de ce mănăstirile nu au băi de abur. Are Dumnezeu ceva împotriva băilor? Nu poţi fi sfântă dacă faci baie? E prima oară când îşi pune această întrebare. Biserica Ortodoxă interzice băile. Monahii de la Muntele Athos, cu toate că trăiesc pe ţărmul mării, nu fac baie niciodată. Îi place lui Dumnezeu murdăria? Sora Romana îsi dă seama că în Răsărit, unde este cald, a-ţi face baie e o plăcere. Pentru aceasta monahii şi monahiile din Răsărit nu fac baie. În ţările nordice şi, mai cu seamă, în Irlanda, toate mănăstirile au piscine uriaşe. Regulile monahale irlandeze prescriu şi ele monahilor de a se îmbăia în mai multe rânduri pe zi. Chiar noaptea. Au existat asceţi irlandezi care spuneau zeci de psalmi în piscină, în miez de iarnă. În Irlanda a face baie e un fel de pedeapsă. E atât de rece... Sora Romana e mulţumită că Dumnezeu nu este ostil regulilor de igienă. Chiar neavând baie, surorile din Combe Froide se spală totuşi mereu. Sunt nespus de curate.

Sora Romana simte mirosul de apă de colonie al şoferului cu dinţi de aur. N-a simţit acest miros de când a intrat în mănăstire. Sfântul Ioan al Crucii spune că un monah trebuie să dispreţuiască parfumurile pentru că se va obişnui cu mirosurile cele bune şi îi va dispreţui pe cei care miros urât. Nefericiţii miros aproape întotdeauna urât. Un monah trebuie să iubească, în ciuda mirosului urât. „În cer, toţi oamenii vor mirosi frumos”, se gândeşte sora Romana. Lui Dumnezeu Îi plac miresmele. Dumnezeu e frumuseţe. Maria Magdalena a turnat mir pe capul lui Hristos.

Sora Romana se gândeşte la toate aceste lucruri în timp ce autobuzul coboară către Geneva.

— Cap de linie, soră, spune şoferul.

— Mulţumesc, domnule.

— Pentru nimic, soră. Nu puteam să vă las pe drum pe o astfel de vreme. Mergeţi în Elveţia?

— În Elveţia, domnule.

— Ţineţi drept, soro, spune şoferul. Urmaţi oamenii care tocmai au coborât. Veţi ajunge la vamă.

Ploaia a încetat. Sora Romana înaintează către postul de control. E o barieră. De cealaltă parte, e Elveţia. Sora Romana simte dintr-odată că o dor dinţii. De când a intrat în mănăstire nu au durut-o niciodată dinţii. La mănăstire, nimeni nu avea nevoie

de dentist. În vieţile sfinţilor durerile de dinţi nu sunt menţionate niciodată. În pustie, unde trăiesc cei singuratici, la Muntele Athos şi în alte mănăstiri nu e nevoie de dentist. Sora Romana e convinsă că o dor dinţii deoarece a coborât în lume.

XXXII. O sfântă năpăstuită la postul de frontieră

— Aţi căzut în apă, soră?, întreabă vameşul.

Sora Romana se uită la uniforme. Vameşii şi grănicerii francezi şi elveţieni sunt împreună. Cel care vorbeşte abia a sosit. Va intra în post la ora 6. Echipa de noapte e încă acolo. Nu a plecat, căci nu este încă 6. Şi mai cu seamă că va începe din nou să plouă. Sunt cinci. Cei care tocmai au sosit sunt proaspăt bărbieriţi şi surâzători. Sora Romana e singură înaintea postului. Drumul e luminat ca un salon de bal. Persoanele din autobuz au trecut deja. Nu li s-a cerut nimic. Linia de demarcaţie între Elveţia şi Franţa nu e precisă. În urmă cu treizeci de ani, când sora Romana a trecut prin acest post, era fortificată ca un câmp de bătălie. Care de luptă, tunuri antiaeriene, garduri de sârmă ghimpată. În mijlocul drumului, în crăpăturile asfaltului, creşteau maci roşii şi iarbă. Acum, trecerea e liberă ca un trotuar.

— Mergeţi în Elveţia, soră?, întreabă un alt grănicer.

— În Elveţia, răspunde sora Romana.

Vameşii si poliţiştii au chef să o tachineze. Să vorbească cu ea. Întâi de toate, pentru că e foarte frumoasă. E nespus de firavă în haina ei monahală udă. Ca o rândunică în mijlocul drumului.

Vameşii sunt nespus de mulţumiţi să vadă o monahie în mantie ca altădată. Astăzi, surorile se plimbă în civil. Încălţările surorii Romana sunt fără toc şi au talpă groasă. Astfel de încălţări sunt rare. Doar plugarii de odinioară mai aveau. Încălţămintea şi haina îmbibată cu apă contrastează straniu cu chipul nespus de fin al surorii Romana.

— Intraţi o clipă la noi, soră, îi propune vameşul. Staţi să se oprească ploaia. Vă grăbiţi?

Nu spune nici nu, nici da. Îi priveşte pe bărbaţii îngrămădiţi în postul de frontieră. Miros a tutun. Un miros nespus de puternic. De treizeci de ani, sora Romana n-a mai simţit miros de ţigară. La Palatul Conducătorilor şi la castelul din Dumbrava se simţea mirosul de pipă al unchiului său Horaţiu. Şi-l aminteşte şi acum.

— Nu vreţi să intraţi?

— Ba da, vreau, răspunde sora Romana.

Intră. Bărbaţii în uniformă îi fac loc. Aici, printre ei, e ca un pui de pasăre căzut din cuib pe timp de furtună.

Bărbaţii în uniformă o simt pe sora Romana atât de diferită de ei şi de ceilalţi pasageri, încât nu ştiu ce să-i spună. Unul dintre ei deschide gura şi rosteşte cuvintele pe care le repetă cât e ziua de lungă:

— Aveţi acte, soră?

Pune această întrebare pentru că nicio alta nu-i vine în minte şi vrea ca mica soră să mai rămână printre ei. Un alt vameş ia un aer sever şi spune:

— Arătaţi-ne actele, soră.

Spune aceasta cu vocea groasă, pe care o foloseşte din când în când, cerând paşapoartele băieţilor ori fetelor care trec frontiera însoţiţi de părinţii lor. De fiecare dată copiii sunt atât de uimiţi că nu au...

— N-aveţi acte, soră?

— Nu am.

— E foarte grav, soră, spune jandarmul. Trebuie să aveţi întotdeauna actele la dumneavoastră. De ce nu le aveţi?

Surorii Romana, care altădată îi sfida pe oamenii în uniformă cu paşaportul ei diplomatic şi cu legitimaţia internaţională, de această dată îi este teamă. E înspăimântată. Precum copiii. A pierdut obişnuinţa de a circula prin lume.

Părăsind schitul noaptea, sora Romana nu s-a gândit la paşaport. S-a gândit doar la păcatul pe care-l săvârşea întorcându-se în lume. Îi era teamă să nu trezească surorile. De altfel, chiar dacă ar fi vrut să-şi ia paşaportul, nu ar fi putut. La vârsta de douăzeci şi unu de ani, după patru ani de la intrarea în schit, sora Romana încredinţase întreaga ei avere şi actele sale domnului Brod. De atunci, nu mai avea acte. Nicio soră de la Combe Froide nu avea un act de identitate. Fiind cu toate străine, domnul Brod cerea odată la trei ani reînnoirea permisului lor de şedere în Franţa. Îndeplinea aceste formalităţi la prefectura din Savoia fără să spună nimic surorilor. Chiar şi fotografiile pentru cărţile de şedere le lua fără ca surorile să ştie la ce trebuie să folosească.

— E foarte grav să circulaţi fără un act de identitate, spune jandarmul.

Pare mulţumit că a înspăimântat-o pe mica monahie. Căci este la fel precum copiii pe care agentul de poliţie îi întreabă de ce nu au plăcuţă de înmatriculare la trotineta lor.

— Nu-l ascultaţi, soră, spune un alt jandarm. Puteţi să treceţi în Elveţia fără paşaport. Din ce mănăstire sunteţi?

— De la Combe Froide, spune ea.

— Sunteţi de la mănăstirea Răsăritenilor? Nu sunteţi franţuzoaică?

— Sunt românca, răspunde ea.

— N-o tachinaţi, spune vameşul. Vreţi să o faceţi să plângă pe surioară?

I se adresează surorii Romana invitând-o să ia loc. Îi spune:

— Sunteţi udă complet. Aţi mers prin ploaie toată noaptea? Ce ati făcut de v-aţi udat aşa? O să răciţi. E o imprudenţă.

— O imprudenţă, spune sora Romana.

— Mergeţi, aşadar, în Elveţia? Dar de ce călătoriţi cu noaptea în cap şi pe ploaie?

— Am mai multe lucruri de rezolvat, răspunde sora Romana. Pentru a elibera un captiv.

— Sunteţi de multă vreme în mănăstirea din Combe Froide?

— De treizeci de ani.

— Nu vă înteb câţi ani aveţi, soră, nu mi-aş permite. Nu se întreabă vârsta unei femei chiar dacă este călugăriţă. Vă întreb de câţi ani sunteţi la mănăstirea Răsăritenilor.

Sora Romana e înconjurată de vameşi şi de grăniceri. Fac un arc de cerc în jurul ei. E precum albatrosul din poemul lui Charles Baudelaire. Albatrosul are aripi nespus de mari. Când cade pe puntea unui vapor, mateloţii fac un cerc în jurul lui. Mărimea acestor aripi, care fac ca el să fie regele înălţimilor, îl opreşte să meargă pe pământ, îl face ridicol. Sora Romana trăieşte de treizeci de ani alături de îngeri, de sfinţi şi de Dumnezeu. Se simte ridicolă aici, la postul de frontieră, înconjurată de bărbaţi în uniformă.

— Sunteţi de treizeci de ani la schitul Răsăritenilor?, spune vameşul.

— Am intrat aici în 1944, răspunde sora Romana. Sunt exact treizeci de ani.

— Lăsând orice politeţe la o parte, trebuie să vă întreb, soră, câţi ani aveţi.

— Am 47 de ani, domnule, răspunde sora Romana. Sunt născută pe 9 septembrie 1927.

Bărbaţii care o înconjoară pe sora Romana sunt uimiţi cu toţii. O examinează din cap până în picioare. Sora Romana nu pare a avea mai mult de 25 de ani. Chipul său e opalin, palid şi nespus de frumos.

— Aveţi 47 de ani, soră? Dar cum aţi făcut să rămâneţi aproape ca o fetişcană?

Sora Romana se simte întru totul goală înaintea bărbaţilor care o privesc. Îşi pleacă ochii. Privirile bărbaţilor care o înconjoară alunecă pe pielea ei precum melcii.

— Dacă nu eraţi monahie, am fi crezut că minţiţi, spune vameşul. Căci păreţi foarte tânără. N-aveţi niciun act, nu? Nu puteţi să ne demonstraţi vârsta.

— Nu, răspunde ea.

— Vă întoarceţi în această seară la mănăstire ori rămâneţi în Elveţia?

— Rămân în Elveţia, răspunde sora Romana.

Maşinile încep să treacă în cele două direcţii. Poliţiştii şi vameşii ies şi intră. Din când în când, îi întreabă pe călători dacă nu au mărfuri de declarat. Îi întreabă fără să insiste. Plouă din nou. O ploaie puternică.

— În Elveţia unde mergeţi, soră?, întreabă un vameş.

— La biserica ortodoxă, răspunde sora Romana.

— Luaţi autobuzul?

— Nu, răspunde sora Romana.

— O să vină cineva după dumneavoastră cu maşina?

— Merg pe jos, răspunde sora Romana.

— Pe jos? Dar de ce? Aveţi un autobuz la o sută de metri de aici.

— N-am bani la mine.

Grănicerii sunt nedumeriţi. Li se pare suspect. Nu ştiu exact ce anume, dar sunt siguri de aceasta. Frumoasa călugăriţă a fugit din mănăstire? Aceasta era grav odinioară. Monahiile de astăzi ies din mănăstire şi se întorc când vor şi cum vor. Mai cu seamă dacă s-ar lua decizia ca ele să participe la întâlniri ale muncitorilor, mamelor ori ale altor asociaţii, la reuniuni care, de obicei, se prelungesc până foarte târziu în noapte. Poliţiştii sunt totuşi convinşi că foarte tânăra şi frumoasa soră le ascunde ceva. Are un chip nespus de serios. Nu era, aşadar, o aventură mersul pe timp de noapte. Căci a mers o bună parte din noapte. Aceasta se vedea. Singurul lucru plauzibil e că monahia e bolnavă. Doar o persoană care nu e în toate minţile e în stare să alerge pe drumuri, printr-o ploaie puternică, în timpul nopţii. Dacă e bolnavă, cu siguranţă a avut o criză de nervi ori altceva asemănător. În acest caz, vameşii şi grănicerii sunt obligaţi să cheme o ambulanţă. Înainte de a o face, continuă ancheta.

— Din ce motive vreţi să mergeţi în oraş pe jos? Aţi spus că nu aveţi bani deloc.

— N-am deloc.

De treizeci de ani, sora Romana nu a atins nici cea mai mică monedă. Poşeta de piele, plină de bancnote şi de bani de aur, a dat-o domnului Brod pentru a o remite fundaţiei Zenaida Zlataust pentru opere caritabile.

Durerea de dinţi e din ce în ce mai puternică. Sora Romana e nespus de obosită. N-a închis un ochi nici măcar pentru o clipă în acea noapte.

— Vă vom da bani ca să luaţi un taxi, soră. Pentru asta vă veţi ruga pentru noi la biserică, spune unul dintre vameşi.

Un alt grănicer, care e cel mai în vârstă, nu este de acord. Monahia de la punctul de frontieră e suspectă, nu se comportă normal. Vameşii uită că o monahie retrasă nu poate să aibă un comportament normal atunci când vine în lume. Comportamentul copiilor e, de asemenea, anormal pentru lumea adulţilor, precum comportamentul adulţilor pentru lumea copiilor. Ceea ce este înţelepciune pentru lume e nebunie în mănăstire şi ceea ce este nebunie în lume este înţelepciune în mănăstire.

— Nu sunteţi un pic bolnavă, soră?

— Ba da, spune ea.

Îşi duce mâna la obrazul drept pentru a arăta că o dor dinţii. Mâna surorii Romana e nespus de firavă. Precum o floare albă. Precum o garoafă. O aşază pe obrazul său opalin şi spune:

— Mă dor cumplit dinţii. Durerea m-a apucat dintr-odată. De când am coborât din autobuz.

Roşeşte. Îi este ruşine că o dor dinţii şi mai ales să spună aceasta în public.

— Cunoaşteţi pe cineva la Geneva, soră? Pe cineva care să vină să vă ia cu maşina?

— Nu e nevoie. Pot foarte bine să merg pe jos.

— Trebuie să vă oprim, soră. Nu vă dor doar dinţii. Aveţi şi febră. Vă strălucesc ochii. Hainele sunt ude. Arătaţi-ne ghetele.

Sora Romana îşi ascunde picioarele sub scaun, dar în jurul ei e o băltoacă scursă din haine.

— Spuneţi-ne numele unei persoane care poate să vă ia cu maşina. Nu e înţelept să plecaţi pe jos. La ce oră aţi părăsit mănăstirea?

Sora Romana vrea să mărturisească că n-a dormit întreaga noapte. Că a mers tot timpul pe jos, începând de la miezul nopţii. Dar nu e nevoie să dea mărturie. Bărbaţii care o înconjoară sunt poliţişti şi vameşi. Sunt oameni a căror meserie cere să aibă un

ochi experimentat. Un vameş trebuie să vadă ce se află în buzunarele şi în valizele pasagerilor fără să le scotocească.

— Nu cunoaşteţi pe nimeni care să aibă o maşină şi care să vină să vă ia?

— Cunosc o persoană care are maşină, spune sora Romana. Domnul Mihail Brod. Conduce în toate duminicile pe preot la mănăstire.

Pentru sora Romana, cuvântul „maşină” e legat de numele domnului Brod aşa cum cuvântul „alb” e legat de cel de zăpadă.

— Are telefon?

— Nu ştiu, răspunde sora Romana.

— Care e numele acestui domn?

— Mihail Brod, spune sora Romana.

Unul dintre vameşi caută numele domnului Brod într-un anuar.

Un altul o întreabă pe sora Romana:

— Domnul Brod nu are un Cadillac mare, negru?

— Exact, spune sora Romana.

— Toată lumea îl cunoaşte pe domnul Brod. Trece în fiecare duminică pe aici. Cu preotul. Nu se poate să nu-l fi remarcat. Are cel mai lung şi cel mai scump Cadillac. Domnul Brod e o persoană onorabilă. Nu e prea devreme pentru a-l trezi?

— Gândiţi-vă că domnul Brod e un om matinal, spune vameşul care caută în anuar. Trece frontiera la orele 6 dimineaţa.

Sora Romana a ascuns tuturor fuga sa din mănăstire. E înspăimântată la gândul că domnul Brod va afla. Dar nu poate să-i oprească pe vameşi să facă aceasta. Ar fi trebuit să tăinuiască numele domnului Brod, însă a uitat să mintă. A uitat să ascundă adevărul.

Unul dintre vameşi formează numărul.

— Domnul Brod la telefon? Aici postul vamal Annemasse. Avem aici o monahie care a coborât în această noapte de la mănăstirea din Combe Froide. E udă leoarcă. Cred că a mers pe jos mai multe ceasuri din noapte. E puţin bolnavă şi foarte obosită. N-are bani să ia maşina. Am fi putut să-i dăm. Dar credem că e mai bine să n-o lăsaţi singură. Înţelegeţi? E mai bine să vină cineva să o ia cu o maşină. Vreţi să ştiţi cum se numeşte? Cum vă numiţi, soră? Sora Romana?

Vameşul încearcă să-l convingă pe domnul Brod că e vorba de sora Romana, că chiar ea, în carne şi oase, se află la postul de frontieră. Căci domnul Brod nu poate să creadă un asemenea

lucru. Poate să şi-o închipuie pe sora Romana vorbind cu Dumnezeu, cu îngerii. Domnul Mihail Brod nu şi-o poate închipui însă vorbind cu vameşii de la frontieră.

— Domnul Brod nu crede că sunteţi aici, spune vameşul. Vreţi să vorbiţi cu dânsul, soră?

Sora Romana n-a vorbit la telefon de treizeci de ani. Ia timid receptorul. E cald.

— Bună ziua, domnule Brod. Sunt sora Romana. Nu vă daţi osteneala de a vă deranja. Pot foarte bine să merg pe jos. Aceşti domni au ţinut să vă sun. Mă întrebaţi de ce sunt aici? Pentru a ajuta un prieten care este închis. Un prieten din România. Nu-l cunoaşteţi, domnule Brod. Nu mă voi întoarce la mănăstire până ce nu dau de el. E captiv. Da, domnule Brod, ştiam bine că o să mă înţelegeţi.

La celălalt capăt al firului, domnul Brod e departe de a înţelege. Dimpotrivă, e chiar mai convins decât vameşii că sora Romana e bolnavă. Că a fost victima unei crize de nebunie şi că a fugit din mănăstire.

XXXIII. Căderea surorii Romana

Domnul Mihail Brod nu are curajul de a merge de unul singur la frontieră. Soţia sa doarme încă. O trezeşte.

— Îmbracă-te repede, Mathilda. Hai cu mine la Annemasse. Nu am puterea să mă duc singur.

— Ce ai păţit?, întreabă doamna Mathilda Brod.

E o femeie grăsuţă cu părul cărunt.

— Sora Romana a plecat din mănăstire. A fugit pe jos în această noapte în timpul furtunii.

— Unde e?

— La postul de frontieră. M-au sunat vameşii. Mi-au telefonat să merg după ea. Şi-au dat seama că sora Romana e bolnavă. Trebuie să fi suferit o criză. E foarte grav. Doar o criză de nebunie putea să o facă să fugă.

— Eşti sigur că e ea?

— Vameşii mi-au dat-o la telefon ca să o pot recunoaşte. Chiar ea. Mathilda Brod n-a văzut-o niciodată pe sora Romana, dar o cunoaşte ca şi când ar fi întâlnit-o în toate zilele. Doamna Brod s-a căsătorit în 1945, la un an după intrarea prinţesei Roxana Paleolog la schit. Îi ştie povestea. La început, domnul Brod îi vorbea tot timpul despre ea. Era un eveniment care i-a marcat pe amândoi. Căci nu se întâmplă în fiecare zi ca o prinţesă de 17 ani, foarte inteligentă, foarte frumoasă şi nespus de bogată, să părăsească lumea fără un motiv anume şi să se închidă într-o mănăstire. Doamna Mathilda Brod e cu atât mai impresionată, cu cât ea nu ar fi putut să facă niciodată ceva asemănător.

— Doar ca să mergem să o luăm de la frontieră?, întreabă doamna Brod. Pun ceva pe mine şi te însoţesc. A coborât pe jos de la mănăstire?

— Mă tem că da, spune domnul Brod.

— O criză de nebunie, desigur, spune Mathilda Brod. Trebuie să ne grăbim. Săraca soră Romana!

După un sfert de oră, frumosul Cadillac al domnului Brod se opreşte în faţa postului de frontieră din Annemasse. Soţii Brod sunt înspăimântaţi. Pentru ei, călugăriţele de la Combe Froide sunt ca propriii lor copii.

Doamna Brod intră prima. Sunt şapte vameşi şi grăniceri. În mijlocul lor, aşezată pe un scaun, nespus de slabă şi de

plăpândă, se află sora Romana. Nu te poţi înşela nicicum. Cu toate acestea, doamna Mathilda Brod se întoarce şi-i spune soţului ei:

— Nu e sora Romana.

— Ea e, răspunde domnul Brod.

Mathilda Brod priveşte chipul de fetişcană al călugăriţei. Are doi copii. O fată şi un băiat. Pe fiică o cheamă Suzanna şi are 28 de ani. S-a căsătorit şi este mamă. Mathilda Brod are toate motivele de a nu o recunoaşte pe sora Romana, de a se întoarce şi de a-i spune soţului că nu e ea, căci călugăriţa aşezată în mijlocul vameşilor e mult mai tânără decât Suzanna, fiica sa.

— Sora Romana are aproape aceeaşi vârstă ca mine, spune ea. A intrat în mănăstire cu un an înainte de căsătoria noastră. Tânără nu poate fi sora Romana.

— Ea este, răspunde domnul Brod.

O împinge pe soţia sa. Nu are curajul de a o înfrunta pe sora Romana. Vrea mai întâi să-i observe comportamentul.

— Sunteţi atât de udă, soră, spune domnul Brod. V-o prezint pe soţia mea. Haideţi cu noi acasă.

Domnul Brod vrea să evite orice discuţie publică. Nu vrea ca vameşii şi grănicerii să fie martori la căderea surorii Romana. Căderea unei călugăriţe e un fapt penibil şi dureros. Nu trebuie să faci publică această cădere. E un spectacol sfâşietor.

— O iei acasă?, întreabă doamna Mathilda Brod. N-ar fi mai bine să o ducem direct la o clinică?

— Trebuie ca mai întâi să o scoatem de aici, spune domnul Brod. Să o scoatem cât mai repede şi cât mai discret cu putinţă. Ajută-mă! Eşti femeie. Ştii mai bine să te ocupi de asta.

— Hai, soră, spune doamna Brod.

O ia pe sora Romana de braţ şi o conduce la maşină.

Domnul Mihail Brod strânge mâna vameşilor şi le mulţumeşte că l-au chemat. Sora Romana e aşezată pe bancheta din spate. Se afla pe acelaşi loc pe data de 24 august 1944. Când a urcat pentru prima oară la schit. În acea zi, la dreapta sa era aşezată valiza părintelui Chiril. Astăzi, locul lui Dumnezeu este gol.

Doamna Mathilda Brod stă lângă soţul său. Se uită în oglinda retrovizoare. Nu poate să înţeleagă cum această călugăriţă, care are aceeaşi vârstă ca ea, pare mai tânără ca fiica sa. O examinează în oglindă. Cu atenţie. Sora Romana nu are niciun rid. Chipul îi este de adolescentă. Doamna Brod e nedumerită. E geloasă. Doamna Brod e dintr-o familie germană protestantă din

Neuchâtel. A devenit ortodoxă prin căsătorie. Dar a păstrat aplecarea spre spiritul realist al protestantismului. Acceptă că pare mai în vârstă decât sora Romana. E firesc. A avut doi copii. N-a scăpat de niciuna dintre durerile şi grijile unei femei din această lume. Sora Romana n-a cunoscut nimic din toate acestea. E normal ca chipul ei să fie mai tânăr.

„O mănăstire nu este, totuşi, un congelator, îşi spune Mathilda Brod. Sora Romana şi-a păstrat tinereţea de la 17 ani. Nu e firesc.” Revolta Mathildei Brod e una îndoită. E supărată pe sora Romana nu doar pentru tinereţea ei, ci şi pentru că a părăsit mănăstirea. Nimeni nu e mai revoltat împotriva unui păcat al sfinţilor decât oamenii care nu au credinţă ori au o credinţă slabă. Când catolicii au înlăturat obiectele de cult şi ornamentele bisericilor lor, vânzându-le anticarilor, după Conciliul Vatican II, cei mai scandalizaţi au fost necatolicii. Aceştia ştiau că alături de casele lor, în oraşul lor, în satul lor, se aflau biserici solide, obiecte sfinţite, preoţi. Alături de ei era sacrul. Era Dumnezeu. Se aflau în siguranţă. Puteau să trăsnească biserica prin necredinţa lor. Ştiau că Biserica era neclintită. Puteau să dea frâu liber fanteziilor lor, anticlericalismului şi ateismului lor. Nimic supărător nu putea să li se întâmple. În ziua în care sacrul a fost eliminat din biserică, necredincioşii se vor clătina. Elementul cel mai stabil de pe pământ nu mai era acolo. Lumea întreagă se clătinase. Biserica Romană era coloana vertebrală a lumii. Ea a păstrat în decursul istoriei lumea verticală. Fără verticalitate, trăinicie şi neclintirea Bisericii Romane, echilibrul lumii era în pericol. Pentru Mathilda Brod existenţa călugăriţelor, a sfintelor de la Combe Froide, era o chestiune de confort şi de securitate. Mathilda Brod era furioasă şi revoltată că sora Romana a părăsit mănăstirea. A primit o educaţie protestantă. Protestanţii nu au sfinţi. Prezenţa sfinţilor este pentru ea reconfortantă precum aerul dătător de viaţă şi tonic care coboară din Mont Blanc şi de pe celelalte vârfuri de munte din Elveţia. Căderea Evei îndurerează întreaga lume. Nimeni nu rămâne indiferent la slăbiciunea sa. Chiar şi cei care consideră că povestea Evei este o legendă. Ar fi preferat ca ea să-l biruie pe şarpe. Umanitatea ar fi fost mai trainică dacă Eva s-ar fi dovedit mai puternică. Dacă l-ar fi învins pe diavol. Fuga surorii Romana e o umilire personală pentru Mathilda Brod. O călugăriţă puternică reconfortează întreg pământul. Mai cu seamă pe cei care nu cred în Dumnezeu. Ştiu că sfinţii sunt acolo. Se roagă în locul lor. Nimic rău nu se poate întâmpla. Sunt

colacul de salvare al necredincioşilor. Sfinţii, pentru atei, sunt precum sârmele trapeziştilor care flutură la circ. Un element de securitate. Preferă ca sfinţii să fie mereu alături de ei. Să fie puternici şi sfinţi cu adevărat. Căci, în caz de primejdie, ca în timpul potopului, dacă nu ar fi fost un sfânt ca Noe, lumea ar fi fost înghiţită de ape. Nefericirea Sodomei şi a Gomorei provine din faptul că între zidurile lor nu se aflau sfinţi. Sfinţii din Sodoma şi Gomora s-au topit şi au căzut ca sora Romana.

Ajung la casa domnului Brod. Un apartament luxos, modern şi spaţios. Mobila e foarte veche, adusă de Mathilda Brod la căsătorie. Mobilă al cărei lemn este şlefuit de trecerea anilor. Există şi mobilă modernă. Casa familiei Brod este aşezată pe strada patriciană. Sora Romana nu vede nimic în jur. Pentru că a petrecut treizeci de ani în mănăstire. Călugării nu trebuie să privească. Postul privirii este unul de căpătâi. Căci lucrurile văzute sunt ca un zid care împiedică vederea nevăzutului.

Încă de la sosirea în salon, domnul Brod întreabă:

— Spuneţi-mi, soră Romana, ce s-a întâmplat?

Întrebarea îi ardea buzele domnului Brod încă de la telefonul vameşilor. Repetă:

— Ce vi s-a întâmplat, soră?

— Nu, Mihail Brod, îi spune soţia, nu e momentul. Las-o mai întâi să se schimbe.

— Să se schimbe?, strigă domnul Brod.

Nu s-a gândit niciodată că surorile de la Combe Froide se schimbau. Le vede întotdeauna îmbrăcate. Comportamentul şi mişcările lor de la schitul Combe Froide nu lasă nicicând să se vadă că ele au existenţă omenească. Domnului Brod îi vine greu să înţeleagă ceea ce îi spune soţia. Nu poate să şi-o imagineze pe sora Romana schimbându-şi haina, aşa cum nu poate să-şi închipuie că Maica Domnului şi sfinţii îşi schimbă hainele. De treizeci şi doi de ani Domnul Brod urcă în toate duminicile şi în toate zilele de sărbătoare la schit. N-a auzit niciodată acolo un singur cuvânt despre viaţa pământească. Nicio călugăriţă nu i-a vorbit niciodată despre mama, tata, familia ori ţara ei. Nu au fost surori bolnave nicicând. Medicul n-a urcat niciodată la schit. Surorile au trup, dar ele trăiesc ca şi când nu ar avea. Sunt precum Melchisedec, care nu avea nici tată, nici mamă, nicio genealogie. Din această cauză, existenţa lor în chiliile albe precum bucăţile de zahăr aruncate pe Combe Froide este sinonimă cu rugăciunea. Nimic în plus. Nimic în minus. Orice călugăriţă e rugăciunea întrupată. Domnul Brod este, aşadar,

nespus de mirat auzind-o pe Mathilda spunând că sora Romana trebuie să se schimbe. Când nu sunt singuri, doamna Brod îl strigă pe soţul ei, Mihail Brod.

— Aduc ce trebuie, spune Mathilda.

Iese din salon. Câteva minute mai apoi, se întoarce. Aduce o haină monahală, încălţăminte, şosete de lână neagră.

— Iată hainele dumneavoastră, soră Romana!

— Hainele mele?, întreabă sora Romana.

— Ale dumneavoastră. Iată eticheta. E scris clar.

— Cum de aveţi haine pentru mine în casa dumneavoastră?

— Avem haine pentru toate surorile. Mihail Brod a hotărât aşa. Dacă o călugăriţă de la Combe Froide moare, trebuie ca Mihail Brod să urce cu haine noi pentru înmormântare. E bine să fie gata.

— Şi de unde ştiţi măsura hainelor? De unde cunoaşteţi numărul încălţămintei noastre?

— Mihail Brod are măsurile hainelor pentru toate surorile. Are, de asemenea, şi numărul încălţămintei dumneavoastră.

— Nu-mi amintesc să i le fi dat domnului Brod.

— Dar nu i-aţi dat nimic, spune Mathilda. În ziua în care aţi îmbrăcat haina monahală aţi făcut o legătură cu toate hainele dumneavoastră şi i le-aţi dat lui Mihail Brod ca să le împartă săracilor. Toate surorile din Combe Froide au făcut la fel. Mihail Brod a notat talia hainelor şi numărul încălţămintei înainte de a le împărţi. Le-a comunicat croitorului. Pentru a vă confecţiona haine monahale pe măsură. Eu i-am dat ideea. I-am spus că era mai elegant. E întotdeauna jenant să ceri unei călugăriţe talia hainelor şi numărul de la pantofi. El este efor şi epitrop al mănăstirii dumneavoastră. El se ocupă de aceste lucruri. În vechime, era un păcat din partea unui monah să observe că încălţămintea era ruptă ori hainele îi sunt sfâşiate. Un monah nu trebuia să vadă aceste lucruri. Nu avea altă sarcină decât aceea de a-L căuta pe Dumnezeu şi de a se ruga. E rolul economului să ia aminte la încălţăminte şi la hainele călugărilor înainte de a fi schimbate. Domnul Mihail Brod nu face decât să respecte tradiţia. La fel şi cu fotografiile dumneavoastră pentru cartea de identitate. Se jena să vă ceară să vă aşezaţi în faţa aparatului de fotografiat. L-am sfătuit să facă câteva fotografii de grup pe ascuns şi apoi să extragă fotografiile de identitate la fotograf.

— Grija dumneavoastră faţă de noi este mişcătoare, spune sora Romana. N-aş fi bănuit nicicând aceste detalii. Delicateţea

de care daţi dovadă este sublimă. De ce faceţi toate acestea pentru noi?

— Psychico, pentru suflet, răspunde Mathilda Brod. Împliniţi sfinţenia de care noi nu suntem în stare în lume. Vă rugaţi, acolo sus, în locul nostru, căci noi nu avem timp de rugăciune în lume. Apoi, dumneavoastră, monahiile şi sfinţii, sunteţi persoane care trăiţi lângă împăratul ceresc. Lângă Dumnezeu. E întotdeauna practic să ai prieteni în preajma împăratului. Căutăm prietenia dumneavoastră, pentru că nu suntem asemenea privilegiaţilor care trăiesc în palatul ceresc.

Sora Romana e condusă în camera sa.

— E camera Suzannei, fiica mea, explică Mathilda Brod.

Sora Romana se întoarce în salon după câteva minute. E îmbrăcată la fel ca mai înainte, cu singura diferenţă că hainele sunt uscate. Poartă haina pregătită pentru înmormântare. În loc să fie aşezată cu această haină în mormânt, o va purta în lume. Părul surorii Romana e diferit faţă de al celorlalte călugăriţe de la Combe Froide. Ea e româncă. Călugăriţele române sunt singurele dintre ortodoxe care nu-şi pun vălul direct pe cap. Se acoperă mai întâi cu un potcap negru, înalt de trei-patru centimetri, şi aşază voalul pe deasupra. E un acoperământ nespus de frumos. Asemănător cu cel purtat de reginele şi marile doamne din Evul Mediu.

— Povestiţi-mi, sora Romana, ce s-a întâmplat. Ce vi s-a întâmplat? De ce aţi părăsit mănăstirea în miez de noapte pe ploaie şi pe jos? De ce aţi coborât la Geneva?

— V-am spus la telefon, răspunde sora Romana. Am coborât pentru a salva un captiv.

— Ce captiv?

Mathilda şi Mihail Brod urmăresc cu atenţie cuvintele şi comportamentul surorii Romana. Sunt siguri că ceva s-a rupt în ea. Că este bolnavă.

— Vreau să salvez un captiv, explică sora Romana. E un băiat pe care l-am văzut doar pentru câteva zile. Era atât de ieşit din comun, că nu l-am uitat. Mi se face rău ştiindu-l captiv. Am părăsit mănăstirea pentru a-l salva.

— De unde ştiţi că prietenul dumneavoastră este captiv?, întreabă Mihail Brod.

— Propagandiştii împotriva foametei m-au informat, spune sora Romana. Le-aţi spus lucruri foarte aspre. Credeaţi că erau în serviciul diavolului. Că diavolul ar fi intrat în mănăstire prin filmul

lor. Le-aţi spus, citând din Evagrie Ponticul, că diavolul foloseşte mereu imaginile atunci când vor ca monahii să cadă.

— Şi n-am avut dreptate, soră?, întreabă domnul Brod. Îmi reproşez, dimpotrivă, slăbiciunea, lipsa mea de fermitate. L-am ajutat pe diavol să intre aici pe 20 iulie. Ziua prăznuirii Sfântului Ilie. Astăzi, după cinci zile, opera diavolului a fost săvârşită. Aţi părăsit mănăstirea. Fuga dumneavoastră e o biruinţă a diavolului.

— Nu, domnule Brod, spune sora Romana. Nu diavolul a intrat în mănăstire cu tinerii propagandişti. Îngerul a intrat împreună cu ei.

— Care înger, soră?

— Îngerul care mi-a adus mesajul captivului. Fără ei, SOS-ul sărmanului băiat nu mi-ar fi parvenit nicicând. Îngerul, nu diavolul, era cu ei.

— Şi cum v-a transmis îngerul acest mesaj?, întreabă doamna Mathilda Brod.

Vorbeşte cu buzele strânse. Împotriva voinţei sale. Cu un fals surâs. Pentru a nu o irita pe sora Romana. Mathilda Brod e o elveţiană autentică. Elveţia este patria psihiatriei. Mathilda Brod ştie că cu bolnavii mintal trebuie să vorbeşti la fel cum ai vorbi cu beţivii, fără să-i iriţi cumva. Nu se îndoieşte de virtutea surorii Romana şi de a celorlalte călugăriţe de la Combe Froide. E sigură că aceste călugăriţe, atunci când mor, ajung direct în Rai. În ciuda acestui fapt, Mathilda Brod nu crede că sora Romana a vorbit cu un înger. Mathilda Brod nu neagă existenţa îngerilor, dar nu poate accepta ideea că un înger a urcat în camioneta verde pentru a intra la Combe Froide spre a-i transmite un mesaj surorii Romana. Bunul său simţ nu poate accepta aceasta. Îngerii nu sunt postaşi. Îngerii nu aduc mesaje de dincolo de Cortina de Fier. Faptul că sora Romana susţine contrariul înseamnă că este bolnavă. Mathilda Brod trece la atac.

— Cum v-a transmis mesajul?

— Prin film, răpunde sora Romana.

— Aţi recunoscut imediat că era un mesaj destinat dumneavoastră? Că provenea de la prietenul dumneavoastră captiv?

— Exact, răspunde sora Romana.

E mulţumită să fie înţeleasă.

— Când l-aţi văzut pentru ultima oară?

— Pe 23 august 1944, răspunde sora Romana. Se numeşte Decebal Hormuz. Avea pe atunci 19 ani. Camioneta sa a trecut

peste o mină la intrarea în aeroport. Se afla împreună cu unchiul meu Horaţiu Ştirbei. Au ars. Sub ochii mei.

— Şi de la acest băiat, care a ars sub ochii dumneavoastră în urmă cu treizeci de ani, aţi primit un mesaj?

— Exact, răspunde sora Romana.

— Soră Romana, vă iubesc nespus, spune Mathilda Brod. Nu mă îndoiesc de sinceritatea dumneavoastră, dar cred că e mai bine să fiţi examinată de un psihiatru înainte de a face orice altceva. Sunteţi de acord să chemăm la cină un psihiatru? E o somitate în materie şi un bun prieten al lui Mihail Brod. Are o mare clinică la Küsnacht. Sunteti de acord?

— Bineînţeles, răspunde sora Romana. Sunt convinsă că îngerul s-a folosit de pelicula unui film pentru a aduce mesajul captivului. Cred că e adevărat. Cât priveşte credinţa, există întotdeauna „teamă şi cutremur”. Ar fi un ajutor preţios pentru mine să am diagnosticul unui medic. El va decide dacă există fisuri în raţiunea mea. Mă voi întâlni cu plăcere. Aveţi o idee foarte bună, doamnă.

XXXIV. Sfinţii şi psihiatrii

Sunt patru în jurul mesei. Domnul şi doamna Brod, sora Romana şi celebrul psihiatru elveţian, doctorul Brunner.

Domnul Brod are remuşcări. Dacă era ortodox, fără să fi fost elveţian, n-ar fi invitat niciodată un psihiatru pentru a examina o călugăriţă. Dar e elveţian. E o realitate. Nu poate să facă nimic. Şi este, în acelaşi timp, un om al secolului al XX-lea. Nimeni nu poate să se sustragă complet influenţei epocii sale. Secolul al XX-lea e cel al săptămânilor decapitate. Duminica e în fruntea săptămânii. A fost tăiată. În locul ei s-a introdus weekend-ul, zilele care seamănă unele cu altele. Secolul al XX-lea este secolul săptămânilor acefale şi al timpului acefal. Aceasta are repercusiuni în toate domeniile. Suprimând duminica, se suprimă tot ceea ce scapă raţiunii omeneşti şi este măsurabil. Viaţa socială a fost clădită aşa cum s-ar construi o locomotivă ori o uzină. Se face întotdeauna abstracţie de cele imponderabile, nedefinite şi de întreaga gamă a lucrurilor fără importanţă din punct de vedere ştiinţific, dar care fac fericirea ori nefericirea în viaţa omenească. Desigur, domnul Brod nu va merge atât de departe ca monahii benedictini din mănăstirea Cornavaca din Mexic, care au chemat în sfânta lor casă tinere femei psihiatre pentru a-i psihanaliza pe sfinţii monahi. Iniţiativa tânărului abate, un belgian, a entuziasmat presa, pe teologi şi opinia publică. Era aplaudat faptul că credinţa şi ştiinţa merg împreună. Rezultatul a fost cel aşteptat. Un rezultat firesc. Doctoriţele, psihanalizându-i pe tinerii monahi, au făcut copii cu ei. Părinţii monahi au devenit părinţi de copii în carne şi oase. Şi mănăstirea şi-a închis porţile, căci o mănăstire nu este o casă în care se fac copii. Viaţa monahilor care au trăit aici şi-a aflat împlinirea pe pământ, nu în cer.

Bunul simţ al domnului Brod îi dictează să nu meargă mai departe. Doamna Mathilda Brod deschide discuţia, după cafea, spunând:

— Dragă doctore Brunner, v-am invitat în această seară pentru a asculta povestea petrecută cu sora Romana. Dorim să aflăm părerea dumneavoastră ca medic. Cu acordul surorii Romana v-am invitat. E dispusă să se lase examinată de dumneavoastră.

— Da, într-adevăr, cu acordul meu, spune sora Romana. Observaţiile doctorului îmi vor fi nespus de preţioase. Când vrei să ai un diagnostic bun, ceri mai multe păreri. Căci, aşa cum spune Sfântul Ioan Scărarul, „desăvârşirea nicicând desăvârşită desăvârşire a celor desăvârşiţi.” Nimeni nu este scutit de greşeli. Chiar şi îngerii au păcătuit. Îi spuneam doamnei Brod că aş fi fost bucuroasă să fiu ascultată de un medic. Dacă el observă o fisură, o anomalie de care nu sunt conştientă, îmi va spune. Nu văd de ce unei călugăriţe să-i fie teamă să vină înaintea unui medic. Ea, care aşteaptă cu nerăbdare să se prezinte înaintea lui Dumnezeu, Marele Judecător, Care vede tot şi scrutează inimile şi rărunchii. Asceţii din pustie aveau obiceiul să scotocească toate pliurile şi toate cotloanele sufletului şi patimile omeneşti, pentru a afla diagnosticul şi a prescrie tratamentul. Asceţi precum Evagrie şi Sfântul Ioan Scărarul erau cei mai minuţioşi, mergeau mai departe chiar în analiza lor, mult mai mult decât pot să o facă psihiatrii, psihanaliştii şi psihologii moderni. Părinţii pustiei erau maeştri. Depistau într-o clipită orice anomalie în comportamentul omenesc. A se cunoaşte pe sine era deviza oricărui sfânt singuratic. Căci, cunoscându-ne pe noi, avem şansa de a-L cunoaşte pe Dumnezeu Care se află în noi.

Mathilda şi Mihai Brod sunt surprinşi. Le era teamă ca sora Romana să nu revină asupra hotărârii sale de a se lăsa examinată de psihiatru. Nu doar că nu şi-a schimbat părerea, dar îşi declară chiar entuziasmul de a face aceasta. Bunăvoinţa ei îi uimeşte pe soţii Brod, cu atât mai mult cu cât un om obişnuit, un pacient, refuză ajutorul psihiatrului. Bolnavii au impresia că au fost expulzaţi din viaţa normală şi condamnaţi să trăiască la periferie de fiecare dată când li se spune că au nevoie de un psihiatru. Soţii Brod ignoră faptul că sfinţii, asceţii, singuraticii sunt oameni care folosesc fără încetare fierul roşu şi ard fără de milă, în propria carne, orice infirmitate. Cauterizează cu fierul înroşit în foc rănile gândurilor lor şi ale memoriei lor. Surorii Romana, care citeşte de treizeci de ani operele celor mai mari înaintaşi întru ale pustniciei şi retragerii, nu îi este teamă. E mulţumită.

În timpul mesei, doctorul Karl Brunner examinează faptele şi gesturile surorii Romana. A fost surprins să o vadă comportându-se ca o adevărată prinţesă bizantină. Din când în când, pune întrebări ce vor să pară anodine. La un moment dat, întreabă:

— Dumnezeu are ceva împotriva cărnii, soră?

— De ce mă întrebaţi?

— Am observat că nu mâncaţi carne.

— Carnea nu este necesară genului de activitate pe care îl exersez, răspunde sora Romana. De altfel, carnea nu este recomandată nevoitorilor spiritului, creatorilor de opere literare ori artistice. Singurii artişti care pot să-şi permită să consume carne sunt poate sculptorii. Ei lucrează cu ciocanul în blocurile de marmură şi de granit.

— Dumneavoastră nu exercitaţi o activitate artistică, obiectează doctorul Karl Brunner.

E agresiv. Cei care doresc să aibă mărturii folosesc întotdeauna agresivitatea.

— Sunt o călugăriţă, spune sora Romana.

— Şi activitatea religioasă este o activitate artistică?, întreabă doctorul.

— Nu poţi să fii monah ori monahie dacă nu eşti artist, la fel cum nu poţi să fii artist fără să fii, într-un fel sau altul, un om religios. Un om al credinţei. Dar asemănarea nu se opreşte aici. Aşa cum spunea, în ziua în care am intrat în mănăstirea de la Combe Froide, părintele Chiril, un sculptor ciopleşte în marmură pentru a modela frumuseţea ideală. O călugăriţă sculptează în trupul său, în gândurile şi în memoria sa, rupându-se de lume şi de tot ceea ce deţine. A fi monahie înseamnă, întâi de toate, a fi liberă.

— Numiţi aceasta libertate?, întreabă doctorul Brunner. Vă închideţi de bunăvoie într-o chilie şi trăiţi în singurătate. E opusul libertăţii.

— Adevărata libertate constă, întâi de toate, în a te libera de tirania patimilor şi de a nu depinde decât de tine însuţi şi de Dumnezeu, răspunde sora Romana.[1] În ceea ce priveşte viaţa claustrală, aceasta este practicată de toţi artiştii. Nu poţi realiza nimic durabil dacă nu te retragi. Idealul nostru este frumuseţea. *Summa Theologiae* a ortodocşilor se numeşte *Filocalia*, care se tălmăceşte prin iubire de frumuseţe. Un monah în Răsărit se numeşte *kaloyeros*, care înseamnă bătrân frumos.

— Să trecem mai departe, spune medicul. Teologia nu e punctul meu forte. Să revenim la lucrurile mai prozaice. Singurătatea nu v-a apăsat nicicând?

— Nu suntem niciodată singuri, răspunde sora Romana. Când cineva e cu Dumnezeu, nu e singur. Închidem uşa chiliilor noastre pentru a ne bucura de prezenţa lui Dumnezeu.

[1] Fericitul Augustin, *PL* 35, col. 1696.

— Aveaţi 17 ani când v-aţi retras din lume. Din cauza pierderii patriei dumneavoastră, a familiei sau a vreunei fiinţe dragi?

— Nu te retragi din cauza unei decepţii. Domnul Brod ştie – şi o repetă adeseori – că nu poţi să trăieşti cu un cadavru în chilie. Chilia nu îngăduie cadavrele patimilor moarte, nici sufletele moarte.

— Vi se pare normal ca o tânără frumoasă şi bogată să se închidă într-o chilie la 17 ani?

— Retragerea din lume a fost mereu apanajul oamenilor care iubesc frumuseţea. Platon spunea: „Oamenii nobili sunt mereu înclinaţi să-şi trăiască viaţa în linişte.”[1] La 17 ani doreşti absolutul.

— Problema pentru care prietenul meu, domnul Brod, m-a rugat să stăm de vorbă este plecarea mea stranie şi neaşteptată din mănăstire. O fugă. Aşa cum numim aceasta în lume. Aţi fugit din mănăstire din cauza unui mesaj pe care pretindeţi că l-aţi primit. În privinţa acestei chestiuni mă simt competent să vă dau părerea mea ca medic. Speculaţiile teologice nu ţin de mine. Revenim, aşadar, la acest mesaj. Doamna Brod mi-a spus că pretindeţi că un înger vi l-a adus. Aşa este?

— Întru totul, răspunde sora Romana. Cel puţin asta sper. Căci dacă nu un înger, atunci e vorba de diavol.

— Îngerul şi diavolul sunt noţiuni care fac parte dintr-o mitologie, spune doctorul Karl Brunner. Nu am nimic împotriva faptului că le utilizaţi. Sunt protestant, iar fondatorul protestantismului, Martin Luther, era şi el un personaj convins că diavolul există din punct de vedere material. Într-o zi, a aruncat chiar călimara cu cerneală în capul diavolului şi se vede până astăzi pata de cerneală rămasă pe perete. E dreptul dumneavoastră să credeţi în existenţa diavolului şi a îngerilor. Teologii de astăzi i-au expulzat pe diavol şi pe înger din învăţământul religios. Religia a fost demitizată. A fost redusă la partea ştiinţifică. A devenit o activitate socială la fel ca celelalte, precum cea a Crucii Roşii, de exemplu.

— De ce spuneţi că diavolul şi îngerii sunt personaje mitice?, întreabă sora Romana.

— Pentru că nu se văd, soră, răspunde medicul. Aţi văzut un înger ori un diavol?

[1] Platon, *Republica*, 307 e.

— Bineînţeles că nu!, răspunde sora Romana. Dar sunt atâtea lucruri care se află la temelia vieţii noastre şi pe care noi nu le-am văzut vreodată... Nu e suficient ca un lucru să fie invizibil ca să fie mitic. Vitaminele nu le vedem. Sunt nevăzute, la fel ca îngerii. Şi cei lipsiţi de vitamine se îmbolnăvesc. Pot chiar să moară. La fel şi atomii – sunt nevăzuţi. Nu vedem nici protonii, nici neutronii. În ciuda acestui fapt, astfel de lucruri invizibile au o forţă atât de mare, că pot să distrugă planeta. Explozia bombei atomice de la Hiroshima ne-a furnizat un eşantion de forţă a acestor lucruri nevăzute care sunt atomii. Puterea îngerilor e mai mare ca cea a atomului. La fel şi forţa diavolului, cu toate că noi nu o vedem.

— Legaţi, aşadar, plecarea dumneavoastră din mănăstire de acţiunea îngerului ori a diavolului, adică a fiinţelor nevăzute?

— Vedeţi ceva anormal în aceasta? Dumneavoastră înşivă nu prescrieţi lucruri nevăzute, vitaminele A, B ori C, bolnavilor dumneavoastră? De ce-aş fi eu mai puţin bazată pe ştiinţă decât dumneavoastră? După efectul lor suntem asiguraţi de existenţa invizibilului, fie acesta atom, înger ori vitamină.

— Atomii, vitaminele sunt, din punct de vedere ştiinţific, demonstrate. Existenţa lor e probată în laboratoare, răspunde doctorul.

— Existenţa îngerilor este şi ea dovedită, răspunde sora Romana. Microscoapele şi laboratoarele nu sunt unicele mijloace de verificare a realităţii invizibilului. La fel cum aveţi fizicieni care au văzut atomi cu aparatele lor şi v-au spus aceasta, noi avem sfinţi care au văzut îngeri. Avem încredere în ei aşa cum şi dumneavoastră credeţi în savanţii dumneavoastră.

— Aţi părăsit mănăstirea din cauza unui mesaj al unui înger, spune medicul. Cum era?

— O, domnule doctor, îngerii urmează obiceiurile lumii în care trăim. Altădată, îngerii se foloseau de vise, de vocea omenească ori îmbrăcau felurite forme pentru a-şi transmite mesajele lor. Astăzi, îngerii folosesc pelicula cinematografică şi mijloacele tehnologice. Îngerul mi-a trimis SOS-ul unui captiv prin intermediul unui scurt metraj de propagandă comunistă.

— Povestiţi-mi cum s-au petrecut lucrurile.

— Nu v-a relatat faptele domnul Brod? În ziua praznicului Sfântului Ilie, o echipă de propagandişti împotriva foametei în lume a venit la mănăstire şi a proiectat un film despre viaţa haiducilor din Carpaţi. În dialogurile din acest film am recunoscut un tânăr pe care nu l-am mai văzut de treizeci de ani. Faptul că

scrie înseamnă că este viu. Cum textul filmului este semnat de o altă persoană, un anume Teleorman, am dedus că prietenul meu este captiv şi scrie pentru altcineva.

— Foarte interesant, spune ironic doctorul Brunner. Cum se numeşte acest tânăr şi în ce circumstanţe l-aţi cunoscut?

— Numele lui e Decebal Hormuz. Eram infirmieră voluntară a Crucii Roşii. Era o modă pe atunci. Toate tinerele din înalta societate purtau uniformă albă. Oraşul Iaşi, unde locuiam, era bombardat zi şi noapte. Pentru a mă pune la adăpost, unchiul meu, prinţul Horaţiu Ştirbei, care era consilier al regelui, a deschis un centru de recoltare a sângelui la castelul meu din Carpaţi. Am fost numită directoarea acestui centru. Pe atunci, nu-mi dădeam seama că era un mijloc prin care unchiul meu mă îndepărta de oraşul bombardat. Existenţa centrului meu a fost efemeră. A durat câteva zile. Am avut un simplu donator căruia i s-a refuzat sângele. Era un băiat de 19 ani. Un orfan din sat. Era absolvent al Colegiului Tehnic de Căi Ferate. Se angajase voluntar la 17 ani şi, după doi ani, a fost reformat. Avea icter. Îmi amintesc cuvintele sale: „Boala copacilor ale căror frunze devin galbene şi cad înainte devreme”, aşa cum este numită în horticultură. M-am ataşat de acest băiat. Era poet. Un mare poet. L-am evacuat fără să ştie înainte ca satul său să fie ocupat de Armata Roşie. La căderea Bucureştiului, l-am rugat pe unchiul meu să-l salveze pentru a doua oară pe acest băiat şi să-l ia în Elveţia în avionul nostru. Maşina-ambulanţă în care se găseau unchiul meu şi Decebal Hormuz a sărit în aer pe aeroport. I-am văzut arzând. Cum nu era nimic de făcut pentru ei şi cum invadatorii erau deja în oraş, am plecat de una singură cu pilotul elveţian. Acel băiat e captiv. Pentru a-l elibera am părăsit mănăstirea.

— Straniu, spune medicul. L-aţi recunoscut în câteva dialoguri dintr-un scurt metraj?

— El a scris aceste dialoguri. Nu e niciun dubiu.

— Aveţi o probă concretă ori faceţi simple supoziţii?

— Sunt probe concrete, răspunde Romana. Cu o zi înainte de căderea Bucureştiului, i-am făcut o listă cu poveştile pe care mi le istorisise. L-am rugat să le scrie. Aveam intenţia de a le publica. Erau istorii nespus de frumoase. În scurtul metraj ce ne-a fost proiectat la mănăstire, am aflat subiectele tuturor acestor istorisiri. Nu erau cunoscute decât de el şi de mine. Nimeni altcineva nu putea să le scrie.

— Le scrisese?

— Nu, domnule doctor. La câteva ceasuri după ce i-am cerut aceasta, a trebuit să fugim.

— Cum de sunteţi atât de convinsă că autorul poveştii pe care aţi văzut-o în film este acest băiat?

— „Există doar douăzeci şi patru de litere în alfabet, dar nicio scriere nu seamănă una cu cealaltă.”[1]

— Îl iubeaţi pe acest băiat?, întreabă medicul.

— Nu ştiu, răspunde sora Romana. Aveam 17 ani. Chiar dacă l-aş fi iubit, aş fi făcut-o în secret, fără să-i mărturisesc. Aşa cum făceau toate tinerele în acele vremuri. Mult prea multă pudoare pentru a recunoaşte cineva că era îndrăgostită de un băiat în carne şi oase.

— Cu siguranţă eraţi, spune doctorul Karl Brunner. Dacă nu aţi fi fost, l-aţi fi uitat. Nu doar că nu l-aţi uitat în treizeci de ani, dar încă îl credeţi viu. Exact ca mamele care primesc certificatul de deces al fiilor lor morţi pe front şi care continuă să-i aştepte. Cum era acest băiat?

— N-aş putea să vi-l descriu. Imaginea persoanei fizice aproape a dispărut din memoria mea. Dar istoriile pe care mi le-a povestit au rămas vii. Era un foarte mare povestitor. Un mare poet. Într-o zi a scris o poezie, „Chemare la luptă”, şi cel mai bun prieten al său, citind acest poem, s-a dus îndată să se înroleze şi a murit pe front.

— Uitaţi esenţialul, spune doctorul Brunner. Aţi afirmat că acest băiat, acest Decebal Hormuz, a murit împreună cu unchiul dumneavoastră pe aeroport.

— Întocmai.

— Aţi asistat la această scenă?

— Mergeam la cincizeci de metri în spatele maşinii în care se aflau Hormuz şi unchiul meu. Am văzut maşina explodând. Am rămas aproape o jumătate de oră lângă maşina care ardea. Totul era scrum. Îmi aduc aminte de această scenă în cele mai mici detalii. Era în zori de zi. Maşina ardea pe gazonul aeroportului ca pe un covor verde. Flacăra avea în jur de zece metri.

— Puteţi să spuneţi că aţi văzut cu ochii dumneavoastră moartea lui Decebal Hormuz?

— Pot să spun aceasta. Căci din maşină nu mai rămăsese nimic în afară de cenuşă. Decebal Hormuz a ars sub ochii mei si sub ochii pilotului elveţian Herman Gral. Asistam neputincioşi la această privelişte.

---

[1] Origen, *G.C.S. (Die Griechischen Christlichen Schrijisteller).*

— Din moment ce sunteţi sigură că Decebal Hormuz a murit, nu puteţi să pretindeţi că în 1973 a scris dialogurile filmului *Haiducii din Carpaţi*. Căci anul trecut a fost turnat filmul, nu? Domnul Brod mi-a spus aceasta.

— Da, Decebal Hormuz a scris scenariul în 1973.

— Din moment ce a murit, cum ar fi putut să-l scrie, soră? Nu vedeţi contradicţia uriaşă în cazul dat? Bate la ochi.

— Nu văd nicio contradicţie, domnule doctor. V-am expus două fapte constatate. Prima dintre aceste fapte e moartea lui Hormuz, iar cea de-a doua e că el a scris acest scenariu în 1973. Cele două fapte sunt la fel de autentice. Atât una, cât şi cealaltă.

— Să fim serioşi, soră! Dacă l-aţi văzut pe acest om murind, nu puteţi pretinde că e viu şi captiv. Aţi părăsit viaţa dumneavoastră exemplară, după treizeci de ani, pentru a-l salva. Contradicţia este una flagrantă. E ceva nelalocul lui.

— Nu văd nimic anormal, domnule doctor.

— Căutaţi un om care a murit de treizeci de ani. Cum puteţi să explicaţi aceasta? Credeţi că a înviat? Ori aveţi o altă explicaţie?

— Niciuna, răspunde sora Romana. De ce ar trebui să am o explicaţie?

— Susţineţi ceva anormal.

— Deloc. Nu e nimic anormal. E vorba pur şi simplu de un miracol.

— Miracolul nu e o explicaţie, spune doctorul.

— Ba da, domnule doctor, răspunde sora Romana.

Surâde. Continuă:

— Sunt o monahie, domnule doctor. Pentru mine, un miracol e un lucru la fel de firesc ca un element fizic.

— Vreţi să ne explicaţi aceasta mai limpede, soră?

— Totul e limpede, domnule doctor. Cum aş putea fi monahie fără să cred în minuni? Ştiu, de pildă, că Iona a fost înghiţit de un chit, că a rămas trei zile şi trei nopţi în pântecele acestuia şi că a ieşit viu de aici. Nu am nici cea mai mică îndoială în privinţa autenticităţii acestui fapt. Ştiu că tinerii care au fost aruncaţi în cuptor au ieşit vii. Daniel a fost aruncat în groapa cu lei şi a ieşit fără nicio zgârietură. Moise a făcut un semn cu mâna, şi apele Mării Roşii s-au retras şi au lăsat o cale liberă ca pe uscat. Sunt minuni. Iar minunile nu sunt lucruri fireşti. Orice om credincios ştie că legile naturii nu sunt de neclintit. Dumnezeu a făcut legile care stăpânesc natura. El poate să le anuleze, tot aşa cum le-a aşezat. Când vrea şi cum vrea. În aceasta rezidă puterea

noastră. Ceea ce ştim e că, cu ajutorul lui Dumnezeu, putem să înfăptuim totul, că Natura vrea ori ba. Nu găsesc nimic ilogic şi anormal într-un miracol: dimpotrivă, nimic nu e mai conform cu credinţa decât miracolul. *Credo quia absurdum*.[1]

— Logica este perfectă, spune doctorul Brunner. Desigur, trebuie să fii femeie şi monahie pentru a reacţiona astfel, dar logica este perfectă. În concluzie, credeţi că bărbatul pe care l-aţi văzut e viu. E captiv, dincolo de Cortina de Fier. Mulţumită unui miracol.

— Exact, domnule doctor. Am această certitudine. L-am auzit. L-am simţit. Era prezent în cuvintele sale în acelaşi fel în care Beethoven este prezent în muzica sa. Dacă auziţi câteva fraze dintr-o operă de Beethoven îl recunoaşteţi. Nu puteţi să-l confundaţi cu altcineva. Cu nimeni. E unic. Aşa cum sunt Rubens, Dante, Platon şi Shakespeare. E privilegiul marilor artişti de a avea o unicitate care îi face recunoscuţi fără vreo ambiguitate.

— N-aveţi nicio îndoială?

— Niciuna!

— Şi cum veţi face pentru a-l elibera?, întreabă doctorul. Aţi plecat din mănăstire pentru a-l elibera pe Hormuz, nu-i aşa?

— Voi face în acelaşi fel ca părinţii noştri. Cerşind pentru a aduna preţul răscumpărării.

— Să cerşiţi?, exclamă doctorul. Odinioară cerşetoria era o virtute. Astăzi e un delict. N-o să puteţi face aceasta.

— Dacă e vorba de bani, sora Romana n-are nevoie să cerşească, spune domnul Mihail Brod. Uriaşa avere pe care a donat-o fundaţiei este intactă.

— Averea nu-mi mai aparţine, spune sora Romana.

— Aparţine, într-adevăr, fundaţiei, spune domnul Brod. E destinată operelor filantropice şi de caritate. Eliberarea unui captiv este o astfel de faptă. Pentru a-l elibera pe Hormuz, dacă îl veţi afla, fundaţia va furniza banii pentru răscumpărare.

[1] Tertulian, *De Carne Christie* 5.

XXXV. La Paris, Dumnezeu nu primeşte decât duminica

În ciuda eforturilor sale, doctorului Karl Brunner nu i s-a părut că sora Romana este bolnavă. Mathilda şi Mihail Brod nu pot să creadă că Decebal Hormuz e viu.

— Am încredere în sora Romana, spune domnul Brod soţiei sale. În cartea lui Amos se spune că Dumnezeu nu face nimic fără a-i înştiinţa de planurile Sale pe prietenii Săi, sfinţii. E posibil ca Dumnezeu s-o fi vestit pe sora Romana că acest om trăieşte.

Mulţumită informaţiilor culese de Mihail Brod, sora Romana ştie că există o filieră pentru vânzarea cetăţenilor închişi în republica penitenciară România. Oricine poate, dând o sumă importantă de bani, să cumpere un cetăţean român şi să-l aducă în Occident.

Birourile de vânzare se află la Paris şi la Londra. Au avut multă vreme sucursale la Berna şi la Lausanne. Domnul Brod nu a găsit aceste adrese. Sora Romana pleacă la Paris. Domnul Brod este dispus să meargă acolo. Se pricepe mai bine la tranzacţiile comerciale. S-a izbit însă de opoziţia surorii Romana. Vrea să-l elibereze de una singură pe captiv.

Domnul Mihail Brod are o cumnată care locuieşte pe strada Bonaparte din Paris. E văduvă. Se numeşte Barbara Bach. E ataşată a direcţiei sucursalei pariziene a marii societăţi elveţiene Winterthur. Sora Romana e aşteptată de ea la gară. La o oră după sosirea la Paris, sora Romana bate la uşa bisericii române, aflată în apropiere de Sorbona. A mers aici de una singură. Cumnata domnului Brod a vrut s-o însoţească. Sora Romana a refuzat însă.

Soneria casei parohiale nu funcţionează. Sora Romana bate. Biserica română din Paris a fost construită în secolul al XIV-lea de Jean de Beauvais. A fost multă vreme o *conturbenia* a Sorbonei.

O clădire monument istoric. Uşa la care bate sora Romana e masivă. Ca poarta unei fortăreţe. A fost revopsită recent în roşu închis. E culoarea folosită de comisia de întreţinere a monumentelor istorice. Sora Romana bate de atât de multă vreme, încât o dor degetele.

— Ce doriţi de la această uşă? Ce tot bateţi?

E o voce aspră, plină de reproşuri. La primul etaj, de la o fereastră care s-a deschis. Bărbatul în cămaşă se apleacă. O

priveşte pe sora Romana. Are capul rotund, e brunet şi cu mustaţă deasă.

— Vreau să intru în biserică, spune sora Romana.

— E închisă, spune vocea răguşită. Dacă vreţi să vedeţi biserica, veniţi duminică.

— Nu pentru a o vizita, spune sora Romana.

— Ce vreţi să faceţi aici la biserică?

— Să mă rog, răpunde sora Romana.

— Cu neputinţă, Dumnezeu nu primeşte decât duminica! Aţi înţeles? Dumnezeu primeşte doar duminica. În toate duminicile între orele 9 şi prânz.

— Vreau să vorbesc cu părintele paroh, spune sora Romana.

— Şi el primeşte tot duminica, răspunde bărbatul brunet. De fapt, ce aţi vrea de la dânsul, de la părintele paroh?

— O informaţie, spune sora Romana.

— Cine sunteţi?, întreabă bărbatul brunet.

— Sunt o călugăriţă româncă.

— A, veniţi din România? Aţi fost trimisă în vacanţă la Paris? Aţi venit să faceţi turism şi aveţi nevoie de informaţii. Sunt birouri pentru aceasta, aveţi unul la colţul străzii. Vacanţă plăcută!

Bărbatul brunet care vorbeşte dojenitor, aplecat pe fereastra de la primul etaj al casei parohiale, e aspru: asprimea este îndreptăţită.

În ţările din Răsărit, mănăstirile s-au transformat în colhozuri şi în puncte turistice. Călugăriţele care se află acolo sunt în realitate ghizi. Sunt absolvente ale şcolii de informaţii a poliţiei. Sunt tinere şi drăguţe, ca toate gazdele din lume. Cele care se disting în munca lor sunt trimise de partid în vacanţă la Paris. Aceste tinere sunt făcute călugăriţe. În mod regulat. Dar haina monahală nu este decât un instrument de lucru. O uniformă. Ca la toate gazdele.

Bărbatul brunet, care o izgoneşte pe sora Romana, cunoaşte aceste practici. E scandalizat. Pentru aceasta este aspru.

— Deschideţi-mi, vă rog!, imploră sora Romana. Vreau să vorbesc cu părintele paroh, nu mai mult de un minut.

— Atunci vorbiţi! Eu sunt părintele paroh.

— Deschideţi-mi, vă rog!, spune sora Romana.

— Pentru nimic în lume, soră! Dacă aveţi să-mi spuneţi ceva, spuneţi-mi de acolo de unde vă aflaţi.

— Nu vreţi să-mi deschideţi nici măcar un minut?

— Nu, soră, spune părintele paroh. Vă cunosc trucurile.

— Nu folosesc niciun truc.

— O, cum să nu!, răspunde părintele paroh. Acum trei luni a venit un preot la fel ca dumneavoastră, bătând la uşă. M-a rugat să-i deschid pentru un minut. Mi-a spus, la fel ca dumneavoastră, că venea din România. Că era preot. M-a înduplecat. I-am deschis. Se numea părintele Popescu. Avea o valiză. A intrat în casa parohială. M-a rugat să-l las să-şi schimbe cămaşa. L-am dus într-o cameră. De cum a intrat, a deschis valiza şi a scos un pat pliant. Căci aceasta avea în valiză, soră. Avea un pat. L-a desfăcut în mijlocul camerei şi ne-a adus la cunoştinţă că Partidul Comunist Român, care este proprietarul acestei clădiri, în care se află sfânta noastră biserică, îi închiriase casa parohială. Deţinea documente din partea proprietarului. În cazul dat, Partidul Comunist Român. Mi-a spus că nu va pleca. Că era acasă. Am telefonat la comisariat. Au venit agenţii. Mi-au spus că, conform legii, nu puteau să-l expulzeze din cauza patului său. Doar o ordonanţă a Justiţiei putea să-l dea afară. Pentru aceasta avea acel pat. Pentru lege, era esenţial. Procesul a durat trei luni, soră, şi în tot acest timp am avut plăcerea de a-i avea pe părintele Popescu şi patul său în camera mea. Primea aici zi şi noapte vizita tuturor agenţilor şi emisarilor din Răsărit. Iată pentru ce nu vă deschid.

— Eu n-am venit cu patul meu, spune sora Romana.

— Aţi fost trimisă poate cu un alt truc?

— Nu vin din România, părinte. Sunt monahie la Combe Froide din Savoia. Am plecat din România pe 23 august 1944, în ziua ocupaţiei.

— Sunteţi călugăriţă la Combe Froide?, întreabă parohul. Ei bine, să ştiţi că nu vă cred. Căci, dacă eraţi călugăriţă la Combe Froide, n-aţi fi venit să faceţi turism şi să vedeţi Parisul *by night*. Vedeţi-vă de drum, soră. Şi, dacă vreţi cu adevărat să vă rugaţi, veniţi duminică între orele 9 şi prânz.

Asprimea parohului e îndreptăţită. Zidurile bisericii sunt proprietatea Partidului Comunist Român. Comuniştii sunt oameni fără Dumnezeu. Oameni care nu au nevoie de biserici. Comuniştii români şi-au dat seama că cea mai bună acoperire pentru agenţii lor de informaţii şi de spionaj sunt oamenii Bisericii. Selecţionează cele mai răsărite elemente ale partidului, îi pregătesc în cele mai bune şcoli de spionaj din Rusia şi, după ce au primit diploma de maestru-spion, sunt hirotoniţi preoţi, sunt făcuţi episcopi sau călugări. Toate acestea, ca la carte. Spionii sunt trimişi acum în străinătate. Bisericile sunt, aşadar,

necesare Partidului Comunist. Se dovedesc a fi cele mai bune cuiburi de spioni. Bisericile româneşti din Anglia, Statele Unite, Italia, Austria, Suedia şi din alte părţi au fost recuperate de Serviciul de Spionaj Român. Biserica română din Paris n-a putut fi recuperată mulţumită intransigenţei părintelui paroh. În toate duminicile e slujbă religioasă. Pentru ca să poată intra credincioşii, uşile sunt deschise, bineînţeles. Dar există un foarte strict serviciu de ordine ce îi filtrează pe credincioşi. Într-o duminică, comuniştii, conduşi de un episcop cu diplomă luată la Moscova, au intrat în biserică. A avut loc o bătălie în toată regula pentru ocuparea bisericii. O bătălie care a durat douăzeci şi patru de ore şi la care vor participa nu doar poliţia, ci şi CRS-ul, gărzile republicane. Dumnezeu trăieşte, deci, la Paris, în stare de asediu. Nu poate să primească pe oricine şi oricând. Părintele paroh are motive întemeiate să nu-i deschidă surorii Romana.

— Vreau să vă cer o simplă adresă, spune sora Romana.

— O adresă, soră? La început, voiaţi să vă rugaţi. Apoi, mi-aţi spus că aţi vrea să vorbiţi cu părintele paroh. Acum cereţi o adresă. Vreţi să vă deschid. Până la urmă e tot ceea ce vreţi. N-am să fac una ca asta. Valea!

— Vă rog, părinte!, spune sora Romana.

— Aveţi nevoie de bani?, întreabă parohul.

E mişcat de sinceritatea rugăminţii. Îşi dă seama că e vorba, cu adevărat, de o călugăriţă. Cu toate acestea, nu vrea să cadă într-o cursă.

— Nu pentru bani, părinte.

— Aşteptaţi o clipă, soră. Vin să vă deschid, spune parohul. Cu o singură condiţie: să nu încercaţi să intraţi. Vorbim în stradă. Căci acest truc îl cunosc. Iarna trecută, cineva a bătut la uşă, ca dumneavoastră acum, şi mi-a cerut o bucată de pâine. Omului care bătea îi era foame cu adevărat. Am putut să mă conving cu ochii mei că era un om sărman. Lipsit. Un vagabond. Am coborât să-i dau o coajă de pâine. Când i-am deschis, o întreagă bandă s-a aruncat asupra mea. M-a trântit la pământ şi a intrat în biserică. În câteva clipe, sfintele vase au dispărut din altar. Au scos cu bricegele lor ochii din pietre preţioase ai sfinţilor din icoane. Au furat ochii Maicii Domnului *Theotokos*. Şi ai lui Hristos. E plebea ce trăieşte în marile bazare ale Sorbonei. De atunci, sfinţii bisericii române sunt orbi. *Pantocratorul*, Hristos, nu mai are ochi.

— De acord, părinte, discutăm în stradă. Vă promit că rămân afară.

Parohul coboară. E un om ce are în jur de 60 de ani. Nu are un singur fir de păr alb. E pe de-a-ntregul negru. Şi-a luat în grabă o vestă şifonată. E un bărbat puternic. Are muşchi de oţel. Privindu-l, sora Romana îşi aminteşte de marele Hormuz, fierarul din Dumbrava. Marele Hormuz trebuia să fie la fel de negru ca superiorul bisericii române, după osteneala lui la fierărie. Sora Romana nu se înşală. Superiorul bisericii române din Paris a lucrat, până când a putut să aibă o pensie, ca hamal la Halele din Paris. A încetat să descarce camioane de doar doi ani. Din cauza vârstei.

— Iertaţi-mă!, spune el. Acum, lămuriţi-mă ce vreţi să-mi ziceţi.

— Vreau o informaţie, părinte.

— Repede, soră. Am o cratiţă pe foc.

— Vreau să cumpăr pe cineva care se află în România, părinte, spune sora Romana. Mi s-a spus că dumneavoastră cunoaşteţi numele şi adresa agenţiei care vinde cetăţeni români.

— Cine v-a spus?, întreabă parohul.

E la fel de neîncrezător ca la început.

— Eforul mănăstirii noastre. Un elveţian. Se numeşte Mihail Brod. E şi epitrop al bisericii ortodoxe din Geneva.

— De când sunteţi la schitul din Combe Froide?

— De treizeci de ani, părinte.

— De treizeci de ani?, exclamă superiorul. Mi-am dat seama că e o şiretenie la mijloc.

— Nicio şiretenie, părinte, spune sora Romana. Am părăsit România pe 23 august 1944, la orele 4 dimineaţa. A doua zi, am intrat în schit. Am rămas aici treizeci de ani. Acum ies pentru prima oară din schit. De ce credeţi că vă mint?

— Ce vârstă aveţi, soră?

— Patruzeci şi şapte de ani, părinte.

Superiorul o priveşte pe monahie la fel ca vameşii şi poliţiştii francezi şi elveţieni la frontiera din Annemasse. Ochiul superiorului bisericii române e unul de expert, la fel ca cel al vameşilor. Parohul e un cojan. Un om de la câmpie. E originar din Ţara de Jos a Moldovei. Oamenii de acolo sunt cu totul diferiţi de oamenii din Dumbrava şi din Ţara de Sus a Moldovei. Oamenii de la câmpie, cojanii, sunt bogaţi. Trăiesc pe un pământ roditor. Nu ştiu ce este foamea. Dar sunt legaţi de pământul lor. Sunt materialişti. Realişti, şireţi şi avari. Ca oamenii din toate câmpiile pământului. Cu toate că e preot, e interesat de lucrurile materiale. Examinează calitatea ţesăturii din care este croită

haina surorii Romana. Ar putea să-i spună preţul. Ar putea să facă acelaşi lucru şi cu încălţămintea. Nu ştie că eforul mănăstirii a cumpărat această încălţăminte şi această haină pentru înmormântarea ei, şi nu pentru o călătorie la Paris.

— Aveţi 47 de ani, buna mea soră?, spune superiorul. Asta să i-o spuneţi lui mutu, nu mie. Trebuie să o spuneţi noaptea, dacă vreţi să vă creadă cineva. Căci e de-ajuns să vă vadă chipul de copilă ca să-şi dea seama că nu spuneţi adevărul. Aveţi un act la dumneavoastră? Trebuie să aveţi în jur de 25 de ani, nu mai mult. Nu aţi intrat la mănăstire cu cinci ani înainte să vă naşteţi?

Sora Romana îi arată preotului *acordeonul* ei, actul de identitate care se pliază şi se desface în nenumărate părţi şi care este cartea ei de şedere în Republica Franceză acordată străinilor. Permisul de şedere i-a fost dat de domnul Brod înainte de călătorie. E nou-nouţ.

— Sunteţi prinţesa Roxana Paleolog?, exclamă superiorul. De ce nu mi-aţi spus de la început, domniţă, soră?

Ca toţi cojanii, superiorul este impresionat de prinţi, de cei avuţi şi de înalta ierarhie pământeană.

— Toată lumea vă cunoaşte numele, domniţă, soră. Toată lumea vorbeşte cu admiraţie de dumneavoastră. Sunteţi un exemplu pentru românii din exil. Ceilalţi exilaţi se mănâncă între ei, dar dumneavoastră aţi optat pentru sfinţenie. Acesta este adevăratul patriotism. Dacă România va fi salvată într-o zi, ea nu va fi salvată nici de americani, nici de politicienii români, ci mulţumită rugăciunilor sfinţilor români. Spuneţi-mi, ce pot să fac pentru dumneavoastră, domniţă, soră?

Superiorul nu mai vorbeşte de vârsta prinţesei.

— Aţi scăpat din România ca prin minune, spune parohul. Unchiul dumneavoastră, alteţa sa, prinţul Horaţiu Ştirbei a murit pe aeroport. Refugiaţii ne-au povestit plecarea dumneavoastră cu de-amănuntul. Ce adresă vreţi să aflaţi?

— Vreau să cumpăr un om care se află în România.

— Nu pe unul dintre părinţii dumneavoastră vreţi să cumpăraţi. Ştim că nu mai aveţi.

— E unul dintre protejaţii mei. Am aflat că e viu şi captiv. E tânărul care se afla cu prinţul Horatiu în aceeaşi maşină în momentul exploziei.

— Prinţul era singur în ambulanţă, soră, spune superiorul. V-am spus că am informaţii precise. Şi, chiar dacă ar mai fi fost o altă persoană cu prinţul, ar fi murit. N-ar fi putut scăpa. Pilotul

elveţian care v-a adus la Geneva a istorisit întreaga poveste jurnaliştilor. A fost publicată şi reprodusă peste tot. Nu aţi citit-o?

— A doua zi de la sosirea mea în Elveţia, am intrat în mănăstire. Am rămas străină de tot ceea ce s-a petrecut mai apoi. N-am citit declaraţiile pilotului elveţian. I-am uitat şi numele. Dar ştiu de câteva zile că a existat un supravieţuitor. E bărbatul pe care vreau să-l răscumpăr. Se numeşte Decebal Hormuz.

— Cel care se ocupă de tranzacţii se numeşte Izidor Khazar. E un dentist. Locuieşte în arondismentul 9. Vă voi scrie adresa lui. Puteţi să mergeţi la el. Dimineaţa e mereu la cabinet. Îi voi telefona imediat ca să-i spun că veţi veni. Căci se teme să primească persoane care nu-i sunt recomandate. Are dreptate să-i fie teamă. A vinde fiinţe omeneşti în 1974, în plin Paris, sora mea, e de neconceput. Toată lumea ştie. Dar nimeni nu spune nimic. Aflăm în cărţi că vânzarea de sclavi a fost abolită de veacuri. Şi că nu mai sunt decât câteva triburi africane care o practică. Nu se doreşte să se ştie că există la Paris mai multe sute de persoane care au fost cumpărate, aşa cum sunt cumpărate vitele. Nu se vrea să se ştie pentru că Partidul Comunist Român e cel care le vinde în străinătate. Pentru devize. Şi aici, în Occident, e libertate. Putem spune orice, dar nu se poate spune niciodată nimic rău despre comunişti. Comuniştii sunt o temă tabu. Trebuie mereu să spunem că tot ceea ce fac este bine. Altfel, eşti expulzat de peste tot. Chiar şi din Statele Unite.

Superiorul bisericii scrie pe o bucată de hârtie adresa lui Izidor Khazar. O întinde cu respect surorii Romana. Spune:

— Aveţi bani, soră? Ştiţi că au crescut enorm preţurile. Spun că din cauza inflaţiei. În urmă cu un an, un român se putea cumpăra cu 10.000 de dolari. În acest an se cer 13.000. Dispuneţi de 13.000 de dolari, soră?

— Eforia ortodoxă elveţiană va plăti, răspunde sora Romana.

— Dacă elveţienii plătesc, se poate. Dar, pentru un refugiat care vrea să-şi cumpere fratele, mama ori copiii, pe care i-a lăsat acolo, e un preţ exorbitant. Şi nu vor să reducă nici măcar o centimă. Succes, domniţă, soră!

— Cât timp durează o astfel de operaţiune?, întreabă sora Romana. Dacă plătesc astăzi, în cât timp îl vor elibera pe captiv?

— În trei săptămâni este livrată persoana cerută pe aeroportul pe care doriţi. Veţi aştepta la Paris ori vă întoarceţi la

mănăstire? Unde locuiţi? Aş vrea să notez şi adresa dumneavoastră.

— Locuiesc pe strada Bonaparte, la cumnata epitropului nostru. Aş vrea să aştept până ce este eliberat.

— În timpul şederii la Paris, n-aţi vrea să cântaţi la biserică? Credincioşii ar fi nespus de fericiţi. Strămoşii dumneavoastră sunt trecuţi în diptice printre ctitorii şi binefăcătorii bisericii române din Paris. Veniţi să cântaţi duminica. Nu doar credincioşii, ci şi îngerii din cer se vor bucura.

XXXVI. Straniul cabinet dentar

Sora Romana soseşte cu taxiul. E un cartier din apropierea scuarului Montholon. O străduţă. O placă pe un zid: „Izidor Khazar, dentist. Cu programare”. De-a lungul străzii nu sunt decât magazine alimentare. Vânzători cu de toate. Se simte miros de usturoi şi de ceapă. Sora Romana îşi aminteşte de străzile negustorilor din România care au exact acelaşi miros. Cabinetul dentar e la cel de-al treilea etaj. Se urcă pe o scară de lemn mâncată de carii. La parter e o măcelărie. La primul etaj, o croitorie, la cel de-al doilea, o blănărie, iar la cel de-al treilea se află cabinetul dentar. Uşa se deschide rapid înainte chiar ca sora Romana să-şi ia degetul de pe sonerie.

— Sunteţi prinţesa monahie din România?, întreabă dentistul. Părintele superior tocmai m-a anunţat de vizita dumneavoastră. Sunt dentistul Khazar.

Poartă o bluză albă. E mic de statură. Are pistrui pe faţă. Părul e de culoarea morcovilor. Păr rar. Are pielea albă. Culoarea cărnii fierte de pasăre.

— Intraţi în cabinet, vă rog, spune el, înclinându-se.

Cabinetul dentar e o fostă baie.

— Luaţi loc pe scaun, continuă doctorul Khazar.

— Nu pentru dinţi, domnule doctor. Părintele paroh nu v-a pus la curent?, întreabă sora Romana.

— Să mă pună la curent cu ce?

— Cu subiectul vizitei mele.

— Luaţi loc, spune din nou doctorul Khazar, arătând spre scaun şi făcându-i semn să tacă.

Odată aşezată pe scaun, cu un prosop alb în jurul gâtului, doctorul Khazar îi spune, aplecându-se:

— Pereţii au urechi. Lumea e rea. Ştiţi mai bine ca mine. E bine să discutăm în timp ce staţi pe scaun. Ca o adevărată clientă, mă înţelegeţi? În viaţă trebuie să te aperi. Dacă uşa se deschide pe neaşteptate şi dacă vă găseşte cineva aici, va vedea că sunteţi o clientă. Nu e mai bine să facem astfel?

— Bineînţeles, spune sora Romana.

— Acum puteţi vorbi. Părintele paroh m-a pus la curent. Vreţi să chemăm pe cineva de-acolo. Sunt la dispoziţia dumneavoastră. Dar vă spun din capul locului, preţurile au crescut. Petrolul, electricitatea, produsele de manufactură,

transporturile, totul creşte. Şi pentru ce persoanele vii, persoanele care ne sunt dragi, să nu fie şi mai scumpe? Preţul este de 15.000 de dolari. Nu valorează fiinţa omenească 15.000 de dolari? De ce un apartament ar fi mai scump decât omul? Înaintea lui Dumnezeu viaţa omului e nepreţuită. De ce ar înspăimânta 15.000 de dolari pentru un lucru inestimabil? Dispuneţi de această sumă?

— Dispun de această sumă, domnule doctor, spune sora Romana.

— Vă voi da indicaţii asupra modului în care veţi depune aceşti bani. Pe cine vreţi să aduceţi din România?

Dentistul Izidor Khazar îşi ia carnetul de programări şi spune:

— Daţi-mi coordonatele persoanei care vreţi să vină.

— Hormuz Decebal, născut pe data de 15 septembrie 1925, la Dumbrava, judeţul Neamţ, în România. Prenumele părinţilor: Anatol şi Sultana.

— Persoana pe care o doriţi aşadar are 49 de ani. E foarte bine. E o vârstă bună. Fireşte, dacă ar fi avut câteva zeci de ani mai mult, aţi fi avut parte de o reducere substanţială. Pentru persoanele care au mai mult de 60 de ani se acordă o reducere de 30% şi chiar 40%. 49 de ani e o vârstă bună. Dacă era mai tânăr, ar fi existat întârzieri la livrare. Tinerii sunt lăsaţi mai greu să plece. Sunt lăsaţi, dar formalităţile sunt mai îndelungate. 49 de ani e o vârstă foarte bună.

— Daţi-mi adresa.

— N-o cunosc, răspunde sora Romana.

— Ultima adresă pe care o cunoaşteţi. Adresa pe care o avea ultima oară când l-aţi întâlnit. Poate că nu este o persoană cunoscută de dumneavoastră.

— E un băiat din satul meu, spune sora Romana. Nu am veşti de la el de treizeci de ani.

— Dacă aveţi adresa lui de acum treizeci de ani e suficient, spune dentistul.

— Poate fi găsit? În treizeci de ani schimbi atâtea adrese, doctore...

— Nu sunt doctor, spune Izidor Khazar. Sunt pur şi simplu chirurg dentist. Problema adresei nu are nicio importanţă. Când aţi părăsit România? Dacă aţi revedea ţara dumneavoastră astăzi, n-aţi mai recunoaşte-o. E ţara cea mai civilizată de pe pământ. În anumite domenii, e incomparabil superioară Statelor Unite, Japoniei şi Germaniei de Est. URSS-ul însuşi e la distanţă de România. De ceva vreme, toată lumea cumpără computere şi

aparate electronice. A cumpărat şi România. Fiecare ţară trebuie să cumpere. La fel cum fiecare gospodărie cumpără televizoare, maşini de spălat, aspiratoare. Progresul. Am un văr care este şef al *favelei*. Ştiţi ce este? Sunt arhivele poliţiei. Totul este electronic aici. Fiecare individ are cartela sa perforată. Fiecare cetăţean se află în favelă ca într-o alveolă. Vărul meu m-a luat să vizitez serviciile sale. E o clădire imensă. În stilul palatelor de sticlă de la ONU din New York. Se numeşte favelă pentru că seamănă cu un stup. E de ajuns să apeşi pe un buton şi în câteva clipe apar toate coordonatele fiecărui individ. Ziua, luna şi locul naşterii sale. Toate adresele la care individul a locuit de la naşterea sa. Sunt înscrise aici talia, greutatea, situaţia familială, numele şi prenumele soţiei sale, ale tuturor amantelor sale, ale copiilor, prietenilor. Toată viaţa lui se află înscrisă aici. Nu are niciun secret. Aceasta este România de astăzi. Este inegalabilă în acest domeniu. Toate ţările fac recensământul cetăţenilor lor. Republica Comunistă Română nu se mulţumeşte doar cu un simplu recensământ. E mult prea artizanal, e mult prea retrograd. Ţara e progresistă. Este introdus recensământul în computer. Milioane de informatori adună toate detaliile despre toţi indivizii aşa cum albinele adună polenul florilor. Informaţiile individuale sunt astfel deversate în ordinator. În ziua în care ai nevoie de un cetăţean, ştii unde să-l găseşti. Ştii totul despre el. Ştii exact cu ce fel de individ ai de-a face. În ceea ce mă priveşte, iubesc Franţa. Dar din acest punct de vedere Franţa este de nesuportat. Închipuiţi-vă că vreţi să căutaţi un prieten. Nu-i cunoaşteţi adresa. Unde puteţi să daţi de el? Nicăieri. Franţa e o ţară în care nu dai niciodată de prieteni. Cunosc oamenii care vin din România. Îşi caută la Paris compatrioţii. Intră în primul comisariat pe care îl află şi cer adresa prietenilor căutaţi. Poliţia nu poate niciodată să le dea adresa cerută. La ce foloseşte, aşadar, poliţia, dacă nu cunoaşte adresa oamenilor? Poliţia franceză cunoaşte adresele criminalilor şi delincvenţilor. E dezinteresată total de oamenii onorabili. Dacă nu sunteţi măcar criminal, statul nu face nimic pentru dumneavoastră. Nu se sinchiseşte nici măcar să vă scrie numele pe un act, aşa cum o face pentru criminali. E o lipsă de interes pentru persoana umană. În România, individul e tratat regeşte. În alte ţări, se cunosc data naşterii şi evenimentele din viaţa regilor, prinţilor şi marilor personalităţi. E întru totul antidemocratic. În România, din august 1944, orice individ este tratat ca un rege. Se ştie totul despre viaţa sa. Nu e doar o chestiune de democraţie. Ţine şi de

dragoste. Căci cum ar putea pretinde miniştrii că-i iubesc pe cetăţeni şi că se ocupă de interesele lor, din moment ce nu ştiu nimic despre aceştia? În România, de când se află Partidul Comunist la putere, conducătorii cunosc pe fiecare cetăţean în cel mai mic detaliu. Dacă un ministru uită ceva despre unul dintre cei douăzeci de milioane de cetăţeni, vine la favelă, la arhivele poliţiei, apasă pe un buton şi preaiubitul său concetăţean şi tovarăş apare ca un frate, gol-goluţ, pe ecran. Ministrul află în câteva secunde tot ceea ce preascumpul său tovarăş a făcut în timpul vieţii. Ministrul află nu doar generalităţi, ci şi dorinţele, gândurile şi gusturile compatriotului său. Ştie ce cărţi citeşte, ce prieteni are, la ce visează, cui încredinţează îngrijorările şi toate celelalte. Conducătorii Republicii Române îi iubesc pe cei care îi administrează. Când iubeşti pe cineva vrei să ştii totul despre el. Fără aceasta nu există dragoste. Detaliile cele mai nesemnificative sunt importante pentru cei care iubesc. Şi cei douăzeci de milioane de români sunt iubiţi de conducătorii lor, asa cum nicio amantă nu a fost iubită de iubitul său. Un conducător al României îi cunoaşte pe toţi cetăţenii. Nu vă faceţi, aşadar, griji. Cunosc, fără doar şi poate, adresa lui Decebal Hormuz. În Franţa, în America, în Anglia şi în alte ţări civilizate toţi miniştrii pretind, cel puţin în timpul campaniei electorale, că-i iubesc pe concetăţenii lor. Pretenţia e aberantă. Cum poate să nu-ţi pese de adresa iubitului tău? Întrebaţi-l pe preşedintele Republicii Franceze unde locuieşte cutare sau cutare dintre votanţii săi. N-o să vă poată spune. Îl va întreba pe şeful poliţiei. Poliţia va face cercetări. Dar dacă cutare votant nu este un criminal, nu i se află nicicând adresa. Pentru că numele lui nu este înscris undeva. Un om trece în agenda sa, numele, adresele şi numerele de telefon ale tuturor prietenilor săi. Conducătorii României înscriu numele tuturor cetăţenilor în registrele favelei. Pentru că iubesc cu o dragoste adevărată. Protejatul dumneavoastră, persoana pe care o cereţi, acest Decebal Hormuz, e şi el iubit. Guvernanţii României comuniste îl iubesc mai mult ca dumneavoastră, căci dumneavoastră nu-i cunoaşteţi adresa. Documentele lor menţionează toate locurile unde a locuit Decebal Hormuz. Chiar dacă aceasta nu a fost decât un adăpost pentru o noapte. Se numeşte Decebal prietenul dumneavoastră? Ce nume frumos! Un nume al istoriei româneşti. Numele ultimului rege al dacilor, poporul nemuritorilor. Voi face totul ca să-l aveţi aici cât se poate de repede. Căci ţineţi, cu

siguranţă, la el. Trebuie să iubeşti cu adevărat pe cineva pentru a-l plăti cu 15.000 de dolari.

— În cât timp va putea fi aici?

— Foarte repede, răspunde dentistul. Sunteţi o monahie. Pentru dumneavoastră, voi face o excepţie. Voi profita că directorul fişierului electronic al poliţiei e vărul meu. Îi voi trimite un telex. Îi voi spune că sunteţi monahie şi va face imposibilul pentru ca dumneavoastră să-l aveţi pe Decebal aici foarte repede. Eu şi vărul meu suntem progresişti, dar suntem oameni religioşi. Eu sunt bigot. Mă mândresc cu asta. Credeţi că aş putea face operaţiunile pe care le fac pentru a recupera oamenii din Răsărit dacă nu aş fi un om credincios? Din spirit filantropic şi din dragoste de oameni fac aceasta. Sunt un păcătos. Toţi suntem păcătoşi, dar lucrând pentru răscumpărarea oamenilor din Răsărit am conştiinţa împlinirii unei opere sfinte. Cea mai frumoasă dintre operele care există pe pământ. Toate păcatele îmi vor fi iertate pentru ceea ce fac. Persoane ca mine sunt canonizate ori, ca să fiu mai precis, au fost canonizate. Astăzi, lumea a devenit rea şi profană. Acum ni se fac tot felul de şicane, nouă, celor care suntem angajaţi în această operă sublimă. Suntem vârâţi la închisoare dacă ne prind. Pentru aceasta v-am aşezat pe acest scaun, ca şi când ar trebui să vă îngrijesc. Sunt spioni peste tot. Oameni care ne împiedică să lucrăm pentru umanitate. Căci ce fac eu în realitate? Săvârşesc aceeaşi lucrare ca Sfântul Ludovic. Dintre toţi francezii, el s-a ocupat cel mai mult de răscumpărarea captivilor. Tot ceea ce câştiga ca rege al Franţei cheltuia pentru răscumpărarea oamenilor aflaţi prizonieri la mahomedani, la sarazini. Dar el trăia într-o epocă în care oamenii aveau bun simţ. Binefacerile erau apreciate atunci. Sfântul Ludovic n-a fost ameninţat cu închisoarea şi cu expulzarea, ca mine. A fost canonizat. I s-au înălţat statui. I se cântă ode. Eu fac acelaşi lucru ca Sfântul Ludovic. Exact acelaşi lucru. Si sunt urmărit ca traficant. Odată mort, nimeni nu-si va aminti de lucrarea mea în afară de familie. Viaţa e nedreaptă.

— Dacă vărul dumneavoastră lucrează rapid, cât timp îi va lua aceasta?

— Va merge foarte repede, spune dentistul. Vă promit. Toate acestea pentru că sunteţi o monahie. Sunteţi o prietenă a lui Dumnezeu. Când voi merge pe lumea cealaltă o să mă întâlnesc cu dumneavoastră. N-am să fiu fără protecţie. O să vă amintiţi de mine, de nefericitul dentist Izidor Khazar, care v-a ajutat să-l

găsiţi pe protejatul dumneavoastră. O să spuneţi: „Am o datorie faţă de acest om.” Şi o să mă ajutaţi la rândul dumneavoastră. O să-I spuneţi lui Dumnezeu că sunt prietenul dumneavoastră. Şi Dumnezeu o să mă aşeze lângă Avraam, lângă Moise şi lângă toţi drepţii. Căci Dumnezeu n-o să poată să facă altfel, când dumneavoastră îi veţi spune că vă sunt prieten şi că am contribuit la eliberarea captivilor pe pământ.

— Va dura zile ori săptămâni?, întreabă sora Romana.

— Vă voi spune în patruzeci şi opt de ore. Voi veni la dumneavoastră să vă spun. Îi trimit imediat un telex vărului meu. Îi voi trimite un altul cumnatului meu. Cel de pe urmă e ministrul Agriculturii. Se numeşte Uris Mogyros. Soţia lui e soră cu a mea. Ştiţi că soţia mea e artistă. Desigur, nu mai e pe scenă. A fost cea mai cotată artistă a Conservatorului Teatrului Liric din Budapesta. Sora sa, Iulişca, care este acum doamna Mogyros, este de asemenea o artistă. Cele două surori au făcut în acelaşi timp Conservatorul. Conservatorul din Budapesta este cel mai faimos din lume în materie de operetă. Când Hollywood-ul a început să toarne comedii muzicale a trebuit să importe toate artistele din Budapesta. Soţia mea îmi spune adesea că dacă nu s-ar fi căsătorit cu mine ar fi fost o vedetă a Hollywood-ului, precum colegele sale de la Conservator. Iulişca era, de asemenea, nespus de înzestrată. Soţul Iulişcăi ne este foarte folositor şi vrem ca treaba dumneavoastră să fie rapid rezolvată. Ştiţi pentru ce? El e ministrul Agriculturii. Ministrul Agriculturii îi eliberează pe oameni acolo. Nu pentru că românul e un produs agricol. România este o ţară agrară. Românii sunt ţărani. Dar nu pentru aceasta ministrul Agriculturii se ocupă de transferul românilor în străinătate. E o simplă chestiune de compatibilitate. România nu exportă către Occident decât produse agricole. Pe facturile de export apar fasole, porumb, soia, floarea soarelui, cartofi. Doar produse agricole. O să mergeţi să depuneţi cei 15.000 de dolari în contul Ministerului Agriculturii. E singurul care introduce devize. Pentru a nu avea dificultăţi se depun, aşadar, sumele cerute pentru persoanele exportate pe borderoul produselor agricole. Nimeni nu va putea vreodată să-şi dea seama, astfel, de filieră. O filieră pe care am creat-o din raţiuni umanitare. Căci suntem oameni. Nu putem să lăsăm un fiu despărţit de mama sa, un soţ departe de soţia sa ori un frate, de sora sa. Facem tot posibilul să-i apropiem. Exportăm persoanele iubite în ţările occidentale, şi preţurile percepute le înscriem printre sumele încasate pentru produsele agricole. Am făcut mult

bine. Numai la Paris se află o mie de persoane pe care le-am exportat în braţele celor care îi iubesc. Dar sunt mii şi mii care se află la Londra, în Italia, în America de Sud şi în Canada. Eu, cumnatul meu şi vărul meu le-am exportat. Credeţi că Sfântul Ludovic va fi răscumpărat mai mulţi captivi decât mine? Iar el era un rege. Ei bine, sărmanul dentist Izidor a făcut mai mult bine decât celebrul rege al Franţei.

În cabinet intră o femeie. E excesiv de fardată. Cu părul oxigenat. Are în jur de 50 de ani.

Izidor Khazar îi aruncă o privire nespus de dezaprobatoare. Nu are dreptul să intre în cabinet. Dentistul are o clientă. Îşi revine. Spune:

— V-o prezint pe soţia mea Roza. Scuzaţi-mă doar un moment.

Dentistul se apropie de soţia sa, care îi şopteşte ceva la ureche.

Ar trebui să fie veşti grave. Izidor Khazar devine palid. În timp ce ascultă ştirile înspăimântătoare o priveşte fix pe sora Romana. Se apropie de ea. Spune:

— Prinţesă, soţia mea a venit să-mi spună ceva cumplit. Dacă n-ar fi fost vorba de una ca aceasta, n-ar fi intrat în cabinet.

— Un necaz?, întreabă sora Romana.

— O adevărată nefericire pentru sărmanul Izidor. Roza, soţia mea, tocmai mi-a spus că nu sunteţi prinţesa Roxana Paleolog. Că nu trebuie să am încredere. Că haina monahală pe care o îmbrăcaţi, în loc să-mi aducă pace, poate să mă conducă la închisoare.

— Părintele paroh de la biserica română a avut aceleaşi bănuieli asupra mea. Neîncrederea e firească. Superiorul bisericii mi-a cerut cartea de identitate. La frontiera elveţiană mi s-a întâmplat acelaşi lucru. E greşeala mea.

— În august 1944 ne aflam la Bucureşti, explică Roza Khazar. Am aflat, ca toată lumea, că prinţesa Paleolog tocmai fugise în Elveţia cu un avion care o aştepta în Militari şi că unchiul său a murit ars pe aeroport. Toată lumea vorbea despre aceasta. Prinţesa Paleolog care fugise era foarte tânără. Dar de atunci s-au scurs treizeci de ani. Dacă ar fi încă în viaţă, prinţesa Roxana Paleolog ar trebui să aibă aceeaşi vârstă cu mine. Adică aproape 50 de ani. Superiorul bisericii l-a sunat pe soţul meu să-i spună că dumneavoastră sunteţi prinţesa Roxana.

— Sunt sora Romana. De treizeci de ani nu mai sunt prinţesă. Şi nu mai port numele de Roxana.

— Nici aceasta nu poate sta în picioare, spune Rosa Khazar. Aveţi în jur de 25 de ani. Nu mai mult. Dacă eraţi, într-adevăr, prinţesa Roxana Paleolog, aţi fi avut dublu.

— Am 47 de ani, doamnă, spune sora Romana.

— Nu poate fi adevărat, răspunde Roza. Oricât de bine s-ar menţine o femeie, nu poate să pară la jumătatea vârstei sale.

— Soţia mea se pricepe, spune Izidor Khazar. V-am spus că e artistă. Mai mult, îi este groază de bătrâneţe. Tot ceea ce câştig cheltuie în institute de înfrumuseţare. A făcut o cură de întinerire în România. Ştiţi că Partidul Comunist Român a creat stabilimente de întinerire. Cele mai moderne şi cele mai eficace din lume. Se poate spune că sunt singurele institute ştiinţifice de întinerire din câte există. Americanii nu au. Vin cu miile la Bucureşti pentru reîntinerire. Vin din Japonia. De peste tot. La Bucureşti îşi recapătă tinereţea câteva mii de octogenari pe an. E una din industriile cele mai înfloritoare ale Partidului Comunist Român. Soţia mea a întinerit cu treizeci de ani. Când m-am dus la aeroport nu am mai recunoscut-o. Nu-i aşa că nu i se poate da mai mult de 30 de ani? Uitaţi-vă bine la ea.

— Pentru a risipi orice bănuială, iată actele mele, spune sora Romana.

Îi întinde Rozei Khazar *acordeonul* său.

— Şi dumneavoastră aţi mers la institutul de întinerire de la Bucureşti?, întreabă Roza.

E geloasă. Nimeni n-ar fi bănuit vreodată că ar fi putut să aibă mai puţin de 50 de ani. Dacă soţul şi prietenii săi apropiaţi îi spun că a întinerit cu treizeci de ani e pentru a o menaja, pentru a nu-i aminti că şi-a cheltuit banii în zadar. Că a fost furată. Aşa cum sunt furaţi toţi octogenarii care merg la Bucureşti precum doctorul Faust, pentru a-şi regăsi cei 20 de ani ai lor.

— Aspectul tânăr al chipului meu este rezultatul unui accident, mărturiseşte sora Romana.

— Aţi devenit tânără accidental?

— Nu am devenit tânără. În urma unui accident am un chip ce pare tânăr. Vârsta mea nu s-a schimbat. Au început să-mi crească fire de păr alb.

Sora Romana îşi ridică un centimetru din voalul său de pe tâmpla dreaptă şi îşi arată părul presărat cu fire argintii.

— Ce-aţi făcut feţei dumneavoastră?, întreabă Roza.

— Nu am făcut nimic, e un accident.

— Povestiţi-mi, vă rog!, îi cere soţia dentistului.

— Roza, soţia mea, vrea să vă cunoască secretul. Astăzi va face la fel ca dumneavoastră. E în stare să-şi dea zece ani din viaţă ca să întinerească.

— Nu cred că doamna Khazar ar vrea să treacă prin ce-am trecut eu, spune sora Romana. Nicio femeie nu ar face aceasta.

— Cum s-a întâmplat? Povestiţi-ne cu de-amănuntul, spune Roza Khazar. E prima oară în viaţa mea când văd o întinerire perfect reuşită. Şi am frecventat toate instituţiile de specialitate. Povestiţi-mi, soră!

— Un accident banal. În mănăstirea noastră din Savoia, am avut o soră care se numea Anatolia. Era originară din Turcia. Era o armeancă ori grecoaică. A fost învăţătoare în ţara sa. Era o fată de la ţară. Îi plăcea curăţenia. De îndată ce avea o clipă liberă, spăla tot ce-i cădea în mână. Îi plăcea să usuce cearşafurile iarna pe zăpadă. Le întindea pe un nămete, le aduna apoi îngheţate şi le împăturea artistic călcându-le. Într-o zi, a răcit. S-a îmbolnăvit grav. Ardea de febră şi nu putea să mai respire. Se sufoca. Credea că o să moară. Stăteam în jurul ei plină de îngrijorare. Deodată, şi-a amintit că am fost infirmieră voluntară la Crucea Roşie. Mi-a venit în minte că aş fi putut să o fac sănătoasă. În satul ei, în Turda, se cunosc puţine remedii. Unul dintre ele era de a pune ventuze. M-a întrebat: „Soră Romana, vreţi să-mi puneţi ventuze? Dacă o să-mi puneţi, cu siguranţă o să mă fac bine.” Nu pusesem niciodată ventuze. Mi-a explicat cum se face. Am luat de la bucătărie şase pahare. I le-am pus ca nişte ventuze pe spate. Eram mulţumită să-i fac pe plac surorii Anatolia. Întorcându-mă, am răsturnat sticla cu spirt denaturat care s-a răspândit peste tot. Faţa de masă a luat foc. În câteva fracţiuni de secundă m-am aflat în foc, exact aşa cum ai plonja în apă. Eram în mijlocul flăcării, căci în clipa în care faţa de masă a luat foc, aranjam lucrurile aplecată deasupra mesei. Sora Anatolia mi-a povestit mai târziu că ea nu a văzut decât o flacără în locul capului meu. Da, aşa a fost: ca şi când mi s-ar fi tăiat capul, şi în locul lui ar fi fost puse flăcări. Sora Anatolia avea spiritul practic al ţăranilor. În ciuda ventuzelor lipite pe spate, a sărit din pat şi m-a învelit în cuvertura sa. Focul s-a stins la fel de repede cum s-a aprins. Am ieşit din acest accident cu câteva arsuri pe faţă. Doar pe faţă. Genele, sprâncenele şi pielea erau arse câţiva milimetri în profunzime. M-am vindecat foarte rapid. Genele şi sprâncenele au crescut. Stratul epidermei care a ars a căzut. Ca scoarţa unui copac. Chipul meu a rămas neted şi alb ca

atunci când eram fetiţă. Pielea obrajilor mei, pe pomeţi, frunte şi gât, e întinsă în aşa fel că nu permite nicio încreţire, niciun rid.

Mai mult, pielea mea a păstrat puţin din proprietatea lucrurilor lipsite de viaţă. A rămas albă: ca şi când ar fi de porţelan.

Doamna Roza Khazar şi dentistul admiră chipul frumos al surorii Romana şi sunt emoţionaţi până la lacrimi de poveste.

— N-o să poţi niciodată folosi un asemenea tratament, draga mea Roza, spune dentistul. Niciun chirurg estetician nu va îndrăzni să folosească flăcările pentru curele de întinerire.

— Nu e un accident, soră, spune doamna Roza Khazar. E un miracol. Aţi primit arvuna vieţii viitoare. Dumnezeu trebuie să vă fi iubit nespus acordându-vă pe pământ arvuna Raiului. Căci se spune că în Rai nu există nici bătrâneţe, nici boală, nici păr alb şi nici riduri. Ci tinereţe veşnică. Sunteţi o sfântă. Îmi vine să mă aşez în genunchi în faţa dumneavoastră, soră.

— Nimic ieşit din comun în ceea ce mi s-a întâmplat, spune sora Romana.

— Nu e un miracol?, exclamă Roza.

— Nu, doamnă. La clinica Violet, de pe strada Violet, în arondismentul 15 al Parisului se află o călugăriţă căreia i s-a întâmplat acelaşi lucru. E acum la pensie şi se află într-o casă de călugăriţe bătrâne, în apropiere de Chambery, în Savoia. Nu foarte departe de schitul nostru.

Sora Romana se ridică.

— În trei zile, cel târziu, vin la doamna Barbara, la adresa pe care mi-aţi indicat-o. Sper să vă aduc vestea cea bună, spune dentistul.

— Sunt frecvente cazurile de refuz?, întreabă sora Romana.

— Niciunul până astăzi, spune dentistul. Toate persoanele pe care le-am cerut mi-au fost livrate la termenul promis. Aceasta se datorează faptului că director al arhivelor poliţiei este vărul meu. Înainte de a-i prezenta o cerere, vorbesc cu el. Îi trimit un telex. Aşa cum voi face acum pentru dumneavoastră. Vărul meu îmi răspunde imediat dacă persoana pe care o cer se află în categoria celor interzise la export ori ba.

— Există categorii interzise?, întrebă sora Romana.

— Protejatul dumneavoastră nu face parte dintre cei interzişi la export, staţi liniştită. Cei neexportabili se cunosc, fără a căuta în fişiere.

— De unde ştiţi că Decebal Hormuz nu face parte din această categorie?

— Orice cetăţean român poate fi exportat într-o ţară străină contra sumei de 15.000 de dolari. În afară de membrii guvernului, biroului politic ori Statului Major al poliţiei şi armatei. Doar oamenii din fruntea statului nu pot fi exportaţi. E o adevărată democraţie. În toate ţările din lume, sărmanii şi cei umili sunt înscrişi pe lista neagră. În România, care este o ţară cu adevărat democratică, cei de la putere sunt înscrişi aici. Omul dumneavoastră nu este unul dintre conducătorii României, nu-i aşa?

— O, nu!, răspunde sora Romana. Dar, dacă se află la închisoare, va fi lăsat să plece?

— Cei închişi, chiar şi condamnaţii pe viaţă, sunt cei pe care îi răscumpărăm cel mai uşor. Şi cel mai repede. Dacă omul cerut este în închisoare şi dacă el este acolo pentru a-şi ispăşi o pedeapsă lungă, va fi livrat într-o săptămână. Cei închişi sunt livraţi foarte repede. Le place să se debaraseze de ei. O republică progresistă este în mod automat o republică curată şi aseptică. Se debarasează de tot ceea ce este impur şi murdar. Se debarasează de criminali, de vagabonzi, de asasini şi de toată fauna închisorilor.

Sora Romana îşi ia rămas bun de la dentist şi de la soţia sa. Ieşind în stradă, respiră adânc. Atmosfera în cabinetul dentar al noului Sfânt Ludovic era una toxică.

XXXVII. A doua moarte a lui Decebal Hormuz

Sora Romana se întoarce acasă. Povesteşte vizita la dentist.

— E un succes extraordinar ceea ce aţi realizat, spune doamna Barbara Bach. Puteţi, aşadar, să-l recuperaţi pe protejatul dumneavoastră într-o săptămână?

Barbara Bach se bucură. Un singur lucru o tulbură.

— Dacă era atât de simplu, mă întreb de ce aţi părăsit mănăstirea. Aţi fi putut să-i spuneţi lui Mihail Brod. Ar fi aranjat lucrurile cu simpaticul dumneavoastră dentist. Plecarea din mănăstire nu era necesară. Aţi făcut ţăndări treizeci de ani de liniştire.

— O remarcă foarte logică, doamnă Barbara Bach. Cât se poate de logică. Puteam să rămân în mănăstire şi să-l eliberez pe Hormuz prin domnul Brod. Două lucruri m-au făcut să cobor, ori, mai exact, să fug. Cel dintâi e că nu puteam să trăiesc în chilia mea cu un cadavru. Chipul lui Decebal Hormuz e o imagine din lume. Pentru mine, lumea a murit. Ca pentru orice călugăriţă. Când această imagine s-a ivit pe pelicula filmului cu haiduci, a invadat întreaga mea chilie. Mi-a invadat memoria, sufletul, viaţa. Nu mai eram singură. Viaţa mea la schit nu mai avea sens. Eram proiectată afară din mănăstire de către imaginea lui Hormuz. Al doilea motiv al fugii mele este stupid. Aveam, scumpă doamnă Barbara, impresia că doar eu puteam să-l eliberez pe Hormuz. Din punct de vedere logic, oricine ar fi putut să meargă la Izidor Khazar să-i dea cei 15.000 de dolari şi să-l recupereze.

Se aude soneria. Barbara Bach deschide.

— Sunt dentistul Izidor Khazar, spune vizitatorul. O caut pe prinţesa Paleolog. Sora Paleolog.

Vizita dentistului e neaşteptată. Nu au trecut trei ore de când sora Romana a plecat de la el.

— Luaţi loc, domnule Khazar, spune sora Romana. Aveţi nevoie de alte informaţii?

Barbara Bach se pregăteşte să iasă.

— Rămâneţi cu noi, doamnă Barbara, spune sora Romana. Nu avem niciun secret.

Dentistul nu vrea să ia loc.

— Prefer să stau în picioare, spune Izidor Khazar.

Poartă un costum nou-nouţ. Continuă:

— Ceea ce am de spus durează câteva secunde.

— Veşti rele?, întreabă sora Romana.

— Veşti rele.

— Nu puteţi să-l răscumpăraţi pe Hormuz? Decebal Hormuz e pe lista nelivrabililor?

— Mai rău decât atât. Dacă ar fi fost neexportabil, tot am fi putut să facem demersurile obişnuite. Ne-am fi străduit până ce-am fi reuşit. Câtă vreme cineva e viu, reuşeşti.

— Hormuz a murit?, întreabă sora Romana.

— Decebal Hormuz a murit de multă vreme, spune Izidor Khazar. Aşa cum v-am spus, înainte de a face cererea, am vorbit cu vărul meu, care este directorul arhivelor poliţiei. I-a căutat numele. Mi-a spus pe loc că Decebal Hormuz a decedat pe 2 martie 1945, la Cernavodă, pe malul stâng al Dunării.

— La ce dată a murit?, întreabă sora Romana.

A auzit foarte bine, dar vrea să-l facă să repete.

— Protejatul dumneavoastră a murit pe 2 martie 1945 la Cernavodă.

Chipul nespus de frumos al surorii Romana se luminează. Devine mai frumos încă. E radioasă ca şi când s-ar afla sub un proiector.

— Hormuz n-a murit, aşadar, pe aeroport!, exclamă ea. Dacă a ieşit viu din flăcări, nimic nu i se mai putea întâmpla.

— A decedat, spune domnul Khazar.

Sora Romana pare că nu-l aude. Barbara Bach şi dentistul sunt miraţi. Se îndoiesc de starea mintală a frumoasei călugăriţe.

— V-am promis că vă voi servi într-un mod excepţional, spune dentistul. Eu şi soţia mea suntem nespus de onoraţi de cunoştinţa dumneavoastră. I-am spus vărului meu, directorului poliţiei de la Bucureşti, că ţin neapărat să o servesc pe prinţesa Paleolog. Dar omul dumneavoastră a murit. Când e vorba de moarte, nu se mai poate face nimic. Pe morţi nimeni nu-i poate aduce.

— Luaţi loc, domnule Khazar, spune sora Romana.

— Sunteţi convinsă că am făcut totul pentru a vă servi?, întreabă dentistul.

Rămâne în picioare. Adaugă:

— V-am promis să vă servesc regeşte. Am făcut-o. Dar acest sărman Decebal Hormuz a murit. La Cernavodă. Am impresia că nu mă credeţi.

— Nu mă îndoiesc de cuvintele dumneavoastră, protestează sora Romana. Vă cred. Dar Decebal Hormuz n-a murit.

— În două zile, voi primi certificatul său de deces, spune dentistul. Vărul meu mi-l trimite chiar astăzi. Mi-a propus, pe neaşteptate, să facă aceasta. Când o să aveţi în mână certificatul de deces n-o să vă mai îndoiţi.

— Asta este, spune sora Romana.

— Nimeni, după instaurarea regimului comunist, n-a ajuns să scoată un certificat de stare civilă din ţară, fie că e vorba de un certificat de naştere, de căsătorie ori de deces. Autorităţile sunt foarte pretenţioase acolo. Poţi să scoţi, la o adică, opere de artă, devize, dar e imposibil să scoţi din România un certificat de stare civilă. Cei care merg după ele sunt pedepsiţi, dacă sunt prinşi, mai rău decât traficanţii de droguri. Cu toată severitatea, vărul meu îmi va trimite certificatul de deces al lui Hormuz. Aceasta pentru că e vorba de dumneavoastră. Pentru că sunteţi prinţesă şi călugăriţă. Întreaga mea familie vă iubeşte şi vrea să vă ajute.

— Vă mulţumesc, spune sora Romana. Cât vă datorez?

— Absolut nimic, răspunde dentistul.

— Dar aţi avut cheltuieli, spune sora Romana. Aţi trimis telegrame, telex şi aţi vorbit la telefon. Vreau să vă rambursez ceea ce vă datorez.

— Nu, spune Izidor Khazar. Îmi veţi plăti când voi face ceva concret. De această dată, n-am făcut nimic. Soţia mea m-a însărcinat să vă salut cu deosebit respect. Dacă aveţi pe altcineva să aduceţi, sunt la dispoziţia dumneavoastră. Pentru moment, n-aveţi alţi protejaţi pe care să-i scoateţi din România?

— Nu mai am pe nimeni, răspunde sora Romana.

— Dacă aveţi prieteni care ar vrea să scoată pe cineva drag din România, Izidor Khazar e mereu la dispoziţia dumneavoastră.

Izidor Khazar pleacă. Barbara Bach tremură pe de-a-ntregul. Nu o pierde din ochi pe monahie. E sigură că sora Romana e nebună. Doar o nebună se comportă astfel. Sora Romana a părăsit mănăstirea pentru a salva un captiv, şi acum, aflând că acela pe care voia să-l salveze a murit, se bucură! Comportamentul ei e cel puţin anormal. Telefonul se aude chiar în acel moment. Doamna Barbara Bach ridică receptorul.

— Pentru dumneavoastră, soră Romana, spune ea. Mihail Brod sună de la Geneva. Vrea să vă întrebe dacă aţi călătorit bine şi dacă aţi ajuns cu bine.

Sora Romana ia aparatul. E din ce în ce mai încântată.

— Am luat legătura cu superiorul bisericii, spune sora Romana. N-am pierdut niciun minut de când am sosit. Mi-a dat adresa celui care se ocupă de aceste lucruri. M-am întâlnit cu el.

A făcut demersurile necesare. Am un rezultat. Decebal Hormuz a decedat pe 2 martie 1945.

De la celălalt capăt al firului, sărmanul Mihail Brod e zdrobit de veste.

— Domnule Brod, mai sunteţi la telefon?, întreabă sora Romana. Ce vi s-a întâmplat? Dar nu este o veste rea, domnule Brod. Dimpotrivă, e cea mai bună veste pe care puteam să o primesc. Am confirmarea că Decebal Hormuz a ieşit viu din flăcări. Pentru mine, era nespus de greu să cred una ca aceasta. Şi pentru dumneavoastră era greu. De aceea aţi făcut apel la un psihiatru. Nu aţi chemat psihiatrul pentru că fugisem din mănăstire, ci deoarece susţineam că un om a ieşit viu din flăcări. Pentru aceasta mă credeaţi nebună. Să recunoaştem, domnule Brod. Acum, am confirmarea oficială că Decebal Hormuz a ieşit viu din foc pe Aeroportul Militari.

— Nu foloseşte la nimic că a ieşit viu din foc, spune domnul Brod. La ce ar folosi dacă învii şi după aceea mori iarăşi? Rezultatul contează.

— Nu mori decât o singură dată, domnule Brod!, exclamă sora Romana.

— Bineînţeles că nu mori decât o singură dată!, spune domnul Brod. La ce ne foloseşte să amintim acest adevăr ştiut?

— Decebal Hormuz a murit de două ori, domnule Brod. Aceasta nu vi se pare suspect?

— Suspect? Cum ar putea fi suspect, soră?

— Decebal Hormuz e viu, domnule Brod! Sunt convinsă de asta. Nu am nicio dovadă. Credinţa îmi spune. Îl voi căuta şi-l voi elibera.

XXXVIII. Vampirul din Carpaţi

Sora Romana a rămas singură în frumosul salon al apartamentului de pe strada Bonaparte cu Barbara Bach. Cumnata domnului Brod e mereu neîncrezătoare în sora Romana. Nu acceptă raţionamentul călugăriţei. E convinsă că monahia nu gândeşte. Convingerile ce ghidează comportamentul surorii Romana sunt lipsite de logică. Doamna Barbara Bach crede în cele văzute şi raţionale. Viaţa se desfăşoară în cadrul măsurabilului şi concretului. E credincioasă. Bineînţeles. Dar ea crede în felul evreilor, care, în timpul absenţei lui Moise, ce urcase pe munte pentru a vorbi cu Dumnezeu, ei, jos, la poalele Sinaiului, se revoltau cerând să li se dea dumnezei văzuţi, dumnezei concreţi, dumnezei ciopliţi în ceva dur, dumnezei pe care să-i poată atinge şi care să meargă înaintea lor[1]. La ce foloseşte un dumnezeu pe care nu-l vezi niciodată, pe care nu poţi să-l atingi şi despre existenţa căruia nu ai nicio dovadă? Barbara Bach nu merge până la a nega existenţa lui Dumnezeu pentru că este nevăzut. Nu, ea crede că nu-L vede pe Dumnezeu deoarece se află în cer, aşadar, la o mare distanţă. Sora Romana a coborât din munte pentru a căuta un mort. Căuta un om pe care-l văzuse arzând sub ochii săi. Nu a fost singurul martor. Avusese alături de ea pe pilotul elveţian Herman Gral. Pilotul a confirmat că Decebal Hormuz arsese. Un martor elveţian concret, precis, neîndoielnic. Căci dacă te îndoieşti de mărturia unui elveţian te îndoieşti de dreptate. În ochii Barbarei Bach aceasta ar fi fost prima aberaţie a surorii Romana.

În urmă cu o jumătate de oră, acel dentist prost-dispus, care practica o meserie curioasă, a venit să spună că omul căutat murise pe 2 martie 1945. Nu a confirmat un deces la care ar fi trebuit să se aştepte. Pentru Barbara Bach, poliţia şi pompierii au venit la aeroport, au scos trupul mare şi ars al lui Hormuz şi l-au transportat la spital. Faptul că supravieţuise mai multe luni sub masca de oxigen nu era nimic extraordinar. Mulţumită medicinei moderne, aceasta se întâmplă în mod curent. Dar acest Decebal Hormuz a murit, practic, pe aeroport. Aşa cum a mărturisit pilotul elveţian. Că pompierii au recuperat corpul de carne arsă şi l-au ţinut viu sub masca de oxigen, aceasta nu ajuta la nimic. Demonstra pur şi simplu că trăim într-un secol în care medicina a

[1] *Ieşirea* 32, 1 – 6.

făcut asemenea progrese, încât poate să facă să respire până şi cadavrele.

Chestiunea se rezumă într-o singură frază: această sărmană călugăriţă încearcă să aducă în Franţa un om care a murit de trei decenii. Iar asta se numeşte nebunie. Pur şi simplu. Oamenii de bun simţ, precum cumnatul său, Mihail Brod, respectabil comerciant şi cetăţean al Genevei, ar fi trebuit să o împiedice. Comportamentul surorii Romana e complet aberant. Mai cu seamă de când i-a fost comunicat decesul oficial. E neîncrezătoare în comunişti. Barbara Bach îi dă dreptate. Nimeni nu minte mai mult decât comuniştii. Trişează întotdeauna. Nu există un mijloc de a avea relaţii cu ei. România e ocupată de comunişti. Dar e cât se poate de logic. Autoritatea care emite un certificat de stare civilă nu poate fi pusă la îndoială. Chiar dacă ea este comunistă. Autoritatea este autoritate. Dacă te îndoieşti de validitatea certificatelor de stare civilă, s-a terminat totul. Registrul de stare civilă afirmă că omul a murit. Este interzis aşadar să te îndoieşti. A continua cercetările înseamnă a căuta un mort printre cei vii. Un act de nebunie. Sora Romana este, aşadar, nebună. O monahie poate să ajungă nebună desăvârşit. Ca oricine altcineva. Barbara Bach e protestantă. Protestantismul este o religie aseptică şi raţională. O religie care exclude orice fantezie. Orice bizarerie mistică. Dacă sora Romana ar fi fost protestantă, n-ar fi părăsit mănăstirea. De altfel, e foarte simplu, n-ar fi avut mănăstire de părăsit, deoarece la protestanţi nu există. Dar sora Romana nu este protestantă, e ortodoxă. De aici vine însă tot răul, după Barbara Bach. Desigur, nu-şi va permite să-i facă observaţii surorii Romana pentru că ea este elveţiană. Elveţienii sunt un popor de hotelieri. Un hotelier nu se cade să se ocupe de ideile şi de convingerile clienţilor săi. Sora Romana se află în casa Barbarei Bach. O tolerează. Dar nu-i împărtăşeşte ideile. Elveţienii au oferit ospitalitate tuturor teroriştilor şi tuturor capetelor înfierbântate. Au dat azil tuturor revoluţionarilor ruşi. Lui Lenin, lui Mussolini. Aceasta nu implică că ei împărtăşesc şi că au împărtăşit ideile celor pe care îi găzduiau. În acelaşi fel procedează cumnata domnului Brod faţă de sora Romana. Se aude soneria. Deschide. E un vizitator şi mai nostim decât dentistul Khazar. E un român. Un băiat ce are în jur de 30 de ani. Doreşte să o vadă pe sora Romana pentru a-i da o carte.

— Vreau să-i dau cartea personal, spune vizitatorul.

— Aveţi să-i spuneţi ceva?, întreabă doamna Bach.

— Nu. Vreau doar să-i dau cartea.

— Pot să fac eu aceasta. Ori nu aveţi încredere în mine?

Doamna Bach a ghicit. Vizitatorul nu are încredere în ea. Nu are încredere în nimeni. Tocmai a fugit din România. S-a născut sub regimul comunist şi a trăit acolo toată viaţa sa. În România, dacă ai încredere în cineva, oricine ar fi acesta, eşti pierdut. Dacă ai încredere chiar în fratele tău, a doua zi poţi să ajungi la închisoare. Să fii condamnat, fără doar şi poate, la muncă silnică. În România, din patru persoane, una este poliţist. Cum ai putea ghici care dintre cele patru este poliţistul? Este mai bine să crezi că toţi ar fi astfel.

— Soră Romana, aveţi un vizitator, spune Barbara Bach. Un domn care vă aduce o carte. Ţine morţiş să v-o înmâneze personal.

Tânărul e invitat în salon. Poartă haine care au fost cumpărate, cu siguranţă, pentru altcineva. Le-a primit de la o asociaţie de binefacere care se ocupă de refugiaţii din Răsărit.

— Părintele superior al bisericii m-a informat că dumneavoastră căutaţi cărţile tovarăşului Teleorman. Greu de procurat la Paris. Totuşi, am una dintre ele. *Al doilea mormânt din Vinerea Mare*.

E prima oară când sora Romana atinge o carte scrisă de Decebal Hormuz. Până acum, l-a întâlnit doar pe ecran. Într-un film. Autorul nu este cu adevărat el însuşi. Ca în piesele de teatru. Între autor şi spectator există actorul. Într-o carte, autorul este el însuşi. Atingând paginile, sora Romana are senzaţia că-l atinge pe Decebal Hormuz. Titlul este imprimat cu albastru. Cu cea mai proastă cerneală şi pe cea mai proastă hârtie. Pentru a cunoaşte nivelul de trai dintr-o ţară, e îndeajuns să vezi ziarele şi cărţile. Chiar dacă nu cunoşti limba, ştii cu exactitate de ce ai parte. Ziarele ruseşti şi cele din ţările ocupate de URSS sunt imprimate pe o hârtie care nu este folosită în Occident nici măcar pentru ambalaj. Cerneala fiecărei litere se răspândeşte într-un negru îndoielnic, ca şi când tipografii din ţările comuniste ar introduce unsoare în tuşurile pentru imprimat.

— Cum vă numiţi?, întreabă sora Romana.

— Ion Ionescu, răspunde tânărul. Sunt lucrător de căi ferate.

— Sunteţi lucrător de căi ferate?, întreabă sora Romana.

Se gândeşte la Decebal Hormuz, care a făcut şi el Şcoala de Căi Ferate la Paşcani.

— Unde aţi studiat?

— La Colegiul Feroviar de la Paşcani, răspunde Ion Ionescu.

— Şi aţi fugit?

— Am ales libertatea, cum se spune aici, răspunde Ionescu. Pentru mine, era mai uşor ca pentru alţii. Un feroviar are mai multe posibilităţi.

— Şcoala Feroviarilor din Paşcani mai există?, întreabă sora Romana.

— Cunoaşteţi şcoala mea?, se miră Ionescu.

— Nu, nu o cunosc, dar am avut un prieten care a fost elev acolo. A stat opt ani.

— Opt ani?, se miră Ionescu. Acum cursurile durează cinci ani. În ce an a fost acolo prietenul dumneavoastră?

— O, demult... De foarte multă vreme, spune sora Romana.

Adaugă:

— Aţi citit această carte?

— O, da!, exclamă, Ion Ionescu. Teleorman e scriitorul cel mai citit din România. Toată lumea îl citeşte. Pot chiar să spun că e singura carte care se citeşte cu plăcere. Ştie să povestească. Când o citeşti, se vede că povesteşte ca şi când ai fi la cinema. Totul este viu. Descrie doar istorii care se petrec la Petrodava, vechiul nume al judeţului Neamţ. Când citeşti cărţile lui Teleorman, vezi râul Ozana, vezi brazii, lacul dulce, castelul Bonjuriştilor, fierăria Marelui Perlă, urşii care împart faguri de miere sălbatică cu fetiţele şi toată Ţara de Sus a Moldovei. Teleorman e un scriitor de geniu. În această toamnă, va primi, cu siguranţă, Premiul Nobel pentru Literatură. URSS-ul şi toate ţările comuniste au renunţat să mai depună cea mai mică candidatură pentru scriitorii lor. Îl susţin cu toţii pe Teleorman. Merită Premiul Nobel. Îl va avea. E prima oară când un român îl va primi. Aproape toate naţiunile îl au în afară de noi. Mulţumită lui Teleorman, o să-l avem şi noi. Nu e de mirare că v-aţi interesat de cartea lui Teleorman. Teleorman e tot ceea ce avem mai bun. Părintele superior mi-a spus că nu aţi coborât niciodată din mănăstire de treizeci de ani şi că, în ziua în care aţi ajuns la Paris, primul lucru pe care l-aţi cerut a fost o carte scrisă de Teleorman.

— Nu l-aţi văzut niciodată?, întreabă sora Romana.

— Niciodată, răspunde Ionescu. Nimeni nu-l vede vreodată. E un om care nu trăieşte decât pentru munca sa. Nu e ca ceilalţi scriitori care participă la toate manifestările şi cărora le plac toate mondenităţile. Aş fi putut să-l văd. Partidul Comunist i-a oferit lui Teleorman un castel pe versantul răsăritean al Carpaţilor, în Neamţ. E unul dintre cele mai frumoase castele din Moldova. Mai înainte, îi aparţinea regelui. Se numeşte Castelul

Negru. Regele locuia aici când venea la vânătoare de mistreţi, urşi ori lupi. Vara, regele venea să pescuiască păstrăvi. Nicăieri altundeva în lume nu se află păstrăvi mai frumoşi. După instalarea regimului comunist, Castelul Negru a fost dat lui Teleorman. Poate să lucreze aici în voie. De la Paşcani, unde se afla şcoala mea, până la Castelul Negru sunt în jur de treizeci de kilometri. Am avut colegi care au mers să-l vadă pe marele scriitor. Dar nu l-au văzut. E cunoscut doar după fotografiile sale. I-aţi văzut fotografia pe copertă. Există, de asemenea, fotocopia unei pagini de manuscris.

Sora Romana întoarce cartea. Fotografia lui Teleorman e acolo. Un chip prelung, precum capul de cal. E mai degrabă un craniu. Oasele şi pometii sunt proeminente. Cele de la bărbie sunt ca în vechile litografii cu vrăjitoare. Ochii lui Teleorman sunt adânciţi în orbite; orbite adânci, negre precum călimările. Părul lui Teleorman seamănă cu firele lipite pe un craniu de piatră. Nu ai crede că au crescut pe acel craniu, ci că provin din altă parte.

Sub fotografie e o notiţă biografică. Se scrie: „Data şi locul naşterii lui Teleorman sunt necunoscute. Necunoscute sunt, de asemenea, adevăratul său nume şi adevăratul prenume. E un copil găsit. A fost elev în orfelinate şi în case de corecţie. În ziua în care Armata Roşie a eliberat România, s-a angajat în miliţiile comuniste. A învăţat să citească şi să scrie. A debutat cu poveşti în ziarul *Steaua Roşie a Dunării*, organul miliţiei comuniste. După aceea, nu a mai contenit cu scrisul. Trăieşte la Castelul Negru în Carpaţi, consacrându-şi întreg timpul operei sale. Rarilor jurnalişti care au reuşit să-i ia un interviu el le răspunde întotdeauna că dacă Armata Roşie n-ar fi intrat în România n-ar fi învăţat niciodată să scrie şi să citească, că ar fi murit analfabet şi necunoscut, într-o închisoare ori într-un spital, ca toţi dezmoşteniţii pământului. Teleorman afirmă că adevărata lui mamă este Armata Roşie. Şi adevăratul lui tată este Partidul Comunist. Aceştia i-au dat viaţă. Fără Armata Roşie şi Partidul Comunist n-ar fi existat.” Sora Romana priveşte din nou fotografia copilului care a fost crescut de Partidul Comunist şi de Armata Roşie. Dintr-un asemenea cuplu nu putea să rezulte decât o fiinţă în afara seriei.

Sora Romana are ochii plini de lacrimi. Îi este îndeajuns să privească chipul lui Teleorman din fotografie pentru a se înfiora. Sora Romana se gândeşte la Decebal Hormuz care este captivul lui Teleorman. Tandrul şi suavul Decebal Hormuz trebuie să se prezinte în faţa acestui monstru, în faţa acestui vampir, acestui

pirat, care afirmă că nu ar fi putut să fie născut dintr-un cuplu normal format dintr-un bărbat şi o femeie. În fiecare zi, de treizeci de ani, Hormuz trebuie să scrie şi să ofere vampirului opera sa. În acelaşi fel în care ar fi trebuit să i se dea lui Shilock o livră de carne tăiată dintr-un corp viu. Hormuz oferă călăului opera lui, aşa cum tinerele victime ofereau vampirilor sângele lor cald. Sora Romana nu are nicio îndoială asupra faptului că Decebal Hormuz e viu şi că se află captiv în Castelul Negru, la Teleorman.

— Cât vă datorez pentru această carte?, întreabă sora Romana.

Îi vine să plângă. Ar vrea ca Ionescu să nu plece.

— Daţi-mi ce vreţi, răspunde Ionescu.

Îi este jenă. Adaugă:

— Aveam intenţia de a nu vă cere nimic. Mi-ar fi plăcut să vă ofer această carte. Mai ales că este o carte pe care o iubesc şi am recitit-o. Dar nu am găsit încă de lucru, soră. Cum nu vorbesc franceza, e greu să aflu atât de repede. Viaţa e scumpă.

Sora Romana îi dă lui Ionescu cinci bancnote mari. Nu-i vine să-şi creadă ochilor. E copleşit de fericire. Se consideră mai bogat decât un miliardar.

— Dacă găsesc alte cărţi ale lui Teleorman am să vi le aduc, spune Ionescu.

Şi pleacă.

Sora Romana se afundă în lectura romanului *Al doilea mormânt din Vinerea Mare*. Cunoaşte povestea. Întorcând paginile, vede castelul său, vede Dumbrava cu casele precum cuburile de zahăr aruncate printre copaci, pe malul râului Ozana. Sora Romana aude, cu adevărat, citind, respiraţia lui Decebal Hormuz. E prezent în fiecare cuvânt, în fiecare frază şi în fiecare pagină. Apropie cartea de obraz. Sângele lui Decebal Hormuz, sângele care a fost refuzat la centrul de recoltare de la castel, circulă în pagini la fel cum îi circula în vene. Sora Romana aude suflul lui Hormuz în acelaşi fel în care ai auzi respiraţia cuiva care doarme alături de tine. Sora Romana nu poate să se înşele. Această carte nu este doar o operă scrisă de Decebal Hormuz: e Hormuz însuşi. Hormuz în carne şi oase.

— Vă este folositoare această carte ce v-a fost adusă?, întreabă Barbara Bach.

E în picioare în faţa surorii Romana. O priveşte citind şi plângând.

— Viaţa mea se află în această carte ca într-o casetă minunată. Ascultaţi ceea ce vă voi traduce în franceză. E cel mai minunat eveniment din viata mea, de dinainte de a intra în mănăstire. Era în 1933. Aveam şase ani. Îmi pierdusem mama şi tatăl. Tocmai fuseseră asasinaţi la Monte Carlo. Pentru a mă consola, unchiul şi tutorele meu, prinţul Horaţiu Ştirbei, mi-a oferit un cal şi un faeton roşu. Calul se numea Al-Araf. Când treceam cu faetonul meu şi cu Al-Araf, copiii aplaudau şi mă aclamau strigând: „Trăiască domniţa!...” Toate acestea sunt scrise aici. Al-Araf şi cei şase ani ai mei sunt închişi în această carte. Aceasta este opera lui Decebal Hormuz. E viu. Pentru că scrie. Morţii nu scriu. Chiar şi marii scriitori, Goethe, Shakespeare, Dante, Homer, n-au scris după moartea lor. Cum ar fi putut Decebal Hormuz să scrie după moartea sa la Cernavodă în 1945? Această carte a fost publicată de curând.

— Şi certificatul de deces?, întreabă doamna Barbara Bach. De certificatul de deces nu ţineţi seama?

— Certificatul de deces e o dovadă că Decebal Hormuz n-a murit pe aeroport. E tot ceea ce probează. Faptul că şeful poliţiei de la Bucureşti, vărul dentistului, trimite certificatul de deces al unui cetăţean al republicii penitenciare române peste graniţă înseamnă că vrea să ascundă ceva. Şi vrea să ascundă că Decebal Hormuz e viu.

— Pentru mine, una ca aceasta mi se pare cu neputinţă, spune Barbara Bach. Dacă nu avea certificat de deces, aş fi putut să vă cred. Dar e vorba de un act oficial. Faptul că v-aţi regăsit în această carte amintirile din tinereţe nu probează nimic. Oricine putea să le povestească. Eraţi castelană. Vă cunoştea toată lumea. Omul dumneavoastră a murit şi a fost îngropat oficial.

— Asta nu dovedeşte că nu ar fi încă viu.

— A decedat oficial şi dumneavoastră susţineţi că e viu? Cum poate fi viu dacă este înscris la rubrica morţi în registrele stării civile?

— Iisus Hristos a fost înscris, de asemenea, în registrele morţilor în Vinerea Mare, şi El este totuşi viu.

— Prietenul dumneavoastră nu este Iisus Hristos, spune doamna Barbara Bach.

Şi iese din salon.

XXXIX. A treia moarte a lui Decebal Hormuz

E duminică, 4 august 1974. Căutarea surorii Romana nu avansează. Nici urmă de Decebal Hormuz. Niciun mijloc de a afla ce se petrece în spatele zidurilor sârmei ghimpate şi Cortinei de Fier, în republica penitenciară a României. Sora Romana s-a gândit să meargă acolo în mai multe rânduri. Renunţă însă. Dacă intră în România, va fi arestată. În toate republicile controlate de Rusia sovietică legea discriminării sociale este aplicată cu stricteţe. De îndată ce un călător soseşte la frontieră, se începe prin a fi întrebat de originile sale sociale. Sora Romana face parte din categoria exterminabililor. Avea pământuri, castele şi palate în România. Chiar şi cei care deţinuseră o singură moară, o singură fermă, fac însă parte din categoria avuţilor, exterminabililor, aşadar. Trebuie să aştepte. Lucrul cel mai cumplit pe pământ este de a aştepta în timp ce suferi.

Un creştin ştie că există întotdeauna o soluţie. Chiar când omul se află în dilema lui Moise care, urmărit de armata lui Faraon, a sosit pe ţărmul Mării Roşii neavând decât două posibilităţi: să se înece în mare ori să se lase masacrat de urmăritori. În acel moment, când, omeneşte, nu mai existau soluţii, a sosit ajutor din înalt. Dumnezeu a înarmat mâna lui Moise şi, la semnul său, apele Mării Roşii s-au despărţit şi au lăsat cale liberă. O astfel de soluţie aştepta sora Romana. Orice creştin aşteaptă o astfel de soluţie. Din acest motiv un creştin nu cunoaşte deznădejdea.

Sora Romana cânta la biserică. Era prăznuirea Celor şapte tineri din Efes. O poveste nespus de frumoasă. O poveste puţin asemănătoare cu cea a lui Decebal Hormuz. Cei şapte tineri din Efes au fugit din oraş din cauza persecuţiei împăratului Deciu. Au fugit din Efes, cum sora Romana, unchiul său şi Decebal Hormuz au fugit de la Bucureşti. Cei şapte tineri din Efes s-au refugiat într-o grotă din apropierea oraşului. Persecutorii au închis intrarea în peşteră. După trei sute şaptezeci de ani, căutătorii de comori vor deschide peştera şi îi vor afla adormiţi, însă vii, pe cei şapte tineri.

Cântând imnele celor şapte tineri din Efes, sora Romana se gândeşte la Decebal Hormuz, care e captiv şi el de treizeci de ani, probabil în subsolurile şi în carcerele Castelului Negru.

La sfârşitul Liturghiei, biserica e goală. Sora Romana e încă îngenuncheată înaintea icoanei Maicii Domnului, căreia i-au fost scoşi ochii. În timp ce se roagă, cineva îngenunchează alături de ea.

— Vreau să vă spun ceva, soră, spune femeia ce stă în genunchi. Mi s-a spus că dumneavoastră căutaţi un român care se numeşte Decebal Hormuz. Pot să vă dau informaţii despre el.

— Îl cunoaşteţi pe Hormuz?

— Nu. Mă numesc Jacqueline Le Bihan. Am fost logodită, aproape căsătorită, cu un român. Se numea Mircea Crişan. A murit „faţă în faţă cu duşmanul", aşa cum a dorit întotdeauna. Era ofiţer. În România, Armata Roşie a fost mai puternică. Românii au fost învinşi. Mircea Crişan n-a vrut să capituleze. A mers să lupte cu Armata Roşie peste tot unde putea. A luptat împotriva ei în Indochina, alături de francezi, şi apoi în Coreea cu Naţiunile Unite. Peste tot unde lupta, aceeaşi Armată Roşie care invadase România pe 23 august 1944.

— Aţi vorbit de Hormuz?, întreabă sora Romana.

— Mircea Crişan era unul dintre prietenii lui Hormuz.

— V-a vorbit despre el?

— Bineînţeles. Îmi vorbea tot timpul. Sunteţi românca, soră. Îi cunoaşteţi pe români mai bine ca mine. Când un român are un prieten, vorbeşte despre el tuturor. Cei care l-au întâlnit pe Mircea Crişan l-au auzit cu toţii vorbind de Decebal Hormuz. Mi-a vorbit. Vreme de şase ani, cât am stat împreună, Hormuz era tot timpul cu noi. Hormuz mânca cu noi, dormea şi se trezea cu noi.

— Erau atât de buni prieteni?, întreabă sora Romana.

E geloasă. Hormuz i-a vorbit de toţi prietenii săi, dar niciodată nu a pronunţat numele de Mircea Crişan.

— S-au întâlnit o singură dată, spune doamna Jacqueline Le Bihan. Au stat împreună o zi şi o noapte. Nu mai mult. Dar au fost o zi şi o noapte ce nu pot fi uitate. Existenţa lui Mircea Crişan şi a lui Decebal Hormuz depind de acea zi. Era 15 august 1945.

— Hormuz trăia pe 15 august 1945?, întreabă sora Romana. Sunteţi sigură de asta?

— Absolut sigură. În privinţa datei de 15 august 1945 nu pot să mă înşel. Era o zi mai importantă ca ziua lui de naştere pentru Mircea Crişan. Acea zi a petrecut-o pe malul stâng al Dunării, în aval de Porţile de Fier, însoţit de Hormuz. Evadaseră din închisoarea lor. Au venit pe malul stâng al Dunării pentru a fugi de cealaltă parte, pe malul drept. În Iugoslavia. Pe 15 august e

Sfânta Maria Mare. Mircea mi-a explicat. Căci la voi mai este o altă Sfântă Mărie. Pe 8 septembrie, când este sărbătoarea celor care se numesc Maria. Erau cinci fugari. Căutau un Oxford.

— Ce căutau?, întreabă sora Romana.

— Căutau un *Oxford*, soră. Toţi cei cinci erau români. Îi cunoaşteţi pe români. Chiar şi în ceasul morţii glumesc. Poliţia era pe urmele lor. Îşi puteau pierde viaţa într-o clipită. Ştiau asta. Trei dintre ei au murit ciuruiţi de gloanţe sub ochii lor şi alături de ei. Dar nu încetau să glumească. Căutau un vad. Un vad prin care pot să treacă boii, în engleză, se numeşte Oxford. Căutau, aşadar, un Oxford. Căutau *Bosforul*, care este traducerea greacă a Oxfordului.

— Săptămâna trecută mi s-a transmis vestea că Decebal Hormuz e trecut în registrul de stare civilă din satul său natal ca fiind decedat pe 2 martie 1945. La Cernavodă, spune sora Romana.

— Pe 15 august 1945, Hormuz era viu, spune Jacqueline Le Bihan. E un fapt absolut sigur.

— Sunteţi sigură, doamnă, că e vorba de Decebal Hormuz, omul pe care îl caut şi de care v-a vorbit părintele paroh?

— Cum aş putea să-l confund pe Decebal Hormuz cu un altul?, exclamă Jacqueline Le Bihan.

E o femeie foarte frumoasă, blondă şi îmbrăcată cu mult gust. Ar trebui să aibă în jur de 40 de ani. Îşi scoate mănuşa stângă. Are o mână albă cu degete lungi. Îi arată mâna surorii Romana. Spune:

— Priviţi brăţara pe care o port. E din hormuz. Cu perle. Mircea mi-a oferit-o, spunându-mi că în română perlei i se mai spune şi hormuz. Priviţi-mi cerceii din urechi. Şi ei sunt din *hormuz*. Oferindu-mi-i, Mircea mi-a amintit că prietenul său de Oxford şi de Bosfor, de pe malul stâng al Dunării, se numea şi el Hormuz. Prietenul său se numea, de asemenea, Decebal. Ca ultimul dintre regii daci al cărui cap se află pe basorelieful columnei lui Traian de la Roma. Am vorbit cu părintele superior. Decebal Hormuz al dumneavoastră e aceeaşi persoană cu prietenul lui Mircea Crişan.

— Şi ce s-a întâmplat cu Hormuz?, întreabă sora Romana.

E înspăimântată. Răspunsul nu poate să-i facă bine.

— S-au despărţit, răspunde Jacqueline Le Bihan.

— Decebal Hormuz era, aşadar, viu, când s-a despărţit de prietenul dumneavoastră?

— Mircea Crişan n-a ştiut aceasta niciodată, răspunde Jacqueline.

— Cum n-a ştiut niciodată?, insistă sora Romana. S-au despărţit. Până aici este limpede. În momentul despărţirii Decebal Hormuz era viu sau mort? Aceasta vreau să ştiu.

— Cu neputinţă să vă spun, soră. Cei cinci tineri erau împreună pe malul stâng pentru a trece Dunărea înot. Nu era vad, Oxford sau Bosfor, cum le numeau. Dimpotrivă, curentul Dunării era aici foarte puternic. Trebuia să fii un bun înotător pentru a o traversa. Cel de-al doilea pericol era miliţia română care supraveghea malurile. Fugarii care aveau şansa să scape de gloanţele miliţienilor şi care nu se înecau aveau toate şansele să fie împuşcaţi de miliţia iugoslavă de îndată ce puneau piciorul pe malul drept. Nu se putea trece în grup. Mircea mi-a povestit glumind că foloseau tehnica potârnichilor. Altfel spus, se aruncau în apă în grup pe malul stâng. Se lăsau duşi de-a curmezişul de curent spre malul drept. De îndată ce soseau pe partea cealaltă, unde îi aşteptau ceilalţi miliţieni, trebuia să se despartă precum potârnichile şi să fugă fiecare într-o direcţie diferită. Aceasta era operaţiunea „potârnichea”. În niciun caz nu trebuia să rămână doi sau mai mulţi de cum soseau pe malul drept. Despărţindu-se, îşi sporeau şansele.

— Mircea Crişan, prietenul dumneavoastră, a ajuns?, întreabă sora Romana.

— Era operaţiunea „potârnichea”, soră, spune Jacqueline. Mircea Crişan nu l-a întâlnit pe Decebal Hormuz. Avea în plan să nu se mai întâlnească.

— Prietenul dumneavoastră credea că Decebal Hormuz a ajuns pe malul drept?

— Nu ştia nimic. Acest gând îl tulbura. De îndată ce Mircea a sosit pe malul drept al Dunării, în Iugoslavia, s-a oprit. Era mulţumit că s-a oprit. Iugoslavii construiau pe atunci o autostradă. Aveau nevoie de mână de lucru. Cum puneau mâna pe un român care trecea Dunărea, îl trimiteau pe şantierul autostrăzii. Mircea a lucrat aici vreme de trei ani. Lucrările fiind încheiate, supravegherea devenise mai lejeră. A fugit în Italia. Din Italia a fugit în Franţa. A sosit la Paris unde am făcut cunoştinţă. A găsit de lucru. A cumpărat un apartament. Mircea Crişan era un om vrednic. Am hotărât să ne căsătorim. Dar războiul din Coreea îl tulbura. Războiul din Coreea îi dădea ocazia să lupte împotriva Armatei Roşii. A mers, aşadar, să se bată acolo în ţara dimineţilor liniştite în Extremul Orient. A murit

la Taegu, faţă în faţă cu duşmanul, pe câmpul de bătălie. Cu o zi înainte să moară mi-a scris o scrisoare de zece pagini, soră. Îmi vorbea de Taegu. E un oraş în centrul Coreei. În această regiune sunt cele mai bune mere pe care le rodeşte pământul. Mere la fel de bune ca cele pe care le-a mâncat Eva în Rai. Vorbindu-mi de merele din Taegu, Mircea Crişan a menţionat numele lui Decebal Hormuz. Hormuz îi povestise, pe malul stâng al Dunării, aşteptând cu spaimă să o treacă înot, cât de mult iubea pomii fructiferi şi cum, pe când era copil, a păstrat sâmburii merelor date de castelana satului şi cum i-a plantat.

— Credeţi că Decebal Hormuz a murit?, întreabă sora Romana.

— Mircea Crişan ştie că Decebal Hormuz s-a aruncat în apă. Odată cu el. E sigur de asta. Mi-a povestit că Decebal Hormuz avea două ceasuri. Că voia să treacă Dunărea înot cu cele două ceasuri ale sale. Camarazii lui l-au sfătuit să le vândă, căci n-ar mai fi fost bune de nimic atunci când ar fi ieşit din apă. Erau ceasuri de buzunar marca CFR. Ceasuri ce nu sunt etanşe. Cum Decebal Hormuz nu voia să se despartă de ele, le-a pus într-un borcan gol de dulceaţă cu capac etanş. Hormuz a legat borcanul cu ceasurile sale la brâu. Voia, de asemenea, să treacă şi cu încălţămintea sa. Erau bocanci de vânători de munte, grei ca două nicovale. A trebuit să renunţe. Dacă a ajuns pe celălalt mal, a avut, cu siguranţă, cele două ceasuri, dar era cu picioarele goale. Iată detalii care nu se uită, soră. Din nefericire, Mircea Crişan n-a aflat nimic vreodată de prietenul său. Au fost împreună o zi şi o noapte, însă în acest scurt timp au legat o prietenie de nedezlegat. Dacă Hormuz ar fi ajuns în Iugoslavia, ar fi fost şi el silit să lucreze pentru construcţia autostrăzii. Dar nimeni nu l-a văzut. Nimeni nu l-a întâlnit pe Hormuz în lagărele de prizonieri ori în închisorile iugoslave. Aceasta înseamnă că nu a ajuns pe malul drept.

— S-a înecat deci?

— Nu neapărat, răspunde Jacqueline Le Bihan. Poate mai rău decât să se înece...

— Ce putea să i se întâmple mai rău?

— Cei mai nefericiţi dintre fugari nu erau cei care se înecau, ci cei care, duşi de curent, ieşeau din fluviu pe malul drept, pe teritoriul bulgar. Teritoriul bulgar era foarte aproape. Dacă nu înotai, luptând împotriva curentului, ajungeai aici, fără doar şi poate.

Bulgarii nu construiesc autostrăzi. Nu aveau nevoie de mână de lucru. De cum puneau mâna pe fugari, îi puneau în lanţuri şi îi livrau miliţiei roşii din România.

— Dacă Decebal Hormuz n-a murit înecat, a fost livrat de bulgari?

— E mai rău decât să te îneci, soră, spune Jacqueline. În România oricine se făcea vinovat de faptul că a încercat să fugă era condamnat la muncă forţată la Canalul Morţii. Era un lagăr de exterminare. Pretextul invocat, când a fost creat lagărul, era de a săpa un canal între Dunăre şi Marea Neagră. Un simplu pretext. Acest canal n-a fost niciodată terminat. Toţi cei care au fost trimişi acolo au murit. Un milion şi jumătate de români au murit la Canal. Toată elita naţiunii române a fost exterminată aici. Au fost expediaţi să moară învăţători, preoţi, profesori, scriitori, artişti, ofiţeri şi cei mai buni ţărani ai satelor. Dacă bulgarii pun mâna pe cineva, nu-ţi mai rămân decât câteva luni de trăit şi apoi să mori la *drumul fără pulbere*. Aşa cum numesc comuniştii Canalul Morţii în ziarele lor.

— Decebal Hormuz trăieşte, doamnă, spune sora Romana.

— De unde ştiţi, soră?

— Scrie cărţi, răspunde sora Romana. Cărţile sunt semnate de altcineva, dar sunt scrise de Hormuz. Dacă scrie, e o dovadă că este viu. Istoria merelor, pe care tocmai mi-aţi povestit-o, e şi ea scrisă într-o carte publicată recent de Decebal Hormuz sub numele sbirului şi vampirului ce-i fură opera. Am să vă împrumut cartea. Vă veţi da seama dumneavoastră înşivă că Hormuz a scris-o. Povestea e cea relatată de Hormuz prietenului dumneavoastră, Mircea Crişan.

— Aveţi noroc, spune Jacqueline Le Bihan. Dacă Decebal Hormuz e în viaţă, puteţi să-l eliberaţi. Orice speranţă este permisă câtă vreme cineva e în viaţă. Sărmanul meu Mircea a murit la Taegu. Este înmormântat într-un mormânt coreean. Mi-a descris într-o scrisoare mormintele din Coreea. În această ţară nu există cimitire. Fiecare om este înmormântat în cele mai frumoase locuri ale grădinii sale ori în pământul său. Mormântul are forma unei jumătăţi de sferă. Când mormântul este nou, se aseamănă cu un fel de sân verde de tânără. Se vede de departe, pe pajişte, acoperit de iarbă. Cu trecerea anilor, mormântul în formă de mamelon se aplatizează. Mortul a intrat, cu adevărat, în pământ. În coreeană, înmormântarea se tălmăceşte prin a te întoarce acasă. Mormintele, în câţiva ani, se afundă şi se întorc în pământ. Nu se mai ştie unde au fost.

Jacqueline Le Bihan are lacrimi în ochi. E bretonă. Dintre toţi francezii, bretonii sunt cei care îi înţeleg cel mai bine pe români.

— Vă doresc din toată inima, soră, să-l aflaţi şi să-l eliberaţi pe Hormuz dacă mai trăieşte. Eliberându-l pe Hormuz, eliberaţi câtuşi de puţin şi pe Mircea Crişan şi România. Dumnezeu să vă ajute! Dar grăbiţi-vă, căci dacă trăieşte e în captivitate de treizeci de ani, soră. Românii spun că tot răul spre bine. Poate e adevărat. Dar răul, chiar dacă este bun, trebuie să aibă un sfârşit. Spuneţi că Decebal Hormuz scrie cărţi.

— Cărţi foarte frumoase, răspunde sora Romana.

— Suferinţa e o şansă pentru artişti. Rana la scoică se transformă în perlă. Captivitatea lui Decebal Hormuz s-a prefăcut în cărţi. Dar dacă rana este mai profundă şi dacă nu se mai vindecă, asta înseamnă moarte. Aţi făcut bine că aţi coborât din liniştea dumneavoastră pentru a-l căuta. Aveţi idee despre cum o să daţi de el?

— Nici cea mai mică idee. Am încercat să-l cumpăr printr-o filieră vărsând într-un cont 15.000 de dolari. Mi s-a răspuns că Hormuz a murit. Trebuie să aflu altceva.

— Pot să vă spun ce-aş face dacă aş fi în locul dumneavoastră, soră? Aş angaja un detectiv. Şi l-aş trimite să ancheteze în România.

— Un detectiv?, exclamă sora Romana.

— E singurul mijloc pentru a da de el. Dar detectivul care vă trebuie n-o să-l aflaţi decât la Londra. E patria lui Sherlock Holmes. Vă trebuie un detectiv de aceeaşi anvergură. Doar englezii produc.

În locul dumneavoastră, dacă aş fi avut bani, m-aş fi dus la Londra şi aş fi angajat un Sherlock Holmes pentru a-l trimite în România să descopere locul în care se află Hormuz şi să-l elibereze.

După ce a spus toate acestea, Jacqueline Le Bihan roşeşte. Îi este ruşine că a vorbit ca o cititoare de romane poliţiste. Sora Romana, dimpotrivă, crede că ideea Jacquelinei Le Bihan e realistă. Sora Romana va merge la Londra.

XL. *Intelligence service* se interesează de Hormuz

— Cine v-a dat adresa noastră, soră?

Sora Romana se află în biroul *Fabian and Fabian Investigations Ltd*. Un birou nespus de elegant, situat în centrul Londrei. Clădirea seamănă cu cea a marilor bănci de pe City. La intrare, sunt gardieni înarmaţi. În hol, clienţi. Exact ca în marile bănci londoneze.

— Un prieten din Geneva m-a sfătuit să vin la dumneavoastră, răspunde sora Romana.

Ar fi vrut să vorbească cu directorul, dar este primită de un director de serviciu. Pe uşa acestuia scrie „Public Relations”. Gentlemanul care o primeşte pe sora Romana este aşezat pe un fotoliu club. Într-un birou mobilat după vechea tradiţie englezească. Funcţionarul este aşezat înaintea surorii Romana. Pe genunchi ţine un blocnotes.

— Cu ce se ocupă acest prieten care v-a recomandat casa noastră?

— Este efor al mănăstirii în care locuiesc. Sunt monahie ortodoxă. O mică mănăstire între Geneva şi Mont Blanc.

— Iertaţi-mă, spune funcţionarul. Nu am înţeles cuvântul pe care l-aţi folosit vorbind de prietenul dumneavoastră. Aţi spus *efor?*

— Exact, răspunde sora Romana.

— Cum se scrie *efor?* Cu f ori cu ph?

— Scrieţi-1 cum vi se pare mai bine, răspunde sora Romana. E un cuvânt grec care înseamnă administrator, supraveghetor ori inspector. Efor e cel care are grijă de ceva. Sunt efori de spitale, de mănăstiri, de orfelinate. Sunt numiţi, de asemenea, epitropi, când sunt efori de biserici ori de mănăstiri.

— Mulţumesc, soră. Şi cum se numeşte eforul dumneavoastră?

— Mihail Brod, răspunde sora Romana.

În ciuda răbdării ei monahale, este depăşită de minuţiozitatea directorului. Se află într-o agenţie de detectivi. Detectivii sunt curioşi. Sora Romana nu vede la ce ar putea fi de folos într-o anchetă poliţistă faptul că se scrie efor cu f ori cu ph.

— Locuieşte la Geneva acest domn Brod, nu-i aşa? Care e adresa lui exactă?

Directorul de *Public Relations* scrie cu grijă pe o fişă toate întrebările şi toate răspunsurile. Scrie ca şi când ar fi la dictare. E un om ce are în jur de 40 de ani. Notează adresa.

— Are o altă ocupaţie în afară de cea de efor?

— E comerciant, răspunde sora Romana. *Brod & Fils, produse coloniale.*

— Cunoaşteţi adresa birourilor sale?

— Nu, răspunde sora Romana.

— Şi numele dumneavoastră, soră?

— În viaţa monahală mă numesc sora Romana. În lume mă numeam Roxana Paleolog.

— Paleolog?, exclamă funcţionarul.

E prima oară când are o tresărire de fiinţă vie. Până atunci, se comporta precum mişcările unui orologiu.

— Da, mă numeam Paleolog.

— Sunteţi prinţesă?

— Exact, spune sora Romana, ori, mai degrabă, am fost.

— În Anglia, avem, de asemenea, un prinţ Paleolog, spune funcţionarul. E un descendent al familiei imperiale bizantine. E ofiţer în garda Graţioasei Sale Majestăţi. E poate aceeaşi familie?

— Posibil, răspunde sora Romana. Există peste tot Paleologi. În Rusia, în Franţa, în America.

La stânga surorii Romana, biroul funcţionarului. Deasupra lui, e o placă pe care scrie *J.P. Booth*. Acum sora Romana cunoaşte numele interlocutorului său.

— Şi care este subiectul vizitei dumneavoastră?, întreabă, în cele din urmă, domnul Booth.

— O anchetă de cercetare pentru o persoană dispărută, răspunde sora Romana.

— Şi spuneţi că domnul Brod v-a îndrumat spre noi?

— Exact.

— Suntem foarte flataţi, soră, că v-aţi adresat nouă. Sunteţi sigură că această cercetare necesită intervenţia unei agenţii specializate? Poliţia nu poate să vă ajute?

Sora Romana e de cinci minute înaintea acestui om, şi conversaţia propriu-zisă încă nu a început. La întrebări, domnul Booth e un amestec de politeţe rafinată şi de birocraţie agasantă, care te face să-ţi ieşi din sine. Are, de asemenea, un comportament minuţios de copist şi de grefier de tribunal.

— Doriţi să faceţi cercetări pentru a afla o persoană dispărută, nu?

— Tocmai ce v-am spus, răspunde sora Romana.

— Iertaţi-mă, spune domnul Booth. Am pus rău întrebarea.

Vreau să ştiu numele celui care ne însărcinează cu această anchetă.

— În numele meu personal, răspunde sora Romana.

— Dumneavoastră căutaţi persoana dispărută?

— Eu, domnule, o caut.

— Nu ordinul dumneavoastră monahal? Ori episcopul dumneavoastră?

— Nu ordinul meu, spune sora Romana. Eu o caut.

— Păcat!, răspunde domnul Booth.

— Păcat? De ce păcat?, întreabă sora Romana.

— Dacă ordinul monahal ar fi căutat această persoană, ar fi fost o onoare şi o plăcere pentru noi să ne însărcinăm cu ancheta. Dar dacă este vorba de dumneavoastră, suntem nevoiţi să declinăm obligaţia. Credeţi-mă, ne pare rău.

— De ce refuzaţi ancheta, dacă aceasta e comandată de mine?, întreabă sora Romana. Aveţi ceva împotriva mea?

— Bineînţeles că nu, soră!, răspunde domnul Booth. Dimpotrivă, suntem onoraţi de vizita dumneavoastră, dar e cu neputinţă să luăm asupră-ne ancheta.

— De ce?

— Dacă aţi fi venit cu vreo zece ani mai înainte, am fi acceptat cu plăcere căutarea persoanei în cauză. Astăzi nu mai putem să facem aceasta. Nu mai acceptăm clienţi persoane fizice.

Sora Romana a părăsit lumea la 17 ani. Cultura ei comportă lacune. Nu ştie, de exemplu, că un detectiv ori o agenţie de detectivi precum cea în care se află poate să aibă clienţi care nu sunt persoane fizice. Sora Romana ştie că în cosmos sunt creaturi văzute şi nevăzute. Îngerii sunt creaturi nevăzute. Călugăriţele ca ea sunt persoane văzute, fizice. Dacă societatea de detectivi *Fabian and Fabian* nu acceptă persoane fizice, aceasta înseamnă că clienţii săi sunt fiinţe netrupeşti, îngeri, arhangheli ori heruvimi. I se pare straniu. Căci îngerii nu au nevoie de detectivi.

— Ce fel de clienţi acceptaţi, dacă refuzaţi clienţii fizici?, întreabă sora Romana.

— Întreaga noastră clientelă e alcătuită din persoane morale.

— Şi ce vă face să credeţi că eu nu sunt o persoană morală?, întreabă sora Romana.

— Dar dumneavoastră nu sunteţi o persoană morală, soră. Sunteţi o monahie. Sunteţi o persoană fizică.

Sora Romana roşeşte. În rugăciunile sale către Dumnezeu spune: „Ajută-mă, Doamne, pe mine păcătoasa!” Orice monahie ştie că e păcătoasă. Dar cea mai umilă şi cea mai sfântă n-a îndrăznit niciodată să-şi spună că este o persoană fără morală.

— Dacă o monahie nu este o persoană morală, atunci cine este, după dumneavoastră?

— Persoanele morale nu sunt nici monahii, nici sfinţi, nici îngeri, cum credeţi poate, soră. Persoanele morale sunt societăţile anonime, grupurile financiare, băncile, casele de comerţ, uzinele. Toate acestea sunt persoane morale. Pe ele le acceptăm exclusiv ca clienţi.

— Nu puteţi să vă însărcinaţi cu cazul meu?

— Nu, soră. Ne pare rău. De vreo zece ani am reorganizat societatea *Fabian and Fabian*. Nu se mai poate lucra în materie de cercetări la modul artizanal, ca pe timpul lui Sherlock Holmes. Expansiunea şi modernizarea tehnicilor ne-au constrâns să ne limităm la o anumită clientelă. Toate întreprinderile au trebuit să facă acelaşi lucru. Hotelurile, de exemplu, nu se mai ocupă de clienţii particulari. Adevăratele hoteluri bune de pe întreg pământul nu lucrează decât pentru grupuri de clienţi care vin cu autocarul, cu avionul ori cu trenul. E o clientelă de masă. O clientelă sigură. Niciun hotelier nu mai poate să-şi permită să accepte clienţi individuali. Ar da faliment. Trăim într-o lume modernă. Nu se mai fabrică unelte, bijuterii, haine pe măsură, ci sunt confecţionate în serie. UNESCO, ONU, Ajutorul catolic, Consiliul Mondial al Bisericilor, Consiliul Europei şi alte instituţii cu adevărat importante nu se mai ocupă de multă vreme de indivizi şi de afacerile individuale. Curtea de Justiţie de la Haga, la fel ca instituţiile menţionate, judecă disputele între naţiuni, marile companii internaţionale, sindicate, între clasele sociale ori între comunităţi. Individul nu mai există, soră. Cum am putea noi să luăm clienţi persoane fizice care şi-au pierdut de multă vreme existenţa? Dumnezeu credeţi că primeşte încă rugăciunile individuale? Sunteţi mai în măsură ca mine să ştiţi aceasta. După părerea mea, Dumnezeu nu mai primeşte nici El decât rugăciuni colective. Rugile persoanelor morale din categoria sindicatelor ori societăţilor anonime. Populaţia a crescut într-atâta, că la Judecata de Apoi e de mirare că vom fi judecaţi în particular. În cer vor fi, la fel ca pe pământ, judecăţi şi condamnări colective.

Sora Romana se ridică. Nu şi-a pus niciodată speranţa în lume. E bucuroasă de alegerea făcută la 17 ani, rupându-se de ea. Cu toate acestea, se simte nespus de ofensată. Tot ceea ce a

auzit e întru totul contrar credinţei creştine. În cartea Facerii e scris că omul a fost creat ca exemplar unic, de neînlocuit, ca chip şi asemănare a lui Dumnezeu. Se spune că omul este regele creaţiei. Şi iată că oamenii au creat o societate în care există totul din abundenţă, dar nu mai există persoane umane.

— Nu vreau să vă las să plecaţi cu o proastă impresie, spune domnul Booth. Spuneţi-mi problema dumneavoastră. Poate că voi reuşi să vă ajut. Să vă dau o adresă. Care este obiectul demersului dumneavoastră?

— N-aş vrea să abuzez de timpul dumneavoastră, spune sora Romana.

— Vă rog, luaţi loc şi povestiţi-mi despre ce e vorba. Sunt sigur că putem afla o soluţie. Aţi venit la Londra special pentru a angaja anchetatori?

— Doar pentru aceasta am venit la Londra, răspunde sora Romana.

— Cine e persoana căutată?

— E un băiat pe care l-am pierdut în 1944, când România a fost ocupată de Armata Roşie. Sunt sigură că trăieşte, vreau să descopăr unde se află. Este, cu siguranţă, undeva de cealaltă parte a Cortinei de Fier. Vreau să-l eliberez.

— Puteţi face cercetări prin Crucea Roşie. E instituţia cea mai potrivită. Pentru aceasta a fost creată.

— Crucea Roşie a făcut cercetări. Cercetări în felul său. Adică Crucea Roşie Internaţională a cerut Crucii Roşii Române să caute persoana în cauză. Crucea Roşie nu putea să-mi dea un răspuns diferit de cel al autorităţilor. Mi-au spus că omul a murit. Omul pe care-l caut trăieşte. E captiv.

— Doriţi să trimitem detectivi în România pentru a descoperi locul în care este deţinut protejatul dumneavoastră?

— Exact, răspunde sora Romana. Mi s-a spus că doar detectivii englezi ar fi în stare să împlinească o astfel de cercetare.

— Sunt foarte flatat. Într-adevăr, detectivii englezi au fost mereu la înălţimea datoriei lor. Pe timp de război, ca şi pe timp de pace. Dar mă îndoiesc că veţi afla în Anglia un Sherlock Holmes dispus să facă investigaţii într-o ţară comunistă.

— Le e teamă să meargă acolo?, întreabă sora Romana.

— Nu. Nu atât teama îi împiedică să accepte misiuni în ţările comuniste. Detectivii englezi se însărcinează încă în zilele noastre cu misiuni extrem de periculoase pe întreaga planetă. Refuză să meargă acolo pentru că marile companii nu vor să-i

asigure pentru riscurile întâmpinate în ţările comuniste. Detectivii sunt asiguraţi în misiunile lor la triburile sălbatice din Amazonia, dar nu în anchetele de la Moscova, Sofia ori Budapesta. Aveţi probe suficiente că omul pe care îl căutaţi trăieşte?

— Am dovezi de prim ordin. De netăgăduit. Omul despre care ei pretind că este mort scrie cărţi. Cărţile sale sunt publicate în numele unui înalt personaj al Republicii Române. Un personaj care a fost propus Academiei regale din Suedia şi care va primi Premiul Nobel pentru Literatură în acest an, în 1974.

— Cum se numeşte acest personaj?

— Teleorman, răspunde sora Romana. A fost tradus în toate limbile. Dar cărţile sale sunt scrise de omul pe care-1 caut şi care se numeşte Decebal Hormuz.

— Ceea ce-mi spuneţi e foarte interesant. Extrem de interesant. Sora Romana nu se aştepta la o asemenea reacţie. Englezii sunt cu adevărat un popor surprinzător, imprevizibil. Acţionează întotdeauna în modul cel mai neaşteptat.

— Care este punctul pe care îl aflaţi interesant?

— Am prieteni care lucrează la un caz asemănător. E vorba de Premiul Nobel pentru Literatură primit de sovieticul Mihail Şolohov. Cunoaşteţi povestea?

— Nu, răspunde sora Romana. Ies din mănăstire pentru prima oară după treizeci de ani. Ce s-a întâmplat cu acest Premiu Nobel pentru Literatură?

— Tovarăşul Mihail Şolohov nu este autorul cărţilor sale. *Donul liniştit,* capodopera şi unica operă reală importantă a acestui scriitor sovietic, care a fost vândută în patruzeci şi două de milioane de exemplare, a fost scrisă de altcineva, de un anume Feodor Dmitrievici Kriukov. Toată lumea ştia aceasta în URSS. În 1929, Şolohov a fost demascat de presă. Dar cum era un membru influent al Partidului Comunist şi prieten cu Stalin, jurnalul oficial al partidului, Pravda, din 29 martie 1929, a publicat un articol în care afirma că Şolohov era autorul cărţilor sale şi că toţi cei care afirmă contrariul sunt duşmani ai dictaturii proletariatului.

Se ştie că duşmanii dictaturii proletariatului au fost, sunt şi vor fi întotdeauna împuşcaţi. Nimeni n-a mai încercat să afirme că Şolohov nu era autorul cărţilor sale. Se ştia, dar se tăcea. Pentru a nu fi împuşcat. În urmă cu zece ani, Şolohov a primit Premiul Nobel pentru Literatură. Cunosc aceste detalii pentru că unul dintre prietenii mei face acum cercetări asupra acestei

afaceri. La aceasta m-am gândit, că viitorul Premiu Nobel va fi oferit unui autor ale cărui opere sunt scrise de un altul.

— Aţi putea să mă ajutaţi?, întreabă sora Romana. Doresc fierbinte să-l eliberez pe acest om. Este captiv de treizeci de ani. Cineva îi fură roadele geniului său. E mai crud decât i s-ar răpi suflul şi i s-ar bea sângele precum vampirii.

— Vă înţeleg, spune domnul Booth.

A redevenit rece şi distant. Domnul Booth încetează, pe neaşteptate, să fie un om care are emoţii şi atitudini. A devenit o mişcare de orologerie. Ia din nou notiţe.

— Dacă omul pe care îl căutaţi este cu adevărat autorul operelor semnate de un altul, înseamnă că a supravieţuit vreme de treizeci de ani într-un mediu ostil şi primejdios mulţumită poeziei. Aceasta este foarte important. Poezia poate să devină un element de supravieţuire într-un mediu ostil. Poţi să rămâi în viaţă în tabăra duşmanului exclusiv prin poezie. În acest caz, poezia este un element care trebuie să intereseze neîndoielnic armata. Statul Major şi instituţiile de apărare naţională.

Sora Romana face ochii mari. A spus psihiatrului la Geneva că pentru ea minunile sunt precum fenomenele naturale. În ordinea lucrurilor. Nu este uimită de miracol. Dar este stupefiată auzind pe acest englez că poezia este un element de interes militar, care priveşte apărarea naţională şi supravieţuirea în teritoriul inamic.

— Cum aţi aflat că acest om este viu şi că scrie opere pentru acest viitor Premiu Nobel? Prin ce mijloc aţi primit informaţia? Îmi cer iertare să vă întreb asta, dar în privinţa informaţiilor a cunoaşte sursa unei informaţii este esenţial. Cine v-a informat?

— Îngerul, răspunde sora Romana. La început am crezut că diavolul.

— Ce înger?, întreabă domnul Booth.

— Îngerul. Un înger din cer.

— Ah! Credeam că era vorba de o persoană pe care o numiţi înger. Vorbiţi de îngeri în sensul propriu al cuvântului.

— Exact!, răspunde sora Romana.

— Şi un înger v-a prevenit că omul pe care îl căutaţi trăieşte şi scrie cărţi pentru Premiul Nobel?

— Întocmai, spune sora Romana.

Nu-i este teamă. Cu toate că îşi aminteşte foarte bine că englezii au ars la Rouen o tânără fecioară franţuzoaică pentru că primea veşti de la îngeri...

— Aţi primit informaţia că omul dumneavoastră trăieşte prin voci, dacă pot să mă exprim astfel, nemateriale?

— Într-un anumit fel, da, spune sora Romana. Deşi îngerul a folosit mijloace materiale. În fapt, a fost vorba de proiecţia unui film în dialogurile căruia am recunoscut stilul omului pe care-l caut.

— Foarte interesant, spune englezul. Ştiţi că cele două dintre cele mai importante probleme pentru toate armatele din lume sunt, la ora actuală, problema supravieţuirii în teritoriul inamic şi cea a transmiterii de informaţii prin mijloace nemateriale. Nimeni n-a aflat încă o soluţie. Toate ţările sunt interesate de aceasta. Sunt cheltuite sume considerabile. Desigur, s-a rezolvat problema supravieţuirii naufragiaţilor pe mare, în junglă, în deşert şi a celor surprinşi de avalanşe. Supravieţuirea prizonierilor în teritoriul inamic e mai greu de rezolvat. S-ar dori să se afle secretul lui Iona, care a petrecut trei zile în pântecele chitului, a celor şapte tineri din Efes care au rezistat persecuţiei prelungindu-şi somnul lor vremuri de trei veacuri, supravieţuirea lui Daniel în groapa cu lei, a tinerilor din cuptor. Laboratoarele de studii din toate armatele se ocupă de supravieţuirea combatanţilor. Ceea ce mi-aţi povestit este felul de supravieţuire al Şeherezadei. Tinerele nu supravieţuiau niciodată în camera sultanului după crăpatul zorilor. Toate mureau înainte ca noaptea să ia sfârşit. Şeherezada a supravieţuit mulţumită poeziei. Vreme de o mie şi una de nopţi. Aceasta înseamnă o rezistenţă de aproape trei ani. Singurul mijloc de supravieţuire folosit de Şeherezada era povestea. Exact ca omul pe care îl căutaţi în România. Cât timp spuneţi că a rezistat istorisind poveşti?

— Încă rezistă, răspunde sora Romana. E captiv de treizeci de ani. De trei decenii scrie povestiri care sunt semnate şi publicate de altcineva, salvându-şi astfel viaţa.

— E de zece ori mai puternic ca Şeherezada!, exclamă englezul. Anglia e o naţiune care a iubit întotdeauna performanţele sportive şi aventurile.

— Credeţi că puteţi face ceva?, întreabă sora Romana. Credeţi că am o şansă de a afla detectivi englezi care să meargă în România să caute locul unde se află Hormuz?

— Doar armata poate să facă aceasta, răspunde domnul Booth. Voi trimite un raport. Noi lucrăm mână în mână cu armata. Armata este unul dintre clienţii noştri.

— Şi armata e o persoană morală?

— Cea mai eminentă dintre toate persoanele morale ce formează clientela noastră, spune domnul Booth.

Vorbeşte de armata sa şi de moralitatea acesteia cu plăcere, aşa cum o făcea odinioară Rudyard Kipling, alt laureat al Premiului Nobel pentru Literatură.

— Iar dacă armata se ocupă de aceasta am o şansă să-l eliberez pe Hormuz?

— Chestiunile de supravieţuire şi de comunicare prin mijloacele nemateriale nu sunt încă operaţionale, spune domnul Booth.

Vorbeşte foarte serios. Adaugă:

— Aceste două probleme capitale se află în stadiul de cercetare. Armata nu poate să se intereseze de cazul solicitat decât strict experimental. În ziua în care se va ajunge la stadiul operaţional se va putea spera ceva concret. Pentru moment, e doar la stadiul de teorie.

— Nu pot să sper nimic în privinţa eliberării lui Hormuz?

— În plan concret, nu.

Sora Romana se ridică. Pleacă. începe să se întunece. Sora Romana îşi dă seama că a acţionat fără să cugete îndeajuns, luând aminte la sugestia Jacquelinei Le Bihan de a veni la Londra. Nu mai există Sherlock Holmes. A fost înlocuit de persoane morale. De societăţi anonime de detectivi, care nu au clienţi decât persoane morale, la fel ca ele.

XLI. Colosul tropicelor

Barbara Bach aşteaptă la aeroport.

— Sunt fericită că v-aţi întors. De când aţi plecat, sunteţi căutată fără încetare.

— Cine mă caută?, întreabă sora Romana.

— Un domn care se numeşte Horia Moldovan. Vrea să vă vadă cât mai repede.

— Horia Moldovan? Nu-l cunosc.

— E un domn bine, spune Barbara. Excepţional. Nu a îndrăznit să vă sune. L-a trimis pe secretarul său să vă caute. Are mai mulţi secretari. Au venit de fiecare dată cu maşina. Maşini mari englezeşti. I-am promis că-l voi anunţa de îndată ce vă veţi întoarce.

Sora Romana e obosită. Nu este oboseală fizică, ci mai degrabă morală. Vizita ei la Londra a fost un eşec. Voia să se odihnească.

— Domnul Horia Moldovan vrea să vă vorbească de Hormuz, spune Barbara Bach.

— Vrea să-mi vorbească de Hormuz?, exclamă sora Romana. Oboseala se topeşte.

— Îi voi telefona că aţi sosit. Secretarii săi mi-au spus că şeful lor îl caută pe Hormuz de douăzeci de ani. Afirmă că domnul Moldovan este cel mai bun prieten al lui Hormuz. În privinţa acestui subiect vrea să vă vadă urgent. Acest domn vine de la New York. Are un hotel particular la Paris. Are case peste tot. Am înţeles că este nespus de bogat. Ultimul dintre secretarii săi a venit în această dimineaţă să se intereseze dacă nu aţi telefonat de la Londra. Toţi îl numesc pe şeful lor colosul tropicelor.

— Dacă e vorba de Hormuz, voi merge să-l văd imediat.

După o jumătate de oră, o maşină mare neagră, cu şofer în uniformă şi caschetă asemenea celei pe care o purta Carol Rang în România o lasă pe sora Romana la colosul tropicelor. Locuieşte în cartierul La Muette. Hotelul său particular e aşezat între palatul Rothschild şi Ambasada Arabiei Saudite.

Cei doi valeţi în uniformă deschid uşa. Sora Romana intră în hol. Abia face doi paşi, că în faţa ei se iveşte un domn. E un colos de doi metri. Precum un leu, cu un păr alb şi des, precum coama cailor. Are un cap rotund, masiv. Un cap ce pare turnat în bronz.

Nu este un om în carne şi oase; e precum statuile oamenilor iluştri înălţate în pieţele publice. Poartă ochelari mari negri. Aceştia îi sporesc şi mai mult misterul. E îmbrăcat într-un costum bleumarin. În carouri. În spatele lui e o tânără. O asiatică. Pare o tonkineză. E firavă şi elegantă. Ca un bibelou. Îl urmează pe colos. E aproape lipită de el. Imaterială, discretă ca o umbră.

— Aţi aflat că sunt orb?, întreabă colosul.

Nu este o voce omenească. E precum vocea profeţilor. Ca cea a lui Moise şi Ilie. O voce care nu pare să iasă din pieptul uriaş al lui Horia Moldovan, ci, mai degrabă, din străfundurile veacului şi măruntaiele pământului. E un muget.

— Vă caut de mai multe zile, spune Horia Moldovan. De ce nu aţi telefonat de la Londra? Secretarii mei au venit să vă caute în fiecare zi acasă.

Horia Moldovan se îndreaptă către sora Romana. Fiecare dintre vorbele sale e precum o lovitură de tunet. Nici unul dintre cuvintele lui nu este legat nici de cel de dinainte, nici de următorul. Vorbeşte ca o şarjă de tun. E un om al comenzilor. Un om obişnuit să-şi dea cu părerea fără a cere vreodată sfatul altora. Un om care porunceşte şi care nu primeşte niciodată comenzi.

Colosul se opreşte. Frumoasa tonkineză a atins braţul şefului ei. Îi foloseşte drept ochi. Ea îi indică când trebuie să meargă, să se oprească ori să pună piciorul. Celebrul Horia Moldovan suferă din pricina infirmităţii sale. Pentru aceasta este brutal. Precum un leu rănit. Ochelarii mari şi negri îi ascund ochii stinşi.

— Condu-ne la bibliotecă, „Lumina ochilor mei”!, porunceşte Horia Moldovan.

E numele prin care se adresează ghidei sale.

— Duminica trecută eram la biserică, spune colosul. Părintele paroh ne-a semnalat prezenţa dumneavoastră la Paris. Mi-a spus că o monahie a coborât din munţi şi-l caută pe Hormuz. E adevărat că-l căutaţi pe Hormuz?

— Da, domnule, răspunde sora Romana.

E aşezată într-un fotoliu de piele de două ori mai mare ca ea. În faţa sa, într-un fotoliu asemănător, se află Horia Moldovan. Secretara e aşezată alături de el, pe un taburet de catifea.

— Informaţiile pe care le-am cules despre dumneavoastră sunt contradictorii, spune Horia Moldovan. Iertaţi-mă că vă vorbesc brutal. Când vrei adevărul, nu îl cauţi tiptil. Când ai o rană, foloseşti fierul înroşit în foc. Dumneavoastră, ca monahie, ştiţi la fel de bine ca mine aceste lucruri. Mai mult, sunt infirm.

Infirmii au o scuză să fie cruzi. Iată primul punct care nu este limpede. Sunteţi o sfântă ori o nebună? Oamenii pe care i-am trimis să se informeze asupra dumneavoastră la Geneva, la soţii Brod, la psihiatru, la funcţionarii de la postul de frontieră, la biserica română din Paris şi la familia Khazar nu m-au lămurit. Primul lucru care mă şochează e că aţi fugit din mănăstire. Nicio călugăriţă adevărată nu fuge. Aţi fugit de la schit. Când aţi intrat aici, aţi oferit persoana dumneavoastră lui Dumnezeu. Persoana dumneavoastră nu vă mai aparţine. Sunteţi proprietatea lui Dumnezeu. Fugind, aţi furat. Aţi încălcat cea de-a şaptea poruncă. Mai rău chiar: L-aţi furat pe Dumnezeu. Pentru aceasta nu voiam să vă întâlnesc. Evit hoţii, sperjurii şi apostaţii. Sunteţi toate acestea. Am acceptat totuşi să vă întâlnesc pentru că îl căutaţi pe Hormuz. Dar vă bănuiesc mereu de nebunie. De ce aţi acceptat să vă lăsaţi examinată de un psihanalist? Aţi văzut vreodată vreun om bolnav îngrijit de un veterinar? O fiinţă omenească ce merge la psihanalist renunţă prin acest fapt să se considere un om. Clienţii psihanaliştilor au coborât la rangul animalelor. Psihanaliştii nu se ocupă decât de instincte. Exclusiv. O fiinţă omenească pe care ei o consultă e considerată, de asemenea, o creatură condusă doar de instincte. Ca animalele. O călugăriţă a cărei misiune este de a smulge neghina poate să meargă la îngrijitorii de instincte? Cine v-a determinat să acceptaţi consultul unui psihanalist?

— E o concesie făcută soţilor Brod, gazdele mele, spune sora Romana.

— Cum aţi aflat că Hormuz trăieşte? Mi s-a povestit istoria filmului şi a propagandiştilor împotriva foametei. Nu era o probă suficientă pentru a părăsi mănăstirea, căci nu se ştie niciodată dacă un înger ori diavolul îţi vorbeşte. Cum ati ştiut că era înger?

— L-am recunoscut pe Hormuz din textul filmului şi apoi din cărţile sale.

— Cum aţi îndrăznit să părăsiţi mănăstirea? Chiar dacă v-ar fi vorbit un înger! O monahie nu părăseşte mănăstirea decât la înmormântarea sa.

— Pustnicii au părăsit munţii pentru a salva Antiohia la chemarea Sfântului Ioan Gură de Aur. Au reuşit. Le-am urmat exemplul. Nu am făcut una ca asta de capul meu.

— Ştiţi cine sunt?

— Sunteţi domnul Horia Moldovan. Gazda mi-a spus. Sunteţi numit colosul tropicelor. Se spune că aveţi o avere fabuloasă. Că

aveţi case peste tot şi servitori nenumăraţi. Îl căutaţi pe Hormuz. Pretindeţi că este cel mai bun prieten al dumneavoastră.

— Sunteţi foarte frumoasă, spune Horia Moldovan.

— Iată o afirmaţie pe care nu o puteţi susţine, căci nu mă vedeţi, zice sora Romana.

— Adevărata frumuseţe e cea care se vede cu ochii închişi. De ce aţi povestit prietenilor dumneavoastră, familiei Brod, că Decebal Hormuz a sărit în aer trecând peste o mină la aeroport, atunci când el încerca să fugă din România? Fals!

— E un fapt care s-a petrecut sub ochii mei, spune sora Romana. Mă aflam la cincizeci de metri în spatele ambulanţei care a luat foc şi în care se aflau unchiul meu, Horaţiu Ştirbei, şi Decebal Hormuz.

— Hormuz n-a fost niciodată pe aeroportul din Bucureşti!, ţipă Horia Moldovan.

— Pe Aeroportul Militari a explodat maşina!

— Nu, soră. Sper că celelalte informaţii pe care le aveţi despre Hormuz nu sunt tot la fel de false ca aceasta.

— Ceea ce v-am spus e adevărat.

— Ştiu adevărul din gura lui Hormuz, spune Horia Moldovan.

— Şi care este acest adevăr?

— Pe 22 august, Decebal Hormuz s-a prezentat la Crucea Roşie din Bucureşti, unde fusese mobilizat. S-a prezentat aici de dimineaţă. În noaptea aceleiaşi zile a fost trezit de nepoata comandantului. Era un accident undeva. A plecat foarte repede. Mi-a povestit un detaliu care nu înşală. Tocmai îşi spălase şosetele. A plecat atât de repede, că n-a avut timp să se încalţe cu ele. Le-a pus ude în buzunar. Avea picioarele goale în bocanci. După vreo zece minute, ambulanţa în care se afla a sărit în aer. Acesta este adevărul.

— Nepoata comandantului Crucii Roşii eram eu, spune sora Romana. Eu l-am deşteptat pe Hormuz aproape de ora 2 dimineaţa. L-am rugat pe unchiul meu să-l ia cu noi în Elveţia. Habar nu avea. I-am ordonat să mă urmeze şi m-a urmat. Dar cum aţi aflat aceste detalii atât de amănunţite? L-aţi cunoscut cu adevărat pe Hormuz?

— V-am pus o întrebare: ştiţi cine sunt?

— Despre dumneavoastră nu ştiu nimic mai mult decât ceea ce v-am spus, răspunde sora Romana.

— Tot ceea ce aţi spus este adevărat. Dar aţi omis esenţialul. Eu, Horia Moldovan, colosul tropicelor, miliardarul, nababul, sunt opera lui Decebal Hormuz.

— Opera lui Decebal Hormuz?

— Într-adevăr. Tata şi mama m-au creat în obscuritate. Poate fără să vrea. Orbeşte. Decebal Hormuz m-a scos din neant. El mi-a dat viaţă. Dacă exist acum aici în faţa dumneavoastră e mulţumită lui Decebal Hormuz. Înţelegeţi aceasta, soră?

— Nu, domnule.

— Ce ştiţi despre Hormuz, soră?

— E un mare poet.

— De unde ştiţi asta?

— Am ştiut-o încă de când l-am întâlnit. Toate istoriile pe care mi le-a povestit au rămas în mintea mea mai clare decât evenimentele pe care le-am trăit eu însămi. E o prerogativă a marilor poeţi de a face povestirile lor mai vii decât propria noastră viaţă. A scris un poem, *Chemare la luptă*. Unul dintre prietenii săi, citindu-l, s-a angajat voluntar şi a mers să fie ucis pe front.

— Era înalt?, întreabă Horia Moldovan.

— Din punct de vedere fizic, nu, răspunde sora Romana. Mi-a povestit că tatăl său era foarte înalt. I se spunea Marele Hormuz. Era fierar. Era atât de puternic, că ridica un cal.

— Nu ştiţi nimic despre Hormuz, soră. Decebal Hormuz era mai înalt decât Marele Hormuz. Era mai înalt ca mine. Tatăl său ridica un cal. Eu ridicam o moară. Decebal Hormuz şi-a făcut propria moarte knockout. A făcut, de asemenea knockout, moartea sa şi pe cea a lui Ardeal, Olt, Basarab şi Bucov. A făcut de cinci ori moartea knockout. Moartea celor cinci oameni care purtau numele a cinci provincii ale României. A făcut knockout moartea României. Decebal Hormuz aşa este. Nu ştiaţi? Acum ştiţi de ce îl caut?

— Îl căutaţi de mult timp?, întreabă sora Romana.

— De douăzeci de ani, soră. Am abandonat cercetările în ziua în care guvernul mi-a vândut certificatul de deces al lui Decebal Hormuz. Ştiu că comuniştii trişează. Am plătit cinci mii de dolari pentru fotocopia paginii registrului de stare civilă din Dumbrava, unde se afla înscris decesul lui Decebal Hormuz. Iată fotocopia!

Tonkineza îi întinde hârtia surorii Romana.

— Decebal Hormuz a murit pe 2 martie 1946, spune sora Romana. Mie mi s-a comunicat că a murit pe 2 martie 1945. De ce?

— Pentru că mint. Chiar când aceasta nu foloseşte la nimic, răspunde Horia Moldovan. Sunteţi singură, soră, că trăieşte?

— Mai mult decât că noi ne aflăm unul în faţa celuilalt.

— Aveţi dovezi?

— Ce fel de dovezi?

— Dovezi materiale.

— Nu sunt necesare dovezile materiale. E un obicei masculin să ceri mereu dovezi materiale. În tot felul de ocazii. Chiar când sunt sfinţi, bărbaţii vor probe. Sfântul Toma n-a crezut în înviere mai înainte de a atinge cu degetul său rănile Domnului. Mai târziu, pe drumul Emausului, alţi ucenici n-au vrut să creadă nici ei. Îl aveau pe Hristos în faţa lor, dar credeau că este o nălucă. Sunteţi la fel ca ei, sărmane domnule Moldovan.

— Eu, sărman!, strigă colosul.

— Din moment ce nu puteţi să credeţi fără dovezi, sunteţi sărman.

— De unde aveţi certitudinea că Decebal Hormuz trăieşte?

— Deoarece scrie, răspunde sora Romana. Acum mai puţin de un an a scris scenariul unui film. Acum şase luni a publicat o carte. Morţii nu pot să scrie. Chiar dacă sunt genii. Nici Dante, nici Shakespeare, nici Goethe nu au scris din câte ştiu după moartea lor. Aşadar, trăieşte. Nu este de-ajuns această probă?

— Îmi este de-ajuns. Aveţi calităţi pe care eu nu le am. Aţi aflat de existenţa lui Hormuz prin mijloace nemateriale. Aşa cum v-a spus acel domn de la *Intelligence Service* la Londra.

— Vi s-a raportat conversaţia pe care am avut-o cu detectivii de la Londra?

— Am pus să fiţi urmărită pas cu pas de informatorii mei de când am aflat că îl căutaţi pe Hormuz. Pentru mine, Hormuz e mai mult decât viaţa mea. Îmi veţi sluji şi dumneavoastră ca „Lumina ochilor” pentru a descoperi locul unde se află, dacă este viu şi pentru a-l elibera. Mi-am cumpărat o pereche de ochi. Cei pe care îi am m-au lăsat în pană. De câteva săptămâni am plonjat din nou în întuneric. Am venit la Paris. Mi s-a spus că aici ar putea grefa alţii pentru a doua oară. Cu această ocazie am aflat că-l căutaţi pe Hormuz.

— Cum a ieşit din flăcări?, întreabă sora Romana. V-a povestit?

Minunile nu o uimesc pe sora Romana. Dacă i-ar fi spus că Hormuz ar fi ieşit din propria cenuşă ca Phoenix, acest lucru i s-ar fi părut firesc.

— Hormuz nu mi-a povestit nimic despre accidentul de la aeroport. Nimic despre minele care au făcut să sară maşina în aer.

— Ce v-a spus?

— Mi-a vorbit de porumb. Într-o zi, s-a aflat pe un câmp de porumb. În jurul Aeroportului Militari, vor fi fiind câmpuri de porumb?

— Într-adevăr, aeroportul era înconjurat de câmpuri de porumb, spune sora Romana.

— Hormuz s-a aflat, aşadar, într-o zi, aproape de ora 5 dimineaţa, într-un lan de porumb. Îl dureau toate. Nu se putea ridica. Nici să ceară ajutor. La mai multe ceasuri după aceasta, a auzit tropăit de potcoave de cal. O şaretă ale cărei roţi scârţâiau. Era o şaretă de lăptar. O şaretă cu două roti. În şaretă era o fată. O fată de aceeaşi vârstă cu el. Fata era furioasă. Se numea Sevilana Balcic. Era fiica unui fermier. A unui mic fermier care avea trei vaci. În fiecare dimineaţă, în zori de zi, Sevilana mergea cu şareta ei pe două roţi să vândă lapte la Bucureşti. În acea zi de 23 august 1944, Sevilanei i s-a interzis intrarea în oraş. Peste tot erau baraje de soldaţi. Sevilana a trebuit să facă cale întoarsă. Se întorcea la fermă cu laptele ei. Drumul aeroportului era şi el închis. Ca să se întoarcă acasă, a apucat pe un drum de ţară, printre tarlalele de porumb. Pe marginea acestei piste l-a întâlnit pe Decebal Hormuz. Zăcea în porumb. I-a văzut mai întâi bocancii. Hainele îi erau arse. Sevilana l-a urcat pe tânărul soldat în şaretă, făcându-i loc lângă bidoanele cu lapte. L-a dus la fermă. Decebal Hormuz a povestit că fusese mobilizat de Crucea Roşie şi că avusese loc un accident de maşină. Că nu ştia cum a ajuns în câmpul de porumb.

— E de mirare că a ieşit din flăcări!, exclamă sora Romana. Am văzut ambulanţa mistuită de foc împreună cu pilotul elveţian Herman Gral. Era o vâlvătaie pe platoul verde al aeroportului. Dacă ar fi scăpat cineva, am fi văzut. Un aeroport e ca fundul unei farfurii. Se vede totul. Cum se face că Decebal Hormuz a fost proiectat în lanul de porumb la un kilometru de acolo?

— Ştiţi mai bine ca mine, soră, că miracolele nu se produc pentru a fi înţelese. La Bucureşti a avut loc, în 1942, un cutremur de pământ. Turnul cel mai modern şi cel mai înalt din Bucureşti s-a prăbuşit ca un castel de cărţi. Nu au fost supravieţuitori, în afară de o fetiţă care locuia la ultimul etaj şi care a fost aflată în mijlocul străzii teafără, în patul său. Mai bine de o mie de oameni au pierit atunci. Fetiţa nu avea nici măcar o zgârietură. Un miracol asemănător s-a produs şi cu Decebal Hormuz. Miracolele sunt făcute pentru a uimi. Miracolele sunt făcute pentru a ne arăta că legile fizicii nu sunt imuabile şi eterne.

Colosul tropicelor povesteşte în puţine cuvinte ceea ce s-a întâmplat. Hormuz şi-a revenit repede. Tinerii sunt precum şopârlele: dacă li se taie o bucată de carne, în trei zile creşte la loc. A rămas la fermă. Tatăl Sevilanei avea trei vaci. Hormuz l-a ajutat să le îngrijească. Armata Roşie a ocupat România. La fermă, viaţa era la fel ca înainte. Cu o excepţie însă: nu mai aveai dreptul să vinzi laptele. Miliţienii veneau în fiecare dimineaţă să ia laptele fără să-l plătească. Niciun miliţian nu era atent la Hormuz. Era considerat drept frate al Sevilanei. Aceasta a durat întreaga vară, toamna şi iarna lui 1944. În 1945, miliţia roşie a confiscat cele trei vaci. Conform doctrinei lui Karl Marx, Lenin şi a altor mari savanţi, vacile trebuie să trăiască în cirezi mari, sub supravegherea miliţienilor în uniformă. Aceste mari societăţi unde sunt adunate vacile se numesc colhozuri. Sevilana şi tatăl său au fost deportaţi în Urali. Era o pedeapsă. Au trăit pe pământ o viaţă imorală şi asocială, deoarece erau avuţi. A avea trei vaci e o crimă ce trebuia pedepsită. Crima nu se plăteşte. Decebal Hormuz a profitat de schimbarea intervenită la fermă şi a fugit. A fost arestat în mai multe rânduri. Nu avea avere. Orice om cu avere era duşman al poporului. Hormuz a fost arestat pentru că era român şi pentru că fiecare român trebuie să fie arestat în mod regulat. A evadat în mai multe rânduri. Într-o zi, colegii săi de închisoare îl vor duce la Dunăre. Proiectul lor era de a evada din republica penitenciară română. Au sărit în apele Dunării pentru a o traversa înot. Decebal Hormuz a fost dus de curent. A ajuns în republica penitenciară Bulgaria. Miliţia roşie bulgară îl va livra miliţiei roşii româneşti. Decebal Hormuz a fost trimis la muncă forţată la canal. A sosit pe 9 septembrie 1945, de praznicul Sfinţilor Ioachim şi Ana. Ajunsesem în ajun, de praznicul Sfintei Mării.

— De ce aţi fost arestat?, întreabă sora Romana.

— Dar v-am spus, soră. Pentru că eram român. Ţara era ocupată de Armata Roşie. Din douăzeci de milioane de români, nu e nici măcar unul care să nu fi făcut închisoare. Era normal să fiu arestat. Faptul că am fost trimis la canal era la fel de logic. Eram un om avut. Eram morar. O societate aseptică, curată şi dreaptă nu-i tolerează pe morari, pe fermieri şi pe alţi individualişti. Înainte de a fi aruncat în lagărul de triere de la Cernavodă, miliţia roşie m-a bătut cumplit. Tot trupul meu era o rană. La Cernavodă am fost aruncat într-un bordei, împreună cu ceilalţi. În groapa ce servea drept celulă l-am întâlnit pe Decebal Hormuz. Lagărul de triere era un ţarc uriaş. Fuseseră săpate aici

bordeie. La fel ca gropile de fântână în care erau aruncaţi cei închişi. Era mai ieftin decât să construieşti celule la suprafaţă. Bordeiele erau mari. De statura unui om. Noii sosiţi erau aruncaţi în mii de bordeie asemănătoare. Rămâneau aici mai multe zile. Erau trimişi apoi să sape la canalul care trebuia să lege Dunărea de Marea Neagră. Se numea *Drum fără pulbere*. Orice fir de apă este un drum fără pulbere. Scopul, de fapt, nu era construcţia canalului, ci exterminarea aproape a unui milion de oameni. Se dorea să dispară cadrele şi elitele intelectuale ale naţiunii române. Cei care treceau frontiera lagărului de triere pentru a merge să sape nu se mai întorceau niciodată. Nu a existat niciun supravieţuitor. Despre acest lagăr de exterminare a fost scrisă o carte. Cartea se numeşte *Drum fără pulbere*. E prima carte apărută cândva în care se face elogiul muncii forţate şi al lagărelor de exterminare. Majoritatea naţiunilor au avut parte de aceasta. Însă doar România a scris o carte ce glorifică munca forţată. Această carte este opera lui Petru Dumitriu. Era în programă şi toţi elevii trebuiau să înveţe pasaje pe de rost. Mulţumită lui Decebal Hormuz, eu, Horia Moldovan, şi alţi colegi ai bordeiului nostru nu am trecut frontiera morţii. Vreţi să vă spun cum s-au petrecut lucrurile, soră? Povestea n-are nimic ieşit din comun. Zăceam ca un porc, întins în noroi, în fundul bordeiului. Nu simţeam nimic, trupul meu era tot o rană. Aşteptam moartea. O aşteptam ca pe o evadare. Moartea era singurul mijloc de a evada din acest bordei. De a scăpa. Lângă mine, stătea îngenuncheat un om. Aveam ochii legaţi. Când îţi pierzi simţirea, celelalte simţuri devin mai accentuate. Tocmai îmi pierdusem vederea. Mirosul meu devenise de zece ori mai puternic. Nările simţeau prezenţa omului îngenuncheat în noroi lângă mine. Era tânăr. Tinereţea miroase puternic a răşină şi a esenţe rare ce pot să deştepte chiar şi morţii. Eram deşteptat din toropeala mea de mirosul tinereţii. Se afla la câţiva centimetri de mine. Aşteptam ca genunchii mei să facă „pleosc”, atunci când se vor afunda în noroi. Trupul meu alungit pe spate era mai degrabă un cadavru. Cea mai mare parte a organelor mele erau scoase din circuit, începând cu ochii.

„Cât sunteţi de puternic!” a strigat tânărul, apropiindu-se de mine.

„Ai spus că sunt puternic?”, am întrebat.

Eram atât de slab, încât nu puteam nici măcar să mişc un deget.

„Tatăl meu era la fel de puternic ca tine, a spus tânărul. N-am văzut niciodată oameni la fel de puternici ca tine şi ca tatăl meu. Se numea Marele Hormuz. Era fierar la Dumbrava, pe Ozana. Mă numesc Decebal Hormuz. Mă auzi? Mă numesc Decebal Hormuz. Decebal, ca ultimul rege al dacilor, Poporul Nemuritorilor."

„Ce vrei de la mine, Decebal?", am întrebat.

„Sunt aici din prietenie. Ai o meserie ca cea a tatălui meu, meserie care cere o putere mare?"

„Sunt morar", am răspuns.

„Marele Hormuz, tatăl meu, ridica pe umerii săi calul pe care trebuia să-l potcovească. Eşti aproape la fel de puternic ca el. Ai încercat să ridici un cal pe umeri?"

„Niciodată!", am răspuns.

De trei zile nu mâncasem, nici nu băusem. Buzele mele erau umflate. Ca de cauciuc. Dar surâdeam. Aceasta îmi făcea rău. Cu neputinţă să nu surâzi. Acest băiat, care purta numele ultimului rege al dacilor, mă făcea să râd.

„N-am ridicat niciodată un cal pe umeri, ca tatăl tău, am spus, dar am ridicat pietre de moară."

„O piatră de moară? Ai reuşit să o ridici?", s-a mirat Hormuz. „Sunt morar, ţi-am spus. Din când în când trebuie să ridic piatra morii mele."

În clipa în care vorbeam de piatra morii mele, orice durere din trup a dispărut. Tristeţea s-a făcut nevăzută. Am uitat că eram arestat.

„Şi pentru că eşti morar ai fost trimis la canal?", a întrebat tânărul. „Pentru asta."

„Nostimă această doctrină comunistă, a spus Decebal Hormuz. Comuniştii îi omoară pe fermieri, pe crescătorii de capre şi de vaci, pe morari. Cred că vor face lumea mai fericită exterminând atâţia oameni. Mă întreb cum poate un morar să fie duşmanul neamului omenesc şi al clasei proletare. Căci, dacă nu te-ar considera ca duşman al dictaturii maselor, nu te-ar fi trimis aici să mori. Dar nu-ţi face griji. Vom pleca din acest loc. Vom fi liberi din nou."

„Scoate-mi peticele care-mi folosesc drept bandaje", i-am cerut.

„Te-au bătut?", a întrebat Hormuz.

„Scoate-mi bandajele."

„Se vor deschide rănile."

„Scoate-mi bandajele", i-am spus.

„De ce?”

„Ca să te uiţi în ochii mei, am spus. Examinează-i bine. Spune-mi dacă lumina ochilor e crăpată. Vreau să ştiu.”

Decebal Hormuz a făcut asta. A ridicat pleoapele. M-a privit în ochi.

„E crăpată ori ba lumina ochilor?”

„Nu-mi dau seama, a spus el. E mult sânge.”

„Înlătură sângele şi uită-te la pupile. Spune-mi dacă sunt intacte.”

„Am să te scot de aici”, a spus Decebal Hormuz.

„Nu mi-ai răspuns. Care e starea pupilelor mele?” am insistat.

„Te voi scoate de aici, a spus el. Nu te preocupa de nimic altceva. Te voi elibera. Îţi jur.”

„Tu?, l-am întrebat. Cum ai putea să o faci? Nu eşti arestat la fel ca mine?”

„Ba da, a spus el. Sunt arestat, dar sunt poet.”

„Şi? Ce are a face?”

„Am omorât un om, a spus el. L-am ucis cu poezia mea. De ce n-aş putea să dau libertate unui om cu poezia mea?”

„Ai omorât un om prin poezia ta?” am întrebat.

„Da. Cu poezia se poate face orice. Se pot demola chiar închisori. N-ai învăţat la şcoală că Bastilia a fost demolată cu Marseieza? Cu o poezie? Îţi spun, poţi face orice cu poezia.”

„Nu te osteni în zadar, i-am spus, sunt în ceasul morţii. Dacă vrei să faci ceva pentru mine, trimite, dacă poţi şi când poţi, o scrisoare familiei mele. Ca să cunoască locul unde am murit.”

„Care sunt adresa şi numele?”

„Horia Moldovan, Buciumeni, Tecuci.”

Decebal Hormuz nu avea nici hârtie, nici creion. Nu-l vedeam, dar l-am simţit scriind în noroi numele satului meu. Buciumeni este unul dintre cele mai frumoase sate din Ţara de Jos a Moldovei. E împărăţia viilor. Abia a început să scrie cu degetul său în noroi, când deasupra bordeiului în care eram închişi s-a ivit un cap sinistru. Era gardianul-şef. Un sbir. Era numit Dracula. I se spunea „Vampirul cu dinţi de aur”. I se mai spunea „Tovarăşul morţii”. Era un miliţian recrutat de Armata Roşie din fauna închisorilor. Ca toti miliţienii brigăzii Tudor Vladimirescu a Anei Pauker. Toţi miliţienii erau criminali, ucigaşi şi asasini. Niciunul dintre ei nu-l egala însă pe Dracula în cruzime. Nu-l vedeam. Ştiam că este el, căci purta cizme cu pinteni de argint, pe care îi auzeam sunând de departe. Dracula

a sărit în bordeiul în care mă aflam cu Decebal Hormuz. Credeam că-l va omorî pe Decebal Hormuz. Era îndreptăţit să o facă. Eu eram pe moarte. Decebal Hormuz stătea îngenuncheat lângă mine. Era limpede că voia să mă ajute. A ajuta un rănit era un act de ostilitate, de sabotaj. O crimă împotriva Partidului Comunist. Partidul trimisese un milion de oameni la Canal să moară. Cel care se opunea exterminării oamenilor care se aflau aici, ajutând răniţii şi pe cei muribunzi, sabota planul. Decebal Hormuz era vinovat de crimă împotriva republicii pentru că mă încuraja. Dracula, Vampirul cu dinţi de aur, trebuia să-l ucidă pe Hormuz. Sabotorii trebuiau ucişi. O republică comunistă e o societate mai curată decât farmaciile. Sabotorii, morarii, lăptarii, fermierii şi toate celelalte scursuri sociale trebuiau exterminate. În loc să-l lovească în cap pe Hormuz, Dracula l-a întrebat:

„Ce faci aici?”

Dracula avea dinţi de aur. Toţi miliţienii aveau dinţi de aur. Primii soldaţi ai Armatei Roşii, care au invadat România, şi-au smuls dinţii pentru a-i înlocui cu dinţi de aur. Cel ce avea gura plină cu aur se considera o înaltă personalitate.

„Am întrebat ce făceai aici!”, a ţipat Dracula.

„Scriu”, a răspuns Decebal Hormuz.

„Ce-ai scris?”

„Am făcut o literă.”

„Ce literă ai făcut?”, a întrebat Dracula.

„E un b, a răspuns Hormuz. Voiam să scriu cuvântul Buciumeni. Numele unui sat.”

„De ce spui că e un b?”

„Pentru că e un b, a spus Hormuz. Este prima literă de la Buciumeni.”

„E un p!”, a ţipat Dracula.

Vampirul cu dinţi de aur avea sub braţ, alături de cravaşă, un caiet de şcolar. În fiecare dimineaţă lua lecţii de scriere. Ca majoritatea miliţienilor, Dracula nu ştia să citească. Era analfabet. Visa să ajungă ofiţer. Nimic mai uşor decât a fi ofiţer în Armata Roşie. Cu condiţia de a fi membru de partid. Pentru a primi gradul de ofiţer, trebuia să înveţe să citească şi să scrie. A deschis caietul. A căutat literele alfabetului. Era plin de furie.

„Un p ai scris!, a ţipat Dracula. De ce minţi, ticălosule? De ce îmi spui că e un b, când e un p?”

„E un b, şefule”, a răspuns Decebal Hormuz.

A adăugat:

„Dar dacă te uiţi pe partea cealaltă, pe care sunteţi, e un p. Dacă veniţi lângă mine, p-ul dumneavoastră va fi un b.”

Dracula s-a apropiat de Hormuz. S-a uitat la litera b făcută cu degetul de Hormuz din noroi. A comparat-o cu b-ul din alfabetul scris în caietul său.

„Ai dreptate, a ţipat Dracula. Nu mi s-a spus niciodată că b-ul poate să fie în acelaşi timp un p. E de râs povestea asta. De unde-o ştii?”

„Un b poate fi un p, dar poate fi şi un d, a explicat Hormuz.”

S-a aplecat, a făcut în noroi un baston. A spus:

„Iată o linie dreaptă. Un bastonaş. Dacă îi pun o ansă în jos, la stânga, e un d. Dacă o aşez în jos, la dreapta, e un b. Dacă pun ansa sus, la dreapta, atunci este un p.”

„Acelaşi semn poate fi trei lucruri în acelaşi timp?”

„Exact, răspunde Hormuz. Totul depinde de locul unde se pune ansa.”

Dracula a căzut pe gânduri. A strâns din dinţi. A spus:

„Acum înţeleg de ce cei mai înverşunaţi duşmani ai dictaturii proletariatului sunt intelectualii. Pentru un intelectual, acelaşi semn poate fi un b, p sau d. Dezordine. Haos. E periculos pentru societate. În armată şi în miliţie, ori e albă, ori e neagră. În poliţie la fel. Intelectualii înseamnă dezordine. Din această cauză republica socialistă va fi una a muncitorilor, nu a intelectualilor. Ştii să scrii bine?”

„Am fost învăţător”, răspunde Hormuz.

Ochii lui Dracula au căzut pe trupul uriaş care zăcea în noroi.

„A murit?”, a întrebat Dracula.

„E pe moarte, a răspuns Hormuz. E un morar din Buciumeni. Puteti să vorbiţi. Nu înţelege nimic. Tocmai voiam să scriu adresa familiei lui. Să-i anunţ moartea.”

„Arestaţii nu au dreptul să trimită scrisori. Ai scris adresa degeaba. Eşti un bun profesor de scris?”

„Mi-a plăcut nespus să scriu şi să-i învăţ pe alţii să scrie”, a răspuns Decebal Hormuz.

„Şi cât timp îţi ia să înveţi pe cineva să scrie?”

„O săptămână, a răspuns Hormuz.

„Învăţ de trei luni, a spus Dracula. Peste o săptămână îmi dau examenul de ofiţer. Proba cea mai grea e să scrii după dictare. Dacă mă înveţi în şapte zile să scriu bine, te păstrez aici în lagărul de triere. Nu te mai trimit de partea cealaltă, la Canal. Îţi dau o raţie dublă de supă.”

„În mai puţin de şapte zile o să ştiţi să scrieţi”, a spus Hormuz.

„Vreau să am un scris frumos, un scris de ofiţer”, a zis Dracula.

„Cât se poate de uşor, a răspuns Decebal Hormuz. Scrisul e viaţa mea. Pot să rabd de apă şi de pâine, dar nu mă pot lipsi de scris. Dacă nu am hârtie, ca aici, scriu pe noroi. Aţi văzut.”

De patru ori pe zi Dracula era în celula noastră. Îşi dădea întreaga silinţă să înveţe să citească şi să scrie. Eram şase arestaţi. Dracula ne servea pe toţi cu ţigări şi porţii duble ca să păstrăm secretul. Vampirului îi era ruşine să aibă ca profesor un deţinut. Îi era teamă ca nu cumva colegii săi să-l descopere. Avea nevoie de complicitatea noastră. Pe 1 octombrie a avut loc o inspecţie importantă. Lucrările Canalului au fost inspectate de vicepreşedintele republicii comuniste a României, tovarăşul Z. Botarev. Era însotit de autorul cărţii *Drum fără pulbere*. Examenul miliţienilor care voiau să acceadă la gradul de ofiţer a avut loc în timpul acestei ilustre vizite. Z. Botarev a prezidat el însuşi concursul.

Zamfir Botarev e adevăratul conducător al Republicii. Puterea lui este absolută. Semnează Z. Botarev. A fost numit încă de la început Zeus. Nume care îi convenea. Zeus a remarcat printre candidaţi, încă din primele clipe, silueta desprinsă dintr-un film de groază a lui Dracula. Ceea ce a izbit pe toată lumea a fost că Zeus îl simpatiza pe Dracula. I-a dat gradul de ofiţer. După examen, Dracula s-a prezentat în lagărul de triere de la Cernavodă cu gradul de locotenent de miliţie roşie. A intrat în celula unde se afla Hormuz. Acesta avea acum hârtie de scris la discreţie. Avea creioane şi chiar un stilou cu bilă americană, pe care i-l oferise Dracula.

„Ce scrii acolo?”, a întrebat Dracula.

„Scriu o poveste”, a răspuns Hormuz.

„De ce scrii poveşti?”

„De plăcere”, a răspuns Hormuz.

„Dacă am trecut examenul, nu voi mai scrie în viaţa mea, a spus Dracula. A scrie, pentru mine, e mai greu ca a sparge pietre. Cum poţi tu să afli o plăcere în scris?”

„M-am născut poet, a răspuns Hormuz. Sunt astfel fără să-mi dau seama. Te naşti poet, aşa cum te-ai naşte cu ochi albaştri ori negri.”

„Ce poveste scrii?”

„O amintire din copilărie, a răspuns Hormuz. Scriu povestea morţii tatălui meu.”

„Ai scris atâtea pagini despre tatăl tău?”

„Nu sunt decât şase pagini, a răspuns Decebal Hormuz. Chiar dacă aş fi scris o mie, n-aş fi putut să spun totul despre el.”

„Ce-a făcut aşa de măreţ?”

„Tot ce făcea era ieşit din comun” a spus Decebal Hormuz. „Şi, după ce ai să termini povestea tatălui tău, ce ai să faci?”

„Va fi publicată”, a răspuns Hormuz.

„Va fi publicată? De cine?”

„De un ziar.”

„Pentru aceasta trebuie să o scoţi de aici, a spus Dracula. Cei închişi nu au dreptul să trimită scrisori. Scrii degeaba.”

„Cineva, într-o zi, o va afla şi o va trimite la un ziar, a spus Hormuz. Sunt marinari care îşi pun scrisorile într-o sticlă, pe care o aruncă în mare înainte de naufragiu. Aproape întotdeauna sticla în care se află mesajul soseşte la ţărm. Povestea tatălui meu va ajunge, poate, într-o zi, la un ziar, aşa cum sticlele naufragiaţilor sosesc pe plajă.”

„Şi o să semnezi povestea cu numele tău?”, a întrebat Dracula.

„Bineînţeles!” a răspuns Hormuz.

„Eşti închis. Niciun ziar nu va publica numele unui arestat. Cei închişi n-au niciun drept. Scrii degeaba.”

Dracula avea o uniformă nou-nouţă. Gradele de ofiţer erau ţesute cu fire veritabile din aur. Îi străluceau pe epoleţi alături de steaua roşie de email.

„Voi semna povestea tatălui meu cu un alt nume, a spus Decebal Hormuz. Nu vor şti la ziar că a fost scrisă de cineva închis. O vor publica.”

„Cu ce nume o vei semna?”

„Ionescu, Popescu, Vasilescu... Pot folosi orice nume.”

„Orice nume?” a întrebat Dracula.

„Bineînţeles. Toţi marii scriitori din lume au semnat cu nume de împrumut. Unul dintre cei mai mari scriitori francezi, Jean-Baptiste Poquelin, a semnat Molière. Un altul se numea Arouet şi semna Voltaire. E un nume pe care îl împrumutase de la mica moşie a mamei sale. Voi inventa un altul dacă nu vor să-l tipărească pe al meu.”

„Ce nume vei inventa?” a întrebat Dracula.

„Voi lua numele unei persoane pe care o cunosc.”

„Dacă semnezi cu numele meu, îţi vor publica povestea?”

„Bineînţeles.”

„Semneaz-o cu numele meu. O voi duce eu însumi la *Steaua roşie a Dunării.* Vreau să văd dacă o vor publica. Crezi că vor tipări numele meu?”

„Bineînţeles.”

„Semneaz-o atunci cu numele meu.”

„Care e numele dumneavoastră?” a întrebat Decebal Hormuz.

„Nu ştii cum mă cheamă?” a ţipat Dracula.

„Toată lumea vă numeşte Dracula, dar nu ştiu adevăratul dumneavoastră nume.”

„Dracula este adevăratul meu nume, a spus locotenentul poliţiei roşii. De ce crezi tu că nu m-ar chema Dracula?”

„Vă numiţi Dracula? Credeam că este o poreclă. Că eraţi numit astfel, deoarece băgaţi spaima în oameni. Tatăl dumneavoastră se numea şi el Dracula?”

„Nu am tată, a spus locotenentul. Nu ştiu cum îl chema. Sunt un copil abandonat.”

„Numele de Dracula de unde vine?”

„Aşa am fost numit întotdeauna. De când sunt copil. Se pare că am fost numit astfel deoarece nu-mi plăceau pisicile şi câinii. Când eram mic, zdrobeam cu pietre capul pisicilor şi căţeilor. Mi s-a spus că mai fusese cineva care făcea aceasta şi care se numise Dracula.”

„Pe actele dumneavoastră de identitate ce nume e scris?”

„Dracula, a răspuns locotenentul. Sunt hârtiile pe care le-am primit după sosirea Armatei Roşii. Când m-am angajat, am fost întrebat de nume şi am spus Dracula. Au scris ceea ce le-am spus.”

„Dar înainte de sosirea Armatei Roşii ce nume era înscris în cartea dumneavoastră de identitate?”

„Înainte de sosirea Armatei Roşii, n-am avut carte de identitate. Când mă aflam în închisoare ori la casa de corecţie, aveam un nume. Însă toată lumea mă numea Dracula.”

„Şi vreţi să semnez povestea tatălui meu cu numele de Dracula?”

„Mi-ai spus că poţi să o semnezi cu orice nume. Nu vrei să o semnezi cu numele meu?”

„Ba da, a spus Decebal Hormuz. Dar directorul *Stelei roşii a Dunării* n-o să vrea. Vă va cere să-l schimbaţi.”

„De ce?”

„Dracula este un nume care înspăimântă. Chiar dumneavoastră aţi spus că aţi fost numit Dracula deoarece zdrobeaţi ca pe nişte pepeni capetele căţeilor şi pisicilor. Nu e un nume literar. Pentru un ofiţer de poliţie e bine, chiar foarte bine. Dar nu pentru a semna poveşti în *Steaua roşie a Dunării.”*

„Nu vrei, deci, să semnezi cu numele meu?”

„Ba vreau, a spus Decebal Hormuz, dar mă pricep la literatură. Care e prenumele dumneavoastră?”

„Nu am”, a răspuns Dracula.

„Nu aveţi prenume?”

„Ţi-am spus că sunt un copil abandonat. Aveam câteva săptămâni când am fost găsit. Cum aş fi putut să spun celor care m-au găsit prenumele meu?”

„Nu sunteţi botezat?”

„Nu ştiu nimic. Pe când aveam patru ani, m-am aflat într-o altă familie. M-au luat de la piaţa de fructe. Nu ştiau ce să facă cu mine. M-au dat la un orfelinat de baptişti. Baptiştii mi-au dat bomboane şi ciocolată ca să le spun numele. N-am vrut să rămân la ei. Nu voiam să le spun nimic. Pentru ciocolată şi bomboane le-am spus că mă numeam Dracula. Au intrat în panică. Erau nespus de bigoţi. Le era atât de teamă de diavol... Nu puteau să mă numească după numele meu. Căci Dracula înseamnă *draco*, diavol. Eram o fiinţă vie. Nu puteau să săvârşească păcatul de a mă arunca în stradă. Nu mi-au spus Dracula. Au păstrat D-ul şi m-au numit Daniel. Astfel, când m-am angajat în miliţie şi când am fost întrebat de prenume, am spus Daniel. Nu este prenumele meu. Dar l-am purtat. Dacă nu vrei să mă semnezi Dracula, pentru a nu-l băga în sperieţi pe directorul *Stelei roşii a Dunării*, semnează Daniel.”

„Voi semna D. Daniel”, a spus Decebal Hormuz.

Chiar în acea seară a dus plicul cu povestea intitulată *Capcană pentru mistreţi*. A aşezat-o în cutia de scrisori a ziarului *Steaua Roşie a Dunării.* Câteva zile mai apoi, *Capcană pentru mistreţi* a apărut pe prima pagină. Povestea i-a emoţionat pe toţi cititorii. Redacţia a publicat la rubrica „Corespondenţă cu cititorii” câteva rânduri de felicitare pentru D. Daniel. Autorul povestirii *Capcană pentru mistreţi* a fost invitat să trimită alte poveşti. Dracula era în culmea fericirii. Văzându-şi numele tipărit cu litere mari pe prima pagină a *Stelei roşii a Dunării*, l-a impresionat atât de mult, că părea beat de fericire. Ştia să citească şi să scrie de doar câteva săptămâni. Caracterele de tipografie şi ziarul erau pentru el de domeniul sacrului. Dracula a

cumpărat peste zece ziare. A venit în celula lui Hormuz şi i-a dat un exemplar.

„Trebuie să mai scrii şi altele, a ordonat Dracula. Vei fi dispensat de orice corvoadă. N-o să faci nimic altceva decât să scrii poveşti.” Timp de o lună, *Steaua roşie a Dunării* a publicat regulat articole semnate de D. Daniel. Dar era mult prea frumos ca să dureze. Tovarăşul Zeus Botarev, care era din nou în trecere pe şantierul de la Canal, l-a chemat pe locotenentul Daniel Dracula şi i-a adus la cunoştinţă că va fi mutat la Bucureşti. În chiar acea seară Dracula a venit în celula lui Hormuz complet distrus.

„Trebuie să plec, a spus Dracula. Sunt mutat la direcţia generală a literaturii militare. Mi-a fost fixat domiciliul în Palatul Conducătorilor, unde se află reşedinţa tovarăşului Zeus Botarev. Biroul meu e lângă al său. Mi-a spus că sunt cel mai mare scriitor pe care clasa proletară l-a dat vreodată.”

Dracula a aşezat jos un teanc de ziare. Erau toate marile cotidiene din Bucureşti. Reproduceau în paginile lor literare micile istorisiri publicate în *Steaua roşie a Dunării* sub semnătura lui D. Daniel.

„Trebuie să mergi cu mine la Bucureşti, a spus Dracula. Tovarăşul Zeus Boterav a înscris în ordinul de mutare că pot să-mi iau un tovarăş cu mine. Acest tovarăş poate să fie un secretar ori o ordonanţă. Eu decid. Am hotărât să te iau pe tine. Strângeţi lucrurile. Mâine plecăm. N-ai fost niciodată la Bucureşti?”

Decebal Hormuz n-a răspuns. Dracula s-a enervat. Credea că Hormuz îi va cădea în genunchi ca să-i mulţumească că-l scoate din acel lagăr, căci luându-l la Bucureşti îl salva de la moarte. Fără Dracula, Decebal Hormuz şi cei cinci prieteni ar fi fost îndată trimişi în lagărul de triere. Ar fi fost expediaţi de cealaltă parte a liniei de demarcaţie. Ca să sape la Canal. Şi cei care erau la Canal nu trăiau mai mult de trei luni. Mureau cu toţii aici. Se săpau mai multe gropi pentru morţi decât la Canal. În loc să se bucure de vestea adusă de Dracula, Decebal Hormuz era trist.

„Nu eşti mulţumit?, a strigat Dracula. Salvându-te de la Canal, te scot din mormânt. Eşti Lazăr al meu. Te înviez. Noi, comuniştii, ştim să facem şi minuni. Facem minuni mai mari decât Biserica. De ce ai această faţă de înmormântare?”

„Nu vin cu dumneavoastră la Bucureşti”, a spus Decebal Hormuz.

„Vrei să rămâi în lagăr?” s-a mirat Dracula.

„Nu, a răspuns Decebal Hormuz. Vreau să vin la Bucureşti, dar cu o condiţie.”

„A, domnul arestat pune condiţii?, a întrebat Dracula. Ai uitat că îmi e de-ajuns să apăs pe trăgaci ca să te omor?”

Dracula îşi scoate pistolul.

„Dacă mă omorâţi, cine vă va scrie poveştile la Bucureşti?, a întrebat Decebal Hormuz. Căci pentru a scrie poveşti vă cheamă la Bucureşti tovarăşul Zeus Botarev.”

Dracula îşi pune revolverul în teacă. Îsi aşază mâinile în şold. Dracula seamănă cu două litere p. Braţele sale sunt ca două toarte ale unei amfore. Imaginea îi aminteşte lui Hormuz de începutul colaborării, când era surprins pe când scria litera b pe noroi.

„Dictează condiţia!”, a ordonat Dracula.

„Când plecăm la Bucureşti?”, a întrebat Decebal Hormuz.

„Mâine seară, a răspuns Dracula. Plecăm cu trenul militar. Am foi de drum pentru două persoane.”

„Vin cu dumneavoastră, dacă în chiar această noapte îi eliberaţi pe colegii mei de celulă.”

„Eşti nebun?, a ţipat Dracula. Ştii că nimeni nu poate să iasă din lagăr.

„Ştiu, a răspuns Hormuz. Cu toate astea, îi veţi scoate în această noapte pe colegii mei. Îi veţi duce cu maşina dumneavoastră până la Cernavodă. Îi veţi elibera. Le veţi da actele la toţi patru: lui Ardeal, Olt, Basarab şi Bucov.”

„Cu neputinţă!”, a răspuns Dracula.

„De ce e cu neputinţă?”

„Am jurat pe *Steaua roşie*.”

„Veţi trece peste jurământul făcut, a spus Decebal Hormuz. Nu puteţi să faceţi altfel. Sunteţi mutat la Bucureşti pentru a scrie articole. Fără mine n-o să puteţi scrie. Şi pe mine nu mă veţi avea dacă nu-i veţi elibera pe colegii mei. Şi mai grav încă: dacă Zeus Botarev va afla adevărul vă va împuşca.”

„De ce vrei tu să-i eliberez?, a întrebat Dracula. Îi iubeşti atât de mult pe colegii de celulă? De când îi cunoşti? Ce sunt ei pentru tine?”

„I-am promis lui Horia Moldovan, orbul, cel căruia i-aţi crăpat ochii, că într-o zi îl voi elibera. Am ocazia să o fac. O fac.”

„Vrei să-i eliberezi doar pentru o promisiune?”

„Într-adevăr, a răspuns Hormuz. I-am spus lui Horia Moldovan că am omorât un om cu o poezie, dar că pot să eliberez mai mulţi cu poezia. Are dovada că este adevărat. În

această noapte va fi liber. Eliberat la fel ca mine. Si dumneavoastră, Dracula, îl veţi scoate cu maşina dumneavoastră.”

A doua zi dimineaţa, colegii de celulă ai lui Decebal Hormuz erau cu toţii liberi, având în buzunar actele lor.

*
* *

A trecut un ceas de când Horia Moldovan vorbeşte. Sora Romana şi secretara tonkineză sunt neclintite. E o poveste incredibilă. Colosul tropicelor recită ca un magnetofon. Ca o maşină de vorbit.

— Eraţi orb când aţi ieşit din lagăr?, întreabă sora Romana.

— Complet orb, răspunde Horia Moldovan. Câteva săptămâni mai târziu, după eliberarea noastră, mi-am recăpătat vederea. O, nu o vedere normală, însă distingeam lucrurile şi oamenii, iar aceasta era suficient.

— Aţi fugit din România îndată după aceea?, a întrebat sora Romana.

— Imediat, răspunde Horia Moldovan. Dacă aş fi întârziat să o fac, nu aş fi putut să traversez Dunărea. Apa era nespus de rece şi, după cum ştiţi, Dunărea nu îngheaţă niciodată îndeajuns pentru a o putea traversa pe gheaţă. Din cauza curentului care este foarte rapid, am traversat, aşadar, Dunărea înainte de iarna anului 1946. Am făcut stagiul de muncă forţată la autostrada iugoslavă. Am trecut apoi clandestin în Italia, după care am ajuns în Franţa. Am traversat Atlanticul şi, în câţiva ani, am devenit miliardar, încât toată lumea m-a numit colosul tropicelor. L-am căutat pe Hormuz. Mi s-a trimis certificatul său de deces. Duminica trecută, la biserică, mi s-a spus că aţi coborât din munţi după treizeci de ani de călugărie pentru a-l căuta. Deoarece credeţi că e viu. Spuneţi-mi, soră, e viu ori ba?

— E viu. Scrie cărţile lui Teleorman. Povestea dumneavoastră îmi întăreşte certitudinea.

— De ce semnează Teleorman şi nu mai semnează D. Daniel, ca la început?, întreabă Horia Moldovan.

— Teleorman e un nume mai frumos, spune sora Romana. Dacă ar fi trebuit să aleg între Daniel şi Teleorman, aş fi ales pe cel de-al doilea. Dar, cu toate că semnează Teleorman, sărmanul Hormuz e tot ca Daniel în groapa cu lei.

Horia Moldovan îi face un semn tonkinezei. Apasă pe sonerie. Apare un secretar. Întinde pe peretele bibliotecii o fotografie uriaşă. E portretul imprimat pe coperta cărţilor lui Teleorman.

— Priviţi-l, soră!, strigă Horia Moldovan. Priviţi-l, dumneavoastră care aveţi ochi. Eu, care îl văd ca printr-un geam afumat, nu-l recunosc. Când eram la Canal eram complet orb. Aveam ochii bandajaţi şi nu am zărit chipul lui Dracula. Dar am certitudinea că omul pe care-l vedeţi în această fotografie şi care este reprodus pe toate cărţile semnate Teleorman e aceeaşi persoană cu Dracula de pe vremea când se afla la Cernavodă.

— Nu pot să vă ajut, spune sora Romana. Nu l-am văzut niciodată pe Dracula.

— Am căutat peste tot supravieţuitori evadaţi de la Canal. Le-am arătat portretul lui Teleorman. Nimeni nu poate să-l identifice cu certitudine. Numărul celor evadaţi este aproape zero. Şi distanţa care ne desparte e uriaşă.

Un valet deschide uşa, înaintează şi rămâne în picioare în faţa lui Horia Moldovan. În ciuda cecităţii sale, colosul tropicelor ştie că valetul s-a oprit în faţa lui.

— Spune ce ai de spus!, ordonă colosul tropicelor.

Vocea s-a schimbat. Era tandru, dulce şi omenos în timp ce vorbea de trecut. A revenit în prezent. E omul care comandă, care îndrumă şi căruia toţi trebuie să i se supună.

— Domnul Stelian Flondor a sosit, anunţă valetul.

— Soră, mi-am îngăduit să convoc aici pe unul dintre cei mai mari avocaţi din America. Se numeşte Stelian Flondor. E de origine română. A părăsit România la fel ca dumneavoastră şi ca mine după ocuparea ţării. Toată lumea îl numeşte pe domnul Stelian Flondor „Salvatorul gangsterilor”. Se ocupă de chestiuni de criminalistică. Nu pledează niciodată în chestiuni în care nu sunt măcar trei crime ori douăzeci de kilograme de droguri. Îngăduiţi să intre şi să vă fac cunoştinţă cu dumnealui?

— Bineînţeles, răspunde sora Romana.

— Spuneţi-i domnului Stelian Flondor că sora Romana împreună cu mine îl aşteptăm aici.

XLII. Salvatorul gangsterilor

Maestrul Stelian Flondor intră. Are un pas teatral. Se îndreaptă spre colosul tropicelor cu alura pe care o are în faţa magistraţilor instanţelor penale din America. Ştie că în fiecare clipă este fotografiat ori filmat de presă. Procesele maestrului Stelian Flondor sunt mereu mari spectacole. Se comportă ca un actor. Fără să privească spre sora Romana, spre tonkineză, maestrul Flondor se apropie de colosul tropicelor şi-l cuprinde în braţele sale. O îmbrăţişare nespus de prietenească.

— Care este motivul atât de urgent pentru care nu mi-aţi îngăduit să-mi fac siesta?, întreabă maestrul Stelian Flondor. Şoferul tău şi sbirii tăi de secretari m-au smuls din pat şi m-au îmbrăcat cu forţa. Ce se întâmplă, dragă Horia Moldovan? Ştii că nu mă ocup decât de chestiuni ce ţin de criminalistică. Şi, chiar dacă tu ai fi omorât pe cineva în această noapte, n-aş putea să te apăr. Pentru a mă avea ca avocat, ar fi trebuit să comiţi cel puţin trei crime.

— Maestre Stelian Flondor, te prezint surorii Romana, în lume, prinţesa Roxana Paleolog. Avem nevoie de tine.

Stelian Flondor se înclină în faţa surorii Romana fără să se apropie. Apoi, cu un surâs în faţa tonkinezei.

— Vă amintiţi că am dansat împreună la Cercul Militar din Bucureşti, soră?, întreabă Stelian Flondor. Era balul anual al Crucii Roşii Române. Eraţi cea mai frumoasă dintre „crinii albi”. Am fost ales dintre cinci studenţi ai Facultăţii de Drept care trebuiau să servească drept cavaleri. Mi-aţi acordat un dans. M-aţi uitat, soră? Eu vă păstrez în mintea mea gravată cu o pensulă de foc.

— Nu m-aţi uitat?, întreabă sora Romana. În acest caz, suntem siguri pe concursul dumneavoastră.

— Mă aflu la Paris în vacanţă. Nu rămân decât două zile. Sunt cu copiii: Traian, care are 11 ani, şi Nora-Eleonora, care are 13 ani. Voi merge cu ei la Monte Carlo ca să petrec trei săptămâni de vacanţă. Copiii mei vor să pescuiască subacvatic.

— Copiii tăi vor pescui sub apă, Stelian Flondor. E bine că i-ai adus în Europa, dar ia în mâinile tale afacerea noastră.

— Despre ce e vorba?, întreabă maestrul S. Flondor.

Face mari eforturi să folosească un limbaj convenabil. De douăzeci de ani trăieşte în compania gangsterilor. Jumătate din

timpul său şi-l petrece în închisori şi în compania vedetelor de cronică criminalistică din lumea întreagă.

— Ştii că am fost la Canal?, spune colosul tropicelor. Am fost unul dintre puţinii oameni care a ieşit viu. M-a eliberat un poet pe nume Decebal Hormuz. Era arestat la fel ca mine. L-a învăţat să citească şi să scrie pe unul dintre gardienii noştri care se numea Dracula. Mai târziu, a scris mici povestiri pentru ziarul poliţiei, semnându-le cu numele gardianului. Mulţumită acestei colaborări între sbir şi poet, am fost eliberat împreună cu colegii mei. Sora Romana a coborât de la mănăstire. L-a cunoscut în România pe poetul care mi-a salvat viaţa. Era protejatul ei. Pretinde că Decebal Hormuz e viu. L-a recunoscut în cărţile sale. Trebuie dat neapărat de Hormuz şi eliberat. Iată de ce te-am chemat.

— Cum semnează acum sbirul de la Canal?

— Teleorman, răspunde Horia Moldovan.

— Teleorman care va primi Premiul Nobel în acest an?

— Exact, răspunde Horia Moldovan.

— Sunteţi sigur că Decebal Hormuz scrie cărţile lui Teleorman? Ce dovezi aveţi?

— Avem două feluri de dovezi. *Primo*, sora Romana îl recunoaşte categoric pe Decebal Hormuz în povestirile pe care le scrie. I le-a povestit în urmă cu treizeci de ani. În România. *Secondo*, am fost eliberat la Canal mulţumită colaborării dintre Teleorman şi Hormuz.

— Gardianul tău nu se numea Teleorman, remarcă maestrul Flondor.

— Gardianul meu se numea Dracula, spune Horia Moldovan. Când te numeşti Dracula, cauţi un pseudonim. Teleorman este pseudonimul lui Dracula. În această schimbare totul este logic.

— Şi ce vrei să fac?, întreabă maestrul Flondor. Nu e un proces ca să pledez. De ce aveţi nevoie de un avocat?

— Trebuie să-l cauţi pe Decebal Hormuz şi să-l eliberezi. E captiv undeva în România. Teleorman îi fură opera. Îi soarbe sufletul, îi bea sângele.

— Nu e treabă de jurist, spune maestrul Flondor. E o chestiune strict poliţistă. De detectivi.

— Sora Romana a sosit chiar în această dimineaţă de la Londra. Credea şi ea că e o treabă de detectivi. A mers pe Tamisa pentru a angaja un Sherlock Holmes. A nimerit într-o uzină de informaţii. Voiau să o pună în legătură cu *Intelligence Service*. Armata engleză vrea să afle ascunzătoarea lui Decebal

Hormuz şi să-l supravegheze, pentru a vedea cât timp poate să reziste un poet în ghearele vampirului. Armata engleză se interesează de supravieţuirea omului într-un mediu ostil, în cazul dat, dincolo de Cortina de Fier. În afară de armată, niciun detectiv nu este dispus să se ocupe de afacerea Hormuz. Detectivii occidentali nu lucrează decât dacă sunt asiguraţi. Doar tu poţi să ne ajuţi.

— Şi de ce eu?, întreabă maestrul Flondor.

— Pentru că eşti român, pentru că eşti prietenul nostru şi cel mai mare avocat din America.

— Ce poate să facă un avocat în cazul dat? E vorba de o anchetă criminalistică, nu de o pledoarie.

— Nu te eschiva, maestre Flondor, spune Horia Moldovan. Înainte de a pleda într-o chestiune criminalistică, orice avocat face o anchetă şi o muncă de detectiv. Tu trebuie să-l afli şi să-l eliberezi pe Hormuz. Aceasta intră în activităţile tale. Pentru asta toţi gangsterii visează la tine din spatele gratiilor. Tu eşti salvatorul lor. Gangsterii nu visează la Hristos. Maestrul Stelian Flondor e salvatorul gangsterilor. Trebuie să-l salvezi pe Hormuz. Sora Romana împreună cu mine îţi cerem aceasta.

— Nu pot să-l salvez, spune maestrul Flondor. Chiar dacă aş vrea, n-aş putea.

— Din ce motive?

— N-am salvat niciodată oameni nevinovaţi, răspunde maestrul Stelian Flondor. Nu ştiu să mă implic decât pentru a salva criminali. Criminali de primă mână.

— De unde ştii tu că nu poţi să-i salvezi pe oamenii nevinovaţi? Crezi că e mai greu?, întreabă Horia Moldovan.

— Ce avocat ar fi putut să-L salveze pe Hristos?, întreabă Stelian Flondor. Citează-mi un jurist cel puţin care ar fi avut curajul să-L apere după lege pe Hristos. În două mii de ani, niciun criminalist, niciun avocat n-a încercat să pledeze din punct de vedere juridic pentru Hristos. Era nevinovat. Cei nevinovaţi sunt condamnaţi mai dinainte. Iremediabil. Dacă Hormuz este cu adevărat captiv în carcerele şi subteranele marelui scriitor Teleorman, nimeni nu va putea vreodată să-l elibereze. Decebal Hormuz e sortit captivităţii şi morţii ca un miel. Aceasta este soarta celor nevinovaţi. De a fi trataţi ca mieii. De a fi sacrificaţi.

— Nu fi sofist, spune Horia Moldovan. Ai parcurs acelaşi drum ca mine. Ai evadat din închisoare. Ai trecut Dunărea înot. La fel ca mine. Ai lucrat la autostrada iugoslavă, la fel ca mine. Ai măturat o iarnă întreagă zăpada de pe străzile Montrealului cu

espadrile în picioare. Ai suferit tot ceea ce naţiunea română a suferit de când a fost pironită pe steaua roşie. Nu poţi refuza să-ţi dai concursul atunci când vrei să eliberezi un captiv din neamul nostru. Îţi duci copiii la Monte Carlo. Vor pescui subacvatic. Fără tine. Vei veni aici la Paris. Îl vom căuta pe Hormuz împreună. Îl vom elibera. Şi la Judecata de Apoi tu, Stelian Flondor, şi cu mine, Horia Moldovan, vom putea să spunem: „Am eliberat un captiv pe pământ, în timpul vieţii noastre. Avem dreptul să intrăm în Rai.” Căci se spune că cel care salvează o singură fiinţă omenească va fi recompensat ca şi când ar fi salvat universul întreg.

— Accept să mă implic în caz. Îl vom elibera pe Hormuz. Aceasta va costa foarte scump. Cine plăteşte?

— Eu, răspunde Horia Moldovan. Colosul tropicelor plăteşte.

— Ai calculat cât te-ar putea costa?, întreabă maestrul Flondor.

— Calculez întotdeauna bine, spune colosul tropicelor. Peste puţină vreme voi muri. N-o să iau cu mine în mormânt aurul. Nu am niciun moştenitor. Niciun exilat nu are un moştenitor. Moştenitorii noştri sunt vulturii. Secţia cea mai activă a spionajului românesc din străinătate este brigada testamentelor, brigada agonizanţilor, brigada cuminecării celei de pe urmă ori a ultimelor dorinţe. Spionii veniţi de la Bucureşti ţin socotelile tuturor averilor exilaţilor. Au agenţi pe lângă notari. Pe lângă pompele funebre, biserici, cimitire, spitale. Au fişele noastre medicale şi ştiu cu câteva săptămâni înainte ziua morţii noastre. Când un exilat îşi dă sufletul, apar vulturii. Sunt aduşi din ţările noastre de origine, din România, din Rusia, din Polonia, pretinşi copii legitimi ori naturali, pretinse soţii ori pretinşi fraţi şi surori. Sunt intentate procese civile şi se ajunge aproape întotdeauna să se pună mâna pe toate bunurile pe care le-am adunat în străinătate. Nu vreau să le las lor nimic. Mă întreb unde aş putea să-mi ascund propriul cadavru. Căci ei cumpără cadavre ale exilaţilor şi le duc în România! Au cumpărat pe cel al lui Nicolae Titulescu, fostul vice-preşedinte al Societăţii Naţiunilor. Au cumpărat pe cel al marelui compozitor George Enescu, al lui Brâncuşi, al Elenei Văcărescu, al prinţesei Bibescu. Cumpără cadavrele tuturor exilaţilor de seamă. Voi plăti ceea ce va fi necesar pentru a-l afla pe Hormuz şi a-l elibera. El mi-a dat libertatea.

— Sunt salvatorul gangsterilor, spune maestrul Flondor. Sunt un mare avocat pe pământ. Pentru a-l elibera pe Hormuz, dacă

este în viaţă, am nevoie de un avocat în cer. Nicio pledoarie nu este mai ascultată în cer decât cea a monahiilor. Vrea sora Romana să colaboreze cu mine? Vom fi doi avocaţi. Eu îmi asum cele de pe pământ, şi ea pledează la celălalt Judecător, Care este în cer.

— Mulţumesc, maestre Flondor!, răspunde sora Romana.

E foarte fericită. N-a sperat niciodată că poate aduna atâţia oameni pentru a o ajuta. Are pe domnul şi doamna Brod în Elveţia, pe Horia Moldovan şi pe maestrul Stelian Flondor.

— Nu vă mai amintiţi de mine?, întreabă maestrul Flondor. Aţi uitat că aţi dansat cu mine la Cercul Militar din Bucureşti?

— Nu e vorba de uitare, răspunde sora Romana. Sunt moartă pentru lume. M-am retras în mănăstire abandonând totul. Anahoreza, retragerea. M-am îndepărtat apoi de propriile gânduri şi de propriile amintiri, extirpându-le şi aruncându-le aşa cum arunci neghina. E vorba de isihie, de pacea lăuntrică. Am săvârşit această lucrare pentru a atinge *apatheia*, la nepătimire, care este scopul tuturor celor care aspiră la sfinţenie.

— Cum aţi făcut de v-aţi păstrat chipul atât de frumos de treizeci de ani? N-aţi îmbătrânit, spune maestrul Stelian Flondor.

— Din cauza unui accident, răspunde sora Romana. Surorile de mănăstire îmi spun că am primit arvuna vieţii viitoare, viaţa din cer, unde nu există bătrâneţe. Dar nu am verificat aceasta. Căci de la accidentul care a oprit procesul de îmbătrânire nu m-am mai uitat în oglindă. Nu o voi face.

— Ce aţi avut, soră, dumneavoastră, care eraţi prinţesa cea mai bogată şi cea mai frumoasă, de v-aţi închis într-o mănăstire?, întreabă maestrul Flondor.

— Iertaţi-mă, dar este un lucru ce depăşeşte înţelegerea.

— Cum aţi putut să renunţaţi la lume?

— Nu am renunţat la nimic, răspunde sora Romana.

— Aceasta nu e renunţare?

— Deloc, răspunde sora Romana. Faţă de însoţirea pe care mi-o oferea lumea am ales o altă însoţire. În loc de oameni, am ales îngerii. Cine nu i-ar prefera pe îngeri oamenilor, dacă ar putea să se bucure de însoţirea lor?

— Ceea ce spuneţi e corect. Din punct de vedere teoretic. A pune însă în practică e neomeneşte. În orice caz, vom pleda pe pământ şi la cer pentru eliberarea lui Decebal Hormuz.

XLIII. Fraţii siamezi

Maestrul Stelian Flondor s-a instalat în Piaţa Vendôme, la Ritz. Ar fi putut sta în apartamentul pe care Horia Moldovan i-l pusese la dispoziţie. Casa colosului tropicelor, personalul şi bucătăria sa sunt superioare. Maestrul Stelian Flondor a preferat hotelul deoarece are o mare problemă de rezolvat. Şi-a luat angajamentul de a-l afla şi a-l elibera pe Hormuz. N-a pierdut niciodată vreun proces. Nu vrea să-l piardă nici pe acesta. Când are o cauză dificilă, maestrul Stelian Flondor suferă ca şi când s-ar afla în mijlocul unei furtuni, al unei tornade, care îi smulge nu doar hainele, ci şi părul din cap. Înainte de marile procese sare din pat noaptea, se îmbracă, iese, se întoarce, îşi aruncă hainele, intră sub duş, smulge cărţile de Drept din rafturile bibliotecii sale, le frunzăreşte, le pune la locul lor. Se culcă din nou şi se trezeşte. Nici marinarii care petrec la Capul Horn nu sunt atât de biciuiţi de furtună, aşa cum este domnul Flondor de tornadele şi cicloanele declanşate în pieptul şi în mintea sa. Cauza acestei agitaţii e faptul că maestrul Flondor e român. Român şi creştin înseamnă acelaşi lucru. E un pleonasm. Un român ştie că există o soluţie valabilă în orice problemă. Dacă nu o afli, aceasta înseamnă că nu ai căutat aşa cum trebuie. Că ai căutat-o într-o direcţie greşită.

După discuţia cu sora Romana şi cu Horia Moldovan, maestrul Flondor caută un mijloc de anchetă. Nu poate să-şi trimită acolo detectivii. Nu poate să meargă nici el, căci orice persoană care intră într-o republică penitenciară marxistă este supravegheată pas cu pas, zi şi noapte.

Apartamentul lui Stelian Flondor se află la cel de-al doilea etaj. Copiii săi au plecat să caute ustensile pentru pescuit subacvatic. Adeseori, maestrul Flondor stă de vorbă cu copiii săi şi, discutând cu ei, aceştia îi dau soluţiile care nu se află în cărţile de jurisprudenţă. Gura copiilor şi a celor simpli spune întotdeauna adevărul pe care cei mai înţelepţi oameni nu pot să-l afle cu ajutorul unei raţiuni savante.

Pe noptiera fiicei sale, Nora-Eleonora, e o carte. Maestrul Flondor o ia. E o carte a lui Teleorman intitulată *Iubire sălbatică*. Coincidenţa este tulburătoare. Maestrul Flondor nu-şi explică cum fiica sa, care are 13 ani şi căreia, asemenea colegilor săi, nu-i place lectura, a cumpărat o carte încă din prima zi a sosirii

ei la Paris. Domnul Flondor se gândeşte la colega sa, la avocata care pledează cauza la curtea din înalt, la sora Romana. Un înger a împins-o pe fiica maestrului Flondor să cumpere cartea lui Teleorman. Dar cu ce plan a acţionat îngerul astfel?

Pe prima pagină din stânga e scris: titlul original: *Fântâna Sultanei*. Înainte de pagina de titlu e o reproducere a unui manuscris al lui Teleorman în limba română. Maestrul Flondor o citeşte cu dificultate. Căci scrisul nu este clar. În josul paginii de titlu sunt numele şi adresa editorului parizian. Maestrul Stelian Flondor înţelege atunci pentru ce îngerul a incitat-o pe fiica sa să cumpere această carte şi să i-o aşeze sub ochi. Cartea conţine cheia problemei. Soluţia chestiunii în cauză. Maestrul Flondor cere prin centrală legătura cu editorul lui Teleorman. Câteva minute mai târziu i se va spune că marea casă editorială pariziană n-are niciun autor cu numele de Teleorman.

— Am în faţa ochilor o carte a lui Teleorman intitulată *Iubire sălbatică*, editată de dumneavoastră, spune maestrul Flondor. De ce îmi spuneţi că nu aveţi un autor cu numele de Teleorman?

— Domnul Teleorman nu este autorul nostru, spune editorul. E un client.

— Nu realizez diferenţa. Cartea a fost editată de dumneavoastră. Teleorman este autorul. Îmi spuneţi că nu este autorul dumneavoastră, ci clientul dumneavoastră. Ce înseamnă aceasta?

— E foarte simplu, spune editorul. Domnul Teleorman a plătit tipografia, hârtia, broşarea, difuzarea şi serviciile pe care noi i le facem, acceptând să-i scriem numele casei noastre editoriale pe cartea sa. Acest gen de autor îl numim client.

— Teleorman a plătit ediţia franceză a cărţii?

— Nu, răspunde editorul. Partidul Comunist Român. Vreţi să vă dau adresa agentului său? Aveţi un creion la îndemână? Puteţi să notaţi. *Agenţia Literară Socialistă*. Întrebaţi de domnul Iulius Herdan ori de domnul Talion Portocal.

După cinci minute, domnul Stelian Flondor îl are la celălalt capăt al firului pe Iulius Herdan.

— Sunt maestrul Stelian Flondor. Tocmai am citit o carte care se numeşte *Iubire sălbatică*. Lectura m-a atras. Sunt american de origine română. Am regăsit întreaga Ţară de Sus a Moldovei în cartea lui Teleorman. Mă aflu la Ritz. Plec mâine pe Coasta de Azur. Aş vrea să cumpăr drepturile cinematografice pentru *Iubire sălbatică*. Editorul francez m-a îndrumat către dumneavoastră. Se pare că dumneavoastră puteţi să încheiaţi tranzacţia. Vă

deranjez, dar sunt însoţit de copiii mei, şi mâine seară am o întâlnire la Monte Carlo. Putem să discutăm cât se poate de repede această problemă? Aceasta în cazul în care nu aţi vândut încă drepturile. Vă aştept. Spuneţi că veţi fi la Ritz într-un sfert de oră? Veţi fi însotit de asociatul şi cumnatul dumneavoastră Talion Portocal? Aş fi bucuros să fac cunoştinţă cu el şi cu dumneavoastră. Pe curând, la Ritz! Urcaţi direct în apartament.

Maestrul Flondor abia a avut timp să-şi schimbe costumul, când cei doi cumnaţi intră în salon, însoţiţi de omul de serviciu.

— Închiriaţi mereu un apartament?, întreabă Iulius Herdan. Admiră salonul. Aruncă priviri curioase spre baie, camera copiilor şi cea a maestrului Flondor. Se apropie de fereastră şi priveşte Piaţa Vendôme.

— Vorbiţi încă româneşte?

— Bineînţeles, spune maestrul Flondor. Poţi să-ţi uiţi limba maternă?

— Apartamentul este foarte frumos!, exclamă Iulius Herdan. Cumnatul său e plin de uimire. Nu sunt săraci, dar nu au descins niciodată într-un apartament de hotel.

— Ar trebui să coste foarte scump, nu?, întreabă Iulius.

— Cu ce să vă servesc?, întreabă maestrul Flondor în româneşte.

Deschide barul. În timp ce umple paharele, intră direct în subiect.

— Sunteţi în măsură să semnaţi un contract de vânzare pentru adaptarea cinematografică a *Iubirii sălbatice?*

— Bineînţeles, răspunde Portocal. Suntem reprezentanţii exclusivi ai operei literare şi ştiinţifice româneşti. Putem să vindem drepturile de traducere şi de adaptare. Evident, dacă primim o ofertă convenabilă. Vreţi să le cumpăraţi în contul unei societăţi?

— Le cumpăr pentru mine. Apoi voi vinde drepturile unei mari firme de la Hollywood. Vreau să transpun pe ecran frumuseţea ţării natale. E o plăcere pe care mi-o ofer. Pentru aceasta cumpăr. Voi angaja cele mai mari vedete.

— Vreţi să semnaţi contractul imediat?

— De ce nu?, răspunde maestrul Flondor. Sunt probleme?

— N-am vândut decât drepturi de traduceri, spune Iulius Herdan. Am vândut drepturile de traducere ale lui Teleorman nemţilor, italienilor, olandezilor, francezilor... E un autor care se vinde foarte bine. În această toamnă va obţine Premiul Nobel. E sigur. E susţinut de toate ţările socialiste. Editurile se bat pe el.

Dă bine să-l avem printre autorii Premiului Nobel. Faceţi o foarte bună afacere cumpărând drepturile de expunere cinematografică încă de pe acum. O foarte bună afacere. După ce va fi primit Premiul Nobel, Teleorman va costa dublu. Sunteţi tari în afaceri dumneavoastră, americanii.

— Semnăm contractul astăzi?, întreabă maestrul Flondor. Dacă sunteţi hotărâţi, trebuie să facem aceasta rapid. Legea ne obligă să autentificăm contractul la Consulatul Statelor Unite. Consulatul nu este deschis decât dimineaţă. Mâine după-amiază voi fi plecat.

— Vom contacta telefonic Bucureştiul, spune Iulius Herdan. Vom transmite propunerile dumneavoastră. Ce sumă oferiţi?

— Preţul care se practică pe piaţă, răspunde maestrul Flondor.

— E un preţ pe piaţa americană şi un altul pe piaţa franceză, spune Talion Portocal. Propunerea dumneavoastră e după tarifele franţuzeşti, ori după cele americane?

— Cred că cea de pe urmă vă va conveni, spune maestrul Flondor. Americanii plătesc de zece ori mai mult decât francezii drepturile de adaptare cinematografică ale unui roman. Preţul american pentru o carte ca *Iubire sălbatică* este în jur de 200.000 de franci. La semnarea contractului, voi vărsa zece la sută din sumă.

Iulius Herdan şi Talion Portocal sunt uluiţi. Li se pare mult prea frumos pentru a fi adevărat. N-au visat niciodată să facă o astfel de afacere. Ajung să câştige, la fiecare tranzacţie, treizeci la sută comision. În timp ce maestrul Flondor încheie de formulat propunerile sale, cei doi cumnaţi au calculat deja venitul procentajului lor. O avere ce a picat fără ca ei să mişte un deget.

— Vom telefona la Bucureşti, spune Herdan. Putem să vă contactăm în această seară?

— Perfect, spune maestrul Stelian Flondor. Dacă îmi veţi aduce contractul, îl vom semna în această seară. Vă voi remite cecul ori banii lichizi, dacă preferaţi dolari ori franci francezi. Mâine vom trece pe la consulatul american şi, pentru că suntem compatrioţi, în această seară, venind aici cu contractul, aduceţi si soţiile. Vom lua masa împreună. Vom vorbi româneşte. Mi-e dor nespus de ţara mea.

— Aţi plecat de multă vreme?, întreabă Portocal.

— De la ocuparea României de către Armata Roşie, spune maestrul Flondor.

— Aţi izbândit în exil, spune Iulius Portocal. Pentru dumneavoastră, exilul a fost o şansă. Dacă eraţi avocat în România, n-aţi fi putut să câştigaţi destui bani pentru a descinde într-un apartament la Ritz, să cumpăraţi romane şi să turnaţi filmele pe care doriţi să le vedeţi pe ecran. Orice nefericire e bună la ceva. A fi un mare avocat într-o ţară mică nu este o afacere. Afacere este să fii un mare avocat, ca dumneavoastră, într-o ţară mare, ca Statele Unite. E o ţară pe măsura dumneavoastră. Am văzut imediat după felul în care trataţi afacerile. La ce oră vreţi să ne întâlnim?

— Veniţi spre ora 19, dacă puteţi.

Cei doi cumnaţi se pregătesc să plece. Sunt bucuroşi de întâlnire. Simt că pluteşte pe un nor spre paradisul negustorilor, unde în toţi copacii cresc dolari în loc de frunze.

— Puteţi să mai rămâneţi cinci minute?, întreabă maestrul Flondor.

— Cum să nu! Cum doriţi, spune Iulius Herdan. La dispoziţia dumneavoastră. Cu ce putem să vă fim de folos?

— Aţi pronunţat cuvântu-cheie. De a fi de folos e vorba. Mi-aţi face o mare plăcere dacă mi-aţi spune ceva despre autorul acestei minunate cărţi, ale cărei drepturi de expunere cinematografică sper să le cumpăr în această seară. Îl cunoaşteţi personal pe Teleorman? L-aţi întâlnit vreodată? Ar trebui să fie un om nemaipomenit.

Iulius Herdan şi Talion Portocal rămân în picioare. Sunt nerăbdători să sune la Bucureşti. Doresc să aibă undă verde pentru a încheia afacerea vieţii lor. Pe de altă parte, nu vor să-l supere pe maestrul Flondor. Îşi dau silinţa să rămână calmi şi să răspundă la întrebări.

— Nici eu, nici cumnatul meu nu l-am întâlnit vreodată pe Teleorman. Vindem cărţile în străinătate, corespondăm cu el, dar nu am avut plăcerea să îi fim prezentaţi. Din cei douăzeci de milioane de români, nu cred că există o sută care au putut să se apropie de marele scriitor Teleorman. Nu iese niciodată şi nu primeşte pe nimeni. E unicul scriitor din lume care nu se mulţumeşte cu gloria sa şi care încearcă să facă ceva mai bun în fiecare zi. Lucrează douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru. Citiţi notiţa biografică inserată pe copertă. Spune chiar el: „Mama mea este Armata Roşie, iar tatăl meu e Partidul Comunist.” Nu are nicio rudă pe pământ. E rupt de toate. Mai mult decât sihastrii care trăiesc în pustie ori în bordeie, în păduri. Teleorman duce o viaţă mai presus de cea monahală, mai presus

decât toţi monahii de pe pământ. Guvernul român i-a oferit drept reşedinţă un castel pierdut în pădurile munţilor din Ţara de Sus a Moldovei. Castelul Negru. Pentru a ajunge aici trebuie să te pricepi. Căci, pentru a păstra liniştea celui mai bun scriitor pe care îl are România, s-a interzis construirea de drumuri. Altădată, se interzicea construirea de drumuri care să ducă la mănăstiri, pentru a ocroti liniştea monahilor.

Jurnaliştii americani au oferit averi pentru a-l vedea şi fotografia. Teleorman a refuzat. Există doar câteva fotografii reproduse pe coperţile cărţilor şi, în fiecare exemplar al fiecăreia dintre opere, e o pagină manuscrisă în limba română. Ţine la aceasta mai mult ca la orice altceva. Vrea ca cititorii să cunoască scrisul mâinii sale. Nu are un scris frumos, după cum puteţi constata dumneavoastră înşivă. Dar dacă o carte a lui Teleorman iese în traducere chineză, rusă, japoneză, arabă ori hindi, fără pagina manuscris în română, e o dramă. Teleorman acceptă orice în afară de aceasta. Ea va trebui proiectată, de asemenea, în film. După generic.

— Trăieşte singur la castel?, întreabă Stelian Flondor.

— O, nu!, exclamă Talion Portocal. Scriitorii şi artiştii republicilor populare trăiesc mai bine decât regii de odinioară. Există în Occident scriitori care câştigă, dar nu pot să aibă acelaşi nivel de trai ca scriitorii din ţările comuniste. Vă dau un exemplu. Eram prieten cu Ilia Ehrenburg. Cel mai mare scriitor sovietic şi prieten personal cu Stalin. Stătea, la Moscova, într-un palat la fel de frumos ca cel al reginei Angliei. Venea adeseori la Paris. Trăise aici în tinereţea sa. Am luat adeseori masa cu el la restaurantul *La Coupole* la care venea pe când era tânăr. Mergea în fiecare an în Anglia cu un avion special, închiriat de Aeroflot. Ghiciţi pentru ce mergea. Avea un superb câine de rasă. Nu există pe pământ decât patru sau cinci exemplare din această nobilă rasă canină. Ilia Ehrenburg a plătit pentru câinele său un preţ mai mare decât cel plătit pentru un cal de curse. Ca toţi membrii raselor nobile, frumosul şi costisitorul său câine era uşor degenerat. Degenerarea acestui nobil animal se manifesta special când era vorba de actul natural al reproducerii ori, dacă vreţi, al împreunării. Câinele lui Ilia Ehrenburg, căci era un mascul, nu voia să se uite decât la femelele din aceeaşi rasă cu el. Şi nu chiar... la toate! Era, dacă se poate spune aşa, monogam. Nu voia să se împerecheze decât cu o singură căţea, care aparţinea unui lord. Cum întotdeauna masculul trebuie să se deplaseze, şi nu femela, Ilia Ehrenburg îşi lua câinele şi se

ducea în Anglia ca acesta să-şi întâlnească căţeaua lui preaiubită. Spuneţi-mi, maestre Flondor, ce scriitor occidental ar putea să-şi permită un asemenea lux? În ţările comuniste, aproape toţi scriitorii pot să facă la fel ca Ilia Ehrenburg. Trăiesc ca regii. Teleorman trăieşte ca regele regilor, pentru că este cel mai bun scriitor român. Are în jurul său o armată de secretari, gărzi de corp, şoferi, grădinari, cameriste.

— E căsătorit?, întreabă maestrul Flondor.

— A fost căsătorit de patru ori, răspunde Talion Portocal. Dar de fiecare dată au fost căsătorii politice. E precum un monah. Nu are nevoie de femei. Dacă a acceptat să se căsătorească de patru ori, a făcut aceasta pentru a aduce un serviciu republicii. De fiecare dată când se dorea lansarea unei actriţe, era căsătorită cu Teleorman. Era suficient pentru ea ca să devină celebră de azi pe mâine. Nu, Teleorman nu este Barbă-Albastră. S-a căsătorit de fiecare dată pentru interesele tatălui său, Partidul Comunist.

— N-a publicat mai mult de cincisprezece cărţi, spune maestrul Flondor. Cincisprezece cărţi în treizeci de ani e puţin.

— Orice lucru preţios e rar. Diamantele sunt mai rare decât cărbunele. Capodoperele sunt mai puţin numeroase decât cărţile obişnuite. Operele lui D.D.T. sunt la fel de rare ca pietrele preţioase.

— Ce-aţi spus?, întreabă maestrul Flondor.

— Am spus D.D.T.

— Vorbiţi de insecticid?

— Nu, nicidecum, răspunde Iulius Herdan. În România, tinerilor, ca peste tot, de altfel, în lume, le place să vorbească prescurtat, folosind iniţialele. Se spune de exemplu B.B., în loc de Brigitte Bardot. M.K., în loc de Hrusciov şi D.D.T., în loc de Daniel Teleorman.

— Se numeşte Daniel?, se interesează maestrul Flondor.

— Nu ştiaţi?, se miră Iulius Herdan.

— Prima carte a lui Teleorman am citit-o în această noapte. Nu ştiam nici măcar cum îl cheamă. Spuneţi că se numeşte Daniel. Dar de ce nu se spune D, ci D.D.T? Se numeşte Daniel Daniel Teleorman?

— Aveţi umor, maestre!, exclamă Iulius Herdan. Se vede că sunteţi un om mare. Nu, nu se numeşte în două rânduri Daniel.

— Atunci de ce un D.D.?

— Când a debutat, Teleorman se numea D. Daniel. A debutat în 1945, în ziarul *Steaua Roşie a Dunării*, care apărea la

Cernavodă. A fost remarcat încă de la început. Era un scriitor care se naşte o dată la un veac. Ziarul *Scânteia*, organul oficial al Partidului Comunist Român, a reprodus îndată articolele publicate de D. Daniel. A fost chemat la Bucureşti ca să lucreze la Direcţia Literaturii Militare. Dar nu-i plăcea să trăiască aici. Partidul i-a donat Castelul Negru. Şi de atunci n-a mai ieşit în lume. De la sosirea lui la Bucureşti, a fost sfătuit să adopte ca nume literar pe cel de Teleorman. Orice mare scriitor trebuie să aibă nume frumos. D. Daniel e mult prea comun. Sunt Daniel peste tot. Partidul a aflat numele de Teleorman. E un nume de origine cumană, care înseamnă, după savanţii sovietici, „Pădurea nebună”. E mai frumos să te numeşti, ca scriitor, Teleorman, Pădurea nebună.

— Dar celălalt D. de unde vine?, întreabă maestrul Flondor.

— Adevăratul nume al lui Teleorman este Daniel Dracula. Încă de la debutul său şi-a dat seama că nu putea să semneze D. Dracula. A semnat atunci D. Daniel. Acum a fost suprimat Daniel, aşa cum a fost suprimat Dracula. Tinerii preferă să-l numească D.D.T.

Maestrul Stelian Flondor nu poate să-şi creadă urechilor. Câteva ceasuri mai înainte era tulburat de îndoială. Nu ştia nici măcar dacă Hormuz era viu. Colosul tropicelor a vorbit de gardianul-şef Dracula. Dar colosul tropicelor avea ochii crăpaţi când se afla în lagăr. N-a văzut niciodată chipul lui Dracula. Colosul tropicelor a fost eliberat de Dracula mulţumită lui Hormuz. Pentru că Hormuz scria articole semnate de Dracula. Însă aceste articole, publicate în *Steaua roşie a Dunării*, erau semnate D. Daniel. Dovadă că D. Daniel era una şi aceeaşi persoană cu Teleorman nu exista. În urmă cu doar câteva ceasuri, totul era vag. Sora Romana a avut o viziune. A părăsit mănăstirea pentru a merge să-l caute pe Hormuz. Pretinde că-l recunoaşte în cărţile sale. Îi acorda încrederea. Dar încrederea nu este o dovadă. Colosul tropicelor a fost eliberat de Hormuz. Nu poate însă aduce dovada că Hormuz este autorul scrierilor lui Teleorman. Pentru această absenţă totală a probelor, maestrul Stelian Flondor s-a zbătut în apartamentul său de la Ritz ca o salamandră aruncată în jăratic. Şi iată că, mulţumită cărţii cumpărate de fiica sa, a intrat în contact cu aceste fiinţe providenţiale, cumnaţii Iulius Herdan şi Talion Portocal. Providenţa a vorbit prin gura lor. Au confirmat că Teleorman şi Dracula sunt una şi aceeaşi persoană. Rămâne un singur lucru de făcut: să se cerceteze în anturajul lui Teleorman, la Castelul

Negru. Va fi aflat, fără doar şi poate, Decebal Hormuz. Trăieşte pe lângă Teleorman ca un frate siamez. Scrie cărţile pe care le semnează fostul său gardian de la Canalul Morţii, Daniel Dracula Teleorman. Maestrul Stelian Flondor caută un mijloc de a pătrunde în universul Castelului Negru.

XLIV. Cea de-a patra soţie a vampirului

E ora 6 după-amiază. Maestrul Stelian Flondor e tot singur în apartamentul său de la Ritz. Înainte de a face baie, Flondor îl sună pe prietenul său, colosul tropicelor:

— Avem o probă neîndoielnică. Dracula al dumneavoastră şi Teleorman sunt una şi aceeaşi persoană. Gardianul-şef de la Canalul Morţii şi-a luat numele de Teleorman după mutarea sa la Bucureşti. Notiţa sa biografică reţine doar iniţiale. În Enciclopedia Republicii Populare Române numele său este D.D. Teleorman. În această seară semnez o opţiune pentru adaptarea cinematografică a unei cărţi a lui Teleorman. Voi trimite o echipă de fotografi şi de anchetatori în cuibul vampirului de la Castelul Negru, unde locuieşte. Vom introduce astfel calul de lemn, la fel ca grecii, în universul vampirului. Decebal Hormuz trăieşte în simbioză cu Dracula. Sunt de nedespărţit. Explorând universul lui Dracula, îl vom descoperi pe Hormuz. Apoi, îl vom elibera. Proiectul dumneavoastră va fi realizat. Cred că rugăciunile surorii Romana ne ajută. Căci astăzi am avansat cu paşi de uriaş. Vă voi ţine la curent.

La un minut după ce pune receptorul în furcă, cineva bate la uşă. Maestrul Stelian Flondor este în chilot, gata să intre în baie.

— Cine este?, întreabă el.

— Iulius Herdan.

— Avem întâlnire la ora 7, spune maestrul Flondor.

— Am vorbit la Bucureşti. Trebuie să stăm de vorbă urgent.

— Aşteptaţi în hol. Cobor în 20 de minute. Nu pot să vă primesc. Sunt gol-puşcă. Tocmai voiam să fac baie.

— Veţi face două lucruri în acelaşi timp, spune Iulius Herdan. Voi şedea alături de dumneavoastră în baie. Câştigăm timp.

— Intraţi!, strigă maestrul Flondor.

Cunoaşte bine oameni precum Herdan. Îi scoţi pe fereastră şi se întorc pe uşa din dos. În zadar să încerci să scapi de ei. E timp pierdut. Mai bine să-i laşi să intre.

— De ce vă jenaţi de goliciunea dumneavoastră?, spune Iulius Herdan. Nu aveţi nicio infirmitate de ascuns. Sunteţi un om bine. Sunteţi puţin gras. Atâta tot. Când ai succes şi bani, fatalmente devii corpolent. Faceţi baie şi nu vă gândiţi că sunt aici.

Maestrul Stelian Flondor plonjează furios în cadă. E prima oară când un spectator asistă la baia sa. Şi Iulius Herdan e un bun spectator. E împins de curiozitate până la a citi chiar etichetele esenţelor spumante pe care americanul le dizolvă în apă.

— Vorbiţi, domnule Herdan, spune maestrul Flondor.

— Am informat Institutul Cinematografic de la Bucureşti că doriţi să cumpăraţi drepturile de adaptare ale lui Teleorman. Sunt bucuroşi. Mi-au dat undă verde. Putem semna contractul chiar în această seară, ori mâine. Voinţa dumneavoastră s-a împlinit, căci aceasta doreaţi. Şansa dumneavoastră, pot să vă spun, e că aţi dat de mine. Am relaţii. Am un văr care e director la Institutul Cinematografic din Bucureşti.

— Şi ce v-a spus vărul dumneavoastră atât de important ca să intraţi în baie şi să-mi comunicaţi?

— Institutul Cinematografic Socialist Român acceptă să vă cedeze drepturile de adaptare. Sunteţi mulţumit, nu? Nu e o veste importantă?

— Acum, că mi-aţi spus, mergeţi şi aşteptaţi-mă în hol.

— Nu e totul. Am şi alte lucruri să vă spun. Sunt câteva condiţii.

— Cer mai multi bani? Refuz din start.

— O, nu e vorba de bani. Doresc doar să se specifice în contract că nu veţi transforma filmul într-unul anticomunist.

— Nu aveam astfel de intenţii, dragul meu Iulius, spune maestrul Flondor. *Fântâna Sultanei* ori *Iubire sălbatică* e o poveste sentimentală. Nu e nimic politic acolo!

— La Bucureşti se doreşte să fie asiguraţi că nu va fi trădată cartea. Nu se va face propagandă împotriva partidului. Dacă sunteţi de acord, e perfect. Putem să semnăm contractul. M-au întrebat dacă filmul va fi realizat la Hollywood.

— Bineînţeles. Va fi un film mare, spune maestrul Flondor. Marile filme nu se fac decât la Hollywood. Cum s-ar putea turna un film după Teleorman în altă parte decât la Hollywood?

— Ştiţi că România a construit în apropiere de Bucureşti, la Buftea, studiouri chiar mai mari ca cele de la Hollywood. N-aţi vrea să-l turnaţi în studiourile de la Buftea? Veţi face economii importante. Vărul meu mi-a spus că locaţia studiourilor de la Buftea va fi sută la sută mai ieftină. Sunteţi de acord?

— De acord, răspunde maestrul Flondor.

Nu are deloc intenţia de a realiza vreun film. Scopul său este să trimită anchetatori camuflaţi în fotografi pentru a-l descoperi pe Hormuz în anturajul lui Teleorman.

— Acceptaţi să turnaţi în studiourile de la Buftea? Vor fi de acord americanii?

— Eu plătesc, aşadar eu decid, spune maestrul Flondor împrăştiind şampon pe cap. Vom turna în studiourile de la Buftea. Mai aveţi şi altceva de spus ori consimţiţi să mă lăsaţi să mă spăl fără spectatori?

— Aceasta e tot, răspunde Iulius Herdan. Mai e totuşi o întrebare pe care v-o pun din simplă curiozitate.

— Repede, dragă Iulius, şi mergeţi şi să mă aşteptaţi în hol.

— Vărul meu, directorul cinematografiei de la Bucureşti, m-a rugat să vă întreb dacă aţi avea ceva împotriva angajării pentru filmul dumneavoastră a câtorva mari vedete din România. Avem în România, de când am devenit o republică populară, fete mai frumoase decât în America. Partidul Comunist acordă o atenţie specială cinematografiei. Avem vedete de clasă internaţională.

— De acord cu vedetele româneşti, Iulius. Acum s-a încheiat.

— S-a încheiat, spune domnul Herdan. În ceea ce priveşte imaginile exterioare, acestea le veţi face, bineînţeles, în România. Nu pot fi reconstituiţi Carpaţii la Hollywood. Se va vedea că e carton şi ghips. Fântâna Sultanei e totuşi în Moldova. Nu trebuie să fie cheltuiţi bani pentru a fi reconstruită în America.

— Cadrele exterioare vor fi făcute în România. Am promis, spune maestrul Flondor.

— V-aţi născut român, maestre Flondor, spune Iulius Herdan. Ştiţi că principala calitate a românilor este ospitalitatea. Grijuliu cu ospitalitatea, Institutul Cinematografic întreabă câţi americani vor veni să lucreze în România pentru filmul dumneavoastră şi câţi vor rămâne aici.

— Nu ştiu nimic, dragă Iulius. Cineaştii şi tehnicienii vă vor spune. Eu sunt capitalist. Cel care plăteşte. Sunt comanditarul şi nu mă ocup de detalii.

— Credeţi că vor fi mai mult de o mie?, întreabă Iulius. Se spune că americanii aduc cu ei machieuze, barmani şi tot personalul mărunt. Se pare că sindicatele îi obligă pe producători să facă aceasta. În acest caz, vor fi o mie de persoane. Oficiul cinematografic ar trebui să-i cazeze, să-i transporte şi să le poarte de grijă. Legea ospitalităţii. E normal să vă întreb.

— Vor fi în jur de o mie, dragul meu Iulius, dacă vreţi. Sunteţi mulţumit? Filmul va fi o super-producţie.

— Vor rămâne în România mai mult de şase luni?, întreabă Iulius Herdan. Dacă rămân mai mult, va trebui să facem apel la Ministerul Turismului.

— Vom vedea mai târziu, dragul meu.

— Cobor, aşadar, să vă aştept în hol.

— Mai aveţi ceva să-mi spuneţi? Credeam că avem întâlnire la ora 7 pentru a lua masa împreună cu soţia dumneavoastră şi cu doamna Portocal.

— Chiar despre masă aş vrea să vă pun o întrebare. O cunoaşteţi pe Flora Tănase?

— N-am avut plăcerea, spune maestrul Flondor.

— Flora Tănase e cea mai frumoasă şi cea mai mare vedetă de cinema din România. E vestită în toate republicile populare. Chiar la Moscova. Se spune că e mai frumoasă decât Greta Garbo.

— Vreţi să o angajez şi pe ea în film?, întreabă maestrul Flondor.

— Cum aş putea să-mi permit să vă impun pe cineva? Nu sunt atât de grosolan. Nu sunt om de talia dumneavoastră, maestre. Ştiu, totuşi, să mă port.

— Atunci de ce-mi vorbiţi de Flora Tănase?

— Flora Tănase e soţia lui Teleorman. E cea de-a patra soţie a lui. S-au căsătorit abia de trei luni.

— Bucuros să aflu, spune maestrul Flondor. Şi cu ce scop îmi vorbiţi de această căsătorie?

— Flora Tănase, fiind cea mai frumoasă femeie din România şi cea mai celebră artistă a poporului, reprezintă ţara la toate festivalurile cinematografice. Nu există mai buni ambasadori decât femeile frumoase. Ultimul festival al filmului progresist a avut loc în Cuba. Tocmai s-a încheiat. A fost prezidat de Fidel Castro, participând aici toate republicile populare din lume. România a fost reprezentată de Flora Tănase. A avut un succes colosal. Toate ziarele au publicat fotografia ei pe prima pagină. Acum, Flora Tănase se întoarce la Bucureşti. A sosit în această după-amiază pe Orly. Primul lucru pe care l-a făcut coborând din avion a fost să o sune pe soţia mea. Sunt prietene foarte bune. Flora Tănase voia să rămână câteva zile la Paris. Nu e femeie pe pământ care să nu dorească să vină la Paris. Fie şi pentru câteva zile. Flora Tănase e şi ea femeie. A cerut doamnei Herdan, soţia mea, să-i organizeze un sejur aici. Soţia mea s-a ocupat de asta.

Flora Tănase va rămâne trei zile cu noi. Vă cer, dacă nu vă deranjează, să o aduc în această seară cu noi la cină. Vă repet că este foarte, foarte frumoasă. Mai mult, este soţia lui Teleorman, autorul ale cărui drepturi cinematografice le-aţi cumpărat. Ar fi foarte interesant pentru dumneavoastră să o cunoaşteţi. Mă gândesc mereu la interesele altora. Când cineva îmi este drag, fac totul pentru el. Şi trebuie să mărturisesc că v-am îndrăgit din prima clipă.

— Va fi o plăcere să iau cina cu doamna Teleorman în această seară, spune maestrul Flondor.

E încântat. Are certitudinea că un înger din cer a coborât ca să-i deschidă uşile Castelului Negru. Dacă ar fi ştiut că urma să facă cunoştinţă cu doamna Teleorman, n-ar fi pus în scenă povestea cu drepturile cinematografice. Nimeni nu putea să-l introducă la Teleorman mai bine ca propria soţie. Mulţumită ei îl va întâlni pe Decebal Hormuz.

— Nu o numiţi niciodată doamna Teleorman, spune Iulius Herdan. E un sfat prietenesc. Nu-i place aceasta. Ştiţi că Teleorman este numele literar al soţului ei. Căsătorindu-se cu Teleorman, a devenit doamna Dracula. Adică doamna Diavol. O femeie nu detestă să i se spună că este o diavoliţă, dar nu acceptă să fie numită doamna Diavol. Mai mult, este o artistă. Vrea să-şi păstreze numele. Cel de Flora Tănase. O să vă bucuraţi că v-am prezentat-o.

— Pe curând, dragă Iulius!, spune maestrul Flondor ieşind din cadă.

Iulius Herdan are, desigur, multe alte lucruri de spus, dar remarcă, pe neaşteptate, plin de mirare, că maestrului Flondor îi este jenă să meargă gol prin faţa sa. Se retrage, aşadar.

La ora 7, maestrul Flondor coboară. În holul hotelului se află Iulius Herdan, Talion Portocal, cu multe alte persoane împrejur. Maestrul Flondor ghiceşte că două dintre femeile prezente în grup sunt doamna Herdan şi doamna Portocal. Se întreabă cine pot fi celelalte. Herdan şi Portocal nu s-au întâlnit întâmplător cu atâţia prieteni în holul hotelului Ritz. Au adus cu ei o întreagă ceată de hrănit. Maestrul Flondor caută silueta Florei Tănase. Doamna Dracula. Ar trebui, totuşi, să o recunoască. Artiştii sunt persoane chipeşe.

— Maestre Flondor, suntem foarte onoraţi să cinăm cu dumneavoastră, spune doamna Iulius Herdan.

Poartă o mulţime de bijuterii.

— Flora Tănase unde este?, întreabă maestrul Flondor.

— Soseşte într-o clipă, spune doamna Portocal. A mers să-şi aranjeze machiajul. Artistele sunt mai exigente decât noi, celelalte femei obişnuite. Vor să fie întotdeauna sclipitoare.

— Să trecem la bar. O să ne afle aici, spune maestrul Flondor.

Înaintează încadrat de cuplurile Portocal şi Herdan. Persoanele care se aflau cu ei în hol au rămas pe loc.

— Prieteni?, întreabă maestrul Flondor.

— O, nu!, spune Iulius Herdan.

Se apleacă şi şopteşte la urechea maestrului Flondor:

— E escorta vedetei.

— Ce fel de escortă?

— Toţi marii artişti români pleacă în deplasări însoţiţi de coaforul, machiorul şi secretarul lor. Aceasta le dă prestigiu. Se pare că în America se procedează la fel.

— Şi ceilalţi?, întreabă maestrul Flondor.

— Secretarii.

— Aşteptaţi-mă puţin, spune maestrul Flondor.

Se îndreaptă către tineri. Rămân trei, ceilalţi au plecat. Niciunul nu are mai mult de 30 de ani. Sunt bine îmbrăcaţi. Şi bine hrăniţi.

— Hei, pistolari!, strigă maestrul Flondor. Veniţi să luaţi cina împreună cu noi.

Tinerii îl privesc pe maestrul Flondor perplecşi. Meseria lor e de a urmări discret. Faptul de a fi numiţi cu voce tare, în holul hotelului Ritz, pistolari înseamnă pentru ei o descalificare.

— Nu vă jenaţi, spune maestrul Flondor.

Se apropie de tineri şi le întinde mâna.

— Veniţi să luaţi masa cu noi. Purtaţi-vă ca în familie. Nu duceţi grija portarilor. În Occident sunteţi cunoscuţi acum. Se ştie că orice campion, orice artist, orice jucător de fotbal, de tenis şi orice cântăreţ este însoţit zi şi noapte de două-trei gărzi de corp. Şi că, dacă nu s-ar face aceasta, niciun artist, niciun sportiv român nu s-ar mai întoarce în viaţa sa din alte ţări. Toţi aleg libertatea de îndată ce sunt scăpaţi din vedere. Trebuie aduşi la Bucureşti de fiecare dată *manu militari*. În paşapoartele voastre se spune că sunteţi maseor, coafor, machior, dar în realitate sunteţi poliţişti care au grijă ca oamenii trimişi în turnee să nu fugă. Nicio pasăre nu intră în colivia sa de bunăvoie. E normal să foloseşti forţa pentru a-i face pe oameni să intre în republica penitenciară! Veniţi să luaţi masa cu noi.

Tinerii poliţişti sunt încântaţi. Herdan, Portocal şi soţiile lor, de asemenea. Apare Flora Tănase.

— Sunteţi atât de frumoasă, că mi se taie respiraţia, doamnă, spune maestrul Flondor.

Sărută mâna Florei Tănase. Sunt ani buni de când maestrul Flondor nu a mai sărutat mâna unei femei. Mai cu seamă în public. O face pentru că are intenţia de a folosi toate mijloacele pentru a o cuceri pe Flora Tănase, de a fi introdus de ea la Castelul Negru şi a-l elibera pe Hormuz.

— Mincinosule!, spune Flora Tănase.

Poartă o rochie strâmtă, o rochie foarte subţire. Flora Tănase pare că a ieşit din apă, atât de lipită îi este rochia de piele. I se văd toate curbele anatomice. E ca o statuie goală. E înaltă, brunetă. Foarte suplă şi nespus de nervoasă. Flora Tănase e o ţigancă. Nările îi freamătă la fel ca cele ale cailor înainte de cursă. Gleznele îi sunt slabe. Carnea de pe umeri, de pe braţe, sâni şi şolduri, întreg corpul Florei Tănase freamătă precum frunzele de plop.

— De ce aş minţi?, întreabă maestrul Flondor. Ştiţi bine că sunteţi frumoasă. Oamenii pe care îi întâlniţi pe stradă întorc capul după dumneavoastră. Veniţi din Cuba. O insulă cu femei frumoase. Sunt sigur că din întreaga insulă cu femei frumoase aţi fost cea mai frumoasă.

— Ştiu că sunt frumoasă, răspunde Flora Tănase. Mi se tot spune şi se scrie în toate ziarele. Sunteţi mincinos pentru că spuneţi că sunt frumoasă înainte de a mă fi privit. Priviţi-mă mai întâi, şi apoi voi fi de acord să-mi faceţi complimente.

— Sunteţi superbă, doamnă Teleorman!

— Numiţi-mă Flora Tănase, spune ea. Sunt o artistă. Îmi place să fiu numită după numele meu. Sunt foarte mândră să fiu soţia lui Teleorman, dar nu-mi place să fiu numită altfel decât Flora Tănase. Nostim, nu-i asa? Căci numele meu nu este Flora. Ştiţi de ce mi s-a dat acest nume?

— Pentru că sunteţi frumoasă ca o floare, spune maestrul Flondor. Răspunsul este foarte simplu.

— Vă înşelaţi, zice soţia vampirului. Am fost numită Flora deoarece, înainte de a fi artistă de cinema, am fost florăreasă. Şi mama a fost florăreasă. Când mi s-a ales numele de artistă, mi s-a spus: „Florăreasa trebuie să se numească Flora.” În România se dau nume foarte frumoase de război artiştilor şi scriitorilor. Ultimul meu soţ nu se numeşte Teleorman. E un nume de condei.

— Cum se numeşte în realitate?

— Secret de stat, răspunde Flora Tănase râzând. Sunt foarte fericită că aţi cumpărat drepturile de expunere cinematografică a capodoperei sale. *Fântâna Sultanei*, pe care francezii au tradus-o sub titlul *Iubire sălbatică*, e cartea mea preferată. Mă mir că francezii n-au păstrat titlul original. *Iubire sălbatică*. Nu înseamnă nimic. Orice iubire este sălbatică. Dacă o iubire nu este astfel, nu este iubire. Nu este nimic. Sunteţi de acord cu ceea ce vă spun? Bineînţeles că sunteţi de acord, pentru că sunteţi născut român. Soţia lui Iulius Herdan mi-a spus că sunteţi foarte bogat. E adevărat că veţi plăti din buzunarul propriu filmul? N-am întâlnit pe nimeni care să-şi poată permite să facă un film de plăcere. Societăţile anonime ori republicile fac filme. Nu particularii. Sunteţi un mare capitalist, nu-i aşa? Ia spuneţi!

— Sunt un capitalist, răspunde maestrul Flondor.

Ştie că nimeni n-a visat vreodată mai arzător să devină capitalist ca oamenii care trăiesc în republicile colectiviste.

— Cum aţi făcut ca să ajungeţi un mare capitalist?, întreabă Flora Tănase.

— Vă interesează?

— Enorm, spune ea.

Vorbind, Flora Tănase se apropie de maestrul Flondor şi-l priveşte fix în ochi, ca şi când s-ar privi într-o oglindă.

— Reţeta este foarte simplă, spune maestrul Flondor. Mai simplă ca o reţetă de bucătărie.

— Există o reţetă pentru a deveni capitalist?

— Bineînţeles.

— Care?

— Cea pe care am urmat-o, de exemplu.

— Cum aţi făcut?

— Am evadat mai întâi din închisoare, riscând să am trupul ciuruit de gloanţe pe când fugeam. Am traversat Dunărea înot. Tot sub gloanţe. Am lucrat doi ani la autostrada iugoslavă. Am făcut un an de închisoare în Macedonia. Am traversat Italia pe jos. Am mâncat tot ce e mai prost la Paris. Am traversat Atlanticul ca un pasager clandestin. Am măturat pe timp de iarnă străzile Montreal-ului încălţat în espadrile. Ce a urmat a fost la fel de simplu ca la început. Poţi risca câteva mici incidente: să mori de foame, să devii alcoolic, să te sinucizi. Mici riscuri. După cum vedeţi, reţeta este foarte simplă. Toată lumea poate deveni capitalistă. Toată lume poate face la fel ca mine.

— Ador modul în care vorbiţi!, declamă Flora Tănase ca la cinema.

Se trece la masă. Se serveşte tot ce este mai bun din meniu. Vor curge râuri de şampanie şi vinuri cu nume prestigioase. Toată lumea e bine dispusă. Flora Tănase nu ştie să bea. Se ameţeşte foarte rapid. Aceasta o face încă mai frumoasă, căci a uitat tot ceea ce a învătat la conservator despre meseria de actriţă. Se poartă ca o florăreasă. Vrea să se facă plăcută maestrului Stelian Flondor. Speră să aibă rolul principal în film. Dar vrea să-i placă, mai cu seamă, pentru că adoră să se facă iubită de toţi bărbaţii. Pentru ea, a trăi înseamnă a plăcea.

— Mănânc în această seară pe săturate!, spune Flora Tănase.

— Vă place bucătăria capitalistă?

— Îmi place tot ce e bun. În Cuba, am mâncat din bucătăria marxistă cu aceeaşi poftă ca aici. Ştiţi de ce mănânc atâta?

— Pentru că vă e foame?, spune maestrul Flondor. Adică vă bucuraţi de o sănătate foarte bună.

— Vă înşelaţi. Mănânc mult pentru că n-am mâncat cu adevărat de când am plecat din România.

— Ţineţi regim?

— Eu?

Flora Tănase sare de pe scaun. E ofensată. Stă dreaptă.

— Am eu frumuseţea unei femei care ţine regim? Frumuseţea mea e una prefabricată? Nu e naturală?

— Vă cer iertare, spune maestrul Flondor. Am făcut o gafă.

— Pot să mănânc atât cât vreau şi nu mă îngraş. Sunt frumoasă pentru că am ieşit frumoasă din pântecele mamei mele. Era mai frumoasă ca mine. Era regina halelor de flori.

— Sunt sigur, spune maestrul Flondor.

Nu reuşeşte să o calmeze pe Flora Tănase. E ca o tornadă. Un ciclon.

— V-aţi căsătorit de trei luni, nu?, întreabă domnul Flondor pentru a schimba subiectul, pentru a ajunge, în sfârşit, la chestiunea care îl interesa: la Teleorman.

— O, e un mariaj politic, spune Flora Tănase.

— Nu-l iubiţi pe soţul dumneavoastră?

— Vorbiţi de Teleorman?

— Bineînţeles. El e soţul dumneavoastră, nu-i aşa?

— Cum aş putea să nu-l iubesc? În România nu există femeie ori bărbat care să nu fie îndrăgostit de Teleorman. Toată lumea îl iubeşte la nebunie. De ce aţi vrea ca eu să fac excepţie? E cel mai mare geniu pe care naţiunea română l-a dat vreodată.

— Mi s-a spus că trăieşte într-un castel, spune maestrul Flondor. Vă place viaţa la castel?

— N-am avut timp niciodată să stau trei zile consecutiv la castel. Eu reprezint republica română în străinătate. Trebuie să iau parte la toate festivalurile. Iată, întorcându-mă de la Paris, voi merge o zi la castel şi apoi voi pleca la festivalul de film de la Sofia.

— Şi soţul dumneavoastră e mulţumit că nu rămâneţi niciodată acolo?

— E indiferent, spune ea. E un geniu. Un geniu nu are decât o singură idee în cap: opera sa.

— Nu e gelos?

— Teleorman gelos? Nu-l cunoaşteţi. E genial. Nu aţi cunoscut niciodată oameni de geniu?

— Nu, mărturiseşte maestrul Flondor. Sper să-l cunosc într-o zi pe Teleorman. E greu să fiţi căsătorită cu un geniu?

— Nimic mai agreabil, spune ea. Un geniu nu vede niciodată ce face soţia lui. De altfel, nu-l interesează femeile.

Flora Tănase mănâncă, bea şi vorbeşte necontenit. Maestrul Flondor se întreabă cum s-o abordeze ca ea să-i primească pe anchetatorii săi la Castelul Negru. Orice bărbat şi orice femeie au un punct slab. Călcâiul lui Ahile. Flora Tănase nu are pentru că ea este un vulcan care-şi proiectează lava în permanenţă.

— Parisul este foarte frumos, spune ea. E păcat că viaţa e aşa de scumpă în ţările capitaliste. Bine aţi făcut că i-aţi invitat pe pistolari să mănânce cu noi. Sunt foarte drăguţi cu mine. Vedeţi această rochie? Nu e aşa că este frumoasă? Mulţumită pistolarilor am cumpărat-o. Ştiţi că noi, artiştii poporului, când suntem în străinătate, avem camere în cele mai mari hoteluri şi mâncăm în cele mai bune restaurante. Pistolarii trebuie să noteze absolut tot ceea ce facem. E meseria lor. Mi-au permis în mai multe rânduri să nu merg să mănânc la restaurant. Cu banii economisiţi am cumpărat această rochie. Nu-i aşa că sunt foarte drăguţi? Mi-a fost foame, bineînţeles. Recuperez acum. Trebuie să-mi fac datoria de cetăţean şi să nu cheltui devizele republicii populare în Occident. Dumneavoastră, capitaliştii, cheltuiţi foarte mult. Nu vă gândiţi niciodată la republicile voastre. Noi ne privăm de toate pentru republica noastră. Cumpărăm cartofi, carne şi unt pe cartelă. Suntem buni cetăţeni. De când n-aţi mai fost în România?

— De când a fost invadată de Armata Roşie.

— Nu eram născută pe atunci, spune Flora Tănase.

Dintr-odată se îndreaptă. Ca mai înainte. E felul ei de a se supă-ra. Spune:

— Aveţi ceva împotriva Armatei Roşii? Dacă sunteţi împotriva Armatei Roşii sunteţi împotriva mea.

— Sunteti rudă cu Armata Roşie?, întreabă maestrul Flondor.

— Armata Roşie e soacra mea. Nu-mi permit să vorbesc de rău ceva despre soacra mea. N-aţi citit biografia lui Teleorman? Tatăl său e Partidul Comunist şi mama sa, Armata Roşie. Nu avea alţi părinţi. De ce nu veniţi în România? Toţi fasciştii au fost amnistiaţi. N-au profitat de aceasta, căci deja erau morţi când a fost decretată amnistia. Ţara era deja curată. Nu vreţi să veniţi în România? Vă asigur că sunteţi amnistiat.

— Am făcut tot ce mi-a stat în puteri pentru a o părăsi ca să am cel mai mic chef să mă întorc!

— Dacă vă veţi întoarce, n-o să mai recunoaşteţi România. Ştiţi că în România sunt acum drumuri asfaltate?

— Cu neputinţă!, exclamă maestrul Flondor. S-a inventat aceasta?

— Există asfalt şi beton peste tot. E foarte frumos. Sunteţi căsătorit?

— Da.

— Aveţi o casă în America?

— Am o casă.

— La toamnă, îl voi însoţi pe Teleorman la Stockholm, pentru a primi Premiul Nobel pentru Literatură. De la Stockholm vom merge la Oslo. Apoi, la Londra, la Paris şi timp de şase luni vom vizita toate ţările lumii. Planul de propagandă a fost aprobat de către biroul politic. Teleorman va ţine conferinţe, iar eu voi fi tot timpul alături de el. România va fi astfel reprezentată peste tot. Când vom ajunge în Statele Unite, vă vom vizita. Faceţi parte acum din familie, căci veţi transpune pe ecran *Fântâna Sultanei*. În România s-a făcut doar un film de câteva minute după cărţile lui Teleorman. Soţia dumneavoastră e americancă?

— Americancă, răspunde maestrul Flondor.

— E prima dumneavoastră soţie?

— Prima.

— Aveţi copii?

— Am doi copii. O fată de 13 ani care se numeşte Nora-Eleonora şi un băiat, Traian, de 11 ani.

— Călătoriţi singur?

— Sunt la Paris cu copiii mei. Îi duc la Monte Carlo.

— De ce la Monte Carlo?, întreabă Flora Tănase.

— Le place să înoate.

— Le place să înoate?, exclamă Flora Tănase. Dacă le place să înoate, de ce merg la Monte Carlo? Dacă le place să înoate, să vină la Castelul Negru.

— Republica a instalat o mare în Carpaţi?, întreabă maestrul Flondor.

— Nu e vorba de o mare, strigă Flora. Toate mările pământului sunt poluate. Cei care intră în mare se îmbolnăvesc. Partidul Comunist a construit la Castelul Negru o imensă piscină. O piscină mare cât un lac. Şi acolo, minunea minunilor, apa piscinei este îndulcită. Chimiştii au inventat un soi de zaharină şi, în fiecare dimineaţă, e aruncată în apă. Aceasta devine dulce ca ceaiul. S-a adus un omagiu capodoperei lui Teleorman. Ştiţi că a scris o capodoperă intitulată *Lacul dulce al Casianei?* Dacă copiilor dumneavoastră le place să înoate, trebuie să vină la Castelul Negru. Vor înota în apa îndulcită. Vreţi să-i aduceţi? Trebuie să cunoască România. Toată lumea trebuie să cunoască România comunistă. Mai cu seamă cei al căror tată este de origine română.

O conversaţie cu Flora Tănase e o cascadă de surprize. O avalanşă de lucruri neprevăzute. Maestrul Stelian Flondor se aştepta la toate, în afară ca ea sa-i invite acasă copiii.

— Copiii dumneavoastră sunt aici la hotel? Îi iau cu mine. Vor fi foarte fericiţi. Teleorman va fi încântat să primească la Castelul Negru copiii capitalistului care transpune pe ecran capodopera sa.

— Sunt de acord, dacă vor. Vreau să-i întreb. Când vă întoarceţi?

— Plec mâine seară, spune Flora Tănase.

Maestrul Stelian Flondor a citit cu câţiva ani înainte un roman poliţist în care detectivii erau doi copii. A fost încântat de anchetă. Niciun detectiv din lume nu e mai bun decât un copil. E ca apa norilor. Copiii pot să intre peste tot fără să fie observaţi. Dacă Nora-Eleonora şi Traian merg la Castelul Negru, îl vor descoperi pe Decebal Hormuz cât ai zice peşte. Nora, mai cu seamă, este o cotrobăitoare fără seamăn. Niciun sertar, nicio ascunzătoare, niciun detaliu nu-i scapă. Ideea că Decebal Hormuz va fi descoperit de copiii săi îl încântă pe maestrul Flondor. Vor face o muncă de detectivi şi de salvare. Castelul Negru, îşi aminteşte, se află în republica comunistă. Îi e teamă să-şi trimită copiii în ţara din care a ieşit vânat de miliţienii care trăgeau asupra lui.

— Sunteţi, deci, de acord? Lăsaţi copiii să vină cu noi?
— Am să-i consult.
— Dumneavoastră nu vreţi să veniţi?
— Am să vin în ziua în care Dunărea va fi din nou albastră. Copiii mei, dacă doresc, pot să meargă. Să aleagă între Monte Carlo şi piscina cu apă îndulcită de la Castelul Negru.

XLV. Porumbeii Sfintei Olga a Rusiei

Maestrul Stelian Flondor se întoarce acasă spre miezul nopţii. A făcut cadou o sumă mare de bani, în franci francezi, Florei Tănase. Ca să-şi cumpere rochii de la Paris. A lăsat-o beată de şampanie şi de plăcerea de a avea atâţia bani în poşeta ei. Nora şi Traian nu dorm. Tocmai s-au întors de la cinema.

— Putem să stăm de vorbă, puii mei de căprioară?, întreabă maestrul Flondor.

— Ai să ne întrebi ceva?, spune Traian. De fiecare dată când ne numeşti „puii mei de căprioară" ai ceva să ne întrebi.

— Ţineţi neapărat să pescuiţi subacvatic la Monte Carlo?, întreabă maestrul Flondor.

— Absolut, răspunde Traian. Am cumpărat tot ce ne trebuie. De ce ne întrebi?

— La şcoală sunteţi învăţaţi totul despre lupta împotriva capitaliştilor. Chiar la catehism vi se vorbeşte de lupta de clasă şi de dictatura proletariatului. Nu v-ar tenta să petreceţi zece zile într-o republică populară? La întoarcerea în Statele Unite o să-i epataţi pe toţi prietenii. Vă vor organiza o recepţie mai de soi ca cea a cosmonauţilor care se întorc de pe Lună. Niciunul dintre colegii voştri de clasă n-a avut şansa să trăiască într-o societate perfectă, de tip colectivist. Vă ofer această şansă. Aţi înţeles?

— Tată, tu faci elogiul republicilor populare? Tu, care ai devenit celebru ca reacţionar?

— Am fost rugat să vă transmit o invitaţie în Republica Populară Română, spune maestrul Flondor. Duc la îndeplinire mesajul.

— Tu ai descris republicile populare, mai cu seamă România, ca un infern, şi vrei să ne trimiţi acolo?

— Nu vă trimit, spune maestrul Flondor. Vă transmit invitaţia ce v-a fost făcută.

— Accepţi să mergem?, întreabă Nora. Vrei să scapi de noi?

— Nu, puii mei de căprioară, vă iubesc prea mult.

— Dacă ne iubeşti, de ce ne transmiţi invitaţia de a merge acolo unde, după tine, e iadul?

— Pentru a scăpa de boli grave, se foloseşte vaccinul. Cred că un sejur de două săptămâni într-o republică populară vă va imuniza pe viaţă. Veţi fi la adăpost de cea mai cumplită boală

care îi ameninţă pe oamenii secolului nostru: dictatura proletariatului.

— Tu vorbeşti serios, tată?, întreabă Traian.

Copiii sunt încântaţi, dar neliniştiţi. Colegii şi profesorii lor le vorbesc de fericirea pe care o va aduce omenirii societatea marxistă. Pe de altă parte, înţeleg cuvintele tatălui lor, care sunt opusul a ceea ce spune toată lumea. Până atunci, erau convinşi că tatăl lor nu avea dreptate. Acum, se îndoiesc. Cei care spun că comunismul constituie fericirea nu au trăit niciodată sub un regim comunist. Tatăl lor a făcut aceasta. Poartă încă cicatricele acestui regim.

— Cine ne invită, tată?, întreabă Eleonora.

— O persoană pe care nu o cunoaşteţi, soţia unui mare scriitor român. Am cumpărat drepturile de adaptare cinematografică a acestui autor. În această seară am luat cina cu agenţii literari şi cu soţia autorului.

— Cum se numeşte?

— Teleorman.

— Tocmai am cumpărat cartea lui, *Iubire sălbatică*. Titlul mi-a plăcut foarte mult.

— Doamna Teleorman e la Paris? A luat masa cu tine? De ce nu mi-ai prezentat-o? Nu întâlneşti soţii de mari scriitori ca Teleorman. Ştii că va lua Premiul Nobel în acest an? Am semnat petiţii la şcoală pentru a cere acest premiu pentru el. Academia Suedeză a acordat ultimele premii unor reacţionari ca Pasternak şi Soljeniţîn. Profesorii şi elevii colegiilor noastre au adresat o petiţie la Stockholm cerând ca Premiul Nobel pe anul 1974 să fie acordat unui veritabil scriitor socialist, lui Teleorman. Am semnat petiţia împreună cu Traian. Pentru aceasta am cumpărat cartea sa încă de când am văzut-o în vitrină, la Paris. Soţia sa ne invită în România? Uimitor! Bineînţeles că renunţăm la Monte Carlo. E prea frumos pentru a fi adevărat! Vorbeşti serios?

— Cât se poate de serios, spune maestrul Flondor.

— Râzi de noi, tată!, spune Nora. Tocmai ne-ai zis că ai cumpărat drepturile de adaptare cinematografică ale unui scriitor bolşevic. Tu, care eşti cel mai îndârjit dintre reacţionari. Nu poate fi adevărat.

— Iată contractul, puii mei de căprioară!, spune maestrul Flondor.

Traian şi Nora citesc actul semnat de Iulius Herdan şi Traian Portocal.

— Mâine dimineaţă va fi legalizat la consulatul american.

— Ce-ai păţit, tată, de cumperi opera unui scriitor comunist?

— E o poveste lungă, spune maestrul Flondor. O chestiune legată de criminalistică. Am cumpărat drepturile de expunere cinematografică în interesul unui client. Nu mi-am schimbat opţiunea. Liniştiţi-vă! Anticomunismul meu nu este o opinie. E o atitudine firească a unei fiinţe vii care a trăit experienţa răului şi care îl evită.

— Ce vrei să spui cu chestiunea legată de criminalistică?, întreabă Nora.

E blondă, la fel ca mama sa. Soţia lui Stelian Flondor e o englezoaică tip. E albă ca marmura. Părul ei e blond precum tutunul din Orient. Când a văzut-o pentru prima oară, maestrul Flondor a fost uimit de albul chipului ei. La fel cum papa Grigorie cel Mare a fost uimit de albul prizonierilor englezi pe care romanii îi aduceau în Cetatea sfântă. Marele papă s-a învârtit în jurul prizonierilor şi nu putea să-şi creadă ochilor că existau fiinţe omeneşti cu o piele atât de albă. A trimis îndată misiuni pentru a-i creştina pe albioni, sperând că sufletul le era la fel de alb ca pielea. Maestrul Flondor n-a putut să creadă niciodată că pielea soţiei sale şi cea a fiicei sale putea fi în mod natural atât de albă. În ciuda uimirii sale în faţa albului pielii englezoaicei, maestrul Flondor a regretat mereu că nu s-a căsătorit cu o fată întunecată la chip ca Flora Tănase, ca toate româncele şi mediteraneenele. Albul nordic îi dă impresia de aluat care n-a fost trecut prin cuptor.

— Vrei să ne spui povestea ta legată de criminalistică?, îi cere Traian.

— Vă interesează cu adevărat?, întreabă maestrul Flondor. Nu este o istorie progresistă, ca cea pe care o învăţaţi la şcoală. E o poveste anticomunistă reacţionară pe care nu vrea să o creadă nimeni. Dacă vreţi să o auziţi, por să v-o povestesc. Teleorman al vostru, idolul literaturii progresiste, pentru care aţi semnat petiţia, solicitând Premiul Nobel, nu este autorul cărţilor sale. Teleorman se numeşte în realitate Daniel Dracula. E un fost gardian al unui lagăr de exterminare, creat de Armata Roşie în România. Un agramat, un analfabet. Arestatul care l-a învăţat să scrie este autorul cărţilor sale. Dracula Teleorman e un escroc. Arestatul care îi scrie operele se numeşte Decebal Hormuz. M-am însărcinat să-l aflu şi să-l eliberez. Pentru a ajunge la el am cumpărat drepturile de expunere cinematografică ale lui Teleorman.

— Eşti nebun, tată! Cum poţi să spui asemenea lucruri? Teleorman e un scriitor de renume mondial. Se fac studii pe opera sa în colegii şi în universităţi. Cei care îl calomniază sunt reacţionari şi retrograzi. Crezi că altcineva îi scrie cărţile? Nu se mai petrec astfel de lucruri în ziua de astăzi.

— Un alt Premiu Nobel progresist, Mihail Şolohov, nu este nici el autor al operelor sale. Dar nu se poate aduce dovada. În cazul lui Teleorman, dovada este vie. Omul care scrie există în carne şi oase. Se numeşte Decebal Hormuz. E captiv undeva în Carpaţi. Aceasta este povestea legată de criminalistică de care mă ocup.

— Şi ce legătură are cu invitaţia care ne-a fost făcută?

— Soţia lui Dracula vă invită la Castelul Negru. Au acolo o piscină cu apă îndulcită. Vă invită să înotaţi în aceasta. Pretinde că e mai de preferat acolo ca în Mediterană. Puteţi să vă duceţi. Şi, între timp, dacă vreţi, aruncaţi o privire în stânga şi în dreapta. Veţi descoperi în anturajul lui Teleorman pe sărmanul captiv Decebal Hormuz, care de treizeci de ani scrie opere ce sunt semnate de gardianul său. Dacă-l descoperiţi, vom putea să-l eliberăm. E un act glorios pe care puţini oameni au ocazia să-l împlinească pe pământ. Puteţi să o faceţi, dacă vreţi.

Discuţia continuă timp de două ceasuri. Copiii sunt hotărâţi să meargă în România. Să accepte invitaţia la Castelul Negru.

— Eşti sigur că vom da de Hormuz acolo?, întreabă Nora.

E foarte tulburată. Există mereu ceva exaltant în faptul de a elibera un captiv. Maestrul Flondor e mai puţin entuziast. Nu le mai spune copiilor săi „puii mei de căprioară”. Îi numeşte acum „porumbeii mei”.

— De ce ne spui „porumbeii mei”?, întreabă Nora. Nu e frumos. E un joc răsuflat. Nu ne-ai spus niciodată porumbeii tăi. De ce faci asta acum?

— Privindu-vă, porumbeii mei, mă gândesc la porumbeii Sfintei Olga a Rusiei. Ştiţi povestea? Sfânta Olga era prinţesa domnitoare a ruşilor. Ea e cea care şi-a creştinat poporul. Era o prinţesă care ştia să poruncească. Opera ei a fost continuată de Vladimir, succesorul său. Ruşii au fost întotdeauna mânaţi cu cnutul. Prinţii au poruncit poporului să se adune pe malurile Niprului, să se dezbrace şi să se arunce în apă. Preoţi luaţi prizonieri din Bizanţ făceau rugăciunile Botezului. La porunca prinţului, ruşii ieşeau din apă botezaţi şi creştini. Totul a fost făcut în stilul ruşilor, cu cnutul. În masă. Un adevărat botez colectiv. Acesta s-a petrecut în secolul al X-lea. Ruşii sunt ultimul popor din Europa care a fost botezat. În masă. Sunt primul popor

care a ieşit din creştinism tot în masă. Prinţesa Olga, care a fost canonizată pentru că a creştinat un număr mare de oameni, era o femeie războinică. Pentru a cuceri o cetate vrăjmaşă, Sfânta Olga a capturat câteva mii de porumbei şi le-a legat petice cu pucioasă aprinsă de gheare. Apoi i-a lăsat să zboare deasupra cetăţii asediate. Porumbeii purtători de torţe se vor aşeza pe acoperişurile de paie şi de lemn ale cetăţii vrăjmaşe. Cetatea a fost incendiată de porumbei. A capitulat. Mulţumită porumbeilor purtători de foc, Sfânta Olga a intrat în cetate triumfătoare.

— Povestea este cumplită. Sper să nu fie adevărată.

— Este relatată în cronica lui Nestor. Toţi oamenii de litere o cunosc.

— Şi ce au a face porumbeii cu noi?

— Îngăduindu-vă să mergeţi la Teleorman, la Castelul Negru, pentru a-l descoperi pe Decebal Hormuz, procedez cu voi în acelaşi fel în care a făcut Sfânta Olga cu porumbeii săi.

— Teleorman o să ne omoare, spune Traian. Ne cheamă doar pentru a ne face rău. Nicio legătură cu porumbeii arşi ai Sfintei Olga. Şi dacă suntem arşi la Castelul Negru tu o să fii canonizat ca Olga.

Discuţia devine macabră. Copiii merg să se culce. Maestrul Flondor iese pe stradă. E neliniştit, întrebându-se dacă are dreptul să-şi trimită copiii la cei mai răi duşmani ai săi pentru a-l căuta pe Hormuz.

XLVI. Portretul lui Decebal Hormuz

Sâmbătă, 17 august, la ora 8 dimineaţa, sora Romana intră la hotelul Ritz. Trecând pragul hotelului, monahia resimte o durere, ca şi când inima sa ar fi fost prinsă într-o gheară. O durere morală. După legea monahală, o călugăriţă nu are dreptul să intre într-un han, într-un cabaret ori într-un hotel. Ortodocşii au păstrat regulile de odinioară, astfel că ele au fost transmise prin părinţi fără a se adăuga ceva şi fără a se scoate ceva din ele.

Sora Romana soseste la Ritz deoarece maestrul Stelian Flondor a convocat-o de urgenţă. N-a avut curajul să-l refuze, dar e conştientă de păcatul său. Şocul este cu atât mai mare, cu cât o face să-şi retrăiască trecutul. Aici, la Ritz, descindea mereu unchiul său, Horaţiu Ştirbei, când soseau la Paris. Piaţa Vendôme, Rue de la Paix, strada Castiglione fac parte din viaţa sa precum castelul Bonjuriştilor, Dumbrava şi Palatul Conducătorilor de la Bucureşti.

Băieţii de serviciu, portarii şi directorii de la recepţie se grăbesc să ajungă în faţa frumoasei monahii. Urcă la cel de-al doilea etaj. Maestrul Flondor o aşteaptă.

— Soră, am nevoie de rugăciunile dumneavoastră, spune maestrul Flondor.

— Aceasta nu vă stă în fire, zice sora Romana. De ce m-aţi convocat?

— Pentru a mă ajuta cu rugăciunile dumneavoastră, soră. N-am închis un ochi toată noaptea. Am luat cina, aseară, cu soţia lui Dracula Teleorman. I-a invitat pe copiii mei pentru un sejur la Castelul Negru. Din punct de vedere practic, e o şansă. Timp de zece zile, cât vor rămâne la castelul vampirului, copiii vor da, cu siguranţă, de Decebal Hormuz. Chiar dacă s-a ascuns sub pământ. Copiii vor intra peste tot. Problema, soră, e că nu am curajul să-i las pe copii să intre într-o republică populară. Am impresia că-i trimit în foc. Din punct de vedere logic, nu vor avea parte de niciun risc. Absolut nici unul. Dar, în mintea mea, o republică populară e un loc în care se suferă. Cum să-mi trimit aici propriii copii? Ce mă sfătuiţi să fac?

— O monahie nu dă niciodată sfaturi, maestre, spune sora Romana. O monahie se roagă.

— Să-i trimit ori să nu-i trimit?, întreabă maestrul Flondor. Flora Tănase, soţia lui Dracula, pleacă în această seară. Vrea ca fiica şi fiul meu să meargă cu ea.

— Şi copiii ce spun?, întreabă sora Romana.

— Sunt încântaţi să meargă, soră. Vor deveni eroi ai şcolilor lor anunţând că au stat zece zile într-o republică marxistă. În toate şcolile din lumea occidentală elevii sunt învăţaţi că Raiul nu este în înalt, ci în Răsărit. Vor să meargă în Rai.

— Dacă Dumnezeu îi ocroteşte pe copiii dumneavoastră, maestre, pot să păşească peste balauri, şi balaurii nu le vor face niciun rău.

— Mă sfătuiţi să-i las să meargă?

— E pe placul îngerilor ca doi copii să elibereze un captiv.

— Faceţi-mi portretul lui Hormuz, soră, spune maestrul Flondor.

Aştepta un alt răspuns. E furios pe sora Romana. Nu concepe ca o monahie să fie de acord cu trimiterea copiilor într-o republică comunistă. Era sigur că sora Romana va spune nu. A spus da. Aceasta l-a şocat. Monahia e ca Sfânta Olga.

— Ce portret doriţi?, întreabă sora Romana.

— Nora şi Traian vor ajunge la Castelul Negru. Vor cotrobăi peste tot. Vor cotrobăi prin întreaga regiune. E în firea lor. Îl vor afla pe Hormuz chiar dacă se află ascuns în spatele unor uşi de fier. Dar cum vor putea să-l recunoască? Descrieţi-mi-l!

— E înalt şi slab. Foarte slab, spune sora Romana.

Se gândeşte la Decebal Hormuz din ziua în care s-a prezentat înaintea ei la castelul Bonjuriştilor, spunând: „Am venit să donez sânge. Mă numesc Decebal Hormuz.” Era slab şi avea gâtul ca tulpina unei lalele.

— Era slab acum treizeci de ani, soră. Acum e gras, căci e în vârstă. Şi eu, şi colosul tropicelor eram slabi la vârsta aceea. Daţi-mi câteva detalii pentru ca copiii să-l poată recunoaşte. Ce vârstă ar trebui să aibă acum?

— Decebal Hormuz e mai mare cu doi ani ca mine, spune sora Romana. Are, aşadar, 49 de ani.

— Ce talie are?

— Nu pot să vă spun. Ştiu că este înalt.

— Neclar, soră. Spuneţi-mi tot ceea ce vă amintiţi. Îi vom face portretul-robot. L-aţi recunoscut după cuvintele sale în cinci minute de film documentar. Aţi păstrat bine imaginea lui. Descrieţi-mi-l astfel încât copiii să-l poată recunoaşte. După ce l-aţi recunoscut atât de repede şi atât de sigur în film?

— L-am recunoscut după întâmplările pe care le povestea, care trimiteau la trăsăturile chipului său. Vă daţi seama ce vreau să vă spun?

— Nu, soră, nu-mi dau seama deloc de ceea ce vreţi să-mi spuneţi.

— L-am recunoscut după faptele pe care le povestea, zice sora Romana. Mai mult încă, după mireasma sufletului său.

— Sufletul are un miros special, soră? Poate că are pentru nările îngerilor, dar nu pentru ale noastre. Ce vreţi să spuneţi prin mireasma sufletului său?

— E acelaşi miros pe care-l degajă cărţile sale, spune sora Romana. E un miros de curăţenie, de parchet ceruit, de lenjerie uscată pe zăpadă ori pe pajişte... Aceasta vreau să spun.

— Cu miresmele sufletului n-o să facem niciodată portretul robot şi, dacă nu faceţi portretul lui Hormuz, copiii mei, chiar dacă îl vor întâlni, nu vor putea să-l recunoască. Nu e păcat să meargă degeaba?

— Iertaţi-mă, dragă maestre, dar de treizeci de ani mă silesc să fac vid în capul meu şi să elimin toate imaginile din lumea văzută. Pentru a te ruga mai bine, trebuie să ştergi totul din memoria ta. Am şters chipul lui Hormuz. Nu pot să-l fac să reînvie. Am şters şi imaginea unchiului meu, şi pe cea a părinţilor mei. Dacă păstrez încă o imagine a lui Decebal Hormuz, această imagine nu este una materială.

— Nu căutăm un Hormuz imaterial, soră, spune maestrul Flondor. E un Hormuz în carne şi oase. Cel care scrie cărţile lui Dracula Teleorman. Spuneţi-mi cum e.

— L-am şters din mintea mea, repetă sora Romana.

— Dacă s-ar fi întâmplat aceasta, nu aţi fi putut să-l recunoaşteţi după treizeci de ani. Vă amintiţi de el. Vorbiţi de mireasma sufletului său. Căutaţi, măicuţă Romana! Cum era el din punct de vedere fizic când l-aţi cunoscut? Vă amintiţi bine de el?

— Aveam 17 ani. În acea vreme eram o fetiţă. O adolescentă nu vede niciodată ce are în faţa ochilor, ci doar imaginea pe care şi-o face faţă de ceea ce priveşte.

— Just, spune maestrul Flondor. Să nu complicăm lucrurile. Să spunem că nu l-aţi văzut cum era, ci cum doreaţi să fie. Care este imaginea pe care v-o făceaţi despre el când s-a aflat în faţa dumneavoastră?

— Sunt imagini fragmentare, spune sora Romana. Pot să afirm că nu l-am privit niciodată cu atenţie, aşa cum ai privi un lucru fizic.

— Spuneţi atunci ce-aţi văzut în el când s-a aflat în faţa dumneavoastră.

— L-am văzut pe tatăl său, Marele Hormuz. Mi-a povestit cum Marele Hormuz murise zdrobit de un copac într-o capcană de mistreţi. Pe măsură ce Decebal Hormuz vorbea, nu-l mai vedeam deloc. Îl vedeam pe tatăl său mort, întins pe o năsălie în mijlocul bisericii, alături de locul unde zăcea Hristos în Vinerea Mare. Vedeam pe Sultana, mama lui Hormuz, merii plantaţi în jurul fântânii, vedeam calul, pe Al-Araf... Aceasta este imaginea pe care o păstrez lui Hormuz.

— Persoana sa fizică era totuşi în faţa dumneavoastră. Îl priveaţi, nu? Cum era?

— Avea pielea galbenă. O piele netedă. Nu se rădea încă. Barba îi era ca un puf. Avea o frunte foarte înaltă.

— Iată un fapt concret. Cum era fruntea sa? Descrieţi-mi!

— Privindu-i fruntea, îmi aminteam de poezia pe care o învăţasem la şcoală: Fruntea lui se înalţă precum luna, „gânditoare ca o frunte de poet”.

— E tot ceea ce puteţi să spuneţi despre fruntea sa? Doar că era ca luna?

— Nu, spune sora Romana. Fruntea lui nu era poate ca luna. V-am spus că, privindu-i fruntea, m-am gândit la o poezie, în care se spune că fruntea se înalţă precum luna, „gânditoare ca o frunte de poet”.

— Aţi ratat ocazia de a face carieră în poliţie. Aţi fi făcut portrete robot magnifice. Dificil de lucrat cu dumneavoastră... Foarte dificil... Daţi-mi alte detalii despre el.

— Îmi amintesc de modul de a vorbi. Vorbea ca un om care-şi sapă un drum foarte greu în munte. Pronunţa cuvintele apăsându-le, ca şi când ar fi pus piciorul pe o stâncă, asigurându-se mai întâi că este trainică. Îşi căuta cuvintele. Nu folosea orice cuvânt.

— Destul, soră, destul! Putem să simplificăm, spunând că vorbea tărăgănat. Copiii mei îi vor supraveghea pe toţi oamenii care vorbesc tărăgănat în timpul şederii lor la Castelul Negru.

— Vorbea ca şi când ar fi înşirat perle. Încet. Plăcut. Prudent.

— Să trecem la altceva. Talia? Mi-aţi spus că era înalt şi slab.

— Ca brazii, zice sora Romana. Spunea adeseori: „Noi, oamenii din Ţara de Sus a Moldovei, suntem fraţi cu brazii, asemenea lor. Drepţi, subţiri, mereu în picioare.”

— Bun, alte detalii?

— Avea două ceasuri, spune sora Romana.

— Nu le mai are, soră. Puteţi să fiţi sigură.

— Bocancii săi erau uriaşi. Bocanci de vânători de munte.

— Dacă copiii mei îl întâlnesc pe Hormuz, n-o să-i mai aibă. Nu porţi aceeaşi pereche de bocanci timp de treizeci de ani.

— Îmi amintesc de greutatea lor, spune sora Romana. Când a venit la castel să doneze sânge şi când i-am spus că laboratorul îl refuza, i-a venit nespus de greu. Aproape a leşinat. L-am ajutat să se aşeze. Am observat că trupul său era uşor. De parcă nu ar fi fost supus gravitaţiei. Era lipsit de greutate.

— Liniştiţi-vă, soră, spune maestrul Flondor. Chiar şi cu gamela de mâncare din închisoare omul devine greu cu timpul. Impresia de lipsa greutăţii nu durează decât în timpul adolescenţei. Cu vârsta, omul devine greu. Toţi oamenii. A îmbătrâni înseamnă a deveni greu şi opac. Am văzut la Küsnacht, într-o clinică psihiatrică, fotografia unui bolnav celebru care a suferit şi a murit nebun. Era Nijinski. Cel mai imaterial dintre toţi dansatorii pe care timpurile moderne l-au cunoscut. Se spune că dansa fără să atingă vreodată solul, precum fluturii şi îngerii. Ei bine, soră Romana, cu vârsta, acelaşi Nijinski a devenit greu. În fotografia sa poartă încălţăminte grea precum a ţăranilor din nord. Chiar picioarele sale par grele. Ca nicovalele. Ne întrebam cum să fi mers cu picioarele atât de grele, cu picioare ca de plumb. După treizeci de ani, Decebal Hormuz ar trebui să aibă şi el plumb în picioare. Trebuie să se supună puternic gravitaţiei. Traian şi Nora nu-l vor recunoaşte după lipsa de greutate. Aţi fost îndrăgostită de el, soră?

— Cu siguranţă, răspunde sora Romana. Eram fără să o ştiu.

— Ştii întotdeauna de cine eşti îndrăgostit, spune maestrul Flondor.

— Dimpotrivă, se poate afirma chiar contrariul, spune sora Romana. La 17 ani eşti îndrăgostită de o imagine. Eşti îndrăgostită de dragoste. Chiar dacă proiectezi imaginea iubită pe o fiinţă fizică, nu îndrăzneşti să o priveşti.

— Am spus că aţi fi fost un as ca poliţist cu astfel de portrete, soră.

— Portretele din paşapoartele poliţiei sunt mai bune ca ale mele, maestre. Pe fişa antropometrică sunt notate numărul

centimetrilor, culoarea ochilor, greutatea, vârsta... Credeţi că acesta este un portret mai precis ca al meu? Omul este o fiinţă cu neputinţă de definit. Filosofia antică nu cunoştea decât indivizii. Ca poliţia, în zilele noastre. Atâtea kilograme, atâţia centimetri, cutare culoare şi cutare număr de ani. Pentru Biserica Ortodoxă nu există indivizi, ci persoane. Persoana scapă oricărei definiţii, oricărei descrieri. Este o fiinţă unică, absolut incomparabilă şi care nu poate fi surprinsă decât în viaţă, prin intuiţie. De ce să defineşti ceea ce este de nedefinit? Pe un om trebuie să-l simţi. Să-l surprinzi viu. Ca pe o operă de artă. Cine poate descrie sau defini muzica lui Beethoven? Nimeni. Pentru a o defini trebuie să o înţelegi. De îndată ce o înţelegi, spui: „E Beethoven!” Într-un muzeu, în faţa unui tablou, exclami: „E Rubens!” Citind, îţi spui: „E Dante, e Shakespeare, e Goethe, e Homer!” Acesta este omul. O capodoperă. Singura capodoperă a universului. Omul nu poate fi descris, nici definit, ci sesizat şi trăit precum o operă de artă.

— Copiii mei îl vor afla pe Decebal Hormuz, soră Romana, spune maestrul Flondor. Copiii ştiu să recunoască capodoperele indefinibile. Din acest punct de vedere sunteţi servită. Poliţia n-ar putea să-l afle niciodată pe Hormuz după portretul dumneavoastră. Copiii vor reuşi. Odată încheiate socotelile, mă întreb dacă n-aveţi dreptate. Căci cu portretul dumneavoastră, care este mai degrabă absenţa unui portret, l-aţi recunoscut pe Hormuz după treizeci de ani. L-aţi recunoscut după dialogurile scrise de el. După un film. După câteva fraze. E un adevărat record. Un record care nu e la îndemâna poliţiştilor.

XLVII. Castelul Negru

— Suntem sărmanii porumbei ai Sfintei Olga, spune Traian Flondor surorii sale. Ne aflăm, aici, la Castelul Negru, de zece zile. Timp pierdut. Nu am făcut nicio ispravă. Astăzi este 27 august. E marţi. Poimâine, joi, ne întoarcem la Paris. Nici urmă de Hormuz. Cu neputinţă de spus la întoarcerea noastră dacă Teleorman îşi scrie el însuşi cărţile ori dacă altcineva face aceasta.

Flora Tănase a rămas doar o zi la Castelul Negru. A mers să reprezinte România la Festivalul Filmului Albanez. Traian şi Nora Flondor sunt liberi să facă ce vor la castel. Se trezesc şi se culcă atunci când vor. Îi cer şoferului să-i ducă să viziteze mănăstirile, oraşele şi satele din zonă. Teleorman e înconjurat de o armată de servitori. Se trezeşte spre prânz. Face o baie în piscina sa cu apă îndulcită şi rămâne la soare ori se plimbă fumând de-a lungul aleilor timp de câteva ceasuri. Sunt cele mai rele ceasuri din viaţa lui Teleorman, căci îl doare capul. Nefericirea sa e că bea prea mult. În fiecare noapte întrece orice limită. A doua zi e mahmur. Nicio boală nu-l face să sufere pe Teleorman atât de mult ca mahmurelile sale cotidiene.

În timpul ceasurilor de durere, nimeni nu se apropie de el. E lăsat să sufere în singurătate. De cum se lasă seara, durerile de cap se potolesc. Odată cu noaptea, Teleorman renaşte la o nouă viaţă. Cina e servită în imensa sufragerie a Castelului Negru. Este singurul castel medieval de pe versantul răsăritean al Carpaţilor. A fost construit către anul 1000 de cavalerii Papei, care se aflau în cruciadă spre Europa orientală. Mai apoi, Castelul Negru a fost amenajat ca reşedinţă de vânătoare pentru regii României. La ocuparea ţării de către Armata Roşie, castelul a fost oferit marelui scriitor proletar Teleorman. Locuieşte aici din 1946. Nu l-a părăsit niciodată. În jurul castelului se întinde o imensă pădure de brad. E un fel de parc natural în care trăiesc mii de căprioare, de cerbi, de lupi, de urşi şi de mistreţi. Unul dintre diriguitorii literaturii române, în timpul unui voiaj în Franţa, a vizitat castelul lui Alexandre Dumas din apropiere de Paris. Celebrul romancier francez reconstruise în parcul său decorurile fiecăreia dintre cărţile lui preferate. Influenţat de Dumas, Partidul Comunist i-a adus un omagiu lui Teleorman construind în jurul castelului său monumente care să amintească de operele

sale. În amintirea poveştii *Lacului dulce* s-a construit piscina cu apă îndulcită. În amintirea *Răpirii Serafimei* s-a instalat o imensă peşteră în care urşii trăiesc în libertate. Sunt lăsaţi să pască în jurul castelului ponei, ca omagiu faţă de cartea în care Teleorman descrie caii de munte morţi la câmpie. Fiecare dintre aceste monumente a fost oferit lui Teleorman în cursul unor ceremonii la care au participat toţi conducătorii de partid. Teleorman este el însuşi principalul monument. Monumentele nu au obiceiul, ca fiinţele omeneşti, să-i privească pe semenii lor. Fiecare monument îşi este suficient sieşi. Teleorman duce o viaţă asemănătoare cu a altor monumente. La ora 20 fix este servită cina. La dreapta sa, în imensa sufragerie gotică a castelului, e aşezată prima secretară, domnişoara Mara Baloş. În faţa ei, la stânga lui Teleorman, se află una dintre gărzile de corp, Mizil. Gărzile de corp sunt cei mai buni prieteni ai săi. Mănâncă mult. Le place ca mâncarea să fie consistentă, din belşug. În afară de secretara Mara Baloş şi de Mizil, numărul celorlalţi invitaţi variază în fiecare seară. Uneori, sunt până la douăzeci de persoane. Nora şi Traian au mâncat în toate serile aşezaţi unul în faţa altuia la masă cu Teleorman. Se vorbeşte foarte puţin. Se mănâncă repede. Îndată după cină urmează filmul. Filme poliţiste americane şi westernuri. Se proiectează câte două filme pe seară. Şedinţa de cinema se încheie după miezul nopţii. În acel moment începe adevărata viaţă la Castelul Negru. Teleorman şi gărzile sale de corp se instalează în salon şi încep să joace cărţi. În timpul jocului, femeile de serviciu îi servesc cu băutură şi mâncare. Teleorman şi amicii săi nu merg niciodată la culcare înainte de zori. E beat mort, şi în fiecare dimineaţă are dificultăţi cu obiectele. Mânerul uşii se deplasează mereu când vrea să-l atingă. Scaunele pe care le întâlneşte în cale îi barează trecerea şi trebuie să le răstoarne cu brutalitate înaintând către pat. E nevoie să fie ajutat de gărzile sale de corp. Teleorman doarme apoi liniştit până la prânz.

— Cu o astfel de viaţă n-are timp să scrie, spune Traian.

— Poeţii cei mai productivi au fost întotdeauna mari beţivi şi dezechilibraţi, răspunde Nora. Istoria literaturii ne demonstrează aceasta la fiecare pagină. Modul de viaţă pe care o duce Teleorman nu arată că un altul scrie pentru el.

— Copii, veniţi să vă fac un cadou pentru tatăl vostru!, spune Teleorman.

E în halat de cameră. Are migrenă.

Traian şi Nora intră în somptuosul birou al lui Teleorman. E fostul cabinet de lucru al regelui României. După cucerirea României de către Armata Roşie, palatele, marile clădiri şi casele bogate au fost confiscate. Mobila, argintăria, tablourile şi covoarele au fost distribuite membrilor partidului. În Castelul Negru obiectele sunt îngrămădite ca într-un muzeu.

— Luaţi loc, spune Teleorman. Poimâine după-amiază, la ora 8, veţi fi conduşi la aeroport. Îmi pare rău că nu am avut timp să stăm de vorbă mai multă vreme în timpul şederii voastre. Sunt un creator. Sunt, aşadar, mereu chinuit. Spuneţi-i tatălui vostru că-i sunt nespus de recunoscător pentru ecranizarea *Fântânii Sultanei*. E una dintre operele mele preferate. Mi-am pus tot sufletul în această poveste. Iată o fotografie a *Fântânii Sultanei* pe care prietenii mei au construit-o aici, în faţa castelului. V-am scris o dedicaţie.

Traian şi Nora iau fiecare câte o fotografie identică a fântânii cu ghizd sculptat artistic, ce se află în casa castelului.

— La toamnă, în acest an, voi părăsi pământul scumpei mele patrii pentru prima oară, pentru a merge la Stockholm şi a primi Premiul Nobel pentru Literatură. Din Suedia voi pleca într-un tur al lumii. Când voi ajunge în Statele Unite, voi veni să vă văd. Tatăl vostru este comanditarul filmului meu. Şi-a înscris numele alături de al meu. Astfel a intrat în istorie.

Traian şi Nora Flondor nu sunt fiinţe sensibile ca sora Romana. Sunt duri. Dar nu pot să-l privească în faţă pe Teleorman. E un spectacol mult prea violent. La Paris, nimeni nu le-a spus că Teleorman avea faţa ciuruită de variolă. În fotografia sa, găurile variolei lipsesc, dar pielea chipului lui Teleorman e ca o sită. Ai impresia că au fost lipite una lângă alta pistrui negre. Găurile care îi sluţesc chipul sunt perfect rotunde. Sunt pe urechi, pe nas, peste tot. Un cap de mort.

— Am fost informat că voi, colegii şi profesorii voştri de colegiu, aţi semnat petiţii, cerând să-mi fie acordat Premiul Nobel de Academia Suedeză. Tineretul din lumea întreagă a făcut aceasta. Sunt mişcat. Vă rog să transmiteţi mulţumirile mele colegilor şi profesorilor voştri.

— Ne vor întreba detalii despre viaţa dumneavoastră, spune Nora Flondor. Mă vor obliga să fac lungi dări de seamă despre şederea mea la castelul dumneavoastră. Îl vor întreba, de asemenea, şi pe fratele meu.

— Aţi văzut totul, sper. Sunteţi la curent cu modul în care trăieşte un scriitor într-o ţară socialistă.

— Putem să vă punem câteva întrebări legate de literatură?, întreabă Nora.

A pregătit un chestionar. Acum, are ocazia să se servească de acesta, ori nu se va mai folosi de el niciodată.

— Puneţi întrebările pe care le doriţi, spune Teleorman.

— Când vă scrieţi cărţile?, întreabă Nora. Nu v-am văzut niciodată scriind.

— Nu există răspuns la întrebarea voastră, răspunde Teleorman. Atingeţi unul dintre cele mai mari mistere din câte există în univers: creaţia artistică. Nu m-aţi văzut niciodată scriind? E cât se poate de firesc. Câţi oameni au văzut Vezuviul, Etna, Stromboli ori alţi mari vulcani erupând? Niciunul. Cei care i-au văzut au murit. Creaţia literară e ca erupţia unui vulcan. Nimeni nu poate să o prevadă. Nici eu, creatorul, nu ştiu nici măcar cu o zi înainte când mă va lua în posesie actul creator. Sunteţi mulţumită de răspunsul meu?

— Vă mulţumesc! Nicicând nu ni s-a expus mai bine actul creator. A doua întrebare pe care doresc să v-o pun este următoarea: Vă place să citiţi? Nu v-am văzut niciodată deschizând ziare ori cărţi. Cum vă explicaţi, ca scriitor, aceasta?

— Nu citesc, declamă Teleorman. Nu mă cultiv. Ar fi un act împotriva firii mele. Să mă cultiv? Sunt însăşi cultura, însăşi literatura. Aţi văzut un măr mâncând alte mere? Aţi văzut un izvor căruia să-i fie sete şi care să ceară apă? Ei bine, nu! Nu am nevoie de cultură. Pentru că o produc. Nu sunt însetat de lectură. Căci eu însumi sting setea de lectură a altora. E misiunea mea socială.

— Scrieţi cu stiloul, cu creionul ori la maşină?, întreabă Nora.

— Cu niciunul dintre aceste instrumente, răspunde Teleorman. Am şansa de a aparţine unei societăţi progresiste. Dacă Armata Roşie n-ar fi venit în România pe 23 august 1944, nimeni vreodată nu ar fi auzit vorbindu-se de Teleorman. Eram incult şi analfabet. M-am născut cu geniu literar. Dar fără Armata Roşie aş fi trăit fără a scrie nimic. Analfabeţii nu scriu. În toate cimitirele noastre există Shakespeare, Dante, Goethe, care au fost înmormântaţi fără ca nimeni să fi auzit vreodată vorbindu-se de ei. Au fost oameni analfabeţi. Aparţineau unei societăţi retrograde. La ce-ar fi folosit Shakespeare dacă nu ştia nici să citească, nici să scrie? La ce-ar fi servit geniul cu care natura a dotat persoana mea, dacă Armata Roşie n-ar fi sosit să mă înveţe alfabetul? Aceasta trebuie să o spuneţi micuţilor voştri colegi. Armata Roşie va face miracole şi pe pământul american,

aşa cum a făcut pe pământul românesc. Acestea fiind spuse, răspund la întrebarea voastră. Nu pot să scriu nici cu stiloul, nici cu creionul, nici la maşina de scris, pentru că sunt un geniu creator impetuos. Opera iese din lăuntrul meu precum lava incandescentă din craterul unui vulcan. Instrumentul de lucru cel mai bine adaptat la natura talentului meu este magnetofonul. Când simt pământul tremurând în jur, mă retrag în micul meu birou de alături. Am să vi-l arăt. Uşile sunt blindate ca la bancă. Căci nimeni nu are dreptul să întrerupă actul meu creator. În aceste intervale de timp nu mănânc şi nu dorm. Sunt instrumentul propriului meu geniu. Dictez vreme de zile şi nopţi. Singur, cu aparatele de înregistrat. Apoi, ies la lumina zilei. Opera este încheiată.

— Scrieţi o carte în câteva zile?

— Nu am lucrat niciodată la o carte mai mult de o săptămână, spune Teleorman. Toate lucrurile de mare intensitate sunt scurte. Cât timp durează un cutremur de pământ? Câteva secunde. Cât timp durează căderea unui meteorit ori a unei comete? Actul creator este sinonim ca intensitate. Este, aşadar, de scurtă durată. Vă satisface răspunsul meu?

— Şi după ce aţi înregistrat pe benzile magnetice?, întreabă Traian.

— Comitetul central trimite dactilografe calificate care se instalează la castel şi transcriu opera înregistrată pe bandă. Intraţi, copii!

Teleorman deschide uşa biroului vecin. E ca un laborator. Lăzi şi cutii de benzi magnetice ale aparatelor de înregistrat. Atmosfera este rece şi sinistră. Cei doi copii au certitudinea intimă că nu se pot crea opere de artă într-un astfel de decor. Cabinetul de lucru al lui Teleorman seamănă cu un cabinet stomatologic. Nicio floare, niciun tablou. Nici cea mai mică nuanţă. Doar griul şi albul metalic. Chiar uşile sunt metalice. Se pot scrie în această ambianţă povestea Marelui Hormuz şi cea a Serafimei?

Cei doi copii ies cu sentimentul că au fost înşelaţi. Că se persistă în a trişa. E prima oară când au certitudinea că Hormuz, adevăratul scriitor, există în carne şi oase. Trebuie să fie aici, pe undeva. Teleorman nu ar fi fost în stare să scrie *Fântâna Sultanei* ori *Al doilea mormânt din Vinerea Mare*. Înseşi vorbele lui Teleorman sunt opusul cuvintelor folosite în cărţile pe care le semnează. Dar unde să-l afli pe Hormuz? Copiii trebuie să plece

joi, pe 29 august. În ziua Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul.

XLVIII. Circuitul Dracula

Miercuri, 28 august. E ceasul prânzului. Teleorman doarme. Mizil, Mitică şi Tache, gărzile de corp şi prietenii lui Teleorman, joacă cărţi pe iarbă. Nu e niciun drum asfaltat care să ducă la castel. Se aude însă un zgomot de motor. Traian şi Nora se află lângă Fântâna Sultanei. Sunt întinşi pe şezlongurile care au fost instalate pentru ei lângă ghizdurile fântânii, sub meri.

Soseşte o maşină. O maşină albă super-sport. Motorul face acelaşi zgomot ca cel al unui avion cu reacţie. Din maşina albă coboară un om cu tâmple argintii, elegant precum artiştii de cinema, şi o tânără blondă, înaltă şi uşor corpolentă, ca toate fetele din Nord.

— Vă salut, maestre!, strigă Mizil, alergând către elegantul domn coborât din super-puternica maşină albă.

— Teleorman doarme?, întreabă domnul elegant.

Înaintează. Şchioapătă. Încearcă să-şi ascundă infirmitatea. Face paşi mici. Dar piciorul său stâng e mai scurt decât dreptul. Pentru a nu fi văzut de copii şchiopătând, o prinde de braţul drept pe tânără şi înaintează împreună.

— Voi merge să-l trezesc imediat, maestre Zaharia!, spune Mizil.

E slugarnic. Face pe umilul. E ca un câine care vrea să fie pe placul stăpânului său.

— Cine sunt cei doi copii?, întreabă cel căruia i se spune maestrul Zaharia. Sunt copiii americani?

— Stiaţi că se află aici?, întreabă Mizil.

— Sunt la curent cu toate!, spune Zaharia.

Strânge braţul blondei care-l însoţeşte. Îi spune lui Mizil:

— Ţi-o prezint pe domnişoara Ulrika Olaf. E profesor de vampirologie în Statele Unite. E jurnalistă. E frumoasă, după cum vezi. Mai mult, este o foarte bună prietenă a ţării noastre.

După o jumătate de oră, Teleorman, suedeza, doctor în vampirologie, şi Zaharia Vlaşca, preşedintele Sindicatului Scriitorilor Români, sunt în salon.

— Nu arăţi prea bine, dragă Teleorman, spune Zaharia Vlaşca. Suferi de ceva?

— Mă simt bine, răspunde Teleorman. Care este scopul vizitei tale, tovarăşe Zaharia? Nu vii niciodată la întâmplare. Intră direct în subiect.

Zaharia Vlaşca este unul dintre foarte rarii jurnalişti şi poeţi români care şi-au oferit serviciile Armatei Roşii, atunci când aceasta, în 1944, a ocupat România. În schimbul colaborării sale, partidul a făcut din el preşedintele scriitorilor români, directorul Teatrului Naţional şi satrapul Artelor Frumoase. De treizeci de ani e maestrul absolut al vieţii literare, artistice şi culturale din România. Zaharia Vlaşca are ochii verzi, întunecaţi. Un verde sticlos. Are tot ceea ce un om poate să-şi dorească. Importă ţigări din Statele Unite, whisky din Anglia, şampanie din Franţa. Trăieşte ca Ilia Ehrenburg şi alţi şefi ai propagandei. Singura nefericire a lui Zaharia Vlaşca e că nu are o fărâmă de talent. Poeziile, romanele, studiile şi cărţile sale de amintiri sunt ca paiul sec, care nu are nici miros, nici gust. Citind o pagină scrisă de Zaharia Vlaşca, încerci aceeaşi senzaţie ca atunci când ai bea apă caldă. Doreşte să primească Premiul Nobel pentru Literatură. Are toate atu-urile pentru a-l primi. Comitetul Central al Partidului Comunist Român nu i-a refuzat niciodată ceva lui Zaharia Vlaşca. Partidul îi datorează mult. Zaharia Vlaşca a trimis la muncă silnică pe toţi poeţii, pe toţi romancierii români, până la ultimul, ajungând să moară, nemaiatingând un creion şi o foaie de hârtie. A atribuit legitimaţii de romancier şi de poet membrilor miliţiei, constituind astfel un pluton de propagandişti care se numeşte Societatea Scriitorilor Români.

— Care e obiectul vizitei tale, Malagambă?

Cei apropiaţi îl numesc pe Zaharia Vlaşca Malagambă din cauza defectului său de la picior.

— Arăţi, cu adevărat, rău, spune Zaharia Vlaşca. Mai mult, eşti foarte nervos.

— Sunt mahmur, răspunde Teleorman. Am băut prea mult în noaptea trecută.

— Bei prea mult în fiecare noapte, dragă Teleorman. Îţi seci geniul. Eşti un bun al poporului. Nu trebuie să privezi poporul de geniul tău. O să mori dacă vei continua să bei.

— De ce ai venit acum?, întreabă Teleorman. Prezenţa ta undeva e mereu urmată de un necaz. Ce necaz îmi aduci?

— Asta numeşti tu necaz?, întreabă Zaharia Vlaşca, arătându-i cu amândouă braţele pe suedeza de lângă el. Am ajuns în zonă din cauza ei. A venit în România în misiune. Nu fac decât s-o însoţesc.

— În misiune?, întreabă Teleorman. Ce fel de misiune?

Priveşte spre suedeză. E tipul de femeie care se numeşte *cover-girl*. Şi care pozează goală, ori aproape goală, pentru

coperţile magazinelor ilustrate americane. Tovarăşa Ulrika Olaf este profesor la Universitatea Chicago. E doctor în vampirologie. I-am spus lui Mizil.

— Domnişoara e prea tânără pentru a fi doctor şi profesor universitar.

— Am 26 de ani, spune ea.

Răspunde în română cu un puternic accent. Intră Mara Baloş. Fără a fi invitată, începe să traducă. Ulrika vorbeşte engleză, şi domnişoara Baloş traduce în română.

— Sunt profesor de fantastic şi de vampirism de un an.

— Da, tovarăşe Teleorman, lumea se schimbă. Nu mai eşti doctor şi savant când ai părul alb. Tovarăşa Ulrika şi-a publicat teza de doctorat care a devenit clasică. E un manual. Toţi studenţii învaţă fantasticul şi vampirismul după opera sa. Lucrează în acest moment la o viaţă a lui Dracula. Publicarea va fi un eveniment. Dumneaei este, de asemenea, un foarte mare fotograf de presă.

Zaharia a fost însoţit mereu de fete nespus de frumoase. Una dintre companiile de odinioară a fost Mara Baloş. Cu toate că Zaharia a abandonat-o, i-a rămas fidelă. Zaharia Vlaşca a recomandat-o lui Teleorman în urmă cu doi ani. De atunci, Mara trăieşte la Castelul Negru.

— Fotografiem monahii şi monahiile de la mănăstirile Văratec, Agapia şi Neamţ. Tovarăşa Ulrika va publica fotografiile ultimilor bărbaţi şi femei ale Evului Mediu european. Rulând spre mănăstiri, ne-am amintit că eşti în zonă. Si am venit să te vizităm. Nu e o vizită dezinteresată, mărturisesc. Ulrika va face fotografii Castelului Negru. Vrea să fotografieze carcerele, subteranele, fostele camere de tortură.

— Nu mai e nimic din toate acestea la Castelul Negru, răspunde Teleorman.

— Ba da, tovarăşe Teleorman. Castelul Negru avea altădată cele mai cumplite ascunzători subterane. Nici eu nu le ştiam. Ulrika mi-a spus.

— Nu există închisori subterane la Castelul Negru, răspunde Teleorman. Locuiesc aici de douăzeci şi opt de ani.

— Închisorile Castelului Negru sunt dezafectate. Intrările sunt zidite. Din această cauză nu eşti la curent cu existenţa lor. Ulrika are planurile detaliate ale Castelului Negru. Le-a aflat la British Museum, căutând documentaţie pentru opera sa asupra lui Dracula.

— Ţii morţiş să mă tulburi!, ţipă Teleorman. Vezi că am migrenă şi-mi vorbeşti ca şi când mi-ai bate un cui în cap. Îmi povesteşti lucruri aberante. Ciudăţenii. Ce tot îmi fredonezi despre Dracula? Nu mi-e temă nici de fantome, nici de vampiri. Mi-am început viaţa ca miliţian al Armatei Roşii. Ştiu cum să tratez fantomele.

— Nu ţi-a spus nimeni niciodată că castelul în care locuieşti, Castelul Negru, a fost odinioară reşedinţa celui mai vestit vampir din lume, contele Dracula?

— Dracula n-a locuit aici, spune Teleorman. Fantomele nu locuiesc nicăieri decât în capul popoarelor retrograde.

— Doctor Ulrika îţi va arăta planurile castelului tău, spune Zaharia. Vei fi atunci convins că Dracula a locuit aici. Americanii şi englezii ştiu foarte bine. De altfel, e un subiect pe care aş vrea să-l tratăm.

— Nu am obiceiul de a-mi pierde timpul vorbind despre vampiri. Dacă vrei să vorbeşti de Dracula, află alţi interlocutori. Vorbeşte despre asta în această seară cu monahii şi monahiile la mănăstiri. E o faună care crede în diavol, în vampiri şi în fantome. Eu sunt un scriitor al proletariatului. Aşadar, un realist.

— Pentru faptul că eşti un scriitor al proletariatului mă înţelegi foarte bine. Eşti prima persoană căreia îi vorbesc de Dracula.

Teleorman se ridică. Îşi freacă ceafa care-l doare. Are chef să facă baie în piscină. Ochiul verde şi sticlos al lui Zaharia Malagambă îl fixează. Îl ţine pe loc.

— Oficiul de turism tocmai mi-a adresat o cerere, spune Zaharia Vlaşca. Mi s-a adresat mie pentru că sunt preşedintele Monumentelor istorice. E vorba, în intervenţia lor, chiar de contele Dracula şi de castelul său.

— Vorbeşte, Zaharia, vorbeşte, şi lasă-mă să mă duc să fac o baie! Mă doare capul, ţi-am spus.

— Vom vorbi mai târziu de Dracula dacă nu vrei acum, spune Zaharia.

— Spune repede de Dracula al tău: ce i s-a întâmplat?

— Teleorman, tu ştii foarte bine, ca orice cetăţean, că una dintre bogăţiile patriei noastre este turismul. Acesta aduce mai multe devize decât petrolul, lemnul şi produsele agricole.

— Ştiu, spune Teleorman.

E convins că Zaharia Vlaşca vrea să-l tortureze din cauza poreclei lui de Dracula. Porecla care era adevăratul său nume atunci când a devenit miliţian, dar pe care l-a abandonat de când

a devenit un mare scriitor şi se numeşte Teleorman. Nimeni nu îndrăzneşte să-i aducă aminte că a purtat cândva numele de Dracula. Zaharia Vlaşca poate să-şi permită. E preşedintele scriitorilor. E deputat. E satrapul de la Cultură. Teleorman e, de asemenea, foarte puternic. Dar Zaharia Vlaşca e mai puternic decât toţi, căci e viclean. Are mai multă experienţă. Teleorman îndură astfel jignirea când i se pronunţă în faţă numele de Dracula.

— E adevărat că am purtat numele de Dracula!, ţipă Teleorman. Nu e o ruşine. Când Armata Roşie m-a angajat eram atât de sărac, tovarăşe Zaharia, că nu aveam nici măcar un nume. Am fost înscris cu porecla pe care copiii din clasa oprimantă mi-o atribuiseră. Poţi să-mi spui tot Dracula, precum copiii mizerabililor de burghezi. Au făcut-o în toată copilăria mea. Fă-o şi tu. Comportă-te ca sângeroşii copii de altădată. De altfel, doar privindu-te îmi aminteşti de burghezi. Eşti îmbrăcat la fel ca ei. Fumezi ţigări aromate la fel ca ei. Ca cei care mă numeau altădată Dracula.

— Nu te supăra, tovarăşe Teleorman. Dacă îţi vorbesc de Dracula nu o fac ca să te ofensez.

— De ce-mi vorbeşti, atunci?

— E în interesul poporului.

— Ce legătură este între Dracula şi interesul poporului?, strigă Teleorman.

— Tovarăşa Ulrika îţi va explica că celor care îşi iubesc poporul nu le e teamă să folosească numele Dracula. E o fantomă, un vampir, bineînţeles. Noi, materialiştii, nu credem în fantome. Dar când este vorba de binele poporului nu ezităm să folosim nici pe Dracula, nici pe alţi vampiri.

— Dracula va contribui la binele poporului român?

— E un adevăr. Dracula va umple seifurile republicii noastre populare. Dracula ne va aduce dolari. Pentru aceasta am fost contactat de oficiul de turism. Poţi să-ţi expun proiectul?

— Fă-o!, spune Teleorman şezând.

— E o banalitate să spui că civilizaţia americană e o civilizaţie putredă. Toate popoarele care au trăit în societăţi putrede au inventat plăceri împotriva naturii. Imperiul Roman este un exemplu. America este un altul. Tovarăşa Ulrika, care e de origine suedeză, dar cetăţean american, şi care este membră a Partidului Comunist clandestin din Statele Unite, ştie mai mult ca noi. Americanii au ajuns în aşa hal de degenerare şi de decadenţă, că au instaurat în universităţile lor catedre cu

profesori care dau cursuri de sexualitate, homosexualitate şi vampirism. Toate popoarele decadente fac la fel. Nero a acordat titlul de senator calului său. Americanii sunt aproape în acelaşi punct. Publicul sălilor lor de cinema nu mai vrea spectacole care să se adreseze inimii ori creierului. Cetăţenii din societăţile putedre şi decadente nu mai au nici inimă, nici creier. Cetăţenii societăţilor muribunde sunt reduşi la instinct. Producţia cinematografică, literară şi artistică trebuie să se adreseze exclusiv instinctelor cetăţenilor. Filmele şi cărţile sunt fabricate pentru a fi consumate de oameni care nu cunosc senzaţiile de teamă, de durere şi de plăcere trupească. La fel ca fiarele. Mai rău ca fiarele. Societăţile de turism trebuie să ţină seama şi ele, ca toate celelalte instituţii, că clienţii lor sunt oameni care nu au decât instincte. Turiştii străini nu mai vor nisip, soare, aerul de munte ori monumente istorice. Toate acestea sunt trecute. Societatea americană se schimbă. Regresează. Turiştii americani din 1974 nu mai vor să meargă la Versailles, la Notre-Dame din Paris, la Capitoliu ori la cascada Niagara. Vor ceva mai direct şi mai puternic. Atunci s-au organizat circuite turistice care provoacă senzaţii tari. Astfel, a sosit vremea să se creeze Circuitul Dracula. Tovarăşa Ulrika e consiliera tehnică a agenţiei de turism care a fost cea dintâi din Statele Unite ce a vrut să folosească un Circuit Dracula. Nu mă refer la porecla ta, tovarăşe Teleorman. Vorbesc de contele Dracula. Biograful acestui vampir e un irlandez numit Stocker. El a fost urmat de sute de cercetători şi biografi ai sinistrului Dracula. Tovarăşa Ulrika este titulara unei catedre de vampirism în care subiectul principal este Dracula. Ea poate să spună în faţa ta cum spune la catedra universităţii: Dracula e un vampir de origine română. E un fapt istoric. Niciun vampirolog serios nu poate contesta originea lui Dracula. E născut pe pământul patriei noastre. A trăit aici. Suntem acum o republică progresistă. Nu credem în fantome, dar nu trebuie să neglijăm realitatea istorică. Dracula e concetăţeanul nostru. E o sursă de bogăţie. Dracula vampirul e o mină de aur. De ce noi, Republica Populară Română, să lăsăm companiile multinaţionale ori pe americani să exploateze bogăţiile noastre naţionale? Într-o şedinţă a Comitetului Central al Partidului Comunist Român s-a decis comercializarea afacerii Dracula. Pentru a nu lăsa ca banii unuia dintre compatrioţii noştri să intre în buzunarele capitaliştilor străini. Aceşti bani se vor reîntoarce de aici înainte în seifurile republicii populare. Vor servi la bunăstarea proletariatului. Dracula, care este cunoscut printre

amatorii de fantasme ca băutor de sânge, ca un vampir, va fi îmblânzit de forţele socialiste şi transformat în personaj de utilitate socială şi în întreţinător al popoarelor înfometate. Conform planului adoptat, toate cimitirele unde sunt înmormântate victimele lui Dracula, toate castelele unde a locuit, toate satele unde au trăit tinere proletare, dintre care îşi alegea victimele sale ori, mai exact, hrana sa, vor trece sub controlul oficiului de turism român. Americanii, italienii şi englezii care vor dori să viziteze casele vampirului Dracula ori cimitirele unde sunt înmormântate victimele sale, vor trebui de aici înainte să folosească avioane româneşti, agenţii de turism româneşti, şi să trăiască în hanuri şi hoteluri administrate de Republica Română. S-a creat Circuitul Dracula. Turiştii vor fi aduşi cu chartere ale Oficiului de Turism Român. Ei vor rămâne aici vreme de două săptămâni. Li se va arăta totul despre Dracula. Turiştii vor putea dormi în chiar patul vampirului. Vor bea din vasele metalice din care vampirul bea sângele copiilor. Tovarăşa Ulrika a acceptat să devină consilierul nostru tehnic. Cunoaşte publicul american. Îl cunoaşte pe Dracula mai bine ca noi, care suntem concetăţenii lui. Nimeni nu este profet în ţara lui. Ai înţeles acum?

— Ce trebuie să înţeleg?, întreabă Teleorman.

Nu a urmărit pe de-a-ntregul monologul lui Zaharia Malagambă.

— Trebuie să faci un gest, Teleorman, spune Zaharia.

— Ce gest?

— Trebuie să oferi castelul Oficiului Român de Turism. Castelul Negru va fi transformat într-un imens han. Va fi numit *hotelul vampirului* ori *castelul Dracula*. În timpul ultimilor trei ani au ieşit o sută douăzeci de filme despre Dracula. Majoritatea oamenilor care a văzut aceste filme, cei cărora le-au fost povestite, vor veni în România să vadă locurile în care vampirul a trăit. Sunt potenţiali clienţi ai Circuitului Dracula. Au fost făcute calcule. Vor fi mai mulţi turişti pentru acest circuit ca pentru litoralul Mării Negre. Trebuie să oferi pe loc castelul. Turiştii care aduc devize trebuie să fie cazaţi. Castelul Negru se cuvine să fie apogeul etapelor organizate în Circuitul Dracula.

— Nu, spune Teleorman. Nu voi părăsi Castelul Negru.

— Eşti un comunist mult prea bun, spune Malagambă. Te cunosc. O să oferi castelul.

— Niciodată în viaţa mea!, răspunde Teleorman.

Zaharia Vlaşca a remarcat deja că încăpăţânarea lui Teleorman de a nu părăsi castelul este suspectă.

— Nu eşti burghez, Teleorman! Doar burghezii au simţul proprietăţii. Eşti un proletar.

— Refuz să cedez Castelul Negru, spune Teleorman. Am prieteni în Comitetul Central al Partidului Comunist. Îi vor avertiza. Vor înţelege. Nu-mi vor face aceasta mie, mai cu seamă în 1974, anul în care smulg pentru România Premiul Nobel pentru Literatură. Singurul Premiul Nobel care a fost decernat vreodată unui român.

— Nimeni nu-ţi va lua castelul cu forţa, spune Malagambă. Toată lumea e sigură că-l vei oferi tu însuţi pentru a fi utilizat pentru Circuitul Dracula.

— Te înşeli, spune Teleorman. Voi trăi şi voi lucra la Castelul Negru până la sfârşitul zilelor mele. Voi fi înmormântat aici. După moartea mea, castelul va deveni Muzeul Teleorman. Se vor face pelerinaje aici. Se va veni aici din toate ţările lumii pentru a vedea mormântul lui Teleorman, scriitorul născut de Armata Roşie şi de Partidul Comunist. Premiul Nobel pentru Literatură, 1974.

— Apropo de Premiul Nobel, îmi permiţi să-ţi spun ceva?, întreabă Zaharia Vlaşca.

— Prefer să-mi vorbeşti de Premiul Nobel decât de Dracula.

— Ţii neapărat să ai acest premiu?, întreabă Malagambă.

— E ca şi când l-aş avea. Toate republicile populare şi toţi simpatizanţii comunişti din toate ţările lumii l-au solicitat pentru mine. Guvernul român l-a cerut oficial. Academia Suedeză mi l-a acordat deja neoficial. În două luni îl voi primi oficial.

— Am stat de vorbă îndelung cu tovarăşii din biroul politic. Mi-au confirmat că nu e mult prea târziu.

— Nu e mult prea târziu pentru a face ceva?, întreabă Teleorman.

— Pentru a face schimbări, răspunde Zaharia Vlaşca. Dacă eşti de acord, e încă timp de schimbare. Se poate propune numele meu în locul tău. Toată viaţa am visat să obţin Premiul Nobel.

— Şi eu am visat, spune Teleorman. Şi mi-am realizat visul.

— Nu eşti un adevărat tovarăş, spune Malagambă. Un comunist care nu mai are simţul tovărăşiei nu este un bun marxist.

— Ce aştepţi de la mine?

— Fă o scrisoare prin care renunţi la Premiul Nobel în favoarea mea.

— De ce-aş face-o?

— Din spirit tovărăşesc, răspunde Zaharia Vlaşca. La rândul meu, îţi voi arăta prietenia mea, excluzând Castelul Negru din planul Dracula. Vei putea rămâne aici. Ştiu că nu eşti ataşat de acest castel dintr-un instinct sordid al proprietăţii, ci din cu totul alte raţiuni. Mă înţelegi?

— Nu, răspunde Teleorman. Nu înţeleg nimic.

— Ba da, dragă tovarăşe Teleorman, spune Zaharia Vlaşca. Tu nu poţi să părăseşti Castelul Negru pentru că ştii cu certitudine că nu vei mai putea niciodată să scrii ceva dacă-l părăseşti. În ziua în care vei pleca de aici, geniul tău creator te va abandona definitiv. Nu poţi să scrii decât aici. Ştii de ce? Nu mă obliga să ţi-o spun în faţa unui martor. Înţelegi acum ce vreau să spun?

— Strangulatorule de poeţi! Ucigaşule al artelor frumoase!, strigă Teleorman. Ai trimis în lagăre, ai trimis la moarte, punându-i în imposibilitatea de a scrie pe toţi poeţii, pe toţi romancierii, pe toţi scriitorii naţiunii române. Ai extirpat poezia. Fiecare român e născut poet. Singurii români care nu s-au născut poeţi sunt membrii societăţii scriitorilor pe care o prezidezi. Acum, te iei de mine. Uiţi cine sunt.

— Îţi cer să renunţi la Premiul Nobel în favoarea mea, spune Zaharia.

— Eşti complet nebun. De ce-aş face-o? Crezi că ţin la această clădire până la punctul de a renunţa la Premiul Nobel din cauza ei? De altfel, tu nu vei putea niciodată să-mi iei Castelul Negru. Voi avea şi Premiul Nobel, şi castelul.

— Mă îndoiesc, spune Zaharia Vlaşca.

— De ce te îndoieşti?, strigă Teleorman. Castelul îl am, am şi Premiul Nobel.

— Vei renunţa în favoarea mea. O să poţi să-l ai mai târziu. Eşti mai tânăr ca mine. Dacă nu am Premiul Nobel în acest an, nu-l voi mai avea vreodată, spune Zaharia Vlaşca. Nu se dă Premiul Nobel mai mulţi ani la rând aceleiaşi naţiuni. Dacă tu mă privezi de el în acest an, nu-l voi mai avea vreodată. În zece ani, dacă Academia Suedeză binevoieşte să-l acorde din nou unui român, nu voi putea să-l primesc. Voi fi mort. Suedezii decernează Premiul Nobel doar celor vii. Premiul Nobel e o chestiune bănească. Suedezii ştiu că morţii nu au nevoie de bani. Lasă-mă să obţin premiul în locul tău.

— Nu!, răspunde Teleorman.

— Dacă nu-mi vei ceda locul, îl voi lua eu însumi, spune Zaharia Vlaşca.

Începe să meargă şchiopătând. Are pantofi nespus de frumoşi. Pantofi făcuţi dintr-o piele fină şi suplă, asemenea catifelei:

— Nu poţi să ai premiul în locul meu decât dacă mă ucizi!, exclamă Teleorman. Doar ce mi-ai spus că suedezii nu dau premiul celor morţi. Dacă tu doreşti cu adevărat să iei premiul, trebuie ca eu să mor. Nu vrei să mă ucizi, nu-i aşa?

— Nu, răspunde Zaharia Vlaşca. Nu te voi ucide. Şi tu ştii de ce nu te voi ucide. Nu din milă ori din scrupulozitate, ci pentru că nu va fi nevoie să te ucid. Voi avea Premiul Nobel în ciuda faptului că trăieşti. Nu-l vei primi. Eu voi merge la Stockholm. Înainte de a pleca, pot să-ţi cer un serviciu? Îi permiţi secretarei tale Mara Baloş să vină cu noi? Dragul copil pe care-l vezi, tovarăşa Ulrika, are nevoie de un interpret. Mara Baloş e o foarte bună interpretă. Îi permiţi să ne însoţească la mănăstiri în această seară? Apoi, dacă mai ai nevoie de ea, se va întoarce.

— Ia-o şi du-te învârtindu-te! Ai omorât pe toţi poeţii români. Pe mine însă n-o să mă omori, Malagambă!

Teleorman părăseşte salonul fără să-şi ia rămas bun nici de la suedeză, nici de la Zaharia Vlaşca. Se va arunca în piscina cu apă îndulcită. Însă apa piscinei se arată neputincioasă în a-l calma.

XLIX. Cetatea microbilor

Maşina lui Zaharia Vlaşca părăseşte Castelul Negru în trombă. Se îndreaptă spre Agapia şi Văratec. Aceste mănăstiri sunt situate pe versantul răsăritean al Carpaţilor. Munţii taie peisajul în două ca un iconostas. Mănăstirile par pictate pe acest perete albastru precum icoanele. Maşina albă merge pe un drum asfaltat. La intersecţie, un panou cu un drapel galben. E scris cu caractere uriaşe şi fosforescente: „Zonă microbiană". Câteva zeci de metri mai departe, un alt drapel galben şi inscripţia: „Pericol de contagiune". Drumul e jalonat de panouri cu drapel galben însoţite de inscripţiile „Pericol, microbi, contaminare. Intrarea interzisă". Drapelul galben e un semnal care se foloseşte în circulaţia rutieră. Niciun automobilist nu l-a întâlnit vreodată. Drapelul galben e înălţat pe catargul vapoarelor contaminate de holeră, de ciumă şi de febră galbenă. În Evul Mediu, drapelul galben era ancorat deasupra oraşelor în care făcea ravagii ciuma neagră.

— E interzisă circulaţia aici, *darling,* spune Ulrika. N-ai văzut panourile?

Suedeza aparţine societăţii mizerabile, dar aseptice Occidentului. Nu-i este ruşine să facă dragoste pe trotuar, în marile pieţe ale Sorbonei, pe străzile La Harpe, Huchette ori Saint-Severin. Dar ar roşi de ruşine dacă ar fi surprinsă gata să pună piciorul într-un loc interzis pietonilor.

— Avem autorizaţie, răspunde Zaharia Vlaşca.

— Unde mergem?, întreabă suedeza.

— Surpriză, spune Zaharia.

— Nu există riscul contaminării? Ai văzut panourile? Spun că e periculos.

— Nu-ţi face griji, *my love!*

— Nu mergem la mănăstiri?, întreabă Ulrika. Nu mergem să fotografiem femeile şi bărbaţii în rasă de medievali care se cred îngeri?

— Mergem la mănăstiri mai târziu. Vreau întâi să îţi fac o surpriză. Mara, draga mea, explică-i Ulrikăi ce va trebui să fotografieze.

— Vom face fotografii?, întreabă Ulrika. Ce vom fotografia?

— Ceva ce pelicula aparatului tău n-a înregistrat vreodată.

— Spune-mi ce este.

— E o surpriză, răspunde Mara. O surpriză pe care Zaharia Vlaşca şi cu mine ţi-am rezervat-o.

— E un monument, un peisaj, un animal? Ce este?

— Un animal, răspunde Zaharia Vlaşca. Vei fotografia o specie care se credea că a fost exterminată complet în urmă cu treizeci de ani. Vei putea fotografia un exemplar unic, autentic. Un supravieţuitor.

— Ce este?, întreabă Ulrika.

— Îl vei prinde color. Îl vei putea filma, dacă vrei. Va fi foarte interesant. Vei trimite tatălui tău, care este membru al Academiei Suedeze.

— Ce este, dragă Zar? De ce animal dispărut e vorba?

— E un fascist, răspunde Zaharia Vlaşca. Un fascist autentic. Unul veritabil. Nu un fascist de operetă, ca în Italia, ca în Occident. Poţi afla una ca asta doar în Carpaţi.

— Un fascist?, exclamă Ulrika.

Suedezii trăiesc cu obsesia fascismului şi nu au altă speranţă pe pământ şi în cer decât în victoria speciei bolşevice, sub orice formă, sovietică, chineză, indochineză, albaneză şi altele.

— E în cuşcă?, întreabă Ulrika.

Pentru ea acest animal, care e numit fascist, este mai mare decât elefanţii, mai feroce decât hienele, mai puternic decât leii şi mai viclean decât şerpii. Fascistul e ca aerul. E peste tot. Misiunea esenţială, s-ar putea spune unica misiune a oricărui suedez, e de a extermina fascismul.

— Nu e în cuşcă, spune Zaharia Vlaşca. Dacă trăia în Suedia ori în Statele Unite, ar fi fost în cuşcă. În Carpaţi, speciile dispărute de secole trăiesc încă în libertate. E privilegiul munţilor ţărilor îndepărtate.

— Există un fascist liber în Carpaţi?, întreabă Ulrika. E vestea cea mai senzaţională veste pe care am auzit-o în ultima multă vreme. Fotografiile mele vor fi vândute la preţ de aur. Ca fotografia lui Yeti, abominabilul om al zăpezilor din Hymalaia, este visul suprem al tuturor fotografilor de presă. Un fascist liber aflat în Carpaţi, în 1974, e mult mai mult decât fotografia abominabilului om al zăpezilor. E fascist, adică activează? E încă fascizant?

Ulrika pronunţă cuvântul „fascizant” cu intonaţia pe care o iei atunci când întrebi dacă un obiect e încă radioactiv, aşadar, purtător de germeni ai morţii.

— E încă fascizant, ori un fascist retras?, întreabă Ulrika.

Punând întrebarea, suedeza albă se gândeşte la vulcanii stinşi din Auvergne şi din Masivul Central din Franţa. Sunt atât de stinşi, că nu ai mai putea gândi nicicând că odinioară erau vulcani la fel ca Etna.

— Fascistul pe care-l vom întâlni imediat e un fascist activ. Un şef fascist – desigur, foarte periculos.

— De ce e lăsat în libertate?

— Desăvârşirea nu e din această lume, spune Zaharia Vlaşca. Mara Baloş stă la Castelul Negru, la Teleorman, sub acoperirea de secretară. Doi ani de cercetări. În sfârşit, iată rezultatul. Mara Baloş a identificat fascistul. Ea m-a prevenit. Voiam să am o mărturie neutră. Pe cine aş fi putut afla mai bun martor ca tine, Ulrika? Tu eşti suedeză. Suedia este o ţară neutră. O ţară prietenă. Tatăl tău e un ilustru academician. Eşti un mare fotograf. Te-am ales pe tine pentru a lua prima fotografie a fascistului pe care Mara şi cu mine l-am descoperit.

— Eşti formidabil, Zar!, exclamă Ulrika. Ai descoperit un fascist.

Îl ia de gât şi-l îmbrăţişează ca şi când ar fi ucis un elefant. A ucide elefanţii e la îndemâna tuturor. Safari se organizează colectiv în chartere. Să descoperi un fascist, în 1974, un fascist activ, una ca aceasta nu este dat chiar tuturor oamenilor. Doar persoanele excepţionale, precum Zaharia Vlaşca, stăpânul Artelor Frumoase şi Literelor din Republica Populară Română, au acest privilegiu.

Bolidul alb al lui Zaharia Vlaşca opreşte brusc. Pneurile scârţâie sub asfalt ca dinţii bolnavilor care au coşmaruri.

— Autorizaţia, vă rog!, ţipă miliţienii.

Sunt dotaţi cu arme automate americane. Toate poliţiile şi toate miliţiile ţărilor de pe pământ, care se află sub jug străin, sunt echipate cu arme automate americane. Fiecare cetăţean american varsă o mare parte din veniturile sale pentru a cumpăra arme poliţiştilor şi gardienilor de închisoare din ţările ocupate de Rusia ori de alţi tirani ai Africii, Americii de Sud ori Asiei. America e o ţară care are nevoie de pace în lume. Statele Unite sunt o ţară de negustori. Precum Cartagina. Nu se poate face comerţ dacă nu e pace. Cu cât e mai multă pace, cu atât afacerile sunt mai înfloritoare. Pacea veritabilă nu există decât în închisori şi cimitire. Pacea cimitirelor nu-i interesează pe americani. Morţii nu sunt consumatori. Americanii au optat pentru pacea închisorii. Idealul naţional al Statelor Unite va fi atins în ziua în care întreaga planetă va fi transformată într-o

închisoare înconjurată de sârmă ghimpată. Fire de sârmă ghimpată care vor fi desfăşurate împrejurul planetei eventual de către sateliţi. Cine spune închisoare spune gardian. Cei mai buni gardieni de închisoare din lume, rasa prin excelenţă de gărzi pentru deţinuţi, de sbiri şi mânuitori de cnuturi şi de săgeţi sunt ruşii. Când vor fi create state penitenciare pe întreaga planetă, supravegherea şi dirijarea acestor state vor fi încredinţate ruşilor. Pacea necesară comerţului va domni peste tot. Americanii vor putea vinde în voie, fără a fi deranjaţi, ruşilor. Această politică va conduce la transformarea Statelor Unite într-un imens butic, cum nu a existat vreodată pe pământ. Visul va fi realizat când toate popoarele, vor fi plasate sub supravegherea ruşilor. Armamentul gardienilor ruşi va fi, bineînţeles, furnizat de Statele Unite. Ei sunt cei care vor obţine beneficii. Din această cauză, în 1942, fiecare cetăţean american depunea o importantă parte din veniturile sale în casieria de stat pentru a cumpăra arme ruşilor. Preţul armelor furnizate de Statele Unite către Rusia va fi rambursat cu vârf şi îndesat mulţumită schimburilor comerciale viitoare, căci materiile prime vor fi aproape gratuite. Ruşii vor folosi, aşa cum o fac la ei şi în coloniile lor, munca forţată. Orice cetăţean american va fi bogat. America va fi paradisul buticarilor.

— Dumneavoastră sunteţi tovarăşul Zaharia Vlaşca?, întreabă ofiţerul de miliţie. Comandatul oraşului m-a prevenit de sosirea dumneavoastră. Sunt fericit să vă salut, tovarăşe. Poftiţi!

Înainte de a intra în Cetatea Microbilor, au fost opriţi de mai multe baraje de miliţie. Pe drum erau bariere de sârmă ghimpată. În apropiere de Cetate erau câmpuri de mine. Cetatea Microbilor e compusă dintr-un ansamblu de imobile geometrice şi cenuşii. Sunt dispersate în întreaga vale, de-a lungul râului. Toate sunt separate de sârmă ghimpată, de *no man's land*, de câmpuri de mine, controlate de miradoare. În jurul întregii Cetăţi e o altă *no man's land* şi alte miradoare.

— Aici trăieşte fascistul?, întreabă Ulrika, privind înspăimântătorul spectacol al caselor şi copacilor înconjuraţi de o reţea de sârmă ghimpată.

— Exact, răspunde Zaharia Vlaşca. Fascistul se află aici.

— Dacă e aici, nu e liber, spune Ulrika. Văd că cetatea este înconjurată de sârmă ghimpată. Ce este, o închisoare?

— Nu, răspunde Zaharia Vlaşca. Nu e o închisoare. E un lucru pe care nu l-ai mai văzut vreodată. O să faci un text excepţional

în ziarele americane. Ai autorizaţie să faci fotografii. Nimeni în lume nu ştie că există.

— Ce este?

— E Cetatea Microbilor, dragă. Pe harta rutieră ea poartă numele de Microbograd. Oraşul în care locuiesc microbii. În 1944, când marele nostru aliat, ruşii, a sosit în ţara noastră, Armata Roşie era compusă din luptători din toate ţările planetei. Printre ei se aflau şi bolnavi. Fiecare latitudine şi fiecare longitudine îşi are bolile ei specifice. Armata Roşie a trebuit, la un moment dat, să facă faţă nu numai maladiilor existente în Rusia şi în Europa, ci şi celor care făceau ravagii la antipozi. Căci mulţi dintre luptătorii Armatei Roşii veneau de la antipozi. Odată cu luptătorii, au intrat în Armata Roşie microbi care nu existau decât sub tropice, la Ecuator, în Sahara, în India, în Cordilieri ori în Ţara de Foc. Pentru a vindeca soldaţii roşii atinşi de maladiile importate de la aceştia, Stalin a creat în România Microbogradul. E un spital mare cât o metropolă. Aici sunt pavilioane unde se tratează lepra. E îngrijită mai bine ca în ţara de origine. Ne aflăm doar într-o ţară progresistă.

— Sunt mulţi leproşi?, întreabă Ulrika.

Se gândeşte la manualele şcolare unde poate fi văzut cum carnea, oasele, buzele, nasul şi membrele cad uscate din corpul leprosului. Pentru ea, e cea mai înfricoşătoare boală din câte pot să existe pe pământ.

— Sunt în jur de cinci mii de leproşi, explică Zaharia Vlaşca. Cea mai mare parte sunt militari nordici. Sunt oameni ai brigăzilor internaţionale. A doua categorie vine din Asia.

— Nu este periculos pentru noi să mergem aici?, întreabă Ulrika.

— Nu intrăm la leproşi, *darling,* o linişteşte Zaharia.

— Ce alte boli mai sunt?

— La Microbograd se îngrijesc absolut toate bolile microbiene care există pe planetă. Se tratează ciuma simplă, ciuma neagră, febra simplă, febra galbenă, holera, febra tifoidă, variola, vărsatul, tuberculoza, sifilisul, turbarea şi încă multe altele. Se îngrijeşte totul. Există, se ştie, mai mult de o sută de mii de boli.

— De ce este înconjurat de sârmă ghimpată?, întreabă Ulrika.

— Nu e doar sârma ghimpată, *darling,* răspunde Zaharia. Toţi munţii dimprejur sunt declaraţi zonă interzisă. Ai observat panourile. Dar nu e o interdicţie doar pentru căile terestre. Cerul este, de asemenea, interzis. E firesc. Microbii sunt un duşman care trebuie circumscris, închis, claustrat, oprit. Microbul trebuie

să fie urmărit, oprit şi supravegheat. Există o divizie de miliţie ce supraveghează Cetatea Microbilor. Germenii, bacteriile şi microbii, draga mea, sunt mai dificil de supravegheat decât marile organisme. La Microbograd nu se trimit decât miliţieni de elită. Aici nu pătrunde nici măcar pasărea. Dar microbii nu sunt singurele primejdii. Un microb care nu are colaboratori e ca o secure în pădure. O secure nu poate face nimic împotriva pădurii dacă pădurea nu i-ar da coadă. Acelaşi lucru se produce şi cu microbii. Un microb, ori o bacterie, nu circulă singur. Un microb e o creatură fără viteză. Melcul e foarte rapid prin comparaţie cu microbul. Această mică creatură are întotdeauna nevoie, ţinând seama de micimea sa, de un vehicul. Lupta noastră, lupta Armatei Roşii, nu consistă, la drept vorbind, în a ucide microbii, ci în a extermina vehiculele pe care le împrumută. Din cauza vehiculelor microbilor s-a înălţat sistemul gigantic de apărare. Care sunt mijloacele de locomoţie ale microbilor? Fiecare călătorie în vehiculul avut. Microbul călătoreşte în bolnavul său. Pe bolnav deci, vehiculul microbului îl închidem. Fără vehicul, microbul nu poate merge nicăieri. E neputincios. În ciuda imensei lui puteri, e slab. Bolnavii de la Microbograd sunt închişi. Zăvorârea lor este atât de strictă, că nu au decât visul de a pleca. Leproşii, de exemplu, orice s-ar spune, nu se tămăduiesc niciodată. Ei trebuie să fie opriţi aici pe vecie. Oricine este oprit întreaga lui viaţă vrea să evadeze. De aici necesitatea miliţiei. Nimic nu este mai folositor în univers decât poliţia. Cine va lupta împotriva microbilor dacă nu ar exista miliţia? Există însă şi alte maladii, mult mai periculoase. Maladii despre care nu îndrăznesc să vă vorbesc.

— Există ceva mai înfricoşător ca lepra?

— Da, *darling,* există epidemii mai devastatoare ca lepra, ciuma ori holera. Cum ar fi boala politică. Sunt câţiva ani de atunci, tu erai mică, aceasta se petrecea în 1956. O furtună a subversiunii s-a abătut asupra pustei maghiare. Naţiunea lui Attila, naţiunea maghiară, a fost în câteva zile cuprinsă de o febră mortală. Exista teama că va muri. Că ea va părăsi lagărul socialist. Cauza acestei turbări, acestei febre, accesului de nebunie, această dementă care a fost revoluţia din 1956, era, pur şi simplu, cauzată de microbii veniţi din Apus. Transmişi prin radio, prin ziare. Nimic nu transportă mai confortabil microbii politici decât radioul, cărţile şi ziarele. Guttenberg a făcut mult bine, dar şi mult rău, inventând tiparul. Văzând Ungaria contorsionându-se neliniştită ca un cântăreţ de *rock and roll*,

toate republicile progresiste au alergat să o ajute pe sora lor bolnavă. Armata Roşie şi-a făcut datoria. Blindatele sovietice au restabilit calmul printre bolnavii Budapestei. Dar turbarea nu putea fi oprită doar de armată. Trebuiau remedii ştiinţifice. Medici specializaţi. Stabilimente adecvate pentru îngrijirea bolnavilor. Trebuiau spitale. În Rusia sovietică nu există. Dacă un cetăţean sovietic înnebuneşte de furie contestatară, e închis într-o casă de nebuni, la psihiatrie. Dacă săvârşeşte acte de nebunie, e trimis într-un lagăr de reeducare pentru a fi reeducat comportamental. În Ungaria era epidemie, un flagel, o contaminare generală, o calamitate. Spitalele de psihiatrie nu puteau fi de vreun folos pentru că se ocupau de indivizi. Lagărele de reeducare nu mai puteau fi eficiente pentru că era vorba de nereeducabili. Era o epidemie precum ciuma neagră din Evul Mediu. Vehiculele epidemiei maghiare, preşedintele Imre Nagy şi colaboratorii săi, au fost îmbarcaţi în ambulanţe şi aduşi aici, la Microbograd. Au fost închişi departe de leproşi. În blockhaus-urile de înaltă contagiune, epidemia maghiară a fost imediat oprită. De atunci, de fiecare dată când există un caz de tulburare socială undeva pe pământ, Partidul Comunist îi trimite pe cei tulburaţi la Microbograd. Aici la noi, unde mergem acum.

— Fascistul trăieşte în libertate? Cum se află aici?, întreabă Ulrika. Ori e o glumă, căci ştiu că nu mai există dinozauri, nici fascişti. Dacă se vorbeşte despre ei, e pentru a-i înfricoşa pe copii. Mai ales în Suedia.

— Eşti o adevărată comunistă, tovarăşă Ulrika, spune Zaharia Vlaşca. Cel care pune adevărata problemă e comunist. Necomuniştii vorbesc de toate. Comuniştii se referă la cele esenţiale, ca tine, tovarăşă Ulrika. Eu şi tovarăşa Mara Baloş ne-am întrebat, de asemenea, încă de la început: de ce se ascunde la Microbograd acest fascist? Ce scop are? Ce complot pregăteşte? Din fericire, l-am descoperit.

— Ştii de ce se ascunde aici?

— Ştiu, spune Zaharia. Ştie şi Mara Baloş. Suntem, de fapt, singurele persoane care ştim că există un fascist în libertate şi care cunosc complotul său.

— E un complot?, întreabă Ulrika.

— Un imens complot, urzit aici de fascistul pe care îl vei fotografia imediat. Îţi spun că se ascunde aici din 1946. De douăzeci şi opt de ani.

— E periculos?

— E un pericol mondial, dragă Ulrika, spune Zaharia Vlaşca. Nu e vorba doar de un pericol care sapă la temelia Republicii Populare Române, la prestigiul URSS şi al altor state bazate pe ştiinţă. Tatăl tău, ilustrul membru al Academiei Suedeze, este direct ameninţat de complotul ţesut de fascistul pe care îl vei vedea în carne şi oase. Ce vârstă are tatăl tău, Ulrika?, întreabă Zaharia Vlaşca. Trebuie să fie tânăr. Cu toate acestea, riscă să moară din cauza unor astfel de mizerabili de fascişti. Tatăl tău poate avea o criză cardiacă, aflând ce i se rezervă. Dacă e un om de onoare, ceea ce, cu siguranţă, nu poate fi pus la îndoială, nu va putea să supravieţuiască ruşinii cu care vor să-l acopere. Se va sinucide şi vei rămâne orfană. Nu doar tu, copilul său, ci Suedia va rămâne şi ea orfană de un mare savant. De tatăl tău.

— Ce face acest fascist?, întreabă Ulrika.

Începe să-i fie frică.

— E prietenul lui Teleorman, răspunde Zaharia Vlaşca. Se numeşte Decebal Hormuz. La Microbograd poartă un nume fals, în Cetatea Microbilor e numit Leonid Limitrof. E directorul depozitului de produse farmaceutice şi materiale medicale. Vreau să moară.

— E prietenul lui Teleorman?, întreabă Ulrika.

— Îl vei cunoaşte imediat. Nu e doar prietenul lui Teleorman. E mult mai mult decât atât.

— Şi Teleorman face parte din complotul fascist?, se miră Ulrika.

— Da, draga mea. E dureros, dar aşa stau lucrurile. Noi, comuniştii, avem datoria de a privi realităţile în faţă. De a ne ucide propriul tată, dacă trădează. Secera şi ciocanul sunt de fier. Dar de fier roşu, care cauterizează, care arde şi care ucide pe cei care încearcă să trădeze.

— Teleorman e un trădător fascist?

— Da. Extirpând vipera naţionalistă care se numeşte Decebal Hormuz, salvăm onoarea Suediei.

L. Fotografia lui Decebal Hormuz

Ulrika Olaf e liniştită. N-are de ce să se teamă. Microbii şi purtătorii periculoşi de microbi, adică bolnavii, se află la kilometri distanţă, despărţiţi de ziduri şi de sârmă ghimpată. Maşina albă se opreşte într-o curte înconjurată de imobile noi în stil sovietic. Ziduri înalte de beton, fără ornamente, cu grilaje de fier. După abolirea tavernelor, omul n-a avut niciodată o locuinţă mai solidă decât clădirile staliniste. Se află în curtea serviciilor administrative şi de securitate. Colonelul Aron, comandantul forţelor de securitate din Mirobograd, a fost anunţat de multă vreme, prin telegraf, de vizita lui Zaharia Vlaşca.

— Ce să vă arăt mai întâi?, întreabă colonelul Aron. Doriţi să vedeţi laboratoarele, bolnavii, personalul ori doar să aruncaţi o privire de ansamblu? Comitetul Central al Partidului Comunist mi-a ordonat să stau la dispoziţia dumneavoastră întru totul. Sunteţi preşedintele scriitorilor români. Scriitorii sunt gura poporului. Fără ei, România ar fi un popor fără gură. Scriitorii pe care îi conduceţi sunt urechile şi ochii naţiunii ori, dacă-mi permiteţi să folosesc un cuvânt savant, scriitorii al căror preşedinte sunteţi sunt radarele naţiunii. Căci artiştii văd precum radarele, chiar pe întuneric. Ce spun? Văd mai ales noaptea, căci niciodată partidul nostru nu a produs scriitori mai buni decât în timpul nopţii ocupaţiei fasciste.

Colonelul Aron a făcut înalte studii de spionaj şi în domeniul poliţiei la Moscova şi Leningrad. E unul dintre cei mai buni ofiţeri ai miliţiei politice. În ciuda acestui fapt, propoziţiile pe care le recită nu sunt pe placul său. Au fost scrise, la cerere, de Leonid Limitrof, unul dintre funcţionarii săi.

— Vreau să vizitez astăzi doar depozitul de produse farmaceutice şi materiale medicale, spune Zaharia Vlaşca.

— Aveţi kilometri de clădiri de parcurs, spune colonelul. Depozitul nostru deţine absolut tot. De la blocurile operatorii cu care suntem în măsură să echipăm în patruzeci şi opt de ore mai bine de zece spitale, până la cel mai infim comprimat. Suntem capabili, la Microbograd, să furnizăm tot ceea ce este necesar în materie de aparatură şi medicamente fără să facem apel la exterior timp de zece ani. Vă amintesc că avem aproape o sută de mii de bolnavi. În plus, aprovizionăm cu medicamente şi aparatură medicală nu doar întreaga Moldovă, ci şi regiuni

vecine din Polonia, Bulgaria, Cehoslovacia şi Rusia. Suntem ceea ce se numeşte un mare complex medical. Vreţi să vedeţi toate acestea? O să aveţi nevoie de o săptămână.

— În această seară vreau să-l întâlnesc pe director, răspunde Zaharia Vlaşca.

— Îl cunoaşteţi pe tovarăşul Leonid Limitrof?

— E un om interesant, după dumneavoastră?, întreabă Zaharia fără să spună dacă-l cunoaşte ori ba pe Limitrof.

— Tovarăşul Leonid Limitrof e decanul nostru, răspunde colonelul Aron. A preluat direcţia depozitului în 1946, acum douăzeci şi opt de ani. Microbogradul era minuscul pe atunci. Asta în ceea ce priveşte vechimea. Are apoi valoarea sa umană. Sunt aici o sută de mii de bolnavi şi cinci mii de oameni în serviciile administrative. Dacă li s-ar cere tuturor, prin vot secret ori prin ridicarea mâinii, să aleagă care este cel mai bun dintre noi, toţi ar spune că tovarăşul Limitrof.

— Aşa de mult îl iubiţi?, exclamă Zaharia Vlaşca.

— Nu doar noi, cei care suntem aici alături de el, răspunde colonelul Aron.

— Sunt oameni care-l iubesc şi de la distanţă?, întreabă Zaharia. Daţi-mi un exemplu.

— Membrii biroului politic, răspunde colonelul Aron. Suntem o instituţie naţională de interes mondial. Primim vizita tovarăşilor biroului politic şi miniştrilor mai mult decât oricare alt organism. Preşedintele republicii vine să ne viziteze de cel puţin două ori pe an.

— Îl cunoaşte şi tovarăşul preşedinte pe Limitrof?

— Bineînţeles!, răspunde, colonelul Aron. Mai ales tovarăşul vicepreşedinte al republicii, tovarăşul Zeus, vreau să spun tovarăşul Zamfir Botarev. De fiecare dată când vine la Microbograd, tovarăşul Zeus îşi petrece seara cu Leonid Limitrof, în apartamentul său. Uneori, tovarăşul preşedinte Zeus îl ia pe Limitrof să cineze împreună cu el la Piatra ori la Târgu Neamţ.

— Sunt atât de buni prieteni?, întreabă Zaharia Vlaşca.

Colonelul n-are timp să răspundă. Un difuzor anunţă:

— Colonelul la telefon! Sună preşedintele republicii!

Zaharia Vlaşca, Mara Baloş şi suedeza rămân singuri în mijlocul curţii.

— De Limitrof, spionul fascist vorbeai?, întreabă suedeza. Colonelul comandant pare să-l iubească mult.

— Spionii au întotdeauna o presă bună. Meseria lor este de a se face iubiţi, răspunde Zaharia.

Colonelul Aron soseşte alergând:

— A sunat tovarăşul preşedinte Zeus. Pentru echipamentul unui spital din regiune. L-am anunţat pe tovarăşul Limitrof de vizita dumneavoastră. Uitaţi-vă acolo sus: vedeţi ceva? Văd că domnişoara are un aparat de fotografiat. Poate să ia un cadru. E opera tovarăşului Leonid Limitrof.

— Despre ce e vorba?, întreabă Ulrika.

— A crescut o floare în vârful stâlpului?

— Exact, răspunde colonelul Aron. Pasiunea tovarăşului Leonid Limitrof sunt orhideele. De îndată ce are un moment liber, se consacră orhideelor. A scris un *Manual al orhideelor*. N-a fost încă publicat. O operă capitală. Puteţi să fotografiaţi. Orhideele sunt flori specifice tropicelor, ecuatorului şi ţărilor calde. Pădurile uriaşe de la tropice acoperă întreg pământul. Orhideea are nevoie de o simplă fărâmă de pământ pentru a-şi înfige rădăcina sa care nu este mai groasă decât un ac. Tovarăşul Limitrof ne-a explicat aceasta. Ne-a proiectat diapozitive. Scurt metraje. Ne-a arătat fotografii. Orhideea nu află nici măcar o fărâmă de pământ în pădurile tropicale. Şi chiar dacă o află, îi lipseşte lumina pentru a se fixa aici. În pădurile tropicale e întuneric chiar la prânz. Pentru a supravieţui, orhideea se caţără în jurul copacilor uriaşi, ca şi când ar urca pe o scară. Fiecare copac e o adevărată catedrală vegetală. De îndată ce orhideele ajung în vârf, îşi adună rădăcinile şi le aruncă deasupra lor. Îşi aruncă rădăcinile în aer şi în nori aşa cum alte plante şi le înfig în pământ. Orhideea îşi transformă organismul. Rădăcinile fac în acelaşi timp lucrul petalelor. E singura floare din lume care înfloreşte fără a avea nevoie de pământ. Aerul, umiditatea şi căldura soarelui îi sunt suficiente. Tovarăşul Limitrof a adaptat speciile de orhidee şi le-a făcut să trăiască în climatul nostru temperat. Plantează orhidee pe vârful stâlpilor de telegraf, pe pilonii de electricitate, pe antenele de televiziune şi de radio şi chiar pe paratrăsnet. Priviţi cum înfloresc la zeci de metri distanţă de pământ! Iarna, tovarăşul Leonid Limitrof face ca orhideele sale să înflorească agăţate pe acoperişuri, în mansardele complexului nostru. E straniu să vezi aceste flori trăind lipite de beton, de metal şi de ciment. Sunt numite „florile lui Limitrof”. Nu li se mai spun orhidee.

— Limitrof al dumneavoastră se întâlneşte adeseori cu Teleorman?, întreabă Zaharia.

— Se văd, practic, zilnic. Suntem vecini. Lui Limitrof îi place să facă baie. Teleorman are o piscină nespus de frumoasă. În

parcul lui Teleorman există, se pare, o floră uimitoare. Leonid Limitrof e pasionat de plantele medicinale. Merge să caute astfel de plante în fiecare zi. Profită de ocazie pentru a-i duce lui Teleorman cărţi, reviste şi scrisori. Corespondenţa soseşte direct la Microbograd, şi, de aici, o dirijăm către Castelul Negru. Dar de ce mă întrebaţi toate acestea?

— Limitrof vă va explica mai bine ca mine.

Ulrika tocmai a descoperit orhideele ce înfloresc în vârful stâlpilor de telegraf din curtea de la Microbograd. Le fotografiază.

— Cunoaşteţi antecedentele tovarăşului Leonid Limitrof?, întreabă Zaharia.

— Sunt comandantul securităţii, răspunde colonelul. Cunosc toate persoanele care se află aici. Limitrof s-a născut în Basarabia, la Cetatea Albă. E cetăţean sovietic. Oraşul său natal se află astăzi în URSS. Tovarăşul Limitrof a optat pentru cetăţenia română. E o şansă pentru noi. Fie doar şi pentru orhideele sale.

— Sunteţi sigur că adevăratul său nume este Leonid Limitrof?, întreabă Zaharia.

Colonelul Aron izbucneşte în râs.

— Vreţi să mă faceţi să divulg secrete de stat?

— Leonid Limitrof e un nume de împrumut?, întreabă Zaharia Vlaşca.

— Bineînţeles!, răspunde colonelul. Nu vă voi spune mai multe.

LI. Judecata lui Solomon

Castelul Negru. Zaharia Vlaşca, suedeza şi Mara Baloş au plecat. Teleorman e nervos, în salon, precum un animal închis într-o cuşcă. Nora şi Traian Flondor, care au asistat de departe la scenă şi care au auzit frânturi de conversaţie, presimt că furtuna se va abate asupra castelului lui Dracula. Copiii cred că Teleorman e furios doar din cauza veştii ce i-a fost adusă. Nora şi Traian Flondor au auzit cu propriile urechi argumentaţia lui Zaharia Vlaşca care încerca să-l convingă pe Teleorman să-şi cedeze castelul pentru a fi transformat într-un superb han pentru turiştii americani veniţi în România să caute urmele celebrului vampir naţional. Republica îi va da lui Teleorman un alt castel. Copiii se miră că refuză să plece. E un om care nu s-a ataşat de nimic. De ce vrea să rămână aici?

— Mizil, strigă Teleorman, ia-i pe toţi prietenii tăi şi du-te să chefuieşti la Clubul Gospodinelor! Vreau să rămân singur. Puteţi să vă întoarceţi când vreţi. Astă seară nu mănânc. Nu-mi trebuie nici cinema şi nici poker. Duceţi-vă învârtindu-vă şi lăsaţi-mă singur!

— Fetele pot să vină şi ele cu noi?

— Luaţi-le pe toate, vreau să rămân singur. Absolut singur. Dacă dau de cineva în jurul meu, îl împuşc.

— Şi cu copiii americani ce vom face?, întreabă Mizil. Nu putem să-i luăm cu noi. Trebuie să ia avionul mâine, joi, la ora 7 şi jumătate.

— Spuneţi-le să stea departe de mine. Daţi-le să mănânce astă seară. Faceţi-i să înţeleagă că mă simt foarte prost. Asta e tot. Valea!

Mizil şi celelalte gărzi de corp trebuie să vegheze, întâi de toate, asupra lui Teleorman şi a castelului zi şi noapte. Pentru aceasta sunt plătiţi. Nu au nimic de făcut. Castelul Negru aflându-se în interiorul zonei interzise a Microbogradului, gărzile de corp pot să plece însă fără teamă. Nimeni nu va intra la castel în timp ce ele lipsesc pentru a atenta la viaţa lui Teleorman ori pentru a-l jefui.

Mizil, cameristele şi ceilalţi angajaţi ai castelului pleacă cu mai multe maşini.

— Dacă aveţi nevoie de noi, daţi telefon la Clubul Gospodinelor. Am lăsat numărul de telefon copiilor. Pot să ne sune dacă le trebuie ceva.

Clubul Gospodinelor e un fel de restaurant, club de noapte şi sală de reuniuni, situat pe vârful muntelui ce domină oraşul Piatra. Acolo îşi au punctul de întâlnire pentru beţiile lor cadrele de la Microbograd, şefii poliţiei şi gărzile de corp ale lui Teleorman.

Nora şi Traian Flondor urmăresc atenţi agitaţia lui Teleorman după plecarea personalului. Nu durează prea multă vreme. Teleorman bea cu sticla. Cade beat pe sofa în salon şi adoarme. Cei doi copii au Castelul Negru la dispoziţie. Coboară încă o dată în beciuri. Le cunosc. Au coborât aici de mai multe ori. Acum fac aceasta fără teamă. Au lanterne puternice. Caută uşi secrete. Caută culoare. Zaharia Vlaşca îi spunea lui Teleorman că în castel sunt subterane şi carcere. Pentru câteva clipe, copiii speră să-l descopere pe Decebal Hormuz închis undeva dedesubt. Sunt decepţionaţi rapid. Subteranele şi beciurile sunt părăsite. Urcă în toate camerele şi inspectează încă o dată mansardele şi camerele servitorilor. Nu e nimic ce nu cunosc. În timpul şederii lor, au controlat totul.

Spre ora 20, Nora şi Traian au luat cina singuri în imensa sufragerie. Au fost serviţi de acea bătrână bucătăreasă, singura care nu i-a însoţit pe ceilalţi la Clubul Gospodinelor.

La miezul nopţii, Nora este trezită de o lovitură în uşă. Nu îndrăzneşte să aprindă lumina. Aude paşi. Se strecoară în camera alăturată. Îl trezeşte pe Traian. În salon se aude vocea lui Teleorman.

Un necunoscut a intrat în castel. Străinul l-a trezit pe Teleorman. Acesta e furios. Ţipă. Vrea să-l dea afară pe vizitator. Dar vizitatorul nu vrea să plece.

— E un hoţ?

— Nicicum, răspunde Nora. E cineva care vrea să vorbească neapărat cu Teleorman. E mort de beat însă. Vino să vezi. Vizitatorul încearcă să-l trezească pe Teleorman. Îi toarnă apă rece pe cap. Teleorman se revoltă.

Nora şi fratele său Traian coboară. Se uită în salon. Nu îndrăznesc să intre. Toate uşile sunt larg deschise. E lumină peste tot. Teleorman e ud. Vizitatorul poartă un costum bleumarin, cu haina închisă la gât, după moda militară. Copiii îl cunosc acum. E Leonid Limitrof. A venit în mai multe rânduri la castel. Ultima oară a fost pe 23 august, când Teleorman a dat o

mare recepţie cu ocazia sărbătorii naţionale a României, care celebrează ocuparea ţării de către Armata Roşie. Au fost în jur de o sută de persoane.

— Teleorman, trebuie să mă asculţi!, ţipă Leonid Limitrof. Chiar dacă eşti mort de beat, trebuie să mă asculţi.

— Vino mâine, îl roagă Teleorman. Am urechile şi capul grele, de parcă ar fi pline cu plumb topit.

— O să fie prea târziu. Respiră amoniac!, ţipă Limitrof. E o treabă urgentă.

— Nu e nimic grav. În două luni voi avea Premiul Nobel. Universul întreg va fi la picioarele mele, spune Teleorman.

— N-o să ai nimic dacă n-o să mă asculţi.

— Şi dacă te ascult?, întreabă Teleorman.

Surâde. Îi revine umorul.

— Dacă te ascult, totul va fi bine?

— Ascultă, Teleorman, secretara ta, Mara Baloş, e o spioană vârâtă în anturajul tău de Zaharia Vlaşca.

— Ştim asta, răspunde Teleorman. Sunt spioni peste tot. Spionii nu pot să facă nimic. Ca să-mi spui că Mara e o spioană ai venit? Nu merita osteneala să mă trezeşti pentru un fleac. Chiar şi câinii ştiu că Mara este spioana lui Zaharia.

— Teleorman, trezeşte-te!, îl imploră Leonid Limitrof. Nu avem timp de pierdut. Zaharia Vlaşca e la Microbograd.

— Ştiu, era însoţit de o suedeză albă şi de Mara. Au venit aici, apoi la tine la Microbograd, după care pleacă să doarmă la mănăstiri. Îmi spui lucruri pe care le cunosc deja.

— Zaharia Vlaşca m-a identificat, spune Leonid Limitrof. Mi-a arătat fotografia mea de la Colegiul Căilor Ferate din Paşcani. O fotografie mărită. Avea mai multe exemplare. Mi-a lăsat una. Priveşte-o!

Teleorman îşi pune ochelarii şi se uită la fotografie. E o fotografie clasică. Elevii şi profesorii în faţa şcolii.

— E clasa mea, explică Limitrof. Zaharia Vlaşca a dat de fotografie. Mi-a mărit capul. Priveşte-o!

Aşază înaintea lui Teleorman chipul unuia dintre elevi mărit. Spune:

— Sunt eu. Tu nu mă recunoşti, dar Zaharia m-a recunoscut. Ştie că Leonid Limitrof şi Decebal Hormuz sunt una şi aceeaşi persoană.

— Nu are nicio dovadă, spune Teleorman. Nimeni nu are vreo dovadă împotriva noastră.

Caută sticla.

— Zaharia mi-a spus direct, cu martori de faţă, că eu îţi scriu cărţile. Ştie tot.

— Ţi-a spus asta de faţă cu cineva? Va fi arestat pentru calomnie. Va fi trimis la muncă forţată pentru sabotaj. Sabotează Premiul Nobel pentru Literatură.

— E mai grav decât crezi, spune Leonid Limitrof. Zaharia şi Mara Baloş au probe. Dacă au vorbit înaintea martorilor, asta înseamnă că sunt siguri pe probele lor.

— Crezi că pot să facă ceva împotriva noastră?

— Pot, răspunde Leonid Limitrof.

— Ce pot?

— Totul, Teleorman, de aceea am venit.

Nora şi Traian Flondor au înţeles. Omul pe care veniseră să-l caute în România era în faţa lor. Decebal Hormuz e în salonul lui Teleorman. Nora şi Traian Flondor l-au întâlnit pe Decebal Hormuz, au vorbit cu el, dar nu l-au recunoscut. De această dată cel care ţipă e Decebal Hormuz. Nu trebuie să verifice.

— Avem o singură şansă să scăpăm, spune Decebal Hormuz.

— Care?

— Ia loc şi scrie.

— Ce vrei să mă pui să scriu?

— Ia loc şi scrie ce-ţi dictez, repetă Decebal Hormuz.

Teleorman se aşază înaintea biroului său. Decebal Hormuz îi pune stiloul în mână. Îi aşază o coală de hârtie înainte şi îi spune:

— Scrie!

— Ce să scriu?

— Tovarăşe, tocmai am descoperit că unul dintre duşmanii patriei noastre, pe nume Decebal Hormuz, condamnat în mai multe rânduri, e înscris în registrele de stare civilă din localitatea Dumbrava ca decedat. În realitate, îşi continuă activităţile împotriva societăţii, ascuns la Microbograd sub numele de Leonid Limitrof. Sper ca dumneavoastră să-l zdrobiţi aşa cum aţi zdrobit întotdeauna pe cei care se opun fericirii poporului. Semnează!

— Eşti nebun?, întreabă Teleorman. Vrei să te denunţ?

— Da, vreau.

— De ce?

— Pentru că, dacă nu o faci tu, o va face Zaharia Vlaşca.

— Să o facă el dacă vrea!, ţipă Teleorman. Nimeni n-o să-l creadă. Eu nu voi semna aşa ceva. Ai înnebunit? De ce trebuie să te denunţ?

— Pentru că nu mai e nimic altceva de făcut, răspunde Decebal Hormuz.

Îl împinge pe Teleorman pe scaun. Îi dă o a doua coală de hârtie şi-l obligă să scrie după dictare.

— Am scris deja. De ce să fac aceasta de două ori?, întreabă Teleorman.

— O scrisoare e pentru locotenent, şeful poliţiei Neamţ, iar a doua e pentru vicepreşedintele republicii, amicul tău, Zeus.

Deodată, creierul lui Teleorman se luminează. Beţia i se risipeşte. Numele de Zeus şi numele locotenentului au fost mai puternice decât apa rece şi amoniacul. Teleorman reia discuţia de la capăt.

— Explică-mi ce s-a petrecut.

Teleorman e ca un om ce tocmai s-a trezit. Îl descoperă pe Decebal Hormuz lângă el. Ştie că se află aici de multă vreme. Că au vorbit. Dar acum îl vede clar. Până în acel moment totul părea că s-ar fi petrecut în vis.

— Explică-mi de ce eşti aici, întreabă Teleorman.

— Tocmai ţi-am explicat. Acum aproape două ore Zaharia Vlaşca şi secretara ta, Mara Baloş, au venit împreună cu o suedeză la Microbograd. Au venit în biroul meu însoţiţi de colonelul Aron. Zaharia mi-a arătat fotografiile de la colegiul tău. Mi-a spus cu voce tare că are dovada că eu îţi scriu cărţile pe care le semnezi. A mers la mănăstiri împreună cu Mara şi cu suedeza. Se vor întoarce la Bucureşti luni. Te vor denunţa. N-o să primeşti Premiul Nobel. Zaharia Vlaşca a ţipat atât de tare, că putea fi auzit de peste tot.

— Ce a ţipat?

— A ţipat: „Teleorman e un escroc. Teleorman n-a scris niciodată vreo carte. Tu ai scris toate cărţile semnate de Teleorman. Adevăratul tău nume este Decebal Hormuz. Eşti condamnat la muncă forţată pentru tentativă de evadare. Ai ieşit din lagărul morţii cu complici-tatea lui Teleorman, care pe atunci era locotenent de miliţie. Avem toate probele. V-aţi fript amândoi!”

— Asta ţi-a spus?, întreabă Teleorman.

— Da. Asta mi-a spus.

— Mă va denunţa luni, nu-i aşa?

— O va face, are probele. Nu voi mai putea niciodată să scriu pentru tine. Totul a fost dat pe faţă. Trebuie să salvezi ceea ce mai este cu putinţă de salvat.

— Ce se mai poate salva?

Teleorman se aruncă într-un fotoliu. E la capătul puterilor.

— Trebuie să-l luăm pe Zaharia Vlaşca din scurt. Mă va denunţa luni. Tu vei trimite denunţul chiar în această noapte. Unul pentru locotenentul Samuel. Îl va primi mâine dimineaţă, în zori. Va veni să mă aresteze. Celălalt îl vei trimite lui Zeus. Azi e miercuri. Mâine, Zeus va avea denunţul tău în mână.

— Ce câştigăm de aici?

— Vei fi chemat la Bucureşti şi ţi se va acorda o importantă decoraţie cu citare publică în toate ziarele. Teleorman va fi încă o dată gloria ţării sale, denunţând un ocnaş care se ascundea.

— Şi tu?, întreabă Teleorman. Te-ai gândit la tine?

— Eu voi fi arestat oricum. Locotenentul Samuel mă va aresta mâine la ora 7 dimineaţa, la primirea denunţului tău, ori mă va aresta luni pe baza denunţului lui Zaharia. Pentru mine, nu există decât închisoarea.

— Şi de ce vrei să fii arestat pe baza denunţului meu? Ca să fiu decorat?

— Nu, Teleorman. Vreau să fiu arestat pe baza denunţului tău ca să nu se mai suspecteze că eu sunt cel care îţi scriu cărţile.

Nora şi Traian Flondor ascultă conversaţia uluiţi. Înţeleg perfect româna. Tatăl lor i-a învăţat de mici. Ascultând dialogul dintre Decebal Hormuz şi Teleorman, cei doi copii au impresia că visează ori că au uitat limba română, într-atât li se pare de greu de crezut.

— Dacă voi fi arestat pe baza denunţului tău, tu vei fi curat, Teleorman, înţelegi? E singura cale de a scăpa. Denunţă-mă! Te vor decora şi nu vei mai fi suspectat. În două luni vei primi Premiul Nobel. Astfel, îl vei descalifica total pe Zaharia Vlaşca. Luni, când va depune denunţul împotriva mea, toată lumea îi va râde în nas. I se va spune că sunt arestat deja de trei zile pe baza denunţului marelui patriot Teleorman. Va fi descalificat şi nu va mai avea curaj să reia atacul şi să mă acuze că îţi scriu cărţile. Semnează cele două denunţuri! E singura soluţie. Semnează, şi vom obţine victoria!

— Cine va obţine victoria?, întreabă Teleorman.

— Noi, răspunde Decebal Hormuz.

— Cum pretinzi că obţii victoria? Tu vei fi în închisoare dacă trimit denunţurile.

— Eu voi fi în închisoare, dar tu vei obţine Premiul Nobel, răspunde Decebal Hormuz. Cărţile noastre vor fi încununate.

Cărţile noastre vor fi citite pe întreaga planetă, de toate popoarele, în toate limbile. Nu e o victorie uriaşă?

— Dar tu vei fi în închisoare!, ţipă Teleorman. Ai curajul să-ţi sacrifici viaţa pentru cărţile tale?

— Nimic mai firesc, răspunde Decebal Hormuz.

— E firesc să mergi la închisoare?

— Nu vei putea niciodată să înţelegi aceasta, dragă Teleorman. Îţi aminteşti de judecata lui Solomon?

— Ce-are a face Solomon cu închisoarea? Las-o baltă cu Solomon! Ce-a făcut Solomon?

— Două mame îşi disputau un prunc. Fiecare dintre acestea pretindea că este adevărata mamă. Au venit înaintea lui Solomon şi au cerut să li se facă dreptate. Solomon a ridicat sabia şi s-a prefăcut că-l taie pe copil în două pentru a-l împărţi celor două femei. Privind sabia atârnând deasupra pruncului, una dintre femei era bucuroasă, în vreme ce cealaltă a început să ţipe, implorând să nu fie tăiat copilul. Prefera să dea copilul viu rivalei sale decât să-l vadă tăiat. Acelaşi lucru şi în cazul tău. Cărţile tale sunt creaţia mea. Vreau ca ea să trăiască. Tu nu poţi să simţi acelaşi lucru ca mine, care le-am smuls din lăuntrul meu. Nu ai făcut decât să le semnezi. Ele sunt sângele meu, carnea şi suflarea mea. Vreau ca ele să trăiască chiar cu preţul de a fi închis. Înţelegi asta? Trebuie să fii mamă ori artist ca să înţelegi. Semnează, Teleorman, şi du denunţurile imediat! E singurul serviciu pe care ţi-l cer.

— Nu pot să fac una ca asta, spune Teleorman.

— Trebuie. Absolut. Dacă nu o faci, totul este irosit. Eu voi fi la închisoare. Opera noastră va fi interzisă. Dacă mă denunţi, voi fi în închisoare, dar opera va fi salvată. Îmbracă-te şi vino cu mine să pui denunţurile în cutia de scrisori.

— Ce fel de om eşti tu?, întreabă Teleorman.

— Nu merită osteneala să-ţi răspund. N-o să înţelegi. O femeie fără copil nu poate să înţeleagă o mamă. Cei sterpi nu pot niciodată să-i înţeleagă pe creatori. Să mergem!

Decebal Hormuz e slab, subţire, dar trupul său e asemenea oţelului unei săbii. Stă perpendicular. Ia un pardesiu din vestiar. Îl aşază pe umerii lui Teleorman. Pune denunţurile în două plicuri. Îl obligă pe Teleorman să scrie adresele. Intră în birou. Deschide toate sertarele. Caută timbre. Revine în salon. Lipeşte timbrele pe plicuri. Le pune în buzunar cu grijă. Sunt scrisori care îl vor conduce la închisoare, iar opera sa, la glorie. Îl ia pe Teleorman de braţ. Îl sprijină. Îl duce la garaj. Copiii îi urmăresc

de departe cu privirile. Decebal Hormuz nu este un om frumos. Acum pare mai frumos decât alţii. Are frumuseţea burghezilor din Calais care au venit în faţa invadatorului cu frânghia la gât pentru a fi spânzuraţi. Numai ca oraşul şi copiii lor să trăiască. Decebal Hormuz se îndreaptă spre maşină, târându-l după el pe Teleorman. Merge spre închisoare şi eternitate. Aceeaşi direcţie. Şi pentru una, şi pentru cealaltă.

— Opreşte!, ţipă Teleorman.

E pe marginea piscinei. Decebal Hormuz îl ţine de braţ.

— Ai uitat ceva?, întreabă Hormuz.

— Nu pot să te denunţ. Vei fi închis. Nu vei mai ieşi niciodată. Vei fi toturat.

— Chiar dacă nu semnezi denunţul, am să merg la închisoare. Zaharia Vlaşca e hotărât.

— Trebuie să cauţi o altă soluţie, spune Teleorman.

Se apleacă pe marginea piscinei. Ia apă îndulcită şi îşi umezeşte faţa.

— Nu există o alta, răspunde Hormuz.

— Poţi să fugi, spune Teleorman. Ai maşina mea. Ai bani. Ai actele în regulă. Dacă mai ai nevoie de bani, îţi voi mai da. Am la mine. Fugi! Zaharia te va denunţa luni. Nu va fi la Bucureşti mai înainte de luni. Dacă fugi imediat, luni vei fi peste graniţă.

Nora şi Traian sunt ascunşi în pridvor. Hormuz şi Teleorman sunt la trei metri de ei. Luminaţi de felinare. Copiii aud perfect cuvintele lor. Ca la teatru.

— Nu pot să mai fug, spune Decebal Hormuz. Am evadat din mai multe închisori şi am fost prins imediat. Am încercat să trec de două ori Dunărea. Au pus mâna pe mine. Aveam pe atunci mai puţin de 20 de ani. Cu toate acestea, am fost mereu arestat. Dacă nu am reuşit să evadez pe când aveam 20 de ani, cum aş putea acum? Anul viitor voi avea 50 de ani. La vârsta mea, nu mai traversezi Dunărea înot. Sub gloanţe. De altfel, chiar dacă ajungi pe malul iugoslav, eşti dat miliţiei româneşti. Autostrada iugoslavă s-a terminat de multă vreme. Nu mai au nevoie de mână de lucru. Nemţii din Răsărit au înconjurat ţara lor cu ziduri mai înalte decât zidul chinezesc. Chiar dacă ajung la Berlin, voi fi extrădat. În zadar să încerc...

— Ce ai să faci la închisoare?

— Tot ceea ce fac cei închişi, răspunde Hormuz.

— Şi la mine te-ai gândit? Ce am să fac fără tine?

— Nu mai ai nevoie să scrii, spune Decebal Hormuz. Opera ta s-a încheiat. Vei avea Premiul Nobel în două luni. Vei face turul

lumii cu Flora Tănase. La întoarcere, vei fi director la Cultură, al teatrelor, al televiziunii. Orice mare scriitor îşi încheie cariera într-un fotoliu de director. Vei face la fel ca predecesorii tăi.

— Dacă te vor tortura, n-ai să vorbeşti?, întreabă Teleorman.

— Să vorbesc?

— N-ai să mărturiseşti niciodată, chiar dacă te torturează?

— Tu eşti fratele meu siamez, Teleorman. Dacă unul dintre fraţii siamezi moare, celălalt nu supravieţuieşte niciodată. Mulţumită ţie am rămas în viaţă, Teleorman. Sunt singurul poet român care a supravieţuit ocupaţiei. Am scris şi-am publicat sub ocupaţie. Desigur, am împrumutat numele tău. Scriitorii au făcut întotdeauna aceasta. Arouet trebuia să-şi imprime cărţile în Olanda şi să le semneze Voltaire. În zilele noastre, un pseudonim nu este suficient. A trebuit să iau ca pseudonim un nume viu, în carne şi oase şi în uniformă de miliţian. E o cerinţă a vremurilor. Am făcut aceasta. Să ne grăbim! Gărzile tale de corp nu vor întârzia să apară. Trebuie să depunem denunţurile în această seară. Zarurile au fost aruncate.

LII. Verificarea

E ora 6 dimineaţa. Locotenentul Samuel soseşte în jeep la castel. E însoţit de două gărzi înarmate. Mizil s-a culcat târziu. Răspunde la interfon. E furios că a fost trezit.

— Aici locotenentul de poliţie Samuel. Deschide-mi imediat!

— Ce vrei, Samuel?, ţipă Mizil.

Sunt de acelaşi grad. Sunt prieteni. Samuel i se adresează direct. Ca şi când ar fi superiorul lui Mizil.

— Trebuie să-l interoghez imediat pe tovarăşul Teleorman, spune Samuel.

— Doarme, răspunde Mizil. Vino la prânz.

— E urgent. Deschide-mi!

După câteva minute, locotenentul de poliţie Samuel e în faţa lui Teleorman. Îi arată scrisoarea pe care tocmai a primit-o. Scrisoarea dictată în acea noapte de Decebal Hormuz.

— Dumneavoastră aţi scris această scrisoare, tovarăşe Teleorman?, întreabă locotenentul de poliţie.

— De ce te îndoieşti? Toată lumea cunoaşte scrisul lui Teleorman. N-ai primit nicio dedicaţie de la mine?

— Dumneavoastră aţi scris această scrisoare?, repetă Samuel.

— Ţi-am răspuns că da.

— Când aţi trimis-o?

— Am pus-o în cutia de scrisori în această noapte, mai înainte de ora 1. Eşti mulţumit?

— Pot să o citesc cu voce tare?, întreabă Samuel.

— Crezi că am uitat ce-am scris?, ţipă Teleorman. Spune ce ai să-mi spui şi du-te. Vreau să mă culc.

— Scrieţi în această scrisoare că tovarăşul Leonid Limitrof se numeşte în realitate Decebal Hormuz şi că este un ocnaş evadat.

— Întocmai, răspunde Teleorman. Adaug că a fost condamnat la douăzeci de ani de muncă forţată pentru tentativă de evadare, atentat la securitatea statului şi că a făcut să fie înscris ca decedat în registrele stării civile din Dumbrava, satul său natal. Poţi să verifici toate acestea. Dacă verifici rapid şi cum trebuie, o să fii avansat. Să ai o zi frumoasă!

— Am altceva să vă întreb, spune locotenentul Samuel. Vă menţineţi denunţul?

Nora şi Traian sosesc în salon. Sunt urmaţi de şoferul care îi va duce la aeroport.

— Dacă ai alte lucruri de adus la cunoştinţă, vino mai târziu, spune Teleorman. Copiii sunt pe picior de plecare şi trebuie să mă ocup de ei.

— Tovarăşe Teleorman, vă întreb cât se poate de serios: vă menţineţi denunţul de faţă?

— Îl menţin, răspunde Teleorman.

— În acest caz, procedez imediat la arestarea tovarăşului Leonid Limitrof. Dacă este o farsă, vă veţi asuma responsabilitatea. Cei doi miliţieni care mă însoţesc sunt martori că am venit pentru verificarea faptelor. Pot să recurg la arestare?

— Fă aşa cum te obligă legea, Samuel, spune Teleorman. Eu am făcut ceea ce mi-a poruncit conştiinţa. La revedere!

Locotenentul de poliţie pleacă. Teleorman intră în sufragerie împreună cu Nora şi Traian. Pentru prima oară ia micul dejun împreună cu ei. Teleorman nu s-a bărbierit. Găurile variolei sunt înconjurate de ţepi. E cumplit de urât. Nora şi Traian stau cu capul în jos, privind în ceştile lor.

— L-aţi cunoscut pe tovarăşul Leonid Limitrof?, întreabă Teleorman. A venit aici în mai multe rânduri la piscină. Se ocupă de plantele medicinale. Era la castel la recepţia de pe 23 august. N-aţi vorbit cu el niciodată?

— Nu, răspunde Nora. Am încercat în mai multe rânduri, dar s-a eschivat.

— Mai bine că n-aţi vorbit.

— De ce?

— Aţi auzit discuţia cu locotenentul de poliţie Samuel. Leonid Limitrof e un fals tovarăş. E un fascist. Un fascist evadat de la ocnă. În realitate, se numeşte Decebal Hormuz. Am descoperit adevărata lui identitate. L-am denunţat. Am depus denunţul chiar în această noapte. Nu m-aţi auzit ieşind?

— Nu, răspunde Traian.

— Cu atât mai bine, spune Teleorman. Îmi era teamă să nu fi făcut zgomot.

— Aţi ieşit în această noapte să-l denunţaţi pe Decebal Hormuz?

— Într-adevăr, răspunde Teleorman.

Cere un pahar de rom. E micul său dejun.

— Ce-o să i se întâmple acum?

— Cui?

— Fascistului pe care l-aţi denunţat, lui Decebal Hormuz.

— Aţi auzit doar. Locotenentul Samuel s-a dus la Microbograd. Îl va aresta. Îşi va avea în curând soarta pe care o merită.

— Va fi torturat?, întreabă Nora.

— Va avea parte de ceea ce merită. Societatea noastră e una dreaptă.

După micul dejun, Nora şi Traian Flondor părăsesc castelul. Fotografiază încă o dată piscina, Fântâna Sultanei, Ursul Serafimei şi castelul lui Dracula. Teleorman le oferă o ediţie completă a operelor sale cu o dedicaţie întinsă pe o întreagă pagină. Fiecare exemplar conţine un facsimil de manuscris şi fotografia lui Teleorman.

La intersecţia cu drumul asfaltat, care duce la Agapia şi Microbograd, maşina ce-i conduce pe copii la aeroport opreşte. Din dreapta apare un jeep al poliţiei care rulează cu viteză maximă. I se acordă prioritate. Când ajunge în dreptul lor, Nora şi Traian Flondor îl văd pe Decebal Hormuz în pijama, cu cătuşe la mâini, între doi miliţieni, pe bancheta din spate. Nora şi Traian Flondor îşi ridică aparatele de fotografiat şi-i fac mai multe fotografii celui încătuşat. Nu pot să-l prindă aşa cum ar trebui în cadru. Au ochii plini de lacrimi.

LIII. Interogatoriul

Locotenentul de poliţie Samuel este absolvent al Academiei de la Moscova. A studiat timp de doi ani în URSS. Neavând o constituţie fizică robustă, a fost trimis la Microbograd. Aici, aerul este curat şi proaspăt. Arestarea lui Leonid Limitrof e prima lui mare ispravă. S-ar putea spune, prima anchetă poliţienească. Până acum, nu a avut decât cazuri de contravenţie legate de automobilişti ori de ciobanii care intrau în zona contagioasă de la Microbograd. Samuel l-a arestat pe Decebal Hormuz după procedurile învăţate la şcoală. A intrat în apartamentul lui Limitrof forţând uşa şi l-a luat în pijama. Nu i-a permis să-şi ia nici pardesiul, nici ţigările, nici altceva. La Academia de poliţie de la Moscova se învaţă că cel mai bun interogatoriu este teama. Individul arestat trebuie să fie dezbrăcat de personalitatea sa. Personalitatea şi hainele merg mână în mână. Dacă arestaţii sunt obligaţi să se dezbrace ori dacă sunt arestaţi în pijama, îşi pierd centrul de gravitaţie al personalităţii lor. Moralul este zdruncinat. Logica e ca un lanţ ale cărui zale au fost zdrobite. Trebuie ca arestaţii să fie obligaţi să stea aplecaţi. Dacă stau drepţi, mint. Maşina trebuie să meargă cu o viteză foarte mare. Viteza are o importanţă nespusă. La fel şi opririle. Trebuie să fie bruşte. Arestaţii trebuie să fie zdruncinaţi. Nu trebuie să-şi afle nicicum echilibrul înainte şi în timpul interogatoriului.

Decebal Hormuz e vârât în biroul comisariatului. O sală cubică, gri.

— Numele, prenumele, data şi locul naşterii!, ţipă locotenentul Samuel.

Stă la biroul său.

Decebal Hormuz e în picioare. Cu cătuşe la mâini. În pijama. În spatele lui, cei doi gardieni.

— Mă numesc Decebal Hormuz. M-am născut la Dumbrava, pe 15 septembrie 1925.

— Repetă!, ordonă tânărul poliţist.

Scrie încet.

— Enumeră domiciliile de până acum, începând cu copilăria ta, spune el.

— Am locuit la Dumbrava până la vârsta de 9 ani. Apoi, am stat la internatul Şcolii de Căi Ferate din Paşcani.

— Cât timp ai stat la Şcoala de Căi Ferate din Paşcani?

— Până la vârsta de 17 ani, răspunde Hormuz. Până ce am primit diploma.

— Apoi?

— M-am înrolat pe front.

— Ai fost voluntar?

— Da, răspunde Hormuz. M-am înrolat la 17 ani.

— Erai voluntar pentru a lupta împotriva Armatei Roşii? Ştii că oricine a luptat, fie doar şi o singură dată, nu contează unde, împotriva forţelor progresiste ale Partidului Comunist ori ale Armatei Roşii, este în mod automat condamnat la moarte? E un paragraf pe care oamenii îl uită. E adevărat că cei care au luptat împotriva Partidului Comunist ori a Armatei Roşii nu sunt executaţi cu toţii. Se acceptă chiar colaborarea lor. Sentinţa lor la moarte rămâne însă mereu valabilă. Nimeni nu o poate anula. Cei care au luptat împotriva Armatei Roşii şi a Partidului Comunist, fie doar şi o singură oră în viaţa lor, sunt condamnaţi la moarte. Cu graţiere. Pot fi executaţi oricând. În mod legal. Tu eşti, aşadar, un condamnat la moarte. Ai fost voluntar în lupta împotriva Armatei Roşii. Ştii asta?

— Da, răpunde Decebal Hormuz.

— Ştii că Partidul Comunist a acordat amnistie tuturor fasciştilor?

— Ştiu.

— Te-ai prezentat pentru a beneficia de amnistie?

— Nu, răpunde Hormuz.

— Din ce motiv?

— Mi-a fost teamă, răspunde Hormuz.

— Teamă de ce? Republica te-a invitat în faţa autorităţilor ca să-ţi acorde graţiere şi amnistie. În loc să te prezinţi şi să beneficiezi de amnistie, ai rămas ascuns. Ai rămas condamnat. N-ai vrut să-ţi speli condamnarea. Una ca asta cere explicaţii. E ceva nefiresc. De ce-ai preferat să rămâi condamnat la douăzeci de ani de muncă forţată în loc să profiţi de amnistie? Căci la douăzeci de ani de muncă forţată ai fost condamnat, nu-i aşa?

— Douăzeci de ani de muncă forţată, repetă Hormuz.

— Din ce motiv ai refuzat amnistia?

— De teamă, răspunde Hormuz.

— Ţi-a fost teamă să devii un cetăţean normal şi să beneficiezi de toate drepturile civice?

— Da.

— Minţi!, spune poliţistul. Nimeni nu refuză o amnistie. Cel care o refuză ascunde ceva. Ascunde o activitate subversivă.

Complotează. Îi este teamă să se facă vădit. Ce complotai? Şi cu cine?

— N-am complotat nimic, răspunde Hormuz.

— Nu ai un complice?

— Nu.

— Nimeni nu cunoaşte adevăratul tău nume?

— Nimeni, răspunde Hormuz.

— De când trăieşti în clandestinitate?

— De douăzeci şi opt de ani.

— Eşti de douăzeci şi opt de ani la Microbograd?, întreabă Samuel. Închideti-l în carceră!, ordonă locotenentul Samuel. Să nu i se dea nimic să mănânce, nici să bea. Să fie lăsat pe întuneric. Nimeni să nu-i spună un cuvânt.

Gărzile îl duc pe Decebal Hormuz în subsolul postului de poliţie şi-l închid într-o debara care este numită carceră. O debara în care nu se poate sta decât în picioare.

LIV. Capcana

Locotenentul Samuel soseşte la Microbograd. Se prezintă în faţa colonelului Aron. E foarte mândru.

— L-am arestat pe Leonid Limitrof, domnule colonel. E un fascist. Un ocnaş. Se ascundea aici de douăzeci şi opt de ani. Niciun poliţist, din toţi cei care au fost înaintea mea, n-a reuşit să-l demaşte. Mi se cuvin lauri. Am avut această şansă.

— E deja arestat?, întreabă colonelul Aron.

— Vor fi şi alţii, domnule colonel. Sunt sigur. Va fi un cutremur de pământ. Un ciclon. Vor cădea multe capete. Limitrof nu putea să se ascundă douăzeci şi opt de ani fără complici. Îi voi descoperi pe toţi.

— În ce stadiu vă aflaţi?

— L-am arestat pe Limitrof. L-am băgat la carceră. Înainte de a-l pune la secret, am procedat la un interogatoriu în privinţa identităţii. A recunoscut că se numeşte Decebal Hormuz. Leonid Limitrof e un nume fals. Am venit să vă dau raportul, urmând să-mi continui lucrul.

— Mi-a fost semnalată acum mai bine de o oră isprava dumneavoastră, spune colonelul Aron. Mi s-a comunicat că aţi trecut ca o tornadă prin Cetatea administrativă şi că l-aţi arestat pe tovarăşul Leonid Limitrof. Directorul meu, al produselor farmaceutice şi materialelor medicale.

— Aţi spuns „directorul meu”?, exclamă locotenentul Samuel. Chiar el mi-a mărturisit că nu este Leonid Limitrof. Că este un ocnaş evadat. Adevăratul său nume este Decebal Hormuz.

— Vă cred, spune colonelul Aron.

— Ştiaţi, domnule colonel?

— Bineînţeles că ştiam.

— Stiaţi că tovarăşul Leonid Limtrof se numea altfel şi n-aţi făcut nimic? De când ştiaţi?

— De zece ani, răspunde colonelul Aron.

— Ştiaţi de zece ani şi nu l-aţi arestat?

— Nu mi-aş fi permis, răspunde colonelul. Fiecare trebuie să se ocupe de treburile sale.

— Sunteţi şeful securităţii. E datoria dumneavoastră să vă ocupaţi de duşmanii societăţii.

— N-am îndrăznit să fac una ca asta, spune colonelul Aron. Vedeţi, locotenente, nu toată lumea este atât de curajoasă ca dumneavoastră. Mai vreţi şi altceva?

— Vreau dosarul lui Leonid Limitrof pentru a continua ancheta.

— Dosarele personale sunt secrete. În afară de mine, comandantul, nimeni nu are dreptul să le consulte, în afara anchetelor criminalistice.

— Dar e o anchetă criminalistică, spune locotenentul Samuel. Ce altă anchetă ar putea fi mai legată cu criminalistica decât aceasta?

— Credeţi că este o anchetă criminalistică?

— Absolut, domnule colonel.

— Solicitaţi-mi dosarul tovarăşului Limitrof printr-o cerere scrisă şi vi-l voi da imediat. Vreau să am o acoperire.

— Vă îndoiţi că ar fi o chestiune criminalistică?

— E ancheta dumneavoastră, locotenente, răspunde colonelul.

Ia hârtia în format cerere prin care locotenentul de poliţie Samuel solicită dosarul acuzatului Leonid Limitrof. Colonelul Aron citeşte cererea cu un surâs ironic. O aşază pe birou. Deschide imensul seif şi scoate un dosar. Cel mai subţire dintre toate. Un dosar portocaliu. Îl întinde locotenentului Samuel. Îi spune:

— Luaţi loc şi consultaţi-l în voie. Conform dispoziţiilor, nu-l puteţi lua.

— Nu aveam intenţia, răspunde locotenentul.

Deschide dosarul. Nu conţine decât o coală mică de hârtie. O simplă telegramă cu trei rânduri: „Leonid Limitrof este numit director al produselor farmaceutice şi al materialelor la Microbograd. Semnat: Tudor Vladimirescu.”

— Tudor Vladimirescu!, exclamă locotenentul Samuel. Comandamentul suprem l-a numit pe Leonid Limitrof aici?

— Nu v-am zis?, spune colonelul Aron.

— Am arestat, aşadar, un agent al securităţii?, exclamă locotenentul Samuel.

— Asta aţi făcut, locotenente.

— Nu mi-aţi zis nimic, spune locotenentul Samuel.

— Nu pretindeţi doar că un agent secret al securităţii se demască, declinându-şi identitatea, pentru ochii frumoşi ai unui tânăr locotenent? E meseria lor să tacă.

— Ce mă sfătuiţi să fac?, întreabă locotenentul.

— Mai aveţi nevoie de dosar?

— Nu, răspunde locotenentul.

Colonelul Aron depune cererea locotenentului Samuel în dosarul lui Leonid Limitrof şi îl aranjează apoi în seif.

— Păstraţi cererea mea?

— Aşa e regulamentul, locotenente, răspunde colonelul Aron. Aveţi intenţia să-l ţineţi arestat în carceră?

— E o farsă sinistră pe care mi-a jucat-o Teleorman, ridică tonul locotenentul Samuel.

— Teleorman?, întreabă colonelul Aron. Ce-are a face aici?

— L-am arestat pe Leonid Limitrof pe baza unui denunţ scris de Teleorman. Iată-l! Am mers în această dimineaţă la ora 6 şi jumătate la Castelul Negru. Teleorman mi-a confirmat verbal, cu martori, denunţul. Doar după aceea am procedat la arestare. N-am făcut aceasta la voia întâmplării.

— Dar aţi făcut-o, spune colonelul.

— E greşeala lui Teleorman.

— Teleorman e un scriitor. Are dreptul să vă facă o farsă. Dumneavoastră, care sunteţi poliţist, nu trebuie să vă lăsaţi dus de nas. Sunteţi absolvent al Academiei de poliţie de la Moscova. E interzis să fiţi înşelat. Ce i-aţi făcut lui Teleorman ca el să vă joace astfel o farsă atât de murdară?

— Am fost mereu foarte corect cu el, spune locotenentul Samuel. Mi-a oferit cărţile sale cu dedicaţii dintre cele mai flatante. Cum as fi putut să ghicesc că putea fi vorba de o farsă?

— Nu e doar o farsă, spune colonelul Aron. Ştiţi la fel de bine ca mine că este o crimă împotriva statului să demaşti cu bună ştiinţă agenţi secreţi ai securităţii. Şi aţi făcut aceasta. Aveţi o circumstanţă atenuantă, locotenente Samuel. Sunteti foarte tânăr.

— Ce-aţi face în locul meu?, întreabă locotenentul Samuel.

— L-aş elibera pe tovarăşul Leonid Limitrof. I-aş prezenta scuzele de rigoare şi l-aş invita la o cină pe cinste la Clubul Gospodinelor.

— Şi cu Teleorman ce să fac?

— Trebuie să-i duceţi scrisoarea de denunţ. Să-i spuneţi că aţi înţeles că era vorba de o farsă, că sunteţi mişcat că Premiul Nobel pentru Literatură vă numără printre prietenii săi. Căci, dacă nu v-ar fi considerat prieten, nu v-ar fi făcut farsa.

Locotenentul Samuel aleargă către postul de poliţie pentru a-l elibera cât mai grabnic cu putinţă pe superiorul său, agentul secret Leonid Limitrof.

LV. Întoarcerea detectivilor

Joi, 29 august, 1974. Nora Eleonora Flondor şi fratele ei Traian debarcă pe Aeroportul Le Bourget. Sosesc din România. Maestrul Stelian Flondor, tatăl lor, îi aşteaptă de o oră. Nora, în ciuda celor 13 ani pe care îi are, e la fel de înaltă ca tatăl său. Maestrul Flondor o ia de braţul drept şi o strânge ca şi când ar fi o pruncă. Cu mâna stângă îl strânge pe fiul său. De zece zile maestrul Stelian Flondor trăieşte o adevărată teroare, ştiindu-şi copiii dincolo de Cortina de Fier.

Pornesc spre hotel. În timp ce copiii se spală, povestesc cum şi-au îndeplinit misiunea în Răsărit. Uşa băii este întredeschisă. Maestrul Flondor n-a fost niciodată atât de fericit. Este cel mai mare succes al carierei sale. Un succes repurtat prin propriii copii.

— Să mergem să povestim totul colosului tropicelor şi surorii Romana. Ne aşteaptă la Horia Moldovan.

Intrarea copiilor în salon e salutată cu aplauze. Chiar sora Romana aplaudă. Ea, care a dobândit *apatheia*, nepătimirea, de această dată este emoţionată. Colosul tropicelor nu-i vede pe copii, căci ochii lui sunt stinşi, însă uriaşele sale mâini aplaudă.

— Nu e victoria noastră, spune Nora Eleonora. Timp de nouă zile, n-am descoperit nimic. Tata v-a spus la telefon, nu avem niciun merit.

— L-aţi văzut cu ochii voştri?, întreabă sora Romana.

— Au adus chiar fotografii ale lui Decebal Hormuz, se laudă maestrul Stelian Flondor. Şi Traian, şi Nora au făcut fotografii. Amândoi. Le veţi avea aici într-un ceas. Sunt la developat.

— Hormuz trăieşte deci!, strigă sora Romana. Nu diavolul m-a scos din mănăstire pentru a-l căuta. Sărmanul captiv!

— Nu era într-o închisoare, dar în fotografiile pe care copiii le-au făcut în această dimineaţă, sărmanul Hormuz este între doi gardieni, cu cătuşele la mâini. L-au arestat, cu adevărat, astăzi de dimineaţă.

— Povestiţi-ne, cronologic, cum s-au petrecut lucrurile, spune colosul tropicelor.

Adaugă:

— Maestrul Flondor mi-a explicat deja la telefon. Vreau detalii.

— E foarte simplu, explică Nora. Sosiţi la faţa locului, la Castelul Negru, am început căutarea lui Decebal Hormuz cu îndrumările pe care le aveam. Ştiam că Decebal Hormuz era un om ce are în jur de 50 de ani, înalt de statură. Era tot ceea ce cunoşteam. În cursul primelor nouă zile, nu am întâlnit nicio persoană care să aibă semnalmentele lui Hormuz. Am căutat printre ţărani, servitori, printre prietenii lui Teleorman şi toţi cei din preajma lui. În ajunul plecării noastre, a sosit la castel preşedintele scriitorilor români, Zaharia Vlaşca. A venit în maşina sa albă, tip sport, însoţit de o frumoasă suedeză. A avut o discuţie contradictorie şi violentă cu Teleorman.

— Ce fel de om este acest Teleorman?, întreabă colosul tropicelor. Descrieţi-mi-l ca să-l identific. El mi-a scos ochii.

— Chipul său e complet ciuruit, desfigurat de variolă.

— Habar nu aveam, spune colosul tropicelor. Nimeni nu mi-a spus că omul care m-a mutilat avea faţa găurită. Este cu adevărat atât de crunt? Ce părere aveţi? Aţi trăit în apropierea lui vreme de zece zile. Ce impresie v-aţi făcut trăind alături de un om care crapă cu cravaşa sa ochii semenilor? Care este comportamentul de zi cu zi al unui astfel de om?

— E foarte urât, răspunde Nora. E o brută. Un alcoolic. Dar nu are nimic care să-l distingă de ceilalţi. Poţi întâlni în fiecare zi capete ca cel al lui Teleorman. E, pur şi simplu, mai urât.

— Mulţumită vizitei lui Zaharia Vlaşca l-am descoperit pe Hormuz, explică Traian. S-a certat de-a dreptul amuzant cu Teleorman. A venit la Castelul Negru cu un plan foarte precis. Voia ca Teleorman să renunţe la Premiul Nobel în favoarea sa. A folosit sentimentele. I-a spus că era tânăr şi că ar putea să obţină Premiul Nobel mai târziu. Că el, Vlaşca, e mai în vârstă. Si că, dacă nu-l va obţine în 1974, nu-l va mai obţine niciodată. Teleorman n-a vrut să înţeleagă în ruptul capului. A răspuns că Premiul Nobel i se cuvenea lui. Vlaşca l-a şantajat. L-a ameninţat pe Teleorman că-i va lua Castelul Negru pentru a-l transforma într-un han pentru turiştii americani care vin în România să vadă locurile unde a trăit vampirul Dracula. Teleorman n-a cedat. Vlaşca l-a ameninţat. L-am auzit spunându-i lui Teleorman că va face totul pentru ca el să nu obţină premiul. L-a ameninţat chiar cu moartea, spunând că morţii nu primesc Premiul Nobel. Zaharia Vlaşca, suedeza şi Mara Baloş, secretarea lui Teleorman, urmau să plece la mănăstirile Agapia şi Văratec. De fapt, au mers în Cetatea Microbilor. Aici au dat de Decebal Hormuz, care trăia de douăzeci şi opt de ani ascuns sub numele de Leonid

Limitrof. Zaharia Vlaşca avea fotografiile lui Hormuz. I le-a arătat, ameninţându-l că-l va denunţa. Sărmanul Hormuz a venit noaptea la Castelul Negru. L-a obligat pe Teleorman să semneze două scrisori de denunţ. În această dimineaţă, Decebal Hormuz a fost arestat. L-am fotografiat. L-am văzut dus cu maşina poliţiei.

— Aveţi o probă că Hormuz scrie cărţile lui Teleorman?, întreabă colosul tropicelor.

— Toată discuţia între Teleorman şi Hormuz s-a învârtit în jurul cărţilor lor. Hormuz a vorbit de judecata lui Solomon. El i-a explicat lui Teleorman că se denunţa pentru a-şi salva opera. Nu mai avea nimic de pierdut. Oricum, urma să fie arestat. Teleorman era mort de beat. Decebal Hormuz a trebuit să-i explice în mai multe rânduri. Beat fiind, nu înţelegea. Am fost martori. Faptele sunt limpezi. Toate cărţile lui Teleorman sunt scrise de Hormuz. În cele din urmă, pe marginea piscinei, Teleorman a întrebat, prosteşte, cine va scrie de aici înainte dacă el, Hormuz, era denunţat şi urma să fie arestat. Hormuz i-a răspuns că Teleorman nu mai avea nevoie să scrie. Că va primi Premiul Nobel şi că în curând îşi va sfârşi cariera ca alţi scriitori, devenind director la Cultură. Toate acestea sunt foarte limpezi.

— Sunteţi cei mai mari detectivi din lume!, exclamă maestrul Flondor. Copiii mei au lucrat mai bine decât Sherlock Holmes. Acum îi iau pe detectivi la culcare. Noaptea trecută, practic, n-au închis un ochi. Aceasta e isprava lor de la Castelul Negru.

Maestrul Flondor îi ia pe copii. Înaintea uşii salonului se opreşte. Simte în spatele lui ochii stinşi ai lui Horia Moldovan şi ochii umezi de lacrimi ai surorii Romana. Sunt priviri care îl imploră pe maestrul Flondor să nu plece.

— Dragii mei detectivi şi dragii mei porumbei, vă întoarceţi singuri la hotel. O să vă ducă şoferul. Ati făcut o treabă bună. L-aţi descoperit pe Decebal Hormuz. Ştim că e viu şi cunoaştem locul în care este închis. Trebuie să-l eliberez. Eu, salvatorul gangsterilor, am de salvat încă o dată un nevinovat. Trebuie să fac aceasta repede. Rămân aici să stabilesc planurile de salvare cu Horia Moldovan şi cu sora Romana. Noapte bună, puii mei de căprioară!

LVI. Întoarcerea la cabinetul dentar

Maestrul Stelian intră în cabinetul dentar al lui Izidor Khazar. E ora 7 seara. Dentistului îi este teamă. Insistenţa noului client îl intrigă.

— Nu vă supăraţi că vă deranjez, domnule Khazar. Sunt maestrul Stelian Flondor. Părintele superior al bisericii române v-a spus că treaba mea e una foarte urgentă.

Khazar nu îndrăzneşte să-l invite pe Stelian Flondor să ia loc în fotoliul dentar. Americanul îl înspăimântă.

— Am un produs agricol care trebuie adus urgent.

— La dispoziţia dumneavoastră, răspunde Izidor Khazar. Daţi-mi numele, prenumele şi domiciliul persoanei. Telegrafiez chiar în această seară.

— Nu-i suficient să telegrafiaţi. Trebuie să mi-l livraţi aici duminică seara.

— Cu neputinţă, răspunde Izidor Khazar. Termenul minimum este de trei săptămâni. N-am reuşit să aduc o persoană mai repede.

— E un început în toate.

— Ce se întâmplă dacă aveţi persoana dorită în trei săptămâni, ori în trei zile? Timpul nu este atât de important atunci când e vorba de a recupera o fiinţă dragă. Important e faptul de a fi recuperată. Vă promit să fac aceasta. Vă garantez.

— I-aţi garantat-o, de asemenea, prinţesei Paleolog, călugăriţa. Nu v-aţi ţinut de cuvânt.

— Omul pe care prinţesa îl cerea era mort de treizeci de ani. Sunt o biată fiinţă omenească. Fac binele, dar nu pot să fac miracole. Nu puteam să-l înviez pe acest Decebal Hormuz, pe care prinţesa voia să-l scoată din România. Numitul Decebal Hormuz a murit de treizeci de ani. Dumnezeu să-l odihnească! Cum aş fi putut să aduc un mort? Mai mult, prinţesa nu-mi cerea să expatriez un mort, ci un om viu.

— Călugăriţa e obişnuită cu minunile. Ea l-a confundat pe acest Decebal Hormuz cu Lazăr. Eu sunt avocat şi sunt american. Nu cer minuni. Cer o fiinţă în carne şi oase. Notaţi-vă: Leonid Limitrof, arestat pe 29 august 1974, la Microbograd, judeţul Neamţ.

— 29 august e astăzi, remarcă dentistul.

— Cine v-a spus altceva? Leonid Limitrof a fost arestat astăzi la ora 6 şi jumătate dimineaţa. Vreau să-l am la Paris duminică seara cel târziu.

— A fost arestat în această dimineaţă la ora 6 şi jumătate şi ştiţi deja?, se miră Izidor Khazar. Cum aţi aflat atât de repede?

— Nu doar că am aflat, dar am şi fotografiile arestării sale. În America mi se spune Salvatorul gangsterilor. Toţi asasinii care se află în spatele gratiilor, când au vise frumoase, pe mine mă visează. Ştiu că pe pământ sunt singurul în stare să-i salvez. Acum, sunt aici pentru a-l salva pe Leonid Limitrof, care a fost arestat în această dimineaţă în Neamţ.

— Cu neputinţă!, răspunde dentistul. Termenul e prea scurt. De ce-l vreţi duminică seara?

— Dacă nu a venit până duminică seara, Limitrof nu va mai veni niciodată. E limpede?

— Nu e limpede, răspunde dentistul. Pentru a salva un om, niciodată nu e prea târziu. Graba strică treaba. Trebuie s-o luăm uşor. Renunţaţi la termenul de livrare, şi eu îl voi aduce pe omul dumneavoastră la Paris. Am eliberat mii de oameni. Nimeni nu întrece filantropia lui Izidor Khazar.

Stelian Flondor se aşază pe fotoliu. În spatele biroului dentistului.

— Cât vreţi ca să ni-l livraţi duminică seara?

— Nu e vorba de bani, ci de timp, răspunde dentistul.

— Săptămâna trecută preţul era 15.000 de dolari pe cap de om.

— A crescut?

— Din fericire, nu, răspunde dentistul. Dar dumneavoastră cereţi imposibilul. Nu pot să aduc pe cineva în trei zile!

— Se poate face mereu totul dacă se stabileşte un preţ, spune maestrul Flondor.

Chipul lui Izidor Khazar se luminează.

— Puteţi să daţi oricât?, întreabă dentistul.

— Aţi înţeles perfect, răspunde maestrul Flondor.

— În acest caz, avem o şansă. Nu garantez nimic. Totul depinde de dumneavoastră. Căci dumneavoastră aveţi banii. Doar dumneavoastră sunteţi în măsură să ştiţi cât puteti da. Sunteţi la curent cu funcţionarea sistemului? Ministerul Agriculturii efectuează expatrierile. Mama dumneavoastră v-a adus pe lume într-o zi norocoasă.

— De unde ştiţi?

— Şansa dumneavoastră e că ministrul Agriculturii se numeşte Uris Mogyros. E căsătorit cu sora doamnei Rosa Khazar. Soţia mea. Iată şansa dumneavoastră. E chiar mai mare încă şansa dumneavoastră. Domnul şi doamna Mogyros sunt într-un voiaj la Paris. Tocmai am vorbit cu ei la telefon acum o jumătate de oră. Sunt cazaţi la un hotel foarte bun. E cât se poate de normal. Prietenul meu Uris este ministru. Un ministru nu plăteşte hotelul. Statul plăteşte. Poate să-şi permită să locuiască într-un hotel de lux.

— Eram sigur că vom bate palma. Luaţi telefonul şi întrebaţi-l pe ministru cât vrea. Vreau să-l am pe Leonid Limitrof duminică seara. Plătesc întotdeauna cash. Plătesc în devize. La alegerea dumneavoastră. Sau la alegerea ministrului.

— Sunt lucruri care nu se pot discuta la telefon, spune Izidor Khazar. Lumea e rea. Trebuie să fii mereu suspicios. Voi merge personal să vorbesc cu prietenul meu. Unde vă pot întâlni?

— Stau la Ritz, răspunde maestrul Flondor.

— La Ritz?, exclamă dentistul. Contaţi pe mine. Sunt sigur că-l veţi avea pe omul dumneavoastră aici duminică seara, deşi una ca asta nu s-a întâmplat nicicând. Dar, după cum mi-aţi spus, e un început pentru toate. Spuneţi că Leonid Limitrof a fost arestat în această dimineaţă la ora 6 şi jumătate?

— Vă complică sarcina faptul că a fost arestat?

— Dimpotrivă, răspunde dentistul. Arestaţii sunt mai uşor de expatriat. Când eşti liber, trebuie să explici familiei, vecinilor, poliţiştilor de ce, când şi cum trebuie adus cineva. Inconvenientele libertăţii. Când o persoană cerută de un străin se află în închisoare, este imediat livrabilă fără vreo problemă. Prima parte a livrării, faptul că este arestată, s-a efectuat deja. E un lucru foarte bun că omul pe care-l cereţi a fost arestat în această dimineaţă. Cu atât mai mult cu cât termenul pe care îl fixaţi este extrem de scurt. Altceva ne poate încurca: Ce profesie are? Dacă e general, ministru ori înalt funcţionar, lucrurile cer timp.

— Leonid Limitrof e directorul depozitului de produse farmaceutice şi materiale medicale de la Microbograd.

— E foarte bine. Nu e o persoană importantă. Persoanele obişnuite sunt livrate rapid. Voi veni să vă aduc răspunsul la Ritz. Până la ce oră pot să vă deranjez?

— Puteţi să veniţi la orice oră din noapte vreţi, dar prefer să lucraţi rapid.

Maestrul Flondor părăseşte cabinetul dentar al lui Izidor Khazar.

LVII. Al treilea frate siamez

Numele său este Zamfir Botarev. E un om ce are în jur de 60 de ani. De trei decenii e vicepreşedintele republicii ori, mai precis, e al doilea vicepreşedinte al republicii. Toată lumea îl numeşte tovarăşul Zeus ori tovarăşul Dumnezeu. E numit Zeus din cauza iniţialei Z, cu care îşi semnează corespondenţa. Mai târziu, şi-a dat seama că era la fel de atotputernic. La fel ca Zeus. Preşedintele republicii, prim-ministrul, secretarul Partidului Comunist s-au schimbat adesea. Zeus a rămas de neclintit în postul său de vicepreşedinte.

Adevăratul nume al tovarăşului Dumnezeu este Zamfir Botaru, cizmarul. S-a născut în Bucovina, într-o familie de huţuli. A fost dascăl de şcoală. Şi-a făcut serviciul militar ca elev la şcoala de ofiţeri de rezervă. Înainte de a fi promovat ofiţer, a luat parte la o beţie între tinerii militari, care a degenerat într-o încăierare. Zamfir Botarev a fost acuzat că a lovit un căpitan. A fost închis într-o închisoare militară. A evadat. A trecut Nistrul pe gheaţă. Oamenii care fugeau în Rusia sovietică sfârşeau, în general, jalnic. Zamfir Botaru a făcut carieră în Rusia. S-a angajat în Armata Roşie. A urmat cursuri de spionaj şi subversiune. Pe 23 august 1944, Zamfir Botaru a intrat în Bucureşti cu blindatele sovietice alături de Ana Pauker. Zamfir Botaru purta uniformă de colonel al Armatei Roşii şi avea o mulţime de decoraţii. Se numea, pe atunci, Zamfir Botarev. A fost numit de ocupant vicepreşedinte al Republicii Populare Române. Era ochiul şi urechea Moscovei la Bucureşti. Toţi tovarăşii săi au fost înlocuiţi şi au dispărut. El e mereu la post. N-a fost nici retrogradat, nici avansat. A rămas egal cu el însuşi. N-are un domeniu precis de activitate. Orice activitate ţine de resortul său. Reşedinţa şi birourile lui sunt instalate în Palatul Kephalaion ori Palatul Conducătorilor. Gurile rele afirmă că fostul palat al Paleologilor, Palatul Conducătorilor, e o anexă a serviciilor de spionaj sovietice. Se crede că Zeus Botarev e omul Moscovei. Dar toţi oamenii politici, toţi conducătorii României, sunt oamenii Moscovei. Botarev, tovarăşul Zeus, e mai mult decât atât: e Moscova la Bucureşti. Ştie totul, vede tot. Cunoaşte pe de rost toate biografiile, toate cancanurile, şi este la curent cu tot ce se petrece de la un capăt la altul al ţării. Despre persoana sa se cunosc foarte puţine lucruri. Se ştie că, din când în când,

vine pe jos, la ora 5 după-amiază, şi comandă o prăjitură cu cremă de nucă şi o cafea la barul fostei cofetării Capşa. Se crede că ar avea întâlniri cu colaboratorii pe care nu ar vrea să-i aducă la Palatul Conducătorilor. Dar nu vorbeşte cu nimeni. Timp de douăzeci de minute priveşte cu atenţie servitoarele, clienţii şi oamenii care trec pe Calea Victoriei. Nu rămâne niciodată mai mult de douăzeci de minute. Dă un bacşiş bun şi pleacă. Maşina şi gărzile sale de corp îl aşteaptă la câteva zeci de metri de Capşa. Doar cu o astfel de ocazie poate fi văzut tovarăşul Zeus în carne şi oase. Apartamentul său se află lângă biroul Palatului Conducătorilor. O locuinţă asemenea biroului în care lucrează. E un om care n-are viaţă intimă. Nu are niciun prieten. Nu are decât subalterni şi colaboratori. Nimeni nu-l poate suna la telefon. Linia lui are doar sens unic. Nu are secretare care să-i deschidă corespondenţa. El face aceasta. Vineri, 30 august, dimineaţa, Zeus Botarev vede pe biroul său un plic cu scrisul lui Teleorman. Îl deschide. Citeşte: „Tovarăşe, am descoperit un fascist condamnat la ocnă care se ascunde la Microbograd sub numele de Leonid Limitrof. Condamnatul evadat se numeşte, în realitate, Decebal Hormuz, născut la Dumbrava. Figurează în registrul stării civile din satul său la rubrica decedaţi. E de datoria mea să vă semnalez prezenţa unui duşman al poporului ascuns de domiciliul său. Semnat: D.D. Teleorman.”

Zeus Botarev zdrobeşte cuterul care a deschis scrisoarea lui Teleorman. În decursul îndelungii sale cariere, tovarăşul Zeus s-a deprins să ia în calcul inevitabila prostie omenească. Prostia se iveşte de peste tot şi întotdeauna. Cel mai inteligent dintre oameni are, din când în când, accese de neghiobie. Tovarăşul Zeus consideră prostia omenească de neevitat, la fel ca accidentele de circulaţie. Citeşte fără să creadă. Are impresia că visează.

— Cum poate un frate siamez să-l ucidă pe cel care este propriul său trup? Căci fraţii siamezi nu pot să trăiască şi să moară decât împreună. A-ţi ucide fratele siamez e o sinucidere. Teleorman îşi înfige cuţitul în fratele siamez, în Decebal Hormuz, denunţându-l.

Furia lui Zeus este cu atât mai mare, cu cât scrisoarea lui Teleorman nu-i ucide doar pe Decebal Hormuz şi pe cel care a scris-o, ci, în mod automat, îl asasinează pe Zeus Botarev însuşi. Căci sunt trei fraţi siamezi: Zeus Botarev e al treilea. Dacă Decebal Hormuz moare, ceilalţi doi mor şi ei. Chiar viaţa

tovarăşului Zeus e în pericol. Ia telefonul şi cere urgent Castelul Negru, reşedinţa lui Teleorman. Îi răspunde Mizil.

— Teleorman nu s-a trezit încă. Doriţi să-l chem?

— Nu!, ţipă Botarev. Smulge-l din pat. Aruncă-l în maşină şi adu-l la mine la Bucureşti imediat, fără să te opreşti pe drum. Ai înţeles? Să fii plecat în cinci minute. Să nu-i dai timp să se bărbierească şi să se îmbrace. Adu-l aşa cum e. Răspunzi personal. Pe curând!

Zeus Botarev calculează timpul de aşteptare până când va avea în faţa lui sinistrul chip al lui Daniel Dracula Teleorman. Va trebui să aibă răbdare. Va dura. Închipuirea sa îi interzice să formuleze explicaţia pe care Teleorman o va putea da la incredibilul denunţ pe care l-a trimis. Zeus este la curent cu colaborarea şi simbioza Teleorman-Hormuz încă de la început. Zeus Botarev este de fapt autorul acestei simbioze. În 1945, se afla în inspecţie pe şantierele Canalului Morţii, la Cernavodă. Zeus Botarev a mers aici pentru a recruta maeştri-spioni ai vechiului regim. Avea nevoie de coalaboratori. În Rusia învăţase că cei mai buni colaboratori sunt oamenii care nu au existenţă civilă, cei condamnaţi la moarte care au fost salvaţi în ultima clipă. Inspectând lagărul de exterminare de la Canal, Zeus a fost informat că unul dintre gardienii-şefi, numit Daniel Dracula, publica sub semnătura sa, în ziarul *Steaua Roşie a Dunării*, povestiri scrise de unul dintre arestaţii lui. Povestea gardianului Dracula l-a amuzat pe tovarăşul Zeus. În loc să ia măsuri disciplinare împotriva miliţianului, l-a luat sub protecţia sa. Zeus l-a transferat pe Dracula la Bucureşti şi l-a cazat la Palatul Conducătorilor. L-a adus, de asemenea, pe arestatul Decebal Hormuz. De îndată ce au fost instalaţi la Palatul Conducătorilor, au primit noi acte de identitate. Fostul miliţian Daniel Dracula a fost numit D.D. Teleorman. I s-a creat o biografie, făcând din el prototipul scriitorului proletar care nu are nici tată, nici mamă, nici rude, nici prieteni. D.D. Teleorman era copilul aflat care crescuse în orfelinate şi în case de corecţie. „Adevărata sa mamă e Armata Roşie, iar adevăratul său tată e Partidul Comunist” – se scria în notiţa biografică a marelui scriitor Teleorman. Formula a devenit celebră. Celui care scria cărţile, adevăratului scriitor, lui Decebal Hormuz, Zeus i-a dat identitatea de Leonid Limitrof, chimist. I-a fost încredinţată direcţia depozitului de produse farmaceutice de la Microbograd. Zeus Botarev l-a instalat pe Teleorman în Castelul Negru. Vreme de douăzeci şi opt de ani a vegheat ca aceşti doi fraţi siamezi să

colaboreze în perfectă armonie. Zeus Botarev era mai mândru decât oricine de Premiul Nobel ce urma să-i fie acordat lui Teleorman. Acest premiu îi încorona, de fapt, propria frunte. Desigur, Decebal Hormuz e adevăratul autor al cărţilor semnate Teleorman. Dar Decebal Hormuz era un delincvent care ar fi trebuit să fie mort de multă vreme. Dacă continuă să scrie, face aceasta mulţumită lui Zeus. Adevăratul romancier, adevăratul autor nu este nici Decebal Hormuz, nici Teleorman care semnează şi primeşte toate onorurile. E el, Zeus Botarev. Nu-i place să călătorească în străinătate. În două luni, Zeus Botarev, în costum, va participa la decernarea Premiului Nobel la Stockholm. Nimeni nu are habar, dar el ştie că va fi încoronat. Decebal Hormuz şi Teleorman sunt nişte administratori sărmani. Fără Zeus, nu ar avea existenţa pe care o au, presupunând că deţin una. Zeus i-a creat din neant şi pe unul, şi pe celălalt. Exact ca Dumnezeu. Tandemul Teleorman-Hormuz e cea mai frumoasă operă a lui Zeus Botarev. E chiar capodopera existenţei sale pe care sinistrul Teleorman vrea să o distrugă în inconştienţa sa, scriind acest denunţ. Zeus Botarev are certitudinea că în câteva ceasuri totul va fi aranjat. Furtuna care ameninţă să-i distrugă creaţia va fi domolită. Va face ca totul să reintre în normal. Cum a făcut întotdeauna. Zeus Botarev e un om al ordinii.

LVIII. Lucrările de vineri

Teleorman se află în faţa lui Zeus Borarev. E vineri, 30 august. Afară e aproape întuneric.

— Ce-ai făcut?, întreabă Zeus Botarev.

E în fotoliul său. Teleorman stă în faţa lui. Picioarele lui Zeus sunt scurte. Are pantofi foarte mici, negri şi bine lustruiţi. Teleorman nu îndrăzneşte să-l privească pe Zeus în faţă.

— Din cauza scrisorii m-aţi chemat?

— Povesteşte!, ordonă Zeus. Vreau toate detaliile. Cum s-au petrecut lucrurile?

— Am aflat că chimistul numit Leonid Limitrof din Cetatea Contagioşilor este, în realitate, un duşman al poporului, un condamnat şi un evadat care trăieşte sub un nume fals. De îndată ce am aflat, l-am denunţat. V-am trimis scrisoarea.

— Ai aflat toate acestea?, întreabă Zeus Botarev.

E dispreţuitor. Privirea sa îl pătrunde pe Teleorman ca un burghiu electric.

Zeus Botarev ştie tot ce se petrece în ţară. Cunoaşte cele mai mici detalii. Un cetăţean din patru e poliţist. E în serviciul lui Zeus. Un om din patru îi raportează lui Zeus tot ce se petrece în jurul lui. Botarev ştie, în fiecare dimineaţă, unde au dormit miniştrii, generalii, membrii biroului politic. De treizeci de ani face şi desface politica aşa cum vrea. Conform dorinţei Marelui Vecin. Marele Vecin este ocupantul: Rusia.

— Teleorman, ţi-am ordonat să-mi povesteşti totul. Nu uiţi nimic. Nu uita mai ales că nimeni nu poate să mă mintă. Ştiu totul. Din această cauză sunt numit Zeus.

— E de datoria mea să denunţ un duşman al poporului, spune Teleorman. Îmi reproşaţi aceasta?

— Eşti sigur că Leonid Limitrof e un duşman al poporului?

— Cine poate să se ascundă sub un nume fals, dacă nu un duşman? În realitate, el se numeşte Decebal Hormuz. A fost trecut printre decedaţi, în registrul de stare civilă din satul său. Aceasta mă face să cred că are complici. Nu poţi să fii înscris ca mort de unul singur. Face parte dintr-o organizaţie. E datoria mea să vă semnalez.

— Teleorman, ascultă-mă: orice persoană căreia îi ordon să vină aici începe să-mi spună minciuni. Exact ca tine. Începe mereu prin a minţi. Ai făcut asta. Treci la adevăr.

— E adevărul, spune Teleorman. Cum aş putea să vă mint? Tocmai ce mi-aţi spus că nimeni nu poate să vă mintă.

— Spune adevărul, Teleorman! Povesteşte-mi cum ţi-a venit ideea de a-l denunţa pe Leonid Limitrof. Asta mă interesează.

— Pentru binele poporului, răspunde Teleorman.

Creionul lui Zeus se înfige în mapă şi se rupe. O pată de cerneală murdăreşte bloc-notes-ul. Lui Zeus Botarev nu-i plac petele. Smulge foaia murdară şi o aruncă.

— Vrei să-l bagi pe Limitrof la închisoare?

— Închisoarea e locul său.

— Şi cărţile tale cine le va scrie, dacă Leonid Limitrof e la închisoare?, ţipă Zeus Botarev. Răspunde-mi! Cine va scrie cărţile tale dacă tu faci să fie arestat?

— Ştiţi, tovarăşe Zeus?, întreabă Teleorman.

— Ştiu întotdeauna totul, răspunde Zeus. Pentru aceasta te-am convocat aici: pentru a-mi da explicaţii. Am văzut oameni nebuni, dar n-am văzut niciodată oameni atât de nebuni care să-şi taie mâna dreaptă. Nici cei mai tulburaţi dintre nebuni nu-şi taie degetele. Sunt tentative de sinucidere, dar niciodată de automutilare majoră. Tu eşti o excepţie. Cum ai putut să-l denunţi pe omul care îţi scrie cărţile? Ce eşti tu fără el?

— Nu eu am făcut denunţul, spune Teleorman. El, el m-a obligat.

— Din cauza lui Zaharia Vlaşca?, întreabă Zeus.

— Ştiţi aceasta? Am să vă spun totul. Miercuri după-amiază, Zaharia Vlaşca a sosit la castel. M-a rugat să renunţ la Premiul Nobel. Am refuzat. A mers în Cetatea Microbilor şi i-a spus lui Limitrof că-l recunoştea şi că-l va denunţa. I-a spus că era la curent că el e cel care scrie cărţile mele. Hormuz, înnebunit, a venit la castel. Mi-a spus că va fi arestat oricum. M-a pus să semnez denunţul. Mi-a spus că mă pun la adăpost dacă îl semnez. Că Zaharia Vlaşca se va umple de ridicol denunţând un om arestat deja de câteva zile. Acesta e adevărul.

Zeus Botarev tace. Tăcerea lui e cumplită. Lui Teleorman i s-a făcut pielea ca de găină.

— Ştiţi adevărul de atât de multă vreme?, întreabă Teleorman.

— Cine ţi-a dat galoanele de locotenent de miliţie?, întreabă Zeus Botarev. Ai uitat cine te-a felicitat în ziua în care ai trecut proba scrisă la Canalul Morţii? Cine era preşedintele comisiei?

— Dumneavoastră, tovarăşe Zeus. Ştiaţi că arestatul Decebal Hormuz scria istorisirile pe care le publicam în *Steaua Roşie a*

Dunării? Ştiaţi, şi m-aţi iertat. Îmi vine să cad în genunchi şi să vă sărut picioarele. Ştiaţi, aşadar, şi m-aţi iertat?

Teleorman nu cunoaşte mila. Un marxist căruia îi este milă este un deviaţionist. Marxismul înseamnă ură. De mirare că Zeus Botarev a putut să ierte o greşeală atât de gravă. Căci el, miliţianul Dracula, a furat. A fura pe cei avuţi e chiar obligatoriu. Dar tot ceea ce se fură trebuie să fie de obşte. Miliţienii erau obligati să fure ceasurile, încălţămintea, inelele, aurul şi tot ceea ce arestaţii deţineau. Dar produsul furturilor lor trebuia să fie depus la depozitul miliţiei. Teleorman a furat istorisirile arestatului Decebal Hormuz. Le-a semnat cu numele său şi le-a trimis la *Steaua Roşie a Dunării*. O istorisire este un produs artistic. Orice operă artistică ori culturală produsă de un cetăţean aparţine statului. Niciun artist nu este proprietarul tablourilor, poemelor, istorisirilor ori al muzicii pe care o compune. Toate acestea sunt patrimoniul statului. Un artist e precum pământul. Aparţine colectivităţii. Proprietatea privată nu există. Arestatul aparţine statului. Cel care fură un arestat fură statul. Teleorman a săvârşit un furt. Şi-a însuşit istorisirile semnându-le, şi Zeus ştia şi l-a iertat.

— Pe când erai gardian-şef la Cernavodă ai eliberat patru deţinuţi din celula lui Decebal Hormuz, spune Zeus Botarev.

— Ştiţi şi aceasta?, întreabă Teleorman.

Zeus Botarev este pentru el mai mare ca Dumnezeu din cer. Faptul că Botarev îşi aminteşte de toate aceste lucruri mărunte, care au avut loc într-un lagăr de deţinuţi, în urmă cu douăzeci şi opt de ani, înseamnă că Zeus e mai puternic decât toţi ceilalţi zei. Merită să fie venerat.

— Te-am mutat de la miliţia penitenciară la propaganda militară, spune Zeus. Te-am cazat aici, la Palatul Conducătorilor. Ai venit cu Decebal Hormuz. I-ai dat documentele unui chimist decedat, care se numea Leonid Limitrof. E adevărat ori ba?

— Hormuz a găsit actele chimistului Limitrof în buzunarele hainei sale. Nu eu i le-am dat.

— Să trecem mai departe, spune Zeus Botarev. Furi poveştile şi istorisirile lui Decebal Hormuz de douăzeci şi opt de ani. Ştii de ce te-am lăsat să faci asta? În interesul statului. Pentru binele poporului. Căci clasa proletară profită din aceasta. Iată de ce am tolerat o astfel de simbioză. Acest act de parazitism. Această viaţă siameză, această cuplare stranie între un miliţian şi un arestat. Din această simbioză a ieşit opera lui Teleorman. Eu ţi-am dat acest nume. În două luni, opera ce am permis să fie

săvârşită de tine şi de arestatul tău va fi încununată cu Premiul Nobel. Şi acum vrei să distrugi totul. Îl denunţi pe Hormuz. Omori găina cu ouă de aur. Te sinucizi.

— Iertaţi-mă!, spune Teleorman. Mi-a fost frică de Zaharia Vlaşca. Mi-am pierdut capul.

— Ai noroc că sunt aici!, exclamă Zeus Botarev. Voi face ca lucrurile să intre în ordine. Mâine te întorci la Castelul Negru. Rămâi acolo la fel ca mai înainte. După Stockholm, am să-ţi dau un alt castel. Mai aproape de Bucureşti. Castelul Negru va trece la Oficiul Turismului. Va fi transformat în han pentru Circuitul Dracula. Voi veghea ca Limitrof să primească un alt nume şi o altă sarcină în preajma ta. Pentru binele colectivităţii. Poţi să pleci. Stai liniştit. Zeus te priveşte chiar dacă nu vrei. Am uitat să te întreb: l-ai văzut pe Decebal Hormuz după întâlnirea de la miezul nopţii de la Castelul Negru?

— Nu. Ştiu că a fost arestat ieri, joi, 29 august, dimineaţa, de către locotenentul Samuel.

— De ce a fost arestat?, întreabă Zeus.

— Pe baza denunţului meu, răspunde Teleorman. Hormuz m-a făcut să semnez două denunţuri. Unul pentru dumneavoastră şi celălalt pentru locotenetul Samuel, la Microbograd.

— L-ai denunţat pe Hormuz şi la poliţia locală?, ţipă Zeus. Poliţia locală l-a arestat deja?

— Mizil l-a văzut arestat. E sigur că a fost arestat.

— Imbecilule!, ţipă Zeus.

Apasă pe sonerie. În birou intră Iustinian Protopopescu.

— Trimiteţi o telegramă la poliţia din Microbograd, spune Zeus Botarev. Ordonaţi-le să-l ţină pe arestatul Leonid Limitrof la secret până ce primesc ordinele mele de transfer. Arestatul Limitrof să nu comunice cu nimeni. Niciun poliţist să nu-l interogheze sub nicio formă.

Protopopescu iese. Teleorman este înspăimântat.

— De ce aţi ordonat să fie ţinut la închisoare?

— Secretele nu se păstrează decât în spatele uşilor ferecate. Simbioza voastră trebuie să rămână secretă. Cei care vor avea nefericirea să afle, ca Zaharia Vlaşca şi Mara Baloş, vor păstra tăcerea. Îi voi preface în morminte. Mormintele nu vorbesc niciodată. Duminică îl transfer pe fratele tău siamez în altă parte. Astăzi şi mâine va rămâne unde este. Ca Hristos în mormânt.

LIX. Ciumata de la Agapia

E sâmbătă, 31 august. În biserica mănăstirii Agapia se slujeşte Utrenia. O zi frumoasă. Nimic nu e mai frumos la Agapia, pe versantul răsăritean al Carpaţilor, ca dimineţile de toamnă. Mâine e prima zi a anului. Anul bisericesc începe pe 1 septembrie. În jurul bisericii sunt copaci cu frunze albe. Nu se ştie cine, de unde şi când a plantat aceşti arbori în jurul bisericii mănăstirii Agapia. Frunzele albe, ca foile de hârtie, îi umplu de mirare pe ţăranii care vin la slujbă. În fiecare dimineaţă sute de munteni vin să ia parte la acestea. Astăzi sunt mai numeroşi ca de obicei. Sunt biserici în toate satele, dar preferă să vină la mănăstire. Monahul e idealul de viaţă pentru toţi. Monahul şi monahia sunt eroi. Toţi vor să le urmeze. Femeile sunt geloase pe călugăriţe. Oricât de plină de bucurie ar fi viaţa unei femei în lume, aceasta este întotdeauna mai prejos decât cea a unei monahii.

Zaharia Vlaşca e singurul care nu merge la biserică. Doarme. Monahiile de la Agapia duc o viaţă idioritmică. Fiecare are căsuţa sa, înconjurată de o grădină. Monahiile pot să închirieze o cameră turiştilor. Zaharia Vlaşca locuieşte în căsuţa maicii stareţe.

Toate monahiile sunt la slujbă. Nu sunt obligate să meargă. Fiecare are dreptul să se trezească şi să se culce când vrea. Dar în zorii zilei toate sunt în picioare. Ies ca rândunelele din căsuţele lor înconjurate de grădini şi se adună la biserică. Aceeaşi regulă de viaţă ca la Combe Froide, în Savoia. Într-una dintre aceste căsuţe a descins Mara Baloş. E cazată la sora Tecla.

La ora 5 şi jumătate, pe străduţele satului-mănăstire, strâmte precum aleile unei grădini publice, sosesc în trombă, cu zgomot, răspândind în jur miros de benzină, patru maşini ale poliţiei. Motociclistul de dinaintea convoiului întreabă unde locuieşte sora Tecla. Maşinile poliţiei vin de la Filioara. Sunt însoţite de miliţia locală. De fiecare dată când are loc un accident, un incendiu ori altceva grav, poliţia face apel la miliţia locală. În această dimineaţă, maşinile de poliţie duc la mănăstirea Agapia în jur de douăzeci de miliţieni înarmaţi.

— Ciumă la sora Tecla!, ţipă motociclistul. O străină contaminată a sosit ieri seară la sora Tecla. Se află aici.

Vestea se răspândeşte. Credincioşii transmit rumoarea din gură în gură. Chiar în biserică. Vestea ajunge la strană. Călugăriţele află că la Agapia e o ciumată. Continuă să cânte.

Un miliţian intră în biserică şi o scoate pe sora Tecla. Îl urmează pe omul înarmat. Coboară pe sub copacii cu frunze albe cu pasul ei mic şi liniştit. Nu întreabă nimic.

— La ce oră a sosit?, întreabă miliţianul.

— De cine vorbiţi?, întreabă sora Tecla.

— La ce oră a sosit la dumneavoastră ciumata?

— E ciumată?, întreabă sora Tecla, continuându-şi drumul. Nu ştiam. Nefericita! A sosit cu o maşină albă condusă de un deputat, de cineva important, ieri după-amiază. De unde ştiţi că e ciumată?

— Securitatea generală ne-a avertizat în această noapte.

Sora Tecla soseşte în faţa căsuţei sale înconjurată de flori şi de copaci. Pe stradă se află o mulţime de oameni. I se interzice să intre.

— Aceasta este chilia dumneavoastră?, întreabă miliţianul care a venit să o caute în biserică.

— Exact, răspunde sora Tecla.

— Rămâneţi aici!, ordonă miliţianul.

Sora Tecla priveşte, la fel ca sutele de ţărani dimprejur, spre poliţiştii din casa ei. Cu toţii sunt tineri. Poartă impermeabile de cauciuc, mănuşi galbene şi glugi. Sunt în chilii. Aruncă pe fereastră lenjeria, cuverturile, icoanele, covoarele şi pernele. O altă echipă adună lucrurile aruncate pe fereastră şi le cară în mijlocul străzii. Casa surorii Tecla este golită foarte rapid. Au fost aruncate chiar şi ustensilele de bucătărie, cratiţele. Pe stradă, poliţiştii stropesc cu benzină grămada adunată şi-i dau foc. Se înalţă o flacără uriaşă. Sora Tecla plânge. S-a desprins de lume, dar nu poate să privească cum oamenii aruncă şi ard toate aceste lucruri.

— Fata care a venit ieri seară şi care a dormit la dumneavoastră e bolnavă de ciumă, soro. Trebuie ars totul.

Nimeni nu are dreptul să intre în grădina surorii Tecla. Nici măcar să se apropie.

— E crud să arzi totul, spune o ţărancă. Putea fi dezinfectat.

— Să fiţi mulţumită că nu am ars casa. Serviciile specializate din Microbograd vor veni îndată. Ele vor decide. Şi zidurile vor fi arse. E sigur.

— Secretara mea locuieşte aici!, ţipă Zaharia Vlaşca. Nu este ciumată.

Soseşte şchiopătând. A alergat de îndată ce a fost trezită.

— Interzis să vă apropiaţi!, ţipă un miliţian.

Zaharia Vlaşca e în halat de cameră. E furios.

— Lăsaţi-mă să trec, sunt deputat şi membru al biroului politic. Faceţi loc!

— Interzis să vă apropiaţi, tovarăşe!, strigă un poliţist. Carantina e valabilă pentru toţi. Înapoi!

— Fata care este aici a sosit cu mine ieri seară. Nu e o ciumată. Faceţi o eroare. Cine e şeful dumneavoastră? Vreau să stau de vorbă cu dumnealui.

— Înapoi, tovarăşe deputat!, ţipă miliţianul. Avem ordin telegrafic. Trebuie să ardem totul.

— Aveţi numele fetei?

— Mara Baloş, ţipă miliţianul. E scris limpede. E ciumată. Securitatea centrală ne-a prevenit de aceasta. A intrat joi, clandestin, la bolnavi, la Microbograd.

— E cu mine la Microbograd!, ţipă Zaharia.

— Nu avea autorizaţie. A fost verificată. Dumneavoastră aţi avut autorizaţie?

— Bineînţeles, răspunde Zaharia Vlaşca.

— Ei bine, ea n-a avut. E contaminată.

— Protestez!, ţipă Zaharia.

— Nu e nimic de făcut, tovarăşe deputat. Avem ordine. Ciumata Mara Baloş va fi transportată la Microbograd. Va fi pusă în carantină. Dacă aveţi reclamaţii de făcut, adresaţi-vă autorităţilor competente. Sarcina noastră este de a arde tot ceea ce se află în casa unde a dormit ciumata Mara Baloş. Să izolăm casa şi să nu lăsăm pe nimeni să se apropie.

În satul-mănăstire domnesc teama, teroarea.

Mara Baloş, cu părul vâlvoi, cu un pardesiu pe umeri, iese din casă susţinută de doi miliţieni. Plânge. Vede în mulţime silueta lui Zaharia Vlaşca.

— Zaharia!, ţipă ea. Tovarăşe Zaharia, ajută-mă!

— Lăsaţi-mă să mă apropii, spune Zaharia Vlaşca. Sunt preşedintele scriitorilor şi deputat.

— Nimeni nu se apropie, tovarăşe deputat. Rămâneţi pe loc.

— Sunt deputat şi scriitor emerit al poporului!, ţipă Zaharia Vlaşca.

— Microbii nu cunosc ierarhia, tovarăşe. Nu vă apropiaţi! Casa este contaminată. Fata, de asemenea.

Butada aruncată de miliţian face să-i îngheţe sângele lui Zaharia. Miliţianul tocmai a spus că microbilor nu le pasă de

ierarhie. A spus aceasta în glumă. Zaharia Vlaşca ştie că este adevărat. Microbii se comportă precum altădată, în haosul presocialist.

— Zaharia dragă, nu mă lăsa să fiu închisă la Microbograd. Te rog, vino cu mine! Fă ceva!

— Plec imediat la Bucureşti!, ţipă Zaharia Vlaşca. Nu-ţi fie teamă. Te voi scoate de aici. Merg să-l văd pe tovarăşul preşedinte. Curaj!

Adevărul e că lui Zaharia Vlaşca îi este teamă. Teamă de microbi. Va pleca îndată la Bucureşti. Dar nu va pleca pentru a o salva pe Mara Baloş, ci pentru a se îngriji preventiv. E convins că Mara este ciumată. Din moment ce autorităţile procedează atât de radical, au motive să facă aceasta. Autorităţile nu se înşală niciodată.

— Curaj, tovarăşă Mara!

Îi întoarce spatele. Îşi croieşte drum prin mulţime. Vrea să-şi facă valiza şi să plece cât mai repede cu putinţă.

Din grădina vecină apare, în combinezon, suedeza. Tocmai s-a ridicat din pat. E aproape goală. L-a zărit pe Zaharia. Aleargă către el.

— *Darling!,* ţipă ea. E incendiu?

— Mergi mai întâi şi te îmbracă, Ulrika, ordonă Zaharia Vlaşca. Nu eşti în Suedia. Aici e o mănăstire. Mergi şi te îmbracă.

— Ce se întâmplă?, întreabă suedeza.

În ajun, a avut o discuţie cu surorile pentru că i s-a interzis să doarmă în aceeaşi cameră cu Zaharia Vlaşca. Monahiile nu acceptă cuplurile. Nici chiar oamenii căsătoriţi. Ulrika a protestat. A trebuit să se resemneze.

— Spune-mi ce se întâmplă.

Înaintează cu picioarele goale prin iarba grădinii.

— Mara Baloş e contaminată de ciumă, explică Zaharia. A fost izolată. Se arde totul în casa în care ea a dormit.

— Mara are ciumă?, întreabă suedeza.

— Nu, dragă, e doar contaminată.

— Ce vor face cu ea?

— Autorităţile se ocupă de asta, *darling*. O vor pune în carantină. E normal. Nu te joci cu ciuma. Du-te şi te îmbracă. Ne întoarcem la Bucureşti.

— De unde a luat ciuma?, întreabă suedeza.

— De la Microbograd, *darling*. Du-te şi te îmbracă. Plecăm imediat.

— Dar am fost şi noi la Microbograd, *darling*. Nu ne-am contaminat?

— Taci şi du-te şi te îmbracă!, ţipă Zaharia.

— Dacă Mara e contaminată suntem şi noi, *darling*. Suntem amândoi.

— Taci!, ţipă Zaharia. Doar ea este contaminată, noi nu. Ea a intrat clandestin. Nu avea autorizaţie ca noi.

— Trebuie să spunem că eram cu ea, ţipă suedeza. Nu e corect să tăcem. A rămas lângă noi. Tot timpul. Era în maşină cu noi.

— Era pe scaunul din spate, *darling*. Nu complica lucrurile.

După câteva minute, Zaharia Vlaşca e gata să plece. Ulrika plânge. Pentru o suedeză, contagiunea şi microbii constituie un pericol mai mare ca în Elveţia. Suedia este o ţară eminamente aseptică. Suedezii vor să trăiască până la adânci bătrâneţi. Cu cât eşti mai departe de soare şi în apropierea Polului Nord, cu atât eşti mai însetat de viaţă lungă. Microbul e ca o foarfecă: taie firul vieţii. Nordicii doresc să aibă un fir al vieţii foarte lung, kilometri de viaţă.

Ulrika e revoltată că un deputat comunist ca Zaharia Vlaşca ascunde autorităţilor medicale că au însoţit-o pe Mara Baloş.

— Ce nefericire că am venit în România, *darling!* Din cauza lui Dracula sunt aici. Aveţi mulţi ciumaţi în republica voastră populară? Ciuma e frecventă? De ce consulatul român din Statele Unite nu m-a prevenit că există ciumă în Carpaţi?

— Dacă nu te urci imediat în maşină, plec singur!, ţipă Zaharia Vlaşca.

Ulrika se aşază lângă el. Continuă să-l bombăne.

— Vouă, suedezilor, nu vă pasă de arta de a trăi. Credeţi că a trăi înseamnă să tot aduni ani. Suprapunându-i cu torturi aniversare. Unii peste alţii. Înaintaţi în vârstă fără să vă maturizaţi vreodată. Din această cauză pielea voastră este albă. Nu ajungeţi niciodată la maturitate.

— Mi-ai spus că îi adori pe suedezi, *darling*.

— Îi ador. Dar de departe. Îmi îngheţaţi sângele în vene cu infantilismul vostru. Nu mănânc cocă. Mănânc pâine coaptă, fructe coapte. De ce ai ţipat cu toată lumea de faţă că suntem contaminaţi? E un comportament raţional? Tu ştii că, dacă te pun în carantină, rişti să nu mai ieşi niciodată?

— Ne întoarcem la Bucureşti?, întreabă Ulrika.

— Tot ceea ce este mai rezonabil de făcut. Ne întoarcem la Bucureşti. Mergem direct la un specialist. Ne va examina. Un

check-up complet. Şi pe tine. Această cămilă de Mara Baloş a fost în stare să ne transmită microbii. Vom aranja toate acestea la Bucureşti. Trebuie să sosim cât mai repede cu putinţă.

— Crezi că suntem ciumaţi, *darling?*

Ulrika plânge.

— Mergem la Iaşi. Trimitem maşina cu trenul. Luăm avionul. În câteva ceasuri vom fi la Bucureşti. Vom fi examinaţi. Un tratament preventiv nu poate să ne facă rău. Dacă autorităţile au procedat radical, după cum ai văzut, aceasta înseamnă că este grav pentru Mara Baloş. Foarte grav.

LX. Cazul Zaharia

Zaharia Vlaşca e în biroul lui Zeus Botarev. E sâmbătă, 31 august, după-amiază.

— Am trăit o poveste incredibilă, spune Zaharia Vlaşca. Mă aflam la Agapia. Una dintre însoţitoarele mele de călătorie a fost contaminată de ciumă. S-a ars tot ceea ce a atins. A fost pusă în carantină. Am întrerupt călătoria. M-am întors la Bucureşti cu avionul. Am făcut un examen medical. Sunt la dumneavoastră pentru că am ceva foarte important să vă spun.

Zeus Botarev e mulţumit. Ordinul pe care l-a dat pentru a o închide pe Mara Baloş în Cetatea Microbilor, ca ea să tacă, e o operaţiune reuşită.

— Sunt întristat pentru însoţitoarea dumneavoastră din cauza contaminării cu ciumă, spune Zeus. Aţi făcut foarte bine că v-aţi întrerupt călătoria. E foarte bine şi că aţi venit să mă vedeţi.

— Îmi era teamă să nu fiţi plecat în weekend, spune Zaharia Vlaşca.

— Serviciul de informaţii în weekend?, exclamă Zeus Botarev. Una ca asta nu s-a văzut nicicând. Un stat e ca un trup omenesc. Natura ne-a lăsat liberi să ne mişcăm mâinile, picioarele, să închidem ochii ori să ne astupăm urechile. Avem libertatea de a ne folosi după voinţa noastră de organele inferioare. Niciunul dintre organele principale ale trupului omenesc nu este supus însă voinţei noastre. Inima, sistemul nervos, sistemul respirator funcţionează independent de voinţa noastră. Ne-au fost livrate de natură sub sigiliu. Nu ne putem atinge de ele. Nimeni nu poate să-şi oprească inima din bătut când vrea şi cum vrea. Serviciul de informaţii al unei naţiuni este sistemul nervos şi creierul acesteia. Funcţionează fără încetare. Cum aş putea să plec în weekend? Apartamentul meu este aici, lângă birou. Nu mă mişc, practic, niciodată.

Zaharia Vlaşca e încântat de cordialitatea cu care este primit. Zeus este, de obicei, mai rece.

Zaharia e îmbrăcat, ca întotdeauna, cu rafinament şi eleganţă. Stofa costumului său e englezească, mătasea cămăşilor e din Asia, batistele, mai uşoare decât puful, sunt din Japonia, pantofii vin din Italia. Poartă pantofi de culoarea tutunului galben. Zaharia nu fumează decât ţigări americane.

Târăşte după el o eşarfă de fum albăstruie şi parfumată. A fost văzut mereu în compania unor femei foarte frumoase. Frecventează cabaretele de lux. Gura sa miroase a bomboane şi a mentă. Îşi vopseşte părul. Îşi face manichiura în fiecare dimineaţă, după un lung masaj facial.

— Pe cine ai mai sugrumat în ultima vreme?, întreabă Zeus. Cum se numeşte poetul, compozitorul ori romancierul pe care l-ai strâns de gât, Malagambă?

— Glumiţi, spune Zaharia Vlaşca.

Nu este supărat când i se amintesc poreclele de sugrumător al Literelor, asasin al poeţilor, satrap al Artelor-Frumoase. E mai degrabă flatat. Faptul de a fi dur înseamnă că serveşte aşa cum se cuvine republica populară şi partidul.

— Nu glumesc deloc, spune Zeus. Eram curios pur şi simplu să aflu numele ultimului trădător pe care l-ai zdrobit.

— Am venit să vă împărtăşesc ceva nespus de grav, spune Zaharia. Sunt mulţumit că treaba legată de ciumă a întrerupt călătoria mea şi pot să vă văd astăzi. Dacă nu ar fi avut loc o astfel de întâmplare, aş fi venit luni.

— De cazul Dracula vrei să-mi vorbeşti?, întreabă Zeus. În zadar! Ştiu că acest caz te seacă la inimă. Nu pot să dorm din cauza lui Dracula. Am luat hotărârea să-l evacuez pe Teleorman. Castelul Negru va fi transformat într-un frumos *Han al Vampirului*. Circuitul Dracula va dura trei săptămâni. Totul este aranjat.

— Sunt încântat, spune Zaharia. Afacerea vampirului e o mină de aur. Eram sigur că v-aţi dat acordul. Dar am o altă treabă. La Microbograd, am descoperit un duşman al poporului, un fascist. Este un scriitoraş. Se numeşte Decebal Hormuz. L-am cunoscut vag odinioară. A scris în timpul războiului un poem intitulat *Chemare la luptă*. A fost pus pe note. Era un poem plin de istorie fascistă şi anticomunistă. Acest individ trăieşte în Cetatea Microbilor sub un nume fals.

— Sper că l-ai denunţat imediat la poliţia locală, spune Zeus.

— Nu, răspunde Zaharia. Voiam ca mai întâi să stăm de vorbă despre aceasta.

— Voiai să stai de vorbă cu mine, vicepreşedintele republicii? Dar de ce? De astfel de nimicuri se ocupă poliţia sătească.

— E vorba de un evadat de la Canalul Morţii, spune Zaharia Vlaşca. A fost condamnat la douăzeci de ani de muncă forţată.

— Nu e o treabă de vicepreşedinte al republicii, spune Zeus. Sunt sigur că vrei să-mi vorbeşti despre altceva. Intră direct în subiect.

— Individul în cauză n-a vrut să beneficieze de amnistie. A pre-ferat să se ascundă. Adică să-si continue activităţile. I-am adus fotografiile. L-am identificat.

Zaharia Vlaşca aşază un plic pe biroul lui Zeus.

— Ia-ţi fotografiile, Zaharia! Du-le la poliţie, şi aceşti bravi oameni îţi vor fi recunoscători că i-ai ajutat să aresteze un fascist. Nu au ocazia asta atât de des. Vânatul e tot mai rar. Fasciştii sunt o specie pe cale de dispariţie.

— Important e faptul că individul în cauză, numitul Decebal Hormuz, e un poet de un real talent. De un foarte mare talent.

— Nu te mai recunosc, spune Zeus. Afirmi că acest om are talent? Dar, de treizeci de ani, ţipi peste tot că nu poţi avea talent dacă nu eşti înscris în partid. Ai ţinut atâtea conferinţe explicându-ne că singura literatură valabilă este literatura marxistă. Te contrazici pe tine însuţi.

— Deloc, spune Zaharia Vlaşca. Am făcut ocoluri în expozeul meu pentru că ceea ce vreau să vă spun este foarte grav. Iată despre ce este vorba: Decebal Hormuz trăieşte la Microbograd de douăzeci şi opt de ani. Castelul Negru se află la câţiva kilometri de acolo. Am studiat în profunzime, ştiinţific, operele lui Teleorman. Le-am admirat întotdeauna. Dar am profunda convingere că nu el este autorul acestora.

— Cine atunci?

— Decebal Hormuz, individul de care v-am vorbit.

— Ceea ce îmi spui este incredibil. Mă interesează nespus. Continuă. Bine ai făcut să vii să vorbim despre acest subiect. Presupui, aşadar, că nu Teleorman este adevăratul autor al cărţilor?

— Sunt preşedintele scriitorilor, spune Zaharia Vlaşca. Eu însumi sunt scriitor. Literatura este domeniul meu. Ca scriitor, am considerat întotdeauna cazul Teleorman ca fiind unul foarte special. Chiar straniu. M-a intrigat. Desigur, e foarte frumos să poţi să afirmi, cu toată tăria, că mama ta este Armata Roşie şi că tatăl tău este Partidul Comunist. Nici cei mai răi duşmani ai societăţii noastre nu pot să conteste că această paternitate ar fi adevărată. Partidul Comunist şi Armata Roşie l-au conceput pe Teleorman. În sensul propriu al termenului. Teleorman este singurul comunist din lume care poate afirma că mama sa este Armata Roşie, şi tatăl său este Partidul Comunist. Cu toate

acestea, am avut mereu bănuieli în privinţa lui Teleorman. Este incapabil să fi creat uriaşa şi geniala sa operă. Altcineva scrie în locul său.

— Ai dovezi?, întreabă Zeus.

— Nu există probe materiale. L-am supravegheat pe Teleorman vreme de doi ani. Am plasat-o pe Mara Baloş în preajma sa. E una dintre fostele mele secretare. L-a supravegheat zi şi noapte. Are aceleaşi convingeri. Nu Teleorman îşi compune cărţile.

— Mara Baloş a stat la castel vreme de doi ani?, întreabă Zeus.

— Doi ani.

— Şi n-a reuşit să obţină nici cea mai mică dovadă?, întreabă Zeus. În doi ani de coabitare, afli cu duiumul. De ce nu a aflat?

— E cu neputinţă să constitui fie şi cea mai mică dovadă împotriva lui Teleorman. Modul său de lucru îl face invulnerabil. Are o metodă cu totul specială. E dreptul său. Sunt scriitori care scriu în picioare, ca Victor Hugo. Alţii culcaţi, ca Marcel Proust. Alţii creează versuri plimbându-se. Dar modul în care Teleorman lucrează este o acuzaţie în sine. Se închide din când în când în biroul lui. Face aceasta când te aştepţi cel mai puţin. Îşi blindează uşile cabinetului de lucru. Le ferecă. Rămâne de unul singur şi-şi dictează cărţile pe bandă magnetică. Nimeni nu-l vede, nici nu-l aude. După câteva zile, dă dactilografelor înregistrările. Nu are nici hârtie, nici creioane. Nicio notă. Totul e pe bandă.

— Sunt atâţia scriitori care n-au scris nimic cu mâna lor, spune Zeus. Socrate n-a scris nimic. Hristos n-a scris nimic nici El. Evangheliile există. Nimeni nu L-a văzut pe Hristos scriindu-le ori dictându-le. Totuşi, El este autorul acestora.

— Evangheliile sunt semnate. Au patru autori. Evanghelişti, fie că sunt Luca, Ioan ori Marcu, nu au făcut decât oficiul de secretari. Vrei să spui că autorul cărţilor lui Teleorman e secretara care copiază benzile magnetice?

— Nu, tovarăşe Zeus. Mă înţelegeţi bine. Hormuz îi scrie cărţile lui Teleorman. Am analizat materialul literar folosit. Toate peisajele descrise de Teleorman sunt cele în care a trăit Decebal Hormuz. Teleorman n-a copilărit niciodată la munte. Hormuz, da. În cărţile lui Teleorman e vorba de munte, de râuri precum Ozana, de păduri de brad ca cele din Neamţ. Totul, în opera lui Teleorman, pledează împotriva lui Teleorman.

— Ceea ce-mi spui sunt teorii literare, tovarăşe deputat. Avem nevoie de dovezi. Ai?

— Niciuna.

— În acest caz, trebuie să te resemnezi în a crede că Teleorman îşi scrie operele.

— E foarte periculos să fac aceasta. În două luni, Teleorman va primi Premiul Nobel pentru Literatură. Primul Premiu Nobel decernat vreodată unui român. Gloria clasei proletare române. Dacă se descoperă că Teleorman este un escroc, după ce va obţine Premiul Nobel, va fi ruşinea României, ruşinea clasei proletare şi a tuturor ţărilor socialiste. Avem datoria să fim severi. Cazul lui Şolohov a făcut o nedreptate imensă literaturii sovietice. După ce Şolohov a primit Premiul Nobel s-a aflat că autorul romanului *Donul liniştit* era Feodor Dmitrievici Kriukov. Rusia Sovietică e o ţară uriaşă şi puternică. E un colos. Rusia sovietică poate suporta asemenea lovituri. Dar România, dacă i se întâmplă aceasta, va cădea zdrobită. Suntem o ţară mică.

— Ai făcut foarte bine că ai venit să vorbim. Îţi sunt, pentru aceasta, veşnic recunoscător. Dacă supoziţiile tale se adeveresc, Republica Populară Română se îndreaptă către o mare primejdie. Foarte mare. Bănuielile tale sunt motivate. Un cetăţean trebuie să fie întotdeauna vigilent. Ai responsabilitatea tuturor scriitorilor, căci tu eşti preşedintele acestora. Îţi pun o întrebare: gelozia nu e cumva amestecată în bănuielile tale?

— Bineînţeles că da, spune Zaharia. Aş fi ipocrit să neg aceasta. Aş fi preferat să fiu eu cel care va primi Premiul Nobel, şi nu Teleorman. E o invidie firească.

— Te felicit pentru sinceritatea ta. E o imensă plăcere să întâlnesc tovarăşi atât de curaţi ca tine. Lasă-mi fotografia. Am mijloacele de a afla probe. Îmi asum. Dacă este necesar, voi mobiliza toate forţele de care dispun. În ceea ce te priveşte, continuă şi vino să mă vezi cât mai des cu putinţă pentru a mă ţine la curent. Cine altcineva în afară de tine mai împărtăşeşte aceste bănuieli?

— Mara Baloş e convinsă şi ea că Hormuz îi scrie cărţile lui Teleorman.

— Şi, în afară de tine şi de Mara Baloş, cine altcineva mai împărtăşeşte aceste bănuieli?

— Suedeza care a făcut fotografiile a ghicit, cu siguranţă, şi ea ceva.

— Mulţumesc, tovarăşe Zaharia Vlaşca! Adevăraţii prieteni la nevoie se cunosc. Ai mirosit această primejdie pentru România şi

ai venit să-mi vorbeşti despre ea. Contează pe mine. Vom afla adevărul. Aşa cum am făcut-o şi mai înainte.

LXI. Liniştea de sâmbătă

Zeus Botarev e iritat nespus de vizita lui Zaharia Vlaşca. Îl cunoaşte perfect. Zaharia e un om fără nicio valoare. Partidul îl foloseşte deoarece chiar deşeurile şi reziduurile sunt utile. Dialectica materialistă cere să fie folosiţi duşmanii înşişi. Aceasta nu înseamnă, totuşi, să-i iubeşti. Zeus Botarev nu-l iubeşte pe Zaharia. Partidul cheltuie prea mulţi bani cu acest personaj. În timpurile în care e atâta nevoie de devize, s-au cheltuit sume colosale pentru a-i fi traduse şi tipărite cărţile lui Zaharia Vlaşca în toate limbile pământului. Cu banii înghiţiţi în publicarea peste graniţă a cărţilor lui Zaharia, s-ar fi putut construi mai multe autostrăzi. Răutatea lui Zaharia împotriva lui Teleorman nu este provocată decât de invidie. Ar fi vrut să obţină Premiul Nobel, el, Zaharia Vlaşca. Zeus îşi aminteşte de cazul Şolohov. Oamenii vor începe încă din 1929 să publice în URSS articole în care afirmau că autorul romanului *Donul liniştit* era Kriukov. Stalin a ordonat să fie publicat în *Pravda*, pe 29 martie 1929, un editorial în care se spunea că cei care negau că Şolokov era autorul *Donului liniştit* erau duşmanii clasei proletare. Polemica a încetat. El, Zeus, nu poate face acelaşi lucru. A închis-o pe Mara Baloş în Cetatea Microbilor.

Îl cheamă pe doctorul Moscovici.

— Luaţi loc, dragă doctore, luaţi loc.

— E ceva grav?, întreabă doctorul.

E cel mai bun cardiolog din Bucureşti. Îngrijeşte inimile tuturor membrilor din biroul politic. E la curent cu toate tehnicile moderne privitoare la funcţionarea inimii. Pentru el, inima este un motor de pompare şi irigare. E inima demitizată a secolului al XX-lea.

— Inima mea e foarte bine, doctore. Vă era teamă că sunt bolnav? Sunt mişcat. Vă cer iertare că v-am făcut să veniţi atât de repede. E vorba de inima altcuiva.

— Nu înţeleg, spune doctorul.

— Nu v-am chemat pentru inima mea, ci pentru cea a unuia dintre tovarăşii mei. Îl îngrijiţi de multă vreme pe Zaharia Vlaşca?

— Dintotdeauna, răspunde doctorul Moscovici.

— Inima lui e în regulă?

— Funcţionează admirabil, răspunde doctorul Moscovici. Pentru vârsta dumnealui, are o inimă admirabilă.

— Cu adevărat?, se miră Zeus Botarev. Inima lui Vlaşca funcţionează bine?

— Nemaipomenit de bine. Vă miră una ca aceasta?

— Bineînţeles că mă miră, spune Zeus. E chiar incredibil. Cum poate inima unui om care face atâtea prostii să funcţioneze normal? Ştiţi că se află într-o situaţie imposibilă. Mă neliniştesc pentru el. Vreau să-l salvez. E atât de dur să-ţi execuţi un fost tovarăş, să fii obligat să-l condamni la moarte...

— Ce-a făcut?, întreabă doctorul Moscovici.

— E atât de grav, că nu am curajul să-ţi spun. Vreau să-l salvez de închisoare şi de la moarte. Va fi arestat dintr-un moment în altul. Am făcut totul pentru a-l salva. Acum, răul s-a petrecut. Eu şi dumneavoastră, care îl iubim, suntem obligaţi să-l înscriem la rubrica dragilor noştri dispăruţi.

— Mă aşteptam la orice, în afară de aceasta, spune medicul.

E îngrozit. Ştie că, de fiecare dată când o înaltă personalitate cade, atrage în căderea ei familia, prietenii, medicul, frizerul, şoferul. În dictaturi, omul nu se ridică de unul singur în ierarhia socială. E mereu într-un grup care ia puterea. Când cade, atrage în căderea sa grupul căruia îi aparţine, aşa cum o statuie care cade atrage piedestalul său.

— Zaharia Vlaşca tocmai a ieşit din biroul meu, spune Zeus. Poate l-aţi întâlnit când aţi venit. A căzut în genunchi implorându-mă să-l salvez, dar cine poate salva un om care pretinde că are dreptate şi că partidul greşeşte?

— Crede că partidul greşeşte?, exclamă doctorul Moscovici.

— Mai rău decât atât. Mi-e milă de el. A adus în trecut mari servicii ţării. A exterminat, dacă se poate spune astfel, de unul singur toată inteligenţia ţării. A făcut să dispară poeţi, romancieri şi pe toţi artiştii vechiului regim. Putem, doctore, să-l salvăm împreună?

— Aveţi o idee?, întreabă medicul.

— Mergeţi imediat la Zaharia Vlaşca. Prefaceţi-vă că-i faceţi o vizită neaşteptată. O să-l aflaţi arătând nespus de rău. Cu siguranţă, în starea în care se află, nu poate să arate decât rău. Îl luaţi cu dumneavoastră la spital. Îi faceţi un examen complet. Radiografii, radioscopie, cardiogramă, analizele. Toate analizele. După examen îl anunţaţi că suferă de o boală foarte gravă de

inimă. Sărmanul îşi închipuie că are o inimă. Nu are. Are o piatră în loc de inimă. Principalul e că-şi imaginează că are una. Îi spuneţi că este foarte bolnav, îi spuneţi că e gata să moară. Aţi înţeles?

— Am eu dreptul să-i spun una ca aceasta?, întreabă doctorul.

— E o minciună, desigur, spune Zeus Botarev, dar sunteţi medic. Un medic are datoria să-l mintă pe bolnavul său pentru a-l ţine în viaţă. Spunându-i lui Zaharia Vlaşca că e bolnav, îl salvaţi de la moarte. Îndepliniţi nobila sarcină a oricărui medic: salvarea unei vieţi omeneşti.

— Dacă e pentru a-i salva viaţa, voi spune bucuros o astfel de minciună. Dar cu ce vă ajută?

— E foarte simplu. Îi veţi prescrie să meargă imediat la ţară. Are nevoie să stea în natură. Are o casă foarte frumoasă la Predeal. Să plece astăzi. Ieşind de aici, secretarul meu vă va da adresa a două infirmiere. Sunt femei care lucrează în serviciile mele. Ele îl vor însoţi pe Zaharia Vlaşca în casa lui de la ţară. Îl vor supraveghea zi şi noapte, luându-i pulsul din jumătate în jumătate de oră. Îi veţi spune că inima lui poate să se oprească în orice clipă. Trebuie să rămână aşezat pe spate. Să stea în pat. N-are dreptul nici să scrie, nici să citească, nici să se uite la televizor, nici să asculte la radio. Infirmierele vor trebui să interzică orice vizită şi să se abţină să-i vorbească. Orice oboseală îi poate fi fatală.

— Un astfel de regim îl va ucide în câteva zile, spune doctorul.

— Aţi spus în câteva zile?

— Exact.

— Sunt câteva zile câştigate pentru sărmanul Zaharia Vlaşca. Dacă nu va face aceasta, va muri în noaptea asta ori mâine.

— E atât de grav?

— Vă va antrena în căderea sa, doctore. Nu v-a spus niciodată despre complotul pe care îl pregătea? Sunt sigur că v-a spus. Cel mai bun prieten al oricărui om este doctorul inimii sale. Şi dumneavoastră sunteţi medicul inimii lui. V-a vorbit de crima pe care o urzea?

— Vă jur că nu!, spune doctorul.

— Nu vă cer să-mi spuneţi adevărul. Anchetatorii vă vor cere aceasta. Le veţi spune ceea ce ştiţi. Acum, mă grăbesc. Vă las cu conştiinţa dumneavoastră.

— Îl trimit chiar în această seară la ţară, spune medicul. Secretariatul dumneavoastră a primit ordin să-mi dea numele infirmierelor?

— Bineînţeles, spune Zeus. Şi veţi fi de acord că este de preferat pentru sărmanul Zaharia să aibă infirmiere experimentate ale poliţiei. Nu se ştie niciodată ce se poate întâmpla.

— N-aş putea să ştiu cu adevărat ce-a făcut?

— Vă voi spune într-o zi, zice Zeus Botarev. Mă tem că dacă vă spun acum veţi refuza să vă ocupaţi de el. E cumplit ce a făcut. De neiertat. La revedere, doctore!

Abia ce medicul Moscovici a ieşit, că în biroul lui Zeus Botarev intră un tânăr nespus de chipeş.

— E mult timp de când nu te-am mai văzut, Calostian. Tot călău de inimi?

Calostian nu e foarte înalt, dar chipul său este arătos. Are ochi negri, uriaşi, de culoare măslinie, părul des, precum coama leilor. Dinţii săi sunt mici, drepţi ca dinţii unei femei.

— Uită-te la această fotografie, spune Zeus. Ai cunoscut-o?

Calostian priveşte fotografia Ulrikăi Olaf. E un examen minuţios şi aprofundat de cunoscător. După câteva ocheade aruncate asupra fotografiei, Calostian va putea să facă portretul complet al Ulrikăi. Să spună cum vorbeşte, ce mănâncă şi ce bea şi care sunt gusturile sale în materie de dans, muzică şi rochii. Calostian e cel mai mare specialist al poliţiei în materie de femei. E tehnicianul poliţiei. A ajuns la o asemenea virtuozitate, că poate face portretul robot al unei femei, dacă i se dă doar pudriera, rujul ori agenda acesteia. Poate să o facă atât de ştiinţific, aşa cum prin anatomia comparată şi corelaţia formelor Cuvier a reconstituit imensul mamut preistoric după un foarte mic fragment de os descoperit.

— E fata care iese cu Zaharia Vlaşca, spune Calostian. Am întâlnit-o în cluburile de noapte. E o intelectuală. Ce trebuie să fac cu ea?

— Mergi şi caut-o imediat, spune Zeus. O iei la mare ori la munte. Te va urma peste tot. E o femeie. Niciuna nu-ţi rezistă. Doresc să fie retrasă din circulaţie. O retragere totală. Să se consacre pe de-a-ntregul ţie. Să nu scrie şi să nu dea telefon familiei. Să uite de toată lumea. Când retragerea ei nu va mai fi necesară, îţi voi face un semn şi o vei lăsa.

— Nu aveţi nimic special de aflat de la ea?

— Să tacă, atâta tot, spune Zeus. Nu ai altceva de făcut, nu-i aşa?

— Nimic altceva. Mă ocup de Ulrika. Vă las fotografia. Nu mai am nevoie de ea.

Călăul inimilor poliţiei pleacă. Precum cardiologul. Zeus Botarev a aranjat rapid două chestiuni legate de inimă şi de tăcere. Se uită la ceas: e ora 6 seara. Sâmbătă, 31 august 1974.

LXII. Închisoarea-automobil

Sâmbătă, 31 august 1974, o maşină-penitenciar se opreşte în faţa comandamentului de la Microbograd. Doi poliţişti din brigada specială de transporturi arestaţi se îndreaptă către biroul colonelului Aron. Poartă uniforme negre.

— Am venit pentru livrarea arestatului Leonid Limitrof, spune unul dintre poliţişti.

Aşază cererea de transport pe masa colonelului.

— Aţi venit să-l luaţi pe Limitrof?

— Exact.

— Pentru a-l duce unde?

— La Bucureşti. Trebuie să-l livrăm mâine, duminică, înainte de ora 8 dimineaţa. Vom conduce toată noaptea. Unde îl putem găsi? E departe închisoarea de aici?

— Leonid Limitrof nu este la închisoare, explică colonelul Aron. E directorul depozitelor farmaceutice. E arestat la domiciliu.

— Adevărat?, spune poliţistul. Aceasta ne încurcă oarecum. Nu transportăm decât deţinuţi. Poate să fie director aici. De îndată ce mi-l livraţi, va fi arestat. Nu luăm alte categorii de pasageri. Maşina noastră este o închisoare-automobil. Daţi ordin să ni-l aducă?

Colonelul Aron îi invită pe cei doi cărăuşi de arestaţi să ia loc. Dă ordin prin telefon. Cere să fie adus Limitrof. Să ia o valiză, căci va fi o călătorie lungă. Îi dă cinci minute pentru a se prezenta la direcţie.

La ora 7 fără un sfert, Decebal Hormuz intră în închisoarea-automobil.

Se numeşte petroleuză. Sunt foste maşini blindate care serveau la transportul fondurilor societăţilor petroliere din România. De la naţionalizarea companiilor petroliere, *petroleuzele*, maşinile blindate au fost date poliţiei, care le-a prefăcut în maşini-penitenciar.

— Intră, tovarăşe, spune unul dintre poliţişti. O să te simţi aici în largul tău. Ca o piatră preţioasă, ca o perlă într-un seif. În furgoanele noastre eşti la adăpost de orice primejdie. Chiar dacă maşina arde, arestaţii care se află înăuntru sunt scoşi din aceasta fără nici cea mai mică arsură.

Cei doi poliţişti sunt robuşti. Poartă tunici negre de piele. Au stele roşii pe epoleţi şi pe caschetă. Stele roşii emailate. Vorbesc fără răutate. Îşi cer scuze faţă de Hormuz.

— Dezavantajul în închisorile noastre automobil e că vă vom lega. Nu se poate altfel. O facem pentru securitatea arestatului. În interiorul petroleuzei totul este legat. Priviţi. Găleţile igienice sunt legate. Urciorul cu apă, asemenea. Totul este metalic. Totul este legat. Dacă furgonul se răstoarnă, sunteţi ţinut pe loc de lanţuri ca de o centură de siguranţă. Lanţurile sunt şansa dumneavoastră.

— Sunt mâhnit de ce vi se întâmplă, tovarăşe Limitrof, spune colonelul Aron. Credeam că e vorba de o farsă. O farsă de prost gust. Dar o farsă. L-am dojenit pe locotenentul Samuel pentru faptul că v-a arestat prima oară. Când am primit ordin de la Bucureşti de a vă ţine în stare de arest şi fără interogatoriu, mi-am dat seama că nu era vorba de o farsă. Nu ştim ce vi se reproşează. Ni s-a spus să nu vă întrebăm nimic. Păstrăm, în orice caz, o foarte frumoasă amintire şederii dumneavoastră printre noi, la Microbograd. Vom continua, mai cu seamă, să îngrijim orhideele pe care le-aţi sădit pe antenele de radio şi de televiziune, pe paratrăsnete şi pe stâlpii de telegraf. De fiecare dată când vom vedea o orhidee, ne vom gândi la dumneavoastră. Călătorie plăcută, tovarăşe Limitrof!

Colonelul Aron e sigur că Limitrof nu este arestat cu adevărat. Dacă este transportat de furgonul celular, aceasta se face pentru a nu-l compromite. Colonelul Aron are convingerea că Limitrof este un agent secret de primă clasă. Altfel, nu ar fi rămas la Microbograd timp de douăzeci şi opt de ani. E sigur că-l va întâlni cândva pe Limitrof cu un alt nume şi într-un alt loc. Din această cauză îşi ia rămas bun de la el cu prietenie. Petroleuza n-a rămas la Microbograd decât o jumătate de oră. Decebal Hormuz a fost legat pe bancheta metalică. S-a închis uşa. O uşă dublă. Exact ca cea a seifurilor vechi. E o mică luminiţă. De miercuri, 27 august, Decebal Hormuz trăieşte în fiecare zi o surpriză. Surprizele sunt evenimente ce scapă logicii. Nu încearcă să înţeleagă de ce a fost eliberat. Pentru ce a fost arestat din nou şi pentru ce a fost pus în închisoarea-automobil. Hormuz nu ştie nici ce s-a întâmplat cu Teleorman. Maşina-închisoare circulă cu viteză. Hormuz îşi închipuie drumurile mici şi întortocheate pe care trece. Pentru a scăpa de prezent, Decebal Hormuz se gândeşte la istoria Sfântului Ioan Damaschin. E o istorie frumoasă. Ca toate celelalte din *Legenda Aurea*.

Sfântul Ioan Damaschinul era un înalt funcţionar din Siria. Deţinea, pe lângă sultan, un post echivalent cu cel de prim-ministru. Sultanul l-a acuzat într-o zi de trădare. I-a tăiat mâna dreaptă vizirului său şi l-a aruncat în închisoare, poruncind să-l spânzure a doua zi dis-de-dimineaţă. În timpul nopţii, Sfântul Ioan Damaschin a început să vorbească cu Maica Domnului, cum se întâmplă adesea poeţilor şi tuturor credincioşilor. I-a spus: „De ce ai îngăduit să mi se taie mâna? Tu eşti împărăteasa cerurilor şi Maica lui Dumnezeu. Poţi să faci orice minune vrei. Puteai să faci să nu mi se taie mâna. Poţi chiar să ceri să fie căutată mâna tăiată şi să o lipeşti de braţul meu. Ca şi când n-ar fi fost tăiată niciodată. Dacă faci această minune, am să-ţi scriu în fiecare zi poeme. Până la moartea mea.” Se spune că Maica Domnului a fost mişcată de cuvintele sfântului. A coborât din cer, a intrat în celula condamnatului şi i-a lipit la loc mâna tăiată. A doua zi, atunci când călăul a sosit să-l spânzure, a observat minunea cu mâna şi l-a înştiinţat pe sultan. Sfântul Ioan Damaschinul a fost graţiat. N-a mai vrut să fie vizir şi prim-ministru. S-a retras la o mănăstire şi şi-a încheiat viaţa scriind în fiecare zi poeme pentru Maica Domnului.[1]

Decebal Hormuz e convins că o astfel de minune poate să i se întâmple oricărui om. Chiar şi lui. Maica Domnului poate să oprească închisoarea-automobil, să-l elibereze pe el, Decebal Hormuz, şi să-l ia cu ea la cer ori să-i dăruiască un loc de şedere în ţara minunilor, patrie a tuturor poeţilor. Gândindu-se la toate aceste lucruri, Decebal Hormuz adoarme. A adormit imediat. De foarte multă vreme n-a avut o noapte atât de liniştită. Când se trezeşte, maşina-închisoare este oprită. Uşa este deschisă; cei doi poliţişti în haine de piele neagră îi scot lanţurile.

— Toată lumea jos!, ţipă unul dintre poliţişti. Capăt de linie. Suntem la Bucureşti.

Decebal Hormuz coboară. E într-o curte. Clădiri înalte în toate părţile. Un funcţionar în civil îl invită să-l urmeze.

— Treci repede pe la baie. Ai tot ce-ţi trebuie. Bărbiereşte-te şi fă-te frumos. Într-o jumătate de oră vor veni după tine.

— Unde suntem?, întreabă Decebal Hormuz.

E într-un culoar cu uşi numerotate.

— Eşti la Ministerul Agriculturii, spune funcţionarul. Intră aici la dreapta. E apartamentul intendentului. A pus la dispoziţia ta baia.

[1] Sfântul Ioan Damaschinul, *PG* 94, col. 451 – 459.

După nici zece minute, Hormuz este căutat. Sunt alţi funcţionari civili. E dus într-un birou. Pe jos e mochetă, iar scaunele sunt acoperite. În spatele biroului e aşezată o persoană în vârstă. Trebuie să fie un director. Îi citeşte formularul de interogatoriu. Decebal Hormuz stă în picioare. Nu a fost invitat să ia loc. Funcţionarul care îl interoghează e prost-dispus. Decebal Hormuz înţelege de ce. Pentru că e duminică. A fost silit să vină la această oră matinală la minister, special pentru el. Decebal Hormuz îşi dă seama că se află, cu adevărat, în clădirea unui minister. Ministerele seamănă toate între ele. Hormuz nu crede totuşi că e la Ministerul Agriculturii. Nu există niciun motiv să fi fost adus la Ministerul Agriculturii. Se află, probabil, la Ministerul Sănătăţii ori la cel de Interne. Sau într-o altă clădire a poliţiei.

— Nume: Limitrof. Prenume: Leonid. Născut pe 15 septembrie 1925. La Cetatea Albă, Basarabia, URSS. E adevărat?

— Adevărat, răspunde Decebal Hormuz.

E obişnuit să dea numele de Limitrof.

— Ai bani la tine?

— Nu.

— Aur, opere de artă, devize străine, scrisori, documente. Ai ceva din toate acestea la tine?

— Nu, răspunde Decebal Hormuz.

— Dezbracă-te şi treci în camera alăturată pentru inspecţia fizică.

Decebal Hormuz trece în camera alăturată. Sunt doi oameni. Poliţişti în civili. Îl controlează. Nu-i cer să se dezbrace. Îl conduc din nou înaintea funcţionarului cu formularul. Unul dintre ei spune:

— Nimic de semnalat.

— Ai familia în străinătate?, întreabă funcţionarul în vârstă.

Nici măcar nu-l priveşte pe Hormuz. Citeşte întrebările sale. Nu ascultă răspunsurile.

— Nu am familie în străinătate.

— Ai prieteni în ţările occidentale? Corespondezi cu ei? Primeşti colete de la ei?

— Nu am pe nimeni în străinătate.

— Care e originea ta socială?

— Proletar, răspunde Hormuz.

— Ce meserie avea tatăl tău?

— Muncitor.

— Ai familie, mamă, tată, frate, soră, soţie, copii?

— N-am pe nimeni.

— Semnează aici.

Decebal Hormuz aruncă o ocheadă pe formularul ce i se dă să fie semnat.

— Semnează, nu ai timp de citit. Sunt şaisprezece pagini. Trebuie să fie gata în trei minute.

Decebal Hormuz semnează cu numele său de Leonid Limitrof.

— Ce mai aştepţi?, îl întreabă funcţionarul.

— Nimic, răspunde Hormuz.

— Valea atunci, dacă nu mai aştepţi nimic! Păstrează dublura declaraţiei tale. În avion îţi va fi cerută. Maşina care te va duce la aeroport e afară. Grăbeşte-te!

După o jumătate de oră, Decebal Hormuz se află în cabina de clasa întâi a avionului Bucureşti-Paris. E duminică, 1 septembrie, ora 8 dimineaţa.

LXIII. Dispariţia lui Leonid Limitrof

Duminică, 1 septembrie. Ora 8 şi jumătate dimineaţa. Zeus Botarev e în biroul său. A dat ordin să-i fie adus Leonid Limitrof de la Microbograd şi să fie cazat în Palatul Conducătorilor. Exact cum l-a instalat în urmă cu douăzeci şi opt de ani, când l-a adus de la Cernavodă, de la Canalul Morţii, în compania lui Dracula Teleorman. Zeus Botarev a solicitat, în ajun, ca Leonid Limitrof să-i fie prezentat în cursul dimineţii. Se grăbeşte să-l vadă. Botarev a fost mişcat de denunţul pe care Decebal Hormuz l-a făcut, preferând să meargă la închisoare poate pentru totdeauna decât să distrugă cariera fratelui său siamez, Teleorman. De când i s-a povestit scena nocturnă de la Castelul Negru, Botarev are o părere foarte bună despre Decebal Hormuz.

— Leonid Limitrof nu mai este la Microbograd, spune Iustinian Protopopescu.

— Nu te înţeleg, răspunde Botarev. Cum poate să nu mai fie acolo? Dacă nu este acolo, înseamnă că se află în drum spre Bucureşti. Am ordonat ieri seară să-mi fie adus.

— A dispărut, spune Iustinian Protopopescu.

În ciuda celor 60 de ani ai săi, Iustinian Protopopescu stă drept. E foarte elegant. E rece şi precis. E unicul colaborator al lui Zeus Botarev care îndrăzneşte să-l privească în ochi şi care nu i se adresează cu „tovarăşe”, numindu-l „domnule”. Protopopescu a fost director al serviciilor secrete în fostul regim. Oficial, e mort. În realitate, e braţul drept al lui Zeus Botarev. A avut câteva cerinţe pentru a accepta să rămână în viaţă şi a colabora cu Zeus. N-a vrut să ia un alt nume. Se numeşte Iustinian Protopopescu, ca întotdeauna. Zeus a fost de acord cu cererea sa. Cu atât mai mult cu cât Protopopescu, prin funcţiile sale, nu are ocazia să se întâlnească cu cineva în afara serviciului. Dacă continuă să se numească Iustinian Protopopescu, e doar pentru el, căci altora nu le pasă de prezenţa sa în acest loc.

— Spuneţi că a dispărut? E cu neputinţă să dispară. Lămuriţi-mă.

— Colonelul Aron, comandantul de la Microbograd, mi-a confirmat prin telefon că Leonid Limitrof a dispărut. Nu poate să ni-l trimită, cum aţi ordonat. Ieri, sâmbătă, la ora 18.30, un furgon celular l-a luat pe Leonid Limitrof. Poliţiştii brigăzii de

transporturi deţinuţi au dat bonul de recepţie regulamentar la predarea lui Limitrof.

— N-aţi luat legătura cu brigada de transporturi deţinuţi, domnule Protopopescu?

— Bineînţeles că am făcut aceasta, domnule, răspunde Protopopescu. Brigada de transporturi deţinuţi l-a livrat pe Leonid Limitrof serviciului de schimburi externe al Ministerului Agriculturii!

— Limitrof a fost livrat Ministerului Agriculturii? Cum naiba? Au înnebunit?

— Ministerul Agriculturii l-a cerut la Microbograd.

— Limitrof e la Bucureşti?

— Mă îndoiesc că mai este, domnule. Ministerul Agriculturii l-a trimis pe Leonid Limitrof la aeroport şi l-a îmbarcat în avionul de Paris. Am dat instrucţiuni să fie întârziat zborul. Ştiam că ţineţi mult la acest lucru. Dacă oamenii noştri au reuşit să întârzie zborul, Limitrof va fi adus aici dintr-o clipă în alta. Am ordonat să fie debarcat.

— La ce oră este plecarea spre Paris?

— La ora 8 fără zece. Era 8 fără un sfert când am sunat.

— Nu aveţi rezultatul, domnule?, ţipă Zeus Botarev. Credeţi că putem da de Leonid Limitrof în timp ce zboară spre Paris?

— Mă tem că da, domnule, răspunde Protopopescu. Era mult prea târziu pentru a opri avionul. Am făcut tot ceea ce era cu putinţă de făcut. Vreţi să verific dacă avem un răspuns de la aeroport?

— Faceţi-o, domnule, răpunde Zeus Botarev.

Pentru prima oară în viaţa sa Zeus Botarev este învins. Public. Ca un luptător în ring.

— Avionul de Paris a decolat înainte să poată fi coborât Leonid Limitrof. Tentativa de a întoarce avionul pe aeroport a eşuat. A fost făcută mult prea târziu.

Zeus Botarev îşi ia capul rotund între mâini. Are coatele sprijinite pe birou. Îşi ţine capul în mâini ca şi când ar fi retezat. Iustinian Protopopescu îl priveşte cu milă.

— La ce oră trebuie să sosească avionul la Paris?, întreabă Zeus.

— Cu puţin înainte de prânz, răspunde Protopopescu. Dacă ar fi fost prevăzute escale, l-aş fi debarcat pe Limitrof. Din nefericire, e un zbor fără escală. Un zbor fără escală e ca un drum fără ieşire. Mai cu seamă în cazul dat.

— Domnule Protopopescu, vreţi să faceţi investigaţiile necesare şi să-mi spuneţi ce s-a petrecut?

După un sfert de oră, foarte distinsul Iustinian Protopopescu e în poziţie de drepţi înaintea biroului lui Zeus. Zeus nu-l invită să ia loc. Sunt de forţe egale. Iustinian Protopopescu ştie, din postul său, aproape tot ceea ce ştie Zeus. Nu-i arată aceasta niciodată. Protopopescu ştie dintru început că şeful său, foarte sobrul Zeus Botarev, e al treilea frate siamez. Teleorman, Hormuz şi Zeus sunt una şi aceeaşi persoană. Persoana care va trebui să primească Premiul Nobel pentru Literatură peste două luni. Dispariţia lui Decebal Hormuz este, pentru Zeus Botarev, mai gravă decât o boală. E moartea unei părţi a trupului său.

— Vă ascult, spune Zeus Botarev.

— Nu sunt nereguli, spune Iustinian Protopopescu. Leonid Limitrof a fost expatriat conform regulilor şi dispoziţiilor în vigoare.

— Nu există vinovaţi?

— Niciun vinovat, răspunde Protopopescu. Ar fi, eventual, de făcut un reproş.

— Cui, domnule?

— Ar fi, eventual, de făcut un reproş Ministrului Agriculturii, lui Uris Mogyros.

— Ce i se poate reproşa?

— A condus operaţiunea foarte rapid, spune Protopopescu. Dar a condus-o corect. Fără bravadă. Nu ştiu dacă vom putea să-i reproşăm că a rezolvat o treabă foarte rapid. În general, e o calitate să faci un lucru rapid. Uris Mogyros a lucrat foarte rapid.

Iustinian Protopopescu îşi consultă notele. Adaugă:

— Ministrul Uris Mogyros a reglat rapid livrarea lui Leonid Limitrof, pentru că a avut şansa să se afle la Paris. E într-o călătorie privată cu soţia. L-am avut la telefon în urmă cu cinci minute. Nu se îndoieşte de catastrofa pe care a declanşat-o. E mulţumit de el. Vă trimite salutările sale.

— Cine este cumpărătorul lui Leonid Limitrof? V-a fost spus numele?

— E primul lucru pe care l-am întrebat, răspunde Protopopescu.

Dacă Limitrof avea o soră, o mamă ori o soţie în străinătate şi dacă ar fi fost cumpărat de familia sa, nu ar fi fost o problemă. Ar fi fost o chestiune domestică, familială. O treabă de căldură animală. Orice animal, oricât de feroce ar fi, doreşte să simtă corpul puilor săi lângă el, când este mamă. Cu oamenii se

întâmplă la fel. Membrii familiei se simt mai liniştiţi când se află împreună.

— Nu e o chestiune de familie?, spune Zeus Botarev. Mă îndoiam. Cine e cumpărătorul?

— Un avocat american. Se numeşte Stelian Flondor. Un mare avocat. Nespus de bogat. Brigada ultimelor sacramente mi-a comunicat suma averii sale. Vreţi să vă vorbesc despre asta?

— Îl cunoaşte pe Limitrof?, întreabă Zeus.

— Stelian Flondor a acţionat ca avocat. L-a cumpărat pe Leonid Limitrof pentru unul dintre clienţii săi. Clientul se numeşte Horia Moldovan. E supranumit colosul tropicelor.

— Horia Moldovan?, ţipă Zeus Botarev.

Îşi aminteşte de cazul de la Cernavodă. Decebal Hormuz a refuzat să-l urmeze pe Dracula dacă cei patru prieteni nu erau eliberaţi. Zeus Botarev, care se afla în turneu de inspecţie la Canalul Morţii, a făcut ca cei patru co-deţinuţi din celula lui Decebal Hormuz să fie eliberaţi. El a uşurat munca. Botarev îşi aduce aminte că cei trei co-deţinuţi ai lui Hormuz au fost împuşcaţi de o patrulă de miliţie, la puţin timp după falsa lor evadare. Unul singur a supravieţuit. A supravieţuit mulţumită infirmităţii sale. Era orb. Se numea Horia Moldovan. Zeus Botarev a urmărit mai apoi cariera vertiginoasă a orbului Horia Moldovan pe continentul latino-american, unde a făcut avere mulţumită speculaţiilor funciare.

— Horia Moldovan nu este cumpărătorul!, ţipă pe neaşteptate Zeus.

— De ce credeţi că Horia Moldovan nu poate fi cumpărătorul?, întreabă Protopopescu.

— Sunteţi sigur că Stelian Flondor a acţionat exclusiv ca avocat?

— Aştept alte informaţii, răspunde Protopescu. Ştiu din chiar gura lui Uris Mogyros că Horia Moldovan a plătit cei 15.000 de dolari, ocupându-se şi de celelalte cheltuieli. Stelian Flondor a condus tranzacţiile cu ministrul nostru al Agriculturii. Ţinea nespus la faptul ca Leonid Limitrof să le fie livrat astăzi cel târziu. Era o condiţie prealabilă.

— Ştiţi pentru ce au fixat acest termen de livrare?

— Au vrut să profite de weekend răspunde Protopopescu. Ştiau că, dacă livrarea lui Leonid Limitrof ar fi fost efectuată în termen normal, s-ar fi făcut cercetări aprofundate. S-ar fi descoperit lucruri care ar fi anulat tranzacţia. Cred că m-am exprimat limpede.

— Ştiau că dacă nu-l vor avea pe Limitrof în timpul weekend-ului nu-l vor mai avea niciodată?

— Exact.

— Cunoşteau biografia lui Leonid Limitrof, nu-i aşa?

— Cu siguranţă. Pentru că o cunoşteau l-au cumpărat.

— Sunteţi sigur de aceasta, domnule Protopopescu?

— Există fapte tulburătoare care confirmă certitudinea mea. Horia Moldovan şi avocatul său, Stelian Flondor, ştiu ce cumpără. Colosul tropicelor e orb, dar el nu cumpără niciodată cu ochii închişi. Se foloseşte de ochii altora. Ştie ce face. E un om de afaceri.

— Există, aşadar, o a treia persoană la Paris printre cumpărători?

— O călugăriţă, domnule. De mai multe săptămâni primesc informaţii despre ea. E vorba de prinţesa Roxana Paleolog, monahie la Combe Froide, în Savoia. Şi-a părăsit mănăstirea după treizeci de ani de viaţă sihăstrească. A venit la Geneva, apoi, la Paris. A fost chiar la Londra. Îl căuta pe Decebal Hormuz. A făcut o cerere de răscumpărare la reprezentantul Ministerului Agriculturii de la Paris. I s-a răspuns că Decebal Hormuz e mort. Şi că Republica Populară Română nu expatriază morţi. Flondor, Moldovan şi sora Romana se văd adesea la Paris. Sunt aproape de nedespărţit.

Protopopescu ştie că Decebal Hormuz şi Leonid Limitrof sunt una şi aceeaşi persoană. Zeus Botarev ştie că Protopopescu cunoaşte aceasta, dar se preface că ignoră cum stau lucrurile.

— Mai e un fapt tulburător, spune Protopopescu. Avocatul Stelian Flondor tocmai a cumpărat drepturile de adaptare cinematografică ale unui roman de Teleorman.

— De asta, pur şi simplu, nu am habar, spune Zeus Botarev.

— V-am făcut raportul asupra cesiunii drepturilor cinematografice a *Fântânii Sultanei*, cartea lui Teleorman publicată la Paris sub titlul *Iubire sălbatică*.

— Acelaşi Stelian Flondor a cumpărat şi cartea lui Teleorman, şi persoana lui Leonid Limitrof?

— Exact, răspunde Protopopescu.

Zeus Botarev e palid.

— Tulburător!, spune el. Se interesează, deci, de Decebal Hormuz, de Leonid Limitrof şi de D.D. Teleorman. Au gusturi eclectice. Dar gusturi sigure. Trebuie să recunoaştem. Nu sunteţi de aceeaşi părere cu mine, domnule Iustinian Protopopescu? Spuneţi-mi cât se poate de franc.

— Pot să vă vorbesc foarte franc, domnule?

— Găsiţi că este la fel de tulburător, nu-i aşa?

— Într-adevăr, domnule, e tulburător şi foarte grav. E chiar aproape fără ieşire.

— În două ore, Leonid Limitrof va debarca la Paris, spune Zeus Botarev. Aţi consultat orarul de zbor?

— Leonid Limitrof va debarca la Paris în două ore, răspunde Protopopescu.

— Mi-aţi afirmat adineauri, domnule Protopopescu, că nimeni n-a făcut nicio eroare. Că expatrierea lui Leonid Limitrof s-a efectuat conform regulamentelor şi dispoziţiilor în vigoare.

— Nu există nici nereguli, nici erori, răspunde Protopopescu.

— Noi înşine, vreau să spun serviciul nostru – chiar eu –, n-am săvârşit vreo greşeală pe undeva?

— Nu cred.

— Plecarea lui Leonid Limitrof e o catastrofă. Sunteţi de acord că e o catastrofî?

— E o catastrofă.

— Când e vorba de o catastrofă, există mereu un motiv. Dacă are loc o deraiere, aceasta se întâmplă din pricina unei greşeli omeneşti, ori mecanice, ori din pricina macazului. Există mereu o greşeală. Fără greşeală nu există o catastrofă. Şi în cazul nostru a fost comisă o greşeală?

— Serviciul nostru nu are nimic să-şi reproşeze, domnule, răspunde Protopopescu. Uris Mogyros a cerut telefonic să se facă transferul lui Leonid Limitrof înainte de duminică. Era un caz excepţional. Ne-am dat acordul. Înainte de a expatria un cetăţean, se verifică dacă numele său nu figurează în lista de neexportabili. Numele de Leonid Limitrof nu figura pe listă. Nu exista motiv de refuz.

Există douăzeci de milioane de români. Teoretic, toţi pot fi expatriaţi în Occident contra sumei de 15000 de dolari pe persoană. Toată lumea ştie că pe borderourile de export ale Ministerului Agriculturii sunt înscrise sumele primite pentru cetăţenii vânduţi în străinătate. În fapt, legumele mari sunt interzise la export. Nu se exportă decât produse agricole obişnuite. Membrii Biroului Politic, Statului Major şi Poliţiei Române nu pot fi expatriaţi, chiar dacă se plătesc sume uriaşe pentru aceştia. Conform dialecticii materialiste, orice om poate fi înlocuit. Conform doctrinei, nimic nu se opune exportării generalilor, foştilor miniştri şi înalţilor comisari. Dimpotrivă. Plecarea lor în străinătate va lăsa vacante fotolii care sunt

nespus de apreciate şi râvnite. Nu sunt lăsaţi, totuşi, să plece deoarece cunosc secrete. Doar pentru aceasta. Mecanica republicii populare nu trebuie să fie cunoscută de adversarii acesteia. Cei care o cunosc nu sunt exportaţi.

— Catastrofa s-a produs, aşadar, pentru că numele lui Leonid Limitrof nu era înscris pe lista de neexportabili?

— Aşa este.

— Credeţi că ar fi trebuit să-l înscriu? Am comis o eroare? Răpundeţi-mi deschis.

— N-aţi comis nicio eroare, răspunde Protopopescu.

— Sunteţi sigur? Absolut sigur?

— Dacă aţi fi înscris numele lui Leonid Limitrof pe lista legumelor mari, aţi fi atras atenţia asupra lui. Era mai bine să nu o faceţi. Ati acţionat corect.

— Dar din această cauză a plecat. Ne-a scăpat. Va debarca la Paris în mai puţin de două ore. Se va declanşa o catastrofă. Pentru că nu era pe listă. Aceasta a declanşat totul. Se poate spune că n-am săvârşit o eroare, neînscriindu-i numele?

— N-aţi săvârşit nicio eroare, spune Protopopescu.

— Spuneţi aceasta pentru a-mi face pe plac. Pentru a mă consola. Mă vedeţi abătut. Mă vedeţi angajat pe un drum fără ieşire şi vă este milă de mine, nu-i aşa?

— Poate să fie un adevăr în ceea ce spuneţi, răspunde Protopopescu.

— Nu sunt un om de care să-ţi fie milă. Am depăşit condiţia umană, domnule Protopopescu. Sunt un comunist. Am eliminat toate cele de prisos. Mă comport ca o maşină perfectă. O maşină nu inspiră milă. O maşină nu poate fi nici nefericită, nici fericită. O maşină poate fi doar în stare de funcţionare ori de nefuncţionare. Atâta tot. Sunteţi de acord?

— De ce mă întrebaţi aceasta? Ştiti bine că sunt în dezacord total cu dumneavoastră în această privinţă. E o catastrofă, aşadar, există o greşeală. Nu dumneavoastră aţi comis greşeala. Nici serviciul dumneavoastră. Nici Ministerul Agriculturii. Nimeni n-a comis greşeala. Vinovatul e societatea dumneavoastră, domnule.

— Ştiu că sunteţi anticomunist, domnule Protopopescu. Nu e momentul să-mi spuneţi asta.

— M-aţi întrebat unde e greşeala.

— Îi cunosc pe reacţionari, domnule Protopopescu. De fiecare dată când apare o problemă gravă, aruncaţi responsabilitatea asupra bolşevicilor. În vechea voastră societate mereu

comuniştii, anarhiştii şi bolşevicii erau vinovaţi. Chiar dacă era vorba de o calamitate naturală, de secetă ori de inundaţii. Dacă ne-a scăpat Limitrof, e tot greşeala societăţii comuniste.

— Cred asta, domnule, răspunde Protopopescu.

E netulburat, neclintit. Stă drept.

— Cu ce e vinovată societatea socialistă de fuga unui individ care a scăpat ca prin urechile acului?

— Cercetările pentru a-l afla pe Leonid Limitrof au fost declanşate de o călugăriţă. De sora Romana de la Combe Froide.

— Şi unde este greşeala comuniştilor?

— Greşala dumneavoatră, domnule, e că ignoraţi realitatea religioasă şi dimensiunile metafizice ale omului credincios. Acţionaţi, în societatea marxistă, ca şi când această realitate nu ar exista.

— Vreţi să mă convingeţi de existenţa lui Dumnezeu şi a îngerilor?

— Exact, domnule, răspunde Protopopescu.

— E o insolenţă?, întreabă Botarev.

— În niciun caz. Am făcut remarca, pur şi simplu, că societatea dumneavoastră materialistă şi atee ignoră realităţile profunde. Dacă este ignorată o realitate, au loc catastrofe. Ca în situaţia de faţă. O societate ştiinţifică şi materialistă ca a dumneavoastră nu acceptă existenţa îngerilor.

— Şi pretindeţi că mă convingeţi cum că există?, ţipă Zeus Botarev. Aţi ales chiar acest moment pentru a-mi vorbi despre asta?

— Dacă vă place, nu voi mai pronunţa cuvântul înger, dar un înger a prevenit o călugăriţă închisă între ziduri, într-o pădure, în creierul Munţilor Savoiei, că Leonid Limitrof se află la Microbograd. Vreme de treizeci de ani sora Romana n-a citit ziarele. N-a ascultat la radio şi n-a întâlnit o singură persoană care să fie la curent cu ceea ce se întâmplă în lume. Într-o zi, îngerul i-a spus că Limitrof se afla la Microbograd. A coborât din munte ca să-l elibereze. Societatea dumneavoastră poate să accepte un astfel de lucru?

— Bineînţeles că nu, răspunde Zeus.

— Acestea sunt faptele, răspunde Protopopescu. Sora Romana l-a descoperit pe Leonid Limitrof şi mulţumită ei va debarca la Paris în mai puţin de două ore. Aceasta e o realitate. Chiar dacă nu o acceptaţi. Realităţile îşi bat joc de noi, fie că le acceptăm, fie că nu le acceptăm. Nu au nevoie de noi. Noi avem nevoie de ele. Dacă ignorăm o realitate, ne frângem gâtul. Este

exact ceea ce s-a petrecut. În aceasta constă greşeala. Nu este a dumneavoastră, e a societăţii căreia îi aparţineţi.

— Din punct de vedere dialectic, e valabil. E un punct de vedere. Un punct de vedere care merită a fi reţinut. Dar să presupunem, prin absurd, că îngerul a declanşat catastrofa care se va produce. Cum am putea explica? Căci cred că singura problemă care trebuie să ne preocupe e circumscrierea răului, nu? Orice altceva trece în plan secund. Şi răul s-a produs. Aţi recunoscut chiar dumneavoastră că avionul nu poate fi readus pe aeroport. Aţi spus că nu sunt escale. Aveţi o soluţie, domnule Protopopescu? Ştiu că dumneavoastră aveţi mereu una de rezervă.

Iustinian Protopopescu e tăcut. Are o soluţie de rezervă. A folosit-o adeseori. Toţi şefii de servicii de informaţii au folosit-o.

— La ce vă gândiţi, domnule Protopopescu?

— Cred că drama nu s-a declanşat încă, răspunde Protopopescu. Drama fugii lui Leonid Limitrof se va declanşa peste două luni.

— Ce vă face să credeţi asta?

— Premiul Nobel pentru Literatură va fi acordat peste două luni. La acea dată se va produce catastrofa.

— Mai sunt două luni, spune Zeus Botarev. În două luni se pot face multe lucruri.

— Nu putem împiedica acordarea Premiului Nobel, domnule.

— Nu m-am gândit niciodată să împiedic această frumoasă ceremonie. Departe de mine un astfel de gând! Cunosc limitele puterii. Ceea ce putem împiedica e ca unul dintre laureaţi să primească premiul. Aceasta putem să o facem. E uşor. Nu-i aşa că nobila Academie Suedeză nu decernează premiul decât scriitorilor în viaţă?

— Într-adevăr, domnule, suedezii nu decernează premiul postum. E vorba de o foarte mare sumă de bani. Morţii nu au nevoie de bani.

Zeus Botarev e hotărât să-l ucidă pe Teleorman. E unica soluţie. Dacă Teleorman moare, Premiul Nobel nu va mai fi al românilor, dar nu va mai exista niciun scandal.

— Luaţi loc, domnule Protopopescu, spune Zeus Botarev.

— Nu m-aţi invitat niciodată să iau loc, răspunde Protopopescu. De ce o faceţi astăzi? Nu există un motiv.

— Ba da, spune Zeus Botarev. Luaţi loc. Am ceva foarte important să vă cer.

Protopopescu se aşază. Încet. Fiind atent să nu-şi şifoneze dunga pantalonilor.

— Credeţi sincer că îngerul a declanşat totul?, întreabă Zeus Botarev.

— Aveţi dovada, domnule, răspunde Protopopescu. Nu putea nimeni altcineva să o facă. În afara îngerului.

LXIV. Ucideţi-l pe Teleorman!

Duminică după-amiază o echipă de detectivi români pleacă la Paris. Faptele şi gesturile lui Leonid Limitrof, surorii Romana, ale lui Horia Moldovan şi Stelian Flondor vor fi comunicate la Bucureşti. Soarta lui Decebal Hormuz va fi decisă mai târziu. Va fi ridicat. Va fi ucis. Va fi redus oricum la tăcere. Pentru moment, Zeus Botarev se hotărăşte să-l suprime pe Teleorman.

În biroul lui Zeus Botarev se află Mizil. E garda sa de corp. Coabitează cu Teleorman de multă vreme. Când Zeus are ceva să-i transmită lui Teleorman, îi vorbeşte despre aceasta lui Mizil. Înainte de căsătoria lui Teleorman cu Flora Tănase, Mizil a fost cel dintâi care a fost prevenit. Acum e vorba de un lucru mai grav încă decât căsătoria. E vorba de moartea lui Teleorman. E normal ca Mizil să fie înştiinţat primul de această veste.

— Crezi că nu-l iubesc pe Teleorman?, întreabă Zeus Botarev.

— Dimpotrivă, răspunde Mizil. Nimeni nu l-a iubit vreodată pe Teleorman mai mult ca dumneavoastră. Mulţumită dumneavoastră are cei mai nobili părinţi dintre toţi muritorii. Mulţumită dumneavoastră e copilul iubit al naţiunii. Căci el are ca mamă Armata Roşie şi tată Partidul Comunist. Nu sunt semne ale dragostei pe care i-aţi arătat-o? Cele patru soţii ale sale au fost cele mai frumoase fete din România. Tot ceea ce este frumos şi bun de la dumneavoastră a primit.

— Ai dreptate, spune Zeus. Îl iubesc ca şi când ar fi fratele meu. Un frate siamez. Din această cauză îmi pare rău să mă despart de el.

— Despărţirea de cei care ne sunt dragi face parte din condiţia umană, spune Mizil, dându-şi importanţă.

— Ceea ce mă consolează e faptul că va muri fără să ştie, spune Zeus Botarev. O moarte de invidiat. Aş vrea una asemănătoare pentru mine. Ce crezi de asta, Mizil?

— Nu mă gândesc niciodată la moartea mea.

— Nimic mai uşor ca moartea unui beţiv, spune Zeus Botarev. Am consultat mai mulţi prieteni medici. Sunt categorici. Un beţiv nu ştie ce face. Din moment ce un beţiv nu ştie ce face, cum ar putea şti că moare? Un om beat trece de la moarte la viaţă cu aceeaşi inconştienţă şi cu aceeaşi uşurinţă cu care se îndepărtează de drum şi merge pe câmp. Va veni o zi în care cei

agonizanţi vor fi cruţaţi de chinurile morţii punându-li-se pe nas ochelarii roz de beţivi.

— Când trebuie să acţionez?, întreabă Mizil.

— Te întorci la Castelul Negru cu avionul şi o faci cât mai repede cu putinţă. Moartea lui e o chestiune vitală. E inadmisibil să-l lăsăm să apară în faţa unui tribunal. Teleorman e cel mai mare scriitor al nostru. Putem să-l târâm în faţa judecătorilor şi să-l condamnăm ca pe un om obişnuit?

— Nu, răspunde Mizil. E prea mare pentru aceasta.

— Ai citit cărţile sale, spune Zeus Botarev. E mare. Când recitesc *Al doilea mormânt din Vinerea Mare*, *Capcana pentru mistreţi* ori *Lacul dulce*, sunt emoţionat până la lacrimi. Poveştile lui Teleorman îţi merg direct la inimă. Sunt decis să-l cruţ de ruşinea de a fi judecat şi condamnat. De altfel, şi-a trăit traiul. După vârsta de 50 de ani, nu poţi spune că mai trăieşti cu adevărat. Nu-i mai laşi, mai degrabă, pe alţii să trăiască. Are şansa să lase în urma lui o frumoasă operă. O operă nemuritoare. Aşadar, poate să moară. Eşti de acord cu planul meu?

— E felul cel mai omenesc ce poate fi folosit. Merg cu el şi cu gaşca noastră de prieteni la Clubul Gospodinelor. Vom face ca de obicei. În zori, voi dispărea. După o noapte ca la nuntă, e cât se poate de normal ca unul dintre noi să dispară pentru a se culca undeva.

— Cine va vorbi cu Teleorman?

— Tovarăşul Tache îşi va lua asupră-şi această sarcină.

— Ai încredere în el?

— E o chestiune foarte simplă, spune Mizil. Îl cunoaştem pe Teleorman. E îndeajuns să-i spui că este incapabil să conducă, beat fiind, ca el să sară la volan şi să pornească în trombă. Noaptea următoare, va face acelaşi lucru. Toţi beţivii fac la fel. În cinci minute, va fi în fundul prăpastiei. Coborârea de la Clubul Gospodinelor e o coborâre în infern. Nimeni nu se va mira că s-a prăbuşit în prăpastie. Vă comunic rezultatul prin telefon?

— Nu-ţi da osteneala, răspunde Zeus. Ştiu că te vei achita cu bine. Drum bun! Să te gândeşti la înmormântare. Vor fi funeralii naţionale.

LXV. Simfonia română

— Colonelul Harold Morgan doreşte să vă vadă urgent, anunţă Iustinian Protopopescu.

— Nu sunt aici pentru nimeni!, ţipă Zeus Botarev. V-am ordonat să nu mă deranjaţi.

— Colonelul Morgan vrea să vă vorbească de Decebal Hormuz, spune Protopopescu.

— Decebal Hormuz?, exclamă Zeus Botarev. Cunoaşteţi un caz Decebal Hormuz, domnule?

— Nu mi-aţi vorbit niciodată despre acesta, răspunde Iustinian Protopopescu.

— Ştiu că nu v-am vorbit niciodată. Vă întreb dacă cunoaşteţi un caz Hormuz.

— Rolul meu e de a cunoaşte toate treburile dumneavoastră, răspunde Iustinian Protopopescu.

— Cazul Hormuz îl cunoaşteţi? Răspundeţi prin da ori ba.

— Îl cunosc prin osmoză. De zece zile vă preocupă. E o lege a vaselor comunicante. Nu se aplică doar lichidelor. E valabilă şi în cazul gândurilor, atunci când lucrezi împreună.

— Morgan a pronunţat numele Hormuz?

— Nu e nicio eroare, răspunde Protopopescu. Îi permiţi să intre?

După un minut, colonelul Harold Morgan stă în faţa biroului lui Zeus Botarev. E numit colonel fără a se şti dacă este cu adevărat. E în fiecare zi la Ambasada Britanică, dar nu este un diplomat britanic. Se cunoaşte că Harold Morgan e un om de informaţii. Aparţine *Intelligence Service*-ului. Dar, pentru că toată lumea ştie aceasta, e considerat inofensiv. Se află în bune relaţii cu toată lumea. Deţine soluţii practice pentru chestiunile cele mai complicate. De ceva timp, colonelul Harold Morgan a eliberat patru spioni români arestaţi la Londra. Doar pentru a-i face un serviciu lui Zeus Botarev. Când acesta i-a mulţumit, colonelul Morgan i-a răspuns:

— Vi i-am adus pentru că vă sunt mai folositori ca nouă. În Anglia nu sunt decât patru inşi neînsemnaţi. Poate că într-o zi vă voi cere, de asemenea, un serviciu şi nu mi-l veţi refuza.

N-au mai discutat despre aceasta. Era un cadou neaşteptat. Niciodată Zeus Botarev nu va putea să-i facă unui englez un serviciu asemănător. E o chestiune de educaţie. A avea

credibilitate e o prerogativă a celor bogaţi şi nobili. Zeus Botarev nu este nici una, nici alta. Colonelul Morgan le întruchipează pe amândouă.

— Trec direct la fapte, dragă domnule Botarev, spune colonelul Morgan. Am observat că de vreo zece zile aveţi neplăceri. Trebuie să fie foarte mari. Nu aveţi familie. Nu aveţi griji cum că soţia dumneavoastră este bolnavă, ori urmează să nască, ori copiii au scarlatină sau oreion. Nu aveţi astfel de griji. Sunteţi deasupra lor. Aveţi o treabă pe care nu puteţi să o rezolvaţi. O chestiune dificilă. Există lucruri care sunt mai rele decât boala. O chestiune fără soluţie te trezeşte din somn. Nu mai ai poftă de mâncare. Îţi dă frisoane. Adevărul este că orice problemă are o soluţie. E o dramă când nu-i găseşti cheia atunci când ai nevoie. Exact ca în cazul bolilor. De mii de ani exista convingerea că dacă te îmbolnăveşti de holeră, de ciumă ori de turbare, vei muri. Acum există vaccinuri. Nu se mai moare. S-a aflat cheia. Fiecare broască are o cheie. Niciun lăcătuş din lume nu-i atât de nebun ca să fabrice broaşte fără chei. Când oamenii nu află soluţii, natura îşi ia asupră-şi această sarcină. Am trăit ani de zile în regiuni mlăştinoase. De îndată ce oamenii noştri sosesc aici, se îmbolnăvesc de malarie şi de reumatism. Oamenii locului nu au nimic. Adoră albinele. S-a crezut că era un capriciu. Dar era o chestiune de sănătate. Recent, s-a descoperit că înţepăturile de albină imunizează împotriva reumatismului şi a malariei. Populaţia locală era vaccinată, fără să ştie, de albine. Iată o soluţie care a fost găsită, dar pe care nimeni, niciodată, nu o băgase în seamă.

Zeus Botarev ascultă. Nu-şi dă seama unde vrea să bată colonelul.

— Am fost foarte emoţionat la înmormântarea lui Zaharia Vlaşca, spune brusc colonelul Morgan. De ce a murit sărmanul Malagambă?

— A murit de frica morţii, spune Zeus Botarev.

— Cu neputinţă!

— E cât se poate de adevărat. Medicul i-a prescris să stea nemişcat şi odihnă absolută. Văzându-se lungit pe spate, nu s-a mai gândit decât la moarte. Nu avea dreptul să mişte, nici să facă ceva. Atunci şi-a concentrat toate gândurile asupra morţii. I-a fost atât de teamă de moarte, încât, după trei zile, a murit din pricina acestei spaime.

— Înmormântarea lui Teleorman a fost şi ea foarte frumoasă. Incomparabil mai frumoasă. E adevărat că a avut dreptul la

funeralii naţionale. Moartea sa a fost un accident stupid. Nimic nu este mai stupid decât un accident de circulaţie.

— A fost victima gloriei sale, spune Botarev. Gândul că va fi primul român laureat al Premiului Nobel i s-a urcat la cap. Gloria se urcă mereu la cap, precum alcoolul. La el era o îndoită beţie. Glorie plus alcool. Era normal să-şi frângă gâtul.

— N-aţi participat la niciuna dintre aceste două înmormântări, spune colonelul Morgan. Am fost uimit să nu vă văd. Îl iubeaţi pe Teleorman ca pe un frate. Zaharia Vlaşca era unul dintre cei mai eficace colaboratori ai dumneavoastră. Era vârful dumneavoastră de lance în lumea artistică. A făcut cultura populară aseptică. Păcat că nu aţi avut posibilitatea să-i conduceţi pe ultimul lor drum!

— Aţi fost?, întreabă Zeus Botarev.

— Nu-mi lipseşte nic un eveniment important din politica românească, răspunde englezul.

— Nu particip niciodată la înmormântările prietenilor mei, spune Zeus Botarev. Îi iubesc pe prietenii mei ca pe mine însumi. Nu mai mult. Din moment ce nu voi participa la propria mea înmormântare (căci un mort nu poate participa, orice ar fi), de ce aş participa la funeraliile altora? Niciun om nu-şi poate iubi prietenii mai mult ca pe sine însuşi.

— Sunteţi un popor misterios şi de neînţeles, spune colonelul Morgan. Trăiesc la Bucureşti de cincisprezece ani. Am învăţat limba dumneavoastră. Am studiat istoria, arta şi cultura dumneavoastră. Dar sunt incapabil să vă înţeleg. Dumneavoastră, românii, sunteţi latini şi europeni. Faceţi parte din aceeaşi civilizaţie cu englezii. Totuşi, îmi este cu neputinţă să vă înţeleg. Pentru mine sunteţi un mister.

Zeus Botarev e sigur că va afla lucruri importante. Colonelul Morgan cunoaşte toată lumea şi este la curent cu toate cancanurile. A aflat înaintea tuturor de arestarea Anei Pauker, de asasinatul lui Gheorghiu Dej şi multe altele. Când fiul preşedintelui Republicii Române a ucis, în 1973, cu vedeta sa rapidă, o tânără care se scălda în lacul Floreasca, colonelul Morgan a aflat imediat. Sunt o mulţime de lucruri de care românii habar n-au şi pe care colonelul Morgan le cunoaşte.

— Nu v-am înţeles niciodată, dragă domnule Botarev, spune englezul.

— Pronunţaţi mereu numele meu, în aşa fel încât îmi este greu să-l recunosc, spune Botarev.

— De fiecare dată când spun Botarev, mă gândesc la *un boîte-à-rêves*, la o cutie de vise, spune colonelul. Avem, în Anglia, regiuni în care se pun flori în ghivece de ceramică. La unul dintre aceste ghivece de flori mă gândesc pronunţând numele dumneavoastră.

— Sunteţi liric astăzi, dragă colonele, spune Zeus.

— Vă mulţumesc pentru complimente! Aşa cum v-am spus, n-am reuşit niciodată să înţeleg sufletul românesc.

— Ce nu înţelegeţi la noi?, întreabă Zeus Botarev.

— Comportamentul vostru.

— N-am auzit niciodată spunându-se că românii ar avea un comportament atât de bizar.

— Ceea ce mă şochează la voi e absenţa totală a psihologiei.

— Absenţa psihologiei? Cum se manifestă?

— Aveţi comportament contrar regulilor psihologiei. Luaţi exemplul *Mioriţei*. E cel mai frumos poem din literatura populară română. O capodoperă poetică. Nu mă mai satur să o recit.

— O ştiţi pe de rost?, întreabă Zeus Botarev. Nu mi-aş fi închipuit vreodată un colonel englez recitând poezii, mai ales *Mioriţa.*

— E cea mai măruntă formă de politeţe – a învăţa pe de rost *Mioriţa*. Orice străin care vrea să cunoască România trebuie să înveţe *Mioriţa* pe de rost.

— Vă bateţi joc de mine, spune Zeus Botarev. Ce găsiţi atât de special la această poezie?

— Când spun *Mioriţa* mă gândesc la cuvintele lui Jules Michelet. Cunoaşteţi operele lui Michelet, dragă domnule Botarev?

— Nu, răspunde Zeus. Sunt militar, nu umanist, om de cultură.

— Jules Michelet, dragă domnule Botarev, e un francez de geniu. E ceva ieşit din comun. Francezii sunt sclipitori. Franţa are talente universale. Nimeni nu poate să-i egaleze pe Molière, Racine, Corneille. Dar Franţa nu are genii. Un om de geniu e cel care depăşeşte limitele şi căruia nu-i este teamă de ridicol. Francezilor le e o teamă cumplită să depăşească limitele. Din această cauză nu au opere geniale. Capodopera genială este asimetrică, acarteziană şi plină de imperfecţiuni. Jules Michelet avea geniu, cu toate că era francez. A scris o carte intitulată *Legendele democratice ale Nordului*. El vorbeşte aici de România şi de *Mioriţa*. Spune că în acest poem se întâlneşte, mai mult decât în oricare alte opere, frăţia omului cu natura. I-a înţeles

bine pe români. Mai ales pe moldoveni. Niciun străin nu v-a înţeles la fel de bine. Dar el vă blamează. Când ciobănaşul este prevenit de oaia lui preferată, Mioriţa, că cei doi însoţitori ai săi s-au înţeles ca să-l ucidă pentru a-i pune mâna pe turmă, ciobanul moldovean, în loc să fugă şi să se apere, dă dispoziţii testamentare. Michelet află că e o resemnare mult prea uşoară. La aceasta făceam aluzie atunci când v-am spus că mergeţi împotriva psihologiei şi chiar împotriva instinctului de conservare. La voi, în România, „Omul nu se luptă cu moartea. Nu se încruntă către ea: o acceptă. Se căsătoreşte de bunăvoie cu «mândra crăiasă, a lumii mireasă» şi consumă, fără murmur, căsătoria. Abia desprins de natură, i se pare astăzi că află gustul de a se întoarce deja în sânul ei”.[1] E trăsătura de caracter cea mai profundă a moldovenilor. Aceasta nu pot să înţeleg. Toţi moldovenii autentici acţionează precum ciobanul din *Mioriţa*. Minunat, dar nu este omeneşte. Mioriţa îl previne pe stăpânul său că tâlharii...

...„La apus de soare
vor să mi te omoare.”

Îl vesteşte pe stăpânul său ceasul exact în care va fi ucis. Mândrul ciobănaş, în loc să se apere, grăieşte:

„Oiţă bârsană,
De eşti năzdrăvană,
Şi de-a fi să mor
În câmp de mohor,
Să spui lui vrâncean
Şi lui ungurean
Ca să mă îngroape
Aice, pe-aproape,
În strunga de oi,
Să fiu tot cu voi;
În dosul stânii,
Să-mi aud cânii.
Aste să le spui,
Iar la cap să-mi pui
Fluieraş de fag,
Mult zice cu drag;

[1] Jules Michelet, *Légendes démocratiques du Nord*, p. 342.

Fluieraş de os,
Mult zice duios;
Fluieraş de soc,
Mult zice cu foc!
Vântul, când a bate,
Prin ele-a răzbate
Ş-oile s-or strânge,
Pe mine m-or plânge
Cu lacrimi de sânge.”

Păstorul moldovean este frumos:

„Mândru ciobănel,
Tras printr-un inel?
Feţişoara lui,
Spuma laptelui;
Musteţioara lui,
Spicul grâului;
Perişorul lui,
Peana corbului;
Ochişorii lui,
Mura câmpului?”

Ei bine, acest frumos păstor moldovean, aflând că urmează să fie atacat la apus de soare, exaltă de plăcere la gândul că va muri. Pentru el, moartea este căsătoria cu „mândra crăiasă, a lumii mireasă”. Ce popor de pe pământ a spus vreodată că moartea este „o mândră crăiasă, a lumii mireasă”? Niciunul. Moldoveanul dumneavoastră o spune. Din această cauză nu vă înţeleg. Ascultaţi ce îi spune despre moarte:

„Şi-i spune curat
Că m-am însurat
Cu-o fată de crai,
Pe-o gură de rai.
Iar la cea măicuţă
Să nu spui, drăguţă,
Că la nunta mea
A căzut o stea,
C-am avut nuntaşi
Brazi şi paltinaşi,
Preoţi, munţii mari,

Paseri, lăutari,
Păserele mii,
Şi stele făclii!”

Colonelul Harold Morgan e entuziasmat de poezia recitată.

— E foarte frumos, nu-i aşa? Sunteţi român, deci sunteţi poet.

— Poate m-am născut poet, ca toţi românii. Dar viaţa m-a forţat să mă mulţumesc cu proza. Proza telegrafică a legăturilor administrative. Sunt o excepţie de la regulă. Cum şi dumneavoastră sunteţi, dragă colonele Morgan. Căci se ştie bine că un englez şi poezia nu fac casă bună. Dar chiar dacă sunteţi poet din regatul Graţioasei Sale Majestăţi, sunt sigur că disertaţia dumneavoastră poetică n-a fost decât un antreu. Mă înşel?

— Nu v-aţi înşelat niciodată, dragă domnule Botarev, dar n-aţi observat că eu sunt deja în miezul problemei?

— Nu sunt destul de perspicace, spune Zeus Botarev. Fiţi mai explicit.

— Am fost încă de la început. Recitându-vă Mioriţa, n-am făcut decât să vă recit discursul pe care Decebal Hormuz l-a ţinut joi, 29 august, la Castelul Negru, în faţa lui Teleorman.

— Discursul cui?

— Discursul lui Decebal Hormuz e identic cu cel al păstorului din Mioriţa. Am textul în engleză. Pot să vi-l traduc pe loc. Mâine vă voi da o traducere dactilografiată. În discursul lui Hormuz există acelaşi dispreţ faţă de moarte. Hormuz se preocupă de ce i se va întâmpla după aceea. Niciodată de prezent. Poate că dumneavoastră, românii, dispreţuiţi moartea pentru că, aşa cum spune un proverb de-al dumneavoastră, fiecare român are şapte vieţi în pieptul său. Faptul de a fi ucis o dată, de două, de patru ori nu vă supără cu nimic. Aveţi şapte vieţi. Trebuie, aşadar, să muriţi de şapte ori pentru a muri cu adevărat atunci când te-ai născut român. Nici măcar cea de-a şaptea moarte nu vă înfricoşează. Sunteti descendenţii dacilor care se numeau pe sine „Poporul nemuritorilor”. Credeau că nu există moarte. Cel care moare nu face decât să se mute de aici de jos, din Carpaţi, pentru a se stabili în împărăţia senină a cerurilor. Citind convorbirea lui Hormuz cu Teleorman, am avut impresia că citesc *Mioriţa* ori povestea *Poporului nemuritorilor*. Hormuz intră la miezul nopţii în Castelul Negru. Teleorman e beat mort. Hormuz îl trezeşte. Îi spune: „Iată hârtie şi un creion. Semnează

aici denunţul că sunt un fascist şi un ocnaş evadat. Mergem împreună să trimitem denunţul. Îl vom face în dublu exemplar. Unul pentru poliţia locală şi celălalt pentru Zeus Botarev, vicepreşedintele republicii. Trimiţând cele două denunţuri, suntem siguri că voi ajunge în închisoare.” Sărmanul Teleorman nu-şi revenea. Era uimit că cineva face atâtea eforturi pentru a merge la închisoare. Era la fel de uimit ca mine, recitând *Mioriţa*. Hormuz i-a explicat că oricum va fi arestat. Că Zaharia Vlaşca l-a recunoscut. Că Malagambă îl va denunţa. Voia să aibă Premiul Nobel pentru el. Iar pentru a-l avea trebuia să se debaraseze de Teleorman. Decebal Hormuz l-a convins pe Teleorman că era absolut necesar să meargă la închisoare chiar de-a doua zi. „Îmi pierd viaţa, dar opera noastră va supravieţui”, a spus el.

— Aţi auzit cu urechile dumneavoastră această convorbire?, întreabă Zeus Botarev.

— O, nu! Dacă aş fi fost acolo, aş fi intervenit. Cum aş fi intervenit dacă aş fi fost martor la dialogul între Mioriţa şi stăpânul ei! Sunt englez, domnule Botarev. Noi, ceilalţi, suntem oameni de acţiune. Intervenim mereu. Noi făurim istoria. Nu, nu mă aflam la Castelul Negru în noaptea de 29 august 1974.

— Aţi avut un spion care a ascultat la uşa Castelului Negru?, întreabă Botarev.

Zeus nu este poet. Dar nu-i lipseşte fantezia. În plus, deţine o imensă experienţă poliţistă. Cu toate acestea, este absolut imposibil să înţeleagă cum acest perfid Albion, acest colonel Morgan, poate să reproducă aproape cuvânt cu cuvânt conversaţia care a avut loc la Castelul Negru. Zeus a verificat bine faptele. Personalul castelului se afla la Clubul Gospodinelor. Nimeni nu putea să audă ceea ce Decebal Hormuz şi Teleorman vorbeau.

— Din nefericire, guvernul Graţioasei Sale Majestăţi nu a avut niciun spion la Castelul Negru în acea noapte. E chiar o absenţă regretabilă. O asemenea scenă merita să fie ascultată de un agent al *Intelligence Service*.

— Credeţi cu adevărat în ceea ce mi-aţi spus?, întreabă Zeus Botarev.

— Ce v-am spus?

— Dialogul între Teleorman şi celălalt, cum îl numiţi, Decebal Hormuz. Credeţi cu adevărat în autenticitatea lui?

— V-am raportat discuţia aproape cuvânt cu cuvânt. A fost înregistrată ca la stenografie.

— Înregistrată de cine?

— De martori. Ştiţi bine că au fost în acea noapte doi martori la Castelul Negru. Nora Eleonora şi Traian Flondor. Doi copii americani. Flora Tănase, soţia lui Teleorman, îi adusese la Castelul Negru. Tatăl lor este celebrul salvator al gangsterilor, maestrul Stelian Flondor, comanditarul filmului *Iubire sălbatică*, după cartea lui Teleorman. Dar dumneavoastră cunoaşteţi toate aceste lucruri. De ce mă faceţi să vi le spun din nou? Cei doi copii au asistat la conversaţia dintre Teleorman şi Decebal Hormuz.

— Copiii au înregistrat conversaţia nocturnă pentru *Intelligence Service?*

— O, nu, dragă Zeus! Legea britanică ne interzice să angajăm copii.

— Ei v-au furnizat, totuşi, documentul, nu-i aşa?

— Nu, nu ne-au dat nimic. Vreţi să ştiţi cum s-au petrecut lucrurile? Cât se poate de banal. Ca în toate chestiunile legate de detectivi. Nora şi Traian au ascultat conversaţia. După şase ore, au părăsit castelul. La prânz, erau la Paris. Au povestit tatălui lor ce au auzit. Tatăl lor a fost încântat de ei. Le-a prelungit vacanţa şi i-a trimis o săptămână la Monte Carlo. Au descins în cel mai luxos hotel. Aventura la Castelul Negru îi obseda. Au povestit-o altor copii. Sunt americani. Copiii cărora le-au povestit şederea în Carpaţi erau şi ei americani. Copiii au povestit, aşadar, în engleză. Era cel mai mărunt dintre lucruri pentru agenţii englezi să asculte ceea ce copiii englezi şi americani vorbeau. Şi-au făcut raportul lor. Apoi i-au pus să repete pe copii. Textul pe care vi l-am citat este reproducerea aproape cuvânt cu cuvânt a ceea ce s-a spus în acea noapte la Castelul Negru. Nu-mi spuneţi că nu sunteţi la curent. Ştiţi perfect că tot ceea ce am spus este strict autentic. Pe 30 august dimineaţa, la ora 7 şi jumătate, părăsind castelul pentru a merge la aeroport, copiii au întâlnit maşina poliţiei ce tocmai îl arestase pe Decebal Hormuz. Dorinţele sale au fost îndeplinite foarte rapid. Poliţia nu se lasă rugată de două ori pentru a te aresta. Fata şi fratele ei au făcut fotografii celui arestat. Am primit câteva copii. Dacă doriţi, vă las mai multe.

Colonelul Harold Morgan aşază pe biroul lui Zeus câteva fotografii. În acestea, Decebal Hormuz e în pijama pe scaunul din spate al maşinii decapotabile a poliţiei, între doi gardieni.

— Nu vă confirm dacă lucrurile pe care mi le raportaţi sunt adevărate sau false. În schimb, vă cer să-mi spuneţi pentru ce mi-aţi povestit toate acestea.

— Pentru că sunt prietenul dumneavoastră, răspunde colonelul Morgan. Ştiu că sunteţi îngrijorat. Suntem camarazi. Într-o zi, poate voi fi şi eu la ananghie. Astăzi, sunteţi dumneavoastră. Am venit să vă dau concursul. Un concurs colegial. Ca între fraţii de arme.

— Îmi pare rău, dar nu cred că sunteţi dezinteresat, răspunde Zeus Botarev...

— Nu v-am spus că sunt complet dezinteresat, dragă domnule Botarev. Există, desigur, o parte de interes, dar fondul e strict sentimental.

— Care este partea dumneavoastră de interes? Nu văd ce folos va putea avea guvernul Graţioasei Sale Majestăţi din acest episod, presupunând că ar fi adevărat.

— Ne interesează afacerea Decebal Hormuz de mult timp, spune colonelul Morgan. Am primit în urmă cu mai multe săptămâni o cerere de investigare.

— Vi s-a cerut de la Londra să anchetaţi cazul Decebal Hormuz?

— Exact, dragă domnule Botarev. În urmă cu mai mult de o lună, la Londra a venit o călugăriţă de origine română. A venit în Anglia pentru a angaja un detectiv de clasa lui Sherlock Holmes. Călugăriţa, care stătuse într-o sihăstrie vreme de treizeci de ani undeva în Savoia, pretindea că unul dintre protejaţii ei de odinioară era captiv în România. A abandonat chilia şi rugăciunile sale pentru a-l elibera pe arestat. La Londra, a fost întrebată de unde ştia că persoana căutată era încă în viaţă, mai ales că ea pretindea că a văzut-o arzând pe aeroportul din Bucureşti cu treizeci de ani înainte. Povestea surorii Romana părea abracadabrantă şi bizară. Din această cauză englezii au ascultat-o cu atenţie. Poporul nostru are un gust special pentru lucrurile stranii şi incoerente. Încetul cu încetul, şi-au dat seama că povestea nu era atât de abracadabrantă. A fost anunţat *Intelligence Service*-ul. Cercetările actuale în domeniul militar sunt orientate către comunicaţii prin mijloace nemateriale şi supravieţuirea într-un mediu ostil. Călugăriţa vorbea de un poet captiv într-o ţară comunistă, în România. Afirma că i-a recunoscut vocea într-un scurt metraj de cinema, cu toate că nu apărea pe ecran, nici sonor. A recunoscut-o după istorisirile povestite în film. Faptul de a recunoaşte pe cineva după treizeci de ani şi mulţumită doar dialogului unui film e un mijloc de comunicare la distanţă ce interesează armata. Povestea surorii Romana a fost botezată „Afa-cerea Şeherezada”. Poetul ei

supravieţuise la fel ca Şeherezada, istorisind poveşti. Decebal Hormuz, personajul de care vorbea sora Romana, nu povestea istoriile sale sultanului, ci unui miliţian numit Teleorman, care le-a publicat sub numele său şi a devenit, astfel, cel mai mare scriitor al României. Iar dacă nu ar fi murit într-un accident de circulaţie ar fi primit Premiul Nobel pentru Literatură în 1974. *Intelligence Service*-ul mi-a trimis, în urmă cu cinci săptămâni, o notă de rutină pentru a verifica dacă era ceva adevărat în „Afacerea Şeherezada”.

— Astfel aţi ajuns să cunoaşteţi afacerea Hormuz înainte de a se declanşa?

— Exact, răspunde colonelul Morgan. L-am cunoscut mulţumită unui defect britanic numit rutină, verificare şi tenacitate. Ei pun prin agenţii lor mereu tot felul de întrebări. Englezilor, prin comparaţie cu francezii, nu le este niciodată teamă de ridicol. Adoră să se dea în spectacol şi să fie extravaganţi.

— Presupunând că tot ceea ce mi-aţi povestit ar fi adevărat, la ce concluzie vreţi să ajungeţi?, întreabă Zeus Botarev.

— V-am spus încă de la început. Am venit ca un camarad de arme pentru a vă ajuta, dragă domnule Botarev. Am aflat alaltăieri că Decebal Hormuz al nostru a fost vândut de Republica Populară Română. Nu avem nimic împotrivă. Când ai nevoie de devize, faci tot ce poţi. Ministerul Agriculturii exportă, printre alte produse agricole, cetăţeni. Necazul e că Decebal Hormuz s-a aflat duminică, 1 septembrie 1974, în lotul de produse agricole trimise la Paris. Stelian Flondor, care a cumpărat drepturile de adaptare cinematografică ale cărţilor lui Teleorman, l-a cumpărat, de asemenea, şi pe adevăratul autor al acestor istorisiri. L-au cumpărat pe Decebal Hormuz în carne şi oase. Sunteţi, pe bună dreptate, supărat. Aţi făcut tot ceea ce un om de bun simţ ar putea face pentru a limita pagubele. I-aţi redus la tăcere pe Zaharia Vlaşca, Teleorman, Mara Baloş şi chiar pe prea alba Ulrika Olaf. Dar principala sursă a neplăcerilor dumneavoastră, Decebal Hormuz, se află la Paris. Nu va obţine Premiul Nobel. Un scriitor fără nume nu poate să-l primească. Numele lui Decebal Hormuz a murit într-un accident de circulaţie. A rămas fără nume. Teleorman a fost înmormântat. Hormuz nu şi-a expus senzaţionalele sale revelaţii. Nu va întârzia să-şi istorisească povestea. E scriitor. Un scriitor e un om care povesteşte. Un *story teller*. Când a trăit o astfel de poveste nu poate fi oprit să o relateze. Decebal Hormuz va povesti, aşadar,

ceea ce a trăit în timpul acestor treizeci de ani. O va publica ori va scoate un film comanditat de prietenul său Stelian Flondor. O publicitate formidabilă. Nu aveţi decât o singură grijă: să-l reduceţi pe Decebal Hormuz la tăcere. Mă aflu aici pentru a vă ajuta.

— N-am încredere în perfidul Albion mai ales când îmi oferă ajutorul. Cine v-a însărcinat să veniţi la mine? Vreţi o confirmare a faptelor, nu-i aşa? În ce scop doriţi asta?

— Am un scop. Vreau să vă ofer serviciul meu pentru că aveţi nevoie. În acest fel ştiu că pot să contez pe dumneavoastră, pe viitor, când voi avea nevoie la rândul meu de dumneavoastră.

— Dumneavoastră, englezii, cunoaşteţi întreaga poveste şi acceptaţi să tăceţi, să nu divulgaţi nimic?

— Dragă domnule Botarev, am împărţit atâtea crime după cel de-al Doilea Război Mondial, încât mai putem să împărţim încă una.

— Sunteţi sincer?

— Sunt corect. Am păstrat tăcerea asupra tuturor marilor afaceri din trecut. Când aţi intrat cu carele dumneavoastră în Budapesta pentru a zdrobi revoluţia din 1956, nu ne-am opus. Dimpotrivă, am debarcat cu trupele noastre în Suez pentru a face diversiune şi a vă lăsa timp să-i zdrobiţi pe insurgenţii unguri. Am divulgat ceva în privinţa exterminării a trei milioane de tătari din Crimeea în 1946? Am divulgat ceva asupra milioanelor de germani deportaţi, aflaţi încă în Siberia? Nu. Nu am spus nimic în privinţa ţărilor baltice, nici în privinţa armenilor, nici a ucrainenilor şi nici despre cele două milioane de cazaci. Suntem aliaţii dumneavoastră. Am fost întotdeauna corecţi faţă de dumneavoastră. Secretele dumneavoastră sunt ale noastre.

— Am fost întotdeauna sfătuit să nu mă încred în englezi, spune Zeus Botarev. De altfel, cum aţi putea să mă ajutaţi, presupunând că am nevoie de ajutor?

— Vă dau o dovadă a prieteniei mele, spune colonelul Morgan. Când vă voi spune-o, veţi fi convins că doresc să vă ajut. Anglia e alături de dumneavoastră. Armata Roşie şi armata engleză luptă pe acelaşi front.

— Ascult proba sincerităţii dumneavoastră.

Colonelul Morgan scoate din buzunarul său o mică agendă de piele. Îşi pune monoclul şi spune:

— Aţi trimis la Paris patru dintre oamenii dumneavoastră pentru a-l ucide pe Decebal Hormuz. Aceşti oameni se numesc

Emil Vaitoc, Simeon Tainic, Dragoman şi Roman Silvestru. Poliţia franceză i-a identificat. Sunt supravegheaţi la fiecare pas. În clipa în care vor săvârşi atentatul, vor fi arestaţi. Arestarea celor patru ucigaşi nu constituie o pierdere pentru nimeni. Dumneavoastră înşivă veţi fi bucuros să vă debarasaţi de ei, că nu se mai întorc la Bucureşti odată ce misiunea este îndeplinită. Necazul e că anchetatorii au deja probele că sunt oamenii dumneavoastră şi acţionează direct în numele dumneavoastră. Trebuie împiedicaţi să acţioneze. Iată ajutorul pe care vreau să vi-l aduc. Să nu se atingă de Decebal Hormuz. Interpolul va cere arestarea dumneavoastră. E un scandal care trebuie evitat.

— Decebal Hormuz se află la Paris?, întreabă Zeus Botarev.

— Locuieşte la hotelul lui Horia Moldovan, colosul tropicelor, ştiţi bine. Credeţi-mă. Singurul lucru ce trebuie făcut e de a interzice celor patru oameni ai dumneavoastră să-l ucidă pe Decebal Hormuz.

Zeus Botarev se ridică. E ceremonios. De fiecare dată când e emoţionat devine ceremonios.

— Vă mulţumesc nespus de cordial, dragă colonele!, spune Zeus.

— Sunt mulţumit că v-am făcut un serviciu, răspunde colonelul Morgan.

Adaugă:

— Îmi dau seama că nu aveţi altă ieşire decât să-l reduceţi pe Decebal Hormuz la tăcere. Câtă vreme Hormuz va fi în viaţă, nu veţi mai putea nici să mâncaţi, nici să dormiţi, nici să lucraţi. Dar trebuie găsit un alt mijloc de a-l reduce la tăcere. Ceea ce vreţi să faceţi e rău.

— Aveţi o sugestie să-mi daţi?, întreabă Zeus Botarev. Aceasta, bineînţeles, în cazul în care ceea ce mi-aţi spus este adevărat.

— Ştiţi bine că e adevărat.

— Ce-aţi face în locul meu?

— Aş citi *Mioriţa*. Nu-l veţi suprima pe Hormuz ucigându-l. Nu-i e teamă de moarte. Ciobănaşul se bucură aflând că va muri şi se va căsători „cu o mândră crăiasă, a lumii mireasă”. Pentru a elimina un moldovean şi a-l reduce la tăcere e nevoie de altceva decât moartea. Dumneavoastră, ca român, trebuie să înţelegeţi aceste lucruri mai bine decât mine care sunt un englez get-beget.

— Nu exageraţi, colonele Morgan?, întreabă Zeus Botarev. Vă întreb aceasta pentru că sunteţi englez. Sunteţi un popor

pragmatic. Realist. Un popor care are bun simţ. Dar dumneavoastră, englezii, credeţi în fantome. Sincer, nu sunteţi acum pe cale să-mi povestiţi o istorie cu fantome?

— Nu vă vorbesc de fantome, dragă Zeus, vă vorbesc ca un prieten. Evitaţi catastrofa. Nu reînnoiţi uriaşa greşeală pe care au săvârşit-o evreii în Vinerea Mare. Dacă nu L-ar fi răstignit pe Hristos în acea vineri, scandalul învierii ar fi fost evitat. Nu-l ucideţi pe Decebal Hormuz. E unicul mod de a evita scandalul.

— Insinuaţi că dacă este ucis Hormuz va învia?, întreabă Zeus Botarev. Staţi liniştit, nu mă sperii de asta. Nu cred în învierea lui Dumnezeu. Pentru a învia trebuia să existe. Or, Dumnezeu nu există. Logica refuză existenţa Sa.

— Puteţi să vă îndoiţi, dragă Zeus. Sunteţi militar. Ştiţi că pentru a zdrobi inamicul trebuie să-l cunoşti. Sunteţi un om de informaţii. Pe câmpul de bătălie informaţiile sunt mai importante decât tunurile. Pe Hormuz, pe prinţesa călugăriţă şi pe toţi cei care sunt împrejurul lor nu-i cunoaşteţi. Nu ştiţi cum vor acţiona. Nu puteţi, deci, să luptaţi împotriva lor. Sunt un mister. Cel mai bine ar fi să-i evitaţi.

— Ce au atât de misterios?

— Totul, dragă Zeus, spune colonelul Morgan. O vedeţi pe această prinţesă, pe această soră Romana: îşi asumă riscul de a merge în infern, părăsind mănăstirea. Merge la Geneva, la Paris şi la Londra. Nu precupeţeşte niciun efort. Îl descoperă pe Hormuz. Plăteşte o sumă colosală. Îl eliberează şi-l aduce la Paris. Decebal Hormuz soseşte pe aeroportul Le Bourget. Duminică, 1 septembrie, la prânz. Prima persoană pe care te-ai fi aşteptat să o vezi pe aeroport pentru a-l primi pe Hormuz ar fi trebuit să fie prinţesa Roxana Paleolog. Dar ea lipsea. Era la biserică. După slujbă, sora Romana ia trenul şi se întoarce la mănăstirea sa. Nici măcar nu l-a văzut pe captivul pe care l-a eliberat. Vi se pare normal?

— Într-adevăr, este bizar, spune Zeus, dar comportamentul călugăriţei este totuşi explicabil. Nu are nicio umbră de mister. E călugăriţă. Orice persoană care iese din lume şi se închide de bunăvoie într-o chilie este bolnavă. Nebună. Sunt oameni buni de închis în azilele psihiatrice.

— Bolnavi?, întreabă colonelul Morgan. Posibil să fie. Dar sunt periculoşi. Poziţia dumneavoastră e foarte delicată. Sora Romana v-a învins. A fost mai puternică decât dumneavoastră. Chiar dacă o consideraţi bolnavă. A fost mai puternică. L-a eliberat pe captivul său. A dejucat supravegherea tuturor

serviciilor dumneavoastră de poliţie. L-a adus pe captivul său în Occident.

— De ce l-a eliberat dacă nici măcar n-a vrut să-l întâlnească?, întreabă Zeus Botarev. De ce?

— E un act gratuit, răspunde colonelul Morgan.

— Natura nu cunoaşte acte gratuite, spune Zeus Botarev. În cosmos totul este cauză şi efect. Pentru ce motiv l-a eliberat?

— L-a eliberat ca să fie liber, răspunde colonelul Morgan. Gratuit. Fără niciun scop. Ca Dumnezeu.

— Când faci un astfel de lucru ştii pentru ce, ridică tonul Botarev.

E exasperat. Comportamentul surorii Romana îl intrigă. Când informatorii din Paris i-au comunicat că monahia s-a retras la schitul ei fără să-l întâlnească pe Hormuz, Zeus Botarev a refuzat să creadă. A cerut să fie verificate informaţiile. Faptele erau exacte. Dar depăşeau înţelegerea logică a lui Zeus.

— Vă repet că e nebună!, strigă Zeuis Botarev. De ce vreţi să aflaţi explicaţii logice la faptele unor nebuni?

— Să admitem că monahii şi monahiile sunt nebuni şi nebune. Problema rămâne totuşi. Decebal Hormuz nu este monah. I s-a părut cât se poate de normal ca eliberatoarea sa să se întoarcă la schit fără să-l întâlnească. Maestrul Stelian Flondor n-a fost mirat nici el prea mult. I s-a părut corect ca monahia să se întoarcă la rugăciunile şi la liniştea sa fără să-l întâlnească pe captivul pentru eliberarea căruia şi-a dat atâta ostenealã. Chiar copiilor, Eleonorei şi lui Traian Flondor, li s-a părut un lucru firesc. Iar copiii au şi ei sânge românesc. Niciunui român, în afara comuniştilor, nu i se pare ciudat aceasta. Niciunui român nu i se pare straniu comportamentul mândrului păstor din *Mioriţa*. Din această cauză v-am spus, venind la dumneavoastră, că nu vă înţeleg. Dumneavoastră, românii, sunteţi o enigmă pentru mine. Îmi este cu neputinţă să vă înţeleg. Dar vă iubesc. Sincer. De aceea vă repet sfatul meu. Un sfat prietenesc: nu-l ucideţi pe Decebal Hormuz. Nu repetaţi uriaşa greşeală din Vinerea Mare. Veţi evita astfel scandalul de a treia zi. Pericolul duminical. Învierea.

— Credeţi la modul serios că dacă Hormuz este ucis va învia?

— E de preferat să evitaţi acest risc. Sunt oameni de neînţeles. Misterioşi. Au complici altundeva. În cer. Să-i evităm!

LXVI. Fiecare săptămână îşi are duminica ei

Vestea a căzut ca fulgerul în biroul lui Zeus Botarev. Informatorii lui de la Paris l-au anunţat că Decebal Hormuz a rupt tăcerea. A scris o carte. O va semna cu numele de Teleorman. Zeus Botarev tresare. A suspendat pregătirile pentru uciderea lui Hormuz. Fugarul nu va fi răpit, nici ucis. Colonelul Harold Morgan a spus adevărul. Zeus a verificat. Decebal Hormuz e supravegheat şi protejat de poliţie. Nu e momentul de a întreprinde ceva.

Vestea că Decebal Hormuz publică o carte repune totul sub semnul întrebării. Zeus Botarev ia avionul. Soseşte la Paris. Colaboratorii primesc ordin să organizeze o întâlnire între Decebal Hormuz şi editorul său. Zeus Botarev apare aici pe neaşteptate. Se află faţă în faţă cu Decebal Hormuz. Nu l-a mai revăzut de câteva luni. Era la Microbograd. Decebal Hormuz e îmbrăcat ca în trecut. Costum bleumarin cu guler de ofiţer.

— Îmi pare rău de ceea ce vi s-a întâmplat!, exclamă Zeus Botarev. Strânge braţul lui Hormuz. Îl ţine în mâinile sale. Îl priveşte în ochi. Adaugă:

— Situaţia dumneavoastră cred că a fost una groaznică. Teleorman era un monstru. El a luat, aşadar, opera dumneavoastră şi a publicat-o cu numele său? Sinistrul escroc! Era pe cale de a i se decerna Premiul Nobel. De ce nu mi-aţi spus niciodată nimic? Ar fi trebuit să o faceţi. Întreaga societate, oricât de curată ar fi, are sceleraţii şi criminalii săi. Datoria oamenilor oneşti este de a-i denunţa. V-a fost teamă să o faceţi? Vă înţeleg. Teleorman era un personaj mult prea mare pentru a-l denunţa. Sărmanul meu prieten! Aţi fi putut, totuşi, să o faceţi. Aţi observat că am o simpatie specială pentru dumneavoastră. De fiecare dată când veneam la contagioşi, la Microbograd, vă invitam la masă. În afară de dumneavoastră şi de colonelul Aron nu am invitat niciodată pe altcineva. Eraţi singurii la Microbograd. Aţi fi putut să-mi spuneţi. Nu aţi observat prietenia mea?

— Nu mă iubeaţi, răspunde Decebal Hormuz.

— Atunci de ce vă invitam la masă?

— Mă invitaţi pentru a-i face pe oameni să creadă că eram în serviciul securităţii. Ca să le fie teamă de mine. Ca nimeni să nu-şi vâre nasul în afacerile mele. Ca să pot lucra liniştit pentru

Teleorman. Pentru aceasta mă invitaţi. Am aflat după arestarea mea. Misterul iubirii dumneavoastră pentru mine e limpede.

— N-am ştiut nimic despre simbioza dumneavoastră cu Teleorman, răspunde Botarev. Am aflat când afacerea era deja consumată. Când Teleorman era deja mort. De ce-aţi fugit din ţară?

— N-am fugit, răspunde Decebal Hormuz.

— Ba da, spune Zeus Botarev. Sunteţi la Paris. Aţi fugit. Fuga nu e o soluţie. Niciodată.

— M-aţi vândut, spune Decebal Hormuz. Sunt la Paris, pentru că ministrul Agriculturii din România m-a vândut pentru 15.000 de dolari. M-a vândut ca produs agricol. Înscris pe borderouri printre fasole, cartofi, viţei şi sfeclă.

— Nu-mi mai vorbiţi despre această afacere de vânzare. E o operă umanitară. Rusia sovietică, marele nostru vecin, şi celelalte republici populare o practică. Se permit expatrierile din motive familiale. E normal ca cei interesaţi să achite cheltuielile. Acum, că totul s-a încheiat, trebuie să vă întoarceţi în România. Un poet nu poate să rămână departe de pământul lui natal. Iar dumneavoastră sunteţi un mare poet. Vă aşteaptă o carieră glorioasă. Vă întoarceţi la Bucureşti cu mine.

— Nu mă întorc, răspunde Decebal Hormuz. Am petrecut douăzeci şi opt de ani în zona contagioasă, în spatele cortinei microbilor. De ce aş lua-o de la început?

— Uitaţi că România e patria dumneavoastră?, spune Zeus Botarev. Fie pâinea cât de rea, tot mai bună în ţara ta.

— România este sub ocupaţie străină de treizeci de ani. Nu este plăcut să trăieşti într-o ţară ocupată.

— Nu trebuie să generalizaţi, spune Zeus Botarev. Sunt ocupaţii şi ocupaţii. Dacă romanii nu ocupau Anglia, Franţa şi Germania, locuitorii acestei ţări ar fi vieţuit acum poate tot în grote. Fără Armata Roşie, România ar fi fost tot o societate medievală.

— Acum e un şeptel. Un ţarc de bovine. O crescătorie de animale. Poporul român e transformat în turmă. În capete de şeptel. Guvernanţii sunt văcari în solda străinilor. Se ocupă de români ca de bovine. Se interesează de popor ca de şeptel. De sănătatea, de hrana şi de acoperişul acestuia. Omul este redus la condiţia animală. Singurele probleme sunt înmulţirea, creşterea, productivitatea. Diametrul persoanei umane e redus la minimum. La suprafaţa pielii sale. E un instrument de producţie.

— Cu toate acestea, e patria dumneavoastră. Trebuie să vă întoarceţi. Nu puteţi să trăiţi în străinătate.

— Şi de ce n-aş putea?

— Sunteţi un pericol pentru ţara dumneavoastră. Vă vor forţa să vorbiţi. Să spuneţi lucruri împotriva poporului dumneavoastră. Cuvinte denigratoare. Aţi făcut destul rău ţării dumneavoastră.

— Am făcut rău ţării mele, eu?, se miră Hormuz.

— Bineînţeles!

— Ce rău am făcut?

— Aţi privat ţara dumneavoastră de Premiul Nobel, spune Zeus Botarev. Era prima oară când un român avea şansa de a fi încoronat cu cea mai înaltă distincţie din lume. Aţi făcut să fie ratat totul. Cine ştie dacă vom mai avea şansa de a avea într-o zi un alt Premiu Nobel?

— Afirmaţi deci că din cauza mea România nu va primi Premiul Nobel? Din cauza mea, eu, care am scris cu mâna mea cărţile candidatului la Premiul Nobel?

— Bineînţeles că din cauza dumneavoastră România a pierdut ocazia de a se afirma în faţa lumii ca o naţiune creatoare şi demnă, de a ocupa un loc în concertul naţiunilor. Dumneavoatră l-aţi obligat pe acest imbecil de Teleorman să scrie scrisorile de denunţ.

— Zaharia Vlaşca l-ar fi denunţat oricum.

— Lăsaţi-l pe Zaharia în pace, spune Zeus Botarev. Să trecem la ceea ce e important. Întoarcerea dumneavoastră în România este imperativă şi urgentă. Dacă rămâneţi aici, veţi ajunge să faceţi prostii. Chiar crime împotriva ţării dumneavoastră. Împotriva poporului. Ce v-a apucat, de pildă, să semnaţi următoarea dumneavoastră carte cu numele de Teleorman? E o nebunie.

— Teleorman e numele meu.

— Teleorman a murit. Nu poate să publice cărţi.

— A publicat cărţi fără să scrie niciodată nimic despre viaţa sa. Poate să continue să o facă şi după moarte. Teleorman e un pseudonim. E pseudonimul meu. Îl iubesc. Îmi aparţine.

— Nu puteţi să iubiţi numele de Teleorman. A fost un vampir pentru dumneavoastră. O amintire sinistră. Un coşmar. V-a furat opera semnând-o cu numele dumneavoastră. A avut glorie şi bogăţie. Dumneavoastră, nimic...

— Teleorman e pseudonimul meu. L-am identificat cu mine însumi. Cum Arouet s-a identificat cu Voltaire, pseudonimul său,

Poquelin cu Molière şi Bayle cu Stendhal. Nimeni nu mă va împiedica să-mi semnez cărţile cu numele de Teleorman.

— N-o veţi face, spune Zeus Botarev. Dacă semnaţi o singură carte cu numele de Teleorman, vă zdrobesc. Sunt obligat să o fac. E în interesul republicii.

— O voi face, totuşi, spune Decebal Hormuz. Am lucrat douăzeci şi opt de ani în spatele sârmei ghimpate a zonei contagioase, printre microbi, pentru a face celebru acest nume. E tot ce-mi rămâne. Îl păstrez. La 17 ani, dumneavoastră şi Armata dumneavoastră Roşie mi-aţi luat două părţi din trupul meu, Basarabia şi Bucovina. Câţiva ani mai târziu aţi luat prelungirea trupului meu în întregime, aţi luat întreaga Românie. Nu mai aveam decât persoana mea. Am încercat să fug traversând Dunărea înot. M-aţi aruncat la Canalul Morţii. Apoi am fost captiv. Înlănţuit printre microbi şi bacterii precum Prometeu a fost înlănţuit pe stânca sa. Teleorman mi-a furat sângele, suflarea şi măruntaiele. S-a hrănit cu inima mea la fel cum vulturul se hrănea cu ficatul lui Prometeu. Teleorman e, totuşi, numele meu şi-l păstrez.

— Atenţie ce faceţi!, spune Zeus Botarev. Dacă folosiţi numele de Teleorman, declanşaţi scandalul. Am datoria să-l înăbuş. De altfel, numele de Teleorman este proprietatea Republicii Române, întreaga creaţie, întreaga producţie literară, artistică, agricolă, minieră, industrială ori artizanală este proprietatea republicii populare. La noi, nu există proprietate privată. Numele de Teleorman nu este proprietatea dumneavoastră. Nu aveţi dreptul să-l folosiţi. Dacă vreţi să depăşiţi măsura, vă voi opri.

— Şi cum mă veţi opri?

— Prin orice mijloace, răspunde Zeus Botarev. De ce să nu v-o spun? Nu sunteţi singurul. Nenumăraţi oameni care se află în străinătate şi care încearcă să ne vatăme sunt reduşi la tăcere. Se procedează aşa cum se cuvine să te porţi cu animalele vătămătoare. Sunt ridicate, sunt închise, ucise şi exterminate. În fiecare zi sunt ridicaţi oameni din Paris, din Londra, din Berlin. Nu suntem singurii care o facem.

— Vreţi să mă ucideţi?

— Sper că nu ne veţi obliga să o facem. Depinde de dumneavoastră.

— Dacă mă ucideţi ori dacă mă răpiţi, veţi declanşa scandalul.

— Ştiu că sunteţi supravegheat şi protejat, spune Zeus Botarev. Dar ştiţi bine că nu este o protecţie totală.

— Comiteţi greşeala de vineri, spune Decebal Hormuz. Raţionaţi cu logica de vineri.

— Adevărata logică este valabilă în orice zi, spune Zeus Botarev.

— Ea e valabilă în toate zilele în afară de duminică, răspunde Decebal Hormuz. Hristos a fost condamnat şi înmormântat vinerea. Legal. Au fost respectate toate măsurile de securitate. A fost respectată procedura. S-au pus străji pentru a păzi mormântul. O strajă de fiecare parte a mormântului. Ca să nu fie furat cel mort. Să nu-l profaneze. Să nu vină cineva să-l adore. Au uitat un singur lucru. Esenţial. Au uitat că a treia zi e duminică. Duminica e ziua Învierii. Străjile nu pot să facă nimic împotriva învierii. Nicio armată din lume, nici poliţia, nu pot împiedica un înviat să iasă din mormânt. Adevărul e ca Dumnezeu. Dacă îl înmormântezi, învie. Fiecare săptămână are o zi a învierii. Duminica. Nu există săptămână fără duminică. Chiar dacă în timpul nostru cuvântul duminică a fost înlocuit cu cel de weekend, duminica există. E ziua care urmează după sâmbătă. Nu o puteţi împiedica să vină. Dacă mă omorâţi, declanşaţi scandalul. La fel cum evreii vor provoca scandalul în Vinerea Mare, în urmă cu două mii de ani. Dacă nu ar fi fost răstignirea şi aşezarea în mormânt, nu ar fi existat învierea. Săvârşiţi aceeaşi greşeală ameninţându-mă cu moartea.

— Nu sunteţi Dumnezeu ca să înviaţi, spune Zeus Botarev. Să lăsăm aberaţiile.

— Orice adevăr înmormântat învie, spune Decebal Homruz.

— Am mai multă experienţă decât dumneavoastră în domeniu, spune Zeus Botarev. Ce este mort şi înmormântat putrezeşte şi se uită.

— Dacă mă ucideţi, voi învia, susţine Decebal Hormuz. Nu delirez. I-am dat lui Stelian Flondor, avocatul meu, salvatorul gangsterilor, această pagină dintr-o carte de Teleorman. E pagina manuscris pe care el a inserat-o în fiecare exemplar al cărţilor sale, în toate traducerile şi în toate ţările. Dacă luaţi prima literă a fiecărui cuvânt, veţi citi următoarea frază: „Autorul acestei cărţi este Decebal Hormuz, numit Teleorman.” E o pagină scrisă de mâna lui Teleorman. E publicată în milioane de exemplare. Pe cheltuiala Partidului Comunist Român. Prin grija dumneavoastră. Este difuzată pe întreaga planetă. În ziua în care mi se va întâmpla ceva, maestrul Flondor va deschide plicul şi va

publica adevărul. Toată lumea va putea să verifice, deschizând orice carte de Teleorman. În orice traducere. Încă mai doriţi să dispar?

— Aţi câştigat o bătălie, spune Zeus Botarev. Războiul continuă. Eu voi avea ultimul cuvânt.

Zeus Botarev iese. E învins. Dar continuă lupta.

În maşină, e aşteptat de gărzile de corp. Îi întind ziarele.

— Citiţi lista Premiilor Nobel!, spune şoferul.

Zeus o priveşte. Teleorman nu figurează pe listă. E mort. Premiul Nobel îi revine unui român. Pentru prima oară în istorie. E Premiul Nobel pentru Medicină. E decernat unui savant moldovean din Iaşi. A fugit din România la ocuparea acesteia de către Armata Roşie. Trăieşte în Statele Unite. De treizeci de ani. În exil. Precum Stelian Flondor, sora Romana şi Horia Moldovan.

Premiul Nobel pe 1974 îi încununează pe românii care au traversat, sub gloanţele miliţiei, Dunărea înot...

Cuprins

Anul 1944.....5
I. Castelul din Carpaţi.....6
II. Este deschis Dosarul Hormuz.....15
III. Întreita crimă.....23
IV. Al doilea mormânt din Vinerea Mare.....27
V. Trifoiul flămânzilor.....34
VI. Casa în care se fabrică stele.....40
VII. Fântâna Sultanei.....43
VIII. Neuitata vară a lui Al-Araf.....54
IX. Afacerea merelor din Italia.....58
X. Lacul dulce al Casianei.....62
XI. Răpirea Serafimei.....65
XII. Prinţul din Levant.....70
XIII. Ultimul Hormuz.....74
XIV. O vară fără rândunele.....79
XV. Dispărutul din trenul de Moldova.....83
XVI. Palatul Conducătorilor.....89
XVII. O noapte la palat.....94
XVIII. Ciuma neagră.....97
XIX. Căderea Bucureştiului.....104
XX. Cerul se va închide la ora 5.....109
XXI. Calul de schimb.....116
XXII. Moartea de pe aeroport.....120
XXIII. Covorul verde.....123

XXIV. Doliu pe Lacul Leman.....129
XXV. Ceapa de aur.....134
XXVI. Hristos în Elveţia.....138
XXVII. Mănăstirea de la Combe Froide.....149
După treizeci de ani.....156
XXVIII. Misterioasele duminici ale domnului Mihail Brod.....157
XXIX. Diavolul face campanie împotriva foametei.....164
XXX. Vocea lui Decebal Hormuz.....174
XXXI. Akedia sau maladia sfinţilor însinguraţi.....180
XXXII. O sfântă năpăstuită la postul de frontieră.....187
XXXIII. Căderea surorii Romana.....194
XXXIV. Sfinţii şi psihiatrii.....202
XXXV. La Paris, Dumnezeu nu primeşte decât duminica.....211
XXXVI. Straniul cabinet dentar.....219
XXXVII. A doua moarte a lui Decebal Hormuz.....230
XXXVIII. Vampirul din Carpaţi.....234
XXXIX. A treia moarte a lui Decebal Hormuz.....241
XL. *Intelligence service* se interesează de Hormuz.....248
XLI. Colosul tropicelor.....257
XLII. Salvatorul gangsterilor.....278
XLIII. Fraţii siamezi.....283
XLIV. Cea de-a patra soţie a vampirului.....292
XLV. Porumbeii Sfintei Olga a Rusiei.....305
XLVI. Portretul lui Decebal Hormuz.....310
XLVII. Castelul Negru.....316
XLVIII. Circuitul Dracula.....321

XLIX. Cetatea microbilor.....331
L. Fotografia lui Decebal Hormuz.....339
LI. Judecata lui Solomon.....343
LII. Verificarea.....352
LIII. Interogatoriul.....355
LIV. Capcana.....358
LV. Întoarcerea detectivilor.....361
LVI. Întoarcerea la cabinetul dentar.....364
LVII. Al treilea frate siamez.....368
LVIII. Lucrările de vineri.....372
LIX. Ciumata de la Agapia.....376
LX. Cazul Zaharia.....382
LXI. Liniştea de sâmbătă.....387
LXII. Închisoarea-automobil.....392
LXIII. Dispariţia lui Leonid Limitrof.....397
LXIV. Ucideţi-l pe Teleorman!.....407
LXV. Simfonia română.....409
LXVI. Fiecare săptămână îşi are duminica ei.....424

Comenzi:
www.librariasophia.ro

Difuzare:
SUPERGRAPH
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3,
031216, Bucureşti
Tel.: 021-320.61.19; fax: 021-319.10.84
e-mail: contact@supergraph.ro
www.librariasophia.ro
www.sophia.ro

Vă aşteptăm la
LIBRĂRIA SOPHIA
str. Bibescu Vodă nr. 19,
040151, Bucureşti, sector 4
(lângă Facultatea de Teologie)
tel. 021-336.10.00; 0722.266.618
www.librariasophia.ro

„Erau odată, într-un vechi castel din Carpați, o frumoasă prințesă și un tânăr soldat cu nume de perlă..." Ar putea fi începutul unui basm, dacă toate acestea nu și-ar avea obârșia în 1944, atunci când zânele se fac nevăzute de pe pământ, când oamenii ucid și domnește teroarea. Pentru cei doi, paradisul iubirilor copilărești face loc unui univers de fier și de foc. Despărțirea și moartea par a fi partea hărăzită lor. Dumnezeu nu are însă aceleași măsuri pentru timp ca oamenii. Șapte zile pentru El, treizeci de ani pentru cei doi, și începe căutarea...

Un mare roman al autorului *Orei 25*. Rând pe rând, tandru și sălbatic, poetic și halucinant. Tratat în maniera unei anchete polițiste, *Dumnezeu nu primește decât duminica* este, totodată, o mărturie copleșitoare despre epoca noastră și regimurile totalitare. O carte pasionantă și răscolitoare.

editura Sofia

www.sophia.ro
ISBN: 978-973-136-652-4

9 789731 366524